

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

#1 ULUSLARARASI BESTSELLER

DENİZ KATEDRALİ

ILDEFONSO FALCONES

“Etkileyici...
Sürükleyici...
Büyüleyici.”

—*Washington Post*

40'DAN FAZLA DİLE ÇEVİRİLEN, DÖRT MİLYONDAN FAZLA SATAN, TÜM DÜNYAYI KASIP KAVURAN FENOMEN KİTAP!

14. yüzyıl İspanyasında feodal beyinden kaçan bir serf. Kıtlık, veba ve yasak bir aşk... Şehrin büyük bir özveriyle inşaatında çalıştığı Deniz Katedrali'nin gölgesinde, özgürlüğünü kazanan ve Yahudi bir kadınla yasak aşk yaşamakla suçlanan, Kilise'yi karşısına alan Arnau.

ORTAÇAĞ BARSELONASINDA AŞK, SAVAŞ VE İNTİKAM DOLU BİR ROMAN.

“Yazıldığı gibi hevesle okunan bir öykü ve sonunda daha fazlasını okuma isteği bırakıyor. Bir mucizeler özeti.”

—*La Vanguardia*

“Deniz Katedrali farklı ilgi alanlarına sahip okuyucularda tutku yaratacak. Ve yalnızca en iyi bestseller kitaplar bunu başarabilir.”

—*El Mundo*

“Gizemler ve ihanetlerle dolu bir konu zenginliği . . . bir kişinin gelişiminin göz alıcı bir öyküsü.”

—*El Periodico*

“O kadar iyi kurgulanmış ki, son altmış sayfa fişek gibi patlıyor.”

—*Washington Post*

DENİZ KATEDRALİ

Pegasus Yayınları: 218

Bestseller Roman: 56

DENİZ KATEDRALİ

ILDEFONSO FALCONES

Özgün Adı: LA CATEDRAL DEL MAR

Çeviren: Pınar Gökpar Cubells Prieto

Kitap Editörü: Bahar Gökpar

Yayın Yönetmeni: İbrahim Şener

Yayınevi Editörü: Özkan Özdem

Bilgisayar Uygulama: Meral Gök

Kapak Uygulama: Y. Bora Ülke

Film-Grafik: Mat Grafik

Baskı-Cilt: Kilim Matbaası

Maltepe Mah. Litros Yolu Fatih Sanayi Sit.

No:12/204-232 Topkapı/İstanbul

Tel: 0212 612 95 59

1. Baskı: Eylül 2009

ISBN: 978-605-4263-15-8

PEGASUS YAYINLARI © ILDEFONSO FALCONES, 2006

Türkçe yayın hakları Random House Mondadori

aracılığıyla alınmıştır

Yayınevinden yazılı izin alınmaksızın

hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yayıncı Sertifika No: 12177

PEGASUS YAYINLARI

Gümüşsuyu Mah. Osmanlı Sk. Alara Han

No: 27/9 Taksim / İSTANBUL

Tel: 0212 244 23 50 (pbx) Faks: 0212 244 23 46

www.pegasusyayinlari.com / info@pegasusyayinlari.com

ILDEFONSO FALCONES

DENİZ KATEDRALİ

İspanyolca'dan Çeviren:

PINAR GÖKPAR

PEGASUS YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Carmen'e

BİRİNCİ BÖLÜM

TOPRAĞIN KÖLELERİ

I

1320 yılı

Navarcles, Bernat Estanyol'un çiftliği,

Katalonya Prenslığı

Bernat kimsenin kendisine bakmadığını fark ettiği bir sırada, berrak mavi gökyüzüne kısa bir bakış fırlattı. Zayıf Eylül sonu güneşi, konuklarının yüzlerinde geziniyordu. Hazırlamak için çok fazla zaman ve emek harcadığı bu kutlamaya, ancak kötü hava gölge düşürebilirdi. Gökyüzündeki Sonbahar havasına bakıp gülümsedi ve bakışlarını tekrar yere indirdiği sırada, çiftlik evinin eteklerindeki ağılardan duyulan sesin yanı sıra, taş kaplı avludan gelen keyifli uğultuları dinledi ve gülümsemesi yüzüne iyice yayıldı.

Sayıları otuz kadar olan konukları, oldukça coşkuluydular: O yıl üzüm hasadı mükemmel olmuştu. Üzümlerin hasat zamanında ve çiğnenmesi sırasında, herkes, kadın, erkek, çocuk bir gün bile dinlenmeden, şafak vaktinden alacakaranlığa kadar, hiç durmadan çalışmışlardı.

Durgun geçecek kış günleri boyunca, şarap fıçılarda mayalanmaya bırakıldığında ve üzüm kabukları da likör yapılmak üzere depolandığında, çiftçiler ancak Eylül bayramlarını kutlayabildiler. Bernat Estanyol da evlenmek için o günleri seçmişti.

Bernat konuklarına şöyle bir göz gezdirdi. Çoğu, Estanyol'un çiftlik evini kendi mülklerinden ayıran, oldukça uzun yolu yürümek için şafak vakti uyanmışlardı. Şimdi hepsi düğünden veya

hasattan ya da belki de her ikisinden de bahsederek epey iyi vakit geçiriyorlardı. Aralarından, Estanyol kuzenlerin ve kayınbiraderinin akrabaları olan Puig ailesinin de oturduğu yerde bulunan bir grup, aniden gülmeye başladı. Bernat yüzünün kızardığını hissetti fakat fark etmemiş gibi davrandı; neye gülmüş olabilecekleri hakkında düşünmek bile istemiyordu. Kafası dağınık bir durumda avluda gezinirken, Fontanés ailesini, Vilaları ve Joaquetleri ve tabii ki gelinin akrabaları—Esteve ailesini fark etti.

Bernat göz ucuyla kayınpederine bir bakış attı. Pere Esteve kocaman göbeğini gezdirirken, davetlilere gülümseyerek onlarla sohbet ediyordu. Sonra Bernat'ın neşeli yüzüne doğru döndü ve Bernat o gün kendini, belki yüzüncü kez adamı selamlarken buldu. Gelinin ailesinin diğer fertlerine baktı ve onların masalarda, kalabalığın arasında dağılmış olarak oturduklarını gördü. Bernat'ın onları kazanma çabalarına karşın, onlar Bernat'a daima biraz ihtiyatlı yaklaşmışlardı.

Gözlerini bir kez daha gökyüzüne çevirdi. Onun bu mutlu gününde, hasat ve hava da ona sırt çevirmemişti. Çiftlik evine doğru bir göz attı, arkasından da tekrar davetlilere baktı ve sonra dudaklarını büzdü. Düğünün tüm curcunasına rağmen, aniden kendini çok yalnız hissetti. Babasını kaybedeli henüz bir yıl olmuştu; evlendikten sonra Barselona'ya yerleşen kız kardeşi Guiamona'yı, tekrar görmeyi çok istemesine rağmen, kız kardeşi, ona gönderdiği mektupları cevapsız bırakmıştı. Oysa, babasının ölümünden sonra, ailesinden en yakın akrabası sadece o kalmıştı...

Babasının ölümü, Estanyol çiftliğini tüm yörede ilginin merkezi haline getirmişti: çöpçatanlar ve henüz evlenmemiş kızları olan ana babalar, çiftliğe sayısız ziyaretlerde bulunmuşlardı. Daha önceleri, hiç kimse onlara pek ilgi göstermemişti, fakat yaşlı adamın ölümü, –isyankâr doğası ona “Deli Estanyol” lakabını kazandırmıştı– kızları henüz evlenmemiş olan köylülerin, kızla-

rını, civardaki en zengin çiftçiyle evlendirme umutlarını yeniden yeşertmişti.

Onu cesaretlendirmek için “Evlenecek kadar büyüdün, değil mi?” diye soruyorlardı. “Kaç yaşındasın?”

“Yirmi yedi, sanırım” diye cevaplıyordu.

“Neredeyse torun sahibi olacak yaşa gelmişsin” diye onu azarlamışlardı bir keresinde. “Tek başına çiftlik evinde ne yapıyorsun, sana bir kadın lâzım.”

Bernat onların hepsini sabırla dinledi. Biliyordu ki, bu nasihatleri mutlaka belli bir aday takip edecekti; bir öküz kadar güçlü ve en güzel günbatımından bile daha güzel bir kız.

Bunların hiçbirisi onun için yeni değildi. Karısını, Guiamona’yı doğururken kaybeden Deli Estanyol, oğluna bir eş bulmaya çalışmıştı ancak, bütün müstakbel dünürler onun gelini olacak kızıdan beklediği çeyizi ve diğer beklentilerini öğrenince, lanet okuyarak, çiftlik evinden kaçmışlardı. Bernat’ın bu konuya ilgisi de yavaş yavaş azalmıştı. O büyüdükçe, babasının davranışları aşırılaşmış, asiliği gerçek deliliğin sınırlarına dayanmıştı. Bernat da tüm dikkatini, topraklarına sahip çıkmaya ve babasına göz kulak olmaya vermişti; şimdi ise birdenbire kendisini, yirmi yedi yaşında, yalnız ve etrafı kuşatılmış bir halde bulmuştu.

Bernat’a ilk ziyaret, babasının kurallara uygun bir şekilde, ebedi istirahatgâhına gömülmesinden hemen önce, Navarcles Beyi’nin subayı tarafından yapılmıştı. Beyin yardımcısını yanında birkaç askerle birlikte, çiftliğine doğru tırmanırken gördüğünde, “Ne kadar haklıydın, baba!” demişti Bernat kendi kendine.

“Ben ölür ölmez,” diye son isteğini birkaç kez tekrarlamıştı yaşlı adam, ölüm döşeğindeyken henüz kendinde olduğu son dakikalarında, “burada olacaklar ve onlara benim vasiyetname-mi göstereceksin.” Bunu söylerken de, içinde Deli Estanyol’un son isteğinin ve vasiyetnamesinin bulunduğu, bir deri parçasına

dikkatlice sarılmış kağıtları yerleştirdiği bir taşın altını işaret etmişti.

“Bu neden gerekli, baba?” diye sormuştu Bernat, yaşlı adam bunu ilk söylediğinde.

“Senin de bildiğin gibi,” diye cevaplamıştı yaşlı adam “biz bu toprakları beyimizden kiralarız, fakat ben bir dul olduğum için, eğer yazılı olarak belirtmezsem, beyin tüm mal varlığını ve hayvanlarımızın yarısını talep etme hakkı doğar. Bu durum, bir vasiyetname yazmadan ölenlerin bıraktıkları mallar için geçerli olan bir kuraldır; bu şekilde Katalonya beylerinin çıkarlarına olmuş birçok örnek var, bu yüzden bunların tümünden haberdar olduğunu bilmelerini sağlamalısın. Burada olacaklar Bernat; yasal olarak sahip olduklarımızı ve haklarımızı bizden almak için buraya gelecekler. Onlardan ancak vasiyetnamemi göstererek kurtulabilirsin.”

“Ya onu benden alırlarsa?” diye sormuştu Bernat. “Nasil birileri olduklarını bilirsin...”

“Öyle yapsalar bile, bu bilgiler resmi kağıtlarda kayıtlı.”

Beyin ve yardımcısının kızgınlığı, bölgede kısa sürede duyuldu. Bu sadece, babasının bütün malvarlığı tamamen ona miras kaldığı için, tek erkek çocuk olan Bernat’ın daha cazip ve göz alıcı görünmesine yol açmıştı.

Bernat şimdi kayınpederi olan adamın, daha önceden çiftliğe gelip hasattan önce ödeme yaptığını çok net hatırladı. Beş demir para, bir saman şilte ve beyaz keten bir gömlek—kızı Francesca için önerdiği çeyiz, bunlardan oluşuyordu.

“Neden beyaz keten bir gömlek isteyeyim ki?” diye sormuştu Bernat, elindeki tırmıkla çiftlik evinin alt katındaki samanları eşelemeye ara bile vermeden.

“Bak,” demişti sadece Pere Esteve cevap olarak.

Elindeki tırmığa yaslanarak, Pere Esteve'in işaret ettiği yöne doğru baktı: Ahır girişinin olduğu yere. Gördüğü şey karşısında, elindeki tırmığın yere düşmesine engel olamadı. Beyaz keten bir gömlek giymiş Francesca'nın silueti, arkasından ışık vurmuş bir halde, oradaydı... Kızın bütün vücut hatları seçilebiliyordu ve onu bekliyordu!

Bernat'ın sırtından aşağı bir ürperti dolaştı. Pere Esteve gülümsedi.

Bernat adamın teklifini kabul etti. Orada ve ondan sonra da, ahıra, kızın yanına gitmeden, ama bir an olsun gözlerini ondan ayırmadan. Bunun çok acele alınmış bir karar olduğunun farkındaydı, ama şimdiye kadar bir pişmanlık duymamıştı: İşte orada, genç, güzel ve güçlü Francesca, tam önünde duruyordu. Kalp atışları hızlandı. O gece... Acaba o ne düşünüyordu? O da Bernat gibi mi hissediyordu? Francesca diğer kadınların heyecanlı ve neşeli gevezeliklerine katılmıyor, sessizce annesinin yanında oturarak, onların şakalarını cevaplarken zoraki gülümsüyordu. Bir an için göz göze geldiler. Francesca'nın yüzü kızardı ve bakışlarını indirdi, fakat Bernat kızın nefes alırken göğsünün hızla inip kalkmasından, onun da gergin olduğunu anladı. Beyaz keten giysisi, Bernat'ın arzularını ve fantezilerini bir kez daha harekete geçirdi.

"Seni tebrik ediyorum!" diyen bir ses duyduğu anda, sırtının da sıvazlandığını fark etti. Bunu yapan kayınpederiydi ve Bernat'ın gözlerini ayıramadığı ve ne yapacağını bilemez halde oturan kızını işaret ederek, "Benim için ona iyi bak" diye de ekledi. "Eğer ona yaşatmayı düşündüğün hayat bu kutlama kadar muhteşemse... Bu şimdiye kadar gördüğüm en harikulade ziyafet. Navarcles Beyi bile böyle bir ikramın altından kalkamaz."

Konuklarını memnun etmek amacıyla, köylülerin genelde yediği, fakat kendisi için yeterli kalitede bulmadığı, arpa ve çavdardan yapılan ekmek yerine, kırk yedi somun buğday ekmeği

hazırlamıştı. Yalnızca en beyaz ekmek, karısının giysisi kadar beyaz bir ekmek onun için yeterli kalitede olabilirdi! Bütün somunları pişirmeleri için Navarcles şatosuna götürmüş ve her zaman-ki gibi fırıncının hakkını ödemek için iki hamur topağının yeteceğini hesaplamıştı. İki topak hamuru tezgâhta gören fırıncının gözleri önce kocaman açılmış ve daha sonra pazarlık ifadesine bürünerek daralıp ince çizgiler haline gelmişti. Pişirmeye karşılık yedi somun ekmeğe anlaşılan Bernat, bir yandan da köylülerin kendi ekmek fırınlarına, veya demir ocaklarına sahip olmalarına engel olan yasalara lanet okuyarak şatodan ayrıldı...

“O konuda haklısın” dedi kayınpederine, aklındaki o kötü anıyı uzaklaştırarak.

İkisi birlikte gözlerini avluya diktiler. Ekmeklerinin birkaçı çalınmış olabilirdi fakat konukları için hâlâ şarabı –en iyisinden, babası tarafından depolanmış ve birkaç yıl yaşlanmaya bırakılmış– ve tuzda kavrulmuş domuz eti, baharatlı tavuklu pişirilmiş sebzeli güveç ve tüm bunların üstüne, ortadan yarılarak yavaş yavaş kızaran dört kuzunun, ateşteki korların üzerine akan yağlarından yayılan, o dayanılmaz kokusu vardı.

Aniden bir kadının telaşlı sesi duyuldu. Güveç pişmişti ve konukların yanlarında getirmiş oldukları çukur kaplara koyulmaya hazırды. Pere ve Bernat avluya yerleştirilmiş olan tek masaya oturdular. Kadın masadaki dört boş tabureyi görmezden gelerek, aceleyle onlara yemek koydu. Diğerleri ya ayakta ya da ahşap banklara oturarak, yemeklerini yemeye başlarken, bir kaç ahçı da tetikte durarak ara sıra, kızaran kuzulara göz atıyorlardı. Herkes, şarap içmekle, sohbet etmekle ve bağırıp çağırarak gülmekle meşguldü.

“Evet, gerçek bir kutlama,” Pere Esteve doğruladı, ağzını dolduran lokmaların arasından.

Kalabalığın arasından biri gelin ve damadın şerefine kadeh kaldırdı. Herkes ona katıldı.

"Francesca!" diye bağırdı babası, kızaran kuzuların hemen yanında duran kızına doğru kadeh kaldırarak.

Bernat ısrarla kıza baktı, fakat kız yine yüzünü sakladı.

Pere, Bernat'a göz kırparken "Çok gergin," dedi mazeret olarak. "Francesca, kızım!" diye bağırdı bir kez daha. "Gel, bizimle birlikte kadeh kaldır! Bu fırsatı kaçıрма –birazdan hepimiz gideceğiz– hemen hemen hepimiz."

Bu açıklamanın ardından gelen kaba kahkahalar, Francesca'yı biraz daha korkuttu ve sindirdi. Birinin ona verdiği kadehi yarım yamalak kaldırdı, fakat içkisini içmedi. Daha sonra kahkahalara sırtını dönüp, ahçılara doğru yöneldi.

Pere Esteve elindeki kadehi Bernat'inkine tokuştururken yerlere şarap döküldü. Diğer konuklar da kadehlerini tokuşturdular.

"Göreceksin bu utangaçlığı yakında geçecektir, eminim!" dedi Pere Esteve, herkesin duyabileceği şekilde yüksek sesle.

Sözleri, bu kez Bernat'ın görmezlikten gelmeyi tercih ettiği, içine sinsice imaların katıldığı kaba kahkahaların tekrarlanması-na neden oldu.

Bu neşeli ortamda, insanlar bol bol olan şaraba, domuz eti ve tavuklu güvece dalmışlardı. Tam da kadınların kızarmış olan kuzuları ateşten aldıkları sırada, kalabalıktan bir grup aniden sessizliğe gömüldü ve Bernat'ın ekili tarlalarının ve Estanyolların kusursuz şarap yaptıkları üzüm bağlarının bulunduğu çukur alanın arkasındaki topraklarının sınır oluşturduğu ormanın derinliklerine doğru bakmaya başladı.

Birkaç saniye içinde tüm düğün halkı sessizliğe gömüldü.

Ağaçların arasından üç atlı adam görüldü. Arkalarında çok sayıda üniformalı adam yürüyordu.

"Burada ne işleri olabilir ki?" diye söylendi Pere Esteve kendi kendine.

Bernat, gelenleri bakışlarıyla takip ederken, onlar tarlaların arasından iyice yakınlaşmışlardı. Konuklar kendi aralarında fısıldaşmaya başlamışlardı.

“Ben de anlamadım,” diye alçak bir sesle konuştu Bernat, en sonunda. “Buraya hiç gelmez: Onun şatoya gidiş yolunun üzerinde değil ki burası.”

“Bütün bu olan bitenden hiç hoşlanmadım,” dedi Pere Esteve.

Kafile yavaş yavaş yaklaşıyordu. Şekiller belirginleştikçe, atlılardan gelen kahkahalar ve neşeli konuşmalar avluya girdiklerinin kanıtıydı, artık herkes onları duyabiliyordu. Bernat konuklarını inceledi, bazıları gözlerini yere dikmiş, gelenlere bakmaya cesaret bile edemiyorlardı. Gözleri bir grup kadının arasında duran Francesca’yı aradı. Bu sırada Navarcles Beyi’nin güçlü sesi çınladı. Bernat içinde kabaran öfkeyi hissedebiliyordu.

“Bernat! Bernat!” diye fısıldadı Pere Esteve, bir yandan da onun kolunu tutarak. “Burada ne bekliyorsun, git ve onları karşıla.”

Bernat yerinden fırlayarak karşılamak için beyine doğru koştu. Atlı adamların yanına geldiğinde nefes nefese kalmıştı. “Evinize hoş geldiniz” dedi.

Navarcles Beyi Llorenç de Bellera, atının dizginlerini çekerek Bernat’ın önünde durdu.

“Deli adamın oğlu, Estanyol sen misin?” diye sordu küçümseyerek.

“Evet beyim.”

“Avdan dönerken bu kutlama dikkatimizi çekti. Neyi kutluyorsunuz?”

Atların arkasında duran ve yakaladıkları avları: Yabani tavşanları ve vahşi horozları taşıyan askerlerden bir bakış yakaladı Bernat. “Ziyaretinizin bir açıklaması olmalı” veya “ya da kalede-

ki fırıncı size pişirttiğim beyaz somun ekmeklerden mi bahsetti?" diye cevaplamak isterdi aslında.

Atların büyük yuvarlak gözleri bile sabitlenmiş şekilde onun vereceği cevabı bekliyorlardı.

"Benim düğün törenim, beyim."

"Peki kiminle evleniyorsun?"

"Pere Esteve'nin kızıyla beyim."

Llorenç de Bellera atının üzerinden aşağıya Bernat'a doğru bakarak sessizliğini sürdürdü. Diğer atlar sabırsızca homurdandılar.

"Eeee?." diye gürlledi Llorenç de Bellera.

"Karım ve ben, siz beyimizin ve beraberindekilerin bize katılmasından büyük onur duyacağız." dedi Bernat, rahatsızlığını gizlemeye çalışarak.

"Hepimiz çok susadık" diye cevaplamaya tenezzül etti Navarcles Beyi.

Atlar dürtmeye gerek kalmadan hareket ettiler. Bernat başını öne eğerek beyin arkasında, atın yanı sıra çiftlik evine doğru yürüdü. Tüm konuklar karşılama için avlunun girişinde toplanmışlardı: Kadınların hepsi bakışlarını yere çevirmiş ve erkekler de şapkalarını çıkarmışlardı. Llorenç de Bellera onları susturmadan önce alçaktan bir uğultu onu selamlamaya devam etti.

"Bu kadarı yeter," dedi atından indiği sırada. "Ziyafet devam etsin."

Konuklar hiçbir şey söylemeden geri dönerek itaat ettiler. Birkaç asker gelip atlarla ilgilendi. Bernat, yeni konukları ile birlikte daha önce Pere Esteve ile oturdukları masaya doğru yöneldi. Kaseleri ve kadehleri ortadan kaybolmuştu.

Navarcles Beyi ve iki adamı masaya oturdular. Yeni gelenlerin kendi aralarında konuşmaya başlamasıyla Bernat birkaç adım geri çekildi. Hizmetli kadın sürahilerle şarap, somun

ekmek, tavuk güveç, tabak tabak tuzlanmış domuz eti ve taze kızartılmış kuzu getirdi. Bernat Francesca'ya bakındı ama Francesca görünürde yoktu. Bakışlarını bir grup konuğun arasında duran kayınpederine dikti. Pere Estéve çenesini kilitleyerek bakışlarını hizmetli kadına dikti ve belli belirsiz bir şekilde kafasını sallayarak topuklarının üstünde döndü.

Elinde tuttuğu kuzu butunu sallayarak "Kutlamanıza devam edin" diye bağırdı Llorenç de Bellera. "Haydi, eğlenin!"

Konuklar paylarına düşeni almak üzere sessizce kızarmış kuzulara doğru yaklaşmaya başladılar. Aralarında Pere Esteve'nin de olduğu bir kaç kişiden oluşan bir grup, bey ve adamlarının dikkatinden kaçacak şekilde ayakta duruyorlardı. Bernat'ın gözüne bir an için grubun tam ortasındaki beyaz keten gömlek ilişti ve aceleyle hareket etti.

"Defol buradan, seni aptal," diye dişlerinin arasından söylendi kayınpederi. Bernat'ın cevap vermesine fırsat kalmadan Francesca'nın annesi eline kuzu dolu bir tabak sıkıştırdı ve:

"Beyin önünde bekle ve sakın kızımın yakınına gitme" diye fısıldadı.

Kuzuyu midelerine indirmeye başlayan köylüler hâlâ tek bir kelime bile etmezlerken sadece, zaman zaman yüksek sesle bağrışıp gülen Navarcles Beyi ve iki arkadaşına endişeli bakışlar atıyorlardı. Askerler de az ilerde dinleniyorlardı.

"Biraz önce buradan gürültülü kahkahalar duyuyorduk" diye sızlandı Llorenç de Bellera. "Öylesine yüksekti ki, bizim avımızı bile korkuttu. Haydi, kahkahalarınızı duymak istiyorum!"

Hiç kimse denileni yapmadı.

"Çiftçi ahmaklar," dedi tekrar bir kahkaha patlatan arkadaşlarına doğru dönerken.

Üçü, kuzu ve beyaz ekmek yığını ile karınlarını tika basa doyurdular. Tavuk güveç ve tuzlu domuz dolu tabaklar masanın

bir ucuna itilmişlerdi. Bernat masanın yanında ayakta durarak yemeye devam ederken, arada göz ucuyla, Francesca'nın etrafını saran çenebaz kadınların olduğu topluluğa doğru endişeli bakışlar fırlatıyordu.

"Biraz daha şarap" diye istekte bulundu Llorenç de Bellera kadehini kaldırdığı sırada. "Estanyol," diye bağırdı konukların arasında aranarak. "Bir dahaki sefere topraklarımın vergisini ödemeye geldiğinde, babanın beni bugüne kadar kandırdığı sir-keden değil, bana bu şaraptan getirmeni istiyorum."

Bernat yüzünü öbür yöne dönmüştü, Francesca'nın annesi eline bir sürahi şarap sokuşturmuştu.

Llorenç de Bellera "Estanyol, neredesin?" diye masayı yumrukladığı sırada hizmetli kadın biraz daha şarap ikram etmek üzereydi ve beyin giysilerinin üzerine birkaç damla şarap sıçradı. Bu sırada Bernat çok yakındaydı ve beyin arkadaşları bu kazaya gülüyorlardı. Pere Esteve ellerini yüzüne kapadı.

Korkuyla başını öne eğen kadın, "Aptal kocakarı!, ne cüretle şarabı dökersin?" diyen beyin atmaya yeltendiği tokadın şiddetinden kaçarken, yere düştü. Llorenç de Bellera arkadaşlarına doğru döndü ve hepsi birlikte, yerde emekleyerek onlardan uzaklaşan yaşlı kadını görünce kahkahalar atmaya başladılar. Sonra aniden tekrar ciddileşti ve Bernat'a doğru yöneldi. "Demek buradasın Estanyol!" dedi. "Beceriksiz, sakar, yaşlı kadının yaptığını gördün mü? Sen beyini ve ustanı aşağılamaya mı çalışıyorsun? Konuklarına evin hanımının hizmet etmesi gerektiğini bilmeyecek kadar cahil misin? Karın nerede?" diye sordu, avluda bulunan herkesin yüzüne aranarak bakarken. Cevap gelmeyince de "Gelin nerede?" diye sorusunu tekrarladı.

Pere Esteve, Francesca'nın kolundan tutarak masanın yanında duran Bernat'a getirdi. Francesca tepeden tırnağa kadar titriyordu.

"Beyim," dedi Bernat, "Size karım Francesca'yı takdim ederim".

"Hah şöyle" dedi Llorenç, açıkça gözlerini dikip baştan aşağı Francesca'yı incelerken, "Bundan böyle bize şarap servisini sen yapacaksın."

Navarcles Beyi tekrar oturdu ve kadehini kaldırdı. Francesca bir sürahi aranarak ona hizmet etmek için koştu. Şarabı dökerken elleri titredi. Llorenç de Bellera kızın bileğinden kavrayarak şarabı onunla birlikte koydu. Kendi kadehi dolunca, onu, hizmet etmesi için arkadaşlarına doğru iteledi. Bunu yaparken kızın göğüsleri neredeyse beyin yüzüne sürtündü.

"İşte şarap böyle servisedilir!" diye böğürdü Navarcles Beyi. Hemen yanında ayakta duran Bernat yumruklarını ve dişlerini sıkıyordu.

Llorenç de Bellera ve arkadaşları içmeyi sürdürürlerken, Francesca'yı gelip kadehlerini yeniden doldurması için çağır-maya devam ettiler. Genç kız, şarap koymak için masaya doğru eğilmek zorunda kaldıkça, askerler, beyleri ve onun arkadaşları ile birlikte gülüyorlardı. Francesca gözyaşlarını içine gömmeye çalışırken, Bernat onun her iki elinde de, sıkılmaktan avuçlarına gömülmüş olan tırnaklarının açtığı oyuklardan, damla damla sı-zan kanı görebiliyordu. Her şarap döküşünde düğün töreni için gelmiş olan konuklar daha bir sessizliğe gömülüp, daha uzakla-ra doğru bakıyorlardı.

Sonunda "Estanyol" diye bağırdı, Francesca'yı bileğinden kavrayarak Llorenç de Bellera. "Sizlerin beyi olarak sahip olduğum haklara göre, evliliğinin ilk gecesinde karınla ben yatmaya karar verdim."

Arkadaşları gürültülü ve kaba bir şekilde bu kararı tasvip ettiklerini gösterdiler. Bernat ani bir hareketle masanın öte tara-fına sıçradı, fakat henüz hiçbir şey yapamadan, beyin zurna gibi

içmiş ve ümitsiz durumda görünen arkadaşları, fırlatarak ellerini kılıçlarının topuzlarına yerleştirdiler. Bernat yolundan döndü. Llorenç gözlerini ona doğru dikti, gülümsedi ve sonra yüksek sesle güldü. Kız Bernat'a yardım etmesi için yalvaran gözlerle bakıyordu.

Bernat ileri doğru atıldı, ancak karnına doğru baskı yapan bir kılıç hissetti. Bey kızı çiftlik evinin dışındaki merdivenlere doğru sürüklerken, kız hâlâ ona yalvaran gözlerle bakıyordu. Bey onu belinden yakalayıp çevirerek zorla omzuna attığı zaman bağırarak ağlamaya başladı.

Navarcles Beyi'nin arkadaşları içkilerini içmeye devam etmek için oturdular. Askerler ise Bernat'ı herhangi bir hareket yapmaktan alıkoymak için merdivenin ucunda nöbet tutmak üzere dizildiler.

Gökyüzü hâlâ derin ve koyu bir mavi idi.

Bernat'a sonsuz gibi gelen birkaç dakikanın sonunda, Llorenç de Bellera merdivenlerin tepesinde belirdi. Terlemişti ve av yeleğinin çengellerini bağlamaya çalışıyordu.

"Estanyol," diye bağırdı gök gürültüsü gibi gür sesiyle masanın karşı tarafına doğru yürüyüp onu geçerken, "şimdi sırasende, Doña Caterina" dedi, kendi yeni genç karısını kastederek, "her yerde benim piçlerimden bulunmasından bıktı, ve ben de onun sızlanmasından bıktım. Bu yüzden iyi bir Hristiyan koca ol ve görevini yap!" diyerek döndü ve Bernat'a yöneldi.

Bernat kafasını öne eğdi, yavaş ve isteksiz bir şekilde merdivenlerden çıktı. Herkes gözünü dikmiş ona bakıyordu. Birinci katta, duvarlarından birinde, şömine şeklinde büyük bir ocağın bulunduğu, mutfak ve yemek odası olarak kullanılan odaya girdi. Yatak odasının ve tahıl ambarının bulunduğu ikinci kata ulaşan merdivenlere doğru ağır ağır ilerlerken, beyin ahşap döşemelerde yankılanan ayak seslerini duyabiliyordu. Ne yapacağını

bilemez bir şekilde kafasını merdivenlerin bitimindeki aralıktan geçirdi ve etrafına bakınmaya başladı.

Çenesi ahşap döşeme ile aynı hizadaydı ve Francesca'nın giysilerinin odanın her tarafına saçılmış halde olduğunu görebiliyordu. Ailesinin mutluluk ve gurur kaynağı olan beyaz keten gömlek lime lime olmuş, parçalara ayrılmıştı. Merdivenin tepesine kadar tırmandı.

Francesca'yı ana rahmindeki bir cenin pozisyonunda, kıvrılmış olarak buldu. Üzerinde çıırılçiplak bir halde yattığı yeni ot şiltelere kanlar sıçramıştı. Terle kaplı vücudu yara bere içindeydi ve gözlerini dikmiş, anlamsızca boşluğa bakıyordu. Hiç hareket etmedi.

"Estanyol! diye bağırdı Llorenç de Bellera aşağı kattan. "Be-yin seni bekliyor."

Bernat engelleyemediği bir öğürmenin ardından püsküren kusmuğunu depolanmış tahılların üzerine boşalttığında, sanki bütün içinin dışarıya çıkmış olduğunu hissetti. Francesca hâlâ kımıldamıyordu. Bernat odadan kaçarcasına uzaklaştı. Merdivenlerin en alt basamağına ulaştığında, kafasının içi en tiksindirici duygularla dolmuştu. Koşar adımlarla Navarcles Beyi'nin heybetli cüssesine doğru körlemesine atladı.

"Öyle görünüyor ki, koca, evlilik görevlerini tam olarak yerine getirememiş," diye yorumda bulundu Llorenç de Bellera, arkadaşlarına dönerek.

Bernat'ın onunla yüz yüze gelmek için başını kaldırması gerekti.

"Hayır . . . beyim, yapamadım," diye kekeledi. Llorenç de Bellera sessiz kaldı.

"Pekala, eğer bu görev için henüz hazır değilsen, eminim arkadaşlarımdan –ya da askerlerimden– biri bu iş için uygundur. Söylemiştim sana, daha fazla piçim olmasını istemiyorum."

"Buna hakkınız yok...!"

Düğün konukları korkudan titreyerek bu ani patlamanın sonuçlarının neler olabileceğini beklemeye başladılar. Navarcles Beyi tek eliyle Bernat'ı boynundan yakaladı. Tüm gücüyle sıktı, az sonra Bernat nefes alamaz hale geldi.

Llorenç, Bernat'ı bırakmadan önce bir de yumruk atarken, "Hangi cüretle...? Beyinin yasal hakkı olan gelinle yatmasını, daha sonra piçinle gelip hak talep etmek için kullanmayı mı düşünüyorsun?" dedi. "Bir sonraki yapacağın hareket bu mu olacak? Burada derebeylik kurallarını ben koyarım, başkası değil! Seni istediğim zaman ve istediğim biçimde cezalandırabileceğimi unutuyor musun?"

Onu yere doğru fırlatırken Bernat'ın yanağına bir yumruk daha yerleştirdi.

"Kırbacım nerede?" diye kızgın bir şekilde bağırdı.

Kırbaç! Bernat henüz küçük bir çocukken, bir grup kalabalıkla ve ailesi ile birlikte, Navarcles Beyi'nin kimsenin suçunu kesin olarak bilemediği zavallı bir adamı kırbaçlayarak dövdüğü bir meydan dayağını izlemeye zorlanmıştı. Adamcağızın sırtında şaklayan deri kırbacın çıkardığı sesin anısı, çocukluğu boyunca her gece tıpkı o gün duymuşçasına tekrar tekrar kulaklarında yankılanmıştı. O gün orada bulunanlardan hiçbiri, tıpkı bugün olduğu gibi, yine, kımıldamaya bile cesaret edememişlerdi. Bernat dizlerinin üstüne çöktü ve başını kaldırarak, bir eli birisinin ona vereceği kırbaçı bekler şekilde havada asılı duran, koca bir kaya parçası görünümündeki, heybetli beyine baktı. Ansızın aklına tekrar, çocukluğundaki o zavallı adamın çiğ et parçası gibi duran sırtı geldi: Beyin tüm vahşeti ile başardığı, üzerinde koparacak bir şerit deri daha kalmayan, kanayan bir kütle. Bernat gerisin geriye bir kör gibi emekleyerek merdivenlerin karşısına doğru gitti. Tüyler ürpertici bir kâbusa sıkışıp kalmış bir çocuk

gibi titriyordu. Hâlâ, kimse ne konuşuyor, ne de hareket ediyordu ve güneş hâlâ gökyüzünde parlamaya devam ediyordu.

Askerlerden birisiyle giriştiği boğuşmanın sonunda basamakların tepesine doğru itilen Bernat "Çok üzgünüm Francesca," diye fısıldadı.

Kısa pantolonunu çözdü ve onun yanına diz çöktü. Aşağıya, yumuşak durumdaki organına doğru bir bakış atarken, bir yandan da şu anda beyinin emrini nasıl yerine getirebileceğini düşünüyordu. Bir parmağıyla Francesca'nın çıplak, tüysüz tenini okşamaya başladı.

Kız tepki vermedi.

Bernat, onu bileğinden yakalayıp kendine doğru çevirirken "Ben... Biz, bunu yapmak zorundayız," diye üsteledi.

Francesca kendine gelmeye çalışırken, "Dokunma bana!" diye haykırdı.

"Canlı canlı derimi yüzer!" diye karşı çıktı Bernat, gözlerini kızın çıplak vücudundan ayırmadan.

"Bırak beni!" dedi kız yine.

Bernat Francesca'yı iki bileğinden de kavrayıp, onu dik durmaya zorlayana kadar boğuşmaya devam ettiler. Kız hâlâ onunla mücadele ediyordu.

"Bir başkası gelecek!" diye fısıldadı Bernat, "Seni buna zorlayan başka bir adam olacak!"

Kızın suçlayıcı ve dik dik bakan gözleri kocaman açıldı.

"Benim derimi yüzdürecek," diye tekrarladı Bernat.

Francesca hâlâ ondan kurtulmaya çalışırken, Bernat ani bir sıçrayışla onun üstüne çıkmayı başardı. Kızın gözyaşları, Bernat'ın onun çıplak vücuduna sürtündüğünde hissettiği ani ihtiras duygusunu bastırmaya yetmedi. İçine girdiği anda ise yükselen feryadı tüm kainattan duyulabilecek cinstendi.

Kızın haykırışları Bernat'ın arkasından takip eden askeri tatmin etmişti ve başını ve omuzlarını odanın içine sokarak, utanmadan tüm bu sahneye şahitlik etmişti.

Bernat işini bitirmeden önce, Francesca yavaş yavaş direnmekten vazgeçmişti ve inlemeleri hıçkırıklara dönüşmüştü. Bernat karısının gözyaşlarının sesinde, doruğa ulaşmıştı.

Llorenç de Bellera da ikinci katın penceresinden yükselen çığlıkları duymıştı. Casusunun evliliğin tamamlandığını doğrulamasının hemen ardından atları çağırdı ve uğursuz topluluğu ile birlikte iftliği terk ettiler. Harap, perişan ve dehşete düşmüş haldeki tüm konuklar da aynı şeyi yaparak, evden uzaklaştılar.

Avluya sükûnet geri dönmüştü. Bernat hâlâ karısının üzerinde çapraz bir şekilde yatıyordu. şimdi ne yapması gerektiği ile ilgili hiçbir fikri yoktu. Kızın omuzlarını hâlâ sımsıkı tuttuğunu fark etti ve ellerini uzaklaştırdı. Bunu yapar yapmaz tekrar kızın üzerine yığıldı. Kendini yukarı çekti ve gözlerini Francesca'nın gözlerinin içine dikti. Kızın sabit bakışları Bernat'ı delip geçiyor gibiydi. Yapacağı herhangi bir hareket, vücudunun kızın vücuduna tekrar değmesine sebep olacaktı, oysa artık ona daha fazla zarar vermenin düşüncesine bile katlanamıyordu. O anda havada asılı kalabilmeyi dilerdi, böylece vücudunu onunkinden ayırırken onun vücuduna değdirmek zorunda kalmayacaktı.

Neticede, sonsuzluk gibi gelen bir sürenin sonunda, Bernat kendini uzağa doğru çekti ve kızın yanında dizlerinin üstüne çöktü. Hâlâ ayağa kalkmanın mı, yanında uzanmanın mı, odayı terk etmenin mi, yoksa kendini savunmaya çalışmanın mı yapılacak en doğru hareket olduğuna karar veremiyordu. Francesca'nın ot şiltenin üzerine zalimce terkedilmiş çıplak bedenini görmeye tahammül edemiyordu. Onun kendisine bakmasını sağlamaya çalıştı, fakat kızın bakışları yine ifadesizdi. Aşağıya doğru baktığında ise kendi cinsiyetinin çıplak görüntüsü onu utançla doldurdu.

"Çok üzgü..."

Francesca'dan gelen ani bir kıvılcıktanma sözünü kesti. Şimdi kız gözlerini dikmiş ona doğru bakıyordu. Bernat bu bakışlarda belli belirsiz bir anlayış kırıntısı aradı, ama hiç yoktu.

"Üzgünüm," diye tekrarladı. Francesca en ufak bir tepki belirtisi olmadan, hâlâ gözlerini ona dikmiş bakıyordu. "Çok, çok üzgünüm. O... o benim derimi canlı canlı yüzecekti," diye kekeledi.

Hayalinde Navarcles Beyi'ni kolunu uzatmış, kırbacını isterken görüyordu. Francesca'nın yüzünü arandı: Boşluk. Kızın gözlerinde gördükleri ise onu daha fazla ürküttü: En az kendini kızın üzerine bıraktığı andaki haykırdığı şiddette, çıkarabileceği en yüksek sesle, sessizliğin içinde haykırıyorlardı.

Kayıtsız bir şekilde, kızın neler hissettiğini bildiğini ona anlatmak isterken, sanki o küçük bir kız çocuğuymuş gibi, elini kızın yanaklarına doğru uzattı.

"Ben..." diye söze başladı.

Kıza asla ulaşamayan eli yaklaştığı anda, kızın bedenindeki bütün kaslar kaskatı kesildi. Bernat elini kendi yüzüne kapadı ve gözyaşlarına boğuldu.

Francesca gözlerini boşluğa dikmiş, orada öylece yatıyordu.

Uzunca bir süre sonra, Bernat ağlamayı kesti. Ayağa kalktı, pantolonunu çekti ve alt kata doğru giden merdivenlerden inerek gözden kayboldu. Onun ayak seslerini artık duyamaz olduğunda, Francesca da kalktı ve giyecek bir şeyler bulmak için, odada bulunan tek eşya olan sandığa doğru gitti. Üzerini giyindikten sonra, kıymetli beyaz keten gömleğin parçaları da dahil olmak üzere odaya saçılmış olan bütün yırtık giysileri usulca topladı. Onları, yırtıkları görünmeyecek şekilde özenle katladıktan sonra sandığa yerleştirdi.

Francesca çiftlikte kayıp bir ruh gibi dolanıp duruyor, günlük ev işlerinin hepsini yapıyordu. Fakat asla tek bir kelime konuşmuyordu. Yarattığı bu mutsuz ve üzgün hava, çok kısa sürede Estanyol evinin en ücra köşelerine kadar sinmişti.

Bernat birkaç kez olanlardan ötürü özür dilemek istemişti. Evlendiği gün olan bu tatsız olaydan beri, ne hissetmiş olduğunu daha açık bir şekilde anlatmaya çalışmıştı: Beyin zalimliğinden duyduğu korkuyu, onun emirlerine karşı gelmenin her ikisi açısından da doğuracağı sonuçları. Bernat sayısız kereler “Çok üzgünüm,” diye tekrarlamaya çalıştı, ama Francesca sadece gözlerini ona dikip, sessizce bakmaya devam ediyordu; sanki Bernat’ın kendini her seferinde çelişkiye düşüren, fakat aynı zamanda kaçınılmaz da olan: “Ben yapmasaydım, başka bir adam gelip aynı şeyi yapacaktı...” biçimindeki iddiasını tekrarlamasını beklemiş gibi. Bu noktada Bernat hep sessizliğe gömülüyordu; hiçbir mazereti olmadığını biliyordu ve onun tazeliğine tecavüz edişi, her seferinde aralarında asla aşılamayan bir barikat olarak duruyordu. Dilenen özürler, öne sürülen mazeretler ve sürdürülen sessizlikler zamanla, karısının içindekileri etkilemese de, Bernat’ın içindeki yaraları sarmaya başlamış ve etraftaki günlük işlerin telaşı ile, hissettiği vicdan azabı ve pişmanlık duyguları da körelmişti. En sonunda da Bernat Francesca’nın ısrarlı bir şekilde sürdürdüğü sessizliğe teslim olmuştu

Bernat, her sabah seher vaktinde, zor geçecek bir güne başlamak üzere kalktığı zaman, yatak odalarının penceresinden gözlerini boşluğa dikip uzun uzun bakıyordu. Bunu babası ile

birlikte hep yaparlardı, hatta onun son hastalığı sırasında bile, ikisi birlikte pencerenin önündeki kalın taş denizliğe dayanıp dikkatle gökyüzüne doğru bakarken, o günün neler getireceğini anlamaya çalışırlardı. Çiftlik evinin ötesindeki geniş vadinin karşısına kadar uzanan, birbirlerinden net bir çizgiyle ayrılacak şekilde, her birinde farklı bir ürünün yetiştigi, ekili tarlalardan oluşan verimli topraklarına bakarlardı. Kuşların uçuşunu izlerken, aynı dikkatle, kümes ve ağıllarındaki hayvanlarının çıkardıkları sesleri dinlerlerdi. Bu anlar, baba ile oğul arasındaki paylaşım dakikalarıydı, ikisinin ve sahip oldukları toprakların: Sadece bu vakitlerde Bernat'ın babası makul biri gibi görünürdü. Bernat karısı ile buna benzer dakikaları paylaşabilmenin hayalini kurmuş, babasından duymuş olduklarını ve babasının kendi babasından ve böyle nesiller boyunca giden hikâyeleri ona anlatabilmeyi istemişti.

Çok eskilerde, bu toprakların ekilmediği ya da kiraya verilmmediği zamanlarda, tümüyle Estanyol ailesine ait olduğu ve onların nasıl büyük bir sevgiyle ve özveri ile bu topraklarda çalıştıklarını ona tek tek açıklayabilmenin hayalini kurmuştu. Emeklerinin karşılığı olan meyvelerin nasıl tümüyle onlara ait olduğunu, aşar vergisi ya da başka bir vergi ödemek zorunda olmadıkları, küstah, kibirli ve insafsız beylerin egemenliği altında yaşamadıkları günleri anlatmanın. Tüm bunları babası ona anlattığında birlikte hissettikleri acıyı, onunla, karısıyla, bu toprakların gelecekteki mirasçısı olacak çocuklarının müstakbel anesiyle de aynı şekilde paylaşabilmeyi; bundan üç yüz yıl sonra, doğurduğu oğlanların da başka birilerine kölelik etmeye mahkûm olacaklarını bilmenin verdiği üzüntüyü paylaşabilmeyi de hayal etmişti. Tıpkı babasının ona anlattığı gibi, üç yüz yıl önce-sini, Estanyol ailesinin bölgede yaşayan birçok insanın yanı sıra, özgür insanlar olarak, kendi silahlarını taşıma hakkını nasıl kazandıklarını, Kont Ramon Borrell ve kardeşi Ermengol d'Urgell

tarafından, yağmacı Sarazenlere karşı çarpışmak için çağrıldıkları zaman, savaşmaya giderek o silahlarını nasıl kullandıklarını, gururla karısına anlatabilmeyi isterdi. Hele, Balaguer'in ötesinde Urgel ovasındaki Albesa savaşında, Córdoba halifelğine bağlı Sarazenleri bozguna uğratarak zafer kazanan, Kont Ramon'un komutasındaki orduda birkaç Estanyol'un da bulunduğunu, nasıl da çok anlatabilmek isterdi. Bulabildiği her fırsatta, babası ona aynı hikâyeyi anlatırken gözlerinde beliren gurur gözyaşları, sıra Ramon Borell'in 1017 yılındaki ölümünü anlatmaya geldiğinde üzüntülü gözyaşlarına dönüşürdü. Söylediğine göre, böylece köylü çiftçiler tekrar birer köle olmuşlar. Kontun on beş yaşındaki oğlu onun yerini almış ve karısı, Ermessenda de Carcassonne ona vekâlet etmişti. Şimdi sınırlarındaki yabancılar güvendediler, Katalonya baronları –ki onlar çiftçilerle omuz omuza savaşmışlardı– otorite boşluğunu kullanarak köylülerden kesin ve yeni isteklerde bulunmuşlardı. Direnenleri öldürmüşlerdi ve toprakların mülkiyetini geri alarak, eski sahiplerini, topraklarını işleyerek elde ettikleri hasadın bir kısmını yerel beylerine vermek zorunda olan köleler olmaya zorlamışlardı. Diğerlerinin de yaptığı gibi, Estanyol ailesi de baskıya boyun eğenlerdendi; fakat direnen birçok aile bu yüzden vahşice öldürülmüşlerdi.

Babası Bernat'a "Özgür adamlar olarak, Araplara karşı şövalyelerle birlikte, omuz omuza çarpıştık, fakat şövalyelerin kendileriyle savaşamadık" demişti "ve Barselona kontları, Katalonya prensliğinden kontrolü zorla geri almaya çalıştıklarında, çok zengin ve çok güçlü bir aristokrasi ile karşı karşıya kaldıklarını anladılar. Pazarlık etmeye zorlandılar, tabii ki her seferinde bizim üzerimizden. Önceleri o eski Katalonya toprakları bizim vatanımızdı. Sonra özgürlüğümüz oldu, daha sonra hayatımızın ta kendisi . . . sonra ise şerefimiz. Senin büyük babanın kuşağında," diye devam etmişti Bernat'ın babası uzaktaki tarlalara bakarken ve sesi titreyerek tamamlamıştı: "Özgürlüklerini kaybettiler. Va-

tanlarını terk etmeleri yasaklandı. Birer köle haline getirildiler, birileri onların mallarına zorla kısıtlamalar getirdi ve onların çocuklarına, benim gibi, ve onların torunlarına, senin gibi. Bizim hayatımız . . . senin hayatın şatonun beyinin ellerinde. Adaleti uygulayan o, bizi taciz etme ve onurumuzu kırma hakkını elinde bulunduran da o. Kendimizi savunma hakkına bile sahip değiliz. Eğer biri sana zarar verirse, beyine gitmen gerekir ki o senin zararının tazmin edilmesi için arayışa girsin; ve eğer başarılı olursa, senin alacağın toplam tazminatın yarısı da onun olur.”

Bundan sonra, babası sürekli olarak beyin haklarını sayıp dökmeye devam etmişti. Söyledikleri Bernat'ın aklına kazınmıştı. Çünkü babası bir kez anlatmaya başladı mı, Bernat asla onun sözünü kesmeye cesaret edemezdi. Bey, her an tebaasındakilerden birini ona yardım etmesi için çağırabilirdi. Eğer onlardan herhangi biri vasiyet bırakmadan ölmüşse; hiç çocuğu olmamışsa; karısı zina yapmaya kalkışmışsa; çiftlik yangın geçirdiyse ya da ipotekliyse; başka bir beyin tebaasından biriyle evli ise ve tebaasından çıkmaya çalışırsa, sahip olduğu mülkün bir kısmına el koyma hakkına sahipti. Her yeni gelinle, düğün gecesi birlikte olma hakkı vardı; istediği kadını çocuklarına süt annelik yapması ve onların kızlarını da şatoda hizmetli olarak çalıştırmak için çağırabilirdi. Tebaasındakiler beyin topraklarında ücret almadan çalışırlardı; şatonun savunmasına katkıda bulunmakla yükümlüydüler; sattıkları üründen elde ettiklerin gelirin bir kısmını beye ödemek zorundaydılar; beyin kendisini ve beraberindekileri evlerinde misafir etmek ve kaldıkları sürece yeme - içme ihtiyaçlarını karşılamak zorundaydılar; kereste kullanmak, çimenlerde hayvanlarını otlatmak ve aynı zamanda, beye ait olan demirci dükkanını, değirmeni ve fırını kullanmak için, para ödemeleri gerekiyordu; Noel ve diğer dini kutlamalar için beye hediyeler göndermek tek yapmaları gerekenler arasındaydı.

Ya Kilise? Ne zaman Bernat babasına bu soruyu sorsa, adamın sesi öfkeyle dolardı.

“Rahipler, keşişler, pederler, diyakozlar, papazlar, başrahipler, piskoposlar,” derdi, “her biri ayrı ayrı, bize eziyet eden feodal beylerden daha kötüler! Bu topraklardan kaçmamızı önleyebilmek adına, kutsal emirleri yerine getirmek için bir araya toplanmamızı bile yasaklayıp köleliğimizi ebedileştirdiler!”

Öfkesinin hedefi Kilise olduğu zamanlar “Bernat” diye uyarırdı babası, birisi sana Tanrı’ya hizmet ediyorum derse asla inanma. Onlar senin ancak yarısını anlayabileceğin kadar eğitimli fakat tatlı sözler kullanırlar. Senin aklının ve vicdanının sahibi olmak için seni ikna edinceye kadar uğraşırlar. Tek düşünceleri seni kötülüklerden ve şeytana uymaktan kurtarmak olan, iyi niyetli insanlar gibi kendilerini tanıtırılar, fakat onların bizlerle ilgili gerçek düşünceleri kitaplarda yazanı uygulamaktan ibarettir: İsa’nın askerleri olduklarını ve sadece orada yazılanları uyguladıklarını söylerler. Onların kullandıkları sözler, öne sürdükleri gerekçeler ve kanıtlar, senin ancak sümüklü bir çocuğu ikna etmek için kullanacağın türdendir.”

Bernat bir kez “Baba” diye sormuş olduğunu hatırladı, “onların kitaplarında biz köylüler için neler yazıyor?”

Babası bakışlarını tarlalarla gökyüzünün birleştiği noktaya çevirerek konuşmuştu.

“Bizim, kibar tavırlardan anlamayan, kaba ve birer vahşi hayvan gibi olduğumuzu söylüyorlar. Korkunç, ahlâksız, mide bulanıcı, arsız ve cahil adamlar olduğumuzu söylüyorlar. Şerefsiz, kaba, hiçbir şeyin değerini bilmeyen, sadece zorkullanıldığında bir şeyleri anlayabilen insanlar olduğumuzu söylüyorlar. Ayrıca ...”

“Baba, gerçekten böyle miyiz?”

“Oğlum, aslında bütün bunlar onların bizleri dönüştürmek istedikleri.”

* Lo cresità, de Francesc Eiximenis yapıtından alınmıştır (Yazarın notu).

“Ama siz her gün dua ediyorsunuz, hem annem öldüğünde...”

“Bakire Anamıza, oğlum, Bakire Anamıza. Hanımefendimizin rahipler ve papazlarla hiçbir ilgisi yok. Ona inanmaya devam edebiliriz.”

Bernat Estanyol, genç karısıyla birlikte pencereden uçsuz bucaksız tarlaları seyretmeyi ve babasının anlattıklarını ona anlatmayı çok isterdi.

BÜTÜN EYLÜL VE EKİM ayları boyunca Bernat, öküzü ve sabanıyla topraklarını sürmeye, güneş, hava ve gübre toprağa taze hayat versin diye kalın bir şekilde kabuk tutmuş toprağın altını üstüne getirmeye devam etti. Ondan sonra da, Francesca'nın yardımıyla, tohumları ekti; onun sürdüğü yerlere, kız önce bir sepette taşıdığı tohumları serpiştiriyor, sonra da Bernat ağır metal bir kalıpla toprağı düzleyerek tohumların gömülmesini sağlıyordu. Sadece öküzlere bağırışının vadideki yankısıyla bozulan bir sessizliğin içinde, hiç konuşmadan çalışıyorlardı. Bernat birlikte çalışmanın onları yakınlaştırabileceğini düşünmüştü ama öyle olmadı: Francesca hâlâ soğuk ve kayıtsızdı; kocasına bakmadan sepetinden çıkardığı tohumları dikmeye devam ediyordu.

Kasım ayı görevleriyle birlikte gelmişti: Domuzu öldürmek için şişmanlatmak, yakacak odun biriktirmek, toprağı gübrelemek, baharda ekilecek tarlaları hazırlamak, üzümeleri budamak ve aşılamak gibi... Her gün Bernat'ın çiftliğe döndüğü saatlerde, Francesca, sebzelerle, tavuklarla, tavşanlarla ve diğer ev işleriyle meşgul görünüyordu. Her akşam onun yemeğini hazırlıyor, daha sonra da yatağı girip uyuyordu. Her sabah ondan önce kalkıyordu. Bernat aşığı indiğinde kahvaltısını masanın üzerin-

de onu bekler halde, öğle yemeğini de sefertasında hazır şekilde buluyordu. Kahvaltısını ederken, kızın ağıldaki hayvanlarla ilgilediğini duyabiliyordu.

Noel göz açıp kapayıncaya kadar geçti ve Ocak ayında zeytin toplama işi bitti. Bernat'ın çok fazla zeytin ağacı yoktu. Sadece çiftliğin ihtiyacını ve beyine ödeyeceği vergiyi karşılıyordu. Zeytinden sonra domuz öldürme dönemi başladı. Babası hayattayken Estanyolların çiftliğine neredeyse hiç uğramayan komşuları, domuz öldürme zamanı geldiğinde ise oradan ayrılmıyorlardı. Bernat o günlerin tam bir bayram havasıyla geçtiğini hatırlıyordu; domuzları öldürdükten sonra, kadınlar etleri hazırlarken, erkekler de yiyip içiyorlardı.

Baba, anne ve kardeşlerden ikisi Esteveler bir sabah çiftliğe geldiler. Bernat onları avluda karşıladı. Francesca da hemen arkasındaydı.

“Nasılsın, kızım” diye sordu annesi.

Francesca cevap vermedi ama annesinin onu kucaklamasına itiraz etmedi. Bernat bu sahneyi seyretti: Kaygılı anne, kızını kolları arasında sıkıştırıyor, kızının kollarının da kendisini sarmasını bekliyordu. Ama öyle yapmadı, kız hareketsiz kaldı. Bernat bakışlarını kayınpederine çevirdi.

“Francesca” dedi Pere Esteve, kızının olduğu yöne boş boş bakarak.

Kardeşleri, ellerini kaldırarak selamladılar Francesca'yı.

Francesca, domuz seçmek için ahıra doğru yöneldi; diğerleri avluda beklediler. Kimse konuşmuyordu; sadece annenin boğuk hıçkırığı duyuluyordu. Bernat bir an onu teselli etmeye çalıştı ama kocası ve çocuklarının tepkisiz kaldıklarını görünce, o da bundan vazgeçti.

Kaderinin ne olduğunu bilen domuz, Francesca'nın arkasından yürümekte inat ediyordu. Francesca domuzu her zaman ki sessizliğiyle kocasına teslim etti. Bernat ve Francesca'nın iki

kardeşi domuzı yere yatırıp üzerine oturdular. Hayvanın keskin çığlıkları, bütün Estanyol vadisinde yankılanıyordu. Pere Esteve usta bir bıçak darbesiyle domuzun boğazını kesti. Hayvanın kanı kadınların doldukça değiştirdiği kapları dolduruyor, herkes sessiz bir şekilde akan kanı seyrediyordu. Kimse birbirine bakmıyordu.

Ana kız derisi yüzülmüş domuz ile uğraşırken, bir bardak şarap bile içilmedi.

Akşam olup iş bittiğinde, annesi kızını tekrar kucaklamaya çalıştı. Bernat, karısının bir tepki vermesini umarak onları izledi. Ama Francesca yine tepkisiz kaldı. Babası ve kardeşleri yere bakarak onunla vedalaştılar. Annesi Bernat'a yaklaştı.

“Doğum zamanının geldiğini anladığında” dedi onu bir kenara çekerek, “bana haber gönder. Onun bunu yapacağını sanmıyorum.”

Esteveler evin yolunu tuttular. O gece Francesca yatak odasına gitmek için merdivenlerden çıkarken, Bernat gözlerini kadının karnından alamadı.

MAYIS SONLARINDA, HASADIN İLK günü, Bernat omzunda orağıyla tarlalarını seyrediyordu. Bütün bu tahılları tek başına nasıl toplayacaktı? Francesca iki kere bayılmış olduğundan, on beş gün önce onun kendisini zorlamasını yasaklamıştı. O da bu emre sessizlik içinde itaat etmişti. Neden ona bunu yasaklamıştı ki? Bernat önündeki uçsuz bucaksız tarlalara tekrar baktı. Ya çocuk onun değildiyse? Kadınlar tarlada çalışırken doğuruyorlardı, ama karısının iki kere yere yığıldığını gören Bernat, kaygılanmaktan kendini alamıyordu.

Bernat orağını aldı ve tüm kuvvetiyle biçmeye başladı. Başaklar havada uçuşuyordu. Öğle vakti geldi geçti, Bernat yemeğini

yemek için bile durmadı. Tarlalar çok büyüktü, babası hastayken bile, başakları hep onunla birlikte biçmişti. Tahıllar adeta babasına hayat veriyorlardı. "Hadi oğlum!" diye onu teşvik ediyordu. "Bir fırtınanın ya da bir dolunun mahsulümüzü mahvetmesine izin vermeyelim." Birlikte biçiyorlardı. Biri yorulduğunda diğerinden yardım istiyordu. Gölgede oturuyorlar, beraberce babasının o güzel şarabından içiyorlardı. Sohbet ediyor, gülüyorlardı. Ama şimdi, havada rüzgârı kesen, başaklara çarpan orağın sesi duyuluyordu sadece; başka hiçbir ses yoktu. O doğacak çocuğun babasının kim olduğu hakkında havaya sorular fırlatan orak, orak, orak...

Sonraki günlerde Bernat gün batımına kadar otları biçmeye devam etti; hatta bazı günler ay ışığına kadar çalışıyordu. Çiftliğe döndüğünde yemeğini sofrada hazır buluyordu. Leğende ellerini yıkıyor, sonra da isteksizce yemeğini yiyordu. Ta ki, Francesca'nın hamileliği belirginleştikten sonra yapmaya başladığı ve bütün kış uğraştığı beşik hareket edinceye kadar. Bernat beşiğin hareket ettiğini göz ucuyla fark etti, ama çorbasını yudumlamaya devam etti. Francesca bir üst katta uyuyordu. Tekrar beşiğe baktı. Bir, iki, üç kaşık. Beşik tekrar hareket etti. Bernat dördüncü kaşığı havada, beşiğe bakakaldı. Etrafı kolaçan etti. Kayınvalidesinin bir izini aradı odada... Hayır. Tek başına doğurmuştu . . . sonra da yatmıştı.

Elinden kaşığı bıraktı ama beşiğe varmadan durup geri döndü ve tekrar sofraya oturdu. Çocuk hakkındaki şüpheleri eskisinden daha kuvvetli bir şekilde üzerine çöktü. "Bütün Estantyolların sağ gözünün yanında bir ben vardır", demişti babası. Onda vardı ve babasında da. "Dedenin de vardı, diye ekledi. Ve dedenin babasının da..."

Bernat bitkindi. Bütün gün hiç durmadan çalışmıştı. Günlerdir aynı şeyi yapıyordu. Tekrar beşiğe baktı.

Yerinden kalktı ve bebeğe yaklaştı. Bebek elleri açıkta, beyaz bir keten gömlek parçası ile örtülü, huzur içinde uyuyordu. Bernat yüzünü görmek için bebeği çevirdi.

Francesca bebeğe bakmıyordu bile. Arnau adını verdikleri bu bebeği önce bir göğsüne, sonra diğerine yapıştırıyor, yüzüne bile bakmıyordu. Bernat, daha önceden en yükseğinden, en düşüğüne kadar her sınıftan çiftçi kadınları emzirirken görmüştü. Hepsi de bunu yaparken bir tebessüm yayıyorlar, göz kapaklarını aşağı indirip bebeklerini seyrediyorlar, ya da onları beslerken bir taraftan da okşuyorlardı. Ama Francesca bunların hiçbirini yapmıyordu. Bebeği yıkıyor, emziriyordu ama Bernat doğumun üstünden geçen iki aylık zaman içinde, Francesca'nın bir kere bile bebeğe tatlı bir söz söylediğini, onunla oynadığını, küçük ellerini ısıtır gibi yaptığını, onu öptüğünü ya da okşadığını görmemişti. Bernat, Arnau'yu kucağına aldığında, "onun ne suçu var, Francesca?" diye geçiriyordu içinden. İşte o zaman kucağında bebeğiyle oradan uzaklaşıyor, onunla konuşabileceği, onu okşayabileceği, annesinin soğukluğundan uzaklaştıracakı bir yere gidiyordu.

Çünkü bebek onun bebeğiydi. "Bütün Estanyollarda var" diyordu Bernat, Arnau'nun sağ kaşının altındaki beni öperken. Sonra bebeğini gökyüzüne doğru kaldırarak, "Hepimizde var bu ben" diye tekrarlıyordu.

O ben çok kısa bir süre içinde Bernat için basit bir rahatlama sebebi olmaktan çıktı. Francesca şatoya ekmek pişirmeye gittiğinde, kadınlar Arnau'nun üzerindeki örtüyü aralayıp bebeğe bakıyorlardı. Francesca da buna izin veriyordu. Onlar da fırıncının ve askerlerin önünde birbirlerine imâlı bir şekilde göz kırıyorlardı. Bernat beyinin topraklarını işlemeye gittiğinde ise çiftçiler omzuna vuruyorlar ve başlarında duran denetçinin önünde kendisini tebrik ediyorlardı.

Resmi talepler olmasa da, Llorenç de Bellera'nın piçlerinin sayısı çoktu; onun sözleri, beyin babalığını iddia eden cahil bir köylü kadının sözlerinden daha değerliydi tabi; Llorenç de Bellera arkadaşları arasında kendi erkekliğini övmekten başka bir şey yapmıyordu. Ama Arnau Estanyol'un onun çocuğu olmadığı ortadaydı, Navarcles Beyi evine gelen köylü kadınların imâlı gülüşlerini fark etmeye başladı. Onları, Estanyol'un karısıyla karşılaştıklarında evin odalarında aralarında fısıldaşırken görüyordu. Hatta askerleri bile aynı şeyi yapıyorlardı. Daha sonra dedikodular köyün sınırlarını da aştı. Llorenç de Bellera artık kendi sınıfından olanların da esprilerinin hedefi haline gelmişti.

"Hadi ye, Bellera" dedi gülerek evine ziyarete gelen baronlardan biri. "Güç toplaman gerektiği çalındı kulağıma."

Navarcles Beyi'nin sofrasında bulunan diğer misafirler de hep bir ağızdan katıldılar bu imalı sözlerle.

"Benim topraklarımda" diye ekledi bir diğeri, "erkekliğime şüphe düşürülmesine asla izin vermezdim."

"Yoksa yüzdeki benleri bu topraklarda yasaklayacak mısın?" dedi içlerinden bir diğeri şarabın etkisiyle ve bu sözleri davetliler arasında ateşli bir kahkaha seli oluşturdu. Llorenç de Bellera da zoraki bir gülümsemeyle cevap vermekle yetindi.

AĞUSTOS BAŞLARIYDI. ARNAU BEŞİĞİNİN içinde, çiftlik evinin önündeki bahçedeki incir ağacının gölgesinde uyuyordu; annesi de bir tarlada, bir ahırda iş yapıyor. Babası ahşap beşiği bir saniye bile gözünün önünden ayırmadan, bütün avluya serdiği buğdayı sığırlara zorla ezdirerek, onları bütün yıl doyuracak buğday tanelerini filizlerinden ayırıyordu.

Geldiklerini duymadılar. Üç atlı dörtnala içeri girerek çiftliğin sessizliğini bozdu: Bunlar, Llorenç de Bellera'nın adalet su-

bayı ve üç heybetli hayvanın selesi üzerinde iki silahlı adamdı. Bernat, atların beyinin verdiği emirleri yerine getirmek üzere hazırlanmamış olduğunu hemen fark etti. Muhtemelen basit bir çiftçiyi korkutmak için resmiyeti gerekli görmemiş olacaktı. Subay biraz geride kaldı. Diğer iki adam ise atları Bernat'ın üzerine doğru hafifçe sürdüler. Savaş için eğitilmiş bu atlar bir an bile tereddüt etmeden üzerine üzerine yürüdüler. Bernat geri geri giderken ayağı takıldı ve yere, huzursuz hayvanların nallarının yanı başına düştü. İşte o zaman atlılar da durdu.

"Beyin" diye bağırdı adalet subayı, "Llorenç de Bellera, hanımı Doña Caterina'nın oğlu Don Jaume'yi emzirmesi için karının süt annesi olarak hizmet etmesini emrediyor." Bernat ayağa kalkmaya yeltendiğinde, atlılardan biri atını yine üzerine sürdü. Subay Francesca'ya doğru yürüdü: "Oğlunu al ve bizimle gel" diye emretti.

Francesca Arnau'yu beşiğinden aldı ve başı öne eğik bir şekilde, subayın atının arkasında yürümeye koyuldu. Bernat bağırdı ve ayağa kalkmaya çalıştı ama daha kalkamadan atlılardan biri atıyla ona dokunup, tekrar yere yıktı. Yine denedi ama başaramadı: İki atlı kahkahalar içinde o ayağa kalktıkça onu yere düşürüyorlardı. Sonunda, nefes nefese ve hırpalanmış bir halde yerde, sabırsızlanan hayvanların ayaklarının dibinde öylece kalakaldı. Subay uzaklara karıştığında, askerler de dönüp atlarını dörtlüğe sürdüler.

Çiftliğe tekrar sessizlik çöktüğünde, Bernat önce atların kaldırdığı toza bir baktı sonra da çiğnenmiş başakları yiyen öküzlerine.

O günden sonra Bernat, bir saniye bile oğlunu aklından çıkarmadan, çiftlikteki tarlalarla ve hayvanlarla ilgilendi. Hayattan ve gelecekte bahseden o bebek seslerini, mama isteyen o çığlıkları ve Arnau'nun tahta beşiğinin gıcirtısını anımsayarak çiftlik evinin içinde bütün gece geziniyordu.

Evin duvarlarında, her köşesinde çocuğun masumiyet kokusunu duyabilmeyi umuyordu. Acaba şimdi nerede uyuyordu? Kendi elleriyle yaptığı beşiği oracıktaydı. Uykuya dalmayı başardığında, bu sefer onu uyandıran sessizlik oluyordu. O zaman samanlıkta kıvrılıp yatıyor ve ona tek eşlik eden kümes hayvanlarının sesleri arasında saatler geçiriyordu. Bernat düzenli olarak Llorenç de Bellera'nın evine ekmek pişirmeye gidiyordu. Doña Caterina'nın ve doymak bilmeyen oğlunun hizmetçisi ve esiri olan Francesca'nın işini de üstlenmişti artık. Bu ev, babası ile birlikte gitmek zorunda kaldığı zamanlarda sadece bir tepe üzerine kurulmuş bir gözetleme kulesinden ibaretti. Llorenç de Bellera'nın ataları, Kont Ramon Borell'in ölümünden sonra ortaya çıkan güç boşluğundan istifade ederek, her geçen gün biraz daha büyüyen topraklarında çalıştırdıkları çiftçileri parasız çalışmaya zorlamış ve kuleyi bu şekilde genişletmişlerdi. Ana kulenin etrafında, hiçbir plan ve projeye tabi olmadan, bir fırın, bir demir ocağı, yeni ahırlar, tahıl kilerleri, mutfaklar ve yatak odaları yaptırmışlardı.

Llorenç de Bellera'nın bu şekilde ortaya çıkan şatosu, Estanyolların çiftliğinden yaklaşık bir saat yürüme mesafesindeydi. Bernat ilk zamanlarda oğlu ile ilgili hiçbir bilgi edinemedi. Kime sorarsa sorsun, cevap hep aynıydı: Karısı ve oğlu Doña Caterina'nın özel odalarındaydılar. Tek fark cevap verenlerin tavırlarında oluyordu. Bazıları Bernat'a cevap verirken sinsice gülüyor, bazıları ise çocuğun babasını kendilerine düşman etmek için başını önüne eğerek cevap veriyordu. Bernat bahanelere tam bir ay dayandı. Bir gün, elinde bakla unundan yapılmış iki somun ekmek fırından çıkarken, ara sıra oğlu hakkında bilgi aldığı, demir ocağının cılız çıraklarından biriyle karşılaştı. Etrafta kimsecikler yoktu. Çocuk duymazlıktan gelerek sıyrılmaya çalıştı ama Bernat onu kolundan yakaladı.

"Arnau'm hakkında neler biliyorsun?"

"Karın ve oğlun..." diye anlatmaya başladı çocuk yere bakarak.

"Nerede olduğunu biliyorum" diye sözünü kesti Bernat. "Arnau'm iyi mi onu öğrenmek istiyorum."

Çocuk bakışlarını yere dikmiş, ayaklarını kuma sürüyordu. Bernat onu tutup sarsmaya başladı.

"O iyi mi?"

Çırak Bernat'ın gözlerine bakmaya cesaret edemiyordu. Bernat'ın davranışları şiddetini artırdı.

"Hayır!" diye bağırdı çocuk. Bernat çocuğu bıraktı. "Hayır!" diye tekrarladı çocuk. Bernat soru dolu gözlerle çocuğu izliyordu.

"Oğluma ne oldu?"

"Yapamam . . . seninle konuşmama emri verildi bize" dedi çocuk titrek bir sesle.

Bernat çocuğu tutup tekrar sarsmaya başladı. Nöbetçinin fark edebileceğine aldırmadan sesini de yükseltti.

"Oğluma ne oldu? Ne oldu? Cevap ver!"

"Yapamam. Yapamam..."

"Bu fikrini değiştirmene yardımcı olur mu?" diye sordu elindeki iki somun ekmekten birini çocuğa göstererek.

Ekmeği görünce çocuğun gözleri faltaşı gibi açıldı. Cevap vermeden Bernat'ın elinden ekmeği çekip aldı ve günlerdir bir şey yememiş olmanın verdiği açlıkla dişlerini ekmeğe geçirdi. Bernat çocuğu gözlerden uzak bir yere sürükledi.

"Oğlum hakkında ne biliyorsun" diye tekrar sordu sabırsızca.

Çocuk ağzı dolu bir halde Bernat'a baktı ve onu takip etmesi için işaret etti. Sessizce, duvarların dibinden yürüyerek demir ocağına vardılar. Kapılardan geçerek ocağın arka kısmına gitti-

ler. Çocuk demir 0cağına bitişik, malzeme ve aletlerin olduğu küçük bir odanın kapısını açtı. Bernat da çocuğun arkasından içeri girdi. İçeri girer girmez çocuk yere oturdu ve ekmeği yemeye devam etti. Bernat gözleriyle odanın içini taradı. İçeride boğucu bir sıcak vardı. Çocuğun onu neden buraya getirdiğini anlayacak bir ize rastlayamadı: Burada sadece eski malzemeler ve aletler vardı.

Bernat bakışlarıyla tekrar çocuğu sorguladı. Sesler çıkararak ekmeği yiyen çocuk Bernat'a bu küçük odanın bir köşesini işaret etti.

Tahtaların üzerinde, kırık dökük bir hasır sepetin içinde, oğlu bir deri bir kemik kalmış, ölüme terkedilmiş halde yatıyordu. Üzerindeki beyaz keten elbisesi kirli ve yırtıktı. Bernat içinden gelen çığlığa hakim olamadı. Pek de insanlara özgü olmayan, sessiz bir haykırıştı bu. Arnau'yu kucağına aldı ve bağına bastı. Bebek de güçsüz bir şekilde ona cevap verdi.

"Bey oğlunun burada kalmasını emretti" dedi çocuk. "İlk başlarda karın sık sık gelip bebeği emzirerek onu sakinleştiriyordu." Bernat gözlerinde yaşlarla bebeğe sıkıca sarılıyor, âdeta ona hayat aşılamaya çalışıyordu. "Önce subay geldi" diye devam etti çocuk. "Karın karşı geldi, bağırdı... Ben her şeyi gördüm, içerideydim" dedi ve tahta duvarlar üzerindeki bir açıklığı işaret etti. "Ama subay çok güçlü biridir... İşini bitirdiğinde birkaç askeri ile birlikte bey girdi içeri. Karın yerde yatıyordu. Bey karınla dalga geçmeye başladı. Sonra etraftaki herkes ona katıldı. O günden sonra, karın her emzirmeye geldiğinde, askerler de onu kapıda bekliyorlardı. O da karşı gelemiyordu. Birkaç gündür ise sadece bir iki defa geldi. Askerler, o Doña Caterina'nın odasından çıkar çıkmaz koluna yapışıyorlar. Buraya kadar gelecek vakti bile kalmıyor. Bazen bey onları görüyor ama tek yaptığı şey kahkahalarla gülmek oluyor."

Bernat hiç düşünmeden gömleğini açtı ve oğlunun o küçük vücudunu altına sakladı; elinde kalan bir somun ekmekle

gömleğinin altındaki şişkinliği gizledi. Bebek hareket bile etmiyordu. Bernat'ın kapıya doğru yöneldiğini gören çırak ise oturduğu yerden fırladı.

“Beyimiz yasakladı. Onu götüremezsın...!”

“Bırak beni, çocuk!”

Çocuk önüne geçip engel olmaya çalıştı ama Bernat hiç te reddüt etmedi. Tek eliyle küçük Arnau'yu ve ekmek somununu tutuyordu. Diğer eliyle de duvarda asılı duran demir bir sopayı aldı ve kapıdan çıkmak üzere olan çırağın kafasına vurdu. Çırak bir kelime bile edemedi yere düştü. Bernat arkasını dönüp bakmadı bile. Kapıyı kapattı ve oradan ayrıldı.

Llorenç de Bellera'nın şatosundan çıkarken hiçbir engelle karşılaşmadı. Hiç kimse ekmek somunun altında, oğlunun o zavallı vücudunu sakladığını tahmin edemezdi. Şatonun ana kapısından kendisini dışarı attığında bir an Francesca'yı ve askerleri düşündü. Öfkeliydi. Oğlunun içinde bulunduğu tehlikeden kendisini haberdar etmediği ve Arnau için mücadele vermediği için Francesca'ya kızgındı... Bernat bebeğin vücudunu kendininkine sıkı sıkı bastırdı ve bebeği tahtalar üzerinde ölümü beklerken, askerlerin sürekli tecavüzüne uğrayan anneyi düşündü.

YARALI ÇOCUĞU NE ZAMAN fark edeceklerdi? Acaba çocuğu öldürmüş müydü? Odanın kapısını kapamış mıydı? Yolda Bernat'ın kafası birçok soruyla doluydu. Evet, hayal meyal odanın kapısını kapattığını hatırlıyordu.

Kıvrımlı patikanın ilk dönemecini geçer geçmez, şato şimdilik gözlerden kaybolduğunda, Bernat bebeği sakladığı yerden çıkarttı; bebeğin gözleri sönük, bakışları kaybolmuştu. Ekmek somunundan bile daha hafifti. Kolları, bacakları incecikti. Mide-

si bulandı ve boğazında bir düğüm hissetti. Gözlerinden yaşlar boşandı ama hemen kendi kendine bunun zamanı olmadığını söyledi. Onu takip edeceklerini, üzerine köpekleri salacaklarını biliyordu. Peki ya çocuk yaşamıyorsa, kaçmanın ne anlamı vardı? Bernat patikadan uzaklaştı ve çalılıkların arkasına saklandı. Yere eğildi. Ekmek somununu elinden bırakıp Arnau'yu iki eliyle kucakladı. Bebek hareketsizdi, başı sallanıyordu. "Arnau!" diye seslendi Bernat sessizce. Birkaç saniye yavaş yavaş çocuğu salladı. Pes etmedi. Bebeğin gözleri Bernat'ı aradı bir an. Yüzü gözyaşlarıyla ıslanan Bernat, bebeğinin ağlayacak gücü bile olmadığını anladı. Bebeği bir koluna yatırdı. Bir ekmek lokmasını ufaladı, ağzında ıslattı ve bebeğin ağzına yaklaştırdı. Arnau tepki vermedi ama Bernat bebek ağzını açana kadar ısrar etti. Bekledi. "Hadi oğlum, yut şunu" diye yalvardı. Bernat'ın dudakları, Arnau'nun belli belirsiz gırtlak hareketi karşısında titredi. Biraz daha ekmek ufaladı ve aceleyle Arnau'ya yedirmeye çalıştı. Arnau tam yedi kez ekmek lokmalarını yuttu.

"Başaracağız" dedi Bernat. "Sana söz veriyorum."

Bernat patika yola geri döndü: Her yer sakin görünüyordu. Herhalde henüz çocuğu bulamamışlardı. Yoksa etraf çok daha hareketli olurdu. Bir an Llorenç de Bellera'yı düşündü: O cani, kötü, acımasız adamı.

Bir Estanyol'un peşine düşmek onu nasıl da mutlu edecekti! "Başaracağız Arnau" diye tekrar etti ve çiftliğe doğru koşmaya başladı.

Yol boyunca bir kere bile dönüp arkasına bakmadı. Çiftliğe vardığında da bir an bile dinlenmedi. Arnau'yu beşiğine yatırdı, eline bir çuval aldı ve içine çekilmiş buğday, bakliyat, bir testi su, bir testi süt, tuzlu et, bir tencere, bir kaşık, bir köşede sakladığı paraları, bir av bıçağı, birkaç giysi ve sapanını koydu... "Babam bu sapanla nasıl da gurur duyardı!" diye geçirdi içinden. Babası Kont Ramon Borrell ile omuz omuza mücadele etmişti.

O zamanlar Estanyollar özgür insanlardı. Özgür! Bernat bebeği göğsüne bağladı ve çuvalı sırtına yükledi. Her zaman toprakla birlikte satılıp alınan bir köle, yani bir serf olarak kalacaktı, tabii eğer...

“Şimdilik kaçaklar gibi yaşayacağız” dedi çocuğa, tepelere saklanmadan önce. “Bu tepeleri Estanyollardan daha iyi kimse bilemez” dedi ormanda ilerlerken. “Biliyor musun? Bu topraklara avlanmaya geldik hep. Bernat yapraklı yolları aşarak bir dereye vardı. Dizlerine kadar suya girdi ve suyun içinde ilerlemeye başladı. Arnau gözlerini kapatmış, uyuyordu ama Bernat onunla konuşmaya devam etti. “Beyin köpekleri o kadar da akıllı değil, çünkü o köpeklerle çok kötü davranıyorlar. Tepeye varacağız. Orada bitkiler çok gürleşiyor. Atlarla o çalıların arasında ilerlemek hiç de kolay olmaz. Beyler sadece at üzerinde avlanırlar. Atlardan inip de elbiselerinin yırtılmasını istemezler. Hem askerler . . . neden oralara avlanmaya gitsinler ki. Onlar bizim gibilerin ağzından lokmalarını almakla yetinirler. Saklanacağız Arnau. Sana yemin ederim, kimse bizi bulamayacak.” Bernat oğlunun başını okşarken, derenin akıntılı sularına karşı yürümeye devam ediyordu.

Akşama doğru bir mola verdi. Ormandaki ağaçlar o kadar gürleşmişti ki, derenin iki kıyısındakiler yükseklerde birleşip, gökyüzünü kapatıyorlardı. Bir kayanın üzerine oturup, suyun içinde bembeyaz kesilmiş ve derisi buruşmuş bacaklarına baktı. İşte o zaman bir acı hissetti ama önemsemedi. Sırtındaki eşyaları yere bıraktı ve göğsüne bağladığı Arnau’yu çözdü. Çocuk gözlerini açmıştı. Sütün içine biraz su ve öğütülmüş buğday ekledi. Mamayı karıştırdı ve tencereyi çocuğun dudaklarına yaklaştırdı. Arnau yüzünü buruşturarak mamayı reddetti. Bernat derede bir parmağını yıkayarak hazırladığı mamanın içine batırdı ve oğluna uzattı. Birkaç denemeden sonra Arnau babasının onu beslemesine izin verdi. Sonra gözlerini kapatıp uykuya daldı. Bernat ise bir parça tuzlu et yedi. Dinlenmek isterdi ama önünde kat etmesi gereken daha uzun bir yol vardı.

Estanyolların mağarası. Buraya babası bu adı vermişti. Arnau'yu yedirmek için verdikleri bir moladan sonra, gece bastırıldığında mağaraya vardılar. Mağaraya giriş, ava çıktıklarında babasının, ondan önce de dedesinin, olumsuz şartlardan ve vahşi hayvanlardan korunaklı bir şekilde uyuyabilmek için, içeriden ağaç dallarıyla kapattığı bir kayalık aralığından yapıliyordu.

Mağaranın girişine bir ateş yaktı ve içeride hayvan olup olmadığını emin olmak için eline bir meşale aldı. Sonra kuru dallardan gelişigüzel yaptığı bir yatak üzerine Arnau'yu yatırdı ve ona yine yemek verdi. Çocuk mamasını yedi ve derin bir uykuya daldı. Tıpkı, tuzlu etini yemeyi bitiremeyen Bernat gibi. Gözlerini kapamadan ve oğlunun nefes alıp verişine eşlik etmeden hemen önce, bu mağarada güvende olacaklarını düşündü.

DEMİR USTASININ, ÇIRAĞINI O küçük odada, bir kan gölünün ortasında ölü bulduğunu öğrenen Llorenç de Bellera, vakit kaybetmeden adamlarını toplayıp yola koyuldu. Arnau'nun ortadan yok olması ve Bernat'ın şatoda görülmesi, kuşkularını güçlendiriyordu. Estanyolların çiftliğinin önünde, at üzerinde bekleyen Navarcles Beyi, adamlarının evin altüst edildiğini söylemeleri üzerine gülümsedi. Görünüşe bakılırsa, Bernat oğlu ile birlikte kaçmıştı.

"Baban öldüğünde paçayı sıyırdın," diye söylendi, "ama şimdi her şey benim olacak. Arayın onu!" diye adamlarına bağırdı. Adalet subayına döndü ve "Bu evdeki her şeyi, bütün eşyaları, aletleri ve hayvanları not et. Yarım kilo buğdayı bile unutma. Sonra da Bernat'ı ara!" dedi.

Birkaç gün sonra subay beyinin huzuruna geldi:

"Diğer çiftliklerde, ormanlarda, arazilerde, her yerde aradık.

Estanyol'un bir izine bile rastlayamadık. Bir şehre kaçmış olmalı. Belki de Manresa veya..."

Llorenç de Bellera onu bir işaretle susturdu.

"Onu yakalayacağız. Diğer beylere ve şehirdeki adamlarımıza bir ferman gönder. Onlara benim topraklarımdan bir serfin kaçtığını ve yakalanması gerektiğini söyle." Tam o sırada Francesca ile Doña Caterina belirdiler. Francesca'nın kucağında Don Jaume vardı. Llorenç de Bellera onları görünce yüzünü buruşturdu: Artık o kadın bir işine yaramıyordu. "Hanım" dedi, karısına dönerek. "Bir şıfıntının oğlumu emzirmesine nasıl izin verdiğinizizi anlamıyorum." Doña Caterina durduğu yerde sıçradı. "Oğlunuzun sütanasının, bütün askerlerin fahişesi olduğunu bilmiyor musunuz yoksa?"

Doña Caterina oğlunu genç kadının kollarından çekip aldı.

Francesca Bernat'ın oğlunu da alıp kaçtığını öğrenince, kendi kendine oğluna neler olacağını sormadan edemedi. Estanyol'ların toprakları ve malları artık Llorenç de Bellera'ya aitti. Kime gideceğini bilmiyordu. Askerler de kendisinden faydalanmaya devam ediyorlardı. Bir bayat ekmek parçası, çürük sebzeler ve ara sıra da kemirilecek bir kemik parçası: işte vücudunun karşılığında ödediği bedeller bunlardı.

Şato'ya gelen çok sayıdaki çiftçilerden bir tanesi bile yüzüne bakmaya tenezzül etmiyordu. Francesca birkaç kere aralarından birilerine yaklaştırmaya çalışmıştı ama hep reddedilmişti. Baba evine dönmeye de cesareti yoktu artık. Annesi, fırının önünde, herkesin ortasında onu evlatlıktan reddetmişti. Şatonun duvarları dışındaki çöplerin arasında yiyecek arayan birçok kişiden biri olmaktan başka çaresi kalmamıştı. Bundan sonra kaderi, birkaç çöp karşılığında bir askerden diğerinin kucasına atılmaktı.

Eylül ayı geldi çatı. Bernat artık oğlunu gülümserken, mağaranın içinde ve dışında emeklerken görüyordu. Erzakları tükenmeye başlamıştı, kış da kapıdaydı. Artık yola çıkma vakti gelmişti.

Şehir ayaklarının altında uzanıyordu.
 “Bak, Arnau” dedi Bernat huzur içinde göğsünde uyuyan oğluna, “Barselona. Burada özgür olacağız.”

Arnau ile kaçışından beri, Bernat, bütün kölelerin büyük umudu olan bu şehri düşünmekten bir an bile vazgeçmemişti. Beyin topraklarına çalışmaya giden çiftçilerden ya da şatonun surlarını tamir etmek için buraya gelenlerden, bu şehir hakkında birçok şey duymuştu. Kölelerin, subay ya da askerlerin onları duymaması için alçak sesle anlattıkları, Bernat’ın hep çok ilgisini çekmişti. Aslında o yaşadığı topraklarda çok mutluydu ve babasını asla terk etmezdi. Onunla birlikte kaçması da mümkün değildi. Ama topraklarını kaybettikten sonra, Estanyolların mağarasında yaşadığı gecelerde, oğlunu uyurken seyrederken bu anlatılanları anımsıyor ve anlatanların sesleri âdeta mağaranın duvarlarında çınlıyordu.

“Eğer beye yakalanmadan bu şehirde bir yıl ve bir gün yaşanırsa, vatandaşlık hakkı kazanılır ve özgürlüğe kavuşulur.” diye anlatıldığını hatırladı. Bu sözleri onunla birlikte dinleyen bütün serfler sessiz kalmışlardı. Bernat hepsine teker teker bakmıştı: Bazıları, gözleri kapalı bir halde dudaklarını ısırıyor, bazıları başlarını sallayarak bunun mümkün olmadığını düşünüyor, bazıları da gökyüzüne bakarak gülümsüyorlardı.

“Peki sadece şehirde yaşamak yetiyor mu?” diye sormuştu, gülümseyerek gökyüzüne bakanlardan, onu topraklara bağlayan zincirleri kırmayı hayal edenlerden biri. “Neden Barselona’da özgürlük elde edilebiliyor?”

Aralarından en yaşlıları tereddüt etmeden cevap verdi: "Evet, başka hiçbir şey gerekmiyor. Sadece bir yıl bir gün orada yaşamak yeterli."

Genç adamın parıltılı gözleri, yaşlı adamı konuşmasına devam etmeye teşvik etti.

"Barselona çok zengin.Yıllarca, şehri fetheden Jaime'den, Büyük Pedro'ya kadar, kralların hepsi, savaşları ve sarayları için şehirde yaşayanlardan para istemişler. Onlar da bazı imtiyazlar karşılığında bu paraları krallara teslim etmişler, ta ki Büyük Pedro, Sicilya'ya karşı yaptığı savaşta, bu durumu yazılı hale getirene kadar..." "Yanılmıyorsam, bu kanunun adı *Recognoverunt proceres* olsa gerek. İşte bu belgede özgürlüğümüzü kazanabileceğimiz yazıyor. Barselona'nun işçilere, özgür insanlara ihtiyacı var."

Bu genç adam ertesi gün beyinin ona söylediği saatte işe gitmemiş. Ne de bir sonraki gün. Babası ise sessizce çalışmaya devam etmiş. Üç ay sonra genç adamı zincire vurulmuş olarak geri getirmişler ve kırbaçlamışlar. Herkes genç adamın gözlerinde bir gurur pırıltısı görmüş.

Collserola dağlarının üzerinden, Ampurias'ı Tarragona'ya bağlayan antik Roma yolundan Bernat özgürlüğü seyretti biraz . . . ve denizi! Bu kadar büyük, uçsuz bucaksız bir yeri, daha önce ne görmüş, ne de hayal etmişti. Denizin ötesinde başka Katalan toprakları olduğunu tacirlerden duymuştu ama, ilk kez bittiği yeri göremediği büyüklükte bir şeye bakıyordu. "Şu dağın arkasında, nehri geçer geçmez," diye daha önce yoldan geçen yabancıların sorularına cevap verebiliyordu. Suyun içinde kaybolan ufka baktı. Arnau'nun dağlarda uzamış asi saçlarını okşarken bakışları bir süre uzaklarda kayboldu.

Sonra denizin karayla buluştuğu noktaya baktı. Kıyıda, küçük Maians adasının yanında beş gemi vardı. Bernat o güne kadar gemileri sadece kağıt üzerine çizilmiş olarak görmüştü.

Sağında denizin dalgalarının aşındırdığı Montjuïc Dağı yükseliyordu; ayaklarının altında araziler, düzlükler ve arkada da Barcelona duruyordu. Küçük bir tepe olan *mons* Taber'in yükseldiği şehir merkezinden başlayarak, yüzlerce ev etrafa yayılıyordu. Bazıları alçak, etraftakilerin gölgesinde kalan evlerdi, bazıları ise ihtişamlı: Saraylar, kiliseler, manastırlar... Bernat bu şehirde kaç kişinin yaşayabileceğini merak ediyordu. Çünkü Barcelona birden bitiveriyordu. Etrafı tarlalarla kaplı surlarla çevrilmiş, sadece denize bakan kenarı açık olan şehir, tıpkı bir arı kovanına benziyordu. Kırk bin kişi diye duymuştu.

"Kırk bin kişinin içinde bizi kim bulabilir ki?" diye geçirdi içinden, Arnau'ya bakarak. "Sen özgür olacaksın, oğlum."

Orada saklanabilişlerdi. Kız kardeşini arayıp bulacaktı. Ama Bernat önce şehir kapılarından geçmesi gerektiğini biliyordu. Peki ya Llorenç de Bellera onu yakalatmak için bir eşkâlini şehre yaydıysa? Hani şu ben... Dağdan inmek için yürüdüğü üç gece boyunca bunu düşünmüştü. Yere oturdu ve sapanı ile avladığı tavşanı eline aldı. Boğazını kesti ve kanını oğlunun kum dolu avcuna akıttı. Kanla kumu karıştırdı. Karışım kurumaya başlayınca biraz alıp sağ gözünün üzerine sürdü. Sonra da tavşanı çuvala koydu.

Karışım iyice kurduğunda ve gözünü açamaz hale geldiğinde, doğu surlarının en kuzey kısmında bulunan Santa Anna kapısına doğru yürümeye koyuldu. İnsanlar şehre giriş kapılarının önünde kuyruk olmuşlardı. Bernat da aralarına karıştı. Ayaklarını yere sürte sürte yürüyor, bir taraftan da uyanmış olan oğlunu okşamayı ihmal etmiyordu. Ayakları çıplak, kocaman bir turp çuvalının altında kamburlaşmış bir çiftçi Bernat'a baktı. Bernat da ona gülümsedi.

"Cüzamlı!" diye bağırdı çiftçi, sırtındaki çuvalı yere fırlatarak ve koşa koşa oradan uzaklaştı.

Bernat kapıya kadar kuyruktaki herkesin birden kendisinden uzaklaştığını, yolun iki tarafına toplandığını ve yiyeceklerle, eşyalarla, at arabaları ve birkaç katırla dolu şehre giriş yolunu kendisine bıraktığını gördü. Santa Anna kapısında dilenen körler de etrafta bağırıp çağırıyorlardı.

Arnau ağlamaya başladı. Bernat askerlerin kılıçlarını kuşandıklarını ve şehrin kapılarını kapadıklarını gördü.

“Cüzamhaneye git!” diye bağırdı uzaktan biri.

“Cüzamlı değilim!” diye itiraz etti Bernat. “Gözüme bir dal parçası battı. Bakın!” Bernat kaldırıp ellerini salladı. Sonra Arnau’yu yere bıraktı ve soyunmaya başladı. “Bakın!” diye tekrar etti, güçlü, kuvvetli ve sağlıklı, lekesiz, bir tek bile bere olmayan vücudunu göstererek. “Bakın! Ben sadece bir çiftçiyim ve gözümü iyileştirmesi için bir doktora ihtiyacım var. Yoksa artık çalışamayacağım.”

Askerlerden biri yanına yaklaştı. Bunun için subaylardan birinin onu sırtından itmesi gerekti. Bernat’tan birkaç adım geride durdu ve Bernat’ı inceledi.

“Arkanı dön!” dedi parmağıyla işaret ederek.

Bernat onu dinledi. Asker subaya doğru döndü ve hayır anlamında başını salladı. Kapıdan kılıçla Bernat’ın ayaklarının dibindeki bohçayı işaret ettiler.

“Ya çocuk?”

Bernat Arnau’yu kucağına almak için yere eğildi. Sağ yanağını göğsüne bastırarak oğlunun giysilerini çıkardı. Sanki bir kurban sunuyormuş gibi başından tutarak onu yukarı kaldırdı; parmaklarıyla da benini saklıyordu.

Asker kapıya doğru dönüp, hayır anlamında tekrar başını salladı.

“Şu yaranı ört, çiftçi” dedi, “yoksa şehre bir adım bile atamazsın.”

İnsanlar tekrar kuyruğa girdiler. Santa Anna kapısı tekrar açıldı ve turp taşıyan çiftçi Bernat'a bakmadan çuvalını tekrar sırtladı.

Bernat sağ gözünü Arnau'nun giysilerinden biriyle örterek kapıdan geçti. Askerler de bakışlarıyla ona eşlik ettiler. Peki şimdi yüzünün yarısı bir bez parçasıyla kapalı bir halde dikkat çekmeyecek miydi? Hem okul hem de bir kilise olan Santa Anna'yı soluna alarak, şehre giren insanların arasına karıştı. Sağa döndü ve Santa Anna meydanına vardı. Yere bakarak yürüyordu... Çiftçiler şehrin içinde kaybolmaya başladılar; ayakları çıplak, ipten ya da hasırdan örülmüş çarıklarıyla ortadan kayboluyorlardı. Bernat ateş kırmızısı ipek çoraplı iki bacak gördü. Ayaklarında ise ince yeşil kumaştan, tabansız bir çift ayakkabı vardı. Ayakkabıların uçları uzun ve sivriydi. Ayakkabıların ucundan çıkan altın bir zincir bileklerde bağlanmıştı.

Hiç düşünmeden kafasını kaldırdı ve kendisini, başında büyük bir şapka olan bir adamın önünde buldu. Üzerinde altın ve gümüş rengi iplerle işlenmiş siyah bir giysi vardı. Belindeki kemer de altın, inci ve değerli taşlarla süslüydü. Bernat ağzı açık bir şekilde adamı incelemeye koyuldu. Adam ona doğru döndü ama sonra ilerilere bakmaya başladı. Sanki Bernat orada değildi.

Bernat bir an tereddüt etti ve bakışlarını hemen tekrar yere çevirdi. Adamın kendisiyle hiç mi hiç ilgilenmediğini anlayınca rahat bir nefes aldı. Halen inşa halinde olan katedrale kadar yürüdükten sonra artık yavaş yavaş başını kaldırdı. Kimse ona bakmıyordu. Uzun bir süre katedralde çalışan işçileri seyretti: Taşları kesiyorlar, kilisenin etrafına kurulmuş yüksek iskeleler üzerinde bir oraya bir buraya gidip geliyorlar ve makaralarla kocaman taş bloklarını kaldırıyorlardı. Arnau bir ağlama krizine girerek Bernat'ın dikkatini çekmeye çalıştı.

Yanından geçen bir işçiye "Tanrı aşkına, çömlekçilerin mahallesini nasıl bulabilirim?" diye sordu. Kız kardeşi Guiamona oralı bir adamla evlenmişti.

"Bir sonraki Sant Jaume meydanına varana kadar bu yoldan devam et," diye aceleyle cevap verdi adam. "Orada bir çeşme göreceksin; sağa dön ve Boquería kapısına, şehrin yeni surlarına varana kadar yürü. Raval'a çıkma. Bir sonraki Trentaclaus kapısına kadar duvarı deniz yönünde takip et. İşte çömlekçilerin mahallesi orası."

Bernat bütün o isimleri hafızasına yazmaya çalışıyordu ama boşuna. Tam adama tekrar soracaktı ki, adamın çoktan ortadan kaybolmuş olduğunu gördü.

"Bir sonraki Sant Jaume meydanına varana kadar bu yoldan devam et," diye tekrarladı Arnau'ya. "Buraya kadar hatırlıyorum. Meydana vardığımızda sağa döneceğiz. Bunu da hatırlıyoruz, değil mi, oğlum?"

Arnau babasının sesini duyar duymaz ağlamayı kesiyordu.

"Peki ya şimdi?" diye yüksek sesle sordu. Yeni bir meydana, Sant Miquel meydanına gelmişti. "O adam sadece bir meydanın adını söylemişti ama yanılmış olamayız." Bernat bir iki kişiye daha sormak istedi ama kimse durmadı. "Herkesin acelesi var" diye Arnau'ya dert yandığı sırada, küçük bir kalenin önünde duran bir adam gördü. "Şu adamın acelesi varmış gibi gözüküyor; kim bilir... "Tanrı aşkına..." diye adama seslendi, siyah pelerinine dokunarak.

Adam yüzünü dönünce Bernat öyle bir korktu ki, göğsüne sıkı sıkı gömülmüş olan Arnau bile sıçradı. Yaşlı Yahudi yavaşça başını salladı. İşte Hristiyan papazların ateşli vaazlarla elde ettikleri sonuçlar ortadaydı.

"Söyle bakalım" dedi adam.

Bernat, yaşlı adamın tüm göğsünü kaplayan o sarı ve kırmızı renkteki işaretten gözlerini alamadı. Sonra bir kale gibi olan şatonun içerisine göz gezdirdi. İçeri girip çıkan herkes Yahudi'ydi! Herkesin göğsünde aynı işaret vardı. Onlarla konuşmak hoş görülebilir bir şey miydi acaba?

“Bir şey mi istemiştin?” diye ısrarla sordu adam.

“Çö . . . çömlekçilerin mahallesini nasıl bulabilirim?”

“Bu yolun sonuna kadar dümdüz yürü” diye adam eliyle işaret etti. “Boquería kapısına varacaksın. Denize doğru surları takip et. Aradığın mahalle bir sonraki kapıdan girince.”

Rahipler yalnızca Yahudilerle cinsel ilişkide bulunulmaması gerektiğini söylemişlerdi; bu yüzden Kilise onları bu işareti taşımaya mecbur tutuyordu. Bu şekilde, sonradan kimse bilmiyordum diye bahane bulamayacaktı. Rahiplerin Yahudiler hakkındaki vaazları her zaman kışkırtıcı oluyordu, halbuki bu yaşlı adam...

“Teşekkür ederim, çok iyisiniz” dedi Bernat yüzünde bir gülümsemeyle.

“Ben teşekkür ederim” dedi yaşlı adam. “Ama bundan sonra bizlerden biriyle konuşmamanı tavsiye ederim, hele bizlere gülümsemek...” diye ekledi üzgün bir ifadeyle.

Boquería kapısında Bernat, et satın alan kalabalık bir kadın grubu ile karşılaştı: Sakatat ve koç eti. Bir süre alacakları etleri seçen ve satıcılarla pazarlık eden bu kadınları seyretti. “Bunlar be-yimizin başına birçok bela açan etler işte” dedi çocuğa dönerek. Sonra da Llorenç de Bellera’yı düşünerek kendi kendine güldü. Sayısız kereler onu bu kontlar şehrine et tedariki yapan çobanlar ve hayvan yetiştiricilerini korkuturken görmüştü. Ama hiç daha ileri gitmezdi. Sadece onları atlarla ve askerlerle korkuturdu. Yalnızca canlı hayvanların kabul edildiği Barselona’ya hayvan getiren herkese, hayvanlarını tüm prenslik topraklarında otlatma hakkı verilirdi.

Bernat pazarın etrafında şöyle bir döndü ve Trentaclaus’a doğru indi. Gittikçe sokaklar genişliyordu. Kapıya yaklaştıkça evlerin önünde onlarca seramik eşyanın kurutulmaya bırakıldığını gördü: Tabaklar, güveçler, küpler, testiler, tuğlalar.

“Grau Puig’in evini arıyorum” dedi, kapıda bekçilik yapan askerlerden birine.

PUIGLER, ESTANYOLLARIN KOMŞULARI olmuşlardı. Bernat, küçük arazilerinde hepsine yetecek kadar yiyecek bulamayan sekiz cılız kardeşten dördüncüsü olan Grau’yu hatırlıyordu. Bernat’ın annesinin bu aileye ayrı bir sevgisi vardı çünkü Puiglerin annesi Bernat’ın ve kız kardeşinin doğumunda kendisine yardım etmişti. Grau bu sekiz kardeşten en akıllısı ve en çalışkandı. Bu yüzden, Josep Puig bir akrabasının çocuklarından birini çömlekçi çırağı olarak Barselona’ya yanına almayı kabul ettiğinde, seçilen henüz on yaşındaki Grau olmuştu.

Ama ailesinin karnını doyurmayı bile başaramayan Josep Puig, oğlunun beş yıllık çıraklık dönemi için akrabasının kendisinden talep ettiği iki kile beyaz unu ve on şilini bulması pek de kolay olmayacaktı. Buna bir de serflerinden birini azat etmek için Llorenç de Bellera’nın istediği iki şilin ve Grau’nun çıraklık döneminde ilk iki yıl kıyafetlerini alması için gerekli olan para da eklenecekti; çıraklık anlaşmasında ustası sadece son üç yıl çocuğa kıyafet alacağını taahhüt ediyordu.

Bu yüzden baba Puig, Bernat ve kız kardeşinden biraz daha büyük olan oğlu Grau ile birlikte Estanyolların çiftliğine gelmiş, Deli Estanyol da Josep Puig’in taleplerini dikkatle dinlenmişti. Eğer oğlu Grau için ihtiyacı olan parayı, kızının çeyizi karşılığında kendisine şimdiden verirse, Grau on sekiz yaşına geldiğinde ve resmen bir çömlekçi olduğunda, onu Estanyol’un kızı Guaimona ile evlendirme sözü veriyordu. Deli Estanyol Grau’ya baktı; çocuğun ailesinin yiyecek hiçbir şeyi kalmadığı zamanlarda birkaç kez komşusu Estanyol’a tarlalarda yardım etmişti. Bunun

karşılığında hiçbir zaman bir şey talep etmemiş ama evine hep elinde sebze ya da biraz buğdayla dönmüştü. Ona güveniyordu. Deli Estanyol talebi kabul etti.

Çırak olarak geçirdiği beş zorlu yıldan sonra Grau çömlekçi oldu. Çalışmasından memnun olan ve kendisine mütevazı bir aylık vermeye başlayan ustasının yanında çalışmaya devam etti. On sekiz yaşına geldiğinde de verdiği sözü yerine getirmiş ve Guiamona ile evlenmişti.

“Oğlum” demişti babası Bernat’a, “Guiamona’ya bir çeyiz daha vermeye karar verdim. Biz iki kişiyiz ve buraların en büyük, en verimli, en iyi tarlalarına sahibiz. Onların bu paraya ihtiyacı olabilir.”

“Baba, neden bana açıklamada bulunuyorsunuz ki?” diye sözünü kesmişti Bernat.

“Çünkü kız kardeşin çeyiz parasını aslında aldı, sen de benim varisimsin. Bu para senin de paran.”

“Siz nasıl uygun görürseniz.”

Dört yıl sonra, yirmi iki yaşında Grau, çömlekçiler derneğinin dört meclis üyesinin huzurunda yapılan bir sınava katıldı. Orada, bu dört adamın dikkatli bakışları arasında, ilk eserlerini yaptı: Bir testi, iki tabak ve bir güveç. Bu sınavda, Barselona’da kendisine ait bir dükkân sahibi olmasına olanak tanıyan usta unvanını elde etti. Aynı zamanda, kendi çömlek atölyesinden çıkan her işin üzerine vurulacak damgayı kullanmaya da hak kazanmıştı. Grau bu damga için, soyadının şerefine bir dağ resmini seçmişti.

Grau ve hamile olan Guiamona, kralın emriyle Barselona’nın en batı noktasında, Kral I. Jaime tarafından inşa ettirilen surlar ile şehrin antik surlarının arasında kurulmuş olan çömlekçiler mahallesinde tek katlı bir eve yerleşmişlerdi. Oturdıkları evi satın alacakları o mutlu gün için Guiamona’nın çeyiz parasını biriktirmişlerdi.

Atölye, seramik fırını, dükkân ve yatak odalarının hep bir yerde olduğu bu evde, Grau usta olarak çalışmalarına başladı. Tam bu dönemde, büyüyen Katalan ticareti, çömlekçilik mesleğinde bir devrim yapmaya hazırlanıyor, geleneklere bağlı olarak çalışan bütün çömlekçilerden ustalık belgesi almalarını talep ediyordu.

“Testi ve küp yapacağız” diye karar verdi Grau, “sadece testi ve küp.” Guiamona kocasının yaptığı dört adet örnek çömleğe baktı. “Zeytinyağı, bal ve şarap satabilmek için küp dilenen birçok satıcı gördüm” diye Grau konuşmasına devam etti. “Aynı zamanda onları, fırınlarını evler için yaptıkları döşeme karoları, soylu aileler için ürettikleri servis tabakları ve eczacılar için hazırladıkları küçük kaplarla doldurdukları için, kapılarından geri çeviren imalatçıları da gördüm.”

Guiamona kocasının yaptığı eserlerin üzerinde parmaklarını gezdirdi. Dokununca ne kadar da pürüzsüzlerdi! Sınavı kazandıktan sonra o çömlekleri karısına hediye ettiğinde, Guiamona evinin her zaman bu çömleklerle dolup taşacağını düşünmüştü. Derneğin meclis üyeleri bile Grau’yu tebrik etmişlerdi. O dört eserle Grau herkese bu meslekte ne kadar usta olduğunu kanıtlamıştı. Üzerine bir kat beyaz kalay çekilmiş, zikzak çizgilerle, palmiye yapraklarıyla, küçük gül ve lilyum çiçeği desenleri ile süslenmiş bu testi, güveç ve iki tabağın üzerinde, her renk vardı: Barselonalı ustaların eserlerinde olmazsa olmazlardan, bu şehre özel olan renk, bakır yeşili, eflatun ya da manganez moru, demir siyahı, kobalt mavisi ya da antimon sarısı. Her çizgi, her desen başka bir renkteydi. Guiamona çömlekler fırında pişerken kırılmalarından korkuyor, sabırsızlıkla fırının başında bekliyordu. Son olarak Grau çömleklerin üzerine bir kat renksiz sır sürdü ve tamamıyla sağlam bir hale getirdi. Guiamona bu parçaların pürüzsüzlüğünü hissetmek için parmaklarının iç kısmıyla tekrar dokundu. Artık bundan sonra . . . sadece küp yapacaklardı.

Grau karısına yaklaştı. "Merak etme, sana bunlardan daha çok yapacağım" diye onu teselli etti.

Grau doğru seçimi yapmıştı. Mütevazı atölyesinin fırını küpler ve testilerle doldurmayı başardı ve kısa süre içinde tüccarlar bu atölyede her istediklerini, her istedikleri zaman bulabileceklerini öğrendiler. Artık kimse burnu büyük ustaların kapısına gidip, dilenmek zorunda değildi.

Bernat ve uykudan yeni uyanmış, mamasını isteyen Arnau'nun önünde durdukları oda, Grau'nun oturduğu o ilk atölye ve evden çok farklıydı. Bernat'ın sol gözü ile gördüğü yer, üç katlı büyük bir saraydı. Sokağa açılan giriş katında dükkân, yukarıdaki iki katta da usta ve ailesinin yaşadıkları alanlar bulunuyordu. Evin bir tarafında bahçe ve bir tarla, diğer tarafında ise fırınlar ve çeşitli boyutlarda, renklerde ve şekillerde küplerin ve testilerin güneşin altında yattıkları büyük bir açık alan vardı. Evin arka kısmında, belediyenin koyduğu kurallara uygun olarak çöplerin tahliye edildiği bir alan, kil depoları ve diğer iş malzemelerinin bulunduğu alanlar vardı. Bu alanda ayrıca fırından çıkan küller ve çömlekçilerin şehrin sokaklarına atmaları yasak olan diğer malzemeleri de vardı.

Sokaktan, atölyede canla başla çalışan tam on kişi görünüyordu. Görünüşlerine bakılırsa, bunlardan hiçbiri Grau değildi. Bernat, giriş kapısının yanında, yeni yapılmış küplerle dolu bir at arabasının yanında iki adamın selamlaştığını gördü. Adamlardan biri at arabasına bindi ve oradan ayrıldı. Diğeri iyi giyimliydi. Adam tekrar içeri girmeden Bernat ona seslendi.

"Bekleyin!" Adam Bernat'ın kendisine doğru koştuğunu gördü. "Grau Puig'i arıyorum" diye ekledi.

Adam tepeden tırnağa Bernat'ı süzdü.

"Eğer iş arıyorsan, ihtiyacımız yok. Ustanın kaybedecek vakti yok" dedi aşağılayıcı bir tavırla, "tabii benim de" diye ekledi sırtına vurarak.

“Ben ustanın bir akrabasıyım.”

Adam bir an durakladı.

“Ne o? Yoksa usta sana yeterince para vermedi mi? Neden ısrar ediyorsun?” diye söylendi adam, sinirle dişlerini gıcırdatacak ve Bernat’ı itekleyerek. Arnau ağlamaya başladı. “Bir daha buraya gelirsen seni şikayet edeceğimizi söylemiştik. Grau Puig önemli bir adamdır, biliyor muydun?”

Bernat adamın neden bahsettiğini anlamadan geriledi.

“Dinleyin...” diye kendini savundu. “Ben...”

Arnau çığlık atıyordu.

“Beni duymadın mı?” diye bağırdı adam. Arnau’nun çığlığını bastıran yüksek bir sesle.

Tam bu sırada, üst kattaki pencerelerden birinden daha da baskın bir çığlık sesi geldi.

“Bernat! Bernat!”

Bernat ve adam, yarı beline kadar pencereden sarkan ve el kol hareketi yapan kadına doğru döndüler.

“Guiamona!” diye cevap verdi Bernat.

Kadın içeri girdi ve Bernat gözlerini kısarak yanındaki adama bir bakış fırlattı.

“Bayan Guiamona seni tanıyor mu?” diye sordu adam.

“O benim kız kardeşim” diye cevap verdi Bernat. “Ayrıca bana asla kimse para vermedi.”

“Özür, dilerim” diyerek adam kendini affettirmeye çalıştı. “Ustanın kardeşlerinden bahsediyordum. Önce biri, sonra öteki, sonra bir başkası.”

Kız kardeşinin evden çıktığını gören Bernat, sözcükleri adamın ağzına tıkararak kardeşini kucaklamak için ona doğru koşmaya başladı.

“YA GRAU?” DİYE SORDU Bernat kız kardeşiyle hasret giderdikten, sağ gözündeki kan lekelerini temizledikten ve Arnau’yu kız kardeşinin çocuklarına bakan zenci dadıya teslim edip bir tabak süt ve tahılı silip süpürmesini seyrettikten sonra. “Onu da bir kucaklamak isterim.”

Birden Guiamona’nın ifadesi değişti.

“Bir şey mi oldu?” diye sordu Bernat.

“Grau çok değişti. Şimdi zengin ve önemli biri.” Guiamona duvara yaslı duran bir sürü sandığı, üzerinde kitaplar ve seramiklerin bulunduğu ve Bernat’ın hayatında hiç görmediği bir tür mobilyayı, yerleri güzelleştiren halıları, döşemeleri, pence-relere asılı perdeleri işaret etti. “Şimdi artık atölyeyle neredeyse hiç ilgilenmiyor. Her şeyi az önce sokakta karşılaştığın adama, Jaume’ye bıraktı. Grau ticaretle uğraşiyor: Gemiler, şarap, zeytinyağı. Şimdi derneğin meclis üyelerinden biri oldu. *Usatges*’lere göre o artık seçkin biri, bir şövalye. Şehrin Yüzler Konseyi’ne üye olarak seçilmeyi bekliyor.” Guiamona boş gözlerle etrafa baktı. “Artık eski Grau değil, Bernat.”

“Sen de çok değişmişsin” diye sözünü kesti Bernat. Guiamona vücuduna şöyle bir baktı ve evet anlamında başını salladı. “Şu Jaume bana Grau’nun akrabaları ile ilgili bir şeyler söylüyordu. Ne demek istedi acaba?”

Guiamona cevap vermeden önce dertli dertli başını salladı.

“Kardeşlerinin zengin olduğunu öğrenir öğrenmez, bütün kardeşleri, kuzenleri, yeğenleri atölyeye gidip gelmeye başladılar. Hepsi kasabalarından kaçıp, Grau’dan yardım istemeye geliyorlardı.” Guiamona kardeşinin yüzündeki tuhaf ifadeyi hemen fark etti. “Yoksa sende mi?...” Bernat başıyla onayladı. “Ama . . . ne güzel topraklara sahiptin...!”

Guiamona, Bernat’ın hikâyesini dinlerken gözyaşlarını tutamadı. Bernat demir ocağındaki çırağtan bahsedince, Guiamona

yerinden kalkıp, kardeşinin oturduğu sandalyenin yanında diz çöktü.

“Bunu sakın kimseye anlatma” diye tembih etti Guiamona. Sonra da başını kardeşinin dizine dayadı ve onu dinlemeye devam etti. “Endişelenme” dedi, hıçkırıklar içinde. “Sana yardım edeceğiz.”

“Kardeşim” dedi Bernat, başını okşayarak. “Grau kendi kardeşlerine yardım etmediyse, bana nasıl yardım edeceksiniz?”

“ÇÜNKÜ BENİM KARDEŞİM farklı!” diye bağırdı Guiamona. Grau bunun üzerine bir adım geri çekildi.

Kocası eve geldiğinde hava kararmıştı. Ufak tefek ve cılız Grau, sinir küpü halinde, sövüp sayarak merdivenlerden yukarı çıktı. Guiamona onu bekliyordu ve geldiğini duydu. Jaume bütün olanları Grau’ya anlatmıştı bile. “Kayınbiraderiniz çıraklarla birlikte samanlıkta yatıyor, çocuk da . . . sizin çocuklarınızın odasında.”

Grau karısını görür görmez üzerine çullandı.

“Bunu nasıl yaparsın?” diye bağırdı açıklamaları dinledikten sonra. “O kaçak bir serf! Onu evimizde bulurlarsa neler olacağını biliyor musun? Sonum olur! Bu benim sonum olur!”

Boyu biraz daha uzun olan Guiamona, kocası etrafında sinirle yürürken ve el kol hareketi yaparken sözünü kesmeden onu dinledi.

“Sen çıldırmışsın! Ben kendi kardeşlerimi gemilere bindirip yurtdışına gönderdim. Yabancılarla evlensinler diye ailemin kadınlarının çeyiz paralarını ödedim. Ve şimdi sen... neden senin kardeşine farklı davranayım ki?”

"Çünkü benim kardeşim farklı!" diye bağırdı Guiamona. Grau şaşırıldı.

Grau bir an tereddüt etti.

"Ne...? Ne demek istiyorsun?"

"Bunu çok iyi biliyorsun. Sana hatırlatmama gerek yok herhalde."

Grau bakışlarını yere çevirdi:

"Tam da bugün beni Yüzlerin Konseyi'ne üye olarak seçsinler diye meclisi ile toplantı yaptım. Beş meclis üyesinden üçünü ayarlamış gibiyim. Sadece vali ile vekili kaldı. Kaçak bir serfi sakladığımı öğrenirlerse düşmanlarım ne der, tahmin edebiliyor musun?"

Guiamona yumuşak bir şekilde kocasına seslendi:

"Her şeyimizi ona borçluyuz."

"Ben sadece bir zanaatkârım, Guiamona. Zenginim ama bir zanaatkârım. Soylular beni hür görüyor, tüccarlar, her ne kadar benle iş yapsalar da, benden nefret ediyorlar. Bir kaçağı yanıma aldığımızı duyarlarsa . . . toprak sahibi soylular ne derler, biliyor musun?"

"Her şeyimizi ona borçluyuz" diye tekrar etti Guiamona.

"Pekâlâ, o zaman ona para verelim, buralardan çekip gitsin.

"Özgürlüğe ihtiyacı var. Bir yıl ve bir güne."

Grau sinirli bir halde tekrar odanın içinde gezinmeye başladı. Sonra elleriyle yüzünü kapattı.

"Hayır, yapamayız" dedi parmaklarını aralayarak. "Yapamayız, Guiamona" dedi ona bakarak. "Düşünebiliyor musun...?"

"Düşünebiliyor musun! Düşünebiliyor musun!" diye sesini yükseltti Guiamona. "Onu burdan kovduktan sonra, Llorenç de Bellera'nın adamlarının ya da senin düşmanlarının onu yakaladığında, hakkın olmayan ikinci bir çeyiz parasını kabul ettiğini

ve her şeyini ona, o kaçak serfe borçlu olduğunu öğrendiklerinde neler olacağını düşünebiliyor musun?”

“Beni tehdit mi ediyorsun?”

“Hayır Grau, hayır. Ama yazılı, hem de her şey yazılı. Eğer minnettarlık adına yapmak istemiyorsan, kendin için yap. Onu gözünün önünden ayırmasan daha iyi olur. Bernat Barselona’dan ayrılmayacaktır. Özgürlüğünü istiyor. Eğer onları yanına almazsan, sağ gözünün üzerinde, benimki gibi bir ben olan bir kaçak serfi ve küçük oğlunu, Barselona sokaklarına, o çok korktuğun düşmanlarının arasına salmış olacaksın.”

Grau Puig gözlerini karısına dikti. Cevap verecekti ama, bir el hareketi yapmakla yetindi. Odadan çıktı. Guiamona kocasının yatak odasına doğru ilerleyen ayak seslerini duydu.

“Oğlun büyük evde kalacak; onunla Doña Guiamona ilgilenenecek. Belli bir yaşa geldiğinde atölyeye çırak olarak alınacak.”

Bernat Jaume’nin sözlerini dinlemiyordu. Genç adam sabaha karşı yattıkları yere gelmişti. Köleler ve çıraklar sanki içeriye şeytan girmiş gibi yerlerinden sıçramışlardı. Bernat artık Jaume’yi dinlemeye başlamıştı. İçinden de Arnau’nun iyi bakılacağını, önce bir çırak, sonra da elinde mesleği olan özgür bir adam olacağını düşünüyordu.

“Anladın mı?” diye sordu adam.

Bernat’ın sessizliği karşısında Jaume lanet okudu:

“Kahrolası çiftçiler!”

Bernat şiddet kullanarak cevap verecekti ama, Jaume’nin yüzündeki gülümseme ona engel oldu.

“Hele bir dene” dedi Jaume. “Hadi, denesene. Kız kardeşinin bahanesi kalmasın. Söylediklerimi tekrar ediyorum, çiftçi: Herkes gibi gün doğumundan, gün batımına kadar çalışacaksın. Karşılığında yiyecek, yatacak yer ve giysi alacaksın. Doña Guiamona oğlunla ilgilenecek. Eve girmen yasak. Özgürlüğünü elde etmen için gerekli bir yıl ve bir gün boyunca atölyeden dışarı çıkman da yasak. İçeri her yabancı biri girdiğinde ise saklanacaksın. Durumunu kimseye anlatmayacaksın. Burada, içeride çalışanlara bile. Tabi o yüzündeki benle...” diye kafasını salladı Jaume. “Ustamın Doña Guiamona ile yaptığı anlaşma böyle. Tamam mı?”

“Oğlumu ne zaman görebileceğim?” diye sordu Bernat.

“Bu beni ilgilendirmiyor.”

Bernat gözlerini kapattı. Barselona’yı ilk gördüklerinde Arnau’ya özgürlük sözü vermişti. Oğlu asla bir beyin buyruğu altında olmayacaktı.

“Ne iş yapacağım?” diye sordu sonunda.

Kütük taşıyacaktı. Ocakların çalışması için gerekli, yüzlerce, binlerce kütük. Ocakların hep yanar vaziyette olmasını sağlayacaktı. Kil taşıyacaktı. Killeri tozlardan arındıracak ve ocakların küllerini temizleyecekti. Ter dökerek külleri ve tozları evin arkasındaki çöplüğe götürecekti. Çöplükten kan, ter, toz ve kir pas içinde geri döndüğünde, atölye tekrar kirlenmiş oluyordu. İşe baştan başlaması gerekiyordu. Diğer kölelerin de yardımıyla hazır olan parçaları güneşin altına taşıyordu. Jaume ise hepsini dikkatli bir şekilde takibe almıştı. Genç çıraklara tekme, tokat atıyor, kölelere kötü davranıyordu. Hoşuna gitmeyen bir şeyler olduğunda kırbacını kullanmaktan çekinmiyordu.

Bir keresinde, büyük bir testiye güneşin altına taşırırken ellerinden düşürmüşlerdi. Jaume de suçluları kırbacıyla cezalandırmıştı. Testi kırılmamıştı bile, ama Jaume, Bernat ile birlikte testiye taşıyan üç köleye kırbacıyla tüm gücünü kullanarak vuruyordu. Tam Bernat’a da vuracaktı ki...

“Vurursan seni öldürürüm” diye tehdit etti Bernat.

Jaume bir an durakladı ve kıpkırmızı kesildi. Tüm gücüyle kırbacı yine diğerlerine doğru indirdi. Onlar da bu durumdan istifade ederek oradan uzaklaşmışlardı. Jaume arkalarından koşmaya başladı. Onun uzaklaştığını gören Bernat ise derin bir nefes aldı.

Bernat kimsenin onu dürtmesine gerek kalmadan, tüm gücüyle çalışmaya devam etti. Önüne konulan her şeyi yiyordu. Önlerine yemek koyan şişko kadına köpeklerin bile daha iyi beslendiğini söylemek isterdi ama, büyük bir iştahla tencerele-
rin üzerine atlayan çırakları ve köleleri görünce, susmayı tercih

ediyordu. Herkesle birlikte saman bir döşegin üzerinde uyuyor, altına da kendine ait birkaç eşyası ile kurtarabildiği biraz parayı saklıyordu. Jaume ile arasındaki çatışma, çırakların, kölelerin ve Jaume gibi diğer ustabaşlarının kendisine saygı duymalarına sebep olmuştu. Bu yüzden Bernat, pirelere, ter kokularına ve horlamalara aldırmadan rahatça uyuyordu.

Bütün her şeye, haftada iki kez, işi olmadığı zaman zenci dadının Arnau'yu genellikle uyur vaziyette aşağı indirdiği anlar adına tahammül ediyordu. Bernat onu kucağına alıyor, temiz çamaşırlarının, çocuk parfümünün kokusunu içine çekiyordu. Sonra uyandırmamak için yavaşça giysilerini aralıyor, bacaklarına, kollarına ve doymuş karnına bakıyordu. Büyüyor ve şişmanlıyordu. Bernat çocuğu kollarına yerleştiriyor ve zenci dadı Habiba'ya yalvaran gözlerle bakarak biraz daha zaman vermesini istiyordu. Bazen oğlunu okşamaya kalkıyor, ama nasırlı elleri bebeğin tenini çiziyor, o zaman da Habiba Arnau'yu çekip kucağından alıyordu. Günler sonra, kendisiyle hiç konuşmayan zenci dadıyla sessiz bir anlaşma yaptı. Parmaklarının tersi ile çocuğun pembe yanaklarını okşuyor, tenine dokundukça içi titriyordu. Dadı kız onu geri vermesi için işaret ettiğinde, çocuğu alnından öpüyor ve sonra kıza teslim ediyordu.

Aylar geçtikçe Jaume, Bernat'ın atölye için daha verimli işler yapabileceğini fark etti. Her ikisi de birbirlerine saygı göstermeyi öğrenmişlerdi.

"Kölelere yapacak bir şey yok. Kırbaç korkusuna çalışıyorlar. Hiç dikkat etmiyorlar. Oysa kayınbiraderiniz..."

"Bana kayınbiraderiniz deme!" diye sözünü kesti Grau. Ama Jaume sık sık patronunun karşısında bu samimiyete bürünüyordu.

"Çiftçi..." diye düzeltti Jaume, özür diler gibi yaparak. "Çiftçi çok farklı; en basit işlerde bile çok dikkatli davranıyor. Ocakları daha önce hiç kimsenin beceremediği kadar iyi temizliyor..."

“Peki ne öneriyorsun?” diye Grau tekrar sözünü kesti, önündeki kağıtlardan başını kaldırmadan.

“Onu daha fazla sorumluluk isteyen işlerde çalıştırabiliriz, hem bize çok ucuza mal oluyor...”

Bunları duyan Grau ustabaşına bakmak için kafasını kaldırdı.

“Durumu karıştırma sakın. Bir köle kadar masraflı olmamış olabilir, evet, çırak anlaşması da yok ve ustabaşlar kadar para etmiyor ama sahip olduğum en pahalı işçi o.”

“Demek istediğim...”

“Ne demek istediğini biliyorum” diyerek Grau patronluğuna tekrar büründü. “Nasıl istersen öyle yap, ama seni uyarıyorum: Çiftçinin bu atölyedeki yerini unutmamasını sağla. Eğer yanlış bir şey yaparsa, seni kovarım ve bir patron olma umudun da yok olur. Anlaşıldı mı?”

Jaume başını salladı ve o gün Bernat atölyedeki diğer zanaatkârlara yardım etmeye başladı; seramik ve porselenlerin pişirildiği yüksek derecelere dayanıklı büyük ve ağır kil kalıplarını taşımaktan bile aciz olan genç çıraklardan daha iyi çalışıyordu. Bu kalıplarla, ağız kısmı dar, kısa boyunlu, düz ve dar tabanlı, iki yüz seksen litre buğday ya da şarap taşımada kullanılan göbekli büyük küpler yapıyorlardı. O güne kadar Jaume bu iş için, kendisi gibi patronluğa yakın olan adamlarından iki kişiyi kullanıyordu. Oysa Bernat’ın yardımıyla, bir kişiyle bütün bu işleri yapabiliyorlardı: Kalıbı hazırlıyorlar, pişiriyorlar, bir kat kalay ve bir kat kurşun oksidi çekiyorlar, sonra da daha düşük bir derecede tekrar pişiriyorlardı.

Jaume verdiği bu kararın doğru olup olmadığını sabırsızlıkla bekliyordu. Evet, kararından artık çok memnundu: Atölyenin üretimi oldukça artmıştı ve Bernat tüm dikkati ve çabasıyla ça-

* Daha iyi anlaşılabilmesi için o dönemde kullanımda olmayan onluk sistemde yer alan ölçüler kullanılmıştır. (Editörün Notu)

lışıyordu. "Hatta bazı ustabaşılardan da daha çok!" diye itiraf etmişti bir keresinde, yeni bitmiş bir küpün altına, Grau'nun mührünü vuran Bernat'a ve ustabaşına.

Jaume çiftçinin bakışları arkasında gizlenen düşünceleri okumaya çalışıyordu. Gözlerinde nefret ya da öfkeden iz yoktu. Oralara düşecek neler gelmişti başına? Patronunun atölyeye yolu düşen akrabalarına hiç mi hiç benzemiyordu: Onların hepsi para karşılığında ortadan yok olmayı kabul etmişlerdi. Oysa Bernat... Zenci dadı oğlunu getirdiğinde onu nasıl da şefkatle okşuyordu! Özgürlük istiyor ve bunun için çalışıyordu. Canla başla, kimsenin yapmadığı kadar.

İki adam arasındaki anlayış, üretimin artmasının yanı sıra, başka meyveler de vermeye başladı. Bir keresinde tam küpün altına Grau'nun mührünü basacaklardı ki, Bernat gördüğü çatlak karşısında gözlerini kocaman açtı.

"Asla bir patron olamazsın!" diye Grau Jaume'yi tehdit etmişti. Bernat'a karşı her arkadaşça davranmak arzusu duyduğunda, aklına bu sözler geliyordu.

Jaume ani bir öksürük krizine girmiş gibi yaptı. Küpün yanından uzaklaşarak Bernat'ın gösterdiği çatlağa baktı. Bu küpün fırında kırıldığı anlamına geliyordu. Diğer ustabaşı ve Bernat'a karşı bir öfke krizine girdi.

Bernat ve oğlunun özgür olabilmesi için gerekli bir yıl ve bir günlük zaman geçmişti. Diğer taraftan Grau Puig o çok istediği Yüzler Konseyi üyeliğini elde etmeyi başarmıştı. Oysa Jaume çiftçide bir tepki gözlemlemiyordu. Başkası olsa çoktan vatandaşlık belgesini istemiş ve kendisini eğlenceye, kadınların peşine, Barselona sokaklarına salmıştı bile. Ama Bernat böyle yapmamıştı. Bu çiftçiye neler oluyordu?

Bernat demir ocağındaki genci aklından çıkartamıyordu. Aslında kendisini suçlu hissetmiyordu da: O çocuk oğlunun yoluna

çıkmişti. Ama ölmüştü de... Beyinden özgürlüğünü almış olabildi ama bir katil olmaktan asla kurtulamayacaktı. Guiamona bu durumu kimselere anlatmaması için onu tembihlemişti. O da öyle yapmıştı. Riske giremezdi: Kim bilir, Llorenç de Bellera belki de onu sadece kaçak olduğu için değil, aynı zamanda bir katil olduğu için de yakalama emri vermişti. Onu yakalarlarsa Arnau'ya ne olacaktı? Cinayetin cezası ölümdü.

Oğlu sağlıklı ve güçlü bir şekilde büyüyordu. Henüz konuşmuyor ama emekliyor ve Bernat'ın tüylerini diken diken eden çığlıklar atıyordu. Her ne kadar Jaume onunla konuşmasa da, atölyede edindiği ve Grau'nun çok meşgul olduğu için bilmediği yeni yer, diğerlerinin ona saygı göstermesini ve zenci dadının oğlunu daha sık, hem de uyanık olarak getirmesini sağlamıştı.

Bernat Barselona sokaklarında pek görülmemeliydi. Bu durum oğlunun geleceğine engel olabilirdi.

İKİNCİ BÖLÜM

SOYLULARIN KÖLELERİ

6

1329 Noel'i

Barselona

Arnau sekiz yaşını doldurmuş, sakin ve zeki bir çocuk olmuştu. Kestane rengi, uzun ve kıvrıkcık saçları omuzlarına iniyor, yüzünü çevreleyerek büyük ve parlak bal rengi gözlerini belirginleştiriyordu.

Grau Puig'in evi Noel'i kutlamak için bezenmişti. On yaşındayken babasının cömert komşularından biri sayesinde kendi topraklarından ayrılmayı başarmış o çocuk, Barselona'da zafer elde etmiş ve şimdi de karısı ile birlikte konuklarının karşılamak için bekliyordu.

"Bana saygılarını sunmaya geliyorlar" dedi Guiamona'ya. "Soyluların ve tüccarların, bir zanaatkârın evine geldikleri nerede görülmüş?"

Guiamona sessizce kocasını dinliyordu.

"Kralın kendisi bile bana destek oluyor. Anlıyor musun? Kralın ta kendisi! Kral Alfonso."

O gün atölyede çalışılmıyordu. Bernat ve Arnau yere oturmuşlar, bir taraftan soğuktan korunmaya çalışıyorlar, diğer taraftan da, küplerin bulunduğu açık alandan, eve girip çıkan köleleri, ustabaşları ve çırakları seyrediyorlardı. O geçen sekiz yıl boyunca, Bernat bir kere bile Puiglerin evine adımını atmamıştı. Arnau'nun saçlarıyla oynarken bunun kendisi için hiç de önemli olmadığını düşündü: Oğlu yanındaydı, ona sarılabiliyordu. Daha ne isteyebilirdi ki? Çocuk yemek yiyor, Guiamona ile birlikte yaşıyor ve Grau'nun çocuklarının öğretmenlerinden ders

bile görüyordu. Okumayı, yazmayı ve sayı saymayı kuzenleriyle birlikte öğrenmişti. Aynı zamanda Bernat'ın babası olduğunu da biliyordu, çünkü Guiamona bunu unutmamasını sağlıyordu. Grau'ya gelince, yeğenine karşı çok kayıtsız bir tutum sergiliyordu.

Arnau'nun evin içindeki davranışları çok iyiydi. Bernat her seferinde bunu kendisinden rica ediyordu. Gülerек atölyeden içeri girdiğinde, Bernat'ın yüzü âdeta aydınlanıyordu. Çocuğun içeri girip, açık alana doğru koşarak, bir yere oturup, babasına sıkıca sarılmak için işlerinin bitmesini beklemeye koyulduğunu gördüklerinde, kölelerin, ustabaşların ve Jaume'nin bile yüzünde bir gülümseme beliriyordu. Sonra gidip bir köşeye oturuyor ve babasını seyrediyordu ve kendisine bakan herkese gülücükler dağıtıyordu. Atölyenin kapalı olduğu bazı geceler, Habiba Arnau'nun kaçmasına izin veriyor, o zaman baba-oğul sohbet edip, gülüyorlardı.

Jaume'nin, patronunun bitmeyen tehditleri altında üstlendiği görevler arttıkça, durum daha da değişmişti. Grau atölyeden elde ettiği parayla hiç mi hiç ilgilenmemeye başlamıştı. Hele atölyede olan bitenle daha da az ilgileniyordu. Buna rağmen atölyeyi tamamen gözden çıkaramazdı da. Onun sayesinde şimdi derneğin meclis üyesi, Barselona'nın saygın adamlarından biri ve Yüzler Konseyi üyesiydi. Bununla birlikte, formaliteler zamanı bittikten sonra tamamen siyasete ve yüksek rütbeli mali işlere soyundu.

1291 yılından, yani krallığının başından itibaren, II. Jaime Katalan oligarşisine karşı gelmeye çalışmış, bu amaçla da özgür vatandaşların ve Barselona'dan başlayarak kendi vatandaşlarının desteğini talep etmişti. Sicilya yıllardır, Büyük Pedro'nun zamanından beri zaten krallığa aitti. Bu yüzden Papa, II. Jaime'ye Sardunya'yı fethetme hakkını verdiğinde, Barselona ve kralın vatandaşları bu girişimi maddi olarak desteklemişlerdi.

İki adanın krallığa bağlanması, herkesin lehineydi: Katalonya'ya tahıl getirilmesini garanti ediyor, batı Akdeniz'de Katalan hakimiyetini ve bununla birlikte ticari deniz güzergâhlarının kontrolünü sağlıyordu: Krallık ta, adanın tuz ve gümüş madenlerini sömürge altında tutmaya devam ediyordu.

Grau Puig bu dönemleri yaşamamıştı. Onun şansı, II. Jaime'nin ölümü ve III. Alfonso'nun taç giymesıyla başladı. O yıl, yani 1329 yılında, Korsikalılar Sassari şehrinde bir ayaklanma başlattılar. Aynı yıl, Katalonya'nın ticari gücünden korkan Cenevizliler, Katalonya'ya savaş açarak, prensliğin bayrağını taşıyan gemilere saldırdılar. Ne kral ne de tüccarlar bir an bile düşünmediler. Sardunya isyanını bastırmak ve Cenova savaşına karşılık vermek için gereken parayı Barselona burjuvası sağlayacaktı. Ve böyle de oldu. Hem de şehrin en önde gelen adamlarından birinin girişimiyle: Savaş masraflarına büyük bir cömertlikle katkıda bulunan, yaptığı coşkulu konuşmalarla isteksizleri işbirliği yapmaya davet eden, halkın ortasında kralın yardımlarından dolayı teşekkür ettiği, Grau Puig.

Grau konuklarının gelip gelmediğini kontrol etmek için pencerelere koşarken, Bernat da oğlunun yanağına kondurduğu öpücükle ondan ayrılıyordu.

"Burası çok soğuk, Arnau. İçeri girsen iyi olacak." Çocuk mızlanır gibi yaptı. "Bugün akşam yemeğiniz çok güzeldir değil mi?"

"Tavuk, helva ve tarçınlı ballı çörek" diye sıkılarak cevap verdi çocuk.

Bernat oğlunun yanağını şefkatlice okşadı.

"Hadi eve koş, sonra konuşuruz."

ARNAU TAM ZAMANINDA yemeğe yetişt; o ve Grau'nun iki küçük çocuğu, Arnau ile aynı yaştaki Guiamon ve onlardan bir buçuk yaş büyük Margarida, mutfakta yiyeceklerdi; daha büyük olan Josep ve Genís ise yukarıda, anne ve babalarıyla.

Konukların gelmesi Grau'nun gerginliğini daha da arttırdı.

"Her şeyle ben ilgileneceğim" dedi Guiamona'ya. "Sen sadece kadınlarla ilgilen."

"Her şeyle ben ilgileneceğim de ne demek?" diye itiraz etti Guiamona. Grau iri ve asık suratlı zenci aşçı, köle Estranya'ya emirler yağdırmaya başlamıştı bile. Estranya yan gözle hanımına bakarken, beyinin ona verdiği emirleri yerine getiriyordu.

"Ne tepki vermemi bekliyordun?" dedi Guiamona. "Dernektekilerle, sekreterinle ya da Yüzler Konseyindekilerle değil, karınla konuşuyorsun. Konuklarını ağırlayacak kadar becerikli görmüyorsun beni değil mi? Buna layık olduğumu düşünmüyorsun, öyle değil mi?"

Guiamona kocasının arkasından hizmetlileri örgütlemeye, Noel kutlamasının mükemmel olmasını sağlamaya çalıştı. Ama kocasının, konukların gösterişli pelerinleri de dahil her şeyle ilgilenmesi, onu, ikinci plana itilmiş bir halde, burnu büyük kadınlara gülümsemeye mecbur bıraktı. Grau, savaşın tam ortasında bulunan bir ordunun komutanı gibiydi; etrafındakilerle konuşuyor, aynı zamanda da kölelere ne yapmaları gerektiğini söylüyordu. Grau, kölelere el kol hareketi yaptıkça, onlar daha da gerginleşiyorlardı. Mutfakta yemek hazırlayan Estranya hariç hepsi, evde bir yerden bir yere dolaşan Grau'yu ve onun emirlerini takip etmeye karar verdiler.

Mutfakta onlara arkası dönük duran Estranya ve çırakların dışında, Margarida, Guiamon ve Arnau ile kimse ilgilenmiyordu. Helva, tavuk ve tarçınlı ballı çöreği karıştırıp birbirlerinin ağzına sokmaya çalışan çocuklar, aralarında şakalaşıyorlardı.

Margarida sofrada duran bir sürahi şarabı kafasına dikti. Aniden yüzünü buruşturdu. Yanaklarına doldurduğu şarabı tükürmeden yutmayı başardı. Evet, sınavı geçmişti. Sonra erkek kardeşini ve kuzenini de aynı şeyi yapmaya teşvik etti. Arnau ve Guiamon da içtiler. Her ne kadar Margarida gibi istiflerini bozmamaya çalıştılsa da, gözleri yaşararak öksürmekten ve su aramaktan kendilerini alamıyorlardı. Sonra üçü de gülmeye başladılar. Estranya'nın kış hizasında duran şarap sürahisine bakıp bakıp gülüyorlardı.

Çocukların gürültüsüne bir süre katlanan kadın köle, "çıkın buradan" diye bağırdı.

Üçü de koşarak, gülererek ve bağırarak mutfaktan çıktılar.

"Hiişşt!" diye kölelerden biri onları merdivenlerde yakaladı. "Sahip buralarda dolaşmanızı istemiyor," dedi.

"Ama..." diye söze başladı Margarida.

"Amadan falan anlamam ben" dedi köle.

O sırada Habiba şarap almak için aşağıya indi. Sahibi, konuklarından birinin şarap koymak için sürahiyi bardağına boşaltıp da, içinde sadece birkaç damla şarap kaldığını görünce öfke dolu bakışlar fırlatmıştı.

"Çocuklara göz kulak ol!" dedi Habiba, merdivenlerdeki kölenin yanından geçerken. "Şarap!" diye bağırdı Estranya'ya, daha mutfığa girmeden.

Grau, zenci kadının sıradan bir şarap getirmesinden korkarak, koşarak arkasından gitti.

Çocuklar gülmüyordu. Merdivenlerin dibinde, Grau da dahil, sağa sola koşuşturan insanları seyrediyorlardı.

"Burada ne işiniz var?" dedi çocuklara. "Ya sen, burada durmuş ne yapıyorsun. Git te Habiba'ya şarabı eski küplerden birinden çıkarmasını söyle. Sakın unutma, eğer yanlış olursa, canlı canlı senin derini yüzerim. Çocuklar siz de yatağa."

Köle koşarak mutfağa doğru gitti. Şaraptan çakmak çakmak olmuş gözleri ile çocuklar birbirlerine bakıp gülümsediler. Grau koşarak merdivenleri çıktığında ise kahkahalara boğuldular. Yatak mı? Margarida gözlerini sonuna kadar açık olan ön kapıya dikti, dudaklarını büzdü ve kaşlarını kaldırdı.

“Çocuklar nerede?” diye sordu Habiba, mutfakta beliren köleye.

“Eski küplerdeki şaraptan...” diye tekrarladı köle.

“Ya çocuklar nerede?”

“Eski küplerden, eski küplerden.”

“Ama çocuklara ne oldu?” diye ısrarla sordu Habiba.

“Senin yatağında. Sahip yatağa gidin dedi onlara. Eski küplerden, değil mi? Canlı canlı derimi yüzecek...”

NOEL ZAMANIYDI. BARCELONA’NIN sokakları bomboştu: Kimse horoz adayacakları geceyarısı ayını saatine kadar dışarıya çıkmazdı. Denizin üzerinde parlayan ay öylesine berraktı ki, aşağıya doğru yürüdükleri sokak, sonsuza uzanmış gibiydi. Üç çocuk bu gümüş yansımaya hayranlıkla bakakaldılar.

“Bu gece sahilde hiç kimse olmayacak,” dedi kurnazca Margarida.

“Kimse Noel’de denize gelmez,” diye katıldı Guiamon.

İkisi birden Arnau’ya döndüler. Arnau olumsuz anlamda başını salladı.

“Hiç kimse fark etmeyecek,” diye ısrar etti Margarida. “Çabucak gidip geri dönebiliriz. Çok yakın.”

“Korkak” diye aşağıladı Guiamon.

Framenors'dan aşağıya, şehrin surlarının batı ucunda sahilde bulunan Fransisken manastırına doğru koştular. Oraya ulaştıklarında, karşı kıyıda bulunan, Barselona'nın doğu sınırını belirleyen Santa Clara manastırına doğru baktılar.

"Bakın!" dedi Guiamon heyecanla. "Şehir donanması!"

"Sahili daha önce hiç bu şekilde görmemiştim," dedi Margarida.

Faltaşı gibi açılmış gözleriyle Arnau aynı fikirde olduğunu belirterek başını salladı.

Framenors'dan Santa Clara'ya uzanan yol boyunca, sahil her boyda gemi ile dolmuştu. Çocukların gördüğü bu muhteşem manzarayı bozacak hiçbir bina yoktu. Bir keresinde Grau, onları ve öğretmenlerini sahilde duran, ortaklarından biri olduğu için yüklenmiş ya da yüklenmemiş olması ile yakından ilgilendiği gemilerden birini seyretmeye götürmüştü ve açıklamıştı: Denizcilerin gemilerini karaya çekmeleri için sahillerin boş bırakılması gerekiyordu. Çocukların hiçbiri Grau'nun söyledikleriyle pek fazla ilgilenmemişlerdi. Gemilerin karaya çekilmeleri normal değil miydi? Zaten hep orada değiller miydi? Grau ve öğretmen birbirlerine bakmışlardı.

"Düşmanlarımızın ya da rakiplerimizin gemileri böyle karaya çekilmiyor" diye eklemişti öğretmen.

Dört çocuk birden öğretmenlerine dönmüşlerdi şaşkın bakışlarla. "Düşmanlarımız mı?" İşte bu sözcük onların çok ilgisini çekmişti.

"Elbette," diye eklemişti Grau, sonunda çocukların ilgisini çekmeyi başardığında. Öğretmen de gülümsedi. "Düşmanımız Cenova, denizin tüm doğallığıyla korunaklı kıldığı bir limana sahip. Bu yüzden gemileri karaya çekmeleri gerekmiyor. Müttefikimiz Venedik'in ise, daracık kanalların bağlı olduğu büyük bir lagünü var: Fırtınalar gemilerine zarar vermiyor. Yani gemileri

karaya çekimleri gerekmiyor. Pisa limanını denize bağlayan ise Arno nehri ve Marsilya'ya kadar, denizin kötü şartlarından koruyan bir limana sahip.

"Foçalı Yunanlılar da Marsilya limanını kullanıyorlardı" diye ekledi öğretmen.

"Yani düşmanlarımızın limanları bizimkilerden daha mı iyi" diye sordu en büyük olan Josep. "Ama biz onları yeniyoruz. Akdeniz'in sahipleriyiz!" diye babasının ağzından sık sık duyduğu bu cümleyi birkaç kez tekrarlardı. Diğerleri de ona katılarak başlarını salladılar. Peki bu nasıl mümkün oluyordu?

Grau öğretmenin bunu açıklamasını bekledi.

"Çünkü Barselona her zaman en iyi denizcilere sahip oldu. Ama şimdi limanımız yok. Yine de..."

"Nasıl limanımız yok?" diye atıldı Genís. "Peki ya bu?" diye sahili işaret etti.

"Orası bir liman değil. Liman korunaklı bir yer olmalı. Senin işaret ettiğin yer ise..." Öğretmen eliyle denizin dalgaları ıslattığı sahili gösterdi. "Dinleyin," dedi çocuklara. Barselona her zaman bir denizci şehri olmuştur. Çok yıllar önce, babanızın anlattığı tüm bu şehirler gibi bizim de bir limanımız vardı. Romalılar döneminde gemiler *mons Taber* koyuna sığınyorlardı. Yaklaşık şu ralara," diye şehrin iç taraflarını işaret etti. "Ama kara denizden parçalar çaldı ve liman da yok oldu. Sonra Comtal limanımız yapıldı ama o da ortadan kayboldu. En son limanımız ise doğal bir tepe olan Les Falsies'in korunaklı kıldığı I. Jaime limanıydı. Şimdi Les Falsies tepesinin nerede olduğunu biliyor musunuz?"

Dört çocuk aralarından bakiştılar ve sonra da Grau'ya döndüler. Grau öğretmenin görmemesini ister gibi yaparak parmağıyla yeri işaret etti.

"Burası mı?" diye sordular şaşkınlıkla dört çocuk hepsi bir ağızdan.

"Evet" diye cevapladı öğretmen, "işte tam üzerindeyiz. Bu liman da yok oldu . . . ve Barselona limansız kaldı. Ama o zamanlar biz zaten en iyi denizcilerdik, en iyi denizciler olmaya da devam ediyoruz . . . limansız denizciler."

"Peki o zaman," diye söz başladı Margarida, "limanın ne önemi var ki?"

"Bunu en iyi sana baban anlatabilir," diye cevap verdi öğretmen, Grau'nun onaylayan bakışları arasında.

"Çok, hem de çok önemli, Margarida. Şu gemiyi görüyor musun?" diye etrafı küçük sandallarla çevrili bir kadirgayı işaret ederek. "Eğer bir limanımız olsaydı, o küçük sandallara ihtiyaç duymadan, malları doğrudan iskeleye boşaltabilirdik. Ayrıca şimdi bir fırtına kopsa bu büyük bir tehlike olur bizim için. Çünkü kadirga seyir halinde değil ve sahile çok yakın. Barselona'dan hemen demir alması bile gerekebilir."

"Neden?" diye ısrarla soru küçük kız.

"Şu anda bulunduğu yerden demir alması çok güç olur ve bataabilir. Öyle ki, Barselona Sahilleri Deniz Yönetmeliği bile, bir geminin fırtına anında Salou ya da Tarragona limanına sığınmasını emrediyor."

"Bizim limanımız yok," diye, elinden çok önemli bir şeyi alıp kaçırmışsınız gibi iç çekti Guiamon.

"Hayır yok" dedi Grau ve onu gülerek kucakladı. "Ama biz halen en iyi denizcileriz, Guiamon. Akdeniz'in sahipleriyiz! Ayrıca sahillerimiz var. Seyir dönemi bittiğinde gemilerimizi buraya çekebiliyoruz. Onları burada tamir ediyor, yenilerini inşa ediyoruz. Tersaneleri görüyor musun? Hani sahildeki şu kemerlerin önündeki tersaneleri?"

"Gemilere çıkabilir miyiz?" diye sordu Guiamon.

"Hayır" diye cevap verdi babası büyük bir ciddiyetle. "Gemiler kutsaldır, oğlum."

Arnau, Grau ve oğullarıyla hiç dışarı çıkmıyordu. Hele Guimona ile asla. Habiba'nın yanında evde kalıyordu. Ama kuzenleri bütün gördüklerini ve duyduklarını ona evde anlatıyorlardı. Gemileri de anlatmışlardı.

İşte o Noel gecesi hepsi bir aradaydılar. Hepsi! Sandallar, skifler ve gondollar; orta büyüklüktekiler, yandan çarklılar, Kastilya sandalları, mavnalar, Latin yelkenlileri, kadirgalar, korsan gemileri ve büyüklüklerine rağmen kral fermanı ile, Ekim - Nisan ayları arasında seyirleri yasak olanlar: Gemiler ve kalyonlar

"Şuraya bakın!" diye bağırdı Guiamon.

Regomir'in karşısındaki tersanelerde, etrafında bekçilerin toplandığı ateşler yanıyordu. Regomir'den Framenors'a kadar sahile dizili gemilerin ayın aydınlattığı direkleri sessizce yükseliyordu.

"Beni takip edin, denizciler!" diye emretti Margarida, sağ kolunu kaldırarak.

Fırtınalar, korsan saldırıları ve savaşlar arasında, Margarida adamlarını bir gemiden diğerine koşturdu. Cenevizlileri ve Arapları bozguna uğrattırıyor, Sardunya'yı kral Alfonso adına tekrar fethediyordu.

"Kim var orada?"

Üç çocuk bir sandalın üzerinde kalakaldılar.

"Kim var orada?"

Margarida sandalın kenarından kafasını uzattı. Gemilerin arasında üç meşale dolaşıyordu.

"Gidelim buradan," diye fısıldadı, sandalda yere yatmış olan Guiamon, kız kardeşinin elbisesinden çekiştirerek.

"Gidemeyiz" diye cevap verdi Margarida, "önümüze çıkarlar."

"Peki tersaneye doğru kaçsak?" diye sordu Arnau.

Margarida, Regomir'e doğru baktı. Ortalıkta iki meşale daha dolaşıyordu.

"O tarafa da olmaz" dedi.

Gemiler kutsaldır! Grau'nun bu sözcükleri içlerinde yankılandı. Guiamon hıçkırıklara boğuldu. Tam o sırada büyük bir bulut, ayı tamamen arkasına aldı.

"Denize," dedi kaptan kız.

Sandalın kenarından suya girdiler. Margarida ve Arnau, birbirlerine tutunuyorlardı. Guiamon ise biraz daha uzaktaydı; üçü de gemilerin arasında gezinen meşaleleri gözleriyle izliyorlardı. Meşaleler kıyıdaki gemilere yaklaştığında, üçü de kıyıdan biraz daha açıldılar. Margarida aya bakıp, bulutun arkasında saklı kalması için dua ediyordu.

Bu arayış uzun sürdü, ama kimse denize bakmadı. Baksa da hem Noel'di, hem de altı üstü onlar ürkmüş üç küçük çocuktu... Aynı zamanda da sıırıslıkam olmuşlardı ve hava çok soğuktu.

Eve dönüş yolundayken Guiamon'un yürüyecek hali kalmamıştı. Dişleri birbirine vuruyor, dizleri titriyor ve kasları seyiriyordu. Margarida ve Arnau onu koltuk altlarından tutarak, bu kısa yolu yürümesine yardımcı oldular.

Eve vardıklarında davetliler gitmişlerdi. Çocukların ortada olmadığını fark eden Grau ve köleler, tam onları aramak için, çıkmak üzereydiler.

"Hepsi Arnau'nun yüzünden" dedi Margarida, Guiamona ve zenci köle, küçük çocuğu sıcak suya yatırırken. "Sahile gitmemiz için bizi o zorladı. Ben istemiyordum..." dedi küçük kız. Söylediği bu yalanlara anne ve babasının dayanmadığı o göz yaşlarını de ekleyerek.

Ne sıcak banyo, ne battaniyeler, ne de sıcak çorba Guiamon'un iyileşmesine yetmedi. Ateşi çok yükseldi. Grau doktorunu çağırttı ama onun tedavisi de sonuç vermedi; ateşi yükselmeye de-

vam ediyordu. Öksürük de başlamış ve nefesi de bir inilti haline gelmişti.

“Elimden başka bir şey gelmiyor” dedi doktor Sebastià Font, onu ziyaret ettiği üçüncü gece.

Guiamona solgun ve zayıf yüzünü elleriyle kapatıp hıçkırıklara boğuldu.

“Olamaz!” diye bağırdı Grau. “Bir çaresi olmalı.”

“Aslında olabilirdi, ama...” diye cevap veren doktor, Grau’yu iyi tanıyor ve kimlere düşman olduğunu biliyordu... Ama başka çaresi yoktu. “Jafudà Bonsenyor’u çağirtmalısın.”

Grau sessiz kaldı.

“Çağır onu” diye bağırdı Guiamona hıçkırıklar arasında.

“Bir Yahudi!” diye düşündü Grau. Gençliğinde ona bir Yahudi’yle anlaşmanın, şeytanla anlaşmakla aynı şey olduğunu öğretmişlerdi. Grau daha bir çocukken, diğer çocuklarla birlikte Yahudi kadınların arkasından koşup, çeşmeden doldurdukları su testilerini kırıyordu. Barselona’daki Yahudi cemiyetinin talebi üzerine, kralın bu saldırganlıkları yasaklamasına kadar da bu davranışlara devam etmişti. Yahudilerden nefret ediyordu. Hayatı boyunca göğüslerinde işaret taşıyan herkesi taciz etmiş ve onlara tükürmüştü. Onun gözünde hepsi imansızdılar; İsa’yı öldürmüşlerdi... Onlardan birini evine nasıl alacaktı?

“Çağır onu!” diye tekrar bağırdı Guiamona.

Bu çağlık bütün mahallede yankılandı. Bernat ve yanındakiler bile duydu bu çağlığı. Üç gündür ne Arnau’yu, ne de Habiba’yı görebilmişti. Ama Jaume olan biteni ona anlatıyordu.

“Oğlun iyi” demişti, kimsenin onları göremeyeceği bir anda.

Jafudà Bonsenyor çağırılır çağırılmaz geldi.

Üzerinde başlıklı siyah bir pelerin ve göğsünde de işareti vardı. Grau uzaktan, yemek odasından Sebastià'nın anlattıklarını dinleyen uzun beyaz sakallı bu adamı izliyordu. Bir an göz göze geldiklerinde, "İyileştir onu, Yahudi!" dedi, sessizce. Jafudà Bonsenyor ise başını önüne eğdi. Bütün hayatını felsefeye ve kutsal yazılara adanmış bir âlimdi. Kral II. Jaime'nin verdiği görevle, *Libre de paraules de savis y filòsofs** eserini yazmıştı. Ama aynı zamanda bir doktordu da. Yahudi cemaatinin en tanınmış doktoru. Buna rağmen Guiamon'u görünce, çaresiz şekilde başını sallamakla yetinmişti.

Grau karısının çığlıklarını işitti. Merdivenlere doğru koştu. Guiamona yanında Sebastià ile birlikte yatak odalarının bulunduğu kattan aşağıya indi. Arkalarında da Jafudà vardı.

"Seni Yahudi!" diye bağırdı Grau, adamın geçtiği yere doğru tükürerek.

Guiamon iki gün sonra hayata gözlerini yumdu.

ÇOCUĞUN NAAŞINI TOPRAĞA verdikten hemen sonra, hepsi yas içinde eve döner dönmez Grau, Jaume'ye, onun ve Guiamona'nın yanına yaklaşması için işaret etti.

"Hemen şimdi Arnau'yu götürüp, bu eve bir daha ayak basmamasını sağlamanı istiyorum." Guiamona kocasının bu sözlerini büyük bir kayıtsızlıkla dinledi.

Grau, Margarida'nın anlattıklarını da söylemişti ona: Sahile gitmek için onları Arnau kışkırtmıştı. Oğlu ya da bir kız çocuğu böyle bir kaçıış planlamış olamazlardı. Guiamona, erkek kardeşinin ve yeğeninin onlara sığınmasına izin vermekle suçlandığı cümleleri de işitti. Her ne kadar kalbinin derinliklerinde bütün

* Bilgelerin ve filozofların sözleri. (Yazarın Notu)

olanların ölümcül sonuçlar doğuran bir haylazlık olduğunu biliyor olsa da, küçük oğlunun ölümü kocasıyla mücadele etme gücünü tamamen alıp götürmüştü. Margarida'nın Arnau'yu suçlayan sözcüklerinden sonra da, küçük çocukla bir araya gelmeye tahammül edemeyeceğini anlamıştı. Kardeşinin oğluydu, onun kötülüğünü istemezdi tabii, ama artık onu görmek istemiyordu.

"Arnau'yu aramak için ortadan kaybolmadan, zenci kızı bulup atölyenin direklerinden birine bağla" diye emretti Grau, Jaume'ye. "Bütün herkesin, çocuğun da kızın etrafında toplanmalarını sağla."

Grau bunu cenaze töreninde düşünmeye başlamıştı bile: Köle kızın suçuydu. Onlara göz kulak olması gerekirdi. Törende Guiamona ağlarken, rahip de dualarını okurken gözlerini kısıp, köle kıza ne ceza vermesi gerektiğini düşünmüştü. Kanunlar sadece öldürmeye izin vermiyorlardı. Ama eğer ceza uygulandıktan sonra ölürse, kimse onu bir şeyle suçlayamazdı. Grau daha önce hiç bu kadar ağır bir suçla ilgilenmemişti. İşkenceler hakkında konuşulanları duymuştu bir keresinde: Vücuduna kızgın hayvan yağı sürmek. "Acaba Estranya'run mutfakta yeterince yağı var mıdır?" Yoksa zincire vurup zindana mı kapatsaydı. Hayır, bu çok hafif kaçırdı. Dövse . . . ya da kırbaçlasa.

"Kullanırken çok dikkatli ol" demişti gemi kaptanlarından biri hediyeği Grau'ya verdikten sonra. "Bir darbeyle birinin derisini baştan aşağı yüzebilirsin." O günden beri sakladığı yerden hiç çıkarmamıştı bu hediyeği. Örgü deriden yapılmış, doğru işi, irice ama kullanışı çok rahat, alt kısmında ucunda keskin metallerle kaplı püskülleri olan bir kırbaçtı.

Rahibin sustuğu bir anda, bütün çocuklar ellerindeki tütsüleri tabutun etrafında sallamaya başladılar. Guiamona öksürdü, Grau da derin bir nefes aldı.

Zenci kız bir direğe bağlı, ayak parmakları yere dokunur şekilde bekliyordu.

“Oğlumun bunu görmesini istemiyorum” dedi Bernat, Jaume’ye.

“Şimdi sırası değil, Bernat” diye ona tavsiyede bulundu Jaume. “Kendine sorun yaratma...”

Bernat itiraz ederek başını salladı.

“Çok güç koşullarda çalıştın, Bernat. Oğluna sorun yaratma.”

Yaslı Grau, kölelerin, çırakların, ustabaşların, Habiba’nın etrafında oluşturduğu çemberin içine girdi.

“Soy kızı” diye emretti Jaume’ye.

Adamın elbisesini çıkardığını gören zenci kız bacaklarını havaya kaldırmaya çalıştı. Çıplak, koyu renkli, terden parlayan vücudu mecburi seyirciler önünde sergilenmişti şimdi... Grau’nun yere şaklattığı kırbaça sunulmuştu. Bernat ağlamaya başlayan Arnau’nun omuzlarını kuvvetlice sıkıyordu.

Grau kolunu geriye doğru açtı ve kızın çıplak vücudu üstünde kırbaça şaklattı; deri kırbaça kızın sırtında patladı ve püsküllerindeki keskin demir parçaları göğüslerine saplandı. Zenci kızın koyu teninin üzerinde ince kan çizgileri oluştu. Acı içine işlemiştir. Habiba yüzünü gökyüzüne çevirdi ve uludu. Arnau titremesine hakim olamıyordu ve bağırarak Grau’dan durmasını istedi.

Grau ise bir kere daha kırbacını indirdi.

“Çocuklarıma göz kulak olmalıydın!”

Deri kırbacın sesi bir kez daha duyulduğunda, Bernat oğlunu kendine doğru çevirdi ve başını karnına gömdü. Zenci kız tekrar uludu. Arnau çığlıklarını babasının karnında susturmaya çalışıyordu. Grau, sırtı, omuzları, göğsü, baldırları ve bacakları kanlı birer et yığınının dönüşünceye kadar zenci kızı kırbaçlamaya devam etti.

“PATRONUNA SÖYLE, BEN gidiyorum.”

Jaume dudaklarını ısırđı. Bir an Bernat'ı kucaklamak geldi içinden, ama çırakları onu seyrediyordu.

Bernat ustabaşının atölyeden çıkıp eve doğru yürüyüşünü seyretti. Guiamona ile konuşmaya çalışmıştı ama kız kardeşi taleplerinin hepsini cevapsız bırakmıştı. Günlerden beridir Arnau babasıyla birlikte kalıyordu artık; bütün gün, şimdi paylaşmak zorunda oldukları, babasına ait şiltenin üzerinde oturuyordu. Bernat her içeri girdiğinde, çocuğu boş gözlerle zenci kadını kurtarmaya çalıştıkları yere bakarken buluyordu.

Grau atölyeden çıkar çıkmaz kızın iplerini çözmüşlerdi ama vücudunun neresinden tutacaklarını bile bilememişlerdi. Estranya zeytinyağı ve merhemlerle atölyeye koşmuş, ama o kanlı et yığınını görünce bu işin olmayacağını anlayarak başını sağa sola sallamıştı. Arnau, gözlerinde yaşlar uzaktan olan biteni seyrediyordu. Bernat oradan uzaklaşmasını istemişti ama çocuk karşı çıkmıştı. Aynı gece Habiba öldü. Ölümünü bildiren tek şey, bütün gün etrafındakilerin kulaklarında çınlayan, yeni doğmuş bir bebeğin ağlamasına benzeyen iniltilerinin dinmesi olmuştu.

Grau kayınbiraderinin Jaume ile gönderdiği haberi dinledi: Bu en son isteyeceği şeydi. Sağ gözünün yanında bir benle dolaşan iki Estanyol, Barselona sokaklarında iş arayarak, dinlemek isteyen herkese Grau'dan bahsederek dolaşacaklardı... Hem de tam şimdi, en yüksek rütbeye ulaşmaya çalışırken, onları dinlemek isteyen birçok kişi olacaktı muhakkak. Midesine bir ağrı girdi ve ağzı kurudu: Grau Puig, Barselona'nın önde gelen adamlarından, çömlekçiler derneğinin meclis üyesi, bir Yüzler Konseyi üyesi, kaçak çiftçileri evinde saklamıştı. Soylular ona karşıydılar. Barselona, Kral Alfonso'ya ne kadar çok yardım ederse, kral da feodal beylerin yardımına o kadar az ihtiyaç duyar olmuştu. Krala en çok destek veren kimdi peki? O. Ya kölelerin topraklarından kaçması en çok kime zarar veriyordu? Soylulara. Grau

derin bir iç çekti. O taşralıların evinde kalmalarına izin verdiği güne lanet ediyordu.

“Buraya getir onu,” diye emretti Jaume’ye.

“Jaume bana” diye sözlerine başladı kayınbiraderi huzuruna gelince, “bizi bırakmayı düşündüğünü söyledi.”

Bernat evet anlamında başını salladı.

“Peki ne yapmayı düşünüyorsun?”

“Çocuğuma bakabilmek için bir iş arayacağım.”

“Hiçbir mesleğin yok. Barcelona senin gibilerle dolu: Tarlalarıyla yetinememiş olan, iş bulamayan ve sonunda açlıktan ölen insanlarla. Ayrıca, gerekli zamanı doldurmuş olmana rağmen daha vatandaşlık belgeni de almadın.”

“Vatandaşlık belgesi ne?” diye sordu Bernat.

“Bir yıl ve bir gündür Barcelona’da yaşadığını ve özgür bir adam olduğunu belgeleyen kağıt.”

“Bu belge nereden alınıyor?”

“Şehrin önde gelen adamları veriyor bu belgeyi.”

“Ben de bu belgeyi talep edeceğim o zaman.”

Grau Bernat’a baktı. Üzerinde kirli ve yırtık kıyafetler vardı. Onu, önemli adamların ve olayları kayıt altına alan onlarca katibin önünde hikâyesini anlatırken hayal etti: Önemli şahsiyet Grau Puig’in kayınbiraderi ve yeğeni, yıllarca onun atölyesinde saklanmışlardı. Haber hızla ağızdan ağıza yayılacaktı. Kendisi de düşmanlarıyla mücadele ederken aynı durumdan yüzlerce kez faydalanmıştı.

“Otur” dedi, Bernat’a. Jaume bana yapmak istediklerini söylediğinde, kız kardeşin Guiamona ile konuştum” diye yalan söyledi. “Benden sana acımanı istedi.”

“Acımana ihtiyacım yok” diye sözünü kesti Bernat, boş gözlerle şiltenin üzerinde oturan Arnau’yu düşünerek. “Yıllardır

hiçbir karşılık beklemeden çalışıyorum.”

“Anlaşmamız böyleydi,” dedi Grau. “O zaman ihtiyacın vardı, sen de kabul ettin.”

“Olabilir” diye devam etti Bernat, “ama kendimi bir köle olarak satmadım ben, şimdi de artık ilgilenmiyorum.”

“Şu acıma işini unutalım. Şehirde bir iş bulabileceğini sanmıyorum. Hele özgür bir adam olduğunu kanıtlayamazsan hiç şansın yok. O belge olmadan senden hep istifade etmeye çalışacaklar. Kaç tane toprak kölesinin, yanlarında çocukları olmadan bir yıl ve bir gün Barselona’da yaşayabilmek için buralarda dolaştığını biliyor musun? Onlarla başa çıkamazsın. Vatandaşlık belgesine sahip olamadan sen ya da oğlun ölürsünüz. Ve her ne kadar olanları unutamasak da, küçük Arnau’nun oğlumuz Guiamon’un kaderini paylaşmasını istemeyiz. Bir kayıp yeter. Kız kardeşin buna dayanamaz.” Bernat kayınbiraderinin sözlerine devam etmesini bekledi. “Eğer ilgilenirsen” dedi kelimelerin üzerine basarak, “aynı şartlarda burada çalışmaya devam edebilirsin . . . iyi bir işçiye ödenen miktarda maaş da alırsın. Bu maaştan senin ve oğlunun yiyecek ve yatak parasını düşeriz.”

“Ya Arnau?”

“Ne olmuş Arnau’ya?”

“Onu çırak olarak alacağına söz vermiştin?”

“Yaşını doldurduğunda alacağım”.

“Bu sözlerini yazılı olarak istiyorum.”

“Kabul” dedi Grau.

“Peki vatandaşlık belgesi?”

Grau evet anlamında başını salladı. Onun bu belgeyi hazırlatması zor olmayacaktı.

“**B**ernat Estanyol ve oğlu Arnau’yu, Barselona’nın özgür vatandaşları olarak ilan ediyoruz...” Sonunda! Bernat belgeyi okuyan adamın titrek sesinden bu sözcükleri duyunca vücudunda bir ürperti hissetti. Okumayı bilen birini aradıktan sonra, elinde bu belgeyle tersaneye girmiş ve kağıdı okuyacak kişiye karşılığında bir tencere yemek vereceğini söylemişti. Tersane gürültüsü ve yüzünü okşayan katran kokusu ve deniz esintisi eşliğinde, Bernat diğer belgede yazarları da dinledi: Grau, Arnau on yaşına bastığında onu yanına çırak olarak alacaktı ve mesleği çocuğa öğreteceğini garanti ediyordu. Oğlu artık özgürdü. Hayatını kazanabilecek ve bu şehirde kendini savunabilecekti.

Bernat yüzünde bir gülümseme ile söz verdiği bir tencere yemeği elinden bıraktı ve atölyeye geri dönmek üzere yola koyuldu. Vatandaşlık belgesini alabildiğine göre, Llorenç de Bellera onları yetkililere şikayet etmemiş ve haklarında hiçbir dava açılmamıştı. Demir ocağındaki çocuk kurtulmuş muydu acaba? diye içinden geçirdi. Her neyse... “Sen bizim topraklarımızla ne istersen yap, Llorenç de Bellera, biz özgürlüğümüzü kazandık,” dedi meydan okuyan bir tavırla. Sevinçten uçan Bernat’ın gelişini gören Grau’nun köleleri ve Jaume bile ellerindeki işi bıraktılar. Yerde hâlâ Habiba’nın kanları duruyordu. Grau yerlerin temizlenmemesini emretmişti. Bernat, yüzünde aniden beliren üzgün ifadeyle kanlara basmamaya özen gösterdi.

“ARNAU” DİYE OĞLUNA seslendi, paylaştıkları şiltenin üzerinde birlikte yatarken. ’

“Efendim, baba” dedi çocuk.

“Artık Barselona şehrinin özgür vatandaşlarıyız.”

Arnau cevap vermedi. Bernat oğlunun başını okşadı; elinden mutluluğu çalınan bir çocuk için bunun ne kadar önemsiz olduğunu biliyordu. Bernat kölelerin nefes alıp verişlerini dinledi ve oğlunun başını okşamaya devam etti. Aklında hep bir şüphe vardı. Bir gün çocuk Grau için çalışacak mıydı? O gece Bernat çok geç uykuya dalabildi.

Her sabah, gün doğumunda adamlar işe başladıkları zaman, Arnau atölyeden ayrılıyordu. Her sabah Bernat onunla konuşuyor ve çocuğu neşelendirmeye çalışıyordu. Ona her arkadaş bulmasını söylediğinde, çocuk babasının sözlerini bitirmesini beklemeden sırtını dönüp çıkıyordu. Bazı kerelerde Arnau’ya özgürlüğünü yaşamasını söylemek istemişti ama çocuğun yaknaklarından akan gözyaşlarını görünce susup sadece onu sıkı sıkı kucaklamakla yetinmiş ve ayaklarını sürüyerek yürüyen çocuğun arkasından bakakalmıştı. Bir gün Arnau’nun Habiba’nın kanlarına basmamak için nasıl atlayarak yürüdüğünü görünce, Grau’nun kırbacının şaklamasını duymuştu içinde. Bir daha asla bir kırbaça yenilmeyeceğine yemin etmişti içinden. Bir kere yetmişti ona.

Bernat oğlunun arkasından koştu ve Arnau’ya yetiştiğinde ayağı ile zenci kızın yerde duran kan lekelerini kazımaya başladı. Arnau’nun yüzünün aydınlandığını gören Bernat, daha da kuvvetli kazıyordu şimdi.

“Ne yapıyorsun?” diye bağırdı Jaume, bahçenin diğer köşesinden.

Bernat bir an donup kaldı. Tekrar kırbaç seslerini hatırladı.

“Baba.”

Arnau babasının yerden kazıdığı koyu renkli toprağı çarığı-
nın ucuyla bir kenara toplamaya başladı.

“Ne yapıyorsun, Bernat” diye tekrar etti Jaume.

Bernat cevap vermedi. Aradan birkaç saniye geçti. Jaume arkasını döndü ve donup kalmış bir halde Bernat’a bakan hareketsiz köleleri gördü.

“Bana su getir, oğlum,” dedi Arnau’ya dönerek ve Jaume’nin şaşkınlığını fırsat bilerek.

Arnau koşa koşa oradan çıktı. Bernat aylardır ilk kez oğlunun böyle koştuğunu görüyordu. Jaume de başını sallayarak Bernat’ın bu kararına katıldı.

Baba ve oğul, yere oturmuş bir şekilde, o adaletsizliğin izlerini yerden kazıdılar.

“Hadi git ve oyna,” dedi Bernat oğluna, işleri bittikten sonra.

Arnau başını öne eğdi. Babasına kiminle oynayacağını sormak isterdi. Bernat oğlunu kapıya doğru itmeden önce saçlarını topladı. Arnau sokağa çıktığında, her günkü gibi Grau’nun evinin etrafında dolandı ve bahçedeki gür yapraklı iri ağacın tepesine çıktı. Orada saklanıyor, Guiamona ile kuzenlerinin dışarı çıkmasını bekliyordu.

“Beni artık neden sevmiyorsun?” diye fısıldıyordu kendi kendine. “Benim hiçbir suçum yok.”

Kuzenleri mutlu gibi görünüyordu. Guiamon’un ölümünün acısı zamanla azalıyordu. Sadece annesinin yüzü acıyı yansıtıyordu. Josep ve Genís kavga eder gibi yapıyorlar, Margarida ise yanından hiç ayrılmayan annesiyle birlikte onları seyrediyordu. Arnau saklandığı ağacında sevgiyle kucaklandığı günleri özlemle hatırlıyordu.

İşte yine o ağacın üzerindeydi.

“Seni artık sevmiyorlar mı?” dediğini duydu birinin.

Birden öyle korktu ki, neredeyse ağaçtan düşecekti.

Arnau kimin konuştuğunu görmek için etrafına baktı, ama kimse yoktu.

“Buradayım,” diyen bir ses duydu tekrar.

Sesin geldiği ağaç kovuğuna baktı ama yine bir şey göremedi. Sonra yapraklar hareket etti ve yaprakların arasından onu eliyle selamlayan, bir dalın üzerinde bağdaş kurmuş oturan ciddi görünümlü çocuğu gördü.

“Burada, benim ağacımda oturmuş, ne yapıyorsun?” diye sordu Arnau öfkeyle.

Kir pas içindeki çocuk hiç istifini bozmadı.

“Senin yaptığını yapıyorum,” diye cevap verdi. “Bakıyorum.”

“Sen bakamazsın” dedi Arnau.

“Nedenmiş? Ben çok uzun zamandır seyrediyorum. Önceden onların yanında seni de seyrediyordum.” Kirli çocuk birkaç saniye sustuktan sonra, “Artık seni sevmiyorlar mı? Neden bu kadar çok ağlıyorsun?”

Arnau yanaklarında gözyaşlarını hissetti ve öfkelen-di: çocuk onu seyretilmişti.

“İn çabuk oradan” dedi kendisi de yere inerek.

Çocuk birden ustaca yere atladı ve Arnau’nun karşısına dikildi. Arnau çocuktan uzundu ama çocuğun hiç de korkmuş gibi bir hali yoktu.

“Sen beni gizlice seyrettin!” diye suçladı Arnau.

“Sen de gizlice seyrediyordun,” diye savundu çocuk kendini.

“Evet ama onlar benim kuzenlerim, benim buna hakkım var.”

"Peki o zaman neden daha önceki gibi onlarla oynamıyorsun?"

Arnau daha fazla dayanamadı ve hıçkırıklara boğuldu. Soruya cevap vermeye çalıştı, ama sesi titriyordu.

"Merak etme" dedi çocuk onu sakinleştirmeye çalışarak, "ben de çok ağlıyorum."

"Sen neden ağlıyorsun?" diye sordu Arnau.

"Bilmem... Bazen annemi düşündüğümde ağlıyorum."

"Annen var mı?"

"Evet ama..."

"Annen varsa burada işin ne, neden gidip onunla oynamıyorsun?"

"Onun yanında olamam."

"Neden, sizinle aynı evde değil mi?"

"Hayır öyle değil," dedi çocuk kekeleyerek, "tabii ki evde."

"O zaman neden onunla beraber olamazsın?"

Kir pas içindeki çocuk cevap vermedi.

"Hasta mı yoksa?" diye sordu Arnau.

Hayır anlamında başını salladı çocuk.

"Hayır, hasta değil" dedi.

"O halde?" diye sordu Arnau.

Çocuk çaresiz bir ifadeyle Arnau'ya baktı ve sonunda karar verdi.

"Gel" dedi, Arnau'nun giysilerinden çekiştirerek, "beni takip et."

Küçük yabancı kısa boyuna rağmen çok hızlı şekilde koşmaya başladı.

Arnau onu gözden kaçırmamak için çaba gösteriyordu. Büyük çömlekçiler mahallesinde bu pek de sorun olmadı ama

Barselona'nın içlerine girdikçe, takip etmek zorlaştı. Şehrin küçük ve dar, insanlarla ve dükkânlarla dolu sokakları, tıkalı bir huniye dönüşüyordu.

Arnau nerede olduğunu bilmiyor, ama hiç de önemsemi-yordu. Tek amacı, insanlar ve tezgâhlar arasında zikzak çizerek ilerleyen ve etraftakileri bu yüzden öfkeliendiren çevik ve hızlı arkadaşını gözden kaçırmamaktı. Arnau insanların arasından geçerken arkadaşı kadar başarılı değildi. Arkadaşının arkasından fırlatılan azarlamaları, öfke dolu sözleri duyan da o oluyordu. Yoldakilerden biri kafasına bir şaplak atmayı ve bir diğeri de onu giysilerinden yakalamayı başardı. Arnau her ikisinden de kurtuldu ama bu sefer de arkadaşının izini kaybetmişti. Kendisini yapayalnız, büyük kalabalık bir meydanın ortasında buldu.

O meydanı biliyordu. Bir keresinde babasıyla gelmişti buraya. "Burası Blat Meydanı" demişti babası. "Meydanın ortasındaki şu taş görüyor musun?" Arnau babasının işaret ettiği yere doğru bakmıştı. "Bu taş, buradan itibaren şehrin dört büyük mahalleye ayrıldığını gösteriyor: Mar, Framenors, Pi ve Salada, ya da Sant Pere mahalleleri." Meydana ipekçilerin sokağından geçerek gelmişti. Veguer Kalesinin kapısında durdu ve kalabalık içinden kir pas içindeki arkadaşını seçmeye çalıştı ama göremedi. Kapının bir tarafında şehrin en büyük mezbahası, diğer tarafında da, üzerinde yeni pişmiş ekmek satılan tezgâhlar duruyordu. Arnau meydanın iki tarafına dizilmiş taş tezgâhlar arasında arkadaşını bulmaya çalıştı. "Burası buğday pazarı," diye öğretmişti babası. "Mahsullerini şehre satmaya gelen çiftçiler, buğdayları burada satıyor işte." Arnau kendisini buraya kadar sürükleyen çocuğun, pazarlık eden bir sürü insan arasında izine rastlayamıyordu.

Onu şehrin ana kapısının oralarda ararken, içeri girmek isteyenlerin arasında iteklenmeye başladı Arnau. Ekmekçilerin tezgâhlarına doğru yanaşp bu insanlardan kurtulmaya çalışıyordu ama tam o sırada kafasında bir tokat patladı.

"Çık buradan, sümüklü!" diye bağırdı ekmek satanlardan biri.

Arnau tekrar kendini kalabalığın içinde buldu. İnsanların ve pazarın gürültüsünde ne tarafa gideceğini bilmiyor, sırtlarında tahıl dolu, ondan çok daha uzun boyluların arasında, bir oraya, bir buraya savruluyordu.

Arnau'nun artık başı dönmeye başlamıştı ki, birden karşısında, Barselona'nın neredeyse tüm sokaklarında peşinden gitmeye çalıştığı o zayıf, solgun ve kirli yüzü gördü.

"Öyle durmuş ne yapıyorsun orada?" dedi çocuk, Arnau duysun diye sesini yükselterek.

Arnau bu kez cevap vermedi. Bu sefer çocuğun giysilerine sıkıca ve kararlı bir şekilde tutunmayı tercih etti ve bütün meydan boyunca, Bòria Sokağına kadar kendisini arkasından sürüklemesine izin verdi. Sonra kazancıların mahallesine vardılar. Dar sokaklardan demire ve bakıra vuran çekiç sesleri yükseliyordu. Oraya gelince koşmakta vazgeçtiler. Arnau'nun koşacak hali kalmamıştı. Arkadaşının kolundan çekiştirerek ondan yavaşlamasını istedi.

"Burası benim evim" dedi çocuk sonunda, tek katlı küçük bir binayı işaret ederek. Kapının önünde, irili ufaklı bakır kazanların durduğu bir masa ve masanın başında bu kazanları işleyen iri bir adam duruyordu. Adam dönüp çocuklara bakmadı bile. "O benim babamdı" dedi çocuk, evden epey uzaklaştıklarında.

"Peki neden...?" diye söze başladı Arnau, geri dönüp eve bakarak.

"Bekle," diye sözünü kesti çocuk.

Yokuştan aşağıya indiler ve eve bitişik bahçenin olduğu arka tarafa geçtiler. Kendi evlerinin bahçesinin önüne geldiklerinde çocuk duvara tırmandı ve Arnau'dan da aynısını yapmasını istedi.

"Neden...?"

"Tırman hadi!" diye Arnau'ya emir verdi duvarın üzerinde oturan çocuk.

İkisi birlikte küçük bahçenin içine atladılar. O anda çocuk eve bitişik olarak yapılmış küçük bir odaya bakakaldı. Odanın sadece bahçeye bakan duvarının yüksek bir yerinde, pencere gibi küçük bir açıklığı vardı. Arnau biraz bekledi ama çocuk hareket etmedi.

"Peki şimdi...?" diye sordu sonunda.

Çocuk Arnau'ya doğru döndü.

"Ne mi...?"

Çocuk Arnau'ya kulak asmadı. Arkadaşı tahta bir kasayı alıp, pencerenin altına yerleştirirken onu seyretti. Çocuk kasaya tırmanıp delikten içeri baktı.

"Anne" diye içeri seslendi.

Pencereden zayıf bir kadın kolu uzandı dışarı. Dirseğini deliğin kenarına dayadı ve hiç tereddüt etmeden küçük çocuğun saçlarını okşamaya başladı.

"Joanet" diye tatlı bir sesin seslendiğini duydu Arnau, "bugün erkencisin, güneş daha tam tepeye çıkmadı."

Joanet evet anlamında başını sallamakla yetindi.

"Bir şey mi oldu yoksa?" diye sordu kadın.

Joanet cevap vermeden önce birkaç saniye bekledi. Bir nefes aldı ve:

"Bir arkadaşım geldi" dedi.

"Bir arkadaşın olmasına çok sevindim. Adı ne peki?"

"Arnau".

"Benim adım nasıl biliyor? Tabii, beni ağaçtan izliyordu" diye düşündü Arnau.

"O da burada mı?"

"Evet, anne."

"Merhaba, Arnau."

Arnau pencereye doğru baktı. Joanet de ona doğru döndü.

"Merhaba..., hanımefendi" dedi tereddütlü bir tonda, duvarın arkasından gelen sesle ne konuşması gerektiğini bilmediğinden.

"Kaç yaşındasın?" diye sordu kadın.

"Sekiz..., hanımefendi."

Joanet'imden iki yaş büyüksün, ama umarım iyi anlaşır, arkadaşlığınızı da hep korursunuz. Bu dünyada iyi bir dosttan daha güzel hiçbir şey yok; bunu asla unutmayın."

Ses başka bir şey söylemedi. O el küçük çocuğun başını okşarken, Arnau, tahta kasanın üzerine oturup ayaklarını aşağı sallandırmış, sırtını da duvara dayamış olan arkadaşının o okşamalar karşısında hareketsizce beklemesini seyrediyordu.

"Hadi, gidip oyun oynayın", dedi o ses kolunu delikten içeri sokarak. "Hoşçakal, Arnau. Çocuğuma iyi bak. Sen ondan daha büyüksün çünkü. Arnau gırtlığında düğümленip kalan bir "hoşçakalın" sesi çıkardı. "Sonra görüşürüz, oğlum" diye ekledi o ses. "Beni görmeye geleceksin, değil mi?"

"Elbette geleceğim, anne."

"Hadi, gidin bakalım."

İKİ ÇOCUK TEKRAR Barselona sokaklarının gürültüsüne karıştılar. Arnau, Joanet'ten bir açıklama bekliyordu. Ama çocuk hiçbir şey söylemeyince, sonunda kendisi sordu:

"Annen neden bahçeye çıkmıyor?"

"Çünkü orada kilitli" diye cevap verdi Joanet.

"Çünkü orada kilitli" diye cevap verdi Joanet.

"Peki neden?"

"Bilmiyorum. Sadece kilitli olduğunu biliyorum."

"Peki sen neden pencereden içeri girmiyorsun?"

"Ponç bana bunu yasakladı."

"Ponç da kim?"

"Ponç benim babam."

"Peki neden yasakladı?"

"Neden olduğunu ben de bilmiyorum."

"Neden ona baba değil de Ponç diyorsun?"

"Çünkü ona baba dememi de yasakladı."

Arnau bir an öfkeleni ve Joanet'i kolundan tutup kendisine doğru çekti.

"Bilmiyorum, bilmiyorum..." diye ekledi çocuk.

Dolaşmaya devam ettiler; Arnau pek iyi anlayamadığı o cevapları düşünüyor, Joanet de arkadaşının bir sonraki sorusunu bekliyordu.

"Annen nasıl biri?" diye sordu Arnau sonunda.

"Hep içeride kapalıydı," diye cevap verdi Joanet, yüzünde zoraki bir gülümsemeyle. "Bir keresinde Ponç şehir dışındayken pencereden içeri girmeyi denedim ama annem buna izin vermedi. Onu görmemi istemediğini söyledi."

"Peki neden gülümsüyorsun?"

Joanet cevap vermeden önce birkaç adım daha attı ve:

"Çünkü o hep gülümsememi istiyor."

Sabahın geri kalan saatlerinde Arnau başı öne eğik, annesini hiç görmemiş o çocuğun arkasından yürüyerek Barselona sokaklarında dolandı.

“ANNESİ BİR PENCERE boşluğundan çocuğun başını okşuyor” diye anlattı o gece babasının yanında, şiltenin üzerine uzandığında. “Hiç görmemiş. Babası izin vermiyormuş. Annesi de.”

Babası, yeni arkadaşının annesinin yaptığı gibi Arnau’nun başını okşuyordu. Aralarındaki sessizliği, aynı mekanı paylaştıkları kölelerin ve çırağların horlama sesleri bozdu. Bernat böyle bir cezayı hak etmek için o kadının ne yapmış olabileceğini düşünüyordu.

Kazancı Ponç hiç tereddüt etmeden ona cevap verebilirdi halbuki: “Zina” Dinlemek isteyen herkese onlarca kez anlatmıştı bu hikayeyi.

“Onu sevgilisiyle sevişirken yakaladım, onun gibi genç biri; demir ocağında çalıştığım saatleri fırsat biliyorlardı. Tabii ben de valiye gidip, kanunlarımızda yazılı olan cezayı öğrendim.” İri yarı kazancı, kanunların tek başına uygulamasını öngördüğü cezayı herkese anlatırken âdeta zevk duyuyor gibiydi. “Prenslerimiz bilge insanlar, kadınların ne kadar kötü olduklarını biliyorlar. Sadece asil kadınlar yemin ederek zina suçundan kurtulabilirler; diğerleri, benim Joana gibileri Tanrı’nın adaletine mahkûmlar.”

Düelloya tanık olanlar, Joana’nın genç sevgilisinin kemiklerinin, Ponç tarafından nasıl kırıldığını hâlâ hatırlıyorlardı; demir ocağında çalışmaktan her tarafı sertleşmiş iri kazancı ile, kendisini aşka adanmış genç, zarif delikanlı arasındaki bu kavgada Tanrı’nın elinden pek de bir şey gelmemişti.

Krallık kararı geleneklere uygun şekilde verildi. “Eğer kadın kazanırsa, kocası onu onurlu bir şekilde kabul edecek ve bu dava ve kavga sırasında kadının ve arkadaşlarının yaptığı tüm harcamaları ve kavgaya katılan diğer tarafın da zararlarını ödeyecekti. Ama eğer erkek kazanırsa, sahip olduğu her şey ile birlikte kocasının hakimiyeti altına girecekti.” Ponç okuma yazma bilmiyor ama dinlemek isteyenlere, verilen kararı ezbere söylüyordu.

Ponç eğer Joana'yı geri almak istiyorsa, onu güvenli bir şekilde, evinin içinde, 12 karış uzunluğunda, 6 karış genişliğinde ve yaklaşık sekiz karış yüksekliğinde bir yerde yaşamasını sağlayacaktı. Kadına yatacağı saman bir şilte ve üzerine örtü de verecekti. Buraya ayrıca ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için yere bir delik yapılacak ve Joana'ya yemek verilebilmesi için bir de pencere açılacaktı. Ponç her gün kadına yaklaşık yarım kilo pişmiş ekme ve istediği kadar su verecek, kadının ölümüne sebep olacak hiçbir şey vermeyecek ve yapmayacaktı. Adı geçen Joana, Ponç'a teslim edilmeden önce, Ponç tüm bu hususlar hakkında teminat verecekti.

Ponç valinin istediği teminatı kendisine götürdü ve vali de teminatı Joana'ya verdi. Bahçesinin içinde iki buçuk metreye, bir metre yirmi santimetrelilik bir oda yaptı ve kadının ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için öngörülen deliği ve davadan dokuz ay sonra dünyaya gelen ve Ponç tarafından evlat olarak kabul edilmeyen Joanet'in başını okşayacağı pencereyi açtı. Böylece orada genç karısını, ölene kadar kalacağı duvarların arasına gömdü.

"Baba," diye seslendi Arnau, Bernat'a. "Benim annem nasıldı?" "Neden bana ondan hiç bahsetmiyorsunuz?"

"Sana ne anlatabilirim ki? Sarhoş bir asilin zorlaması ile bekâretini kaybettiğini mi? Jaume de Bellera'nın şatosunun hayat kadını olduğunu mu?" diye düşündü Bernat.

"Annen..." dedi, "şanssız bir kadındı. Talihsiz, zavallı bir kadındı."

Bernat tekrar konuşmaya başlamadan önce Arnau'nun burundan nefes alıp verişini duydu.

"Peki beni seviyor muydu?"

"Buna fırsatı olmadı. Seni doğururken öldü".

"Oysa Habiba beni seviyordu."

"Ben de seni seviyorum."

"Ama siz benim annem değilsiniz. Joanet'in bile başını okşa-

yan bir annesi var.”

“Maalesef bütün çocukların...” diye Arnau’nun sözünü kesti.

Din adamlarının, “Bütün Hristiyanların anası...!” sözleri geldi birden aklına.

“Ne diyordunuz, baba?”

“Elbette bir annen var. Tabi ki bir annen var.” Bernat oğlunun yüzünde bir rahatlama farkettili. “Senin gibi annesiz kalan bütün çocuklara Tanrı bir anne veriyor: Bakire Meryem.”

“Peki bu Meryem nerede?”

“Bakire Meryem” diye düzelttili Bernat, “gökyüzünde.”

Arnau konuşmasına devam etmeden önce birkaç saniye sessiz kaldı.

“Gökyüzündeki anne neye yarar ki? Beni okşamayacak, benimle oyun oynamayacak, beni öpmeyecekse.”

“Elbette bütün bunları yapacak,” dedi Bernat, babasına aynı soruları yönelttiğinde verdiği cevapları hatırlayarak: “Seni okşamaları için kuşları gönderiyor. Bir kuş gördüğünde sen de anne haber gönder. Göreceksin kuş nasıl gökyüzüne doğru uçacak ve Bakire Meryem’e mesajını götürecektir; sonra kuşlar bu mesajı birbirlerine anlatacaklar ve onlardan biri neşeyle senin etrafında dönmeye başlayacak.

“Ama ben kuşları anlamıyorum ki.”

“Bunu da öğreneceksin.”

“Ama onu hiç göremeyeceğim...”

Evet . . . evet, onu görebilirsin. Bazı kiliselerde görebilirsin. Hatta onunla konuşabilirsin bile.

“Kiliselerde mi?”

“Evet, oğlum, evet. Hem gökyüzünde, hem de bazı kiliselerin içinde. Kuşlar vasıtasıyla ya da kilisede onunla konuşabilirsin. O da kuşlar vasıtasıyla ya da geceleri sen uyurken seninle konuşabilir. Hem de diğer annelerden çok daha fazla seni sever ve şımartır.”

"Habiba'dan da mı daha çok?"

"Evet, ondan da çok."

"Ya bu gece?" diye sordu küçük çocuk. "Bugün onunla konuşmadım."

"Merak etme, ben senin yerine konuştum. Uyu bak, göreceksin."

İki yeni arkadaş her gün buluştular. Bazen gemileri görmek için sahile doğru koştular, bazen de Barselona sokaklarında amaçsızca gezindiler. Puiglerin duvarının arkasında oynadıkları zamanlar, Josep'in, Genís'in ya da Margarida'nın sesini her duyuşlarında, Joanet arkadaşının gözlerini gökyüzüne kaldırdığını ve sanki bulutların arasında yüzen bir şey arıyormuşçasına baktığını görüyordu.

"Neye bakıyorsun öyle?" diye sordu bir keresinde.

"Hiçbir şey," dedi Arnau.

Gülüşme sesleri çoğalınca, Arnau gözlerini tekrar gökyüzüne dikti.

"Ağaca tırmanalım mı?" diye sordu Joanet, arkadaşının ilgisini ağacın dallarının çektiğini düşünerek.

"Hayır," dedi Arnau, annesine mesaj göndermek için kuşlardan birini seçmeye çalışırken.

"Neden ağaca tırmanınak istemiyorsun? Böylece görebildik orada..."

Bakire Ana'ya ne diyebilirdi? Bir anneye ne denebilirdi ki? Joanet kendi annesine bir şey söylemiyordu, onu sadece dinliyordu, aynı fikirde olduğunu . . . ya da olmadığını söyleyen, ama tabii ki sesini duyabildiği, okşamalarını hissedebildiği bir annesi var, diye düşündü Arnau.

"Tırmanalım mı?"

"Hayır," diye bağırdı Arnau, öylesine yüksek bağırdı ki, Joanet'in dudaklarındaki gülümseme silindi. "Senin zaten seni seven bir annen var. Başkasınınkini gözetlemeye ihtiyacın yok."

"Ama senin yok," diye cevapladı Joanet. "Eğer tırmanırsak..."

Onu seviyordu! Çocukları Guiamona'ya bunu söylemişlerdi. Gökyüzünde uçan kuşlardan birine "Bunu ona söyle, küçük kuş" demişti Arnau. "Onu sevdiğimi söyle ona."

"Öyleyse, çıkıyor muyuz?" diye ısrar etti, zaten bir eliyle alçak dallardan birini yakalamış olan Joanet.

"Hayır, hem ihtiyacım yok, hem de..."

Joanet dalı elinden bıraktı ve soran gözlerle arkadaşına baktı.

"Benim de annem var."

"Yeni bir tane mi?"

Arnau emin değildi.

"Bilmiyorum. Onun adı Bakire Ana."

"Bakire Ana mı? O da kim?"

"Bazı kiliselerde o var. Biliyorum onlar," dedi duvarın arkasını işaret ederek ve devam etti, "kiliseye giderlerdi, fakat beni hiç götürmediler."

"Onun nerede olduğunu biliyorum."

Arnau'nun gözleri kocaman açıldı.

"Eğer istersen, seni götürebilirim. Barselona'nın en büyük kilisesine."

Hep yaptığı gibi, Joanet arkadaşının cevabını beklemeden koşmaya başladı, fakat artık Arnau ne yapacağını biliyordu ve kısa sürede onu yakaladı.

Boquería Sokağı'na doğru koşular, Yahudi mahallesinin kenarından geçtiler, ve Bisbe Sokağı'dan aşağı doğru, katedrale ulaşana kadar hızla koşmaya devam ettiler.

"Sence Bakire Ana içerde midir?" diye sordu Arnau, henüz tamamlanmamış duvarların çevresinde yükselen iskele yığını

göstererek. Birkaç adamın, asılı kocaman bir taşı, zorlukla makarayla çekişlerini izledi.

“Elbette orada,” dedi Joanet kesin bir ifadeyle. Bu bir kilise?”

Arkalarından “Hayır, bu bir kilise değil!” diyen bir ses duyular. Sesin geldiği yöne döndüklerinde, elinde bir keski ve çekiç taşıyan, kaba saba görünümlü bir adamla yüz yüze geldiler. “Bu bir katedral,” diye onları düzeltti, baş oymacının yardımcısı olmaktan dolayı gurur duyar bir tavırla. “Bir daha asla, sakın onu bir kilise ile karıştırmayın.”

Arnau kızgınlıkla Joanet’e baktı.

“Öyleyse, nerede bir kilise var?” diye sordu Joanet yoluna devam etmek üzere olan adama.

“Hemen şurada,” dedi şaşırان çocuklara, elindeki keski ile az önce inmiş oldukları yolu gerisin geriye göstererek. “San Jaume Meydanı’nda.”

Koşabildikleri kadar hızlı bir şekilde, Bisbe Sokağı’ndan yukarı, San Jaume Meydanı’na doğru koştular. Oraya vardıklarında, diğerlerinden farklı görünen, çevresinde çok sayıda heykelin bulunduğu ve cadde seviyesinin üzerinden başlayıp küçük basamak grubunun tepesine kadar uzanan bir giriş kapısı olan küçük bir bina gördüler. İki de tekrar düşünmeye gerek görmeden, hemen, kapıdan içeri giriverdiler. İçerisi karanlık ve serindi, fakat henüz gözleri karanlığa alışacak vakit bulamadan, omuzlarında bir çift güçlü el hissettiler ve geriye, basamaklardan aşağıya doğru itildiler.

“Size bunu söylemekten bıktım çocuklar, San Jaume Kilisesi’nde, etrafta koşuşmanıza izin vermiyorum.”

Rahibin sözlerine aldırış etmeyen çocuklar birbirlerine baktılar. San Jaume Kilisesi! Öyleyse burası da Bakire Ana’nın kilisesi değildi.

Rahip gözden kaybolduğunda, ayaklarının ucunda geri döndüler ve kendilerini yalın ayaklı, hırpani ve en az Joanet'in kendisi kadar pis olan altı çocuk tarafından çevrelenmiş buldular.

"Oldukça sinirli biri," dedi içlerinden biri, yüzüyle kilise kapılarını işaret ederek.

"Eğer isterseniz, ona görünmeden nasıl içeri girebileceğinizi söyleyebiliriz," dedi bir diğeri. "Ama içeri girdikten sonrası size kalmış. Eğer sizi yakalarsa..."

"Hayır, istemeyiz," diye cevapladı Arnau. "Başka nerede kilise var biliyor musunuz?"

"Hiçbirinde, sizin içeri girmenize izin vermezler," dedi üçüncü bir çocuk.

"Orası seni ilgilendirmez," diye cevabı yapıştırdı Joanet.

"Şu bücürün söylediğine de bakın!" diye güldü çocukların arasında en büyük olanı ve Joanet'in karşısına geçti. Ondan tam bir baş boyu kadar daha uzundu ve Arnau arkadaşı için endişelendi. "Bu meydanda olan biten her şey, bizi ilgilendirir, anladın mı?" dedi çocuk, Joanet'i göğsünden iterek.

Joanet tam karşı bir hareketle çocuğa doğru atılmak üzereyken, meydanın uzak köşesindeki bir şey, tüm grubun dikkatini o yöne çekti.

"Bir Yahudi!" diye bağırdı içlerinden biri.

Hepsi birden, üzerinde sarı bir işaret taşıyan çocuğun arkasından kovalamaya başladılar. Çocuk olacakları fark ettiği anda, tabanları yağladı. Onlara yakalanmadan Yahudi mahallesinin girişine varmayı başardı. Hepsi kapının önünde aniden durakladılar. Çocuklardan, Joanet'ten bile daha kısa olan bir tanesi, arkada kalmıştı.

Küçük çocuk, şaşkınlıktan faltaşı gibi açılmış gözleriyle, büyük olana karşı koymak üzere hazırlanan Joanet'in, yoluna çıktı.

"Aşağıda, San Jaume'nin ilerisinde, başka bir kilise daha var," dedi onlara. "Yerinizde olsam, hemen kaçırdım," diye ekledi, çoktan bu tarafa yönelmiş olan gruba doğru başını sallayarak. "Pau çok kızgın dönecek ve öfkesini sizden çıkaracak. Ne zaman bir Yahudi'yi elinden kaçırsa, çok sinirli olur."

Joanet, hiddetten tüyleri kabarak Pau'nun tekrar ortaya çıkmasını bekledi. Arnau onu uzaklaştırmak için çekiştirdi ve sonunda, yarışır gibi onlara doğru koşan grubu gören Joanet, Arnau'nun onu sürüklemesine izin verdi.

Deniz yönünde, aşağı doğru koştular, fakat Pau ve çetesinin -muhtemelen meydanda daha çok ilgilerini çeken birkaç Yahudi görmüşlerdi- artık peşlerinde olmadıklarını görünce adımlarını yavaşlattılar. San Jaume Meydanı'ndan başka bir kilisenin karşısına geldiklerinde, güçbela bir cadde geçebilmişlerdi. Merdivenlerin dibinde durdular ve birbirlerine baktılar. Joanet yüzünü kilisenin kapılarına doğru çevirdi.

"Bekleyeceğiz!" dedi Arnau.

O sırada kiliseden dışarıya yaşlı bir kadın çıktı ve güçlüğüle merdivenlerden aşağıya indi. Arnau ikinci kez düşünmedi bile.

"İyi kalpli bayan," dedi, kadın onlara ulaştığında, "bu hangi kilise?"

"San Miquel," diye cevapladı kadın yürümeye devam ederek.

Arnau derin bir iç çekti. Sant Miquel.

Arkadaşının ne kadar hayal kırıklığına uğradığını gören Joanet çabucak, "Başka nerede kilise var?" diye sordu.

"Bu caddenin sonunda."

"Peki o hangi kilise?" diye ısrar etti. İlk kez, kadının dikkatini çekebilmiş gibiydi.

"O, Sant Just i Pastor Kilisesi. Neden bu kadar ilgilendiniz?"

Çocuklar, ümitleri kırılmış bir halde, onların yorgun argın yürüyüşlerini izleyen kadına cevap vermeden uzaklaştılar.

“Bütün kiliseler erkeklere ait!” dedi Arnau, bezginlikle. “Bizim kadınlar için olan bir kilise bulmamız lazım ve Bakire Anamız orada olmalı.”

Joanet düşünceli bir şekilde yürümeye devam etti.

“Bildiğim bir yer var...,” dedi uzatarak. “Orası kadınlarla dolu. Surların bitiminde, denizin kenarında. Adı ...” diye hatırlamaya çalıştı Joanet. “Adı Santa Clara.”

“Ama o da Bakire Ana değil.”

“Ama o bir kadın. Eminim annen de onunla birlikte. Senin baban olmayan bir erkekle beraber olamaz, öyle değil mi?”

Regomir kalesinin yanında, bir bölümü eski Roma’ya ait olan surlardaki Mar kapısına, Ciutat Sokağı’na doğru gittiler. Buradan başlayan patika yol, kıyının yakınındaki yeni sur duvarlarının doğu bölgesine inşa edilmiş olan Santa Clara Manastırı’na gidiyordu. Regomir kalesini arkalarında bıraktılar, sola döndüler ve hepsi de sahile çıkan, birbirine paralel küçük ve dar sokaklara ayrılmadan önce, Blat Meydanı’ndan, Santa María de la Mar Kilisesi’ne çıkan Mar Sokağı’na ulaşıncaya kadar yürüdüler. Oradan, Born Meydanı’nı ve Pla d’en Llull’u boydan boya geçtikten sonra, bulunduğu sokağın ismini almış olan Santa Clara Manastırı’na vardılar.

Kiliseyi bulabilmek konusundaki tüm acelelerine karşın, oğlanların ikisi de, Mar Sokağı’nın iki yanına sıralanmış gümüşçülerin tezgâhlarına bakmak için durmaktan kendilerini alıkoymadılar. Tezgâhlarda sergilenen gümüş takımlar, kıymetli metallerden yapılmış ve değerli taşlarla kaplanmış çömlekler ve testiler, kolyeler, bilezikler, yüzükler, kemerler, yaz güneşinin altında ışıldayan, sayısız narin ve değerli eşyalardan da görüldüğü gibi, Barselona, zengin ve refah içinde yaşayan bir şehirdi. Arnau

ve Joanet, tezgâhlara yaklaşıp, daha yakından incelemeye çalışmışlardı, fakat, onlara bağırıp, tehditkâr bir tavırla yumruklarını gösteren zanaatkârlar tarafından kovalanmışlardı.

Bir gümüşçü çırağı tarafından da kovalandıktan sonra, koşarak kaçtılar ve nihayet, Santa María Meydanı'na geldiler. Sağ taraflarında, küçük bir mezarlık, Büyük *fossar* ve sol taraflarında ise kilise vardı.

"Santa Clara aşağıda...", diye konuşmaya başlayan Joanet, aniden sustu. Karşılarında gördükleri şey, gerçekten inanılmazdı.

Güçlü ve sağlam bir kiliseydi. Gösterişsiz, sade ama sert görünümündü, penceresizdi ve çok kalın duvarları vardı. Binanın çevresindeki arazi, düzeltilmiş ve temizlenmişti. Etrafı, geometrik şekiller oluşturacak şekilde, toprağa saplanmış çok sayıda kazıkla çevriliydi. Küçük kilisenin apsisinin etrafına on altı metre boyunda, on adet narin kolon yerleştirilmişti. Beyaz taş, etrafında yükselen iskelenin arasından parıldıyordu. Kilisenin arka kısmını örten ahşap iskele, uçsuz bucaksız bir merdiven dizini gibi yükseliyor da yükseliyordu. Bulundukları noktadan baktıklarında bile, kolonlardan da daha yüksekte olan tepesini görebilmek için, Arnau gözlerini yukarı kaldırmak zorundaydı.

Çalışanların, tahtaların üzerinde tehlikeli gidiş gelişlerini gören Joanet, "Hadi gidelim," diye Arnau'yu dürttü. "Bu başka bir katedral olmalı."

Arkalarından "Hayır, bu bir katedral değil," diyen bir ses duydular. Arnau ve Joanet birbirlerine bakıp gülümsediler. Çocuklar arkalarına döndüklerinde, muazzam büyüklükteki bir taşın ağırlığının altında, zorlukla ilerlemeye çalışan, güçlü ve terli adama baktılar. Joanet'in yüzünde, "peki öyleyse bu ne?" dermiş gibi bir gülümseme vardı. "Katedralin geçimini, soylular ve şehir yetkilileri karşılar; oysa katedralden çok daha önemli ve güzel olacak olan bu kilisenin yapımı ve masrafları halk tarafından sağlanıyor."

Adam durmadı bile, taşıdığı yükün ağırlığı onu ileri doğru itiyor gibiydi. Yine de onlara gülümseyerek karşılık verdi.

İki oğlan, başka bir mezarlığın, Küçük *fossar*'ın yanındaki kilisenin kenarından, aşağı doğru giden adamı takip ettiler.

"Size yardım etmemizi ister misiniz?" diye sordu Arnau.

Adam hızlı hızlı soludu, sonra çocuklara dönerek gülümse-di.

"Sağol, evlat, ama etmeseniz daha iyi."

Nihayet, adam aşağıya çöktü ve taşı yere yatırdı. Oğlanlar gözlerini taşa diktiler, Joanet onu itmek için ileri doğru atıldı, fakat taş kıımıldamadı bile. Bunun üzerine adam bir kahkaha patlattı. Joanet ona yine gülümseyerek karşılık verdi.

"Eğer bu bir katedral değilse," dedi Arnau, "ne peki?" diye sordu, uzun, sekizgen kolonları göstererek.

"Bu Ribera mahallesinde yaşayanların, Hanımefendimiz'e şükran ve bağlılıklarını göstermek için yaptırdıkları, Bakire..."

Arnau gözleri faltaşı gibi açılmış şekilde "Bakire Anamız mı?" diye adamın sözünü keserek atıldı.

"Elbette, evlat," diye cevapladı adam, çocuğun saçlarını okşayarak. "Bakire Anamız, Denizin Hanımefendisi."

"Peki ya... Bakire Anamız nerede?" diye sordu Arnau tekrar, gözlerini kiliseye dikerek.

"Orada, o küçük kilisenin içinde. Fakat, bunu bitirdiğimizde, hiçbir Azize'nin şimdiye kadar sahip olamadığı, en güzel kiliseye kavuşacak."

Orada, o küçük kilisenin içinde! Arnau adamın söylediklerini sonuna kadar dinlemedi bile. Bakire Anası orada, içerideydi. İskelelerin üzerinden aniden uçuşa geçen bir kuş sürüsü, herkesin bakışlarını gökyüzüne çevirmelerine sebep oldu.

Barselona'da bulunan ve içinde Bakire Meryem'in şerefine inşa edilmekte olan bir kilisenin de olduğu, Roma surlarıyla çevrili Ribera de Mar mahallesi, Şarlman hanedanına ait şehrin, en ücra varoşlarından biri olarak gelişmeye başlamıştı. Başlangıçta, balıkçıların, *bastaixlerin* ve diğer mütevazı işçilerin yaşadığı bir yerdi. Aslında, 303 yılında Santa Eulalia'nın şehit edildiği söylenen yerde yükselmiş, Santa María de las Arenas adıyla bilinen küçük bir kilisesi vardı. Bu kilise adını, Barselona'nın kumlu sahil şeridinin üzerine inşa edilmiş olduğu gerçeğinden almış olsa da, şehir limanlarını işe yaramaz hale getiren kum tortullaşması sürecinde, kilise ve sahil kumları birbirinden uzaklaşmış olduğundan, bu isim gitgide anlamını yitirmişti. O sıralar burası Santa María de la Mar olarak bilinmeye başlamıştı, çünkü sahil artık buraya yakın olmamasına rağmen, hayatlarını denizden kazanan tüm insanlar, hâlâ burada ibadet etmeye devam ediyorlardı.

Küçük kiliseyi kumlardan ayırmayı başaran zaman, şehri, surların ötesinde büyüyen Barselona burjuvasını içine alabilecek yeni araziler aramaya mecbur etmişti. Burjuva, kendisine Barselona'nın üç sınırından, limandan şehre akan trafiğin geçtiği doğu sınırını seçti. Oraya, Mar Sokağı'na gümüşçüler yerleşmişti; diğer sokaklar ise isimlerini, sarraflardan, pamuk tüccarlarından, kasaplardan, fırıncılardan, şarap tacirlerinden, peynircilerden, şapka ve kılıç imalatçılarından ve oraya üşüşen çok sayıda farklı zanaatkârlardan almışlardı. Bir kervansaray kurulmuştu ve şehri ziyaret eden yabancı tüccarlar burada konaklıyorlardı. Santa María'nın arkasındaki Born Meydanı düzenlenmişti ve atlı mızrak dövüşleri ve turnuvalar da burada yapılıyordu. Yeni Ribera mahallesi sadece zengin zanaatkârları cezbetmemişti; Bar-

selona kontu IV. Ramon Berenguer'in, Santa María de la Mar'ın yakınındaki Born Meydanı'ndan başlayan ve artık heybetli ve konforlu binalarla dolmuş olan, daha sonraları adını kullanarak kalkındıracağı bu toprakları, derebeylik teşrifatçısı Guillem Ramon de Montcada'ya bağışlayışından sonra, birçok soylu da bu-
raya yerleşmeyi seçmişlerdi.

Ribera de la Mar mahallesi, zengin ve refah içinde bir yere dönüştükten sonra, balıkçıların ve hayatını denizden kazanan diğer insanların, koruyucu azizelerine ibadet etmek için gittikleri küçük Roma kilisesi, mahallenin yeni sakinleri için çok basit ve fakir kalmıştı. Barselona kilisesinin ve krallığın ekonomik desteği ise sadece, büyük şehrin katedralinin yeniden yapılması için kullanılıyordu.

Bakire Meryem'e olan bağlılıklarının bir araya getirdiği Santa María de la Mar Kilisesi'nin zengin veya fakir tüm cemaati, resmi destek eksikliğinin onları yıldırmasına izin vermemişlerdi. Yeni atanmış olan diyakozları Bernat Llull, Hristiyan Kilisesi'nden izin istemiş ve niyetlerinin Bakire Meryem adına en büyük anıtı yapmak olduğunu anlatmıştı. Gerekli müsaade alınmıştı.

Böylece, en başından beri, Santa María de la Mar Kilisesi, sıradan insanlar tarafından ve yine onlar için inşa edilmişti. Bu, yapının daha ilk taşının, tam ana sunağın bulunması gereken noktaya yerleştirilmesinden, çok açık bir şekilde anlaşıyordu. Yetkililer tarafından desteklenen diğer yapıların tersine, bu taşın üzerine kilise cemaatinin arması oyulmuştu. Bu da gösteriyordu ki, kilise ve kiliseyle ilgili bütün haklar sadece ve tamamen, bu vazifeyi üstlenenlere, yani kilise cemaatine aitti: Zengin olanlar para vererek, fakir olanlar ise bedenleriyle çalışarak. Bu ilk taşın yerine konduğu andan itibaren, Yirmi beşler diye bilinen, inançlı ve şehrin önde gelenlerinden bir grup adam, her yıl, kilise papazı ve resmi bir noter ile birlikte, kilisenin anahtarlarının devir teslimi için toplanırlardı.

Arnau, taşı taşıyan adamı inceledi. Hâlâ çok terliyordu ve nefes nefese kalmıştı ama binaya karşıdan bakınca gülümsedi.

"Onu görebilir miyim?" diye sordu Arnau.

"Bakire Meryem'i mi?" diye sordu adam, bu kez Arnau'ya gülümseyerek bakarken.

"Ya çocukların kiliseye tek başlarına girmeleri yasaksa?" diye endişe etti Arnau. Ya anne ve babalarıyla girmek zorundalarsa? Sant Jaume'deki peder onlara ne demişti?

"Elbette ki Bakire Anamız, sizin gibi çocukların kiliseyi ziyaret etmesine çok sevinecektir."

Arnau biraz gergin şekilde güldü ve Joanet'i arandı.

"Girelim mi?"

"Hey, bir dakika bekleyin," dedi adam. "İşe geri dönmem gerek." Karşıya, faal bir şekilde çalışan işçilere doğru baktı. Yaklaşık on iki yaşlarında görünen bir çocuğa "Àngel," diye seslendi. Çocuk koşarak yanlarına geldi. "Bu iki çocuğu kiliseye götür. Pedere Bakire Anamız'ı görmek istediklerini söyle," dedi.

Bunu söyledikten sonra, Arnau'nun başını son kez şefkatle okşadı ve dönüp denize doğru dönüp uzaklaştı. Arnau ve Joanet, Àngel adındaki çocukla kalmışlardı. Çocuk, onlara bakınca, her ikisi de gözlerini yere diktiler.

"Bakire Anamız'ı mı görmek istiyorsunuz?"

Sesi oldukça içtendi. Arnau başıyla onayladı ve sordu: "Sen..., sen onu tanıyor musun?"

"Tabii ki," diyerek güldü Àngel. "O, denizlerin Bakire Anası'dır, benim Bakire Anam. Benim babam kayıkçıdır!" diye ekledi gururla. "Beni takip edin."

Onunla birlikte kilisenin girişine gittiler. Joanet ona güveniyor gibi görünüyordu, fakat Arnau hâlâ huzursuzdu, gözlerini yerden kaldırmadı.

Aniden "Senin bir annen var mı?" diye çocuğa sordu.

"Evet, tabii ki," dedi çocuk, bir adım önlerinde yürümeye devam ederek.

Arnau, Oğlana fark ettirmeden Joanet'e sevinçle baktı. Kilisenin kapılarından geçtiler, Arnau ve Joanet, gözleri içerinin karanlığına alışana kadar durakladılar. Keskin bir balmumu ve tüt-sü kokusu vardı. Arnau, dışarıda yapılmakta olan uzun ve narin kolonları, içerideki kalın ve bodur olanlarla mukayese etti. İçeri giren tek ışık, kilisenin kalın duvarlarına açılmış, az sayıdaki, dar ve uzun pencerelerden geliyordu ve ortadaki nef kısmının zemininde sarı dikdörtgenler oluşturuyorlardı. Tavanda, duvarlarda, her yerde gemiler vardı, bazıları çok iyi bir biçimde oyulmuş, diğerleri ise daha kaba saba.

Àngel "Hadi," diyerek onları dürttü.

Sunağa doğru yürürlerken, Joanet ilk başta fark etmedikleri, yere diz çökmüş birkaç insan figürünü gösterdi. Onların yanından geçerlerken mırıldandıklarını da duyunca, çocuklar çok şaşırdılar.

Joanet "Ne yapıyorlar?" diye fısıldadı Arnau'nun kulağına.

"Dua ediyorlar," diye açıkladı.

Biliyordu, çünkü teyzesi kuzenleriyle beraber kiliseye gittikleri zaman, onu da yatak odasındaki bir haçın önünde dua etmesi için zorlamıştı.

Sunağa vardıklarında, zayıf bir rahiple karşı karşıya geldiler. Joanet Arnau'nun arkasına saklandı.

Rahip, bakışları yeni gelen ikiliye dikili olduğu halde, sessizce "Hayrola, Àngel?" diye sordu.

Elini öpmesi için Àngel'e doğru uzattı ve çocuk da hemen eğildi.

"Bu iki oğlan, Peder, onlar Bakire Anamız'ı görmek istiyorlar," dedi.

Doğrudan Arnau ile konuşan rahibin karanlıkta gözleri parladı.

"İşte orada," dedi sunağı işaret ederek.

Arnau, sağ omzunda bir bebek ve ayak ucunda tahta bir sandal olan, küçük ve basit bir kadın heykelciğini fark edinceye kadar, rahibin gösterdiği yöne doğru baktı. Gözlerini kıstı: Kadının genel ifadesindeki huzur ve dinginlikten hoşlanmıştı. İşte annesi oradaydı!

"İsimleriniz ne?" diye sordu peder.

"Arnau Estanyol," dedi Arnau.

"Joan, ama bana Joanet derler" dedi Joanet.

"Soyadın?"

Joanet'in gülümsemesi yok oldu. Soyadının ne olduğunu bilmiyordu.

Annesi ona kazancı Ponç'un ismini kullanamayacağını, çünkü eğer öğrenirse onun çok kızacağını, ama annesininkini de kullanamayacağını söylemişti. Ona adı ilk kez soruluyordu. Peder neden bilmek istiyordu ki? Hâlâ beklenti içinde Joanet'e bakıyordu.

"Onunkiyle aynı," dedi uzunca bir süre sonra. "Estanyol."

Şaşırarak ona döndü Arnau ve bakışlarındaki yakarışı gördü.

"Öyleyse siz kardeşsiniz."

"Evet... evet," dedi Joanet kekeleyerek.

Arnau bir şey söylemeyerek onun yalanını destekledi.

"Nasıl dua edildiğini biliyor musunuz?"

"Evet," dedi Arnau.

"Ben bilmiyorum . . . henüz," diye itiraf etti Joanet.

"Öyleyse ağabeyin sana öğretsin," dedi rahip. "Bakire Anamız'a dua edebilirsin. Àngel, sen benimle gel. Ustana götürmeni istediğim bir mesaj var. Şurada bazı taşlar var..."

İkisi, çocukları sunağın yanında bırakıp uzaklaşırlarken, rahibin sesi de giderek yok oldu.

“Dua etmek için dizlerimizin üzerine çökmeli miyiz?” diye fısıldadı Joanet, Arnau’ya.

Arnau geriye dönüp, Joanet’in göstermiş olduğu, gölgelerin içinde belli belirsiz seçilen figürlere baktı. Arkadaşının sunağın önündeki kırmızı ipek döşemeli ibadet sehplarına doğru yöneldiğini fark edince, onu kolundan yakaladı.

“Oradaki insanlar yere diz çökmüşler,” diye diğerlerini işaret ederek fısıldadı, “fakat aynı zamanda da dua ediyorlar.”

“Sen ne yapacaksın?”

“Ben dua etmeyeceğim. Annemle konuşacağım. Sen annenle konuşurken diz çökmüyorsun değil mi?”

Joanet arkadaşına baktı. Hayır, tabii ki çökmüyordu...

“Fakat peder bize onunla konuşabilirsiniz demedi ki. Dua edebilirsiniz dedi.”

“O zaman ona hiçbir şey söyleme, tamam mı? Söylersen, ona senin yalan söylediğini, gerçekten benim kardeşim olmadığını söylerim.”

Joanet, Arnau’nun yanında dikilirken, kilisenin içini süsleyen bütün gemileri incelemenin tadını çıkardı. Onlardan birine sahip olmayı ne kadar çok isterdi! Onların gerçekten suyun üzerinde batmadan durup duramadıklarını merak etti. Duruyor olmalıydılar: Aksi halde, neden biri onları oysun ki? Onlardan birini alıp suyun kenarına bırakabilirdi, ve böylece...

Arnau gözlerini taştan yapılmış figüre dikmiş bakıyordu. Ona ne diyebilirdi? Kuşlar mesajını ona götürmüşler miydi? Kuşlara, onu sevdiğini söylemişti. Defalarca, tekrar tekrar söylemişti.

“Babam, Habiba’nın, Afrikalı bir köle olmasına rağmen senin yanında olduğunu, ama benim bunu kimseye anlatmamam

gerektiğini söylemişti. Çünkü insanlar, Afrikalıların cennete giremediklerini söylüyorlarmış. Habiba bana karşı çok iyiydi, hiçbir şey için suçlanması gerekmiyordu. Suçlu olan Margarida'ydı."

Arnau, Bakire Ana'ya dikkatle bakmaya devam etti. Etrafında alevleri rüzgârdan titreşen düzinelerle mum yanıyordu.

"Habiba seninle beraber mi? Eğer görürsen, ona onu da sevdiğimi söyle. Onu sevdiğim için bana kızmıyorsun değil mi? Bir Afrikalı olsa bile."

Karanlığın ve mumların ışığını titreten esintinin içinden, küçük taş heykelciğin dudaklarının bir gülümsemeyle kıvrıldığını gördü.

"Joanet!" diye bağırdı arkadaşına.

"Efendim?"

Arnau Bakire Ana'yı işaret etti, fakat şimdi dudakları... Belki gülümsediğini bir başkasının görmesini istemiyordu. Belki bu onların sırrıydı.

"Ne var?" diye ısrar etti Joanet.

"Yok bir şey, yok bir şey."

"Duanızı bitirdiniz mi?"

Àngel'in ve pederin geri geldiklerini görünce şaşırdılar.

"Evet," dedi Arnau.

"Ben bitiremedim," diye özür diledi Joanet.

"Biliyorum, biliyorum...", diye sevecen bir tarzda kafasına vurarak, onun sözünü kesti rahip. "Ya sen, sen ne için dua ettin?"

"Ave María duasını okudum," diye cevapladı Arnau.

"Fevkalade bir dua. Haydi gidelim o zaman," dedi peder, kilise kapısına doğru onlara eşlik ederken.

"Peder," dedi Arnau, dışarı çıkar çıkmaz, "yine gelebilir miyiz?"

Rahip onlara gülümsedi.

"Tabii gelebilirsiniz, fakat umarım bu zaman zarfında kardeşine de dua etmeyi öğretmiş olursun" dedi. Peder onun yanaklarına hafifçe vururken, Joanet çok ciddi görünüyordu. "Ne zaman isterseniz gelin," diye ekledi. "Burası her zaman size açık."

Àngel iri taş yığınının doğru yola koyuldu. Arnau ve Joanet de onu takip ettiler.

"Şimdi nereye gidiyorsunuz?" diye sordu, onlara dönerek. İki oğlan birbirlerine bakıp, omuz silktiler. "İnşaat alanına giremezsiniz, Eğer üstat..."

"Taşı taşıyan adam mı?" diye karşı çıktı Arnau.

"Hayır," dedi Àngel gülerek. "O Ramon'du. Bir *bastaix*. Joanet ve Arnau, soran gözlerle ona baktılar. "*Bastaixler* deniz hamallarıdır. Kıyıdan, tüccarların depolarına mal getirip götürürler. Kayıkçıların kıyıya getirdikleri eşyaları yükleyip, boşaltırlar."

"Öyleyse, onlar Santa María'da çalışmıyorlar mı?" diye sordu Arnau.

"Evet çalışıyorlar, en ağır işi yapıyorlar." Àngel onların yüzündeki kafası karışmış ifadeye güldü. "Onlar fakir insanlar. Çok az paraları var, fakat onlar, Denizlerin Koruyucu Anası'na en sadık olan insanların arasındalar. Yeni kiliseye para yatırarak katkıda bulunamadıkları için, dernekleri bu taşları, Montjuïc'teki kraliyet taş ocağından buraya, bedava taşımayı vaat etti. Hepsini sırtlarında taşıyorlar," dedi Àngel, yüzünde hiçbir duygu ifadesi olmaksızın. "Yüklerin altında, kilometrelerce yol gidiyorlar. Daha sonra, o taşları iki kişi ancak taşıyabiliyoruz."

Arnau'nun aklına *bastaixin* yere bıraktığı o dev gibi kaya geldi.

"Tabii ki Bakire Anamız için çalışıyorlar," diye ısrarla tekrarladı Àngel. "Hem de herkesten fazla. Şimdi gidin ve oynayın," dedi, yoluna devam etmeden önce.

“Neden iskeleleri dikmeye devam ediyorlar?”

Arnau Santa María kilisesinin arka tarafını işaret etti. Ángel ağzı ekmek ve peynirle dolu bir halde kafasını yukarı kaldırdı ve ne dediği anlaşılmadan bir şeyler söyledi. Bunun üzerine Joanet gülmeye başladı. Arnau da Joanet’e katıldı. Sonunda Ángel de kahkahalara boğuldu. Kahkahaları ise bir öksürük krizine dönüştü.

Her gün Arnau ve Joanet birlikte Santa María’ya gidiyorlar, kiliseye girip diz çöküyorlardı. Annesinin teşvikleriyle Joanet dua etmeyi öğrenmeye karar vermişti. Arnau’nun kendisine öğrettiği duaları sürekli tekrar ediyordu. Sonra iki arkadaş birbirlerinden ayrıldıklarında, küçük çocuk pencereye koşup, o gün ne kadar çok dua ettiğini anlatıyordu. Arnau Peder Albert’in onların yanına yaklaştığı zamanlar hariç, annesi ile konuşuyordu. Peder Albert yanlarındayken ise, Joanet’in dua fısıltılarına o da eşlik ediyordu.

Santa María’dan dışarı çıkıp, kiliseden biraz uzaklaştıklarında, Arnau ve Joanet marangozları, taş ve duvar işçilerini seyreliyorlardı; sonra meydana yere çöküp, Ángel’in öğle paydosu vermesini ve onlarla birlikte oturup ekmek peynir yemesini bekliyorlardı. Peder Albert onlara şefkatle davranıyor, Santa María’da çalışanlar onları gülümseyerek selamlıyor, hamallar bile omuzlarında taş çuvalları taşırken, kilisenin önünde yerde oturan çocuklara bir kez olsun bakıyorlardı.

“Neden iskeleleri dikmeye devam ediyorlar?” diye tekrar sordu Arnau.

Üçü de kilisenin arka tarafına, kolonların dikildiği yere doğru baktılar: Sekiz tanesi yarım daire şeklindeydi. İki tanesi biraz

daha ileride duruyordu. Hemen sonra kilisenin apsisini oluşturacak duvarları inşa ettiler. Sütunlar eski Roma kilisesinden çok daha yüksekti. Ama iskeleler sütunlardan da yüksekti. Sanki işçiler çıldırmış, gökyüzüne ulaşan bir merdiven yapmak istiyorlarmış gibiydi.

“Bilmiyorum” diye cevap verdi Ángel.

“Ama o iskeleler bunları taşımaz ki” diye araya girdi Joanet.

“Ama taşıyacaklar” dedi kendinden emin bir şekilde bir erkek sesi.

Kahkahalar ve öksürükler arasında arkalarında toplanan adamları fark etmemişlerdi. Bazılarının üzerinde görkemli giysiler, diğerlerinin üzerinde rahip kıyafetleri ve göğüslerinde değerli metal ve taşlardan yapılmış büyük kolyeler, parmaklarında yüzükler, bellerinde de kemerler vardı.

Peder Albert onları kilisenin kapısından görmüş ve hemen karşılamaya koşmuştu. Ángel aniden oturduğu yerden fırladı. Yine boğazına bir şeyler takıldı. Arkalarında konuşan bu adamı buralarda ilk görüşü değildi. Adı Berenguer de Montagut’tu, Santa María de la Mar kilisesinde yapılacak işlerin şefiydi.

Arnau ve Joanet de ayağa kalktılar. Peder Albert de gruba katılıp, piskoposları yüzüklerinden öperek selamladı.

“Nasıl taşıyacaklarmış peki?” diye sordu Joanet.

Bunu duyan Peder Albert bir piskoposun elini öperken kalakaldı; öyle iki büklümken çocuğa bir bakış fırlattı; sana soru sormazlarsa konuşma demek ister gibiydi gözlerindeki ifade. Yöneticilerden biri tehditkâr bir şekilde çocuğa doğru yürüdü ama Berenguer de Montagut Joanet’i omzundan tuttu ve ona doğru eğildi.

“Çocuklar sık sık bizlerin görmediğini görebilirler,” dedi yüksek sesle yanındakilere. Bu yüzden bu çocukların bizim ak-

lımıza bile gelmemiş bir şeyi fark etmiş olmaları mümkün. Neden iskeleleri yükselttiğimizi mi öğrenmek istiyorsun? Çünkü yukarıdan, her birinin en tepesindeki noktadan, tam altı kemer çıkacak ve bunlardan her birinin üzerine, yeni kilisenin apsisi oturtulacak.

“Apsis ne demek?” diye sordu Arnau.

Berenguer gülümsedi ve arkasına baktı. Etraftakilerden bazıları çocuklar gibi yapacağı açıklamayı bekliyorlardı.

“Apsis buna benzer bir şey,” dedi üstat, iki elinin parmakları ile bir kubbe oluşturarak. Çocuklar o büyülü ellere bakakaldılar; arkadaki adamlar, Peder Albert de dahil olmak üzere o ellere bakıyorlardı. “Şimdi en yüksek kısma,” dedi ellerini ayırıp sadece tek elinin işaret parmağının tepesini göstererek, “kilittaşı adı verilen büyük bir taş yerleştirilecek. Öncelikle bu büyük taş iskelelerin en üst noktasına makaralarla taşımamız gerekiyor. Şuraya, tepeye, görüyor musunuz?” diye işaret etti. Herkes gökyüzüne baktı. “Oraya yerleştirdikten sonra, kemerlerin bu taşla birleşmesini sağlayacağız. O yüzden iskeleleri bu kadar yüksek yapıyoruz.”

“Peki neden bu kadar zor bir iş yapıyorsunuz?” diye tekrar sordu Arnau. Peder çocuğun sorularına alışmış olmasına rağmen bunu duyunca biraz şaşırdı. “O zaman bütün bunlar kilisenin içinden görünmeyecek. Çatının üzerinde kalacak.”

Berenguer güldü. Diğerleri de ona katıldılar. Peder Albert ise derin bir nefes aldı.

“Elbette görünecek, evlat. Kilisenin şimdiki çatısı, yeni kilise yapıldıkça ortadan kaybolacak. Sanki bu eski küçük kilise bir yenisini doğuracak gibi olacak . . . çok daha büyük bir yenisini...

Joanet’in yüzündeki üzgün ifade üstadı şaşırttı. Küçük çocuk bu küçük kilisenin samimiyetine, kokusuna, karanlığına çok alışmıştı oysa.

"Denizin Bakire Hanımefendisi'ni seviyor musun?" diye ço-
cuğa sordu Berenguer.

Joanet Arnau'ya baktı. İki çocuk da evet anlamında başlarını
salladılar.

"Yeni kilisesini bitirdiğimize o çok sevdiğiniz Bakire Ana,
dünyadaki diğer azizelerin sahip olduğu ışıktan çok daha faz-
lasına sahip olacak. Şimdi olduğu gibi karanlıkta kalmayacak ve
kimsenin hayal bile edemediği güzellikte bir kutsal mekâna sa-
hip olacak; iri ve kısa duvarların içinde hapis kalmayacak. Yük-
sek ve ince duvarlar içinde olacak. Sütunları ve apsisleriyle, Ba-
kire Ana'nın bulunması gereken yer olan gökyüzüne tırmanan
bir tapınak olacak.

Herkes aynı anda kafasını kaldırıp gökyüzüne baktı.

"Evet," diye devam etti Berenguer de Montagut, "yeni De-
niz Katedrali oraya kadar uzanacak." Sonra Santa María'ya doğ-
ru yürümeye başladı yanındakilerle birlikte. Çocuklar ve Peder
Albert arkalarından bakakaldılar.

"Peder" diye konuşmaya başladı Arnau, artık diğerleri on-
ları duyamayacak kadar uzaklaştıklarında. "Küçük kiliseyi yık-
tıklarında, büyük kilise henüz bitmemiş olursa, Bakire Ana'ya ne
olacak peki?"

"Şu kolonları görüyor musun?" diye sordu, sunak kısmının
arkasındaki geçiş alanını kapatacak olan iki tanesini göstererek.
"İşte o iki kolonun arasına ilk şapel olan Santísimo inşa edilecek.
Oraya, İsa'nın vücudu ve Azize Eulalia'nın kalıntıları ile birlikte
Bakire Meryem de geçici olarak konulacak. Böylece ona hiçbir
zarar gelmeyecek."

"Peki onlara kim bekçilik yapacak?"

"Merak etme," diye cevap verdi peder, bu kez gülümseyerek.
Santísimo Şapeli, *bastaixlerin* derneğine ait; şapelin anahtarı onlar-
da olacak ve senin Bakire Ana'na onlar bekçilik yapacaklar."

Arnau ve Joanet *bastaixleri* tanıyorlardı. Ángel sırayla sırtlarında taş çuvalları ile geçerken, hepsinin isimlerini çocuklara teker teker söylemişti: İlk tanıdıkları Ramon olmuştu; bir diğeri sırtında taşıdığı kayalar kadar sert, güneşten yanmış teni, bir kazardan sonra şekil değiştirmiş korkunç yüzlü ama çok şefkatli biri olan Guillem; “el Chico” lakaplı diğer bir Ramon. Diğerinden daha kısa boylu ve şişman, o kadar yükü taşıyamayacakmış gibi görünen, ama vücudunun bütün sinirlerini ve tendonlarını neredeyse patlayacakmış gibi sıkarak yük taşımayı başaran Miquel; en asık suratlı ve sessizleri Sebastià ve oğlu Bastianet; Pere, Jaume ve La Roca kraliyet ocağından, Santa María’nın yeniden inşası için binlerce taş taşımayı kendilerine görev edinmiş birçok Ribera işçisi daha.

Arnau *bastaixleri* düşündü: iki büklüm Santa María’ya doğru yürürken, bir taraftan da kiliseye nasıl da hayranlıkla baktıklarını; taşları boşalttıktan sonra nasıl gülümsediklerini; o güçlü kuvvetli omuzlarını. Onların Bakire Anası’na gözleri gibi bakacaklarından emindi.

BERENGUER DE MONTAGUT’UN onlara anlattıkları, altı gün sonra gerçekleşti.

“Yarın gündeğümünde gelin,” diye tavsiye etti Ángel onlara; kilittasını dikeceğiz.

Ertesi gün erkenden çocuklar oradaydı. İskelenin etrafında toplanmış işçilerin ayaklarının dibinde. İşçiler, *bastaixler* ve rahipler, hepsi yaklaşık yüz kadar kişi toplanmıştı; Peder Albert din adamı kıyafetlerini çıkarmış, sıradan biri gibi giyinmişti. Beline korse giymiş gibi büyük kırmızı bir kumaş parçası.

Arnau ve Joanet kalabalığın arasına karıştılar. Kimilerini selamlıyor, kimilerine gülümsüyorlardı.

"Çocuklar" diye bir duvar ustasının onlara seslendiğini duydular; "biz taşı dikerken sizleri ayak altında görmek istemiyorum."

Çocuklar kabul etti.

"Peki kilittaşı nerede?" diye sordu Joanet üstada dönerek.

Adamın işaret ettiği yere doğru koştular, en alçak iskelenin oraya.

"Ulu Tanrım!" diye bağırdılar, büyük yuvarlak taşın başındayken ikisi de.

Birçok kişi çocuklar gibi şaşkınlık içinde ama sessizce seyreliyorlardı taşı. Bunun çok önemli bir gün olduğunu biliyorlardı.

"Altı bin kilodan daha ağır," dedi biri çocuklara.

Gözleri faltaşı gibi açılmış Joanet, taşın yanında duran *bastaxe*, Ramon'a baktı.

"Hayır," dedi adam, Joanet'in şaşkınlığını tahmin ederek. "Bunu biz taşımadık."

Bu açıklama kısa süren bir gülüşmeye sebep oldu. Arnau ve Joanet önce taşa, sonra da başlarını kaldırıp iskelenin en yüksek noktasına bakan, etrafta dolaşan adamları seyreliyorlardı. Altı bin kilodan daha ağır bir taşı, yaklaşık otuz metrelik bir yüksekliğe, halatlarla çıkartmaları gerekiyordu!

"Eğer bir sorun çıkarsa..." dediğini duydular aralarından birinin, istavroz çıkararak.

"Altında kalıveririz," dedi bir diğeri dudaklarını büzüştürerek.

Kimse yerinde durmuyordu; Peder Albert bile o ilginç kıyafetiyle huzursuzca aralarında durmadan dolaşıyor, işçilerin sırtlarını sıvazlıyor, karmaşık bir şekilde durmadan konuşarak işçileri cesaretlendirmeye çalışıyordu. Eski kilise, kalabalığın ve

iskelelerin arasında yükseliyordu. Herkes kiliseyi seyrediyordu. Barselonalı vatandaşlar inşaatın biraz ilerisinde toplanmaya başladılar.

Alana en son Berenguer de Montagut geldi. Etraftakilerin onu durdurup lafa tutmasına izin vermeden inşaata doğru yürüdü. Alçak olan iskelenin yanında durup, işçilere emirler yağdırmaya başladı. O konuşurken etraftaki duvar işçileri büyük taşla bir halat bağladılar.

“Gördüğünüz gibi” diye bağırdı, “iskelenin üzerine taşı yukarı çekmemize yardımcı olacak birçok makara yerleştirdik. Üç gruba ayrılmanızı ve etrafıma dizilmenizi istiyorum.”

Duvar ustaları, işçileri gruplara böldüler. Arnau ve Joanet kilisenin arka cephesine doğru koşup sırtlarını duvara dayayarak, hazırlıkları izlemeye devam ettiler. Berenguer etrafında üç grubun oluşturulduğunu görünce, sözlerine devam etti.

“Her bir grup her bir makaranın bir ucundan çekecek. Sizler,” diye bir gruba dönerek bağırdı. “Sizin grubun adı Santa María olacak. Benimle birlikte tekrar edin. Santa María!” Adamlar Santa María diye bağırdılar. “Sizler ise Santa Clara grubu olacaksınız.” İkinci grup da koro halinde Santa Clara diye bağırdı. “Sizler de Santa Eulalia. Sizlere bu isimlerle hitap edeceğim. Herkes! diye bağırdığımda, üç grup da söylediklerimi yapacak. Bulduğunuz yerlerde dik bir şekilde halatları çekeceksiniz. Yanınızdaki arkadaşınızın sırtına dayanacak ve her grubun başındaki adamın verdiği emirleri yerine getireceksiniz. Unutmayın: Her zaman dimdik ve sıranızı bozmadan duracaksınız.

Her grubun başında, onları sıraya sokan bir duvar ustası bulunuyordu. Makaralar hazırды ve adamlar halatlardan tuttular. Berenguer de Montagut onlara düşünecek kadar bile zaman vermedi.

“Herkes! Halatların gerildiğini hissedinceye kadar çekin. Şimdi!”

Arnau ve Joanet sıradaki adamların hareketlendiğini ve hatların gerildiğini gördüler.

“Herkes! Bütün gücünüzle!”

Çocuklar nefeslerini tuttular. Adamlar ayak topuklarını âdetâ yere çivilediler ve çekmeye başladılar. Kolları, sırtları ve yüzleri bile gerildi. Arnau ve Joanet gözlerini, hiç hareket etmeyen taşâ dikmiş bakıyorlardı.

“Herkes! Daha kuvvetli!”

Bu emir bütün alanda yankılandı. Adamların yüzü kıpkırmızı kesildi. İskelelerin tahtalarından bir gıcırta geldi ve taş yerden bir karış yukarı kalktı. Tam altı bin kilo!

“Daha fazla!” diye kükredi Berenguer, bütün dikkatini taşâ vererek. Taş bir karış daha yükseldi. Çocuklar nefes almayı bile unutuyorlardı.

“Santa María! Daha kuvvetli!”

Arnau ve Joanet gözlerini Santa María grubuna çevirdiler. Peder Albert da onların arasındaydı. Gözlerini kapatıp halata yükleniyordu.

“İşte böyle Santa María! Böyle. Herkes! Daha kuvvetli!”

Tahtalar gıcırdamaya devam etti. Arnau ve Joanet önce iskelelere, sonra da, çok yavaş da olsa yükselen taştan gözlerini ayırmayan Berenguer de Montagut’a baktılar.

“Daha kuvvetli. Daha! Herkes birlikte!”

Taş en alçak iskelenin yüksekliğine geldiğinde, Berenguer adamlara halatları çekmeyi bırakmalarını, taşâ havada tutmalarını emretti.

“Santa María ve Santa Eulalia, dayanın!” diye emretti. “Santa Clara, çekin!” Taş, Berenguer’in emirler yağdırdığı iskeleye yaklaştı. “Şimdi hepiniz yavaş yavaş bırakın!”

Herkes nefesini tutuyordu. Sonunda taş, iskelenin üzerine, Berenguer’in ayaklarının dibine oturtuldu.

“Yavaş!” diye bağırdı üstat.

Platform taşın ağırlığından esnedi.

“Ya çökerse?” diye sordu Arnau, Joanet’e.

Çökerse, Berenguer...

Çökmedi. Ama o iskele böyle bir yükü uzun süre kaldıracak kadar dayanıklı yapılmamıştı. Daha yukarı, Berenguer’in ağırlığı taşıyacağını hesapladığı, daha yüksek iskelelere kadar taşı kaldırmak gerekiyordu. Duvar ustaları halatları daha yukarıdaki makaraya geçirdiler ve adamlar çekmeye devam etti. Sonra bir sonraki makara, sonra daha da yukarıdaki. Altı bin kiloluk taş, kubbeyi oluşturan kemerlerin birleşeceği o noktaya doğru çıkıyordu. Gökyüzüne.

Kasları kaskatı kesilmiş adamlar ter döküyorlardı. Arada sırada aralarından biri yere düşüyor, başlarındaki adam da koşup, sıradaki arkadaşlarının ayakları altında ezilmesin diye onu yerden kaldırıyor. Güçlü kuvvetli vatandaşlardan bazıları yaklaşmışlar, üstadın, dayanamayan adamların yerine onları çağırmasını bekliyorlardı.

Berenguer yukarıdan emirler yağdırmaya devam ediyor, daha alçaktaki iskelede duran ustabaşılar da onun emirlerini aşağıdakilere iletiyorlardı. Taş en yüksekteki iskeleye ulaştığında, nefeslerini tutan adamların dudaklarında gülümsemeler belirdi. Ama işin en zor kısmına gelmişlerdi. Berenguer de Montagut, taşın konulacağı noktayı hesaplamıştı. Günlerce on sütunun arasında dolaşmış, halatlar geçirmiş, çeşitli şekiller çizmiş, yerden yukarı halatlar germişti. Günlerce elinde kâğıt kalem bir şeyler karalamış, kâğıtları parçalamış tekrar tekrar yeni hesaplar yapmıştı. Eğer taş doğru noktaya yerleştirilmezse, kemerlerin yükünü kaldıramaz ve apsis çökebilirdi.

Sonunda, binlerce hesaplardan sonra, en yüksek iskele- nin platformuna taşın yerini çizmişti. Evet, taş tam da buraya

yerleştirilmeliydi. Ne bir karış sağa, ne bir karış sola. Adamlar, Berenguer'in taşı diğer iskelelerde olduğu gibi platforma bırakmalarını söylemeyip, emirler vermeye devam ettiğini görününce, çaresizlikten ne yapacaklarını şaşırdılar.

"Santa Mara, biraz daha. Hayır. Santa Clara şimdi çekin ve bırakmayın! Sanra Mara, Santa Clara, Santa Eulalia...! Aşağı...! Yukarı...! şimdi...!" diye bağırdı aniden. "Herkes halatlara asıl-sın! Kimse bırakmasın! Aşağı! Yavaş yavaş. Yavaş!"

Birden halatlardaki yk bitti. Sessizlik içinde bütün adamlar gökyüzüne, Berenguer'in eğilip taşı kontrol ettiği noktaya doğru baktılar. Berenguer, apı iki metre olan taşın etrafında bir kere döndükten sonra, doğrulup eliyle herkesi selamladı.

Sırtlarını duvara dayamış, ağızları bir karış açık halde olan biteni izleyen Arnau ve Joanet, saatler boyunca halatlara asılan adamların gırtlaklarından çıkan kkremeyi âdeta sırtlarında hissettiler. Birçoğu kendilerini yere fırlattılar. Diğerleri sevinçten atlayıp zıplıyor, birbirlerini kucaklıyorlardı. Yüze yakın seyirci alkışlıyor ve bağrışıyorlardı. Arnau boğazının düğümlendiğini ve vücudundaki bütün tüylerin ürperdiğini hissetti.

"Yaşımın daha büyük olmasını isterdim" diye fısıldadı Arnau o gece, saman şiltede yanında yatan babasının kulağına, kölelerin ve çırakların nefes ve horlama seslerinin arasında.

Bernat oğlunun neden böyle bir şeyi arzu ettiğini tahmin etmeye çalıştı. O gün Arnau heyecan içinde, bin kere Santa Mara Kilisesi'nin taşını nasıl diktiklerini anlatmıştı babasına. Jaume bile dikkatlice Arnau'yu dinlemişti.

"Neden böyle diyorsun, oğlum?"

"Herkes bir şeyler yapıyor. Santa Mara'da babalarına ya da ustalarına yardım eden birçok ocuk var, ama Joanet ve ben..."

"Bernat kolunu oğlunun omzuna doladı ve kendisine doğru çekti. Çocuğa kırk yılda bir sıradan bir iş verilmedikçe, Arnau

oralarda öylece dolaşıyordu. Bu bir gerçektir. Bunu yararlı bir hale getirmek için neler yapılabilirdi?

“*Bastaixleri* çok seviyorsun, değil mi?”

Bernat, kiliseye taş taşıyan o hamalları anlatırken oğlunun yüzündeki heyecanı fark etmişti. Çocuklar şehrin kapısına kadar onlara eşlik ediyor, orada bekliyor ve *bastaixler* Framenors’dan Santa María’ya geri dönerken de yanlarından ayrılmıyorlardı.

“Evet” dedi Arnau, babası diğer eliyle şiltenin altında bir şeyler ararken.

“Al” dedi Bernat, kaçırları boyunca yanlarından ayırmadıkları deriden yapılmış eski su matarasını Arnau’ya uzatarak. Arnau karanlıkta matarayı babasının elinden aldı. “Soğuk su ver onlara; göreceksin hiç itiraz etmeyecekler ve sana teşekkür edecekler.”

Ertesi gün, güneş doğarken, her zamanki gibi Joanet onu Grau’nun atölyesinin kapısında bekliyordu. Arnau arkadaşına, boynuna astığı matarayı gösterdi. Birlikte sahile, Ángel Çeşmesi’ne doğru koştular. Bu çeşme yollarının üzerindeki tek çeşmeydi. Öbürü zaten Santa María’nın oradaydı.

Çocuklar, sırtlarındaki çuvalar yüzünden iki büklüm yürüyen *bastaixlerin* geçtiğini görünce, sahile çekilmiş bir teknenin üzerine çıktılar. Sıradaki ilk *bastaix* onlara doğru yürüdü ve Arnau elindeki matarayı gösterdi. Adam gülümsedi ve teknenin yanında durarak, Arnau’nun mataradaki suyu doğrudan ağzına boşaltmasını bekledi. Arkadakiler de onun suya doymasını beklediler; sonra sıradakiler de içtiler. Taş ocağına dönüşte sırtlarında yük olmayan *bastaixleri*, teknenin yanında durup su için iki arkadaşına teşekkür ettiler.

O günden sonra Arnau ve Joanet *bastaixlerin* suçuları oldular. Ángel Çeşmesi’nin yanında onları bekliyorlar, Santa María’ya taş taşımadıkları, gemiden mal boşalttıkları zamanlarda da yan-

larında dolaşıp, sırtlarındaki yükleri bırakmalarına gerek kalmadan onlara su veriyorlardı.

Tabii Santa María'ya gitmekten, Peder Albert ile konuşmaktan, Ángel'e kuşluk vakti kahvaltısında eşlik etmekten de vazgeçmiyorlardı. Kiliseyi seyrederken gözlerinde beliren değişik parıltıyı fark etmeyen yoktu. Onlar da kilisenin inşasına katkıda bulunuyorlardı! *Bastaixler* ve Peder Albert onlara böyle söylüyordu.

Çocuklar, gökyüzüne oturtulan taş baktıkça, etrafına yerleştirilen on sütunun nasıl da ona doğru yaklaştığını gördüler. Duvar ustaları yavaş yavaş apsisin kasnaklarını geriyorlar, taşları bu kasnaklara yerleştiriyorlardı. Sunağın arka kısmında yapılacak ve Bakire Ana'yı misafir edecek olan Santísimo Şapeli'nin duvarları da yükseliyordu.

Yeni kilise yükseldikçe, eski kilise yıkılıyordu.

"Apsisin üstüne" diye anlatmaya başladı Peder Albert, "kubbe yapılacak. Kubbe neyle yapılacak, biliyor musunuz?" Çocuklar hayır anlamında başlarını salladılar. "Şehirdeki bütün hatalı yapılmış seramik çanaklarla. Önce taş tuğlalar yerleştirecek, üzeri de sıra sıra çanaklarla kaplanacak. En üst kısma da kilisenin çatısı gelecek.

Arnau, Santa María'nın taşlarının yanında o kırık dökük çanakları görmüştü. Hatta babasına o çanakların ne işe yaradığını da sormuştu ama, Bernat bu soruya bir cevap verememişti.

"Tek bildiğim" dedi, "bütün bu hatalı çanaklar, işine yarayan birileri gelip alsın diye burada toplanıyor. Ama senin kilisende kullanılacaklarını bilmiyordum doğrusu."

İşte yeni kilise yavaş yavaş şekilleniyordu. Eski kiliseyi de, taşlarından yararlanabilmek için itina ile söküyorlardı.

Barselona'nın Ribera mahallesi, her ne kadar deniz kenarında ihtişamlı bir katedral inşa ediliyor olsa da, kilisesiz kalmak

istemiyordu. Dini ibadetlerine bir gün bile ara vermediler. Aynı zamanda Arnau'nun içinde garip bir his vardı. O da herkes gibi kiliseye eski küçük Roma kilisesinin kapısından giriyordu. İçerideki samimi karanlık ise yavaş yavaş yerini, yeni apsisin pencerelelerinden içeri sızan ışınların aydınlığına bırakıyordu. Eski kilise, çok daha ihtişamlı ve büyük bir kutunun içinde kalan küçük bir kutuya benziyordu şimdi. Büyük kutu daha da büyüdükçe, yok olmaya mahkûm küçük bir kutuydu.

II

Arnau'nun bütün hayatı Santa María'nın oralarda dolaşmak ve *bastaixlere* su vermekten ibaret değildi. Yiyecek ve yatacak yer karşılığında yapması gereken başka işler de vardı. Örneğin aşçı kadın alışveriş için şehre indiğinde, onunla birlikte gidiyordu.

Üç dört günde bir Arnau Grau'nun atölyesinden çıkıyor, bacıklarını açarak ve vücudundaki ağır etleri bir sağa bir sola sallayarak yürüyen zenci köle Estranya'nın peşine düşüyordu. Arnau kapıya dikilir dikilmez zenci kadın bir tek kelime bile etmeden, Ollers Blanc Sokağı'ndaki fırında pişirilecek iki sepet dolusu ekmek hamurunu eline tutuşturuyordu. Bir sepetin içinde Grau ve ailesi için bembeyaz tahıldan hazırlanmış hamur, diğerinin içinde ise, geri kalanların yiyeceği, piştiğinde koyu renkli ve sert olan, arpa, darı, hatta bazen de nohut unundan hazırlanmış ekmek hamurları vardı.

Ekmek hamurlarını teslim ettikten sonra Estranya ve Arnau çömllekçiler mahallesinden uzaklaşıp, Barselona'nın merkezine giden kapılardan geçiyorlardı. İlk başlarda zorlanmadan zenci kadını takip eden Arnau, kadının esmer et parçalarının hareketlerini seyrederken, bir taraftan da gülüyordu.

"Ne gülüyorsun?" diye Arnau'ya sormuştu birçok kez zenci kadın.

O zamanlarda Arnau kadının yuvarlak ve düz yüzüne bakıp, gülümsemesini hemen saklıyordu.

"Gülmek mi istiyorsun? Şimdi gül bakalım, hadi" diyordu her seferinde Blat Meydanı'nda Arnau'nun sırtına bir çuval tahıl yükleyerek. "Hani, ne oldu gülmene?" diye devam ediyordu

Llet yokuşundan inerken, kuzenlerinin içeceği süt dolu testileri de çocuğa yükleyerek, Cols Meydanı'nda aldığı sebze ve bakliyatları, Oli Meydanı'nda aldığı zeytinyağı ve av hayvanlarını yüklerken de sorusunu tekrarlıyordu.

Arnau artık başı öne eğik, Barselona sokaklarında köle kadının arkasından yürüyordu. Yılın yüz altmış günü, yani yaklaşık yarım yıl et yemedikleri oruç günlerinde, zenci kadının kalçaları sahile, yani Santa María'ya kadar sallanıyordu Arnau'nun önünde. Oradaki balıkçılardan birinde Estranya en iyi yunus balığını, ton balığını, palamut, mersin balığı ya da yerli *neros, reigs* ya da *corball* balıklarını satın almak için satıcılarla tartışırdı.

"Şimdi de senin balığını almaya gidelim" derdi gülümseyerek, istediklerini aldıktan sonra.

O zaman balıkçıların arka tarafındaki tezgâhlara gidip artıkları alırlardı. Burada da alışveriş yapan birçok insan vardı, ama Estranya hiçbirisiyle en iyisini almak için tartışmazdı.

Artıklara rağmen Arnau et orucu zamanlarını tercih ederdi. Çünkü balık artıklarını almak için yakın bir yere gidiyorlardı. Oysa et alacakları zamanlar, ellerinde, kolunda, sırtında çuvalarla bütün Barselona sokaklarında dolaşması gerekiyordu.

ŞEHRİN MEZBAHASININ YANINDAKİ dükkânlardan Grau ve ailesi için birinci kalitede et satın alıyorlardı. Şehrin içinde satılan tüm etler gibi. Barselona'ya ölü hayvanların girmesine izin verilmiyordu. Burada satılan bütün etler için, hayvanlar canlı olarak içeri alınıyor ve burada kesiliyorlardı.

Köleleri ve hizmetçileri doyurmak için et alacaklarında Portaferri'sa'dan çıkıp, ölü ya da nereden geldiği bilinmeyen hayvanların satıldığı yere gitmek zorundaydılar. Estranya o et-

leri satın alırken Arnau'ya bakıp gülümsüyor, sonra fırına uğrayıp pişmiş ekmekleri alıyor ve Grau'nun evine dönüyorlardı. Estranya yuvarlana yuvarlana, Arnau ise ayaklarını sürüyerek.

Estranya ve Arnau bir sabah, Blat Meydanı'nın yanındaki büyük mezbahadan et alırken, Sant Jaume Kilisesi'nin çanları çalmaya başladı. Halbuki ne pazar günü ne de bayramdı. Estranya o koca cüssesi ve bacakları açık bir halde kalakaldı. Birileri meydana bağırmaya başladılar. Arnau adamların ne dediklerini anlayamıyordu ama bağırışlar gitgide artmaya başladı. İnsanların bir taraflara koşuşturması daha da hızlandı. Çocuk dudağında telaffuz edemediği bir soru ile Estranya'ya döndü. Ellerindekileri yere bıraktı. Satıcılar hızlı bir şekilde tezgâhlarını toplamaya başladılar. İnsanlar bağırıp koşuşturmaya, Sant Jaume'nin de çanları çalmaya devam ediyordu. Arnau, Sant Jaume Meydanı'na doğru tam koşacaktı ki, Santa Clara Kilisesi'nin de çanlarının çaldığını fark etti. Rahibe manastırının olduğu yöne doğru kulak kabarttığı sırada, Sant Pere, Framenors ve Sant Just çanlarının da çaldığını anladı. Şehrin bütün çanları çalıyordu. Arnau olduğu yerde, ağzı açık bir halde kalakaldı. Çan seslerinden kulakları sağır olmuştu. Koşuşan insanlara bakıyordu.

Birden önünde Joanet'in yüzünü gördü. Arkadaşı çok huzursuzdu. Yerinde duramıyordu.

"*Via fora! Via fora!*" diye bağırıyordu çocuk.

"O da ne demek?" diye sordu Arnau.

"*Via fora!*" diye kulağına bağırırdı bu sefer Joanet.

"Peki bu ne demek...?" diye tekrar sordu Arnau.

Joanet arkadaşını susturdu ve yargıcın sarayının alt kısmında kalan eski kapıyı işaret etti.

Arнау bakışlarını kapıya çevirdi. Tam da o anda kapıdan, yargıcın savaş kıyafetleri giymiş subaylarından biri geçiyordu. Büyük gümüş rengi bir zırhı ve belinde de büyük bir kılıcı vardı.

Sağ elinde altın renginde bir sopanın ucunda Sant Jordi'nin bayrağını taşıyordu: Beyaz bir alan üzerinde kırmızı haç. Arkasında bir başka subay daha vardı. O da savaş kıyafetleri giymiş ve elinde şehrin armasını taşıyordu. İki adam meydanın tam ortasına, şehri mahallelere bölen taşın bulunduğu yere kadar yürüdüler. Tam orada durup, ellerindeki Sant Jordi ve Barselona bayraklarını gösterip birlikte bağıldılar:

"Via fora! Via fora!"

Kiliselerin çanları çalmaya devam ediyordu. *"Via fora!"* sesleri ise herkesin ağzındaydı artık.

O ana kadar sessizce olup biteni seyreden Joanet birden bağırmaya başladı.

Sonunda Estranya'nın şaşkınlığı geçti ve Arnau'ya oradan uzaklaşmaları için bir şeyler söylemeye başladı. Meydanın tam ortasında parlayan zırhları ve kılıçları ile ihtişamlı bir halde dimdik duran subaylardan gözlerini alamayan çocuk, birden zenci kadının elini bıraktı.

"Hadi, gidelim buradan, Arnau" dedi Estranya.

"Hayır" diye karşı geldi çocuk, Joanet'ten de cesaret alarak.

Estranya Arnau'nun omuzlarından tutup çocuğu sallamaya başladı.

"Hadi, gidelim. Bu bizim işimiz değil."

"Sen ne diyorsun, köle kadın?" dedi, onlar gibi olup biteni seyreden ve Estranya ile Arnau arasındaki tartışmayı duyan kadınlardan biri. "Çocuk köle mi?" Estranya hayır anlamında başını salladı. "Barselona vatandaşı mı?" Arnau evet anlamında başını salladı. *"Via fora"* bizim işimiz değil de ne demek o zaman?" Estranya kekeledi. Ayakları yürümemekte inat eden bir ördeğinkiler gibi geri geri gidiyordu.

"Sen kimsin, köle kadın?" diye sordu bir başka kadın. "Ne hakla çocuğu Barselona'nın onurunu korumaktan mahrum tutuyorsun?"

Estranya başını öne eğdi. Eğer olan biteni öğrenirse sahibine ne anlatacaktı? Şehrin onuru ile en çok ilgilenen kişilerden biriydi sahibi. Çanlar çalmaya devam ediyordu. Joanet kadınların grubuna katılmış, Arnau'yu da onlara katılması için teşvik ediyordu.

"Kadınlar orduya giremez" diye hatırlattı ilk konuşan kadın.

"Köleler de" diye ekledi bir başkası.

"Bu çocuklar gibi çocuklar olmasa, kocalarımızla kimler ilgilenecek sanıyorsun?"

Estranya başını yerden kaldıramadı.

"Yemeklerini, işlerini kim yapıyor, botlarını kim çıkarıyor, silahlarını kim temizliyor sanıyorsun?"

"Sen yoluna devam et hadi" dediler Estranya'ya. Burası kölelere uygun bir yer değil.

Estranya Arnau'nun yere bıraktığı yükü yüklendi ve ağır vücudunun etlerini sallaya sallaya yürümeye devam etti. Joanet memnun bir halde gülümsüyor, kadınların oluşturduğu grubu hayranlıkla seyrediyordu. Arnau ise olduğu yerde duruyordu.

"Gidin, çocuklar" diye bağırdı kadınlar. "Kocalarımıza göz kulak olun."

"Babama da söyle" diye bağırdı Arnau, Estranya'nın arkasından.

Gözlerini yavaş yavaş uzaklaşan kadından ayıramayan arkadaşını gören Joanet, Arnau'nun şüphelerini tahmin etti.

"Kadınları duymadın mı?" dedi Arnau'ya dönerek. Barcelona askerlerine biz göz kulak olacağız. Baban da bunu anlayacaktır.

Arnau önce yavaş yavaş, sonra da tüm kuvvetiyle başını salladı. Elbette babası bu kararını anlayacaktı. Birer Barcelona va-

tandaşı olmak için mücadele eden o olmamış mıydı?

Meydana doğru geri döndüklerinde iki subayın yanında bir üçüncüsünü gördüler. Tüccarlar derneğinin sancağını taşıyan bu subay, savaş kıyafetleri giymemişti ama omzunda bir silah, belinde de bir kılıç vardı. Az sonra gümüşçülerin sancağını taşıyan biri daha katıldı. Meydan yavaş yavaş, üzerinde çeşit çeşit sembol ve figürlerin olduğu rengârenk bayraklarla doldu: Hekimlerin, berberlerin, ayakkabıcıların, kazancıların, çömlekçilerin sancakları...

Sancakların altında Barselona'nın özgür vatandaşları mesleklerine göre gruplaşıyorlardı; hepsi de kanunlara uygun bir şekilde; kurmalı yaylı tüfekler, yaylar, oklar, kılıçlar ya da mızraklar kuşanmış olarak. İki saatten az bir zamanda bütün Barselona *sagramentali*, şehrin imtiyazlarını savunmak için hazır olan vatandaşlarla dolup taşıtı.

O iki saat içinde Arnau bütün olan bitenlerin sebebini anlamayı başarmıştı. Joanet sonunda ona her şeyi anlatmıştı.

"Barselona sadece gerekli olduğu zaman kendisini savunmaz," dedi, "bize karşı gelme cesaretini gösterenlere de saldırır." Küçük çocuk tutkuyla, askerleri, bayrakları göstererek konuşuyordu. Onlarla gurur duyduğu her halinden belliydi. "Bu muhteşem bir şey! Göreceksin. Birkaç gün dışarıda kalacağız. Birisi Barselona vatandaşlarından birine kötü davrandığında ya da şehrin haklarına saldırdığında şikayet edilir . . . yargıca mı, yoksa Yüzler Konseyi'ne mi şikayet edildiğini tam olarak bilemiyorum ama yetkililer şikayet edilen olayın doğru olduğuna kanaat getirirlerse, Sant Jordi sancağı altında *host* toplanır; işte oradaki sancak, gördün mü? Meydanın tam ortasında, bütün sancaklardan daha yüksekte duran. Çanlar çalmaya başlar ve insanlar bütün Barselona'nın haberi olsun diye "*Via fora!*" diye bağırır. Her grup sancaklarını çıkarır ve savaşa katılmak için adamlarını toplama-ya başlar."

Arnau, gözleri faltaşı gibi açılmış bir halde hem etrafta olup biteni seyrediyor, hem de Blat Meydanı'nda toplanan gruplar arasında Joanet'i takip etmeye çalışıyordu.

"Peki ne yapmak gerekiyor? Tehlikeli bir şey mi?" diye sordu Arnau silahların arasında dolaşırken.

"Genellikle tehlikeli olmaz," diye gülümseyerek cevap verdi, Joanet. Vali, savaş çağrısını hem şehri hem de kral adına kabul eder. Bu yüzden kralın ordularıyla savaşmak kesinlikle yasaktır. Aslında her şey saldırganın kim olduğuna bağlıdır. Eğer saldıran feodal beylerden biri ise, genellikle Barselona *hostunun* yaklaştığını duyunca, boyun eğip, bütün taleplerini kabul eder.

"O zaman savaş olmaz mı?"

"Yetkililerin kararına ve beyin davranışlarına bağlı. En son seferde bir kale yerle bir edilmişti; o zaman savaş oldu işte, ölümler, saldırılar ve... Bak! Enişten oradadır," dedi Joanet, çömlekçilerin bayrağını işaret ederek. "Hadi gidip bakalım!"

Sancağın altında, birliğin önde gelen diğer üç adamı ile birlikte, Grau Puig de oradaydı. Savaş kıyafetleri giymiş, uzun çizmeleri, vücudunu baldırlarına kadar koruyan deriden bir giysi, belinde ise kılıcı vardı. Bu dört önemli şahsın etrafında şehrin tüm çömlekçileri toplanmıştı. Grau Arnau'nun oralarda dolaştığını görünce, Jaume'ye bir işaret yaptı ve Jaume çocukların yollarını kesti.

"Nereye gidiyorsunuz?" diye sordu.

Arnau bakışlarıyla Joanet'ten yardım istedi.

"Savaşa katılanlara yardım etmeye gidiyoruz" dedi Joanet. "Onlara yemek ya da ihtiyaç duydukları şeyleri bulacağız."

"Üzgünüm ama yapamazsınız," demekle yetindi Jaume.

"Peki şimdi ne olacak?" diye sordu Arnau, Jaume çocuklara arkasını döndüğünde.

“Boşver” dedi Joanet. “Merak etme, burası onlara yardım etmemizi bekleyen insanlarla dolu. Hem onlarla gittiğimizi fark etmezler bile.”

İki çocuk kalabalığın arasında yürümeye başladılar; kılıçları, kurmalı yayları, mızrakları, adamların üzerindeki zırhlı kıyafetleri inceliyorlar, ya da heyecanlı konuşmalarına kulak kabartıyorlardı.

Çocuklar arkalarını dönüp baktıklarında Ramon’u görünce yüzleri aydınlandı. Ramon’un yanında yirmiyi aşkın milis, hepsi de ihtişamlı ve silahlı onlara bakıyordu.

Arnau sırtını elleyip su matarasını aradı. Bulamayınca yüzündeki üzgün ifade birçok *bastaixi* güldürdü. Arnau’ya yaklaşp ona kendi mataralarını uzattılar.

“Şehir seni çağırdığında hep hazırlıklı olmalısın,” dediler, şakayla karışık.

Sagramental, Sant Jordi’nin kızıl haçlı bayrağı altında Barselona şehrinden ayrılıp, Tarragona yakınlarındaki Creixell kasabasına doğru yola koyuldu. Kasaba halkı Barselona’ya ait bir hayvan sürüsünü alıkoymuştu.

“Bu o kadar kötü mü?” diye sordu Arnau, eşlik etmeye karar verdikleri Ramon’a.

“Elbette kötü,” diye cevap verdi Ramon. Barselona mezbahalarına getirilen sürülerin bütün Katalonya’da ayrıcalıkları vardır. Hiç kimsenin, kralın kendisinin bile, Barselona’ya getirilen sürüleri alıkoymaya hakkı yoktur. Oğullarımız krallıktaki en iyi eti yemeliler,” diye ekledi iki çocuğun saçlarını okşayarak. “Creixell kasabası bir sürüyü alıkoymuş ve çobanın sürüyü orada otlatması ve sürünün geçişi karşılığında çobandan para istemiş. Tarragona’dan Barselona’ya kadar her beyin otlatma ve geçiş ücreti talep ettiğini düşünebiliyor musun? Yiyecek bir şey bulamazdık o zaman!”

"Sen Estranya'nın bize verdiği eti bir görsen..." diye içinden geçirdi Arnau.

Joanet arkadaşının düşüncelerini okudu ve ağzıyla iğrenç anlamında bir işaret yaptı. Arnau bunu yalnız Joanet'e anlatmıştı. Et orucunun yapılmadığı günlerde, önlerine yemeleri için konan tencerelerin içinde sallanan etlerin nereden alındığını babasına birkaç kez anlatmaya yeltenmişti ama, onun, kölelerin ve çırakların nasıl da iştahla tencereye üşüşüklerini görünce vazgeçmiş, kendisi de kaşığı daldırmıştı.

"*Sagramentali* savaşa götüren başka sebepler var mı?" diye sordu Arnau.

"Elbette. Barselona'nın imtiyazlarına ya da vatandaşlarından birine karşı yapılmış herhangi bir saldırı, *sagramentali* savaşa götürmeye yeterlidir. Örneğin biri Barselona vatandaşlarından birini kaçırırsa, *sagramentali* hemen onu kurtarmaya gider."

Böyle konuşa konuşa ilerlemeye devam ettiler. Bir taraftan da Arnau ve Joanet bütün sahil kısmını seyreliyorlardı. Onları görünce yolu boşaltan karşılaştıkları halkın meraklı bakışları altında, Sant Boi, Castelldefels ve Garraf'tan geçtiler. Deniz bile *hostun* geçişini saygıyla karşılıyor, Sant Jordi sancağı altında ilerleyen yüzlerce silahlı adamın geçtikleri yerlerde sessizliğe bürünüyordu. Güneş bütün gün gruba eşlik etti. Deniz artık gümüş rengine büründüğünde, Sitges kasabası yakınlarında gecelemeğe karar verdiler. Fonollar Beyi, şehrin önde gelen isimlerini şatosunda misafir etti. Geri kalanlar ise kasabanın kapısında kamp kurdular.

"Savaş olacak mı?" diye sordu Arnau.

Bütün *bastaixler* ona baktılar. Yaktıkları ateşten gelen kıvılcım sesleri sessizliği bozdu. Joanet uzanmış, Ramon'un kaslarından birini kendine yastık yapmış, uyuyordu. Bazı *bastaixler* endişeli bir şekilde birbirlerine baktılar. Savaş olacak mıydı?

“Hayır” diye cevap verdi Ramon. “Creixell Beyi bizlere karşı gelmeye cesaret edemeyecektir.”

Arnau’nun yüzünde hayal kırıklığı belirdi.

Diğer adamlardan biri “belki de olur” diye onu memnun etmeye çalıştı. “Yıllar önce ben de senin yaşlarında çocukken” diyerek konuşmasına devam ederken onu dinleyen Arnau az kalsın yanıyordu, “tıpkı şimdi Creixell Beyi’nin yaptığı gibi, Castellbisbal Beyi de biri sürüyü alıkoymuştu. Castellbisbal Beyi teslim olmadı ve Barselona *sagramentaline* karşı geldi; herhalde zanaatkârlar, tüccarlar ve *bastaixlerden* oluşan Barselona vatan-daşlarının mücadeleye edemeyeceklerini düşündü. Barselona şa-toyu ele geçirdi, beyi ve askerlerini esir aldı ve bütün kasabayı yerle bir etti.”

Arnau kendisini elinde bir kılıçla, merdivenlerin tepesinde, Creixell şatosunda zafer çığlıkları atarken, “Barselona *sagramentaline* karşı koyan da kimmiş?” diye bağırdığını hayal ediyordu. Bütün *bastaixler* çocuğun yüzündeki ifadeyi izlediler: çocuk yanan ateşin alevlerine dalmış, az önce elinde oynadığı sopayı sımsıkı kavramış, titrek ateşle oynuyordu. “Ben Arnau Estanyol...,” gülüşmeler çocuğu hayallerinden koparıp aldı.

“Hadi gidip uyu artık,” dedi Ramon, kucığında Joanet ile yerden kalkarak. Arnau mızımlandı. “Rüyada savaşı görürsün belki” diye *bastaixlerden* biri onu teselli etti.

Gece soğuktu. Adamlardan bazıları iki çocuk için kendi örtülerini verdiler.

Ertesi gün güneş doğduğunda, Creixell’e doğru yolculuk devam etti. Geltrú, Vilanova, Cubelles, Segur ve Barà gibi şatoları olan birçok kasabadan geçtiler. Barà’ya vardıklarında ise iç kısımlara ilerleyip Creixell’e doğru yürüdüler. Burası denizden bir milden az bir uzaklıkta, Creixell Beyi’nin sancağının sallandığı kalenin bulunduğu bir tepenin üzerindeydi. Kayalık bir bayırın

tepesine kurulmuş, yüksek bekçi kulelerinin olduğu, etrafında ise kasabanın yerleşim merkezi olan, oldukça korunaklı bir şatoydu.

Akşam olmasına sadece birkaç saat kalmıştı. Vali ve yanındakiler derneklerin önde gelen isimlerini yanlarına çağırdılar. Barselona ordusu Creixell kasabasının önünde savaş sırasına dizildi. En önde sancak taşıyan grup duruyordu. Arnau ve Joanet hamallara su ikram ederek aralarında dolaşıyorlardı ama neredeyse hiç kimse su içmek istemiyordu; herkes dikkatini şatoya vermişti. Kimse konuşmuyor, çocuklar da bu sessizliği bozmaya cesaret edemiyorlardı. Önde gelen adamlar dönüp gruplarının başında yerlerini aldılar. Bütün ordu üç Barselonalı elçinin Creixell Şatosu'na doğru yürüdüğünü gördü; şatondan da elçiler çıktı ve yarı yolda karşı karşıya geldiler.

Arnau ve Joanet, diğer bütün Barselona vatandaşları gibi, büyük bir sessizlik içinde bu pazarlığı seyrediyorlardı.

Savaş olmadı. Creixell Beyi, şatoyu sahile bağlayan gizli bir geçitten kaçmıştı. Belediye reisi, karşısında savaşa hazır duran bu orduyu görünce, halkına teslim olmalarını emretti. Emrindakiler ahıra gidip çobanı serbest bıraktılar. Büyük bir para cezası ödemeyi ve Barselonalıların buyruğu altına girmeyi kabul ettiler. Suçlu olarak gördükleri iki kişiyi teslim ettiler ve bunlar hemen tutsak edildi.

"Creixell teslim oldu" diye yargıcın adamları herkese ilan etti.

Barselonalı kalabalıktan bir uğultu yükseldi. Birkaç günlüğüne asker olan bu adamlar, kılıçlarını kılıflarına soktular, kurmalı yaylı tüfeklerini yere bıraktılar ve savaş kıyafetlerini çıkardılar. Ordunun her tarafından gülüşme, şakalaşma sesleri yükselmeye başladı.

"Çocuklar, şarap getirin!" diye bağırdı Ramon. "Ne oldu size böyle?" diye sordu hareketsiz duran çocuklara. "Savaş görmek istiyordunuz, değil mi?"

Çocukların yüzündeki ifade cevap vermelerine yetti.

“İçimizden biri yaralanabilir, hatta ölebilirdi. Peki bu hoşunuza gider miydi?” Arnau ve Joanet hemen hayır anlamında başlarını salladılar. “Duruma başka bir açıdan bakmalısınız; krallığın en güçlü ve en büyük şehrinin vatandaşlarısınız ve herkes bize karşı gelmekten korkuyor.” Arnau ve Joanet gözleri kocaman olmuş bir halde Ramon’un sözlerini dinlediler. “Hadi gidip biraz şarap getirin. Siz de bu zafer için kadeh kaldıracaksınız.”

Sant Jordi sancağı büyük bir gururla Barselona’ya geri döndü. Yanlarındaki iki çocuk da şehirleri ve vatandaşlarıyla gurur duyuyorlardı. Creixell’de tutsak edilenler, zincirlenmiş bir şekilde şehir kapısından içeri sokuldu ve sokaklarda gezdirildi. Kadınlar ve yanındaki herkes orduyu alkışlıyor, tutsaklara da tükürüyorlardı. Arnau ve Joanet orduya ciddi ve başları dimdik bir şekilde biraz daha eşlik ettiler. Sonra da, oğlunu görünce rahatlayarak onu azarlamaktan vazgeçen ve oğlunun bu yeni deneyimini gülümseyerek dinleyen Bernat’ın yanına gittiler.

Arnau'yu Creixell'e götüren maceranın üzerinden birkaç ay geçmiş, ama Arnau'nun hayatında çok az şey değişmişti. Grau'nun deposunda çırak olabilmek için onuncu doğum gününü beklediği sıralarda, günlerini Joanet'le bu büyüleyici şehirde aylak aylak gezinerek, *bastaixlere* su taşıyarak ve hepsinden de önemlisi, yeni Santa María Kilisesi'nin yükselişini keyifle seyrederek geçiriyordu. Bakire Ana'ya dua ediyor, dudaklarında görebileceğini düşündüğü gülümsemeyi sevinçle beklerken, ona tüm endişelerinden bahsediyordu.

Peder Albert'in söylediği gibi, küçük Roma kilisesinin ana sunağı yok olup gittiği zaman, Bakire Ana'yı, Santísimo Şapelin'de, yeni ana sunağın arkasında, iki payandanın arasında duran ve yüksek ve sağlam demir parmaklıklarla korunan kemerli koridora taşımışlardı. Şapelin ihtiyaçlarını sağlayanlar sadece *bastaixlerdi*. Onun bakımını yapan, koruyan, gözeten, temizleyen ve her zaman yeni mumlarla aydınlatılmasını sağlayanlar da hep onlardı. Yeni kilisedeki en önemli şapel ve kutsal ayin kitaplarının saklandığı yer olmasına rağmen, kilise cemaati, onu Barselona limanının bu alçak gönüllü hamallarına bağışlamıştı. Birçok soylu ve zengin tüccarın, Santa María de la Mar Kilisesi'nin içinde yer alacak diğer otuz üç şapelin inşası ve bakımı para vermede, bağışta bulunmak için can attıklarını söylemişti Peder Albert. Ama bu şapel, Santísimo Şapeli *bastaixlere* aitti. Böylece, o su taşıyan küçük çocuk, Bakire Anası'na istediği zaman ve istediği kadar yakın olabiliyordu.

Bir sabah Bernat, şiltesinin altında sakladığı birkaç parça eşyasını düzenleyip, tam dokuz yıl önce çiftlikten kaçarken yanına

aldığı ve kayınbiraderinin ona verdiği yetersiz maaştan arttırdığı paraları sayarken, birden odaya Jaume girdi. Şaşırان Bernat ustabaşıya baktı. Jaume'nin odasına girmesi, pek de alışılmış bir şey değildi.

"Ne oldu?"

"Kız kardeşin öldü," dedi Jaume telaşla.

Bernat dizlerinin bağının çözüldüğünü hissetti. Yatağın üzerine yığıldı, para kesesi hâlâ elindeydi.

"Na... Nasıl oldu?" diye kekeledi.

"Patronum nasıl olduğunu bilmiyor. Bu sabahleyin uyandığında vücudu soğukmuş."

Bernat elindeki keseyi bıraktı ve yüzünü avuçlarına gömdü. Ellerini indirip, yukarı baktığında Jaume gözden kaybolmuştu. Boğazında bir yumru ile, o ve babasıyla birlikte tarlalarda çalışan, hayvanlarla ilgilenirken hiç susmadan şarkı söyleyen o küçük kızı hatırladı. Bernat, babasının sık sık işine ara verip gözlemini kapayarak, kızının tasasız, neşeli sesinin, birkaç dakika da olsa, onu uzaklara götürmesi için bırakışını hatırladı. Ve şimdi...

Yemek zamanı babası ona haberi verdiğiinde, Arnau tepkisiz kalmıştı.

"Beni duydun mu, oğlum?" diye tekrar sordu Bernat.

Arnau başını sallamakla yetindi. Guiamona'yı bir yıldan fazla zamandır görmüyordu, uzaktan, çocuklarıyla oynarken, onları seyretmek için ağaca tırmandığı o nadir kereler dışında. Dalların arasında saklanıyor, onların kahkahalar atıp, etrafta koşuştukları sırada, onları gözetlerken döktüğü o sessiz gözyaşlarını, hiçbir fark etmiyordu bile. Babasına hiç önemli olmadığını, çünkü Guiamona'nın ona karşı hiç sevecen olmadığını söyleyecek gibi oldu, fakat onun ne kadar üzgün olduğunu fark edince, sustu.

"Baba." Arnau ona doğru yaklaştı.

Bernat oğluna sarıldı.

Arnau, başını babasının göğsüne bastırarak "ağlama," dedi. Bernat oğlunu kucakladı ve Arnau da kollarını babasına dolayarak karşılık verdi.

İLK FERYADI DUYDUKLARINDA, çıraklarla ve kölelerle birlikte, sessizce yemek yiyorlardı. İnsanın içini delip geçen, gökyüzü yırtılacakmış gibi, bir çığlıktı. Hepsi birden büyük eve doğru baktılar.

"Paralı yas tutucular," dedi çıraklardan biri. Benim annem de onlardan biri. Bu onun çığlığı bile olabilir. Şehirdeki en iyi feryatçıdır," diye de ekledi gururla.

Arnau babasının yüzündeki ifadeyi çözmeye çalıştı. Arkasından bir başka çığlık daha duyuldu, Bernat oğlunun korktuğunu fark etti.

"Daha çok duyacağız," dedi. "Grau'nun bir sürü feryatçı kadın kiraladığını duydum."

Haklıydı. O öğleden sonra ve gece boyunca, insanlar Grau'ya taziyelerini sunmak için gelip giderken, Guiamona'nın ölümü için yas tutan kadınların sesi duyuluyordu. Ne Bernat ne de oğlu bu hiç bitmeyen ağıt yüzünden uyuyamadılar.

Ertesi sabah Joanet ve Arnau, Grau'nun kapılarında, insanların oluşturduğu itiş kakış kalabalığın arasında buluştuklarında "Bütün Barselona biliyor," dedi Joanet. Arnau omuz silkti. "Hepsi de cenaze için gelmişler." diye ekledi, arkadaşının aldırılmaz biçimde omuz silktiğini fark ederek.

"Neden?"

"Çünkü Grau zengin ve onun acısını paylaşmak için gelecek herkese yas giysisi hediye edecek," dedi Joanet, elinde tuttuğu

uzun siyah tüniği göstererek. "İşte bunun gibi," dedi yüzünde bir gülümsemeyle.

Sabahın ilerleyen saatlerinde, herkes siyah giysilerini giydikten sonra, çömlekçilerin koruyucu azizi San Hipólito Şapeli'nin bulunduğu Nazaret Kilisesi'nde cenaze töreni başladı. Kiralık yas tutucular, tabutun yanında ağlayıp, çığlıklar atıyor, saçlarını başlarını yoluyorlardı.

Kilise, zengin ve tanınmış kişilerle doluydu: Bazı tüccar derneklerinin meclis üyeleri, şehir meclisi üyeleri ve en çok da Yüzler Konseyi üyeleri. Artık Guiamona da öldüğüne göre, kimse'nin Estanyol ailesi ile bir bağı kalmamıştı ve Bernat, diğer ipekli, ince ketenden ya da pahalı siyah ketenden yapılmış giysiler giyen adamların yanı sıra, üzerlerinde Grau'nun verdiği siyah tünik olan insan kalabalığını yarıp, oğluyla birlikte, kız kardeşinin mezarının yanına gelmeyi başarabildi. Onunla doğru dürüst vedalaşmasına bile izin verilmemişti.

ARNAU, RAHİBİN YÖNETTİĞİ cenaze merasiminde, Bernat'ın yanında ayakta dururken, kuzenlerinin ağlamaktan şişmiş yüzlerinde, kaçamak bakışlar yakaladı. Josep ve Genís, sakin ve toparlanmış görünüyorlardı, fakat Margarida dik durmaya çalışırken, alt dudağının sürekli titremesine engel olamıyordu. Onlar da tıpkı onun gibi, annelerini kaybetmişlerdi. Bakire Ana'dan haberleri var mıydı, merak etti Arnau. Orada her zamanki gibi katı ve sert duran eniştesine bakarken, Grau Puig'in çocuklara Bakire Ana'dan hiç bahsetmediğinden emindi. Her zaman zenginlerin farklı olduklarını duyardı; belki onların yeni bir anne bulmak için farklı yöntemleri vardı.

KESİNLİKLE VARDI. BARCELONA'LI çok hırslı bir dul... Yas dönemi henüz bitmeden, Grau evlilik teklifleri almaya başlamıştı bile. Sonunda, Guiamona'nın çocuklarına yeni anne olarak, Isabel seçildi. Genç ve sevimsiz bir tipti, fakat bir soyluydu. Grau bütün adayların avantajlarını tartmış, fakat sonunda soylu bir aileden gelen birini seçmişti. Çeyizinde, ayrıcalıklar, toprak parçası ya da mal varlığı yoktu belki ama Grau'ya hep yakın olan bir sınıfa, artık dahil olmasını sağlayacak bir unvan getirmişti. Tek endişeleri onun mal varlığını paylaşmak olan ve hatırı sayılır miktarda çeyiz öneren tüccarların teklifleri ile neden ilgilenenecekti ki? Barselona'nın önemli soylu aileleri, ne kadar zengin olursa olsun, sonuçta bir çömlekçi olan dul bir erkekle ilgilenmezlerdi, ama yalnızca bir tanesi, soylu ama meteliksiz olan Isabel'in babası, bu şekil bir işbirliği ve akrabalık bağının, her iki tarafın da işine yarayacağını düşünmüştü ve öyle de oldu.

"Senin de takdir edeceğin gibi," dedi müstakbel kayınpederi, "benim kızım, bir çömlekçi atölyesinde yaşayamaz." Grau başıyla onayladı. "Ve basit bir çömlekçiyle de evlenemez." Grau karşı koyacak oldu, fakat kayınpederi bir el hareketiyle onu savdı. "Grau," diye devam etti, "biz soylular, zanaatkârlar gibi çalışmayı kendimize yakıştıramayız. Eminim beni anlayacaksın. Zengin olmayabiliriz, fakat asla bir usta da olmayız."

"Biz soylular..." Grau kendisine onlardan biri gibi davranılmasının yarattığı memnuniyetini gizlemeye çalıştı. Müstakbel kayınpederi haklıydı: Şehirdeki hangi soylu bir atölye işletiyordu? Saygıdeğer Baron: Bundan böyle ticari ilişkilerinde ve Yüzler Konseyinde bu isimle anılacaktı... Saygıdeğer Baron! Bir Katalan Baron'un nasıl olur da bir atölyesi olurdu?

Esnaf derneği meclis üyesi olarak, Jaume'nin baş çömlekçi olmaya doğru giden yolunu kolaylaştırabilirdi. Bu meseleyi konuştular. Grau, bu dönek, maymun iştahlı soylunun fikrini değiştirmesi ihtimalinden korkarak, bir an önce evlenmek isti-

yordu. Gelecekteki baronun, işlerini satışa çıkaracak kadar vakti yoktu. Böylece Jaume baş çömlekçi olacaktı ve Grau, atölyeyi ve evi ona taksitli olarak satacaktı. Tek bir sorun vardı:

“Benim dört oğlum var,” dedi Jaume. “Bu alım satım işinde zaten yeterince zorlanıyorum...,” Grau onu devam etmesini istedi. “Sizin sahip olduğunuz tüm sorumlulukları alamam: Köleler, ustalar, çıraklar... Onları beslemeyi bile beceremem. Eğer başarmak istiyorsam, bunu ancak dört oğlumla birlikte yapabilirim.”

Düğün tarihi ayarlanmıştı. Isabel’in babasının ısrarlarıyla, Grau, Barselonalı birçok soylunun yaşadığı yer olan Montcada Sokağı’nda, pahalı bir köşk satın almıştı.

“Unutma,” demişti kayınpederi, onlar köşke taşınırlarken, “elinde hâlâ bir çömlek atölyesi varken, kiliseye giremezsin.”

Yeni evinin her kıyısını, köşesini, yarığını ve çatlağını incelediler. Grau kafasından bu odaların hepsini doldurmanın ona kaç mal olacağını hesaplarken, baron küçümser bir eda ile başını sallıyordu. Köşkün Montcada Sokağı’na bakan ana kapısının ardında, taş kaplı bir avlu vardı; avlunun karşısında, çoğunluğunu ahırların kapladığı, geri kalanını, kölelerin yattıkları odalarla birlikte mutfakların oluşturduğu zemin kat vardı. Avlunun sağ tarafında yer alan büyük geniş taş merdivenlerden, ana salonların ve odaların bulunduğu esas binaya çıkılıyordu. Onun üzerinde ise ailenin yatak odalarının bulunduğu bir başka kat vardı. Bütün köşk taştan yapılmıştı; iki ana katın avluya bakan cephesinde, dar ve sivri kemerli pencereler sıralanmıştı.

“Pekala,” dedi Grau yıllardır onun yardımcılığını yapmış olan adama, “Artık o sorumluluklardan kurtuldun.”

Aynı gün anlaşmayı imzaladılar. Grau anlaşmayı, müstakbel kayınpederine göstermek üzere gururla götürdü.

“Atölyeyi sattım,” diye duyurdu.

“Saygıdeğer Baron,” dedi diğer adam, ellerini uzatarak.

“Şimdi ne olacak? diye düşündü Grau, tekrar yalnız kaldığında. Köleler, problem değil, işime yarayacak olanları yanımda tutarım, yaramayanlar . . . satılır. Ustalar ve çıraklar da öyle...”

Grau, derneğin diğer üyeleriyle konuştu ve uygun tutarlarla hepsini bir yerlere yerleştirdi. Geriye sadece kayınbiraderi ve oğlu kalmıştı. Bernat’ın dernekte resmi bir pozisyonu yoktu: Ustaalık belgesi bile yoktu. Yasak olmasa bile kimse onu atölyesinde çalıştırmak istemezdi. Oğlan, henüz çıraklığa bile başlamamıştı, fakat ortada anlaşma sorunu vardı. Üstelik, Grau’nun kimseden, Estanyol ailesinden birilerini işe almasını isteyebilmesi mümkün değildi. Herkes bu iki kaçağın, onun akrabaları olduğunu öğrenirdi. Onların da soyadları tıpkı Guiamona gibi, Estanyol’dur. Herkes onun iki topraksız, kaçak köylüyü sakladığını öğrenirdi, tam da soylu bir adam olmuşken . . . soylular kaçak köylülerin en azılı düşmanları değiller miydi? Kaçak köylülerin topraklarını terk etmelerine izin veren kanunları kaldırması için krala baskı yapanlar onlar değil miydi? Estanyol kelimesi herkesin ağzında olursa, nasıl soylu olabilirdi? Kayınpederi ne derdi?

“Siz benimle geliyorsunuz,” dedi, günlerdir yeni düzenlemelerden dolayı endişeyle bekleyen Bernat’a.

Atölyenin yeni sahibi olan ve bu nedenle de Grau’yla hiçbir bağlantısı kalmayan Jaume, daha önce Bernat’la oturmuş ve açıkça konuşmuştu. “Grau sana hiçbir şey yapmaya cesaret edemez. Biliyorum, çünkü bana az çok bahsetti. İnsanların senin durumundan haberdar olmalarını istemiyor. Sana iyi bir önerim var, Bernat. Bu aralar onun acelesi var; Isabel’le evlenmeden önce her şeyin hal-lolmasını istiyor. Senin elinde oğlun için imzalanmış bir kontratın var. Bunu o düzenbaza baskı yapmak için avantaj olarak kullan. Onu mahkemeye vermekle tehdit et. Sen iyi bir adamsın. Umarım geçmiş yıllarda bütün olanları hoşgörülle karşılayorsın...”

Bernat her şeyi biliyordu. Eski ustabaşının sözlerinden cesaret alarak, kayınbiraderine kafa tutmak üzere yanına gitmeye karar verdi.

“Ne dedin sen?” diye bağırdı Grau, Bernat onu “Nerede ve ne zaman?” diye kısa ve öz bir biçimde cevapladığında. “Nerede ve nasıl istersem,” diye devam etti sinirli bir şekilde kollarını havaya savurarak.

“Senin kölen değiliz, Grau.”

“Çok fazla seçme şansın yok.”

Bernat boğazını temizledi ve Jaume’nin tavsiyesini uyguladı.

“Mahkemeye giderim.”

Gergin ve sarsılmış bir şekilde, Grau, sıska çelimsiz vücudunu oturduğu iskemleden kaldırdı, fakat Bernat her ne kadar odadan kaçmak istediye de, geri adım atmadı: Dul adamın kulaqlarında çınlayan mahkeme tehdidi işe yaramıştı.

OĞLUYLA BİRLİKTE, KÖŞKTE Grau’nun almaya mecbur edildiği atlara bakmakla görevlendirildiler. Sanki zekası kıt bir çocukla konuşur gibi, “Tabii ki ahırların boş kalmayacak” diye bir yorumda bulunmuştu kayınpederi bir ara. Grau kafasında, tüm bu maliyetleri üst üste koyup hesaplamakla meşguldü. “Kızım Isabel’in her zaman atları olmuştur,” diye ekledi kayınpederi.

Fakat Bernat için en önemli olan tarafı, kendisi ve atlara bakmak için çalışmaya başlayacak olan oğlu için sağladığı iyi maaşlardı. Köşkün dışında, içinde çırakların ve kölelerin de olmadığı, kendilerine ait bir odada yaşayabileceklerdi. Oğlu ve kendisinin geçinecek kadar parası olacaktı.

Arnau’nun mevcut çıraklık kontratını feshedip yenisini imzalamak için Bernat’ı zorlayansa Grau’nun kendisi oldu.

BERNAT, ÖZGÜR BİR ADAM statüsüne geçtiğinden beri, Grau'nun atölyesinden nadiren dışarı çıkmıştı. Bunu yaptığı zamanlarda ya yalnız olurdu, ya da Arnau ile birlikte çıkardı. Ona karşı yapılmış bir şikâyet görünmüyordu: İsmi Barselona'nın vatandaş listesinde kayıtlıydı. Sokağa her çıkışında kendi kendine yerinin belli olduğunu, eğer onu arasalardı şimdiye kadar çoktan gelmiş olacaklarını düşünüp, endişelerinden kurtulmaya çalışırdı. En çok yapmayı istediği şey ise, sahile doğru inmek ve orada, denizde çalışan düzinelerce adamın arasına karışmaktı. Gözlerini ufka dikip, denizin hafif esintisini yüzünde hissetmek, sahilin, gemilerin, katranın keskin kokusunun tadını çıkarmak...

Demircideki delikanlıya çubukla vuralı neredeyse on yıl olmuştu. Onun ölmemiş olduğunu ümit etti. Arnau ve Joanet yüzlerinde bir gülümsemeyle ve gözleri parlayarak etrafında koşuşturuyorlar ve ona bakıyorlardı.

"Kendi evimiz," diye Arnau bağırdı önce. "Hadi, La Ribera'da yaşayalım, lütfen," dedi.

"Korkarım, sadece tek oda olacak," diye açıklamaya çalıştı Bernat, ama oğlu sanki şehrin en büyük evine taşınıyorlarmış gibi gülümsemeye devam etti.

Bernat, Jaume'ye oğlunun önerisinden bahsettiğinde, "Fena bir bölge değil," dedi, "Orada iyi bir oda bulabilirsin," diye ekledi Jaume.

Üçü birlikte aynı yürüyorlardı. Çocuklar her zamanki gibi etrafta koşuşturuyorlardı; Bernat ise sahip oldukları birkaç parça eşyayı taşıyordu.

Santa María Kilisesi'ne giden yol boyunca, çocuklar durmadan tanıdıklarıyla selamlaştılar.

Bir çuval tahılın ağırlığı altında ezilmiş bir *bastaixe* rastladığında, "Bu benim babam!" diye bağırdı Arnau, yirmi metre kadar gerisinde yürüyen Bernat'ı göstererek.

Bastaix gülümsedi fakat, yükünün altında iki kat ezilmiş bir halde yürümeye devam etti. Arnau geri dönüp babasına doğru yürümeye başladığında, Joanet'in onu takip etmediğini fark etti.

"Buraya gel," dedi ona el sallayarak.

Joanet başını sallayarak itiraz etti.

"Ne oldu?"

Küçük çocuk başını önüne eğdi.

"O senin baban," diye mırıldandı. "Bana ne olacak şimdi?"

Haklıydı. Tanıdıkları herkes onların kardeş olduklarını sanıyordu. Arnau bunu hesaba katmamıştı.

"Gel hadi, koş benimle," dedi Joanet'in gömleğinin kolunu çekiştirerek.

Bernat ona doğru yaklaşmakta olan çocuklara bakıyordu: Arnau isteksiz görünen Joanet'i sürüklüyordu. *Bastaix* yanlarından geçerken "Böyle oğullarınız olduğu için sizi tebrik ederim", dedi. Bernat gülümsedi. İki oğlan bir seneden fazladır birlikte oynayıp vakit geçiriyorlardı. Küçük Joanet'in annesi nasıl biriydi? Bernat kendini bir sandığın üzerinde otururken, yüzü olmayan bir el tarafından başı kesilirken hayal etti. Boğazına bir yumru tıkanı.

"Baba..., " diye konuşmasına başladı Arnau, onun yanına vardıklarında.

Joanet arkadaşının arkasına saklanmıştı.

"Çocuklar," diye oğlunun sözünü kesti Bernat, "düşündüm de..."

"Baba, Joanet'in de babası olmaya ne dersin?" diye bir çırpıda söyleyiverdi Arnau.

Bernat küçük çocuğun arkadaşının arkasından kaçamak bakışlar attığını gördü.

"Gel buraya Joanet," dedi Bernat. "Benim oğlum olmak ister misin?" diye sordu, çocuk ona doğru yaklaşıırken.

Joanet'in yüzü aydınlandı.

"Bu evet mi demek oluyor?"

Çocuk onun bacaklarına sarıldı. Arnau ona gözleri ışıldayarak baktı.

Duygulanan Bernat boğuk bir sesle, "Hadi gidin ve oynayın," dedi.

OĞLANLAR, BERNAT'I PEDER Albert'le tanıştırmaya götürdüler.

"Eminim o bize yardım eder," dedi Arnau. Joanet başıyla onayladı.

Arnau'nun önünde koşarak giden küçük çocuk, kiliseye giderken önlerine çıkan herkese, hatta sadece göz aşinası oldukları insanlara bile "Bu bizim babamız," diye tekrarlayıp durdu.

Peder Albert çocuklardan bir süre için onları yalnız bırakmalarını istedi. Bernat'ın hikâyesini dinlerken ona bir bardak sıcak şarap ikram etti.

"Kalabileceğiniz bir yer biliyorum," dedi. "Çok iyi insanlardır. Şimdi söyle bana, Bernat, Arnau için iyi bir iş bulmuşsun. Bir maaşı olacak ve bir meslek öğrenecek. Her zaman seysilere ihtiyaç vardır. Peki ya öbür oğlun Joanet? Onun için ne gibi planların var?"

Bernat kendini çok rahatsız hissetti ve rahibe gerçeği anlattı.

Peder Albert onları Pere ve karısının evine götürdü. Sahile yakın, iki katlı küçük bir evde yaşayan, yaşlı ve çocuksuz bir

çiftti. Mutfak giriş katındaydı ve üstte de birini kiraya verebilecekleri üç odaları vardı.

Eve gidiş yolu boyunca, onları Pere ve karısıyla tanıştıırken, Bernat'ın kira için onlarla pazarlık edişini izlerken, Peder Albert Joanet'in omuzlarından sıkıca tuttu. Nasıl bu kadar kör olabilmmişti? Bu küçük çocuğun ne kadar acı çekmiş olduğunun nasıl farkına varamamıştı? Oysa, onu orada, yüzünde kayıp bir bakışla, gözünü boşluğa dikmiş halde öylece otururken kaç defa görmüştü.

Peder Albert oğlanı kendine doğru çekti. Joanet ona baktı ve gülümsedi.

Oda basit fakat temizdi. Odadaki tek mobilya yerde duran iki şilte idi ve sahile vuran dalgaların sesi de onlara eşlik ediyordu. Arnau, yakınlarında, onların arkasında bulunan Santa María'da çalışan adamların sesini duymaya çalıştı. Hemen her gün, Pere'nin karısının hazırladığı yahniden yediler. Arnau, önce tabağındaki yemeğe bakıp sonra da babasına bakıp gülüyordu. Estranya'nın uyduruk karışimleri artık geçmişte kalmıştı. Her üçü de, onların tabaklarını ne zaman isterlerse tekrar doldurmak için bitirmelerini bekleyen kadının bakışları altında, iştahla yemeklerini yiyorlardı.

"Yatağa gitme vakti geldi," dedi Bernat, iyice doyduğunda. "Yarın çalışmamız lâzım."

Joanet tereddüt etti. Gözlerini Bernat'a dikti ve herkes masadan kalktığı sırada, kapıya doğru yöneldi.

"Bu saatte sokağa çıkılmaz, oğlum," dedi yaşlı çiftin duya-cağı şekilde.

“Annemin erkek kardeşi ve onun oğlu” diye açıkladı Margarida, sadece yedi at için Grau’nun iki kişiyi daha işe almış olmasına şaşırان üvey annesine.

Grau kadına artık atlar hakkında hiçbir şey duymak istemediğini söylemişti. Nitekim giriş katındaki o muhteşem ağıllara inip bir kere bile bakmamıştı. Her şeyle kadın ilgilenmişti: Hayvanları seçmiş ve yanında en iyi at bakıcısı Jesús ile bunun tavsiyesi üzerine bir de at dizginleri için deneyimli bir çırak getirmişti: Tomàs.

Ama yedi at için dört kişinin çalışması bir baronesin alışkanlıkları için bile çok fazlaydı ve Estanyollar’ın ağılda çalışmaya başlamalarından sonra da inip bunu onların önünde dile getirmişti bile.

Isabel Margarida’nın anlatmaya devam etmesini istedi.

“Beylerine vergi ödeyen çiftçilerdi bir zamanlar.”

Isabel hiçbir şey söylemedi ama, içinde bazı şüpheler filizlenmeye başlamıştı.

Kız devam etti:

“Oğlu Arnau, küçük kardeşim Guiamon’un ölümüne sebep oldu. Onlardan nefret ediyorum! Babam onları neden çalıştırıyor, anlamıyorum.

“Bunu kısa zamanda öğreneceğiz,” dedi barones, o sırada atlardan birini kaşağılayan Bernat’ın sırtına bakarak.

O gece Grau karısının sözlerini pek de fazla önemsemedi.

“Ben öyle uygun gördüm,” demekle yetindi, kadının kaçak oldukları şüphelerini doğrulayarak.

"Babam bunu duyarsa..."

"Ama duyamayacak, öğle değil mi Isabel?" dedi akşam yemeği için giyinmiş karısına bakarak. Bu Grau ve ailesinin yeni geleneklerinden biri haline gelmişti. Barones daha yirmi beş yaşında ve Grau gibi çok zayıf yapıydı. Pek zarif değildi. Ayrıca Guiamona'nın o buram buram cinsellik kokan kıvrımlarına da sahip değildi. Ama soylu biriydi, karakteri de böyle olmalı diye düşünmüştü Grau. "Babanın iki kaçakla birlikte yaşadığını öğrenmesi pek de hoşuna gitmez herhalde."

Barones öfkeli gözlerle Grau'ya bir bakış fırlattı ve odadan çıktı.

Baronesin ve üvey evlatlarının tüm düşmanlığına rağmen, Bernat hayvanlar konusunda da ne kadar becerikli olduğunu gösterdi. Hayvanlara nasıl davranacağını biliyor, onlara yem veriyor, ayaklarını ve nallarını temizliyor, gerektiğinde onları tedavi ediyor ve aralarında dolaşıyordu; tek deneyimli olmadığı şey, atların güzelleştirilmesi.

"Atların tüylerinin parlamasını istiyorlar," dedi bir gün Arnau'ya, birlikte eve dönerken. Üzerlerinde bir toz zerresi bile olmamalı. Tüylerinin arasına giren kumları taramalı, sonra da fırça ile tüyleri parlatmalısın."

"Ya yeleleri ve kuyrukları?"

"Onları da kesip, örüp, süslemelisin."

"Bu kadar çok kurdeleli atları ne yapacaklar ki?"

Arnau'nun hayvanlara yaklaşması yasaktı. Ağılın dışından onları seyredebiliyordu sadece; babasının onlara gösterdiği ilgiye nasıl cevap verdiklerini seyreliyor ve babası yalnızlarken onları okşamasına izin verdiğinde ise mutluluktan uçuyordu. Hatta bir keresinde Arnau'yu atlardan birinin üzerine bile bindirdi. Üstlendiği görevler ağıldan çıkmasına izin vermiyordu. Koşum takımlarını orada tekrar tekrar temizliyor, derileri yağlı-

yor, yağları eminceye ve parlayıncaya kadar ovuyordu; dizginleri ve üzengileri temizliyor, tüyleri kaşağılıyor, atların üzerindeki örtülerden tırnaklarıyla çalı çırpıları kazıyordu. Biraz boş zaman bulduğunda ise, Grau'nun yeni edindiği iki tekerlekli at arabasını parlatıyordu.

Aradan aylar geçti. Jesús bile bu taşralının çalışkanlığına hayran kalmıştı. Bernat ağıllardan herhangi birine girdiğinde atlar yerlerinden kıpırdamıyor, hatta bazen âdeta bakışlarıyla Bernat'ı arıyorlardı. Bernat da onlara dokunuyor, okşuyor, sakinleştirmek için kulaklarına bir şeyler fısıldıyordu. İçeri giren Tomàs olduğunda ise hayvanlar kulaklarını indiriyor, dizgin tutan çırak bağıırırken, onlar da en uzak duvarın köşesine toplanıyorlardı. Bu adama neler oluyordu böyle? O zamana kadar çok iyi bir çalışan olmuştu diye düşünüyordu Jesús, her bağırış duyduğunda.

HER SABAH, BABA VE oğul işe gitmek için dışarı çıktıklarında, Joanet de Pere'nin karısı Mariona'ya yardım etmek için kendini parçalıyordu. Temizlik yapıyor, ortalığı topluyor, kadınla birlikte alışverişe gidiyordu. Sonra kadın yemek hazırlamak için mutfığa girdiğinde sahile, Pere'nin yanına koşuyordu. Pere, dernekten aldığı birkaç kuruş yardım haricinde tüm hayatını balık tutmaya adamıştı. Aldığı üç kuruş parayla da aletlerini tamir ettiriyordu. Joanet onun yanından hiç ayrılmıyor, yaşlı balıkçının anlattığı her şeyi merakla dinliyor, bir şeye ihtiyacı olduğunda sağa sola koşturuyordu.

Biraz zaman bulduğunda ise hemen annesini görmeye gidiyordu.

“Bu sabah” diye anlatmaya başladı bir gün, “Bernat Pere'ye para ödemek için gittiğinde, Pere paranın bir kısmını almamış.

Demiş ki, ufaklık –ufaklık ben oluyorum– biliyor musun anne? Bana ufaklık diyorlar. İşte ufaklık ev işlerinde ve deniz kıyısında yardım ettiği için, onun payına düşeni ödememesini söylemiş Bernat’a.

Dört duvar arasındaki tutsak kadın, oğlunun başını okşayarak anlattıklarını dinliyordu. Her şey nasıl da değişmişti! Estanyollar’la birlikte yaşadığından beri, annesinin ufaklığı artık öyle kasanın üzerinde oturmuş, hıçkırıklara boğulup onun sessiz okşamalarını, güzel sözcüklerini beklemiyordu. Şimdi artık konuşuyor, bir şeyler anlatıyor, hatta gülüyordu!

“Bernat beni kucakladı! diye sözlerine devam etti. “Arnau da beni tebrik etti.”

Kadının eli, çocuğun saçlarının üzerinde bir an durdu.

Joanet konuşmasına devam etti. Arnau’yu, Bernat’ı, Pere’yi, Mariona’yı, sahili, balıkçıları, tamir ettikleri araç gereçleri anlatıyordu durmadan. Ama annesi artık onu dinlemiyordu. Çünkü sonunda oğlunun bir kucaklamanın ne demek olduğunu öğrenmiş olmasının mutluluğunu yaşıyordu.

“Koş oğlum, hadi,” dedi sesinin titrediğini fark ettirmemeye çalışarak. “Seni bekliyorlardır.”

Joana, bulunduğu hücrenin içinden, oğlunun tahta kasanın üzerinden zıplayıp, aşağı indiğini duydu. Sonra da bahçe duvarını aştığını hayal etti.

Artık ne anlamı kalmıştı ki? Parmaklarıyla binlerce kez dokunduğu o dört duvar arasında yıllardır su ve ekmekle yaşama katlanmış, ‘merhametli hükümdar’ olan kralın bağışladığı o küçük pencereden gökyüzünü seyrederek yalnızlık ve çıldırma tehlikesiyle mücadele etmişti. Sadece küçük oğlunun saçlarını okşayabilmek, onu cesaretlendirmek, her şeye rağmen ona bu dünyada yalnız olmadığını hissettirebilmek için hastalıkları, yüksek ateşleri yenmişti.

Ama artık yalnız değildi. Bernat onu kucaklıyordu! Artık sanki Bernat'ı tanıyor gibiydi. Saatlerin geçmek bilmediği o dört duvar arasında onu birçok kez hayal etmişti. "Ona göz kulak ol, Bernat!" diyordu kendi kendine konuşarak. Şimdi Joanet mutluydu. Gülüyor, koşuyordu...

Joana kendini yere bıraktı. O gün ne ekmeğe, ne de suya dokunmadı. Vücudu istemiyordu.

Joanet birkaç gün daha annesinin hücreesine geldi ve annesi de onun nasıl da hayallerle dolu dünyadan bahsettiğini duydu. Artık o küçük pencereden sadece sönük cümleler duyuluyordu: Evet, hayır, git, koş, koş ve hayatını yaşa.

"Benim yüzümden bu zamana kadar sahip olamadığın o hayata koş hadi," diyordu Joana, çocuk her seferinde tahta kasadan aşağı atladığında.

Joana'nın hücresinin içinde ekmekler yığılmaya başladı.

"Anne ne oldu biliyor musun?" dedi Joanet kasayı duvara yaklaştırıp, üzerine oturarak; ayakları hâlâ yere değmiyordu. "Tabi, nereden bileceksin?" dedi annesinin başını okşayacağı yere yerleşerek. "Bak anlatayım. Çok komik. Dün Grau'nun atlarından biri..."

Pencereden hiçbir kol uzanmadı.

"Anne. Dinle. Çok komik diyorum. Grau'nun atlarından biri..."

Joanet bakışlarını pencereye çevirdi.

"Anne?"

Biraz bekledi.

"Anne?"

Bütün mahallede çınlanan kazan çekiçlerinin gürültüsü arasında kulaklarını iyice kabarttı.

"Anne!" diye bağırdı bu kez.

Kasanın üzerinde dizlerinin kırıp oturdu. Ne yapabiliirdi? Annesi pencereye yaklaşmasını ona yasaklamıştı.

“Anne!” diye tekrar bağırdı bu sefer pencereye yaklaşarak.

Annesi ona hiçbir zaman içeriye bakmamasını, bunu asla denememesini tembihlemişti. Ama şimdi cevap vermiyordu! Joanet pencereden içeri baktı. İçerisi çok karanlıktı.

Bir bacağına pencereden içeri attı. Sığmıyordu. Yan dönerek girmeyi denemeliydi.

“Anne?” diye tekrar tekrar seslendi.

Pencerenin üst duvarına tutunarak iki bacağına içeri sokmayı başardı, yan yan içeri girdi.

“Anne?” diye tekrar seslendi gözlerini karanlığa alıştıırken.

Çok kötü ve dayanılmaz bir kokunun geldiği bir deliği karanlıkta seçinceye kadar bekledi. Sol tarafta, duvarın dibinde, toprak haline gelmiş saman bir şiltenin üzerinde bir vücut gördü.

Joanet hareketsiz bir halde bekledi. Bakırı döven çekiş sesleri dışarıda kalmıştı.

“Sana komik bir şey anlatacaktım” dedi annesine yaklaşarak. Gözlerinden yaşlar süzölmeye başladı. Eminim sen de çok gülecektin” dedi yanına gelince.

Joanet annesinin cesedinin yanı başına oturdu. Joana, sanki oğlunun hücreye gireceğini tahmin etmiş, ölümünden sonra bile onun o halini görmesini istemediğinden, elleriyle yüzünü saklamıştı.

“Sana dokunabilir miyim?”

Küçük çocuk annesinin darmadağınık, kirli, kuru ve kaskatı olmuş saçlarını okşadı.

“Birlikte olmamız için ölmen gerekti.”

Joanet hıçkırıklara boğuldu.

BERNAT EVE DÖNDÜĞÜNDE, Pere ve karısı ona Joanet'in eve gelmediğini haber verdiler. Bernat bir an bile beklemedi. Ortadan kaybolduğunda Joanet'e nereye gittiğini asla sormuyorlardı; hep Santa María'ya gittiğini düşünüyorlardı. Ama çocuğu o akşam oralarda da kimse görmemişti. Mariona endişeli bir şekilde eliyle ağzını kapatarak:

"Ya ona bir şey olduysa?" dedi ve ağlamaya başladı.

"Onu bulacağız," dedi Bernat, ortalığı yatıştırmaya çalışarak.

Joanet annesinin yanında kaldı. Önce ellerini onun saçlarında gezdirdi, sonra parmaklarıyla düğüm düğüm olmuş saçlarını açtı. Yüz hatlarını görmeyi denemedi. Sonra kalktı ve pencereye doğru baktı.

Gece olmuştu.

"Joanet?"

Joanet tekrar pencereye baktı.

"Joanet" diye birinin kendisine seslendiğini duydu tekrar.

"Arnau?"

"Neler oluyor?"

İçeriden Arnau'ya cevap verdi:

"O öldü."

"Peki neden...?"

"Çıkamıyorum. İçeride kasa yok. Pencere çok yüksekte."

"BURASI ÇOK KÖTÜ KOKUYOR," dedi Arnau kendi kendine. Bernat, kazancı Ponç'un kapısını tekrar tekrar yumrukladı. Çocuk bütün gün içeride ne yapmıştı acaba? Tekrar kapıyı yumruk-

ladı. Neden kapıyı açmıyordu? O anda kapı açıldı. Çıkan dev adam bütün kapıyı kaplıyordu. Arnau birkaç adım geri gitti.

“Ne istiyorsunuz?” diye sordu öfkeli bir sesle. Ayakları çıplaktı. Üzerinde dizlerine kadar uzanan, yırtık pırtık bir tunik vardı.

“Adım Bernat Estanyol, bu da oğlum,” dedi Arnau’yu omzundan tutup öne doğru iterek, “oğlunuz Joanet’in arka...”

“Benim oğlum falan yok,” diye sözünü kesti Ponç, kapıyı kapatmaya yeltenerek.

“Ama bir karınız var,” dedi Bernat, koluyla kapıyı kapatmasını engel olarak. “Yani . . . vardı, ama öldü.”

Ponç’un ifadesi değişmedi.

“Eee..?” dedi büyük bir duyarsızlık içinde.

“Joanet onunla içeride kalmış.” Bernat en öfkeli bakışlarıyla telaffuz etmeye çalışmıştı bu sözcükleri. “Dışarı çıkamıyor.”

“O piç hayatı boyunca içeride kalmalıydı aslında.”

Bernat oğlunun omzunu sıkarak bu sözler karşısında dayanmaya çalıştı. Arnau korkmuştu ama kazancının ona baktığını görünce, cesaretli görünmeye çalıştı.

“Ne yapmayı düşünüyorsunuz?”

“Hiçbir şey,” diye cevap verdi kazancı. “Yarın hücreyi yıktığımda çocuk da dışarı çıkar.”

“Bütün gece bir çocuğu orada, içeride bırakamazsınız...”

“Kendi evimde istediğimi yaparım.”

“Yargıca haber vereceğim,” diye tehdit etti Bernat, bu tehdidin ne kadar anlamsız olduğunu biliyordu aslında.

Ponç bir tek kelime bile etmeden, kapıyı açık bırakıp içeride kayboldu. Bernat ve Arnau, adam elinde bir iple dönünceye kadar kapıda beklediler. Adam ipi Arnau’ya verdi.

“Çıkar onu oradan” diye emretti. “Artık annesi de öldüğüne göre onu bir daha buralarda görmek istemediğimi de söyle.”

"Nasıl yani...?" dedi Bernat.

"Bütün bu yıllarda duvarı aşır içeri girdiği yerden bir daha atlamayacak. Evimde sizleri bir daha görmeyeceğim."

"Peki ya annesi?" diye sordu Bernat, adam kapıyı kapamadan.

"Annesini onu öldürmemem şartıyla kral bana vermişti. Şimdi öldüğüne göre ben de krala geri vereceğim. Onun için bir sürü para ödedim ve bir fahişe için bütün o paraları kaybetmek istemem doğrusu."

KÜÇÜK ÇOCUĞUN BAŞINA gelen bu talihsiz olayı Bernat sadece Peder Albert, yaşlı Pere ve karısına anlattı. Üçü de bütün ilgilerini çocuğun üzerinde topladılar. Çocuk ise sessizliğini bozmamakta direniyordu. Daha önceki neşeli hareketleri yavaşlamış, sanki omuzlarına tonlarca yük bindirilmişti.

"Zaman her şeyin ilacıdır," dedi bir sabah Bernat, Arnau'ya. "Bütün şefkatimizi ona verip beklemeliyiz."

Ama Joanet geceleri ağlama krizine giriyor ve tek bir kelime bile etmiyordu. Baba ve oğul yataklarında sessizce çocuğun hıçkırıklarını dinliyor, yorulup uykuya dalmasını bekliyorlardı.

"Joanet," diye Arnau'nun çocuğa seslendiğini duydu bir gece Bernat.

Cevap gelmedi.

"Eğer istersen Bakire Anamız'dan senin de annen olmasını isteyebilirim."

"Aferin, oğlum!" diye düşündü Bernat. Bunu oğluna kendisi söylemek istememişti. Onun gizli Bakire Anası'ydı. Zaten babasını başka bir çocukla paylaşıyordu; bu kararı alması gereken de oydu.

Evet Joanet'e sormuş, ama bir cevap alamamıştı. Oda derin bir sessizlik içindeydi.

"Joanet?" diye tekrar seslendi Arnau.

"Beni annem böyle çağırıyordu." Günlerden beri ilk defa konuşmuştu. Bernat yattığı yerden nefesini tutarak dinlemeye başladı. "Artık annem yok. Şimdi artık benim adım Joan.

"Nasıl istersen... Bakire Anamız'la ilgili söylediklerimi duydu mu, Joanet . . . Joan?" diye düzeltti Arnau.

"Ama senin annen seninle konuşmuyor. Benimki ise benimle konuşuyordu."

"Kuşları söyle ona," diye akıl verdi Bernat.

"Ama ben Bakire Anamız'ı görebiliyorum, sen ise anneni göremiyordun."

Çocuk yine cevap vermedi.

"Seni duyduğunu nereden biliyorsun?" diye sordu sonunda. "O sadece taştan bir figür ve taştan figürler duyamazlar."

Bernat yine nefesini tuttu.

"Eğer duyamadıkları doğruysa, neden herkes onlarla konuşuyor o zaman? Peder Albert bile konuşuyor. Sen de gördün. Yoksa Peder Albert'in yanıldığını mı düşünüyorsun?"

"Ama o Peder Albert'in annesi değil ki. Bana bir annesinin olduğunu söyledi. "Eğer benimle konuşamıyorsa, benim annem olmayı isteyip istemediğini nasıl öğreneceğim?"

"Sana bunu geceleri sen uyurken söyleyecek. Kuşları gönderecek."

"Kuşlar mı?"

"Neyse işte," dedi Arnau geçiştirmeye çalışarak. Bu kuşlar meselesini o da hiç anlamamış, ama babasına sormaya da cesaret edememişti. "O iş biraz karışık. Sonra babam, yani babamız sana anlatır."

Bernat boğazının düğümlendiğini hissetti. Joan konuşana dek oda yine derin bir sessizliğe büründü.

“Arnau, peki gidip hemen Bakire Anamız’la konuşabilir miyiz?”

“Şimdi mi?”

“Evet, oğlum, hemen şimdi. Buna ihtiyacı var, ” diye düşündü Bernat.

“Lütfen.”

“Geceleri kiliseye girmenin yasak olduğunu biliyorsun. Peder Albert...”

“Gürültü yapmayız. Hiç kimse fark etmez. Lütfen.”

Arnau kabul etti ve iki çocuk sessizce Pere’nin evinden çıkıp, birkaç adım ilerideki Santa María de la Mar Kilisesi’ne gittiler.

Bernat yatağında kıvrıldı. Başlarına ne gelebilirdi ki? Kilise-de herkes çocukları seviyordu.

Ay, içerideki iskelelerle, yarı yapılmış duvarlarla, sütunlarla, apsislerle oyun oynuyordu âdeta. Santa María sessizlik içindeydi. Sadece, orada burada yanan birkaç küçük ateş bekçilerin varlığını bildiriyordu. Arnau ve Joanet Born Sokağı’na gelene kadar kilisenin etrafını dolaştılar; ana giriş kapalıydı. Bütün malzemelerin bulunduğu Moreres Mezarlığı tarafı ise en iyi korunan bölgeydi. Küçük bir ateş, inşaatın cephesini aydınlatıyordu. İçeriye girmek hiç de zor değildi: Duvarlar ve kolonlar apsisten, Born Kapısı’na kadar iniyor, orada ahşap bir platform, giriş merdivenlerinin yerini gösteriyordu. İki çocuk, üstat Montagut’un, kapının ve merdivenlerin yerini gösteren çizimlerinin üzerine basarak Santa María’ya girdiler ve sessizce Santísimo şapeline doğru ilerlediler. Tam burada, güzel işlenmiş sağlam demir parmaklıklar arkasında, *bastaixlerin* bittikçe değiştirdikleri büyük uzun mumların aydınlattığı Bakire Ana onları bekliyordu.

İkisi de istavroz çıkarttılar. "Bunu her kiliseye girişinizde yapmalısınız," demişti Peder Albert. İki çocuk şapelin demir parmaklarını elleriyle kavradılar.

"Senin annesi olmanı istiyor" dedi Arnau sessizce Bakire Ana'ya. "Onunki öldü ve seni onunla paylaşma düşüncesi beni rahatsız etmiyor."

Joan parmaklıkları sıkıca tutmuş bir şekilde bir Arnau'ya, bir Bakire Ana'ya bakıyordu.

"Ne?" diye araya girdi Arnau.

"Şişşt!"

"Babam çok acı çektiğini söylüyor. Annesi bir hücrede kapalıydı, biliyor musun? Bir pencereden sadece kolunu çıkarmasına izin vardı. Ölene kadar annesini göremedi. Öldüğünde de annesinin yüzüne bakmadığını söyledi bana. Annesi bakmasını yasaklamış."

Bakire Ana figürünün tam altına duran öz arı balından yapılmış mumlardan çıkan duman, Arnau'nun gözlerinin önünde bir buğu tabakası oluşturdu. Bakire Ana'nın taş dudakları gülümsedi.

"Annen olmayı kabul ediyor" dedi Arnau, Joan'a dönerek.

"Nereden biliyorsun? Sana geceleri konuştuğunu söylememiş miydin?"

"Biliyorum, o kadar," dedi Arnau kestirip atarak.

"Peki bir de ben...?"

"Hayır" dedi Arnau.

Joan o taş figüre baktı; Arnau gibi, o da onunla konuşmayı çok arzu ediyordu. Neden ağabeyini dinliyor, onu dinlemiyordu? Arnau nasıl olmuştu da annesi olmasını kabul ettiğini anlamıştı? Tam Joan bir gün kendisiyle de konuşacağını hayal ederken, bir gürültü duyuldu.

“Şişşt!” dedi Arnau Moreres kapısındaki deliğe bakarak.

“Kim var orada?” diye soran bir ses duydular. Elinde yağ lambası olan bir adamdı.

Arnau içeri girdikleri Born Sokağı kapısına doğru yürümeye başladı. Joan ise yaklaşan yağ lambası karşısında hareketsiz kalmıştı.

“Gidelim,” diye seslendi Arnau, kolundan çekiştirerek.

Born Sokağı kapısına yaklaştıklarında, ellerinde birçok lamba tutan adamların onlara doğru yaklaştıklarını gördüler. Arnau dönüp arkasına baktığında, birçok lamba daha gördü.

Artık kaçış yolu kalmamıştı. Bekçiler aralarında konuşuyor, bağrışıyorlardı. Ne yapabilirlerdi? Yere yatmak! Joan’ı yere itti; küçük çocuk hareketsizdi. Arnau Joan’ı tekrar itti ve iki çocuk içerilere doğru süründüler. Binanın temel taşlarına kadar geldiler. Üstlerinde bekçilerin ayak sesleri yankılanıyor, Arnau’nun kalp atışlarının sesini bastırıyorlardı.

Adamların kiliseyi kontrol etmelerini beklediler. Bu bekleyiş çocuklara bir ömür kadar uzun geldi. Arnau yukarı bakıp neler olup bittiğini anlamaya çalışıyordu. Üzerlerini kapayan tahtalar arasından süzülen ışığı gördükçe, daha korkup, iyice saklanmaya çalışıyorlardı.

Sonunda nöbetçiler pes ettiler. Aralarından iki tanesi tam üzerlerindeki tahtada durdu ve elindeki lambayı havaya kaldırarak birkaç saniye etrafı aydınlattı. Nasıl oluyordu da kendisinin ve Joan’ın kalp atışlarını duymuyorlardı? Adamlar tahtadan aşağı indiler ve uzaklaşmaya başladılar. Arnau Joan’ın saklandığı yere doğru baktı. Küçük çocuk yerinde yoktu. Nereye girmişti acaba? Arnau elleriyle etrafı kolaçan etti ve küçük bir deliğe rastladı.

Arnau Joan’ı yerde iterken çocuk farkına varmadan çok ilerlemiş, bir tünelin içine girmişti. Vücudunun yerde sürünürken

çıkardığı ses Arnau'nun söylediklerini duymasını engellemiştir ama Arnau arkasında olmalıydı. Tünelin genişlediği bir yerde dizlerinin üzerine çökünce Joan yalnız olduğunu fark etmişti. Etraf çok karanlıktı ve Joan nerede olduğunu bilmiyordu.

"Arnau" diye seslendi.

Sesi içeride yankılandı. Sanki bir mağaranın içindeydi. Kili-senin hemen altında!

Birkaç kez daha seslendi. Önce kısık sesle, sonra da bağırarak. Öyle çok bağıyordu ki, kendi sesinden korktu. Geri dönmeye çalışacaktı ama tünel neredeydi. Joan ellerini uzattı ama önünde hiçbir şey yoktu; çok fazla gitmişti.

"Arnau" diye tekrar bağırdı.

Çaresizce ağlamaya başladı. Acaba bulunduğu yerde neler vardı? Canavarlar mı? Peki ya cehenneme geldiyse? Bir kilisenin altındaydı; cehennemin de aşağılarda olduğunu söylemiyor muydu herkes? Ya karşısına şeytan çıkarsa, diye düşünmeye başladı.

Arnau etrafta gördüğü deliğin içine girdi. Joan oraya girmiş olmalıydı. Yerde sürünürken bir taraftan da arkadaşına sesleniyor ama cevap alamıyordu.

"Joanet!" diye bağırdı. Sonra "Joan!" diye düzeltti.

"Buradayım" diye cevap verdiğini duydu.

"Burası da neresi?"

"Tünelin sonundayım."

"İyi misin peki?"

Joan'ın titremesi artık durmuştu.

"Evet."

"İyi, geri dön o zaman."

"Dönemem. Burası mağara gibi bir yer. Çıkış nerede bilmiyorum."

"Çıkışı bulana kadar duvarlara... Hayır" diye hemen düzeltti Arnau. "Hayır sakın çıkışı arama. Beni duyuyor musun? Belki başka tüneller vardır. Ben bir yanına gelebilsem... Etrafta bir şeyler görüyor musun?"

"Hayır" diye cevap verdi küçük çocuk.

Onun yanına gidene kadar vazgeçmeyecekti ama kaybolmaktan korkuyordu. Aşağıda neden bir mağara vardı? Hah! Şimdi oraya nasıl ineceğini biliyordu. Aydınlığa ihtiyacı vardı. Bir lambayla ikisi de oradan çıkabilirlerdi.

"Orada bekle. Duydun mu, Joan? Orada beni bekle. Hiçbir yere gitme. Duydun mu?"

"Evet, duydum. Ne yapacaksın?"

"Gidip bir lamba bulacağım. Sanki bir yere ayrılma, tamam mı?"

"Tamam" dedi Joan titrek bir sesle.

"Bakire Anamız'ın, annenin tam altında olduğunu düşün." Arnau bu sözlerine bir cevap alamadı. "Joan, beni duyuyor musun?"

Duymamış olabilir miydi küçük çocuk. "Annen" demişti. O annesini duymuyor, ama Arnau duyuyordu. Hatta annesiyle konuşmasına izin bile vermemişti. Acaba Arnau annesini onunla paylaşmak istemediği için mi onu o cehennemin içine kapatmıştı?

"Joan" diye ısrarla seslendi Arnau.

"Ne?"

"Hiçbir yere kıınıldama, beni bekle."

Arnau zorla yerde sürünerek Born Sokağı çıkışına kadar geldi. Hiç tereddüt etmeden nöbetçilerden birinin asılı bıraktığı lambalardan birini alarak tünele geri döndü.

Joan ışığın yaklaştığını gördü. Arnau alevi biraz daha yük-

seltti. Küçük çocuk tünelin çıkışından bir adım geride, dizlerinin üzerine çökmüş öylece duruyordu. Joan korku içinde Arnau'ya baktı.

"Korkma" dedi Arnau, küçük çocuğu sakinleştirmeye çalışarak.

Arnau lambayı havaya kaldırdı ve alevi daha da yükseltti. Orası da neydi öyle...? Bir mezarlık! Evet, bir mezarlığın içindeydiler. O küçük mağara, bir sebepten dolayı Santa María'nın altında kalmıştı. Tavan o kadar alçaktı ki, ayağa bile kalkamıyorlardı. Arnau, Grau'nun atölyesinde yapılanlara benzer büyük küpler gördüğü yere doğru tuttu elindeki lambayı. Ama bu küpler daha kaba görünümliydi. Bazılarının üzerinde oluşmuş kırıklardan içlerinde cesetler görünüyordu. Ama bazıları sağlamdı. İki parça halinde sonradan ortalarından birleştirilip mühürlenmişlerdi.

Joan çok korkuyor, gözlerini cesetlerden alamıyordu.

"Sakin ol" dedi Arnau, Joan'a yaklaşıarak.

Ama Joan korku içinde geri çekildi.

"Ne...?" diye tekrar konuşmaya başladı Arnau.

"Gidelim buradan" diye sözünü kesti Joan.

Cevabını beklemeden tünele daldı. Arnau da arkasından girdi. Çıkışa yaklaştıklarında, lambayı söndürdü ve bulduğu yere astı. Pere'nin evine döndüler.

"Bundan kimseye bahsetmeyeceksin, tamam mı?" dedi yol-
da Joan'a.

Joan cevap vermedi.

Arnau'nun, Bakire Meryem'in artık onun da annesi olduğunu söylediği günden beri Joan her boş zamanında kiliseye koşuyor, Santísimo Şapeli'nin demir parmaklıklarına tutunarak, yüzünü parmaklıkların arasından içeri sokup, omzunda bebek, ayaklarının dibinde de bir tekne olan taş figürü hayranlıkla seyreliyordu.

"Bir gün başını bir daha oradan çıkaramayacaksın" dedi bir keresinde Peder Albert.

Joan başını çıkarıp ona gülümsedi. Rahip eğilerek çocuğun saçlarını okşadı.

"Onu seviyor musun?" diye sordu şapelin içini işaret ederek.

Joan tereddütlü bir sesle:

"O şimdi benim annem" diye cevap verdi heyecanla.

Peder Albert boğazında bir şeylerin düğümlendiğini hissetti. Hanımefendimiz Meryem Ana hakkında ona ne çok şey anlatabilirdi halbuki! Konuşmaya çalıştı ama başaramadı. Sesinin düzelmesini beklerken çocuğu kucakladı.

"Peki ona dua ediyor musun?"

"Hayır. Sadece onunla konuşuyorum." Peder Albert soru soran gözlerle çocuğa baktı. "Evet. Ona hayatımda olan biteni anlatıyorum."

Rahip Bakire Anamız'a baktı.

“DEVAM ET, OĞLUM” dedi onu yalnız bırakarak. Planladıklarını uygulaması hiç de zor olmadı. Aklında iki üç kişi vardı. Sonunda zengin bir kuyumcuyu seçti. Kuyumcu son günah çıkardığında, işlediği zina suçundan oldukça pişman görünmüştü.

“Eğer sen çocuğun annesiysen, oğlun için küçük bir kurnazlık yapmama izin verirsin, değil mi Hanımefendimiz?” dedi Peder Albert, gözlerini gökyüzüne dikerek.

Zengin kuyumcu itiraz edemedi.

“Bu günahlarını katedralin okuluna yapacağın küçük bir bağış ile ödeyebilirsin” dedi rahip kuyumcuya; “Böylece bir çocuğa yardım etmiş olacaksın. Tanrı bu davranışından çok hoşnut kalacaktır.”

Şimdi bir tek Bernat ile konuşma işi kalmıştı. Peder Albert Bernat’ın yanında gitti.

“Joanet’i katedralin okuluna kabul etmelerini sağladım,” dedi Pere’nin evinin yakınlarındaki sahilde dolaşırken.

Bernat rahibe baktı.

“Maalesef buna yetecek param yok, Peder.”

“Para ödemeyeceksin.”

“Bu okulların paralı olduğunu ...”

“Evet ama o şehir okulları için geçerli. Katedral okulunda ise...” Neden ona olanları anlatacaktı ki? “Ben hallettim,” dedi rahip. İki adam dolaşmaya devam ettiler. “Önce alfabeyi, okumayı, yazmayı öğrenecek. Sonra da din kitaplarını.” Bernat neden bir şeyler söylemiyordu? “On üç yaşını doldurduğunda orta okula geçecek. Latince ve başlıca yedi liberal sanatı öğrenecek: Dilbilgisi, retorik, aritmetik, geometri, müzik ve astronomi.”

“Peder,” dedi Bernat, “Joanet evdekilere yardım ediyor ve Pere onun kirası için benden para almıyor. Eğer çocuk okula giderse...”

"O okulda yemek yiyecek," diye cevap verdi peder. Bernat düşünmeye başladı. "Ayrıca Pere ile de konuştum," dedi rahip. Senden aynı kirayı almaya devam edecek."

"Çocukla çok ilgilendiniz."

"Evet. Seniniğin bir mahsuru yoktur umarım." Bernat gülümseyerek başını salladı. "Bir düşün. Joanet Lérida Üniversitesi'ne gidebilir. Hatta belki yurtdışında, Bologna ya da Paris'te bile okuyabilir."

Bernat kahkahalara boğuldu.

"Size hayır dersem çok üzüleceksiniz, değil mi?" Peder Albert gülümsedi. "O benim oğlum değil, Peder. Eğer öyle olsaydı, bir oğlumun diğeri için çalışmasına izin vermezdim. Ama eğer para vermem gerekmiyorsa, neden olmasın. Çocuk bunu hak ediyor. Belki de bir gün gerçekten adını saydığınız o şehirlere gidebilir."

"BEN SENİN GİBİ ATLARIN yanında çalışmak isterdim" dedi Joanet Arnau'ya, peder ile Bernat'ın, Joanet'in geleceği için kararlar aldıkları sahilde bir gün dolaşırken.

"Bu çok zorlu bir iş, Joanet . . . Joan. Temizlik yapmaktan başka bir şey yapmıyorum. Tam her yeri parlatmışken bir at dışarı çıkıyor, sil baştan. Tabii bir de Tomàs'ın sürekli bağırması ve tamir edip, düzeltmem için getirdiği dizginler ya da at arabaları var. İlk seferinde bana bir tokat attı ama babamız hemen geldi ve... Onu görecektin! Elinde orağı, Tomàs'ı tutup duvara yapıştırdı. Adam hemen özür dilemeye başladı.

"İşte bu yüzden sizin yanınızda kalmak istiyorum."

"Yok canım, o günden sonra bana bir daha dokunamadı!" dedi Arnau, Joanet'i rahatlatmak için. "Ama hep üzerime atacak

bir suç buluyor. Bazı şeyleri onun kendisinin kirlettiğini gördüm, biliyor musun?"

"Peki neden Jesús'a her şeyi anlatmıyorsun?"

"Babamız izin vermiyor. Bana inanmayacağını söylüyor. Tomàs ile Jesús iyi arkadaşlar. Birbirlerini koruyacaklardır. Hem barones denen o kadın bize saldırmak için fırsat kolluyor; bizden nefret ediyor. Bak, sen okulda birçok şey öğreniyorsun, ben ise başka birinin pisliğini temizliyor ve bağırışlarına katlanıyorum." İki çocuk bir an sessiz kaldılar ve ayaklarıyla kumları savurarak, denizi seyrettiler. "Bu fırsatı değerlendirmelisin, Joanet," Arnau birden Joanet'e, babasından dinlediği sözcükleri de ardarda sıraladı.

Joan derslerinde başarılı olmakta gecikmedi. Onun derslerini takip eden rahip herkesin ortasında Joan'ı tebrik etti. Joan sınıf arkadaşlarının hayranlıkla bakışları arasında kendini çok mutlu hissetti. Ah annesi de yaşasaydı! Hemen o dakikada tah-ta kasanın üzerine zıplayıp, onu nasıl tebrik ettiklerini anlatırdı. Öğretmen okulun en iyisi olduğunu söylemişti. Herkes, herkes ona bakıyordu. Hayatında şimdiye kadar hiçbir şeyde en iyi olmamıştı!

O gece Joan eve dönerken, kendisini bir mutluluk bulutunun içinde gibi hissediyordu. Pere ve Mariona onu büyük bir heyecan içinde dinlediler ve çocuğa tekrar tekrar olanları anlattırdılar. Arnau ve Bernat eve döndüklerinde üçü de kapıya doğru baktılar. Joan tam onlara doğru koşacaktı ki, ağabeyinin yüzündeki ifade ona engel oldu: Ağladığı her halinden belliydi. Bernat da bir elini oğlunun omzuna koymuş, onu teselli etmeye çalışıyordu.

"Ne...?" diye sordu Mariona, Arnau'ya onu kucaklamak için yaklaşarak.

Bernat bir işareti ile buna engel oldu.

“Dayanmak zorundayız” dedi sonra Bernat, ortaya konuşarak.

Joan ağabeyinin bakışlarını aradı, ama Arnau Mariona’ya bakıyordu.

Dayandılar. Dizgin ustası Tomàs Bernat’a dokunamıyor, ama Arnau’yla sürekli uğraşıyordu.

“Canı kavga istiyor, oğlum” diye Arnau’yu yatıştırmaya çalışıyordu. “Bu tuzağa düşmemeliyiz.”

“Ama hayatımız boyunca böyle devam edemeyiz, baba,” dedi bir gün Arnau.

“Elbette böyle devam etmeyeceğiz. Birçok kez Jesús’un onu uyardığını duydum. İşini hiç de iyi yapamıyor ve Jesús da bunu biliyor. Onun ilgilendiği atlar çok sinirli oluyorlar: Tekmeleyip, ısırıyorlar. Göreceksin oğlum, yakında foyası ortaya çıkacak.”

Bernat’ın söyledikleri doğrudu. Barones, Grau’nun çocuklarının ata binmeyi öğrenmeleri konusunda ısrarlıydı. Grau’nun ata binmeyi bilmemesi kabul edilebilir bir şeydi, ama iki erkek çocuğunun öğrenmesi gerekiyordu. Bu yüzden, haftada birkaç kez çocuklar okuldan döndüklerinde, Jesús’un sürdüğü at arabasına biniyor, iki oğlan da atların üzerinde, yanlarında yaya olarak bir öğretmen ve Tomàs ile birlikte, şehrin surları dışında bir yere gidip, binicilik dersleri alıyorlardı.

Jesús atın dizginine bağladığı bir ipi sağ eliyle tutuyor, at da bu ipin çevresinde dönüyordu; sol eliyle de atın arkasını kırbaçlıyor, öğrenciler de atların üzerinde, Jesús’un etrafında dönüp duruyorlardı.

O gün at arabasının üzerinde bu dersi seyreden Tomàs, atın ağzından geçirilmiş dizginlere bakmaktan kendini alamıyor, biraz kuvvetlice çekilmelerini ve atın öfkelenmesini bekliyordu.

Genís Puig iki bacağını açmış atın üzerinde oturuyordu.

Dizginci, çocuğun yüzüne baktı. Yüzünde korku ifadesi vardı. O çocuk atlardan korkuyor, dizginlere sıkı sıkı sarılıyordu. Her zaman bir atın korktuğu anlar da olabiliirdi.

Jesús atı biraz koşması için kırbaçladı. At birden bağlı olduğu ipi çekti.

Tomàs yüzündeki memnuniyet gülümsemesine hakim olmadı. Ama atın ipten tamamen kurtulduğunu görünce gülümsemesi de yok oldu. Gizlice eyer ve dizginlerin bulunduğu odaya girip, atın bağlandığı ipin geçirildiği kanca kilidin içinden, ipi bir iki darbede kopacak şekilde kesmesi hiç de zor olmamıştı.

Isabel ve Margarida çığlık çığlığa bağırmaya başladılar. Jesús elindeki kırbacı yere fırlatarak atı durdurmaya çalıştı ama başaramadı.

Genís ipin koptuğunu görünce bağırmaya başladı. Kollarını atın boynuna sarıp, atın üzerinde kalmaya çalıştı. İki ayağını da atın beline sıkıca yapıştırdı. Dizginlerinden kurtulmuş olan at, dört nala şehrin kapılarına doğru, üzerinde bir sağa bir sola savrulan Genís ile koşmaya başladı. At küçük bir çıkıntının üzerinden atladığı anda çocuk havaya uçtu. Yerde birkaç takla attıktan sonra yüzüstü çalılıkların içine düştü.

Ağılların içinde dolaşan Bernat, önce sarayın giriş kapısına götüren taşlı yolda atların nal seslerini, ardından da baronesin çığlıklarını duydu. Atlar her zamanki gibi sakın bir şekilde ağıla doğru yürüyeceklerine, taşları nallarıyla âdeta dövüyorlardı. Bernat neler olduğuna bakmak için tam ağıldan çıkarken, içeri bir atla birlikte Tomàs girdi. Hayvan çıldırmış gibiydi. Burnundan soluyordu.

“Neler oluyor?” diye sordu Bernat.

“Barones oğlunu görmek istiyor,” dedi Tomàs, bir yandan da hayvana vuruyordu.

Kadının çığlıkları ağılların içinde yankılanmaya başladı. Bernat olduğu yerde durmadan zıplayan zavallı hayvana baktı.

"Hanım seni görmek istiyor" dedi Tomàs, Arnau'yu görünce.

Arnau babasına baktı. Babası da ne olduğunu bilmediği için omuzlarını silktilti.

Avluya çıktılar. Ata binmeye gittiğinde yanından ayırmadığı kırbacını elinde sallayan öfkeli barones, Jesús'a, öğretmene ve onlara yaklaşan kölelere bağırıp çağırıyordu. Margarida ve Josep da kadının arkasında duruyorlardı. Yanında yara bere içinde, giysileri yırtık pırtık bir halde Genís duruyordu. Arnau ve Bernat yaklaşır yaklaşmaz, barones elindeki kırbaçla çocuğun yüzüne vurdu. Arnau ellerini ağzına ve yanaklarına götürdü. Bernat tam bir tepki verecekti ki, Jesús ona engel oldu:

"Şuna bak," dedi Jesús elindeki kanca kilidi ve ipi Bernat'a uzatarak. "Bu oğlunun marifeti."

Bernat ipi ve kilidi eline aldı ve baktı; elleriyle yüzünü kapatan Arnau da baktı. Daha bir gün önce kontrol etmişti. Arnau babasına baktı. Babası ise ağılın kapısında olan biteni izleyen Tomàs'a bakıyordu.

"Sağlamdı" dedi Arnau, Jesús'un elinden kilidi ve ipi alarak. Arnau ağılın kapısına baktı. "Kilit sağlamdı," dedi tekrar. Gözyaşları gözlerini doldurmaya başlamıştı.

"Şuna bak, nasıl da ağlıyor" dedi Margarida, Arnau'yu işaret ederek. "Kazana o sebep oldu, bir de ağlıyor," dedi Margarida kardeşi Genís'e dönerek. "Sen bile onun yüzünden attan düştüğünde ağlamadın," diye yalan da söyledi.

Josep ve Genís birden tepki vermediler. Ama hemen sonra onlar da Arnau ile dalga geçmeye başladılar.

"Ağla bakalım, kız çocuğu" dedi biri.

"Evet, ağla bakalım kız çocuğu" diye tekrarladı diğeri.

Arnau kendisini işaret ettiklerini ve onunla dalga geçtiklerini anlayınca, ağlamasına hakim olamadı. Gözyaşları yanakların-

dan süzülüyor, göğsü ise hıçkırıkların kuvvetiyle sarsılıyordu. Olduğu yerde elindeki kilidi ve ipi havaya kaldırıp etraftakilere tekrar gösterdi.

“Ağlayacağına, özür dilemen gerekmez mi?” dedi barones, bir taraftan da üvey evlatlarına bakıp sinsice gülümseyerek.

Özür dilemek mi? Arnau babasına soran gözlerle baktı. Bernat gözlerini baronesin üzerine dikmişti. Margarida Arnau’yu işaret etmeye ve onunla dalga geçmeye devam ediyordu.

“Hayır” dedi Arnau, elindeki kilidi ve ipi yere fırlatarak.

Barones bağırarak, el kol hareketi yapmaya başladı ama Bernat’ın ona doğru bir adım attığını görünce durdu. Jesús Bernat’ı kolundan tuttu.

“O bir soylu” dedi kulağına.

Arnau herkese şöyle bir baktı ve köşkten ayrıldı.

“HAYIR” DİYE BAĞIRDI ISABEL, Grau’nun olan biteni öğrenip, baba oğlu kovmaya karar verdiğini öğrenince. “Babasının burada, çocukları için çalışmaya devam etmesini istiyorum. Oğlunun özür dilemesini beklediğimizi sürekli hatırlamasını istiyorum. O çocuğun, senin çocuklarının önünde özür dilemesini istiyorum! Eğer onları kovarsan bunu başaramayız. Özür dilemedikçe burada çalışamayacağının haberini gönder ona...” Isabel hem bağırıyor hem de öfkeli el kol hareketleri yapıyordu. “Ona, oğlu özür dileyinceye kadar maaşının yarısını alacağını ve eğer başka bir iş aramaya kalkarsa, bütün Barselona’ya onu işe almamalarını tembih edeceğimizi söyle. Özür dilemelerini istiyorum!” dedi isterik kadın.

“Bütün Barselona’ya tembih edeceğiz...” sözlerini duyduğunda Grau’nun tüyleri diken diken oldu. Yıllardır kayınbira-

derini saklamaya çalışmıştı. Oysa şimdi . . . şimdi karısı onun varlığını bütün Barselona'nın bilmesini istiyordu.

"Senden biraz sakın olmanı rica ediyorum" diyebildi sadece.

Isabel kan çanağı gibi olmuş gözleriyle ona baktı.

"Yaptıklarından utanmalarını, herkesin önünde küçük düşmelerini istiyorum!"

Grau tam bir şeyler söyleyecekti ki, dudaklarını ısırarakla yetindi.

"Biraz sakın ol, Isabel," dedi son olarak.

Grau, karısının isteklerine boyun eğmek zorunda kaldı. Artık Guiamona hayatta değildi; artık ailenin içinde gözünün üzerinde ben olan kimse kalmamıştı; artık hepsinin ismi Puigler'di, Estanyollar yoktu. Grau ahırlardan çıktığında, Bernat, kayınbiraderinin onun işi ile ilgili aldığı kararları, kısık gözlerle, Jesús'un ağzından dinledi.

"BABA, O KİLİT SAĞLAMDI" dedi Arnau geceleyin, üçü birlikte o küçük odada yatarken. "Size yemin ederim," dedi çocuk Bernat'ın sessizliği karşısında.

"Ama bunu kanıtlayamazsın," dedi Joan, "olanlar oldu artık."

"Bana yemin etmen gerekmez ki," diye düşündü Bernat. Grau'nun ağıllarında oğlunun söyledikleri aklına gelince tüyleri diken diken oldu: "Benim bir suçum yok, bu yüzden özür dilemem de gerekmiyor."

"Baba," dedi Arnau tekrar, "size yemin ederim."

"Ama..."

Bernat Joan'ı susturdu.

"Sana inanıyorum, oğlum. Hadi şimdi uyu."

"Ama..." dedi bu sefer Arnau.

"Hadi, uykuya!"

Arnau ve Joan mumu söndürdüler. Bernat çocukların uzun bir süre uykuya dalmasını bekledi. Ondan özür dilemesini beklediklerini oğluna nasıl söyleyecekti?

"ARNAU..." OĞLUNUN GİYİNMEYİ bırakıp ona baktığını görünce sesi titremeye başladı: "Grau . . . Grau onlardan özür dilemeni istiyor; aksi takdirde..."

Arnau sorgulayan gözlerle babasına baktı.

"Aksi takdirde bir daha işe dönmeni istemiyor..."

Henüz sözlerini bitirmemişti ama oğlunun gözlerinin o güne kadar hiç görmediği kadar çok öfkeyle dolduğunu gördü. Bernat dönüp Joan'a baktı. Joan da giyinmesini yarıda bırakmış onlara bakıyordu. Tekrar konuşmak istedi ama boğazındaki düğüm buna izin vermedi.

"Peki şimdi?" diye sordu Joan, sessizliği bozarak.

"Siz özür dilemem gerektiğini mi düşünüyorsunuz?"

"Arnau, ben sahip olduğum her şeyi senin özgür olabilmen için terk ettim. Bana, babama ve babamın babasına yaptıklarını sana da yapamamışlar diye, asırlar boyunca Estanyollar'a ait olan toprakları terk ettim. Oysa şimdi başladığımız yere döndük. Soylu diye geçinenlerin kaprisleri karşısında boyun eğmemiz isteniyor. Ama bir farkla: Bu sefer boyun eğmek zorunda değiliz. Oğlum, çok büyük zorluklarla elde ettiğimiz bu özgürlüğü kullanmayı öğrenmelisin. Bu konuda karar verecek olan da sensin."

“Peki siz bana ne tavsiye ediyorsunuz, baba?”

Bernat birkaç saniye sessiz kaldı.

“Ben senin yerinde olsam, boyun eğmezdim.”

Joan konuyu değiştirmeye çalıştı.

“Onlar sadece Katalonya’lı baronlar! Affetmekmiş . . . affetmek sadece Tanrı’ya mahsustur.”

“Peki nasıl yaşayacağız?” diye soru Arnau.

“Sen bunu merak etme, oğlum. Hayatımızı bir süre devam ettirecek kadar birikmiş paramız var. Çalışacak başka bir yer arayacağız. Bu şehirde sadece Grau Puig’in atları yok.”

Bernat bir gün bile beklemedi. O akşam, mesaisini bitirir bitirmez kendisi ve Arnau için iş aramaya başladı. Ağılları olan bir ev buldu. Evdeki hizmetli onu çok iyi karşıladı. Barselona’da Grau’nun atlarını kıskanan birçok kişi vardı. Bernat’ın Grau’nun atlarıyla ilgilenen kişi olduğunu öğrenen hizmetli onunla çok ilgilendi. Güzel haberi oğullarına veren Bernat, ertesi gün tekrar bu eve döndüğünde kimse onu kabul etmedi. “İstediğim parayı vermediler” diye yalan söyledi o akşam yemekte. Bernat diğer ağılları olan soyluların evlerinde iş aramaya devam etti. Tam o işe alınacağını düşünürken, ertesi gün herkes fikir değiştiriyordu.

“İş bulamayacaksın” diye itiraf etti, Bernat’ın yüzündeki umutsuzluğu gören at bakıcılarından biri. “Barones iş bulmana izin vermeyecek” diye açıkladı. “Bize yaptığın ziyaretten sonra patron baronesten seni işe almamasını söyleyen bir haber aldı. Üzgünüm.”

“SENİ PİÇ,” DEDİ ALÇAK sesle kulağına eğilerek. Dizginci Tomàs sıçradı ve kaçmaya çalıştı ama arkasında duran Bernat

onu boynundan yakalayarak boğazını sıkmaya başladı. Tomàs'ın iki büklüm olduğunu görünce ellerini gevşetti. "Eğer soylulara haber geliyorsa, biri beni takip ediyor olmalı" diye düşündü. Bernat Jesús'tan onu diğer kapıdan çıkarmasını istemişti böylece Tomàs Bernat'ın arkadan yaklaştığını görmemişti. "Kanca kilidi ve ipi sen ayarladın, değil mi?" dedi Bernat ve tekrar Tomàs'ın boğazına yapıştı.

"Ne... ne fark eder ki?" dedi zorlukla Tomàs.

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu Bernat, boğazını daha da kuvvetlice sıkarak. Tomàs'ın dayanacak gücü kalmamıştı. Birkaç saniye sonra Bernat adamın vücudunun ağırlaştığını hissetti. Boğazını bıraktı ve adamı kendine doğru çevirdi. "Ne demek istiyorsun?" diye tekrar sordu.

Tomàs cevap vermeden önce birkaç kez nefes aldı. Yüzüne tekrar kan gelince dalga geçer gibi bir gülümseme belirdi dudaklarında.

"İstersen beni öldür," dedi. "Ama sen de biliyorsun ki, eğer kancalı kilit olmasaydı, başka bir bahane bulacaktı. Barones senden nefret ediyor ve hep de nefret edecek. Sen bir kaçaktan, oğlun da bir kaçak oğlu olmaktan kurtulamayacak. Barselona'da iş bulamayacaksınız. Barones herkese böyle emretti. Eğer seni ben takip etmeseydim, takip eden başka birisi olacaktı."

Bernat adamın yüzüne tükürdü. Tomàs hiç hareket etmediği gibi, yüzündeki alaylı gülümseme daha da belirginleşti.

"Kaçışın yok, Bernat Estanyol. Oğlun özür dilemek zorunda."

"ÖZÜR DİLEYECEĞİM," DEDİ o gece Arnau babasının anlattıklarını dinlerken, yumruklarını sıkarak ve gözyaşlarına hakim

olmaya çalışarak. "Soylularla mücadele edemeyiz ve çalışmak zorundayız. Domuzlar! Domuzlar, domuzlar!"

Bernat oğluna baktı. "Orada özgür olacağız" demişti Arnau'ya daha birkaç aylıkken, birlikte Barselona'yı uzaktan gördükleri o ilk gün. Bunun için bu kadar zorlanmaları, acı çekmeleri mi gerekiyordu?

"Hayır, oğlum. Bekle. Başka bir iş arayacağız..."

"Emirleri onlar veriyor, baba. Soylular emir veriyor. Tarlada, topraklarımızda ve şehirde onlar emir veriyorlar."

Joanet onlara bakıyor, sessizce konuşulanları dinliyordu. "Krallara itaat edip, onların emirlerine uymak gerek" diye öğretmişlerdi ona hocaları. "İnsanlar özgürlüklerine Tanrı'nın katında kavuşacaklar, bu dünyada değil."

Bütün Barselona'da emir veremezler, oğlum. Sadece soyluların atları var, ama başka bir meslek öğrenebiliriz. Bir şeyler bulacağız, oğlum."

Bernat oğlunun gözbebeklerinde bir umut ışığı gördü. Arnau'nun gözbebekleri sanki babasının son sözlerini içine çekmek ister gibi büyümüştü. "Ben sana özgürlük sözü verdim, Arnau. Sana özgürlüğünü vermek zorundayım ve vereceğim. Bu kadar çabuk pes etme, evlat."

Ertesi günlerde Bernat özgürlük aramak için yine sokaklara döküldü. Önceleri, Grau'nun ağıllarında işlerini bitirip, dışarı çıktığında, Tomàs artık onu yüzüstü bir şekilde takip ediyordu. Barones'in zanaatkârları, küçük tüccarları ya da inşaatçıları etkileyemeyeceğini görünce, takip etmekten vazgeçti.

"Zor iş bulur," dedi Grau karısına, Bernat'ın iş arama konusundaki ısrarından dolayı öfkelenen Isabel'i sakinleştirmeye çalışarak.

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu karısı.

"İş bulamayacak diyorum. Barselona erzak azlığının çilesini çekmeye başladı bile." Barones kocasından sözlerine devam etmesini istedi; Grau bu konularda hiç yanılmazdı. "Son yıllardaki hasatlar çok kötüydü," diye devam etti Grau. "Çiftlikler artık çok kalabalık. Topladıkları ürünler ancak kendilerine yetiyor. Ancak kendileri yiyorlar. Şehre bir şey göndermiyorlar."

"Ama Katalonya çok büyük bir bölge," dedi barones.

"Karıştırıyorsun, canım. Evet Katalonya çok büyük bir bölge ama artık yıllardan beri çiftçiler en önemli besin olan tahıl ekip biçmiyorlar. Artık keten, üzüm, zeytin ya da kuru meyve yetiştiriyorlar, tahıl değil. Bu, bizim gibi tüccarlık yapanların çok işine yaradı ama durum ciddileşiyor. Şimdiye kadar Sicilya ve Sardunya'nın tahıllarını yiyorduk ama Cenevizlilerle girdiğimiz savaş artık buna bir engel teşkil ediyor. Evet, Bernat iş bulamayacak, ama herkes, biz de dahil olmak üzere herkes sorun yaşayacak. Hepsi de birkaç aptal soylu yüzünden..."

"Nasıl böyle konuşursun?" dedi barones, kendisinden bahsedildiğini hissederek.

"Bak, canım," dedi Grau, büyük bir ciddiyetle, "biz ticaret yapıyoruz ve çok para kazanıyoruz. Kazandığımızın bir kısmını yine işlerimiz için yatırım olarak kullanıyoruz. Bugün artık on yıl önceki gemilerle seyahat etmiyoruz; bu sayede para kazanmaya devam ediyoruz. Ama toprak sahibi soylular toprakları ya da topraklarını ekip biçme yöntemleri ile ilgili tek bir kuruş bile yatırım yapmadılar; nitekim hâlâ Romalılar döneminden kalmış aletleri kullanıyorlar. Romalılar diyorum! Şimdi tarlaların iki, üç yılda bir nadasa bırakılması gerekiyor. Halbuki iyi bir şekilde ekip biçilseler çok daha fazla dayanabilirlerdi. O çok koruduğun mal sahibi soylular gelecekle pek ilgilenmiyorlar senin anlayacağın; tek istedikleri kolay yoldan para kazanmak. Böyle devam ederse krallığın çökmesine sebep olacaklar."

"O kadar da değil," dedi barones.

"Yetmiş kilo tahıl kaç para, biliyor musun?" Karısı cevap vermedi. Grau devam etmeden önce başını salladı. "Yüz parayı geçmek üzere. Aslında kaç para olması gerekir, biliyor musun?" Bu sefer hiç cevap beklemeden "Öğütülmemişi on para, öğütülmüşü ise on altı. 70 kilonun fiyatı neredeyse on katına çıktı!"

"Peki bizim yiyeceğimiz var mı?" diye sordu barones, kocasının anlattıklarının onu endişelendirdiğini saklamadan.

"Anlamak istemiyorsun, be kadın. Hâlâ bizim tahıl satın alacak paramız olacak, ama . . . satın alacak tahıl bulabilirsek. Tahıl bulamayacağımız günler yaklaşıyor. Bir sorun daha var. O da tahılın fiyatı on katına çıkmasına rağmen, insanlar yine aynı parayı kazanmaya devam ediyorlar."

"Yani yine tahılımız olacak" dedi karısı, tekrar sözünü keserek.

"Evet, olacak ama..."

"Benim için tek önemli olan şey de bu," dedi karısı, kocasının anlattıklarından bıkmış bir halde odadan çıkmadan önce.

"Korkunç bir dönem yaklaşıyor," diye sözlerini bitirdi Grau, ama karısı çoktan onu duyamayacak kadar uzaklaşmıştı bile.

Kötü bir yıl. Bernat bu sözleri duymaktan bıkmıştı. İş istemeğe gittiği her kapıda, onu bu sözler karşılıyordu. "Çıraklarımdan yarısından fazlasının işine son verdim, seni nasıl işe alayım?" dedi birisi. "Çok kötü bir yıl geçiriyoruz. Çocuklarımızı doyuracak param bile yok," dedi bir diğeri. "Sen duymadın mı? Çok kötü bir yıl geçiriyoruz dedi bir üçüncüsü. Çocuklarımla karnını doyurabilmek için, biriktirdiğim paranın yarısını harcadım. Eskiden yirmide biri yetiyordu halbuki." "Duymaz olur muyum?" diye içinden geçirdi Bernat. Ama kış ve soğuk kendini gösterinceye kadar bir iş aramaya devam etti. Bazı yerlerde iş aradığını söylemeye bile cesaret edemedi. Çocuklar açtı. Babalar ise onların karnını doyurabilmek için sabahın köründe yola düşüyorlar-

1. Çiçek hastalığı, tifo ve difteri ölümcül yüzlerini göstermeye başlamışlardı.

Babası evde yokken, Arnau gizlice, önceleri her hafta, şimdi ise her gün babasının para kesesini karıştırıyordu; hatta bazen günde birkaç defa.

"Özgürlüğün bedeli nedir?" diye bir gün Joan'a sormuştu, ikisi birlikte Bakire Ana'ya dua ederken.

"Aziz Gregor, insanların aynı haklarla doğduklarını, yani en başta hepsinin özgür olduklarını söylüyor." Joan bunu söylerken çok sakindi. Sanki ezberlediği dersini tekrarlıyor gibiydi. "Kendilerine iyi baksın diye bir beyin boyunduruğu altına girmeyi seçenler ise, yine bu özgür insanların kendisi olmuş. Özgürlüklerinin bir kısmını kaybederek, onlara bakan bir beye sahip olmuşlar."

Arnau, kardeşinin anlattıklarını Bakire Ana'ya bakarak dinledi ve sordu: "neden bana gülümsemiyorsun? Aziz Gregor... Yoksa Aziz Gregor'un da kesesi babamınki gibi boş muydu?"

"Joan."

"Efendim."

"Sence ne yapmalıyım?"

"Buna sen karar vermelisin."

"Peki ama sen ne düşünüyorsun?"

"Söyledim ya. Bir beyin boyunduruğu altına girmeyi seçenler, yine özgür insanlar olmuş."

O gün, babasına hiçbir şey söylemeden, Arnau Grau'nun evine gitti. Ahırlardan görünmemek için, mutfak kapısından içeri girdi. Orada Estranya ile karşılaştı. Kadın her zamanki gibi şişmandı. Açlıktan pek etkilenmiş gibi görünmüyordu. Ateşin üzerindeki bir kazanın önünde, ördek gibi dikilmiş duruyordu.

"Sahiplerine onları görmeye geldiğimi söyle," dedi, aşçı ka-

dının kendisini gördüğünü anlayınca.

Kölenin dudaklarında imalı bir gülümseme belirdi. Estranya Grau'nun uşağına haber verdi. O da beyine. Arnau'yu saatlerce ayakta beklettiler. Bu arada evin tüm ahalisi Arnau'yu görmek için mutfığa akın ediyordu; bazıları gülümsüyor, bazılarının yüzünde ise durumun ciddiyetinden duydukları üzüntü okunuyordu. Arnau da hepsine teker teker baktı. Gülümseyenlere onurlu bir şekilde bakıp cevap veriyor, ama yüzlerindeki alaycı gülüşü silmeyi başaramıyordu.

Bir tek Bernat eksikti. Tabi Tomàs koşup Bernat'a, oğlunun özür dilemek için eve geldiğini yetiştirmeyi ihmal etmemiştir. "Üzgünüm Arnau, çok üzgünüm," diye içinden geçirdi Bernat, atları kaşağılamaya devam ederek.

Ayakta beklemekten yorulmuştu Arnau. Tam bir yere oturacaktı ki, Estranya buna izin vermedi. Arnau Grau'nun evindeki büyük salona götürüldü. İçerinin ne kadar lüks bir şekilde döşenmiş olduğuna dikkat etmedi. İçeri girer girmez ailenin beş bireyini gördü: Baron ve barones oturuyor, üç kuzeni de yanında ayakta duruyorlardı. Erkekler renkli, göz alıcı ipek çoraplar, dizlerinin biraz daha üzerinde, bel kısmında altın rengi kemerlerle sıkılmış ceketler giymişti. Kadınların elbiseleri ise, inciler ve taşlarla süslüydü.

Uşak Arnau'ya salonun ortasına kadar eşlik etti. Sonra Grau'nun yanında beklemesini emrettiği kapıya doğru yürüdü.

"Söyle bakalım," dedi Grau, her zamanki resmiyetiyle.

"Sizlerden özür dilemeye geldim."

"O zaman dile hadi," diye emir verdi Grau.

Arnau tam söze başlayacaktı ki, barones ona engel oldu.

"Böyle ayakta mı özür dilemeyi düşünüyorsun?" dedi Arnau'ya.

Arnau birkaç saniye tereddüt etti, sonra bir dizini bükerek, yere çöktü. Margarida'nın aptalca gülüşü bütün salonda yankılandı.

"Hepinizden özür diliyorum," dedi Arnau, doğrudan baronese bakarak.

Kadın Arnau'nun gözlerinin içine bakıyordu.

"Sadece babam için yapıyorum bunu, dedi bakışlarıyla Arnau. Seni fahişe."

"Ayaklarımız," diye bağırdı barones. "Ayaklarımızı öp!" Arnau ayağa kalkmaya çalıştı ama barones yine ona engel oldu. "Diz çökerek öp!" diye devam etti barones. Sesi bütün salonda yankılandı.

Arnau itaat etti ve onların yanına kadar dizleri üzerinde yürüdü. "Sadece babam için. Sadece babam için. Sadece babam için..." Barones Arnau'ya ipek ayakkabılarını uzattı. Arnau önce sol, sonra da sağ ayakkabısını öptü. Başını kaldırmadan Grau'nun ayakkabılarına yaklaştı. Grau önünde çocuğu böyle görünce ne yapacağını bilemedi önce. Sonra karısının sinirli bakışlarını görünce ayakların öpmesi için çocuğa uzattı. Arnau'nun kuzenleri de babalarını taklit ettiler. Arnau tam Margarida'nın ipek ayakkabısını öpecekti ki, kız ayağını çekip öbür ayağını uzattı ve kahkahalara boğuldu. Arnau tekrar denedi ve kız aynı şeyi yaptı. Sonunda kızın kendisinin ayakkabılarını dudaklarına değdirmesini bekledi. Önce birini . . . sonra da ötekini.

15 Nisan 1334

Barselona

Bernat Grau'nun ona ödemiş olduğu parayı saydı. Kesesine koyarken homurdanarak söylendi. Onlara yetecekti, fakat . . . kahrolası, lanet Cenevizliler! Prensliği kuşatmaya ne zaman son vereceklerdi? Barselona aç kalmak üzereydi.

Bernat keseyi beline bağladı ve Arnau'yu bulmaya gitti. Oğlan iyi beslenememiş, gıdasız kalmıştı. Bernat ona endişeyle baktı. Zor bir kıştı. En azından kışı geçirebilmeyi başarmışlardı. Kaç kişi böyle söyleyebiliyordu. Bernat dudaklarını sıktı, oğlunun saçlarını okşadı ve ellerini omuzlarına koydu. Barselona'da soğuktan, açlıktan veya hastalıktan kaç kişi ölmüştü? Kaç baba hâlâ elleri çocuklarının omzunda, durabiliyordu? "En azından, sen hayattasın" diye düşündü.

O gün, Cenevizlilerin blokajından kurtulmayı başarmış birkaç gemiden biri olan bir hububat gemisi, Barselona limanına varmıştı. Tahıllar şehrin kendisi tarafından fahiş fiyattan satın alınıp, daha sonra, şehir sakinlerine daha makul tutarlardan satılıyordu. O cuma Blat Meydanı'nda tahıl vardı ve insanlar sabahın ilk ışıklarıyla birlikte, orada toplandılar. Hepsi, tartım memurlarının stokları nasıl böleceğini görebilmek için, çoktan kavgaya tutuşmuşlardı bile.

Bundan birkaç ay öncesinden beri, meclis üyelerinin onu susturabilmek için sarf ettiği olağanüstü çabaya karşın, bir Carmelite keşişi, zengin ve güçlülerin aleyhinde vaazlar veriyordu. Yiyecek kısıtlamaları yüzünden onları suçluyor, tahılları saklamakla itham ediyordu. Keşişin sert eleştirileri, inananların bam

teline bastı. Saklanmış tahıllarla ilgili dedikodu, bütün şehre yayıldı. O yüzden, o cuma, insanlar özellikle Blat Meydanı'nda gürültülü bir kalabalık oluşturup, tartım memurlarının tahılları ölçeceği masalara doğru birbirlerini itip kakıyorlardı.

Yetkililer, herkese ne kadar tahıl düşeceğini önceden hesaplamış ve kumaş tüccarı Pere Juyol resmi denetçi olarak Blat Meydanı'ndaki satışı yönetmek üzere görevlendirilmişti.

"Mestre'nin bir ailesi yok!" diye bir bağırmanın ardından, üstü başı yırtık pırtık bir adam görüldü ve yanında, ondan da sefil görünen çocuğuyla masanın üzerine fırladı. "Bu kış hepsi öldüler."

Tartıcılar, Mestre'nin tahılını geri aldılar, fakat bu sadece bir başlangıçtı; bir adam oğlunu başka bir masaya gönderdi; o masadaki kendi payını yeni almıştı; bir üçüncüsünün ailesi yoktu; bir diğeri onun oğlu değildi, onu sadece daha fazla alabilmek için yanında getirmişti...

Bütün meydan, dedikodudan arı kovanı gibi kaynamaya başladı. İnsanlar sıraları karıştırdılar, tartışmaya başladılar ve hakaretler başladı. Biri, yetkililerin sakladıkları tahılı, halka açık satışa çıkarmaları gerektiğini haykırdı, kalabalık da ona arka çıktı. Yetkililer masaların arasında itişip kakışan bu insan yığınına daha fazla kontrol edemeyeceklerini anladılar. Kral'ın ambar görevlileri bu aç ayak takımına karşı koymak üzere harekete geçmişlerdi ki, Pere Juyol'un hızla verdiği bir karar durumu kurtardı. Tahılın, meydanın doğu yakasında bulunan, yargıcın sarayına götürüleceğini ve o sabah için satışların geçici olarak durdurulduğunu duyurdu.

Bernat ve Arnau, kıymetli tahılı alma girişimleri engellenmiş bir halde, çalışmak için Grau'nun köşküne geri döndüler. Avluda, ahırların dışında duran seyislerin başına ve onları dinlemek isteyen herkese, Blat Meydanı'nda olan biteni anlattılar. Hiçbiri,

yetkililerin neden suçlandığını ve ayrıca da halkın ne kadar aç olduklarından yakınmalarını anlayamadı.

Aşağıdan duyulan gürültü üzerine, barones avluya bakan pencerelerden birine geldi. Kaçak kölenin ve onun utanmaz oğlunun acı çektiklerini görmekten hoşlanıyordu. Aşağıya, onlara doğru baktığında, yüzüne bir gülümseme yayıldı: Grau'nun seyahate gitmeden önce ona verdiği talimatları hatırlamıştı. Ona esirlerinin yemek yemeleri gerektiğini söylememiş miydi?

Barones, Grau'ya borcu olan mahkûmların yiyecekleri için ayrılmış olan paranın bulunduğu keseyi kaptı. Kâhyayı çağırdı ve görevi Bernat Estanyol'a emanet etmesini emretti. Bir sorun çıkması ihtimaline karşın, oğlu Arnau da onunla beraber gidecekti.

"Onlara, bu paranın kocamın tutuklularının yemekleri için olduğunu söylemeyi unutma," dedi.

Kâhya hanımının emirlerini yerine getirdi. Bernat'ın yüzünde oluşan ve keseyi eline aldığı anda içindeki demir paraların ağırlığını hissettiği zaman daha da büyüyen kuşku ifadesini görmekten kâhya da keyif almıştı.

"Bu para tutuklular için mi?" diye sordu Arnau, emri yerine getirmek için yola çıktıklarında.

"Evet."

"Neden tutuklular için?"

"Onlar hapisteler, çünkü Grau'ya borçlular. Fakat Grau da onların yiyeceklerinin parasını ödemekle yükümlü."

"Ya ödemezse?"

Sahil istikametine, aşağıya doğru yürümeye devam ettiler.

"O zaman serbest bırakılırlar. Bu da Grau'nun isteyeceği son şeydir. Kraliyet vergilerini ve hapishane müdürü için ödemelerini yapar, ve tutuklularının yemek parasını da öder. Kanun böyle."

"Fakat..."

"Boşver, evlat."

Evlerine dönerken konuşmadan yürüdüler.

O akşam, Arnau ve Bernat garip görevlerini yerine getirmek üzere hapishaneye gittiler. Katedral okulundan dönerken, meydanı geçmek zorunda olan Joan'ın eve gelince anlattıklarında duyduklarına göre, ayaklanma hâlâ devam ediyordu. Santa María'dan, meydanın tepesine uzanan Mar Sokağı bile kalabalığın bağırışları duyulabiliyordu. İnsanlar, sabahki satıştan çekilen tahılın depolandığı yer olan yargıcın sarayının etrafına üşüşüp, burada yığılıyorlardı. Burası aynı zamanda Grau'nun tutuklularının da muhafaza edildiği yerd.

Kalabalık tahıl istiyordu ve eyalet yetkililerinin bunu düzenli bir şekilde paylaştıracak yeterli sayıda adamı yoktu. Beş meclis üyesi, bir çözüm bulmaya çalışması için yargıcı ziyaret ettiler.

"Herkes yemin etsin," dedi bir tanesi. "Yemin etmeyen tahıl alamaz. Her tahıl satın alan, sadece ailesine yetecek miktarda tahıl aldığına dair yemin etsin."

Diğer bir konsey üyesi: "Bunun işe yarayacağını düşünüyor musun?" diye şüpheyle sordu.

"Yemin kutsaldır," dedi birincisi sertçe cevabı yapıştirarak. "İnsanlar kontratları için and içmiyorlar mı, veya masum olduklarını iddia ederlerken, ya da yükümlülüklerini yerine getireceklerine dair? Kutsal emanetlerin önünde yemin etmek için San Felix'in sunağına gitmiyorlar mı?"

Sarayın balkonundan kararlarını açıkladılar. Kelimeler açıklamaları duyamayanlara kadar yayıldı ve dindar Hristiyanlar, yemin edeceklerini haykırdılar . . . bir kez daha, hayatları boyunca sık sık yaptıkları gibi.

Tahıl tekrar meydana çıkarıldı. Açlık neredeyse elle dokunulur şekilde hissediliyordu. Bazıları yeminlerini ettiler, fakat çok

geçmeden, bağrıışmalar, tartışmalar ve itiş kakış yeniden başladı. Kalabalığın öfkesi arttı ve Carmelite keşişinin yetkililer tarafından saklandığını söylediği tahılı talep etmeye başladılar.

Arnau ve Bernat, hâlâ Mar Sokağı'nın sonunda, meydanda, tahıl satışının yapıldığı yargıcın sarayının evinin bulunduğu yerin karşı köşesinde bekliyorlardı. Etrafları, protesto eden ve bağırarak kalabalıkla çevriliydi.

"Baba," diye sordu, Arnau, "Bizim için de tahıl kalacak mı?"

"Umarım," dedi Bernat, oğlunun yüzüne bakmamaya çalışarak. Nasıl kalabilirdi ki? Talep eden kalabalığın çeyrek sayısına bile yetecek miktarda tahıl yoktu.

"Baba," diye ısrar etti Arnau, "neden tutukluların yiyeceği garantilenmişken, bizimki değil?"

Bernat gürültüden oğlunu duymamış gibi davranmayı tercih etti, fakat yine de oğluna doğru kaçamak bir bakış atmak-tan da kendini alıkoyamadı. O, açlıktan ölüyordu: Bacakları ve kolları değnek gibi kalmıştı, bir zamanlar, neşeyle tasasız bakan gözleri, şimdi, sıska suratından dışarı fırlayacak gibiydi.

"Baba, beni duydun mu?"

"Evet, diye düşündü Bernat, ama sana ne diyebilirim ki? Açlıkla biz fakirlerin birleşik olduğumuzu mu? Sadece zenginlerin yemek yiyebileceğini mi? Sadece zenginlerin kendi borçlularını muhafaza etme lüksüne sahip olduklarını mı? Biz fakirlerin onlar için birer hiç olduğumuzu mu? Fakirlerin çocuklarının, yargıcın sarayında tutuklu bulunan esirlerden daha değersiz olduklarını mı?" Bernat hiçbir şey demedi.

"Sarayda tahıl var!" diye bağırdı, kalabalıkla birlikte. "Sarayda tahıl var!" diye daha da yüksek sesle bağırdı, etrafındaki seslerini kesip ona doğru bakmaya başladığında. Az sonra bir çoğu yargıcın sarayında tahıl olduğu konusunda ısrar eden bu

adamı fark etti. "Eğer olmasaydı tutukluları nasıl beslerlerdi?" diye sordu elinde tuttuğu Grau'nun para dolu kesesini havaya kaldırarak. "Soylular ve zenginler tutukluların yemeği için para ödüyorlar! Hapishane yöneticileri tutuklular için tahılı nereden buluyorlar? Bizim gibi satın mı almaları gerekiyor?"

Kalabalık, Bernat'a geçebilmesi için yol verdi. Bernat kendinden geçmiş bir haldeydi. Arnau onun dikkatini çekmeye çalışarak arkasından koşturdu.

"Ne yapıyorsunuz, baba?"

"Yöneticiler bizim gibi yemin etmek zorundalar mı?"

"Neyiniz var, baba?"

"Yöneticiler tutuklular için tahılı nereden buluyorlar? Neden bizim çocuklarımız için yeterli tahıl yokken, tutuklular için fazlasıyla var?"

Bernat'ın sözleri kalabalığı iyice ateşledi.

Bu defa görevliler, çapulcu kalabalık onları yutarken erzakı geri çekemediler. Pere Juyol ve şehir yargıcı, onları savunmak için koşan ve saraya geri gidene kadar onlara eşlik eden birkaç asker tarafından kurtarılmayıp, neredeyse linç ediliyorlardı.

Çok azı ihtiyaçlarını karşılayacak kadar alabilmeyi başardılar. tahıl meydana saçılmış ve çapulcu takımı tarafından üzerlerine basılarak ziyan olmuştu. Aynı zamanda ezilme riskini de göze almış olanlar, yerden toplamaya çalışıyorlardı.

Biri eyalet meclisi üyelerinin suçlanması gerektiğini haykırdı. Kalabalık onları evlerinden dışarı sürüklemek için koşmaya başladı.

Bernat bu ortak deliliğe katıldı, herkesten daha fazla bağırarak, kendisini, bu öfkeden kudurmuş vatandaş selinin akıntısına bıraktı.

"Baba, baba!"

Bernat aşıağı, oğluna doğru baktı.

“Burada ne arıyorsun?” diye sordu, hâlâ koşar adımlarla yürüyüp, avazı çıktığı kadar bağırarak.

“Ben . . . Size ne oldu böyle, baba?”

“Buradan uzaklaş. Burası çocuklara göre bir yer değil.”

“Nereye gide...”

“Gel, al bunu.” Bernat onun eline iki para kesesi uzattı: Kendininkini ve esirler için olanını.

“Bunlarla ne yapmam gerek?”

“Eve git, oğlum, eve git.”

Arnau babasının kalabalığın ortasında gözden kayboluşunu izledi. En son gördüğü şey babasının gözündeki nefret kıvılcımlarıydı.

“Nereye gidiyorsunuz, baba?” diye arkasından bağırdı.

“Özgürlüğü aramaya,” dedi yanlarında bir yerde oturan ve şehrin sokaklarını arı kovanlarına döndüren kalabalığı izleyen bir kadın.

“Ama, biz zaten özgürüz,” diyecek oldu Arnau.

“Açlığın olduğu yerde, özgürlük yoktur, evlat,” diye açıkladı kadın.

Arnau, gözyaşları içinde, koşuşturan kalabalığın arasında, yolunu bulabilmek için mücadele etti.

KARGAŞA İKİ TAM GÜN sonra sona erdi. Meclis üyeleri ve başka birçok soylunun köşkleri yağmalandı. Öfkeli kalabalık, önce yiyecek arayışıyla . . . daha sonra da intikam arayışıyla şehrin etrafını dolaştı.

İki tam gün Barselona şehri büyük bir karmaşanın içinde dalgalanmıştı. Yetkililerin gücü bunu durdurmaya yetmemişti, ta ki, Kral Alfonso yeterli sayıda askerle bu vahşeti durdurmak için gelinceye kadar. Yüz kişi tutuklandı ve daha birçokları cezalandırıldı. Bu yüz kişiden on tanesi, çok kısa süren mahkemelerden sonra asıldı. Tanıklık etmek için çağrılanların arasından ise çok azı, sağ gözünün üzerindeki doğum lekesi yüzünden kolay tanınan Bernat Estanyol'u, Blat Meydanı'ndaki isyanın kışkırtıcılarından biri olarak göstermedi.

Arnau, Pere'nin evine kadar, Mar Sokağı boyunca, Santa María'ya bir kez bile bakmadan koştu. Babasının gözleri kafasına kazınmıştı; kulaklarında hâlâ çığlıkları yankılanıyordu. Daha önce onu hiç böyle görmemişti. "Ne oldu size böyle, baba? O kadının söylediği gibi özgür olmadığımız doğru mu?" Hiç kimseye ve hiçbir şeye aldırmadan Pere'nin evine koştu ve kendisini odaya kapattı. Joan onu hıçkırıklarla ağlarken buldu.

"Şehir çıldırmış gibi...", dedi Joan, kapıyı açtığı sırada, "Neler oluyor?"

Arnau cevap vermedi. Kardeşi odayı arandı.

"Babam nerede?" diye sordu. Arnau, gözyaşlarını tutarak şehri işaret etti.

"Onlarla mı beraber?"

"Evet," diye kekelemeyi başardı Arnau.

Joan, piskoposun sarayından dönerken onu kaçmaya zorlayan isyanı yeniden hatırladı. Askerler, Yahudi mahallesinin kapılarını kapamışlardı ve zengin Hristiyanların evlerini yağmalamakla meşgul olan isyancıları uzak tutmak için, kapıların önünde nöbet tutuyorlardı. Nasıl olurdu da Bernat onlarla birlikte olurdu? Kapıları kırarak içeriden kucak dolusu eşyalarla çıkan, öfkeden kudurmuş bir insan topluluğu görüntüleri, Joan'ın kafasını doldurmuştu. Bernat'ın onların arasında olmasına imkân yoktu.

"Olamaz," dedi yüksek sesle. Arnau yattığı şilteden ona doğru baktı. "Bernat onlar gibi değildir... Bu nasıl mümkün olabilir?"

“Bilmiyorum. Binlerce insan vardı. Hepsi birden bağıryorlardı...”

“Fakat... Bernat? Bernat onların yaptıkları şeyleri yapmaz... Belki sadece . . . birini bulmaya çalışıyordu.”

Arnau bakışlarını Joan’a dikti. “En yüksek sesle bağırmanın o olduğunu sana nasıl söyleyebilirim? Kendi inanmadığım bir şeyi sana nasıl söyleyebilirim?”

“Bilmiyorum, Joan. Çok kalabalıktı.”

“Hırsızlık yapıyorlardı, Arnau! Şehir meclisi üyelerine saldırıyorlardı.”

Arnau’nun bakışları onu susturdu.

İKİ OĞLAN O GECE, babalarının dönüşünü boşuna beklediler. Ertesi gün, Joan okula gitmek için hazırlandı.

“Gitmemelisin,” diye tavsiyede bulundu, Arnau.

Şimdi bir bakışıyla susturmak sırası Joan’da idi.

O AKŞAM GERİ döndüğünde, Joan’ın tek yorumu: “Kral Alfonso’nun askerleri isyanı sona erdirmişler,” oldu.

Fakat Bernat o gece de eve dönmedi.

Ertesi sabah Joan Arnau’ya bir kez daha hoşçakal dedi.

“Dışarı çıkmalısın,” dedi Joan, Arnau’ya.

“Ya babam eve gelirse? Döneceği tek yer burası,” dedi, üzüntüden boğulmuş bir sesle.

İki oğlan birbirlerine sarıldılar. İkisi de “neredesiniz, baba?” diye düşünüyorlardı.

Dışarıdan haber almak üzere çıkan Pere oldu. Neler olduğunu öğrenmek için çıkmak, dönüşte getirdiği haberi Arnau'ya söylemekten daha kolaydı.

"Üzgünüm, evlat," dedi Arnau'ya. "Baban tutuklanmış."

"Peki şimdi nerede?"

"Yargıcın sarayında, fakat..."

Henüz lafını bitirmemişti ki, Arnau dışarı fırladı. Pere karısına baktı ve başını iki yana salladı. Yaşlı kadın yüzünü ellerinin arasına gömdü.

"Mahkeme çok kısa sürmüş," diye açıkladı Pere. "Birçok şahit Bernat'ı yüzündeki benden tanımış ve isyanın elebaşlarından biri olduğuna dair yemin etmişler. Neden yaptı ki bunu? Görünüşü çok..."

"Çünkü, karınlarını doyurması gereken iki çocuğu var," diye karısı, yaşlı gözlerle onun sözünü kesti.

"Çünkü o...," dedi Pere, canından bezmiş bir sesle, "onu, diğer dokuz kişiyle birlikte Blat Meydanı'nda asmışlar."

Mariona ellerini tekrar yüzüne götürdü, fakat aniden indirdi.

"Arnau...," diye haykırdı, başıyla kapıyı göstererek. Kocasının sözleri onun bocalamasına neden oldu:

"Bırak gitsin. Bugünden itibaren, o artık bir çocuk değil."

Mariona başıyla onayladı. Pere kadına yaklaştı ve onu kollarının arasına aldı.

Kralın emriyle, infazlar çabucak yerine getirilmişti. Darağacı hazırlayacak vakit yoktu, bu yüzden tutuklular atlı arabalarda asılmışlardı.

Arnau Blat Meydanı'na kadar koştu. Nefes nefese kalmıştı, hızla soluyordu. Meydandaki insanlar ise sessizce, ona arkaları dönük bir şekilde, gözlerini dikmiş başlarının üzerinden görünen, saraya bitişik, asılmış on cansız bedene bakıyorlardı.

“Hayır...! Baba!”

Acı dolu haykırışı, meydanda yankılandı. Yüzlerce baş ona doğru döndü. Arnau ona yol vermek için geriye çekilen kalabalığın arasından yavaşça yürüdü. On cansız yüzü inceledi.

“BIRAK DA, EN AZINDAN, gidip pedere haber vereyim,” diye yalvardı Pere’nin karısı.

“Ben söyledim, oraya varmak üzeredir.”

Arnau babasını teşhis ettiğinde kustu. Etrafındaki insanlar geriye doğru kaçıştılar. Oğlan, yuvalarından fırlamış halde şimdi sonsuzlukla savaşıyor gözlerle ve gerilmiş hatlarıyla bir düşmüş, morumsu siyah, şişmiş yüze bir kez daha baktı. Babasının dili, cansız bir şekilde, ağzının kenarından dışarı sarkmıştı. İkinci ve üçüncü bakışlarında ise Arnau sadece safra kustu.

Omzunda bir el hissetti.

“Gitmeliyiz, evlat” dedi, Peder Albert.

Peder onu Santa María yönüne doğru çekmeye çalıştı, fakat oğlan kıpırdamadı. Babasına tekrar baktı ve gözlerini kapadı. Bir daha hiç acıkmayacaktı. Arnau bir yaprak gibi titredi. Peder Albert onu tekrar bu ölümcül, ürkütücü manzaradan uzağa çekmeye çalıştı.

“Bırakın beni, peder. Lütfen.”

Rahibin ve meydandaki diğer insanların bakışları üstünde, Arnau eğreti idam sehpalalarına doğru, sallanarak koştu. Karnını sıkıca tutuyor ve hâlâ baştan aşağı titriyordu. Babasının yanına ulaştığında, cesetlerin yanında nöbet tutan askerlerden birine döndü.

“Onu aşağı indirebilir miyim?” diye sordu.

Babasının cansız bedeninin altında duran çocuğun ısrarcı bakışlarıyla karşı karşıya kalan asker, durakladı. Eğer asılmış olan o olsaydı, kendi çocukları ne yapardı?

“Hayır,” demek zorunda kaldı. Orada olmamayı isterdi. Bir grup Arap’la çatışıyor olmayı, ya da kendi çocuklarıyla beraber olmayı tercih ederdi... Bu ne biçim bir ölümdü? Bu asılmış adam, sadece çocukları için, ona gözleriyle yalvaran bu çocuk için sa-
vaşıyordu. Vali neden orada değildi? Vali onların meydanda üç gün asılı kalmalarını emretmişti.

“Beklerim.”

“Daha sonra, Barselona’da idam edilen herkes gibi, onlar da şehir kapılarının üzerine koyulacak, böylece oradan geçen herkes, kanunları tanıyacak.”

Bunu söyledikten sonra, asker Arnau’ya arkasını döndü ve asılmış vücutların etrafında devriye gezmeye devam etti.

“Açlık,” dendiğini duydu arkasından. “O, sadece açtı.”

Anlamsız devriye yürüyüşü onu tekrar Bernat’ın cansız vücudunun yanına getirdiğinde, oğlan hâlâ babasının altında, yere oturmuş, başını ellerinin arasına almış, ağlamaya devam ediyordu. Asker zorlukla ona bakmaya cesaret etti.

“Benimle gel, Arnau,” dedi yine onun yanına gelen peder.

Arnau, başını sallayarak itiraz etti. Peder Albert bir şeyler söylemek üzereydi ki, ani bir bağırış, onu susturdu. Diğer kurbanların aileleri, meydana varıyorlardı. Anneler, eşler, çocuklar ve kardeşler, asılı adamların etrafına akın ettiler. Ara sıra yükselen yas feryatlarının dışında, sessizdiler. Asker kâfirlere karşı atılan savaş çılgınlıklarını hatırlamaya çalışarak, dikkatini devriye gezmeye verdi. Evine dönerken meydandan geçmek zorunda olan Joan, bu korkunç manzarayı gördüğünde, kendinden geçerek bayıldı. Hâlâ aynı noktada oturarak, ileri geri sallanan Arnau’yu fark edecek vakti bile olmamıştı. Joan’ın okul arkadaş-

ları onu kaldırdılar ve piskoposun sarayına götürdüler. Arnau da kardeşini görmedi.

Saatler geçti. Arnau, merhamet duygusu ile hastalıklı merak tutkuları yüzünden meydana gelip giden kasaba halkına karşı ilgisizdi. Sadece askerlerin düzenli şekilde yukarı aşağı gidip gelen postallarının çıkardığı ses onu kendine getiriyordu.

“Arnau, ben senin özgür olabilmen için, sahip olduğum her şeyden vazgeçtim. Bana, babama, babamın babasına yaptıklarını, hiç kimse sana yapamasın diye, asırlardır Estanyol ailesine ait olan toprakları terk ettim . . . ve şimdi, tekrar yine aynı durumdayız, kendilerini soylu diye adlandıran insanların merhametine sığınmış bir halde. Fakat şimdi büyük bir fark var: Hayır diyebiliriz. Oğlum, özgürlüğü kullanmayı öğren, bunu kazanmak bize çok pahalıya mal oldu. Kararlarını ancak ve yalnızca sen vereceksin.”

“Hayır diyebileceğimiz doğru mu baba? Askerin postalları gözünün önünden bir kez daha geçti. Açlığın olduğu yerde, özgürlük olmaz. Artık aç değilsiniz, baba. Peki özgürlüğünüze ne oldu?”

“Onlara iyi bakın çocuklar.”

Bu ses...

“Onlar suçlular. İyi bakın.” İlk kez Arnau başını kaldırdı ve asılmış adamları görmeye gelen insanlara baktı. Barones ve üç üvey çocuğu, Bernat Estanyol’un önünde durmuş, onun gerilmiş yüzüne dikkatle bakıyorlardı. Arnau önce Margarida’nın ayaklarına dikti bakışlarını, daha sonra da yüzüne. Kuzenlerinin benzi atmıştı, fakat barones gülümseyerek, doğrudan ona bakıyordu. Arnau, parmak uçlarına kadar titredi. Isabel’in “Barselona vatandaşı olmayı hak etmiyorlar” dediğini duydu. Parmaklarını avuçlarının içine gömdü; kızardı ve alt dudağının titremeye başladığını hissetti. Barones hâlâ gülümsüyordu: “Kaçak bir köleden başka ne beklenirdi ki?”

Arnau baronesin üzerine atılmaya hazırlanıyordu. Fakat asker ona engel olmak için harekete geçti.

“Bir sorun mu var, evlat?” Arnau’nun dik bakışlarını takip etti. “Yerinde olsam, bunu yapmazdım,” diye uyardı. Arnau, onun etrafından dolanmak istedi, fakat asker dirseklerinden yakaladı. Isabel artık gülümsemiyordu, fakat orada küstah, kibirli ve sert bir ifade ile, ona saldırması için meydan okur şekilde duruyordu. “Yerinde olsam bunu yapmazdım, bu senin sonun olur,” dediğini duydu adamın. Adama baktı. “Baban artık ölü,” diye ısrar etti asker, “Sen yaşıyorsun. Otur tekrar yerine.” Asker Arnau’nun ona karşı koymayı bıraktığını hissedebiliyordu. “Otur yerine,” diye tekrarladı.

Arnau boyun eğdi ve asker onun yanında durdu.

“Onlara iyi bakın çocuklar,” dedi barones tekrar, yüzünde az önceki gülümseme ile. “Yarın tekrar buraya geleceğiz. Asılmış adamlar, çürüyene kadar burada kalacaklar, tıpkı bütün kaçak suçluların çürümeye terk edilmesi gerektiği gibi.”

Arnau, alt dudağının titremesini kontrol edemediğini fark etti. Barones ona arkasını dönmeye karar verene kadar, Puig ailesine uzun uzun bakmaya devam etti.

“Bir gün . . . bir gün sizin öldüğünüzü görecekim . . . hepinizin öldüğünü görecekim” diye kendi kendine söz verdi. Arnau’nun nefreti, Blat Meydanı boyunca, barones ve üvey çocuklarını takip etti. Isabel, ertesi gün tekrar geleceğini söylemişti. Arnau babasının cansız vücuduna baktı.

“Yemin ederim, bir daha senin görüntün onları memnun edemeyecek, fakat ne yapabilirim? –Askerin postallarını bir kez daha önünden geçerken gördü– Senin bedenini burada, bir ipin ucunda çürümeye bırakmayacağım, baba.”

Arnau, babasının cesedini oradan uzaklaştırmanın bir yolunu bulabilmek için orada birkaç saat daha geçirdi, fakat bütün

planları uygun adım marş yürüyen askerin postallarına takılıp kalıyordu. Bernat'ı görünmeden aşağı indirebilmeyi bile başaramazdı: Gece meşaleleri yakmak zorunda kalacaklardı . . . yanan meşaleler . . . yanan meşaleler? O kıymetli dakikalarda, Joan'ın meydana doğru gelmekte olduğunu gördü. Kardeşi, ağlamaktan kan çanağına dönmüş, şişmiş gözleri ile kağıt gibi bembeyaz olmuş ve hayatından bezmiş bir halde ona doğru yürüdü. Arnau ayağa kalktı ve Joan kendini onun kollarına attı.

"Arnau... ben....," diye kekeledi.

"Dinle beni," dedi Arnau, ona sarılmış halde. "Ağlamaya devam et....," "İstesem de durduramıyorum ki" diye düşündü Joan, ağabeyinin sesindeki tonlamaya şaşırarak.

"Bu gece saat onda, meydanın ve Mar Sokağı'nın köşesinde saklanmanı istiyorum. Kimsenin seni görmemesine dikkat et. Bir . . . bir battaniye getir. Pere'nin evinden bulabildiğin en büyük olanını. Şimdi eve git."

"Fakat..."

"Eve git, Joan, askerlerin senin yüzünü görmelerini istemiyorum."

Arnau kardeşini iterek uzaklaştırmak zorunda kaldı. Joan önce ağabeyinin yüzüne bir bakış attı, sonra da babalarının bedenine. Hıçkırıklarla sarsılmaya başladı.

"Eve git, Joan."

O gece, meydanda sadece sallanan bedenlerin altlarında gruplar halinde yakınlarının kaldıkları sırada, nöbet değişimi yapıldı. Yeni gelen askerler, cesetlerin etrafında devriye gezinmeyi bıraktılar, onun yerine at arabalarının bir ucunda yaktıkları ateşin etrafında oturmaya başladılar. Gecenin serinliğinde her şey çok sessizdi. Arnau ayağa kalkıp, tanınmamaya çalışarak, askerlerin önünden geçti.

"Bir battaniye almaya gidiyorum," dedi onlara.

Bir asker ona doğru baktı.

Blat Meydanı'nı boydan boya geçerek, Mar Sokağı'nın köşesine geldi. Joan'a ne olduğunu merak ederek, orada birkaç dakika durdu. Saat on olmuştu: Nerede kalmıştı? Arnau alçak sesle seslendi. Cevap gelmedi.

"Joan?" diye fısıldadı.

Karşı taraftaki kapı girişinde bir gölge belirdi.

"Arnau?" dendiğini duydu, karanlığın içinden.

"Tabii ki benim." Joan'ın rahatlayarak iç çekişi çok net bir şekilde duyuldu.

"Kim olduğunu sandın ki? Neden ilk seslendiğimde cevap vermedin?"

"Çok karanlık," Joan'ın tek verebildiği cevaptı.

"Battaniyeyi getirdin mi?" Karanlıktaki gölgenin elinde bir bohça vardı. "İyi, onlara bir battaniye almaya gittiğimi söyledim. Ona sarınmanı ve gidip benim yerime oturmanı istiyorum. Parmak uçlarında yürü, böylece daha uzun boylu görünürsün."

"Ne yapmayı planlıyorsun?"

"Onu yakacağım," dedi Arnau, Joan yanına geldiğinde. Askerlerin seni ben sanmasını istiyorum. Yapman gereken tek şey . . . altında otur, benim oturduğum yerde ve hiçbir şey yapma. Sadece yüzünü gizle ve kıpırdama. Ne görürsen gör, ne olursa olsun, kıpırdama. Anladın mı?" Joan'ın cevabını beklemedi. "Bütün bunlar sona erdiğinde, sen benim yerime geçeceksin. Sen Arnau Estanyol olacaksın, babanın tek çocuğu. Anlıyor musun? Eğer askerler sorarsa...,"

"Arnau."

"Efendim?"

"Ben bunu yapamam."

"N . . . ne?"

"Ben bunu yapamam. Askerler anlarlar. Babamızı gördüğümde..."

"Onun çürüyüşünü mü görmeyi tercih edersin? Onun cesedinin şehir kapılarına asılıp, kargalar ve kurtçuklar tarafından iştahla yendiğini görmeyi mi yeğlersin?" Arnau bekledi. Kardeşine bu sahneyi hayal etmesi için vakit verdi. "Ölümünden sonra bile baronesin onunla alay etmeye devam etmesini mi istiyorsun?"

"Bu günah değil mi?" diye sordu Joan ansızın.

Arnau kardeşinin yüzünü seçmeye çalıştı karanlıkta, fakat sadece bir gölge görebildi.

"Onun tek suçu aç olmaktır! Bunun günah olup olmadığını bilmiyorum, fakat babamızın bedenini, bir ipin ucunda sallanır halde çürümeye bırakmayacağım. Bunu yapacağım. Eğer yardım etmek istiyorsan, battaniyeye sarın, oraya git ve sakince otur. Eğer istemiyorsan..."

Bunun üzerine, Joan Blat Meydanı'nı geçerken, Arnau, Mar Sokağı'ndan aşağıya doğru yürümeye başladı. Battaniyeyi vücuduna sardı ve Bernat'a baktı: Askerlerin yaktıkları meydan ateşinin bulanık bir şekilde aydınlattığı, at arabalarından sarkan on hayaletten biriydi. Joan onun yüzünü görmek istemedi. Bu mor, sarkmış dile bakmak durumunda olmak istemiyordu, fakat buna rağmen, gözlerini Bernat'tan ayıramadı. Askerler onun yaklaşmasını seyrettiler.

Arnau Pere'nin evine koştu. Matarasını buldu ve içini boşalttı. Sonra kandildeki yağı onun içine koydu. Mutfaktaki ocağın yanında oturan Pere ve karısı onu seyrettiler.

"Ben yaşamıyorum," dedi onlara baygın bir sesle. Bakışlarını şefkatli bir şekilde ona dikmiş olan Mariona'nın elini tuttu. "Joan benim yerime geçecek. Babamın sadece tek bir çocuğu vardı... Eğer bir şey olursa, onunla ilgilenin."

"Fakat, Arnau..."

"Şiiışşt," diye susturdu Arnáu.

"Sen ne yapacaksın?" diye ısrarla sordu yaşlı adam.

"Yapmam gerekeni," dedi Arnau, ayağa kalkarak.

"Ben yokum. Ben Arnau Estanyol'um." Askerler hâlâ ona bakıyorlardı. "Ceset yakmak günahtır," diye düşündü kendi kendine. Bernat ona doğru bakıyordu! Joan asılı adama birkaç adım kala durakladı. "Bu Arnau'nun fikri," dedi.

"Sen oradaki, bir sorun mu var?" dedi askerlerden biri, ayağa kalkmaya niyetlenerek.

"Yo, yok bir şey," diye cevapladı Joan, onu sorguluyormuş gibi görünen o ölü gözlere doğru yürümeye devam ederek.

Arnau yağ lambasını aldı ve evden dışarı çıktı. Biraz çamur buldu ve suratına sürdü. Şimdi onun katili olan bu şehre gelişle ilgili ne çok şey anlatırdı babası. Üzerinde adamların asılmış olduğu arabalarının dizildiği yerin hemen yanındaki Tapineria Sokağı'nın bitimine gelene kadar Blat Meydanı'nın yakınındaki La Llet ve La Corretgeria Meydanları'nın çevresinden dolandı. Joan, kendini ele vermemek için titremesini durdurmaya çalışarak, orada, babalarının altında oturuyordu. Arnau matarayı sırtına asarak ateşi arkasına sakladı ve saray duvarlarına karşı konmuş at arabalarının öbür tarafına doğru, yavaşça ilerlemeye başladı. Bernat dördüncü sıradaydı. Askerler, hâlâ sıranın diğer ucunda, yaktıkları ateşin etrafında toplanmış, konuşuyorlardı. Arnau cesetlerin arkasından yavaşça süzüldü. İkincisinin yanına ulaştığında, ağlamaktan gözleri şişmiş bir kadın onu gördü. Arnau durdu, fakat kadın uzaklara bakarak gözyaşı dökmeye devam etti. Babasının asılı olduğu arabaya tırmandı. Joan onu duydu ve döndü.

"Bakma!" dedi ağabeyi, aşağıya bakarak. "Ve fazla titremeye çalış."

Arnau babasının bedenine doğru uzandı fakat ani bir ses, tekrar yere çömelmesine neden oldu. Birkaç dakika bekledi ve bir kez daha ayağa kalktı; tekrar bir ses duydu fakat bu kez ayakta kaldı. Askerler hâlâ birbirleriyle konuşuyorlardı. Arnau matarayı kaldırdı ve içindeki yağı babasının vücuduna dökmeye başladı. Bernat'ın başı ona göre çok yüksekteydi, o yüzden ola- bildiğince yukarı uzanıyordu ve matarayı iyice sıkarak içindeki yağın tamamını boşaltmaya çalıştı. Matara boşaldığında, Arnau geriye, Tapineria Sokağı'na doğru yöneldi.

Sadece tek bir şansı olacaktı. Arnau zayıf alevini örtebilmek için, ateşi arkasına sakladı, "Bir defada ve doğru yapmalıyım" dedi. Askerlere baktı. Şimdi titreme sırası ondaydı. Derin bir nefes aldı ve meydana doğru hızla yürüdü. Bernat ve Joan on adım ötesindeydiler. Ateşi yukarı kaldırarak, ışığın kendi üzerine düşmesini sağladı. Meydana vardığında, kandil ışığı ona pırıl pırıl bir şafak vakti kadar berrak göründü. Askerler onun bulunduğu yöne doğru baktılar. Arnau hiçbirinin harekete geçmediğini fark ettiğinde, neredeyse koşmaya başlamak üzereydi. "Niye telaşlansınlar ki?" "Babamı yakacağımı nereden bilecekler ki? Babamı yakmak!" Elinde tuttuğu ateşi salladı. Askerlerin bakışı önünde, Joan'a yaklaştı. Kimse kımıldamadı. Arnau, Bernat'ın sarkan bedeninin altına geldiğinde durakladı ve ona son bir kez daha baktı. Kandilin yağı, daha önce orada var olan acının ve dehşetin kanıtı olan yüzünde parıldadı.

Arnau ateşi cesedin üzerine attı. Bernat yanmaya başladı. Askerler fırladı, çoktan kaçmaya başlamış olan Arnau'nun peşinden kovalarlarken, bir yandan da alevlere bakıyorlardı. Ateş at arabasının döşemesine düştü ve aşağıda biriken yağ havuzu da alev aldı.

"Hey, sen!" diye bağırان askerleri duydu.

Arnau neredeyse meydanın dışına varmak üzereydi ki, Joan'ın hâlâ at arabasının önünde oturduğunu gördü. Tamamıy-

la battaniyeye sarılmış bir halde, korkudan felç olmuş gibiydi. Kendi matemlerine gömülmüş bir halde, yas tutan diğerleri sessizce seyrediyorlardı.

“Dur! Kral adına, dur!”

Neredeyse dibinde olan askerlerin arkasına bakan Arnau, “Kımlıda, Joan!” “Kalk, yoksa yanacaksın!” diye bağırdı.

Joan’ı olduğu yerde bırakamazdı. Yanan yağ, yerde bir yılan gibi kıvrılarak, kardeşinin titreyen görüntüsüne doğru ilerliyordu. Arnau onu çekerek uzaklaştırmak üzereyken, daha önce onu görmüş olan kadın ikisinin arasına atladı.

“Kaç, kaç!” diye onu zorladı.

Arnau ilk askerın ellerinden kurtularak, tam gaz koştu. Kulaklarında askerlerin sesi yankılanarak, Bòria Sokağı’ndan aşağı, Nou Kapısı’na kadar koştu. Ne kadar uzun süre onun peşinden giderlerse, babasının yanına geri dönüp, ateşi söndürmeleri o kadar gecikecekti. Etrafına bakmadan hızla koşmaya devam etti. Hiçbiri genç olmayan ve hepsi ağır silahlarla yüklü askerler, asla onun gibi ateş hızıyla koşan genç bir oğlan çocuğunu yakalayamazlardı.

Arkasında “Kral adına, dur!” diyen ses tekrar duyuldu.

Sağ kulağının yanından bir vızıltı geçti. Arnau, önünde yere saplanan mızrağın sesini duydu. Sağına soluna birçok mızrak daha düşerken, son hızla Llana Meydanı’ndan koşarak geçti. Bernat Marcús Şapeli’nden geçerek Carders Sokağı’na vardı. Uzaklaştıkça, askerlerin bağırışları yavaş yavaş yok olmuştu. Nou Kapısı’na doğru koşmaya devam edemezdi, çünkü etraf kapıyı koruyan çok sayıda askerle çevriliydi. Eğer aşağı, denize doğru yönelirse, Santa María’ya ulaşacaktı; onun yerine yukarı, dağlara doğru giderse, en fazla Sant Pere de les Puelles’e kadar varabilirdi fakat sonra karşısına tekrar şehir surları çıkacaktı.

Deniz yönüne gitmeyi seçti. San Agustín Manastırı’nın eteklerinden geçti, daha sonra Mercadal mahallesinin labirent gibi

karmakarışık sokaklarında kayboldu. Duvarlara tırmandı, en karanlık gördüğü bahçelerin içinden geçti. En sonunda, arkasında kendi ayak seslerinden başka yankılanan bir ses duymadığına ikna olduğunda, yavaşladı ve yürümeye başladı. Aşağıya doğru, Rec Comtal'ı takip ederek, Santa Clara Manastırı'nın yanındaki Pla de'n Llull'a doğru gitti. Oradan Born Meydanı'na ulaşmak çok kolaydı, daha sonra da aynı ismi taşıyan sokağa ve nihayet Santa María'ya, yani sığınağına. Fakat, tam girişteki ahşap merdivenlerin altındaki boşluktan içeriye sıvışmak üzereyken, bir şey dikkatini çekti: Kilisenin zemininde alevleri sönmekte olan bir yağ lambası duruyordu. Onun cılız ışığının ardındaki gölgelere dikkatle baktı ve az sonra, yerde uzanmış yatan nöbetçinin bedenini gördü, ağzının köşesinden kan sızıyordu.

Arnau'nun kalbi küt küt atmaya başladı. Neler oluyordu? Nöbetçinin Santa María'yı gözetmesi gerekmiyor muydu? Kimin ne çıkarı ola...? Bakire Anamız! Santísimo Şapeli! *Bastaixlerin* yardım kutusu!

Arnau, ikinci kez düşünmeye gerek duymadı. Babası idam edilmişti; hiç kimsenin annesinin onuruna leke sürmesine izin veremezdi. Giriş merdivenlerinin altındaki boşluktan içeri yavaşça süzüldü ve kemerli yola doğru yöneldi. Santísimo Şapeli, sol tarafta, iki payandanın arasında kalıyordu. Kilisenin etrafından yürüdü ve ana sunağın yanındaki kolonlardan birinin arkasına saklandı. Santísimo Şapeli'nden sesler geldiğini duyabiliyordu ama, henüz hiçbir şey görememişti. Yandaki kolona kaydı. Oradan şapelin içini görebiliyordu ve yine her zamanki gibi düzinelerle mumla aydınlatılmıştı.

Bir adam şapelin parmaklıklarından dışarıya doğru tırmanıyordu. Arnau Bakire Ana'ya baktı: Her şey yolunda gözüküyordu. Neler olup bitiyordu? Gözleriyle şapelin içini taradı: Yardım kutusu zorla açılmıştı. Hırsız demir ızgarayı tırmanmayı bitirdiği sırada, Arnau *bastaixlerin*, yetimleri ve dulları için

attıkları demir paraların, kutuya düşerkenki şingirtisini duya-biliyordu.

Demir parmaklıklara doğru atlayarak adamın göğsüne vurdu ve avazı çıktığı kadar "hırsız!" diye bağırdı. Adam, beklenmedik bir şekilde yere düştü. Düşünecek zamanı yoktu. Adam ayaklarının üzerine sıçradı ve Arnau'nun yüzüne çok güçlü bir yumruk attı. Arnau'nun bedeni Santa María'nın zeminine sırtüstü çarptı.

“*Bastaixlerin* kasasını çaldıktan sonra kaçarken düşmüş olmalı” dedi kralın subaylarından biri. Arnau hâlâ bilinçsiz bir şekilde yerde yatıyordu.

Peder Albert başını sallayarak bunu kabullenmediğini belirtti. Arnau nasıl böyle korkunç bir şey yapmış olabilirdi? *Bastaixlerin* kasası, hem de Santísimo Şapeli’nde, Bakire Anası’nın yanı başında! Askerler gün doğmadan iki saat önce kendisine haber vermişlerdi.

“Hayır, bu olamaz” dedi içinden.

“Evet, peder”, diye ısrar etti subaylardan biri. “Bu kese çocuğun elindeydi,” dedi, içinde Grau’nun parasının bulunduğu keseyi havaya kaldırarak. “Bir çocuk bu kadar çok parayla ne yapar, yoksa?”

“Ya yüzü?” dedi bir diğer asker. “Eğer çalmak için değilse, neden biri yüzünü saklamak için çamurla sıvasın ki?”

Peder Albert yine başını salladı. Bir taraftan da askerin elinde tuttuğu keseye bakıyordu. Gecenin o saatinde orada ne işi vardı? O çantayı nereden bulmuştu?

“Ne yapıyorsunuz?” diye sordu peder, askerlerin Arnau’yu yerden kaldırdıklarını görünce.

“Onu hapse götürüyoruz.”

“Olmaz öyle şey,” diye söylendi peder.

Bütün o olanların bir açıklaması vardı elbet. Arnau’nun *bastaixlerin* kasasını çalmaya yeltenmiş olması mümkün değildi. Hayır, bunu Arnau yapmış olamazdı.

“O bir hırsız, peder.”

"Buna mahkeme karar vermeli."

"Evet, öyle de olacak," dedi subay, askerleri Arnau'nun kollarından tutmuş beklerken. "Ama kararı hapishanede bekleyecek."

"Eğer hapishaneye gitmesi gerekiyorsa, kilisenin hapishanesinde kalmalı. Suç kutsal mekanda işlendi. Yani bu kilisenin kararı olmalı, yargıcın değil."

Subay askerlere ve Arnau'ya baktı. Çaresizlik içinde askerlere çocuğu yere bırakmalarını söyledi. Çocuğun yüzü hızla yere çarpınca subayın dudaklarında bir memnuniyet gülümsemesi belirdi.

Peder Albert öfkeyle onlara baktı.

"Uyandırın onu," diye emretti, bir taraftan da elindeki anahtarlarla şapelin demir parmaklıklarının kilidini açarken. "Çocuğun anlatacaklarını duymak istiyorum."

Bastaiplerin kasasına yaklaştı. Kasanın üç kilidinin de zorlanmış ve paraların da çalınmış olduğunu gördü. Şapelin içindeki diğer her şey yerli yerinde duruyordu. "Neler oldu böyle, Hanımefendimiz?" diye sordu sessizce Bakire Ana'ya. "Arnau'nun böyle bir suç işlemesine nasıl izin verdin?" Askerlerin çocuğun yüzüne soğuk su serptiklerini gördü ve hırsızlığı duyan bazı *bastaipler* tam içeri girdikleri sırada, o da şapelden çıktı.

Arnau buz gibi suyu yüzünde hisseder hissetmez uyandı ve etrafının askerlerle çevrili olduğunu gördü. Bòria Sokağı'ndaki mızrak seslerini duydu tekrar. Onların önünde koşuyordu. Ona nasıl yetişmişlerdi? Yoksa ayağı takılıp düşmüş müydü? Askerler çocuğa doğru eğildiler. Ya babası! Orada yanıyordu! Kaçması gerekiyordu! Arnau ayağa kalkıp askerlerden birini itti, ama askerler onu kolaylıkla hareketsiz hale getirdiler.

Perişan bir halde olan Peder Albert, çocuğun askerlerin elinden kurtulmaya çalıştığını gördü.

“Başka şeyler de duymak istiyor musun, peder,” dedi alaylı bir şekilde subaylardan biri. “Yoksa bu itiraf sizin için yeterli mi?” diye devam etti aptallaşmış olan Arnau’yu işaret ederek.

Peder Albert elleriyle yüzünü kapatarak, derin bir nefes aldı. Sonra da askerlerin Arnau’yu tuttukları yere doğru yürüdü.

“Bunu neden yaptın?” dedi çocuğun yanına gelince. “Bu kasarın senin arkadaşların olan *bastaixlerin* olduğunu biliyorsun. Bu paralarla, derneklerindeki dul kadınları ve öksüz çocukları doyurduklarını, ölülerini gömdüklerini ve kilisenin mumlarını yanık tuttuklarını biliyorsun. Bunu neden yaptın, Arnau?”

Arnau karşısında rahibi görünce biraz olsun sakinleşti. Ama orada ne işi vardı? *Bastaixlerin* kasası, hırsız! Evet, hırsıza vurmuştu ama sonra neler olmuştu? Gözlerini faltaşı gibi açarak etrafına bakındı. Askerlerin arkasında duran birçok tanıdık yüz, onun bir cevap vermesini bekliyordu. Parmaklarının üzerine kalkarak, olan biteni görmeye çalışan Ramon’u, küçük Ramon’u, Jaume’yi ve Joan’ı tanıdı. Sonra defalarca su verdiği, Creixell kuşatmasında inanılmaz anlar paylaştığı Sebastià’yı, oğlu Bastianet’i ve daha birçok kişiyi gördü. Herkes bu olayı onun yaptığını düşünüyordu!

“Ben yapmadım...,” diye kekeleydi.

Subay elindeki Grau’ya ait olan keseyi havaya kaldırdı. Arnau da kesenin durması gereken yere doğru baktı. Keseyi şiltenin altında bırakmak istememişti. Eğer barones onları şikayet ederse, Joan’ı suçlamalarından korkuyordu. Ya şimdi..., “Kahrolası Grau! Kahrolası kese!”

“Bunu mu arıyordun?” diye sordu subay.

Bastaixlerden bir uğultu yükseldi.

“Ben yapmadım, peder,” diye kendini savundu Arnau.

Subay kahkahalara boğuldu. Hemen arkasından da askerler ona katıldı.

“Ramon, ben yapmadım. Size yemin ederim” dedi, bu sefer, doğrudan *bastaixler*le konuşarak.

“O zaman gecenin bu vaktinde burada ne arıyordun? O keseyi nereden buldun? Neden kaçmaya çalışıyordun? Neden yüzünde çamur var?”

Arnau elini yüzüne götürdü. Çamur kurumuştü.

Kese! Subay elindeki keseyi Arnau’nun önünde sallamaktan başka bir şey yapmıyordu. Bu sırada kiliseye durmadan başka *bastaixler* geliyor ve alçak sesle birbirlerine olanları anlatıyorlardı. Arnau havada sallanan keseye tekrar baktı. Kahrolası kese! Sonra rahibe doğru dönerek:

“Bir adam vardı...,” dedi. “Onu durdurmaya çalıştım ama başaramadım. Çok güçlüydü.”

Subayın alaylı kahkahaları tekrar içeride yankılandı.

“Arnau,” dedi peder. “Subayın sorularına cevap vermelisin.”

“Hayır, yapamam,” dedi Arnau. Subaylar, askerler ve *bastaixler* arasında bir uğultu yükseldi.

Peder Albert sessiz bir şekilde bakışlarını Arnau’ya dikmişti. Kaç kere dinlemişti o kelimeyi. Günah çıkarmaya gelen kaç kişi günahlarını anlatmayı reddetmişti o güne kadar? “Yapamam” diyorlardı yüzlerindeki korku ifadesiyle; “eğer bir duyan olursa...” Tabii, diyordu rahip içinden, yaptıkları hırsızlığı, zinayı, Tanrı’ya, İsa’ya ya da Meryem Ana’ya yapılan hakaretleri bir duyarlarsa onları tutuklayabilirlerdi. İşte o zaman ısrar etmesi gerekiyordu bütün o kişilere, ebediyen bu sırrı saklayacağına yemin ederek, onların vicdanlarını Tanrı’ya ve onun affına açmalarını sağlayarak.

“Peki yalnız olsak bana anlatır mısın?” diye sordu peder.

Arnau evet anlamında başını salladı ve peder Santísimo Şapeli’ni işaret etti.

"Burada bekleyin," dedi etrafındakilere.

"*Bastaixlerin* kasası söz konusu," dedi askerlerden biri, onlardan birinin de olması gerekir."

Peder Albert önce Arnau'ya baktı, sonra da kabul etti.

"Ramon?" dedi peder, bunu ona teklif ederek.

Çocuk da kabul etti ve üçü birlikte şapelin içine girdiler. Arnau burada bütün içini boşalttı. Tomàs'ı, babasını, Grau'nun kesesini, baronesin verdiği görevi, isyanı, idamları, yangını, kasa hırsızını takip edişini ve onu elinden kaçırmış olduğunu anlattı. Elindeki Grau'nun kesesi olduğunun ortaya çıkmasından ve babasının cesedini yaktığı için onu birilerinin tutuklamasından ne kadar korktuğunu anlattı.

Arnau uzun bir süre anlattı, ama kendisine vuran adamı tarif edemedi; etraf karanlıktı diye cevap verdi, yanındaki iki kişinin sorularına. Adam çok iri ve kuvvetliydi. Sonunda rahip ve *bastaixler* birbirlerine baktılar; çocuğa inanıyorlardı. Ama şapelin dışında bekleyen o kadar kişiye hırsızlığı onun yapmadığına nasıl inandıracaklardı? Rahip önce Bakire Ana'ya, sonra da kilidi zorlanmış kasaya bir baktı ve şapelden dışarı çıktı.

"Sanırım çocuk doğruyu söylüyor," dedi etraftaki küçük kalabalığa. "Sanırım kasayı o soyamadı; hatta çalana da engel olmaya çalıştı."

Ramon da pederin arkasından dışarı çıkmış, onun söylediklerini başıyla onaylıyordu.

"Peki o zaman," diye sordu subay, "benim sorularıma neden cevap veremiyor?"

"Bunun bazı sebepleri var ve ben de bu sebepleri biliyorum." Ramon başıyla onaylamaya devam ediyordu. "Ve bu sebepler gerçekten çok geçerli. Aranızda bana inanmayan varsa, söylesin." Kimse sesini çıkarmadı. "Şimdi, derneğin üç meclis üyesi adamı nerede?" Üç *bastaix* diğerlerinden ayrılıp, Peder Albert'in

önüne geldiler. “Her birinizde kasayı açan üç anahtardan biri var, öyle değil mi?” Adamlar evet dediler. “Bu kasanın en son sadece sizin tarafınızdan ve kurallara göre on dernek üyesinin huzurunda açıldığına yemin eder misiniz?” Adamlar yüksek sesle hep birlikte yemin ettiler. “Peki kasanın içindeki paranın, kayıt defterindeki son rakamla aynı olduğuna yemin eder misiniz?” Adamlar yine yüksek sesle hep birlikte yemin ettiler. “Ve siz, subay, çocuğun elindeki kesenin bu olduğuna yemin eder misiniz?” Subay evet anlamında başını salladı. “Peki kesenin içindekilerin, keseyi bulduğunuz andakiyle aynı olduğuna yemin eder misiniz?”

“Kral Alfonso’nun askerlerinden birine hakaret ediyor olduğunuzun farkında mısınız?”

“Yemin ediyor musunuz, etmiyor musunuz?”

Bazı *bastaixler* subaya yaklaşarak, bakışlarıyla ondan bir cevap beklediklerini ima ettiler.

“Yemin ederim.”

“Güzel,” dedi Peder Albert; “şimdi gidip kasa defterini bulacağım. Eğer hırsız bu çocuksa, kesenin içindeki para, kasa defterinde kayıtlı olan miktarla aynı ya da daha fazla olmalı; eğer daha az ise, bu çocuğa inanmalısınız.”

Bastaixler arasında yine bir uğultu yayıldı; hepsi Arnau’ya baktılar. Hepsi de bu çocuğun matarasından soğuk su içmişlerdi.

Peder Albert, şapelin anahtarını Ramon’a verip, ona kapamasını emrettikten sonra, kanunlar gereği üçüncü bir kişinin koruması altında olan kasa defterini almak için bir odaya gitti. Aklında kalan hesaplara göre, Grau’nun, tutuklularına yiyecek vermesi için yargıca gönderdiği para ile kasadaki paranın çok farklı miktarlarda olması gerekirdi; Grau’nun gönderdiği para çok daha az olmalıydı. Bu kanıt çocuğun lehine olacaktı. Peder gülümsedi.

Peder Albert kasa defterini almak için Santa María'ya doğru ilerlerken, Ramon da şapelin demir parmaklıklarını kilitlemek için içeri girdiğinde, parlaklık saçan bir şey gördü. Parlaklığı yakından inceledikten sonra, hiç kimseye hiçbir şey söylemeden şapeli kilitleyip çıktı ve Arnau'nun etrafına toplanmış olan askerlerin ve *bastaixlerin* yanına gitti. Aralarından üç tanesinin kulağına bir şeyler fısıldadı ve kimse fark etmeden birlikte kili-seden çıktılar.

"Kasa defterine göre," diye peder yüksek sesle konuşmaya başladı, kasa defterini önde gelen üç adama göstererek, "kasanın içinde tam yetmiş dört gümüş para ve beş kuruş vardı. Şimdi kesenin içindekileri sayın," dedi subaya dönerek.

Daha kesenin ağzını açmadan subay başını iki yana salladı. Kesenin içinde yetmiş dört gümüş para olması mümkün değildi.

"On üç gümüş para," dedi. "Ama paranın bir kısmını alıp gitmiş bir suç ortağı da olabilir."

"Peki o suç ortağı neden on üç parayı Arnau'ya bırakmış olsun ki?" dedi *bastaixlerden* biri.

Oradaki herkes bu cümlelerin ne kadar doğru olduğu anlamında birlikte yorum yaptılar.

Subay *bastaixlere* baktı. Bir cevap verecekti ama, artık bir anlamı kalmadığını anladı. Bazı *bastaixler* Arnau'nun yanında yaklaşıp, sırtını ovuşturuyorlardı bile.

"Peki hırsızlığı çocuk yapmadıysa, kim yaptı?" diye sordu.

"Sanırım kimin yaptığını biliyorum," dedi Ramon, sunağın arkasından.

Arkasında, daha önce birlikte kiliseden çıktığı *bastaixlerden* ikisi iri bir adamı sürüklüyorlardı.

"Bu adam olsa gerek" dedi *bastaixler* grubundan bir kişi.

“Evet, bu adamdı!” dedi Arnau.

Mayorkalı hep kavgacı ruhlu bir *bastaix* olmuştu. Hatta derneğin önde gelenleri bir sevgilisi olduğunu öğrenmiş ve bu yüzden onu dernekten kovmuşlardı. Hiçbir *bastaixin* evlilik dışı ilişki yaşamasına izin verilmiyordu. Tabii karısının da böyle bir hakkı yoktu; böyle bir durumda dernekten hemen uzaklaştırılırlardı.

“Bu çocuk ne diyor böyle,” diye sordu Mayorkalı yanlarına yaklaşınca.

“Seni *bastaixlerin* kasasını çalmakla suçluyor” diye cevap verdi Peder Albert.

“Yalan söylüyor!”

Rahip, Ramon’a baktı. Sonra Ramon da konuşmaya başladı.

“Ben de senin suçlu olduğunu düşünüyorum!” dedi adama bakarak.

“O da yalan söylüyor!”

“Bu söylediğini Santes Creus Manastırı’nda kanıtlamaya çalışırsın artık.”

Bu suç bir kilisede işlenmişti. Barış kanunlarına göre bir kişinin masumiyetini kanıtlaması için kaynar su denemesinden geçmesi gerekiyordu.

Mayorkalının yüzü bembeyaz kesildi. İki subay ve askerler şaşkın şaşkın rahibe baktılar. Rahip sessiz kalmayı tercih etti. Kaynar su denemesi artık kullanılmayan bir yöntemdi ama birçok din adamı hâlâ şüphelileri, uzuvlarını kaynar su dolu bir kazana batırmakla tehdit ediyorlardı.

Peder Albert gözlerini kısarak Mayorkalı’ya baktı.

“Eğer ben ve çocuk yalan söylüyorsak, kollarına ve bacaklarına dökülen kaynar suya, suçunu itiraf etmeden dayanabilirsin.”

“Ben masumum,” diye bağırdı Mayorkalı.

"Söylediğim gibi, bunu kazanda kanıtlama olasılığın olacak" diye tekrar etti peder.

"Eğer masumsan," diye araya girdi Ramon, "hançerinin şapelin içinde ne işi var?"

Mayorkalı Ramon'a döndü.

"Bu bir tuzak," dedi hiç vakit kaybetmeden. "Biri beni suçlu göstermek için onu oraya bırakmış olmalı. Çocuk! Kesin bunu çocuk yapmıştır!

Peder Albert şapelin kilidini açıp, içeriden hançeri getirdi.

"Bu senin hançerin mi" diye sordu hançeri adamın yüzüne yaklaştırarak.

"Hayır . . . hayır."

Derneğin önde gelen adamları ve *bastaixler* pederin yanına yaklaşıp hançeri incelemek için ondan izin istediler.

"Evet bu onun hançeri," dedi aralarından biri eline alarak.

Bundan tam altı yıl önce Kral Alfonso, limanda meydana gelen çok sayıda eşkıyalık olayları yüzünden, limanda çalışanların kesici aletler bulundurmalarını yasaklamıştı. Kullanılmasına tek izin verilen silah, ucu sivri olmayan küçük hançerlerdi. Mayorkalı ise kralın verdiği bu emre karşı gelmiş, bu sivri uçlu muhteşem hançerini birçok kişiye çıkarıp böbürlenerek göstermişti. Dernekten bu yüzden atılma tehdidi ile karşı karşıya kaldığında ise, hançeri demircinin evine kütleştirmesi için götürmeyi tercih etmişti.

"Yalancı" diye bağırdı *bastaixlerden* biri.

"Hırsız" diye bağırdı bir diğeri.

"Biri beni suçlamak için benden çalmış olmalı!" diye itiraz ederek onu tutanların ellerinden kurtulmaya çalışıyordu.

O sırada Ramon ile birlikte Mayorkalı'yı aramaya giden üçüncü *bastaix* da geldi. Adamın evini aramış ve çalınan paraları bulmuştu.

"İşte burada," dedi elindeki keseyi havaya kaldırarak. Keseyi hemen pedere verdi. Peder de subaya.

"Yetmiş dört gümüş para, beş de kuruş," diye ilan etti saydıktan sonra.

Subay daha kesedekilerin yarısını saydığında, *bastaixler* Mayorkalı'yı bir çember içine almışlardı bile. Hiçbirinin evinde bu kadar çok para olması mümkün değildi! Sayım işi bittikten sonra, hepsi birlikte hırsızın üzerine atladılar. Hakaretler, tekmeleler, yumruklar, tükürükler havada uçuşuyordu. Askerler bir köşede durup bakmayı tercih ettiler. Subay da omuzlarını silkerek pedere baktı.

"Burası Tanrı'nın evi!" diye bağırdı peder, *bastaixlerin* adamı bırakmalarını isteyerek. 'Bizler de Tanrı'nın evindeyiz!' diye tekrar bağırdı ve bu sefer yerde kıvrılıp kalmış olan Mayorkalı'ya yaklaşmayı başardı. "Bu adamın bir hırsız ve bir korkak olduğu doğru, ama yargılanmaya hakkı var. Eşkıyalar gibi davranamazsınız. Alın bunu piskoposa götürün" diye emretti subaya.

Peder subayla konuşurken, *bastaixlerden* biri Mayorkalı'ya bir tekme daha attı. Askerler adamı yerden kaldırırken birçoğu da yüzüne tükürdü.

ASKERLER ADAMI ALIP Santa María'dan ayrıldıklarında, *bastaixler* gülümseyerek Arnau'ya yaklaşıp, ondan özür dilediler. Sonra da yavaş yavaş evlerinin yolunu tuttular. Sonunda Santísimo Şapeli'nin önünde sadece Peder Albert, Arnau, derneğin önde gelen üç adamı ve kasa söz konusu olduğunda kanunlara göre orada bulunması gereken on tanık *bastaix* kalmıştı.

Rahip paraları tekrar kasaya koydu ve gece olan bu talihsiz olayı da kayıt defterine not olarak düştü. Sabah olmuştu. Kasa-

nın kırılan kilitlerini tamir etmesi için bir çilingir çağırdılar. Kasa tekrar kilitlenene kadar, hepsinin orada olması gerekiyordu.

Peder Albert bir elini Arnau'nun omzuna dayadı. İşte o zaman onu bir ipin ucunda, Bernat'ın sallanan cesedinin altında otururken hayal etti. Arnau'nun yaktığı ateşi unutmaya çalıştı. O daha bir çocuktı! Bakire Ana'ya doğru baktı. "Şehrin meydanında çürüyüp gidecekti," dedi sessizce. "Bunun ne önemi var ki? O artık hiçbir şeyi olmayan bir çocuk; ne babası, ne de karnını doyuracak bir işi var..."

"Sanırım Arnau Estanyol'u derneğimize kabul etmeniz gerekecek" dedi.

Ramon gülümsedi. O da ortalık yatıştığında Arnau'nun derneğe katılabileceğini düşünmüştü. Etraftakiler, Arnau da dahil, şaşkınlık içinde pedere baktılar.

"O daha bir çocuk" dedi önde gelenlerden biri.

"Hem çok zayıf. O kadar ağır yükleri, taşları sırtında nasıl taşısın?" dedi bir diğeri.

"Henüz çok genç," dedi bir üçüncüsü.

Arnau gözleri faltaşı gibi açılmış onlara bakıyordu.

"Bütün bu söyledikleriniz doğru," diye cevap verdi peder, "ama ne ufak tefek oluşu, ne güçsüzlüğü, ne de çok genç oluşu, sizin paralarınıza sahip çıkmasına engel olamadı. O olmasaydı kasanız şimdi bomboş olacaktı."

Bastaixler bir an Arnau'ya bakıp kaldılar.

"Sanırım deneyebiliriz," dedi Ramon, "eğer olmazsa..."

Gruptan biri daha ona katıldı.

"Kabul" dedi derneğin önde gelenlerinden biri, diğer iki arkadaşına bakarak. Onlar da buna karşı gelmediler. "Onu deneyeceğiz. Eğer önümüzdeki üç ay içinde başarılı olduğunu gösterirse, onu bir *bastaix* olarak kabul edeceğiz. Yaptığı işe göre para

alacak. Al bakalım,” dedi elindeki hançeri Arnau’ya vererek; “bu senin *bastaix* hançerin. Peder, bunu deftere yazalım ki çocuk sorun yaşamasin.”

Arnau pederin omzunu sıktığını hissetti. Ne diyeceğini bilemiyordu. Gülümseyerek *bastaixlere* olan minnettarlığını ifade etti. O bir *bastaix* olacaktı! Keşke babası da bunu görebilseydi!

“Kimdi o? Tanıyor musun onu evlat?”

Arnau’nun peşine düşen askerlerin koşuşmalarının ve bağınşlarının gürültüsü meydanı doldururken, Joan’ın duyabildiği tek ses, üstünde yanmakta olan Bernat’ın bedeninden gelen çıtırtıların çıkardığı sestti.

Muhafızların şefi idam sehparlarının yanında kalmıştı. Joan’ı sarstı ve yeniden sordu: “Onun kim olduğunu biliyor musun?”

Joan, ona baba olmuş bu adamın, bir meşale gibi yanan görüntüsünün önünde mihlanmıştı.

Yüzbaşı, Joan ona dönene kadar onu sarsmaya devam etti. Hâlâ adamın arkasına doğru, boş boş bakıyor ve dişleri çatırdıyordu.

“O kimdi? Neden senin babanı yaktı?”

Joan soruyu duymadı bile. Bütün vücudu sarsılmaya başladı.

“Konuşamıyor,” dedi, Arnau’yu kaçırmaya zorlayan kadın. Joan’ı alevlerden uzaklaştıran da oydu ve Arnau’yu gördüğü sırada onu tanımış, bütün öğleden sonra asılmış olan adamın altında oturup bekçilik yapan çocuğun o olduğunu anlamıştı. “Eğer cesaret edebilseydim, ben de aynısını yapardım” diye düşünmüştü, “kocamın bedeni duvarların üzerinde çürümeye, kuşlar tarafından didiklenmeye bırakılmamalı.” Evet, o delikanlı, oradaki bütün yakınların yapmış olmayı diledikleri şeyi yapmıştı, ve yüzbaşı . . . o göreve sadece akşam gelmişti, böylece Arnau’yu tanıyamazdı: Adamın oğlunun bu çocuk olduğunu zannetmişti. Kadın kollarının Joan’na doladı ve onu sıkıca kucakladı.

"Kimin ateşe verdiğini bilmem gerek," diye ısrar etti yüzbaşı.

"Ne fark eder?" diye mırıldandı kadın, kucağında tuttuğu çocuğun kontrol edilemez titreyişini hissederek. "Bu çocuk açlıktan ve korkudan zaten yarı ölü gibi."

Yüzbaşı gözlerini devirdi, sonra yavaşça başını salladı. Açlık! Kendisi de henüz bebek olan bir çocuğunu kaybetmişti: Oğlan zayıfladıkça zayıflamıştı ve basit bir ateş yükselmesi, aç kalmış çocuğu onlardan almaya yetmişti. Karısı oğluna, şimdi bu kadının çocuğa sarıldığı gibi sarılırdı. O ikisine bakakalırdı: Gözyaşları içindeki karısına, ve harareten ve ateşten çaresiz halde ona karşı koymaya çalışan küçük oğluna...

"Onu eve götür," dedi yüzbaşı kadına.

"Açlık!" diye mırıldandı, dönüp Bernat'ın yanan cesedine bakarak, "Lanet olası Cenevizliler!"

BARCELONA ÜZERİNDE şafak sökmüştü.

"Joan!" diye haykırdı Arnau, kapıyı açar açmaz.

Ocağın yanında oturan Pere ve Mariona, elleriyle ona sessiz olması için işaret ettiler.

"Uyuyor," dedi Mariona.

Meydandaki kadın onu eve getirmiş ve olanları anlatmıştı. Bu yaşlı çift, o uyuyana kadar, onunla ilgilendiler, sonra da ocağın başına geçip oturdular.

"Onlara ne olacak?" diye kocasına sordu Mariona. "Bernat olmadan ahırlarda çalışmayı sürdürmesi imkânsız."

"Ve bizim de onları besleyebilecek gücümüz yok"" diye düşündü Pere. Para ödemedi onlara odayı verecek ya da onları

her gün besleyebilecek güçleri yoktu. Sonra Arnau'nun gözlerinin nasıl da parladığını fark etti. Babası henüz idam edilmişti! Cesedi yakılmıştı—öyleyse neden bu kadar heyecanlı görünüyordu?

“Ben bir *bastaixim*,” diye duyurdu Arnau, toprak kapta bir önceki akşamdan kalmış, birkaç parça soğuk kırıntıya doğru yönelirken.

İki yaşlı karı-koca önce birbirlerine baktılar, sonra da onlara arkası dönük olarak, doğrudan tencerenin içinden yemek yiyen oğlana. Açlıktan ölüyordu! Tahılsızlık bütün Barselona'yı etkilediği gibi, onu da etkilemişti. Böylesine sıkı bir çocuk, o ağır yükleri nasıl taşıyacaktı ki?

Mariona, kafasını sallayarak kocasına baktı.

“Tanrı bir yolunu bulacaktır,” dedi Pere.

“Ne dedin?” diye sordu Arnau, ağzı tıka basa dolu bir şekilde, onlara doğru dönerek.

“Hiçbir şey evlat, hiçbir şey.”

“Gitmem gerek,” dedi Arnau, eline bir parça bayat ekmek alıp, koca bir parça ısırarak.

Onlara, yeni arkadaşlarına katılma isteğinin, meydanda olup bitenlerden daha ağır bastığını söylemek isterdi. “Joan uyandığında, ona nereye gittiğimi söyleyin,” dedi.

NİSAN GELDİĞİNDE, EKİM ayından beri kıyıya çekilmiş olan gemiler denize indirildi. Günler uzadı ve büyük ticaret gemileri, şehre giriş çıkışlar yapmaya başladılar. Bu işlerle ilgili olan hiç kimse –tüccarlar, mal sahipleri, rehberler– tehlikeli olan Barselona limanında, mecburen bulunmaları gereken süre dışında, bir dakika daha fazla kalmak istemiyordu.

Kıyıda bekleyen *bastaixlere* katılmadan önce, Arnau denize doğru baktı. Deniz hep oradaydı, ama ne zaman babasıyla birlikte olsalar, birkaç adım yürüdükten sonra babasına sorular sormak için hep denize arkasını dönerdi. Bugün ona farklı gözlerle baktı: Bundan sonra artık deniz onun geçim kaynağı olacaktı. Limanda sayılamayacak kadar çok küçük tekne, henüz yanaşmış iki büyük gemi ve, her birinde yirmi altışar kürekçi oturağı bulunan iki yüz altmış adet küçük tekneden ve muazzam büyüklükte altı kadirgadan oluşan bir donanma filosu vardı.

Arnau bu donanmadan bahsedildiğini duymuştu; Cenevizlilerle girdiği savaşta Kral Alfonso'ya yardım etmesi için, bizzat Barselona şehri tarafından parası ödenmişti ve şehir meclisi dördüncü üyesi, Galcerà Marquet'in kumandasındaydı. Sadece Cenevizlilere karşı elde edilecek bir zafer, ticaret rotasını yeniden açabilir ve Katalan sermayesinin refahını garantileyebilirdi. Şehrin krala sergilediği cömertliğin nedeni buydu.

Kıyıda dikilirken, "bizi hayal kırıklığına uğratmayacaksın, değil mi evlat?" dedi birisi. Arnau döndü, konuşan esnaf derneğin meclis üyelerinden biriydi. "Hadi," dedi adam, diğer dernek üyelerinin toplandığı yere doğru aceleyle giderken.

Arnau onu takip etti. Grubun yanına vardıklarında, bütün diğer *bastaixler* ona gülümsediler.

"Bu insanlara su vermeye benzemez," dedi onlardan biri. Diğerleri de güldüler.

"Al," dedi Ramon. "Dernekte bulabildiğimiz en küçüğü bu."

Arnau, *capçanayı* dikkatlice aldı.

"Merak etme, kırılmaz!" diye güldü, başlığı ne kadar nazıkçe tuttuğunu gören bir *bastaix*.

"Elbette kırılmaz" diye düşündü Arnau, adama doğru gülererek bakarken. "Nasıl kırılabilir ki?" Ensesinin altına keçeden

yapılmış desteği yerleştirdi ve deri şeritlerin alnını tam olarak sarmasını sağladı.

Ramon, desteğin tam yerinde olduğundan emin olmak için kontrol etti.

"Güzel," dedi Arnau'nun sırtını sıvazlayarak. "Artık ihtiya-
cın olan tek şey bir nasır."

"Ne nasır?" Arnau sormaya başlamıştı ki, esnaf üyelerinin gelişi, herkesin dikkatini o tarafa çekti.

"Anlaşamıyorlar," diye açıkladı, meclis üyelerinden biri. Arnau da dahil bütün *bastaixler* biraz uzakta, kıyının aşağısında, bir grup iyi giyimli adamın tartıştığı yere doğru baktılar. "Galcerà Marquet önce kendi savaş gemilerinin yüklenmesini istiyor, fakat tüccarlar kendilerine ait iki geminin daha önce boşaltılmasını istiyorlar. Bu yüzden beklememiz gerek."

Adamlar kendi aralarında homurdandılar; bir çoğu yere, kumun üstüne oturdu. Arnau, alnında deri kayış bağlı halde, Ramon'un yanına çöktü.

"Kopmaz, Arnau," dedi *bastaix* onu işaret ederek, "Fakat onun içine kum girmesin; çünkü yükü kaldırırken canını acıtır."

Oğlan başlığını çıkardı ve içine kum girmemesine özen göstererek, dikkatlice uzağa koydu.

"Sorun ne ki?" diye sordu Ramon'a. "Önce birinci partiyi yükleyebilir ya da boşaltabiliriz, sonra da diğerini."

"Kimse gerekenden fazla Barselona'da kalmak istemiyor, eğer bir fırtına patlak verirse, bütün gemiler tehlikeye girer, savunmasız haldeler. "

Arnau, Puig de les Falsies'ten, Santa Clara'ya kadar, tüm limanı inceledi, sonra bakışlarını hâlâ tartışmakta olan adamlara doğru çevirdi.

"Emirleri veren şehir meclisi üyesi, değil mi?" diye sordu.

Ramon güldü ve çocuğun saçlarını karıştırdı.

“Barselona’da tüccarlar emir verir. Kraliyet donanmasının parasını ödeyenler onlar.”

En sonunda, anlaşmazlık, bir uzlaşma ile yatıştı: Küçük tekneler ticaret gemilerinin yükünü boşaltırken, *bastaixler* de şehre gidip, savaş gemileri için erzak toplayacaklardı. Bir an önce sahiplerinin depolarına dağıtılmalarındansa, saklanmak üzere uygun bir yere bırakılacak olan gemilerdeki malların kıyıya ulaşmasından önce, *bastaixlerin* geri dönmüş olmaları gerekiyordu. Sandalcılar erzakları alıp savaş gemilerine götürürken, *bastaixler* biraz daha getirmek için şehre geri dönecekler, sandalcılarsa devam edip ticaret gemilerine gidecek ve oradaki malları alacaklardı. Bu işlem bitene, savaş gemileri yüklenip de, ticaret gemileri boşalana kadar, bu böyle tekrarlanacaktı. Bundan sonra ise mallar, gitmeleri gereken depolara dağıtılacak ve eğer zamanları kalırsa ticaret gemileri yeniden yüklenecekti.

Anlaşma sağlanır sağlanmaz, adamlar işe koyuldular. Ayrı gruplar halindeki *bastaixler*, gemi mürettebatı ve kürekçiler için ayrılmış erzakların muhafaza edildiği Barselona’ya ve şehir depolarına doğru yola çıktılar. Sandalcılar ise, kısa süre önce gelmiş olan ticaret gemilerine doğru yola çıktılar ve sığınak yokluktan dolayı, doğrudan sahile indiremedikleri yükleri kıyıya taşımaya başladılar. Her teknenin, tek direkli küçük yelkenlinin, yandan çarklının ya da mavnanın, üç ya da dört kişiden oluşan bir mürettebatı vardı: Sandalcı ve derneğine bağlı olarak, köleler ya da maaşla çalışan özgür adamlar. En yaşlı ve en zengini olan Sant Pere derneğinin sandalcısı, yönetmeliğin şart koştuğu gibi, her tekne için iki köle kullanıyordu. Daha yeni ve daha az varlıklı olan Santa María derneğindikilerin ise sadece iyi çalışan maaşlı adamları vardı. Mürettebat kimlerden oluşursa oluşsun, yükleme ve boşaltma işlemi, denizin sakin olduğu zamanlarda bile yavaş ve özenle yapılıyordu, çünkü sandalcılar gemi sahip-

leri tarafından, mal kaybı veya mallara gelebilecek zararlardan sorumlu tutulmuşlardı. Talep edilen tazminatı ödeyemeyecek olurlarsa, hapse bile gönderilebilirlerdi.

Denizin dalgalarının kabardığı zamanlarda işler, sadece sandalcılar için değil, deniz ticareti ile uğraşan herkes için daha da karmaşık bir hal alıyordu. Çünkü en başta, sandalcılar, gemi sahibi ile üzerinde anlaştıkları özel bir fiyat olmazsa, çıkıp yükleri boşaltmayı reddedebilirlerdi ki, bunu iyi havalarda yapmalarına müsaade edilmezdi. Fakat, fırtınadan esas etkilenenler, gemi sahipleri, kaptanlar ve hatta gemi mürettebatıydı. Yük tamamen boşaltılmadan gemilerini terk etmenin karşılığında, ağır cezalar vardı; ve gemiden dışarı çıkmasına müsaade edilen tek kişi olan gemi sahibi ya da onun yardımcısı, fırtınanın ilk işareti ile birlikte, gemisine geri dönmek zorundaydı.

Böylece sandalcılar ilk ticaret gemisini boşaltmaya başladıkları sırada, her birinin başında birer liderleri olacak şekilde gruplara ayrılmış olan *bastaixler* de, şehrin farklı köşelerindeki depolardan kadırgalara erzak taşımaya başladılar. Arnau meclis üyesinin anlamlı bir bakış fırlattığı Ramon'la aynı gruba konmuştu.

Kıyı hattı boyunca, aşağı doğru, şehrin tahıl deposu olan Forment'in kapılarına yürüdüler. Şu sıralar revaçta olan isyanlar yüzünden, çok sıkı korunuyordu. Oraya ulaştıklarında, Arnau mümkün olduğunca Ramon'un arkasına saklanmaya çalıştı, fakat askerler çok geçmeden, bu kadar güçlü adamın arasında çok genç bir oğlan çocuğunun olduğunu fark ettiler.

"Bu arkadaş ne taşıyacak?" diye sordu aralarından biri, Arnau'yu işaret edip gülerken.

Bütün askerlerin bakışlarının üzerinde olduğunu gören Arnau'nun midesi kayık gibi çalkalandı ve Ramon'un arkasına iyice sokulmaya çalıştı, fakat *bastaix* onu omuzlarından sıkıca yakaladı ve deri *capçanayı* oğlanın alına yerleştirirken, aynı alaycı

tonla askeri cevapladı. "Artık çalışmaya başlama vakti geldi!" diye bağırdı. "On dört yaşında ve ailesine yardım etmesi gerekiyor."

Askerler başlarıyla onayladılar ve geri çekildiler. Arnau başı öne eğik şekilde, onların arasından geçti. Depodan içeri girdiğinde, tahılın kokusu onu çarptı. Pencerelerden süzülen güneş ışınlarında görülebilen ince toz tanecikleri, kısa sürede Arnau ve diğer *bastaixlerin* öksürmeye başlamasına neden oldu.

"Cenevizlilerle savaş başlamadan önce," dedi Ramon, eliyle etrafı tarayıp tüm depoyu kastederek, "burası tamamen tahıl doluydu. Ama şimdi..."

Arnau, Grau'nun atölyesinde üretilen, karşılıklı dizilmiş büyük toprak küpleri tanıdı.

"Başlayın!" diye bağırdı liderleri.

Elinde bir parşömen kağıdı tutan depo yöneticisi, toprak küpleri göstermeye başladı. "Bu kadar ağır yüklenmiş küpleri, nasıl taşıyacağız," diye endişe etti Arnau. Tek bir kişinin, o kadar ağır bir yükü taşıması imkânsızdı. Fakat *bastaixler* ikişerlik gruplara ayrıldılar ve küpü hafifçe yana yatırdıktan sonra etrafından sardıkları ipin arasından uzun bir sıruk geçirerek, birlikte kaldırdılar ve kıyıya doğru yola çıktılar.

Toz bulutları etrafta fırlıdak gibi dönmeye başladı. Arnau hâlâ çok öksürüyordu. Sıra ona geldiğinde, Ramon'un "Çocuğa küçük olanlardan birini verin, içinde tuz olanını," diye seslendiğini duydu.

Deponun yöneticisi Arnau'ya baktı ve hayır anlamında başını salladı. "Tuz çok pahalı," dedi, Ramon'a doğru, "Eğer küpü düşürürse..."

"İçinde tuz olanını verin çocuğa!"

Tahıl küpleri yaklaşık bir metre yüksekliğindeydi, fakat taşıması için Arnau'ya verilen onun yarısı kadardı. Buna rağmen,

Ramon'un yardımıyla sırtına aldığında, dizlerinin büküldüğünü hissetti.

Ramon onun omuzlarını sıktı. "Gücünü göstermenin vakti geldi," diye fısıldadı.

Bükülmüş bir halde, Arnau bir adım attı. Küpün kulplarından sıkıca kavradı ve deri kayışların alnını kestiğini hissedene kadar zorlayarak kafasını öne itti.

Ramon, onun yavaş ve dikkatlice bir ayağını öbürünün önüne koyarak, düşecekmiş gibi sallanan yürüyüşünü izledi. Yönetici tekrar kafasını salladı. Askerler, oğlan yanlarından geçerken ses çıkarmadılar.

Güneşin sıcaklığını yüzünde hissettiğinde, "Bu senin için, Baba!" diye kenetlenmiş dişlerinin arasından mırıldandı Arnau. Taşıdığı yükün ağırlığından ikiye bölünecek gibiydi! "Artık bir çocuk değilim baba: Beni görebiliyor musun?"

Sırığa asılı büyük bir tahıl küpünü taşıyan Ramon ve diğer *bastaix* onun arkasından yürüyordu. Neredeyse kendi ayaklarının dibine düşecekmiş gibi yürüyen Arnau'yu izliyorlardı. Ramon gözlerini kapattı.

"Hâlâ orada asılı mısın?" diye düşünüyordu Arnau, babasının görüntüsü beynine damgalanmış halde. "Kimse seninle alay edemeyecek artık! O cadı ve üvey çocukları bile!"

Yükünün altında sallanmayı kesip silkindi ve tekrar yola koyuldu.

Kıyıya ulaştı. Ramon arkasından gülümsüyordu. Kimse tek kelime etmedi. Sandalcı geldi ve denize varmadan onu tuz küpünden kurtardı. Tekrar dikilmek Arnau'nun birkaç dakikasını aldı. "Beni gördün mü, baba?" diye mırıldandı, gökyüzüne dikkatle bakarken.

Ramon, kendi tahıl yükünü boşalttığında, Arnau'nun sırtını sıvazladı.

"Bir tane daha?" diye sordu oğlan, tüm ciddiyetiyle.

İki tane daha. Arnau üçüncü tuz küpünü kıyıya teslim ettiğinde, dernek başkanlarından biri olan Josep onun yanına geldi.

"Bugünlük bu kadar yeter, evlat" dedi ona.

"Daha taşıyabilirim," diye cevapladı, sırtının ağrısını gizlemeye çalışarak.

"Hayır, taşıyamazsın. Ayrıca, Barselona'da seni, bir yerleri kanayan yaralı bir hayvan gibi dolaştıramam," dedi babacan bir tavırla, Arnau'nun kaburgalarından sızan zayıf kan damlalarını göstererek. Arnau elini sırtına attı ve eline bulaşan kana baktı. Onun ne kadar hayal kırıklığına uğramış görüldüğünü fark eden dernek üyesi "Bizler köle değiliz; kendi adımıza çalışan özgür adamlarız, ve insanlar bizi bu halde kabul etmeli. Kafana takma!" dedi. "Zamanında, aynı şey hepimizin başına geldi, ve bizim de o gün için çalışmamızı engelleyenler oldu. Alnında ve sırtındaki kabartıların nasıra dönüşmesi için sertleşmesi gerek. Bu sadece birkaç gün alır ve emin olabilirsiniz ki, o andan itibaren, diğerlerinden daha fazla dinlenmene izin vermeyeceğim."

Josep ona küçük bir şişe uzattı. "Yaralarını iyice temizledikten sonra üzerine biraz bu merhemden sür. Yaranın kurummasına yardımcı olacaktır."

Adamı dinledikten sonra Arnau rahatladı. O gün artık başka bir şey taşımayacaktı, fakat acıdan ve başına gelenlerden dolayı uykusuz geçen gecenin yorgunluğu yüzünden bayılacakmış gibi hissetti. Birkaç veda kelimesi mırıldandıktan sonra, kendini eve sürükledi. Joan kapıda onu bekliyordu. Ne kadar zamandır oradaydı?

Girişe vardığında, "benim artık bir *bastaix* olduğumu biliyor muydun?" diye sordu. Joan evet anlamında başını salladı. Biliyordu. Son iki gidiş gelişinde, dişlerini ve avuçlarını sıkmış bir halde, titreyerek attığı her adımda düşmemesi için dua ederek,

fiske fiske kabarmış, morarmış yüzünü her gördüğünde gözyaşlarını akıtarak, ağabeyini izlemişti. Joan şimdi son gözyaşlarını sildi ve kollarını uzattı. Arnau onun kucağına düştü.

Joan onun yukarı çıkmasına yardım ederken, "bu merhemi sırtıma sürmen gerek," demeyi başarayabildi.

Tek söylediği buydu. Birkaç saniye sonra, kollarını uzatarak, bitap bir halde şiltenin üzerine düştü ve ona gücünü tekrar kazandıracak, derin bir uykuya daldı. Joan Mariona'nın getirdiği sıcak suyla, onu uyandırmamaya çalışarak yaralarını temizledi. Merhemin keskin ve güçlü bir kokusu vardı. Yaraların üzerine sürdüğünde, etkisini hemen göstermeye başladığını fark ettiler, çünkü Arnau kımıldandı fakat uyanmadı.

O gece uyuyamayan Joan oldu. Nefesini dinleyerek, ağabeyinin yanında yerde oturdu. Onun nefesi sessiz ve düzenliyen göz kapaklarının düşmesine izin veriyor, fakat Arnau rahatsız bir şekilde kıpırdandığında hemen uyanıyordu. Zaman zaman "şimdi bize ne olacak?" diye endişelendi. Pere ve karısıyla konuşmuştu. Arnau'nun *bastaix* olarak kazandığı para, ikisinin birden orada kalması için yeterli değildi. O ne yapacaktı?

Arnau ertesi sabah Joan'ı Mariona'ya günlük ev işlerinde yardım ederken gördüğünde, "Okula git!" diye emir verdi. Önceki gün bunu düşünmüştü: Her şey aynen babasının bıraktığı şekilde kalmalıydı.

Mariona ateşin üzerine doğru eğilmişti. Joan'ın cevap bile vermesine fırsat kalmadan konuşan kocasına doğru döndü.

"Ağabeyine itaat et," dedi yaşlı adam.

Mariona yüzünü buruşturarak güldü. Sözlerinde ciddi görünen kocasına baktı: Dördü nasıl yaşayacaktı? Mariona, kocası sanki, bir önceki gece bitip tükenmek bilmeksizin üzerinde konuştukları tüm şüphelerini gidermeye çalışır gibi başını sallayınca kadar, gülümsemeye devam etti.

Joan evden fırladı. O çıkar çıkmaz, Arnau gerinmek istedi. Vücudundaki tek bir kası bile hareket ettiremedi. Hepsı tutulmuştu ve kendisini tepeden tırnağa kaskatı hissediyordu. Genç bedeni yavaş yavaş hayata döndü ve oldukça sade bir kahvaltıdan sonra, dışarı güneşe çıktı. Denizi, sahili, ve hâlâ limanda demirli duran altı kadirgayı görünce gülümsedi.

Ramon ve Josep ondan sırtını göstermesini istediler.

"Bir tur," dedi dernek üyesi, Ramon'a, "sonra şapele gidebilir." Arnau, gömleğiyle boğuşurken, dönüp Ramon'a baktı.

"Ne dediğini duydun," dedi Ramon.

"Fakat...,"

"Sana söyleneni yap, Arnau. Josep ne yaptığını bilir."

Evet, biliyordu. Sırtına ilk küpü alır almaz, yarası tekrar kanamaya başladı.

"Zaten kanamaya başladığına göre," dedi hemen arkada, sırtındaki tahıl küpünü indirmekte olan Ramon'a, "bir kaç tur daha yapsam, ne fark eder?"

"Nasır, Arnau, sert deri. Sorun, sırtını mahvetmek değil, nasır oluşmasını sağlamak. Şimdi git, temizlen ve biraz daha merhem sür. Sonra da Santa María'ya, şapelimize gidip...," Arnau itiraz ederken, Ramon ısrarla: "Orası bizim şapelimiz—orası senin şapelin Arnau, onu gözetmemiz gerekir."

"Evlat," dedi Ramon'la birlikte küpü taşıyan *bastaix*, "o şapel bizim için çok şey ifade ediyor. Bizler basit birer liman işçisinden başka bir şey değiliz. Fakat Ribera bize, hiçbir soylunun ya da varlıklı tüccarın sahip olmadığı bir şey sundu: Santísimo Şapeli ve Santa María de la Mar Kilisesi'nin anahtarlarını. Bunun ne anlama geldiğini biliyor musun?" Arnau düşünceli bir şekilde kafasını salladı. "Hiçbirimiz için bundan daha büyük bir onur olamaz, Senin yüklemek ve boşaltmak için önünde daha çok uzun zaman var; o yüzden bu konuda endişelenme."

Mariona sırtına pansuman yaptıktan sonra, Arnau Santa María'ya doğru yola çıktı. Şapelin anahtarlarını almak için Peder Albert'i bulmaya gittiğinde, peder onu önce Las Moreres Kapısı'nın dışındaki mezarlığa götürdü.

"Bu sabah babanı gömdüm," dedi mezarlığı işaret ederek. Arnau kafası karışmış bir halde ona baktı. "Herhangi bir askerin ortaya çıkması ihtimaline karşı sana söylemedim. Vali, insanların, babanın yanmış cesedini, ne Blat Meydanı'nda, ne de şehir kapılarının üstünde görmelerini istemediğine karar verdi. Diğerlerinin de aynı şeyi yapmalarından korktu. Cesedi gömmeme izin vermesi için onu ikna etmek zor olmadı."

Mezarlığın dışında bir süre sessizce durdular.

"Seni yalnız bırakmamı ister misin?" diye sordu en sonunda peder.

Arnau gözyaşlarını silerken, "*Bastaixlerin* şapelini temizlemem gerek," diye cevapladı.

Bundan sonraki birkaç gün, Arnau tek bir tur yük taşıdı ve sonra şapele geri döndü. Kadırğa gemileri çoktan demir almıştı ve ticaret gemilerindeki mallar da alınıldık parçalardı: Kumaşlar, mercan, baharat, bakır, balmumu... Sonra bir gün Arnau'nun sırtının kanaması kesildi. Josep yarayı tekrar kontrol etti ve Arnau bütün gününü ağır kumaş paketleri taşıırken önüne çıkan her *bastaixe* gülümseyerek geçirdi.

Aynı zamanda ilk maaşını da almıştı. Grau için çalışırken aldığından sadece birkaç kuruş fazlaydı. Bernat'ın çantasında hâlâ kalmış olan bir kaç demir para ile birlikte, hepsini Pere'ye verdi. Parayı saydığında, "yeterli değil," diye düşündü. Bernat Pere'ye daha fazla verirdi. Kesenin içine tekrar dikkatlice baktı. Ama bu çok uzun sürmedi ki, birden farkına vardı. Eli hâlâ kesenin içindeyken, yaşlı adama baktı. Pere yüzünü buruşturdu.

"Daha fazla yük taşıdığımda, daha çok kazanacağım" dedi Arnau.

"Benim gibi sen de çok iyi biliyorsun ki, bu zaman alacak Arnau. Ve babanın kesesi bundan önce boşalmış olacak. Biliyorsun bu ev benim değil... Hayır, benim değil," diye ekledi, Arnau ona şaşkın gözlerle baktığında. Şehirdeki bütün evler Kilise'ye aittir: Piskoposa ya da bir derneğe. Bizim sadece bedelini yıllık ödediğimiz, uzun süreli bir kira sözleşmemiz var. Ne kadar az çalışabildiğimi görüyorsun, bu kirayı ödeyebilmek için o odadan gelen paraya güveniyorum. Eğer sen bunu karşılayamazsan . . . ben ne yaparım?"

"Topraklarının kölesi olan çiftçiler gibi, vatandaşlar da evlerinin kölesi olacaklarsa, özgür olmanın ne anlamı kalır ki?" diye sordu Arnau, kafasını sallayarak.

"Biz onların kölesi değiliz," dedi Pere sabırla.

"Fakat bu evlerin hepsinin babadan oğula geçtiğini duymuştum; satılabiliyor bile. Eğer sana ait değilse bu nasıl mümkün oluyor peki? Onlara bağlı değil misiniz?"

"Bunu açıklamak çok kolay Arnau. Kilise toprak ve mal açısından çok zengin, fakat kanunlara göre, Hıristiyan Kilisesi'ne ait varlıklar satılamaz." Arnau araya girmeye çalıştı, fakat Pere bir el hareketiyle onu susturdu. "Sorun şu ki: Piskoposlar, başrahipler ve Kilise içindeki diğer önemli şahıslar, kral tarafından atanır. O daima dostlarını seçer ve Papa da asla hayır demez. Kralın atadığı arkadaşları da her zaman sahip oldukları şeylerden iyi bir gelir elde etmenin peşindedirler ve mülklerini satamadıklarından, yasal hale getirmek için bu sistemi icat etmişler."

"Öyleyse, bu sizleri birer kiracı yapar," dedi Arnau anlamaya çalışarak.

"Hayır, kiracılar her zaman sokağa atılabilir, ama bu sistemle bizleri asla sokağa atamazlar . . . kirasını Kilise'ye ödediğimiz müddetçe."

"Evi satabilir misiniz?"

“Evet, bu sitemin de başka bir adı var. Piskopos elde edilen satış gelirden bir pay alır ve yeni alıcı da aynen benim yaptığım şekilde devam eder. Sadece bir şey kesinlikle yasaktır.” Arnau soran gözlerle baktı. “Ev daha yüksek pozisyonadaki birinin mülkiyetine geçemez. Asla bir soyluya satamazsın...zaten herhangi bir soylunun da böyle bir yerle ilgileneneğinden şüphe duyarım, sence de öyle değil mi? dedi gülümseyerek. Arnau bu gülümsemeye karşılık vermeyince, Pere de yeniden ciddileşti. Bir süre konuşmadı, sonra ekledi: “Durum şu ki, yıllık kirayı ödemem gerek, ve benim kazandığım ile senin ödediğin arasında...”

“Ne yapacağız biz şimdi?” diye düşündü Arnau. Kendisinin ve kardeşinin karnını doyurmaya bile yetmeyecek kadar az kazanıyordu ve ayrıca, Pere’nin başına dert olmak da ona haksızlık olurdu: Onlara karşı her zaman çok iyi davranmıştı.

“Üzülme,” dedi tereddütle. “Taşınacağız ve sonra sen...”

“Mariona ve ben düşündük ki” diye sözünü kesti Pere, “Eğer sen ve Joan kabul ederseniz, belki burada, aşağı katta, ocağın yanında yatabilirsiniz.” Arnau’nun gözleri kocaman açıldı. “Böylece . . . böylece, biz de o odayı bir aileye kiralayabiliriz ve yıllık kirayı ödeyebiliriz. Tek yapman gereken ikiniz için iki tane şilte bulmak. Ne dersin?”

Arnau’nun yüzü aydınlandı ve dudakları titremeye başladı.

“Bu evet mi demek oluyor?” diye çabucak sordu.

Arnau dudağının titremesini durdurdu ve hevesle evet anlamında başını salladı.

“Şimdi Bakire Anamıza hizmet zamanıdır!” diye bağırdı meclis üyelerinden biri.

Arnau, tüylerinin diken diken olduğunu hissetti.

O gün yükleyecek ya da boşaltacak bir gemi yoktu. Küçük balıkçı tekneleriyle dolmuş olan deniz, nokta nokta görünüyordu. *Bastaixler* her zamanki gibi kıyıda toplanmışlardı. Güneş, güzel bir bahar gününü m jdelercesine gökyüzünde yükseliyordu.

O gün Arnau'nun *bastaix* olduğu açık deniz mevsiminin başladığı günden beri, bütün günü yalnızca Santa Mar a için taş taşıyarak geçirebilecekleri ilk gündü.

"Hadi, Bakire Anamız için çalışalım!" diye gruba haykırdı *bastaix*.

Arnau arkadaşlarını baktı: Hepsinin uykulu yüzlerinde aniden bir gülümseme belirdi. Bazıları sırt kaslarını gevşetmek için kollarını  ne arkaya salladılar. Devasa taşların yükü altında, iki büklüm olmuş bir halde geçen *bastaixlere* su verişini hatırladı Arnau. O da onlar gibi yapabilecek miydi? Korkudan kasları gerildi, ve o da diğerleri gibi ısınma hareketleri yapmaya başladı.

"Bu senin ilk seferin, değil mi?" dedi Ramon, onu tebrik ederek. Arnau cevap vermedi ve kolları iki yana düştü. "Merak etme, evlat," dedi elini omzuna koyarak, çoktan kıyıyı terk etmeye başlamış olan diğerlerine yetişmek için onu cesaretlendirerek. "Unutma ki, Bakire Anamız için taş taşıdığında, bir parçasını da o taşır."

Arnau ona baktı.

"Doğru söylüyorum," diye ısrar etti *bastaix* gülerek. "Bugün bunu kendin de fark edeceksin."

Santa Clara'dan başlayıp şehrin doğu ucuna, bütün şehri boydan boya geçmeleri gerekti, sonra da surların dışında, Montju c'te bulunan, La Roca'daki kraliyet taş ocağına doğru yukarı  ıktılar. Arnau konuşmadan yürüdü: Zaman zaman diğerlerinin ona baktığını hissedebiliyordu. Ribera'yı geride bı-

raktılar ve sonra da takas ve Forment depolarını geçtiler. Arnau, Àngel Çeşmesi'nin yanından geçerken, ellerindeki testileri doldurmak için orada bekleyen, o ve Joan ne zaman, mataraya su doldurmak için gelseler onlara izin veren kadınları görebiliyordu. İnsanlar onlara el salladılar. Adamların etrafında koşup oynayan bazı çocuklar, saygıyla Arnau'yu göstererek fısıldaştılar. *Bastaixler* tersane kapılarını geride bıraktıktan sonra, şehrin batı ucundaki Framenors Manastırı'na vardılar. Burası şehrin surlarının son bulduğu yerdi; onun ötesinde henüz tamamlanmamış olan kraliyet tersanesi ve ondan sonra da kırsal alanlar ve sebze tarlaları vardı: Sant Nicolau, Sant Bertran ve Sant Pau del Camp. Burası taş ocağına giden patikanın başladığı yerdi.

Oraya ulaşmadan önce, her halukârdâ, *bastaixlerin* Cagalell'den geçmeleri gerekiyordu. Şehir çöplüğünden gelen leş kokusu, oraya varmadan çok önce burunlarına çarpıyordu.

"Suyunu çektiriyorlar," dedi adamlardan biri, kokudan boğuldukları sırada.

Hepsi bu söylenene katıldılar.

"Öyle yapmasalardı, bu kadar kötü kokmazdı," diye açıkladı diğer bir *bastaix*.

Cagalell, bir derenin ağzında, duvarlarla oluşturulmuş bir göletti. Şehrin tüm çöpleri ve kanalizasyonu burada toplanıyordu. Zemin çok sert olduğundan, kıyıya doğru akamamış, şehir işçilerinden biri, bir kanal kazıp çöpün dışarıya, doğrudan denize akmasını sağlayana kadar su durgun kalmıştı. Bu Cagalell'in en kötü koktuğu zaman yapılmıştı.

Karşıya atlanabilecek dar bir bölüme gelene kadar onun kenarından dolaştılar, sonra tarlaların arasından Montjuïc'in bayırlarına vardılar.

"Geri dönerken Cagalell'i nasıl geçeceğiz?" diye sordu Arnau, iğrenç kokulu akıntıyı işaret ederek.

Ramon hayır anlamında başını salladı.

“Şimdiye kadar sırtında taş bir blokla zıplamayı başarabilen hiç kimse görmedim,” dedi gülerek.

Kraliyet taş ocağına tırmandıklarında, Arnau geriye dönüp şehre dikkatlice baktı. Çok çok uzakta, aşağıda kalmıştı. O kadar yolu sırtında koca bir taşla nasıl yürüyebilecekti? Daha bunu düşünürken bile dizlerinin bağının çözüldüğünü hissedebiliyordu, fakat yine de, hâlâ konuşup gülüşerek önünde tırmanmaya devam eden adamlara yetişebilmek için koştu.

Bir virajı döndüler ve kraliyet taş ocağı önlerinde uzanıyordu. Arnau şaşkınlık içinde, zorlukla soluyordu. Tıpkı Blat Meydanı ya da şehirdeki diğer pazar yerleri gibiydi, sadece burada hiç kadın yoktu. Geniş, düzlük bir alanda, kralın subayları, taş peşinde koşan herkesle pazarlık ediyorlardı. Dağın, at arabası ve katır sıralarının dizildikleri taraftaki bölümleri henüz oyulmamıştı. Kalanı ise dilimlenmiş gibi görünüyordu ve pırıldayan bir kaya kütleleri gibiydi. Sayısız taş ustası tehlikeli bir şekilde kocaman taş blokları bir manivela ile kaldırıp aşağıya düz zemine taşıyorlar; diğerleri de onları daha küçük parçalara kesiyorlardı.

Bastaixler, bütün taş için bekleyenler tarafından büyük bir muhabbetle karşılandılar. Liderleri taş ocağının ustalarıyla konuşurken, diğerleri de bekleyen insanlarla kucaklaşıp el sıkıştılar. Birlikte gülüp şakalaştılar ve havada testiler dolusu şarap ve su uçtu.

Taş kesenler çalışırken, Arnau gözlerini onlardan ayıramadı. İşçilerin at arabalarını ve katırları yükleyişini ve onları yöneten görevlinin her şeyi not edişini izlerken de aynı derecede etkilendi. Tıpkı Pazar yerindeki gibi, insanlar konuşarak ya da sabırsızlıkla sıranın onlara gelmesini bekliyorlardı.

“Böyle bir yer beklemiyordun, değil mi?”

Arnau döndü ve Ramon’u bir şarap testisini geri çevirirken gördü. Başını hayır anlamında salladı.

"Bu kadar taş kimin için?

"Ah!" dedi Ramon ve listeyi ezbere saymaya başladı: "katedral için, Santa María del Pi için, Santa Anna, Pedralbes Manastırı için, kraliyet tersanesi için, Santa Clara için, şehir surları için. Her şey yapılıyor ve değiştiriliyor; sonra zengirler ve soylular için yeni yapılan evler var. Kimse tuğla ya da ahşap istemiyor. Herkes taş kullanmak istiyor."

"Ve kral onlara bütün bu taşları veriyor."

Ramon birden bir kahkaha patlattı.

"Bedelsiz verdiği tek taş Santa María için olan . . . belki bir de Pedralbes Manastırı için olabilir, çünkü orası kraliçenin emriyle yapılıyor. Geri kalan tümünü yüksek bir bedelden satıyor."

"Kraliyet tersanesindeki taşları bile mi?" diye sordu Arnau. "Onlar kral için, öyle değil mi?"

Ramon tekrar gülümsedi.

"Kraliyet için olabilir," dedi, "fakat ödeyen kral değil."

"Şehir mi?"

"Hayır."

"Tüccarlar mı?"

"Onlar da değil."

"Peki öyleyse kim?" diye sordu Arnau, yüzünü ondan tarafa dönerek.

"Kraliyet tersanesini yaptıranlar...,"

"Günahkârlar!" Ramon'a şarap ikram eden adam, lafı Ramon'un ağzından aldı. Katedralden bir katır sürücüsüydü.

Ramon ve adam, Arnau'nun şaşkınlıktan sersemlemiş yüzüne bakınca yüksek sesle güldüler.

"Günahkârlar mı?"

"Evet," diye açıkladı Ramon, "yeni tersaneler, günahkâr tüccarların sayesinde yapılıyor. Bak, çok basit: Haçlı seferlerinden

beri... Haçlı seferlerinin ne olduğunu biliyorsun değil mi?" Arnau başıyla onayladı: Tabii ki ne olduklarını biliyordu. "Pekala, Kutsal Şehir sonsuza kadar kaybedildiğinden beri, Kilise, Mısır sultanıyla ticaret yapmayı yasakladı. Yasaklandı ama, bizim tüccarlarımız en iyi malları orada bulabildikleri için, hiçbirinin sultanla ticaret yapmaktan vazgeçmeye niyeti yok. Bu da şu demek oluyor ki, ne zaman bunu yapacak olsalar, gümrük dairesine gidip, işlemek üzere oldukları günah için para cezası yatırıyorlar. Peşinen affedilmiş oldukları için, günaha girmiş te sayılmıyorlar. Kral Alfonso bu yolla toplanan tüm paranın, Barselona'nın yeni tersanelerinin yapımına harcanmasını emretti."

Arnau bir şey söylemek üzereydi fakat Ramon elini kaldırarak onu kısa kesmesi için uyardı. Derneğin meclis üyesi onları çağırıyordu. Arnau'ya onu takip etmesi için bir işaret yaptı.

"Biz onlardan önce mi gidiyoruz?" diye sordu Arnau, geride bıraktıkları katırcıları göstererek.

"Elbette," dedi Ramon, uzun adımlarla ilerlemeye devam ederek. "Bizi onlara yaptıkları gibi tepeden tırnağa kontrol etmelerine gerek yok ki, bizim taşımız bedava, üstelik sayması da kolay: Bir *bastaix*, bir taş."

"Bir *bastaix* bir taş." diye içinden tekrarlamaya başladı Arnau, dağdan aşağı doğru yürürken ilk *bastaix* ve ilk taş önlerinden geçtiğinde. O ve Ramon, taşları kesenlerin çalıştığı noktaya ulaştılar. Dostunun gergin ve endişeli yüzüne baktı. Arnau gülmüsed, fakat dostu *bastaix* karşılık vermedi: Şakalaşmanın ve sohbet etmenin zamanı geçmişti. Şimdi hiç kimse konuşmuyor ve gülmüyordu, hepsi bakışlarını yerde duran taş yığına dikmişlerdi. Hepsinin deri kayışları alınlarının etrafına sıkıca sarılmıştı; Arnau kendisininkini başının üzerinden kaydırды. *Bastaix*-ler şimdi, birer birer önünden geçiyorlardı.

Konuşmuyor ve bir sonrakini beklemiyorlardı. Taşların çevresindeki grup devamlı küçülüyordu. Arnau taşlara bakar bak-

maz midesinin burulduğunu hissetti. Bir *bastaix* öne doğru eğildi, iki işçi arkasına bir taş astılar. Arnau ağırlığın altında, adamın vücudunun geriye doğru çekildiğini görebiliyordu. Dizleri devrilmek üzereydi! Adam birkaç dakika öylece durdu, dikleşti ve Arnau'nun önünden geçerek Santa María'ya doğru, yoluna devam etti. Tanrım, Arnau'dan üç kat daha güçlüydü, ona rağmen dizleri çökmüştü! O nasıl taşı..?

"Arnau," diye seslendi meclis üyesi.

Birkaç *bastaix* hâlâ bekliyordu. Ramon onu öne doğru itti.

"Yapabilirsin," dedi.

Üç meclis üyesi taş ustalarından biriyle konuşuyorlardı. Adam sürekli kafasının sallıyordu. Dördü birden taş yığının inceliyorlar, orayı burayı işaret edip, sonra tekrar başlarını sallıyorlardı. Arnau yığının önünde dikilirken yutkunmaya çalıştı, fakat boğazı çok kurumuştü. Titriyordu: Durdurmalıydı. Ellerini oynattı, kollarını öne arkaya uzattı. Onların titrediğini görmelelerine müsaade edemezdi!

Meclis üyelerinden biri, Josep, bir taşı işaret etti. Taş ustası omuz silkti, Arnau'ya baktı ve bir kez daha kafasını salladı ve duvarcılara onu almaları için el salladı. "Hepsi aynı," demişti *bastaixlere* tekrar tekrar.

Taşla beraber yaklaşan iki duvarcıcıyı görünce, Arnau onlara doğru gitti. Eğildi ve vücudundaki bütün kaslarını gerdi. Herkes sessizliğe gömüldü. Duvarcılar bloğu yavaşça bıraktılar ve onu elleriyle sımsıkı kavramasına yardım ettiler. Ağırlık ona basınç yaptıkça, daha fazla eğildi ve bacakları kıvrılmaya başladı. Dişlerini kenetledi ve gözlerini kapadı. "Yapabilirsin," dendiğini duyduğunu sandı. Gerçekte hiç kimse konuşmamıştı, fakat oğlanın sendelediğini gören herkes, içinden aynı şeyi söylemişti. "Yapabilirsin!" Arnau yükün altında bükülen bedenini dikleştirdi. Diğerlerinin birçoğu derin bir nefes aldılar. Fakat yürüyebi-

lecek miydi? Arnau, gözleri kapalı halde orada durdu. Yürüyebilecek miydi?

Öne doğru bir adım attı. Blok taşın ağırlığı onu diğer adımı atmaya zorladı, ve tekrar ilkini... ve ikinci kez diğerini. Eğer durursa..., eğer durursa, taş onu ezecekti.

Ramon derin bir nefes aldı ve ellerini yüzüne kapadı.

"Yapabilirsin evlat!" diye bağırdı bekleyen katırcılardan biri.

"Devam et cesur yürek."

"Yapabilirsin!"

"Santa María aşkına!"

Bağırışlar taşocağının yamaçlarında yankılandı ve şehre doğru inen yolda Arnau'ya eşlik etti.

Fakat yalnız değildi. Ondan sonra yola çıkan bütün *bastaixler* birkaç dakika içinde ona yetiştiler ve birer birer hepsi, onu cesaretlendirerek yardım etmek için bir süre arkasına takıldılar. Bir sonraki onlara yetiştiğinde, bir önceki kendi yürüyüş temposuna dönerek hızlanıyordu.

Arnau onların söylediklerini duymuyordu bile. Neredeyse hiç düşünmüyordu. Bütün dikkatini, arkadan öne gelmesi gereken ayaklarına vermişti, bir ayağının öne doğru hareket edip sonra yere değdiğini gördükten sonra diğerine odaklanıyordu; bir ayağın ardından öbür ayak, acının üstesinden geliyordu.

Sant Bertran bahçelerini geçtikten sonra daha da yavaşlamıştı, adımları sonsuzluktan geliyormuş gibiydi. Şimdi bütün diğer *bastaixler* onu geçmişlerdi. Joan'la ikisinin verdikleri suyu içerken onların taşıdıkları taş blokları bir geminin kenarına dayayışlarını hatırladı. Şimdi de o benzer bir şeyler aradı ve çok geçmeden karşısına bir zeytin ağacı çıktı. Taşı ağacın alçak bir dalına dayadı; eğer yere bırakırsa, bir daha asla kaldıramayacağını biliyordu. Bacakları tahta gibi kaskatı olmuştu.

“Eğer durursan” diye öğütlemişti Ramon, “bacaklarının tam olarak kasılmasına izin verme. Kaskatı kesilirse, devam edemezsin.”

Bu yüzden Arnau, ağırlığın çok az bir kısmından kurtulup, ayaklarını hareket ettirmeye devam etti. Derin derin nefes aldı. Bir kere, iki kere, birçok kereler. Ramon ona “Bakire Anamız yükün bir kısmını alacak,” demişti. Aman Tanrım! Eğer dediği doğruysa, bu taşın gerçek ağırlığı ne kadardı acaba? Sırtını hareket ettirmeye cesaret edememişti. Berbat bir biçimde acıyordu. Epey bir süre dinlendi. Tekrar yola koyulmayı başarabilecek miydi? Arnau etrafına bakındı. Tamamıyla yalnızdı. Katırcılar bile bu yolu kullanmıyorlardı çünkü, onların aşağıya, Trentaclaus Kapısı’na gitmeleri gerekiyordu.

Yapabilir miydi? Bakışlarını gökyüzüne dikti. Sessizliği dinledi ve tek hareketle taş bloğu tekrar kaldırmayı başardı. Ayakları hareket etmeye başladı. Önce biri, sonra diğeri, biri, sonra diğeri... Cagalell’de tekrar durdu, bu kez taşı koca bir kayanın çıkıntısına dayadı. Tekrar taşocağına dönmekte olan ilk *bastaix* görüldü. Kimse konuşmuyor, sadece karşılıklı birbirlerine bakış atıyorlardı. Arnau dişlerini bir kez daha gıcırdattı ve taşı tekrar kaldırdı. Bazı *bastaixler* başlarını sallayarak onayladıklarını belirtiyorlardı, fakat hiçbirisi durmadı. “Bu onun mücadelesi,” diye bir yorum yaptı daha sonra bir tanesi, Arnau duyma mesafesinin dışındayken ve dönüp çocuğun acı dolu ilerleyişine baktı. “Bunu kendi kendine başarmalı,” diye ona katıldı bir diğeri.

Arnau batı surlarını ve Framenors’u geride bıraktıktan sonra, Barselona’nın vatandaşlarıyla karşılaştı. Bütün dikkati hâlâ ayaklarındaydı. Artık şehirdeydi! Satıcılar, balıkçılar, kadınlar ve çocuklar, tersane işçileri, gemi marangozları, bütün hepsi, yorgunluktan ter içinde ve benek benek olmuş suratıyla, taşın altında, iki büklüm olmuş bu çocuğu gözlerini dikip, sessizce izlediler. Bu genç *bastaixin* ayaklarına baktılar, ve o başka bir şey göremedi. Herkes sessizce onu destekliyordu: Bir ayak, sonra diğeri, biri, sonra diğeri...

Bazıları tek kelime etmeden onun peşine takıldılar. Sonunda, iki saatten fazla süren bir çabanın ardından Arnau, arkasında küçük, sessiz bir kalabalık eşliğinde Santa María'ya ulaştı. Kilisedeki çalışma bir an için durdu. İşçiler, tahta iskelenin kenarında durdular. Marangozlar ve taş ustaları aletlerini yere bıraktılar. Peder Albert, Pere ve Mariona oradaydılar, onu bekliyorlardı. Şimdi artık bir usta olan, sandalcının oğlu Àngel onun yanına geldi.

"Devam et!" diye bağırdı. "Vardın! Başardın! Hadi, yapabilirsin!"

Tahta iskelenin en tepesinden cesaret tezahüratları geldi. Arnau'yu şehir boyunca takip eden kalabalıktan sevinç çığlıkları ve alkışlar yükseldi. Tüm Santa María ve hatta Peder Albert bile buna katıldı. Evet Arnau hâlâ ayaklarına bakıyordu: Önce biri, sonra diğeri, biri, sonra diğeri . . . taşların bulunduğu alana kadar gelen yol boyunca. Oraya vardığında, çıraklar ve ustalar, oğlanın taşıdığı taşı almak için aceleyle koştular.

Ancak o zaman Arnau başını yerden kaldırdı. Hâlâ ikiye katlanmış haldeydi ve tüm vücudu baştan aşağı titriyordu. Fakat o gülümsedi. İnsanlar onu kutlamak için etrafına doluştular. Arnau onların kim olduklarını anlamakta zorlandı: Tanıdığı tek kişi Peder Albert'ti. Gözlerini dikmiş Moreres Mezarlığına bakıyordu. Arnau da onun bakışlarını takip etti.

"Senin için baba," diye fısıldadı.

Kalabalık dağıldıktan sonra Arnau da arkadaşları gibi taşo-çağına doğru yola çıkmaya hazırlanırken –bazıları o ana kadar üç tur yapmışlardı– peder ona seslendi. Meclis üyesi Josep ona bazı talimatlar vermişti.

"Senin için bir iş var." dedi. Arnau durakladı ve ona baktı, kafası karışmıştı. "Santísimo Şapelini temizlemen, mumları seçip ayıklaman, her tarafı toplayıp düzeltmen gerekiyor."

"Fakat...," diye taşları işaret ederek karşı koydu Arnau.

"Fakat falan yok."

Zor bir gün olmuştu. Yaz güneşi batmakta oldukça gecikiyor, *bastaixler* de sabahtan akşama kadar, Barselona limanında gemilerin olduğunca az süre kalmasını isteyen kaptanlar ve tüccarların baskısı altında, demirleyen gemilerdeki yükleri boşaltıyorlardı.

Arnau ayaklarını sürüyerek, elinde *capçanası* ile Pere'nin evine girdi. Sekiz kişi de dönüp ona baktılar. Pere ve Mariona masada oturuyorlardı. Yanlarında da bir adamla bir kadın vardı. Joan, bir oğlan çocuğu ve iki kız yerde oturmuş, sırtlarını duvara dayamışlardı. Hepsi ellerindeki kaplardan yemeklerini yiyor, oturdukları yerden Arnau'ya bakıyorlardı.

"Arnau," dedi Pere, "sana yeni kiracılarımızı tanıştırayım. Gastó Segura, kendisi sepicilik yapıyor." Adam yemek yemesine ara vermeden, başıyla Arnau'yu selamladı. "Bu da karısı, Eulàlia," kadın Arnau'ya gülümsedi. "Ve bunlar da üç çocukları: Simó, Aledis ve Alesta."

Arnau eliyle Joan'ı ve yerde onunla birlikte oturan üç çocuğu şöyle bir selamladı ve Mariona'nın kendisine sunduğu kaptan yemeğini yemeğine başladı. Bir şey onu dürttü ve yeni gelen çocuklara tekrar baktı. O da ne? Kızlar sabit bakışlarını Arnau'ya dikmişlerdi. Bu gözler . . . bu kestane rengindeki gözler kocaman ve çok canlı bakıyorlardı. İki kız da aynı anda Arnau'ya gülümsediler.

"Hadi, ye, oğlum!"

Kızların yüzündeki gülümseme birden yok oldu. Alesta ve Aledis tekrar yemeklerine döndüler. Arnau sepicieye baktı. Adam yemeğini bitirmiş, ateşin yanından elindeki kabı ona uzatan Mariona'ya bakıyordu.

Mariona masadaki yerini Arnau'ya bırakmıştı. Arnau da yemeğe başladı; karşısında oturan Gastó Segura, önündeki yemeği kaşıklıyor ve ağzı açık bir halde çiğniyordu. Aranı tabağından her kafasını kaldırdığında, sepicinin sabit bakışları ile karşılaşılıyordu.

Biraz sonra Simó ayağa kalkıp, kendi tabağını ve iki kız kardeşinin boşalmış tabaklarını Mariona'ya uzattı.

"Hadi yatağa!" dedi Gastó.

Sepici gözlerini kısarak Arnau'ya bakıp, onun rahatsız olmasını ve sadece önündeki tabağıyla ilgilenmesini sağladı; kızlar ayağa kalkıp alçak sesle selamladılar. Kızların ayak sesleri kaybolduktan sonra Arnau başını tabağından kaldırabilirdi. Gastó'nun ciddiyeti azalmışa benziyordu.

"Nasıllar" diye sordu o gece Joan'a. İlk defa mutfakta, ocağın yanında yatıyorlardı. Birinin şiltesi ocağın bir tarafında, diğerkinin de diğer taraftaydı.

"Kimler?" diye sordu Joan.

"Sepicinin kızları."

"Nasıllar mı?" Karanlıkta Arnau'nun göremediği, "ne bileyim" anlamında bir işaret yaptı. "Sıradan kızlar işte," dedi, "tabii aslında bilmiyorum. Onlara konuşmama izin vermediler; erkek kardeşleri ellerini sıkıkmama bile izin vermedi. Elimizi uzattığımda o sıktı ve kızları hemen benim yanımdan uzaklaştırdı."

ARNAU ARTIK ONU dinlemiyordu bile. O gözler nasıl sıradan olabilirdi? Hem ona gülümsemişlerdi. Hem de ikisi birden.

Gün doğduğunda Pere ve Mariona aşağı indiler. Arnau ve Joan yattıkları şilteleri çoktan toplamışlardı bile. Biraz sonra se-

pici ve oğlu indiler. Kadınlar ise ortalarda yoktu. Gastó evdeki erkek çocuklar dışarı çıkana kadar, kızların aşığı inmesini yasaklamıştı. Arnau evden çıktığında, gözlerinin önünde o kocaman kestane rengi gözler vardı.

Sahile geldiğinde derneğin önde gelen adamlarından biri "Bugün şapel sırası sende" dedi. Bir gün evvel adam Arnau'yu son yükünü titreyerek taşıırken görmüştü. Arnau "tamam," dedi. Artık şapelde çalışmaktan gocunmuyordu. Artık kimse onun bir *bastaix* olduğundan şüphe duymuyordu; önde gelenler de onun derneğe resmen katılımını onaylamışlardı. Her ne kadar Ramon ya da diğer birçoğu kadar fazla yük taşıyamasa da, onu tatmin eden bir işte çalışıyordu. Herkes onu seviyordu. Acaba o iri kestane gözler işine odaklanmasına engel mi olacaktı?; ayrıca yorgundu da. Yeni yerinde pek de rahat uyuyamamıştı. Eski kilisenin ana kapısından Santa María'ya girdi. Gastó Segura kızlara bakmasına izin vermemişti. Sıradan iki kıza bakmasında ne mahsur olabilirdi ki? O sabah kesin kızlara bazı yasaklar getirmiştir diye düşünürken, ayağı bir ipe takıldı ve düşecek gibi oldu. Birkaç metre tökezledi ve ayağına başka ipler dolandı. Bir çift el onu tuttu. Ayağı burkuldu. Acı ile bağırdı.

"Hey" dedi onu tutan adam, "biraz dikkat etsene, şu yaptığına bak!"

Ayak topuğu ağrıyordu. Yere baktı. Berenguer de Montagut'un işaretlemek için yerlere gerdiği ipler ayaklarına dolanmıştı. Olamaz! Ona yardım eden adama doğru yavaşça döndü. Bu üstat olamazdı! Berenguer de Montagut ile yüz yüze gelince, kıpkırmızı kesildi. Sonra da işlerini bırakıp onları seyreden ustalara baktı. Herkes ona bakıyordu.

"Ben," dedi kekeleyerek, "eğer isterseniz" diye devam etti, ayağına dolanmış ipleri işaret ederek, "size yardım edebilirim. Ben . . . çok üzgünüm, üstat."

Aniden Berenguer de Montagut'un yüz ifadesi deðişti. Hâlâ çocuğu kolundan tutuyordu.

"Sen bir *bastaixsin*," dedi gülümseyerek. Arnau evet anlamında başını salladı. Seni daha önce birkaç kez görmüştüm."

Berenguer de Montagut'un gülümsemesi daha da belirginleşti. Ustalar da rahat bir nefes aldılar. Arnau dönüp tekrar iplere baktı.

"Üzgünüm" dedi tekrar.

"Olur böyle şeyler" dedi, üstat, ustalara dönerek. "Hadi gidip bir yere oturalım. Canın acıyor mu?"

"Sizi rahatsız etmek istemem" dedi Arnau, yüzünde acı bir ifadeyle, çünkü ipleri toplamak için yere eğilmişti.

"Dur," diyerek Berenguer de Montagut onu ayağa kaldırdı.

Çocuğun ayağına dolanan ipleri çözmek için önünde diz çökerek yere oturdu. Arnau ona bakmaya cesaret edemedi. Bakışlarını, şaşkınlıkla olan biteni seyreden ustalara çevirdi. Üstat, bir *bastaixin* önünde diz çöküp oturmuştu!

Arnau'nun ayaklarını iplerden kurtardıktan sonra, "böyle adamlara sahip çıkmalıyız," dedi etrafındakilere; "onlar olmazsa, taşlarımız da olmaz. Hadi, benimle gel. Gidip oturalım. Canın acıyor mu?" Arnau hayır anlamında başını salladı, ama bir yandan topallıyor, bir yandan da üstada tutunmamaya çalışıyordu. Berenguer de Montagut onu kolundan sıkıca tuttu ve yere yatırılmış birkaç sütunun olduğu yere götürdü. Birlikte sütunların üzerine oturdular. "Sana bir sır vereceğim" dedi üstat, oturur oturmaz. Arnau Berenguer'e doğru döndü. Ona bir sır verecekti! Hem de üstat! Bu sabah başına daha neler gelecekti acaba? "Geçen gün taşıyıp bıraktığın taşı kaldırmayı denedim. Çok zorlandım. Taşla birlikte birkaç adım atayım dedim ama başaramadım." Etrafındaki inşaata bakarak, "burası sizin kutsal mekânınız" dedi üstat. Arnau ürperdi. "Birgün torunlarımız, on-

ların çocukları ya da çocuklarının çocukları buraya baktıklarında, Berenguer de Montagut'tan değil, senden bahsedecekler."

Arnau boğazının düğümlendiğini hissetti. Üstat ona neler söylüyordu böyle! Sıradan bir *bastaixe*! Santa María ve Manresa Katedrali'nin inşaatını yapan üstattan daha önemli biri nasıl olurdu? O gerçekten önemli biriydi.

"Canın acıyor mu?" diye tekrar sordu.

"Hayır, çok az, sadece burkuldu."

"Umarım öyledir," dedi Berenguer de Montagut, çocuğun sırtını sıvazlayarak. "Senin taşıdığın taşlara ihtiyacımız var. Yapılacak daha çok iş var."

Arnau başını kaldırıp, etrafa baktı.

"Beğendin mi?" diye sordu, Berenguer de Montagut aniden. Beğenmiş miydi? Bugüne kadar bunu hiç düşünmemişti. Kilise'yi, duvarlarını, apsislerini, sütunları yükselirken görüyordu . . . peki beğeniyor muydu?

"Bakire Anamız için dünyada yapılanlar arasında en güzel tapınak olacağını söylüyorlar" diyebilirdi sadece.

Berenguer, Arnau'ya dönüp gülümsedi. Piskoposlar veya soylular bile projesinin nasıl olduğunu anlayamazken, o tapınağın nasıl olacağını bir çocuğa, bir *bastaixe* nasıl anlatacaktı?

"Adın ne senin?"

"Arnau."

"Bak, Arnau. Dünyanın en güzel tapınağı olup, olmayacağını bilemiyorum." Arnau ayağındaki ağrıyı unutup, yüzünü üstada çevirdi. "Ama seni temin ederim ki, eşsiz olacak. Ne en iyisi, ne en kötüsü, sadece dünyada tek olacak."

Berenguer de Montagut'un bakışları işler arasında kayboldu. Adam boş bakışlarla konuşmasına devam etti.

"Fransa, Lombardía, Cenova, Pisa, Floransa'nın isimlerini hiç duydun mu?" Arnau evet anlamında başını salladı. Ülkesi-

nin düşmanlarının adını duymamış olabilir miydi? "İşte bütün bu yerlerde de kiliseler, muhteşem, ihtişamlı, süslemelerle dolu katedraller inşa ediyorlar. Oraların kralları da yaptırdıkları kiliselerin dünyadaki en güzel kilise olmasını istiyorlar."

"Peki ya biz? Biz de böyle olmasını istemiyor muyuz?"

"Hem istiyoruz, hem de istemiyoruz." Arnau şaşırdı. Berenguer de Montagut da ona dönüp, gülümsedi. "Bakalım beni anlayabilecek misin? Biz dünyadaki en güzel kilise olmasını istiyoruz ama bunu diğerlerinin kullandığı araçlardan farklı olanları kullanarak başarmak istiyoruz; biz denizin koruyucusunun evinin, bütün Katalanlar'ın evi olmasını istiyoruz. Denizin koruyucusuna inananların yaşadıkları evler gibi olmasını istiyoruz. Bunu yaparken de sahip olduğumuz şeylerden yararlanmak istiyoruz; deniz ve ışık. Arlıyor musun?"

Arnau birkaç saniye düşündükten sonra hayır anlamında başını salladı.

"En azından sen açık sözlüsün," dedi üstat, gülerek. "Krallar her şeyi kendi namlarını daha da yaymak için yapıyorlar; biz ise kendimiz için yapıyoruz. Bazen yükü sırtınızda değil, bir değneği bağlayıp, iki kişi taşıdığınızı görüyorum."

"Evet, bazen tek kişinin taşıyamayacağı kadar ağır oluyor."

"Peki, o değneğin uzunluğunu iki katına çıkarırsak, ne olur?"

"Kırılır."

"İşte, kralların kiliselerine de aynı şey oluyor. Hayır . . . hayır, kırılıyorlar demek istemiyorum" dedi, çocuğun yüzündeki şaşkınlık ifadesini görünce; "çok büyük, çok yüksek ve çok geniş yapmak istedikleri için, enini çok dar tutmaları gerekiyor. Yüksek, geniş ve derin, anlıyor musun?" Arnau evet anlamında başını salladı. "Bizimki ise tamamen farklı olacak; çok geniş ve çok yüksek olmayacak; ama bütün Katalanları, Bakire Anaları'nın

önünde toplayacak kadar derin olacak. Bir gün bittiğinde bunu sen de görebileceksin: Bütün inananlar aynı mekânı paylaşacaklar. Aralarında hiçbir fark olmayacak, içerinin süslemeleri ise sadece ışık olacak. Akdeniz'in ışığı. Bizim başka süse ihtiyacımız yok: Sadece büyük bir mekân ve bu mekânın içine süzülen ışık. Berenguer de Montagut apsisi gösterdi ve elini yukarıdan yere kadar indirdi. Arnau da onun elini takip etti. "Bu kilise halk için yapılacak, kralların namı yayılsın diye değil."

"Üstat" diyerek ustalardan bir yanlarına geldi.

"Şimdi anladın mı?"

Halk için olacak!

"Evet, üstat."

"Senin taşıdığın taşlar, bu kilise için altın değerinde, bunu asla unutma," dedi Berenguer de Montagut ayağa kalkarken. Canın acıyor mu?"

Arnau acısını çoktan unuttmuştu bile. Hayır anlamında başını salladı.

ARNAU O SABAH *bastaixlerle* çalışamadığı için eve erken döndü. Şapeli hızlıca temizlemiş, erimiş mumları yenileriyle değiştirmiş ve kısa bir duadan sonra Bakire Anası'yla vedalaşmıştı. Peder Albert çocuğun kiliseden koşarak çıktığını, Mariona da koşarak eve girdiğini gördü.

"Ne oldu?" diye sordu yaşlı kadın, "neden bu kadar erken geldin?"

Arnau odaya şöyle bir göz attı. Anne ve kızlar masada oturmuş dikiş dikiyorlardı. Üçü de Arnau'ya baktılar.

"Arnau!" diye tekrar seslendi kadın, "bir şey mi oldu?"

Arnau yüzünün kızardığını hissetti.

"Hayır...," hiçbir bahane düşünmemişti! Nasıl da aptallık etmişti! Hepsi ona bakıyordu. O da şaşkın bir halde kapıda duruyordu. "Hayır...," dedi tekrar, "bugün . . . bugün işim erken bitti."

Mariona gülümsedi ve kızlara baktı. Anneleri Eulàlia da gülümsemesine engel olamadı.

"İşin erken bittiğine göre" dedi Mariona, "hadi gidip suları doldur."

Çocuk elinde su kovalarıyla Àngel Çeşmesi'ne giderken, yolda kızın ona tekrar bakmış olduğunu düşündü. Acaba ona bir şey mi söylemek istiyordu? Arnau neşeyle elindeki kovaları salladı. Tabii, kız ona bir şeyler söylemek istiyordu.

Bu düşündüğünün doğru olup olmadığını bir türlü anlamadı. Kızın yanında annesi Eulàlia olmadığı zamanlarda, Arnau, Gastó'nun ağzında kalmış birkaç siyah dişiyle karşılaşıyordu. Her ikisinin de olmadığı zamanlarda ise Simó kızların bekçiliğini yapıyordu. Günlerce Arnau kızlara birkaç kere yan gözle bakmakla yetinmek zorunda kaldı. Bazen ise kızların güzel hatlı, çıkık çeneli, belirgin elmacık kemikli, ihtişamlı italik burunlu yüzlerine, bembeyaz düzgün dişlerine ve kocaman kestane rengi gözlerine birkaç saniye bakıyordu. Bazen de, Pere'nin evine güneş vurduğunda ipeksi, kömür rengi uzun saçlarını görebiliyordu. Kendini güvende hissettiği birkaç kere de bakışlarını Aledis'in boynundan daha da aşağı indiriyor, büyük ablanın üzerine giydiği kalın kumaşlı entariden bile görülebilen göğüslerine kadar bakıyordu. İşte o zaman tuhaf bir ürperti tüm vücudunu kaplıyordu, ve eğer etrafta kimse yoksa, bakışlarını kızın kıvrımlarında gezdiriyordu.

Gastó Segura kıtlık döneminde sahip olduğu her şeyi yitirmiş ve zaten sert olan karakteri, daha da katılaştı. Oğlu Simó,

sepici çırağı olarak onunla birlikte çalışıyordu ve adamın en büyük endişesi, iyi bir koca bulmaları için çeyiz parası veremeyeceği iki kızıydı. Yine de kızların güzellikleri, iyi bir koca bulma umutlarını besliyordu. Böylece iki boğaz daha doyurmak zorunda kalmayacaktı.

Adam bu yüzden kızların el değmemiş olarak kalmalarına, Barselona'da kimsenin onların iffetlerine dil uzatacak bahane bulamamalarına dikkat ediyordu. Eulàlia ve Simó'ya birçok kez, Aledis ve Alesta'nın ancak bu şekilde birer koca bulacaklarını söylüyordu. Baba, anne ve büyük erkek ocuk, üçü de bu meseleyi artık kendi meseleleri haline getirmişlerdi. Ama her ne kadar Gastó ve Eulàlia kızlar için bunun kolay olacağını düşünseler de, Arnau ve Joan ile birlikte yaşama süresi uzadıkça, Simó için aynı şeyi düşünmeleri gittikçe zorlaşıyordu.

Joan, katedral okulunun en başarılı öğrencilerinden biri olma yolunda ilerliyordu. Kısa bir süre içinde Latinceye hakim olmuş, hocaları da durgun, akıllı, düşünceli ve her şeyden önemlisi de inançlı olan bu çocuğun üzerine düşüyorlardı; erdemleri o kadar fazlaydı ki, herkes onun kilisenin içinde bir geleceği olacağından emindiler. Joan'ın Kutsal yazılar hakkında anlattıklarını Pere ve Mariona ile birlikte dinleyen Gastó ve Eulàlia ona saygı duymaya başlamışlardı. Latince yazılmış o yazıları sadece rahipler okuyabilirdi, oysa denizin kıyısındaki o mütevazı evde, dördü de o kutsal kelimelerin, eski hikàyelerin ve Tanrı'nın, önceleri sadece kürsüden dinleyebildikleri sözlerinin keyfini ıkartıyorlardı.

Arnau'nun da, trafındakilerin ilgisini üzerine çekmeyi başarmış Joan'dan aşağı kalır bir yanı yoktu: Simó bile ona kıskançlıkla bakıyordu: Bir *bastaix*! Ribera mahallesinde Arnau'nun Bakire Ana için taş taşımada gösterdiği çabaları bilmeyen yoktu. "Büyük stat Berenguer de Montagut'un ona yardım etmek için önünde diz çöktüğünü söylüyorlar." diye bağırarak Simó'ya anlatmıştı biri atölyede. Simó, piskoposların ve soyluların sonsuz

saygı duyduğu büyük üstadı, Arnau'nun önünde diz çökmüş halde hayal etti. Üstat konuştuğunda herkes, babası bile sessizleşiyordu, hele bağırdığında . . . herkes titremeye başladılar. Simó, Arnau akşam eve döndüğünde onu inceliyordu. Eve son gelen hep o oluyordu. Yorgun, terlemiş, elinde *capçanası* ile geliyor . . . ama yine de gülümsüyordu! Kendisi hangi gün işten döndüğünde gülümsemişti? Birkaç kere Santa María'ya taş taşırken görmüştü onu; bacakları, kolları, göğsü, vücudunun her yeri sanki demirden yapılmış gibiydi. Simó önce taşlara, sonra da gösterdiği çabadan dolayı gerilmiş yüzüne bakıyordu; gülerken gördüğü yüz bu değil miydi?

Bu yüzden Simó kız kardeşlerine bekçilik yaptığı zamanlarda, yanlarına Arnau ya da Joan geldiğinde, her ne kadar bu sepicici çırağı kardeşlerin en büyüğü olsa da, bir adım geri çekiliyor, iki kız da, anne ve babaları yanlarında olduğu zamanlarda sahip olamadıkları özgürlüklerini yaşıyorlardı.

"Hadi sahilde dolaşalım!" dedi bir gün Alesta.

Simó karşı gelmek istedi. Sahilde dolaşmak mı?; ya babaları görürse...

"Olur," dedi Arnau.

"Bize iyi gelir," dedi Joan.

Simó sustu. Beşi birlikte dışarı çıktılar. Aledis, Arnau'nun yanında, Alesta, Joan'ın yanında; iki kız da deniz melteminin saçlarını dalgalandırmasına, üzerlerindeki bol elbiselerini vücutlarına yapıştırarak, göğüslerini, karınlarını ve bacak aralarını belirginleştirmesine izin veriyorlardı.

Çocuklar konuşmadan, denize bakıp ayaklarıyla kumları döverek, işsiz güçsüz bir *bastaix* grubu ile karşılaşınca kadar yürüdüler. Arnau eliyle onları selamladı.

"Seni onlarla tanıştırmamı ister misin?" diye sordu Aledis'e.

Kız adamlara doğru baktı. Hepsi de Aledis'e bakıyordu. Peki neye bakıyorlardı? Rüzgâr elbisesini göğüslerine ve meme uçlarına doğru itiyordu. Aman Tanrım! Sanki elbiseden fırlayacak gibiydiler. Utandı. Hayır anlamında başını salladı, tam Arnau adamlara doğru yürüken. Aledis döndü. Arnau ise yolun ortasında kalakaldı.

"Koş, arkasından git, Arnau," dedi arkadaşlarından biri.

"Sakın elinden kaçırma," dedi bir diğeri.

"Pek de güzelmiş" dedi bir üçüncüsü.

Arnau hızlanarak Aledis'e yetişti.

"Ne oldu?"

Kız cevap vermedi. Kollarını göğsünde birleştirmiş, yere bakarak yürüyordu. Hepsi birlikte bu şekilde dalgaların gürültüsü arasında yürümeye devam etti.

O akşam hep birlikte ocağın yanında yemek yerlerken, kız Arnau'yu her zamankinden bir saniye daha fazla bakarak ödüllendirdi. O fazladan bir saniye içinde kocaman kestane rengi gözlerini Arnau'nun yüzüne sabitlemişti.

O bir saniye içinde Arnau kendini kumların üzerinde, denizin sesini dinlerken hayal etti. Sonra hemen, kızın bu cesaretli davranışını etraftakilerden gören olmuş mudur diye yanındakilere baktı. Ama kimse oralı olmamıştı.

Bu kez Arnau dönüp Aledis'e bakmaya cesaret ettiğinde, kız başını tabağına eğmiş, içindeki yiyeceklerle oynuyordu.

"Hadi, yemeğini ye" diye emretti Gastó kızına, elindeki kaşığı bir türlü ağzına götürmediğini görünce; "yemek oyuncak değildir."

Gató'nun sözleri Arnau'yu hayal diyarından kopardı. Yemek boyunca Aledis Arnau'ya bakmadığı gibi, çocuğun bakışlarından hep gözlerini kaçırdı.

Aledis birkaç gün Arnau ile konuşmadı. Karşılaştıkları birkaç kez Arnau Aledis'in kestane renkli gözlerini tekrar üzerinde hissetmeyi arzuluyor, ama kız sakar hareketlerle ondan kaçıyor ve bakışlarını da kaçırıyordu.

"Hoşçakal, Aledis," dedi bir sabah sahile gitmek için evden çıkarken.

"O anda ikisi yalnızlardı. Arnau arkasından kapıyı kapatmak için yeltendi ama bir şey ona engel oldu ve dönüp kıza bir daha bakmak istedi. İşte kız oradaydı, ocağın yanında ayakta duruyordu. Çok güzeldi, o kestane rengi gözleri de çok davetkârdı.

Sonunda! Sonunda. Arnau kızardı ve başını öne eğdi. Tam kapıyı kapatacak ki bir şey dikkatini çekti; Aledis orada duruyor, o kocaman gözleriyle onu çağırıyor ve ona gülümsüyordu. Aledis ona gülümsüyordu.

Eli kapının tokmağından kaydı, az kalsın yere düşecekti. Kıza tekrar bakmaya cesaret edemedi. Kapıyı açık bırakarak oradan uzaklaştı. Sevinçten uçarcasına sahile doğru gitti.

“UTANIYOR,” DİYE FISILDADI Aledis, o gece kız kardeşine, paylaştıkları şiltenin üzerine yatmış bir şekilde, annesi, babası ve ağabeyi yatmadan önce.

“Neden utansın ki?” dedi kardeşi. O bir *bastaix*. Sahilde çalışıyor ve Bakire Ana’ya taş taşıyor. Sen ufak bir kız çocuğusun. O ise gerçek bir erkek.”

“Asıl ufak bir kız çocuğu olan sensin,” dedi Aledis öfkeyle.

“Şuna bakın, büyük kadın konuşuyor sanki,” dedi Alesta, ablasına sırtını dönerek ve annesinin, yaşları yüzünden kızların duymamaları gereken bir şey olduğunda takındığı ifadeyi takınarak.

“Tamam, tamam,” diyerek Alesta tartışmaya son verdi.

“Kadın mış? Ne yani? Ben bir kadın değil miyim? dedi Aledis annesini, kız arkadaşlarını ve babasını düşünerek. Kim bilir . . . kim bilir, belki de kız kardeşi haklıydı. Denizin Bakire Anası’na olan inancını tüm Barselona’ya kanıtlamış olan Arnau gibi bir *bastaix*, onun gibi bir kız ona baktı diye neden utanacaktı ki?”

"UTANIYOR. YEMİN EDERİM utanıyor," dedi ertesi gece tekrar Aledis.

"Sıktın artık! Arnau neden utansın ki?"

"Bilmiyorum," diye cevap verdi Aledis, "ama utanıyor. Bana bakmaya utanıyor. Ben ona baktığım zaman utanıyor. Yüzü kızarıyor, benden kaçıyor..."

"Sen çıldırmışsın!"

"Olabilir, ama..." Aledis ne dediğini biliyordu. Önceki gece kız kardeşinin şüphelerine biraz olsun katılmış olsa da, artık katılmıyordu. Elinde kanıtlar vardı. Kimsenin onları izlemediğinden emin olduğu bir an Arnau'yu incelemiş, teninin kokusunu duymak istercesine ona yaklaşmıştı. "Merhaba, Arnau." Bu, yumuşak bir bakışın eşlik ettiği basit bir merhabaydı. Ama çocuğa sürtünecek kadar çok yaklaşmıştı. Arnau kızı görünce tekrar kıpkırmızı kesilmiş ve bakışlarını kaçırmıştı. Arnau'nun uzaklaştığını gören Aledis ise gülümsemişti. O güne kadar sahip olduğunu bilmediği bir gücünü keşfetmenin gururuyla hareket ediyordu. "Yarın sabah sen de göreceksin," dedi kız kardeşine.

Ertesi sabah Alesta'nın varlığı, Aledis'in kısa cilveleşmesini daha da uzaklara taşıması cesaretini verdi kızı; başarısız olmamalıydı. Sabahleyin Arnau evden çıkmaya hazırlandığı sırada Aledis kapının önünde durarak yolunu kesti. Kız kardeşi uyurken binlerce kez bu sahne için hazırlanmıştı.

"Neden benimle konuşmak istemiyorsun?" dedi Arnau'ya cilveli bir sesle, gözlerinin içine bakarak.

Kendi söylediğine kendisi bile şaşırdı. Bu basit cümleyi sesini titretmeden söyleyebilmek için binlerce kez prova yapmıştı. Arnau'nun cevap vermesi karşısında çok savunmasız kalacaktı. Ama şansına böyle olmadı. Alesta'nın da orada olduğunu bilen Arnau, yine yüzü kıpkırmızı olmuş bir halde Aledis'e döndü. Alesta'ya bakamıyordu.

"Ben, şey . . . ben mi?"

“Sen, sen, sen,” dedi Aledis. “Sen benden kaçıyorsun. Önce-leri konuşuyorduk, gülüyorduk, ama şimdi her seninle konuşmak istediğimde...”

Aledis olabildiğince dik durmaya çalıştı. Giysisinin altından o dipdiri göğüsleri belirdi. Elbisesinin kalın kumaşına rağmen, meme uçları küçük okları andırıyordu. Arnau onları gördü. Kralın taş ocağındaki bütün taşlar bile onun bakışlarını Aledis’in kerdisine sunduğu meme uçlarından almayı başaramazdı. Sırtında bir ürperti hissetti.

“Kızlar!”

Merdivenlerden inen Eulàlia’nın sesi hepsinin aklını başına getirdi. Aledis, annesi alt kata inmeden kapıyı açıp kendini dışarı attı. Arnau ise hâlâ gördüğü sahne yüzünden ağzı açık kalmış Alesta’ya doğru döndü ve o da dışarı çıktı. Aledis ortadan kaybolmuştu bile.

O gece iki kız kardeş, kimseyle paylaşamadıkları için bir cevap bulamadıkları, ama kafalarını meşgul eden binlerce soru üzerine fısır fısır konuştular. Aledis’in emin olduğu, ama bir türlü kız kardeşine anlatamadığı şey, vücudunun Arnau üzerinde büyük bir güce sahip olduğuydu. O duygu kızı çok tatmin ediyor, içindeki tüm boşluğu dolduruyordu. Acaba her erkek aynı tepkiyi mi verirdi diye düşündü ama Arnau’dan başkasının karşısında kendini hayal edemiyordu; Joan’a ya da Simó’nun sepicisi çırak arkadaşlarından birine aynı şekilde davranmak aklının ucundan bile geçmemişti; bunun düşüncesi bile kötü geliyordu. Oysa Arnau ile içinde bir şeylerin hareket ettiğini hissediyordu...

“NELER OLUYOR BU ÇOCUĞA?” diye sordu derneğin önde gelen adamlarından biri olan Josep, Ramon’a.

"Ben de bilmiyorum," diye cevap verdi Ramon, büyük bir dürüstlikle.

İki adam, Arnau'nun en ağır çuvalları taşımak için ısrar ettiği gemicilere baktı. En ağır çuvalı almayı başardığında, Josep, Ramon ve diğerleri, Arnau'nun, nasıl sağa sola devrilerek, dudaklarını sıkarak, gergin bir yüzle yürüdüğünü gördüler.

"Bu şekilde çok fazla dayanamaz," dedi Josep.

"O genç," diye savunmaya çalıştı Ramon.

"Ama dayanamaz."

Herkes fark etmişti. Arnau en ağır çuvalları taşımak istiyor ve onları sanki yıllardır bu işi yapıyormuş gibi taşıyordu. Yükünü boşalttıktan sonra, tekrar yük alacağı yere neredeyse koşarak gidiyor ve yine en ağır yükü sırtlamak istiyordu. Akşamları ise, yorgunluktan perişan olmuş bir halde, Pere'nin evine dönüyordu.

"Neyin var, oğlum?" diye sordu Ramon, ertesi gün birlikte belediyenin deposuna çuvalları taşıırken.

Arnau cevap vermedi. Ramon bu sessiz kalışının konuşmak istemediği için mi, yoksa bir sebepten dolayı konuşamadığı için mi olduğunu merak etti. Arnau sırtına yüklediği ağır yüke, yine dişlerini sıkıp, yüzünü gererek dayanıyordu.

"Eğer bir sorunun varsa, ben..."

"Hayır, hayır," demeyi başardı Arnau sonunda. Vücudunun Aledis'in arzusu ile yanıp tutuştuğunu ona nasıl anlatacak? Sadece çok ağır yükler yüklendiğinde onun gözlerini, göğüslerini, gülüşünü aklından çıkarabildiğini nasıl söyleyecekti? Aledis her onunla cilveleşmek istediğinde aklını kaybedip, kızı çırılçıplak, yanında onu okşarken hayal ettiğini nasıl dile getirecekti? İşte o zaman aklına rahibin yasak ilişkiler hakkında söyledikleri geliyordu: "Günah! Günah!" diye bağıırıyordu inananlara. Her ne kadar kızın yakınlarda olduğunu bilse de, kendini doğrudan

şiltesinin üzerine atıp, uykuya dalmak istediği için perişan bir şekilde eve dönmeye çalıştığını nasıl anlatacaktı? "Hayır, hayır," diye tekrarladı Arnau. "Teşekkürler . . . Ramon"

"Çocuk patlayacak," dedi o günün sonunda Josep.

Ramon bu sefer Josep'e karşı gelemedi.

"BİRAZ ABARTTIĞINI düşünmüyor musun?" diye sordu Alesta, bir gece ablasına.

"Neden?"

"Eğer babamız öğrenirse..."

"Neyi öğrenecekmiş?"

"Arnau'yu sevdiğini."

"Ben Arnau'yu sevmiyorum ki! Sadece . . . sadece . . . kendimi iyi hissediyorum, Alesta. Hoşuma gidiyor. Bana baktığında..."

"Onu seviyorsun işte..." dedi küçük kız, ısrarla.

"Hayır. Sana nasıl anlatsam? Bana baktığını, yüzünün kızardığını gördüğümde, sanki içimde küçük bir solucan dolaşıyor gibi oluyor."

"Onu seviyorsun."

"Hayır. Uyu hadi. Sen ne anlarsın ki? Uyu."

"Onu seviyorsun, seviyorsun, seviyorsun."

Aledis cevap vermemeye karar verdi. Gerçekten onu seviyor muydu? Sadece kendisine bakıldığını ve arzulandığını bilmek hoşuna gidiyordu. Arnau'nun gözlerini ondan ayıramaması fikri hoşuna gidiyordu. Cilve yapmayı kestiği anda Arnau'nun ciddileşen yüz ifadesini görmek, hoşuna gidiyordu: Bu sevmek

miydi? Aledis bu soruya bir cevap bulmaya çalıştı ama hoşuna giden o şeyler yine aklını meşgul etti ve uykuya daldı.

BİR SABAH RAMON, JOAN'IN Pere'nin evinden çıktığını görür görmez ona doğru yürüdü.

"Ağabeyine neler oluyor?" diye sordu çocuğa selam bile vermeden."

Joan birkaç saniye düşündü.

"Sanırım sepici Gastó'nun kızı Aledis'e aşık oldu."

Ramon bir kahkaha attı.

"İşte o aşk ağabeyini çıldırtmak üzere" diye Joan'ı uyardı. Böyle devam ederse kötü olacak. Bu şekilde dayanması mümkün değil. Henüz böyle çalışmaya hazır değil. Bu yüzden başına bir şey gelen ilk *bastaix* olmaz ve ağabeyin sakat kalmak için henüz çok genç. Bir şeyler yapmalısın, Joan."

O gece Joan ağabeyiyle konuşmaya çalıştı.

"Neyin var, Arnau?" diye sordu yattığı yerden.

Arnau cevap vermedi.

"Bana anlatmalısın. Ben senin kardeşinim ve . . . sana yardım etmek istiyorum. Sen de bana her zaman yardım ettin. Eğer bir sorunun varsa, paylaşmama izin ver."

Joan ağabeyine söylediklerini düşünmesi için biraz zaman tanıdı.

"Şey..., Aledis yüzünden," diye itiraf etti. Joan konuşmasına engel olmak istemedi. "Bana neler oluyor anlayamıyorum, Joan. O gün sahilde birlikte dolaşmamızdan beri . . . aramızda bazı şeyler değişti. Bana sanki bir şeyler istiyormuş gibi bakıyor . . . bilmiyorum. Ayrıca..."

"Ayrıca ne?" diye sordu Joan, ağabeyinin sustuğunu görünce.

"Ona bakışlarından başka bir şey anlatmayacağım" diye karar verdi o an için Arnau, aklında Aledis'in göğüsleriyle.

"Yok bir şey."

"Peki o halde sorun ne?"

"Aklıma kötü düşünceler geliyor, onu hayalimde çıplak olarak canlandırıyorum. Yani onu çıplak görmek hoşuma giderdi."

Joan hocalarından bu konu ile ilgili detaylı bilgiler vermesini rica etmişti. Onlar da aslında ağabeyinin durumu için endişelendiğini bilmediklerinden ve büyük bir gayret ve titizlikle çocuğun yürümeye başladığı o kutsal yoldan geri dönmesinden korktuklarından, kadınların karakteri ve zarar veren doğalarından bol bol bahsetmişlerdi.

"Bu senin suçun değil ki?" dedi Joan.

"Değil mi?"

"Hayır. Onların kötülüğü yüzünden," diye fısıldadı ocağın öbür tarafından. Bu insanlığın doğuşundan hemen sonra işlenen büyük günah sebebiyle ortaya çıkan başlıca dört hastalıktan biri ve kadınların günahı, dünyadaki günahların en büyüğü," diye Joan hocalarının sözlerini ezbere tekrar etti.

"Peki diğer üç hastalık hangisi?"

"Cimrilik, cahillik ve kayıtsızlık."

"Peki kötülüğün Aledis ile ne ilgisi var?"

"Kadınlar doğaları gereği kötüler ve erkekleri de kötü yola sürüklemek için onları baştan çıkarmaya çalışıyorlar," dedi Joan.

"Neden?"

"Çünkü kadınlar hareket eden hava gibidirler. Hava akımı gibi bir o tarafa, bir bu tarafa sürüklenirler." Joan o anda rahibin

bu sözleri söylerken nasıl kolunu uzatıp, parmaklarını durmadan salladığını ve başının üzerinde gezdirdiğini hatırladı. "Ayrıca kadınlar yine doğaları, yaradılışları gereği mantıklı insanlar değildirler, bu yüzden de kötülüklerinin sonu gelmek bilmez."

Joan bütün bunları ve çok daha fazlasını kitaplarda okumuştum ama kelimelerle ifade etmeyi pek beceremiyordu. Bilge olanlar, kadınların ayrıca yine yaradılıştan soğuk ve pasif olduklarını, bilindiği gibi soğuk bir şeyin alev aldığı da, çok kuvvetli bir şekilde yandığını anlatıyorlardı. İnanişâ göre, sonuç olarak kadın erkeğin tam tersiydi, bu yüzden de mantıksız ve saçma bir mahluktu. Bunu görebilmek için, üst tarafı zayıf, alt tarafı geniş olan kadın vücudunun, erkeğin göğüs ve omuz kısmında genişleyen vücudu, kısa ve kalın boynu ve büyük başı ile karşılaştırılması bile yeterliydi. Bir kadının ilk doğduğunda söylediği harf, azarlamak için kullanılan "e" harfi olur, erkeğin söylediği ise alfabenin ilk harfi ve "e" harfine zıt olan "a" harfidir.

"Bu mümkün değil. Aledis böyle biri değil," diye karşı geldi Arnau sonunda.

"Sakın bu tuzağa düşme. Günah işlemeden İsa'ya hamile kalan Bakire Anamız haricinde, bütün kadınlar aynıdır. Senin üye olduğun dernektekiler bile böyle düşünüyor! Onlar da zinayı günah saymıyorlar mı? Bir kız arkadaşı olanı, ya da namuslu olmayan bir kadınla birlikte yaşayanı aforoz etmiyorlar mı?"

Arnau bu konuda Joan'a karşı gelemeydi. Bilge insanların ve filozofların neden böyle düşünüp söyledikleri hakkında bir bilgisi yoktu. Her ne kadar Joan ona anlatmaya çalıştıysa da, bunları önemsemeyebilirdi. Ama derneğin öğretilerine göz yumması mümkün değildi. O kurallar, o da biliyordu. Derneğin önde gelen adamları hepsini Arnau'ya teker teker bildirmiş, ve bu kuralara uymadığı takdirde dernekten çıkarılacağını da söylemişlerdi. Dernek hiçbir konuda yaralıyor olamazdı!

Arnau birden kafasının karıştığını hissetti.

"Peki ne yapmak gerekiyor? Eğer bütün kadınlar kötüyse..."

"Öncelikle onlarla evlenmek gerekiyor," diye sözünü kesti Joan, "evlendikten sonra da Kilise'nin bizlere öğrettikleri doğrultusunda hareket etmeliyiz."

Evlenmek, evlenmek... Bu olasılık asla aklından geçmemişti, ama . . . eğer tek çözüm buyrsa...

"Peki evlendikten sonra ne yapmalıyız?" diye sordu titrek bir sesle Arnau, birden hayatı boyunca kendisini Aledis'in yanında düşünerek.

Joan katedraldeki hocalarından dinlediklerini hatırlamak için biraz düşünüp, sözlerine devam etti.

"İyi bir koca bazı kurallar doğrultusunda, karısının doğasında olan kötülüğü düzeltmeye çalışmalıdır: Bu kurallardan ilki, karısının tamamen onun buyruğu altında bulunmasıdır: "*Sub potestate viri eris*" der insanlığın Başlangıcı'nın kitabı. İkinci kural Vaizin kitabında yazandır: "*Mulier si primatum haber...*" Joan karıştırdı. "*Mulier si primatum habuerit, contraria est viro suo*", bu da eğer evde kadının sözü geçiyorsa, kocasına karşı gelecektir anlamındadır. Diğer bir kural da Atasözleri kitabında yazandır: "*Qui delicate nutrit servum suum, inveniet contumacem*", bu da, kendisine hizmet etmekle görevli olanlara yumuşaklıkla davrananlar, eğer bunların arasında bir kadın varsa, karşılığında alçak gönüllülük, teslimiyet ve itaat alması gerekirken, kendisine karşı çıkarılmış bir isyanla karşılaşacaktır. Eğer her şeye rağmen karısındaki kötülük belirtileri devam ederse, kocası karısını utandırarak ve korkutarak cezalandırmalıdır; karısını en başlangıçta, gençken, yaşlanmadan düzeltmeye çalışmalıdır."

Arnau kardeşinin sözlerini hiç ses çıkarmadan dinledi.

"Joan," dedi sözleri bitince. "Sence Aledis ile evlenebilir miyim?"

"Elbette evlenebilirsin! Ama dernekte biraz daha para kazanıp, ona bakabilecek duruma gelene kadar beklemelisin. Babası başka birine söz vermeden önce onunla konuşsan iyi olur. Çünkü o zaman yapabileceğin bir şey kalmaz."

Ağzında birkaç siyah dişi ile Gastó Segura'nın hayali, Arnau'nun gözünde aşılamaz bir engel olarak canlandı. Joan ağabeyinin korkularının neler olduğunu biliyordu.

"Evet, bunu yapmalısın," diye ısrar etti.

"Peki bana yardım eder misin?"

"Elbette!"

Sessizlik, birkaç saniye Pere'nin evindeki ocağın iki tarafında serili şilteler üzerinde dolaştı.

"Joan," diye seslendi Arnau, sessizliği bozarak.

"Efendim."

"Teşekkürler."

"Teşekkürü gerektiren bir şey yapmadım."

İki kardeş uyumaya çalıştılar ama başaramadılar.

Arnau'nun, arzuladığı kız olan Aledis ile evlenme fikrinin heyecanı, Joan'ın ise annesiyle dolu hatıraları uyumalarına engel oluyordu. O zaman kazancı Ponç haklı mıydı? Kötülük kadınların içindedir. Kadın kocasına her zaman boyun eğmeli. Erkek kadını cezalandırmalı. Kazancı haklı mıydı yani? O nasıl hem annesinin hatırasına saygı duyup, hem de bu tür tavsiyeler verebiliyordu? Joan o küçük hücrendeki pencereden annesinin kolunu çıkarıp, onun saçlarını okşayışını hatırladı. Ponç'a karşı duyduğu ve duyuyor olduğunu nefreti hatırladı... Ama, kazancı haklı mıydı?

SONRAKİ GÜNLERDE İKİSİ DE sinirli Gastó ile konuşma cesaretini gösteremediler. Gastó'nun, Pere'nin kiracısı olarak hayata devam etmesi, sürekli ona evini kaybettiren talihsiz olayı hatırlatmaktan başka bir işe yaramıyordu. Sepicinin sert karakteri, iki oğlanın tekliflerini sunmaları için uygun olan evin içinde olduğu zamanlarda daha da katılaşıyor, azarlamaları, itirazları ve kabalıkları onlara engel oluyordu.

Bu arada Aledis, geçerken arkasında bıraktığı iz bulutuyla Arnau'yu sarmaya devam ediyordu. Arnau onu görüyor, gözleriyle ve düşünceleriyle onu takip ediyor, Gastó'nun karşısında belirmediği zamanlarda, bir saniyesini kızı düşünmeden geçiremiyordu.

Rahipler ve dernektekiler ona ne kadar yasaklar getirseler de, çocuk gözlerini Aledis'ten alamıyordu. Aledis de, oyuncağı ile yalnız kaldığından emin olduğu anlarda, dar ve rengi solmuş elbisesini vücuduna yapıştırmaktan vazgeçmiyordu. Arnau bu görüntü karşısında çok samimi duygulara dalıyordu: O göğüsler, o meme uçları, Aledis'in bütün vücudu onu çağırıyor gibiydi. "Karım olacaksın, bir gün karım olacaksın," diye içinden geçiriyordu ateşli bir şekilde. İşte o zaman Aledis'i çıplak hayal etmeye çalışıyor, aklı bilinmedik, yasak noktalara gidiyordu. O güne kadar Habiba'nın işkence görmüş vücudundan başka çıplak bir kadın vücudu hiç görmemişti.

Bazen de Aledis, yere düşen bir şeyi eğilip almak yerine, Arnau'nun önünde baldırlarını ve kalçalarının yuvarlaklığını iyice gösterebilmek için bacaklarını kırmadan eğiliyordu; elbisesini dizlerinin üzerine çekmesini gerektiren hiçbir fırsatı kaçırmıyor, böylece bacaklarını gösteriyordu. Gerçekte olmayan bir ağrıyı bahane edip sırtına ve böbreklerine dokunuyor, bu şekilde de karnının ne kadar düz ve sert olduğunu gösteriyordu. Sonra da gülüyor, ya da Arnau gördüğünde, bu hareketleri yaptıktan rahatsız olmuş gibi bir hava vererek hemen toparlanıyordu.

Aledis ortadan yok olduğunda da Arnau'ya gördüğü sahnelerle mücadele etmek düşünüyordu.

Bu tür deneyimler yaşadığı günlerde Arnau Gastó ile konuşmanın bir yolunu bulmak için elinden geleni yapıyordu.

"Öyle önümde durmuş ne yapıyorsunuz?" diye kükredi bir gün, kızını istemek gibi saf bir niyetle karşısına geçmiş olan iki oğlan çocuğuna.

Joan'ın Gastó ile görüşmek için yüzüne takındığı gülümseme, adam ikisini de iterek aralarından geçince birden kayboldu.

"Sen git" dedi bir defasında da Arnau erkek kardeşine.

Gastó alt kattaki masada tek başına oturuyordu. Joan da gidip karşısına oturdu. Tam söze başlayacaktı ki, adam elinde incelediği deri parçasından başını kaldırdı.

"Gastó...", dedi Joan.

"Canlı canlı derisini yüzeceğim! Taşaklarını koparacağım!" diye bağırdı adam, ağzında kalmış birkaç siyah dişin arasındaki boşluklardan tükürük saçarak. "Simoooo!" Joan da odanın bir köşesine saklanmış olan Arnau'ya bir çaresizlik işareti yaptı. Bu arada babasının bağrıışlarını duyan Simó geldi. "Bu böyle dikilir mi, ha?" diye sordu Gastó oğluna, elindeki kösele parçasını çocuğun burnuna sokarak.

Joan oturduğu yerden kalktı ve aile kavgasından çekildi.

Ama pes etmediler.

"Gastó" diye tekrar seslendi Joan bir akşam. Akşam yemeğinden sonra morali oldukça iyi gözükken adamın sahilde bir yürüyüşe çıktığını gören iki kardeş hemen arkasından fırlamışlardı.

"Ne istiyorsun?" diye sordu Gastó yürüyüşüne devam ederek.

"En azından konuşmamıza izin verecek galiba," diye düşündü kardeşler.

"Şey . . . seninle Aledis hakkında konuşmak istiyordum..."

Kızının adını duyan Gastó aniden durdu ve Joan'a o kadar yaklaştı ki, o pis kokan nefesi çocuğun yüzünde dinamit gibi patladı.

"Bir şey mi yaptı?" dedi Gastó. Joan'a saygı duyuyor, onun ciddi bir genç olduğunu düşünüyordu. Aledis'in adını duymuş olması ve doğasındaki güvensizlik, hemen Joan'ın kızını bir şeyle suçlamak istediğini düşündürdü ve elindeki bu mücevherin üzerinde küçücük bir lekeye bile izin veremezdi.

"Hiçbir şey," diye cevap verdi Joan.

"Nasıl hiçbir şey?" diye devam etti Gastó, Joan'dan bir milimetre bile uzaklaşmadan. "O zaman neden benle Aledis hakkında konuşmak istiyorsun? Doğruyu söyle bana, ne yaptı, ha?"

"Hiçbir şey, hiçbir şey yapmadı, gerçekten."

"Hiçbir şey mi? Ya sen...", dedi Arnau'ya dönerek, "sen ne diyeceksin? Aledis hakkında ne biliyorsun?"

"Ben . . . hiçbir şey..." dedi Arnau. Bunu söylerken sesinin titremiş olması Gastó'nun şüphelerini daha da kuvvetlendirmişti.

"Anlatın hadi!"

"Yok . . . hiçbir şey yok, yok..."

"Eulàlia!" Gastó bir an bile beklemeden, sanki şeytan ruhunu ele geçirmiş gibi karısına seslendi ve Pere'nin evine döndü.

O gece suçluluk duygusuyla boğazlarına birer düğüm oturan iki çocuk, Gastó'nun ağzından bir şeyler almak için sopayla dövdüğü karısı Eulàlia'nın çığlıklarını duyular.

Aledis konusunu açmayı birkaç kez daha denediler ama konuşmaya bile başlayamadılar. Birkaç hafta sonra artık cesaretlerini yitirmişlerdi. Bu sorunu Peder Albert'e anlattılar. Peder konuyu duyunca gülümsedi ve Gastó ile konuşma görevini üstlendi.

"ÜZGÜNÜM, ARNAU," DEDI peder, bir hafta sonra, "Gastó Segura kızıyla evlenmeni onaylamıyor."

"Peki neden?" diye sordu Joan. "Arnau iyi bir insan."

"Kızımı Ribera mahallesinde oturan bir köleyle mi evlendirmemi istiyorsunuz?" demişti Gastó pedere; "bir oda kiralayacak kadar bile para kazanamayan bir köle hem de."

Peder onu ikna etmeye çalışmıştı.

"Ribera'da çalışanların hiçbiri artık köle değil, o eskidendi. Senin de bildiğin gibi kölelerin..."

"Yaptığı iş kölelerin işi...", diye sözünü kesti Gastó.

"O eskidendi," diye ısrar etti peder. "Ayrıca," diye sözlerine devam etti, "kızın için iyi de bir çeyiz buldum." Artık pederi dinlemiyor olan Gastó, adamın bu sözleri üzerine birden ona döndü. "Bu çeyiz parasıyla bir ev de alabilirler."

Gastó tekrar pederin sözünü kesti.

"Benim kızımın zenginlerin sadakasına ihtiyacı yok. Bu işlerinizi başkalarına ayırın."

Peder Albert sözlerini bitirdikten sonra, Arnau denize baktı; ay ışığı da ufuktan sahile kadar suların üzerinde titriyor ve kıyıya vuran dalgalarda yok oluyordu.

Peder Albert, dalgaların sesinin Arnau'yu sarmasını bekledi. "Peki ya Arnau bu olayın sebeplerini sorarsa? O zaman ona ne diyecekti?

"Peki neden?" diye tekrar sordu Arnau, ufuktan gözlerini ayırmadan.

"Gastó Segura, şey..., tuhaf bir adamdır." Çocuğu daha fazla üzemezdi! "Kızını bir soylu ile evlendirmek istiyor! Bir sepicisi böyle bir şeyi nasıl isteyebilir?"

Bir soylu. Çocuk buna inanmış mıydı acaba? Hiç kimse kendisini soyluların karşısında değersiz hissedemezdi. Dalgaların

çıkardığı ısrarcı ve sabırlı gürültü bile sanki Arnau'dan bir cevap bekliyordu.

Çocuğun hıçkırıklarının sesi bütün sahili kapladı.

Peder elini Arnau'nun omzuna attı ve çocuğun kaskatı kesilmiş olduğunu hissetti. Sonra aynı şekilde Joan'a da sarıldı. Üçü de denizin karşısında bir süre öylece kalakaldılar.

"İyi bir kadınla karşılaşacaksın," dedi biraz sonra peder, Arnau'ya.

"Hiçbiri onun gibi olamaz" diye düşündü Arnau.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TUTKUNUN KÖLELERİ

2 I

1339, Temmuz ayının ikinci Pazarı

Santa María de la Mar Kilisesi

Barselona

Gastó Segura'nın kızını *bastaix* Arnau'ya vermeyi reddetmesinin üzerinden dört yıl geçmişti. Konuşmalardan birkaç ay sonra Aledis, cinsel istekleri ağır bastığı için kızın olmayan çeyizi konusunda sorun çıkarmayan yaşlı ve dul, eski bir sepici ile evlendirildi. Aledis'i kocasına teslim edene kadar da annesi kızın yanından bir an bile olsun ayrılmadı.

Arнау da artık on sekiz yaşında, uzun boylu, güçlü kuvvetli, bakımlı bir delikanlı olmuştu. O dört yıl boyunca, üyesi olduğu dernek, Santa María de la Mar Kilisesi ve kardeşi Joan için yaşadı. Hiç yapmadığı kadar fazla yük ve taş taşıyor, *bastaixlerin* kasasına yardım paraları atıyor ve bütün inancıyla tüm dini ayinlere katılıyordu. Ama evlenmemişti ve derneğin önde gelenleri, onun gibi bir delikanlının bekâr hayatı yaşaması konusunda endişelerini dile getiriyorlardı; çünkü evlenmeden cinselliğin onu baştan çıkarması halinde, dernekten uzaklaştırılması gerekecekti ve onun gibi henüz on sekiz yaşındaki bir gencin bu tür yanlışlar yapması işten bile değildi.

Arнау ise kadınlar hakkında hiçbir şey duymak istemiyordu. Peder, Gastó'nun kızını ona vermek istemediğini söylediği anda, Arnau hayatından geçmiş olan kadınları düşünmüştü: Annesini hiç görmemişti bile; Guiamona ise ona önce şefkatli bir şekilde davranmış, sonra ise görmek bile istememişti; Habiba acı ve kanlar içinde ortadan yok olmuştu, hâlâ birçok gece, Grau'nun, kadının çıplak vücudunun derisi üzerinde şaklayan

kırbacını görüyordu rüyasında; Estranya ona bir köle gibi davranmıştı; Margarida, hayatının en utandığı dönemlerinde onunla alay etmişti. Ya Aledis? Ona ne demeli? Aledis onun içindeki erkeği keşfetmesini sağlamış, sonra da onu terk etmişti.

Bu konu her açıldığında, “Kardeşime bakmalıyım” diyor-du derneğin önde gelenlerine. “Biliyorsunuz, kilisenin içinde, Tanrı’ya hizmet ediyor” diye de eklemeyi ihmal etmiyordu. Bundan daha geçerli bir sebep olabilir miydi?

İşte o zaman herkes susuyordu.

O dört yılı Arnau böyle yaşadı; sakın, sadece işi, Santa María Kilisesi ve özellikle de kardeşi Joan ile meşgul olarak.

1339 yılının o ikinci Pazar günü, Barselona için hayati önem taşıyan bir gün oldu. 1336 yılının Ocak ayında İyi Huylu Kral Alfonso ölmüş ve yine aynı yılın Paskalya’sından hemen sonra, Katalonya’lı III., Aragon’lu IV. ve Valencia’lı II. Pedro unvanını taşıyan oğlu, babasının yerine Zaragoza da taç giymişti.

1336 yılından, 1339 yılına kadar yaklaşık dört yıl boyunca yeni hükümdar, kontların şehri, Katalonya’nın başkenti Barselona’yı ziyaret etmemişti. Hem soylular, hem de tüccarlar, krallığın en önemli şehrine karşı yapılan bu saygı eksikliği konusunda çok endişeliydiler. Yeni hükümdarın, Katalan soylulara karşı takındığı kavgacı tavrı herkes tarafından biliniyordu: III. Pedro, Alfonso’nun daha taç giymeden önce ölen ilk karısı, Orgel Kontesi ve Ager Kont vekili eşi olan Teresa de Entenza’nın oğluydu. Teresa ölünce, Alfonso da, kendisine iki çocuk vermiş olan ihtiraslı ve zalim kadın Kastilya’lı Leonor ile evlenmişti.

Sardunya fatihi Kral Alfonso, zayıf karakterli ve kolaylıkla etkilenebilen bir adamdı. Kraliçe Leonor kısa süre içinde kendi çocukları için büyük topraklar ve önemli unvanlar elde etmeyi başarmıştı. Bir sonraki hedefi ise, üvey evlatlarına, yani tahtın varisleri olan Teresa de Entenza’nın çocuklarına zulüm etmek

olmuştu. İyi Huylu Alfonso'nun hükümdarlık sürdüğü sekiz yıl boyunca, kendisi ve Katalonya'lı erkânı hiç sesini çıkarmadığından, Leonor, kralın o zamanlar daha küçük bir çocuk olan oğlu Pedro ve Urgel Kontu kardeşi Jaime ile uğraşmıştı. Sadece iki Katalan soylu olan, Pedro'nun vaftiz babası Ot de Montcada ve Montalbán Komutanı Vidal de Vilanova, Teresa de Entenza'nın oğullarının taht hakkını desteklemiş, Kral Alfonso ve oğullarına, zehirlenip öldürülmeleri tehlikesine karşı kaçmalarını tavsiye etmişlerdi. Kralın oğulları Pedro ve Jaime de bu tavsiyelere kulak vermiş, Aragón bölgesindeki Jaca dağlarına saklanmışlardı; daha sonra Aragón'lu soyluların desteğini kazanmış, Zaragoza kentinde, şehrin başpiskoposu Pedro de Luna'nın koruması altında kendilerine sığınacak bir yer bulmuşlardı.

Bu yüzden, Aragón Krallığı ile Katalonya Prensiği'nin birleşmesinden beri bozulmamış olan bir gelenek, Pedro'nun taç giymesiyle yok olmuş oldu. Aragón krallık esası Zaragoza'da teslim ediliyor, ama kral aynı zamanda Barselona Kontu unvanını da taşıdığı için, Katalonya Krallık esasının Katalan topraklarında teslim edilmesi gerekiyordu. III. Pedro'nun tahta çıkışına kadar bütün hükümdarlar önce Barselona'da yemin ediyorlar, daha sonra da Zaragoza'da taç giyorlardı. Çünkü kral, Aragón Kralı olduğu için taç giyor ama aynı zamanda Barselona Kontu unvanına ve Katalonya Prensiği'ne sahip olabilmesi için, Katalonya yasalarına sadakat yemini etmesi gerekiyordu.

Barselona Kontu, Katalonya Prensi, Katalonya soyluları için sadece bir *primus inter pares* idi ve ettikleri yemin de bunu onaylıyordu: "Sizin kadar güçlü olan bizler, bizlerden daha kudretli olmayan siz majestelerini, özgürlüğümüze ve kanunlarımıza her zaman saygı göstermeniz kaydıyla, kralımız ve büyük hükümdarımız olarak kabul edeceğimize yemin ederiz. Aksi halde kabul etmiyoruz." III. Pedro taç giyeceği zaman Katalan soylular, Zaragoza'ya gidip, kendisinden önce atalarının yaptığı

gibi, Barselona'da yemin etmesini talep ettiler. Kral ise reddetti ve Katalanlar da taç giyme törenini terk ettiler. Yine de kralın Katalanlar'ın sadakat yeminini alması gerekiyordu ve soyluların ve Barselonalı söz sahibi insanların tüm itirazlarına rağmen Kral Pedro bu yemini etmek ve Katalanlar'dan da yemin almak için 1336 yılının Haziran ayını ve Lérida şehrini seçti.

1339 yılının o ikinci Pazar günü Kral, taç giydiğinde küçük düşürdüğü Barselona'yı ilk kez ziyaret ediyordu. Kralı Barselona'ya getiren üç olay vardı: Mayorka Kralı, Rosellón ve Sardunya Kontu ve Montpellier Beyi olan kayınbiraderi III. Jaime'nin, Aragón Krallığının bir hizmetkârı olarak yemin edecek olması, Tarragona ilindeki önde gelen din adamlarının genel konsey toplantısı ve Şehit Azize Eulalia'nın kalıntılarının Santa María Kilisesi'nden katedrale taşınacak olmasıydı.

İlk iki olay sıradan halkın katılımı olmadan gerçekleştirildi. III. Jaime edeceği yemini halk önünde yapmak istemediğini açıkça belirtmiş, daha samimi bir ortam olan, sarayın şapelinde ve sadece seçkin bir grup soylu önünde yemin etmek istemişti.

Üçüncü olay ise tam anlamıyla bir halk gösterisine dönüştü. Asiller, kilise adamları ve tüm halk akın etti. Bazıları sadece olan biteni görmek istiyor, en imtiyazlılar ise, katedralde yapılan ayini dinledikten sonra alay halinde Santa María Kilisesine doğru giden ve oradan Azize'nin kalıntılarıyla birlikte tekrar katedrale dönecek olan krallarına ve erkânına eşlik etmek için akın ediyorlardı.

Katedralden, Santa María'ya kadar uzanan bütün yollar, krallarına tezahürat yapmak isteyen insanlarla doluydu. Santa María'nın apsisinin üzeri artık kapatılmıştı. İçeride ilk Roma kilisesinden küçük bir yapı hâlâ duruyordu.

Santa Eulalia, Roma döneminde, tam olarak 303 yılında şehit edilmişti. Kalıntıları ilk olarak Roma mezarlığında, ardından da Kral Kostantin'in Hristiyan ibadetini serbest kıldığını açıklayan

Kanunnamesi'nden sonra, bir nekropol üzerine inşa edilen Santa María de las Arenas Kilisesi'nde muhafaza ediliyordu. Arap istilasından sonra, bu küçük kilisenin sorumluları şehit azizenin kalıntılarını saklamaya karar vermişlerdi. 801 yılında Fransız Kralı Dindar Louis şehri tekrar özgürlüğüne kavuşturduğunda, o zamanın Barselona piskoposu Frodoí, azizenin kalıntılarını aramaya karar verdi. Kalıntılar bulunduğundan beri de Santa María'da değerli bir kutunun içinde saklanıyordu.

İnşaat iskeleleri, taşlar ve malzemelerle dolu olmasına rağmen, Santa María bu özel günde muhteşem görünüyordu. Kilsenin başdiyakozu Bernat Rosell, inşaat komisyonunun üyeleri, faydalananlar ve diğer kilise mensupları ile birlikte, hepsi de üzerlerine en güzel giysilerini giymiş, kralı ve erkânını bekliyordular. Giysilerinin renkleri muhteşemdi. Temmuz güneşinin ışınları daha bitmemiş pencerelerden kilisenin içine süzülüyor, kralı kilisenin içinde beklemelerine izin verilen imtiyazlı kişilerin giysilerindeki altın süslemelerin parlayıp, göz almasını sağlıyordu.

Güneş, Arnau'nun küt uçlu hançerinin üzerinde de parlıyordu, çünkü o önemli kişilerin arasında, mütevazı *bastaixler* de vardı. Arnau'nun da içinde bulunduğu grup şapelin yanında, diğer bir grup da, eski kiliseden kalan ana giriş kapısında nöbetçiler gibi duruyorlardı.

O eski köleler ya da *macips de ribera* olan *bastaixler* Santa María de la Mar Kilisesi ile ilgili olaylarda sayısız imtiyazlara sahipti ve son dört yılda Arnau da bu imtiyazlardan faydalanmıştı. Kilsenin en önemli şapeli onlara aitti; ana kapının bekçiliğini yapıyorlar ve dernek bayramlarını kilisenin büyük sunak bölümünde kutlamalarına izin veriliyordu. Derneğin önde gelenlerinden biri Yüce İsa'nın mezarı figürünün bulunduğu yerin anahtarına sahipti, Korpus alayında da Bakire Meryem'in, ondan daha alçakta da Santa Tacla, Santa Caterina ve Sant Macià'nın figürünü taşıma görevleri yine onlara verilmişti. Ayrıca bir *bastaix* ölümün

kapısına yaklaştığında, saat kaç olursa olsun, hastaya verilmek üzere Kutsal şarap ve ekmek, muhafaza edildiği kutusunda kilisenin ana kapısından çıkartılıyor ve hastaya götürülüyordu.

O sabah Arnau ve arkadaşları, kralın askerlerinin ördüğü etten duvarı aşmayı başardılar; kralı görmek isteyen kalabalığı oluşturanların kendisini kışkandıklarının farkındaydı. O, sıradan bir liman işçisi, soylular ve zengin tüccarlarla birlikte Santa María'ya girivermişti. Tam Santísimo Şapeli'ne girmek üzereyken, karşısında Grau Puig, Isabel ve üç kuzenini buldu. Hepsisi de ipek giysilerinin içinde, altınlarla süslenmiş, başları dimdik yürüyorlardı.

Arnau ne diyeceğini bilemedi. Beşi de ona bakıyorlardı. Başını öne eğdi ve yanlarından geçti.

“Arnau” diye seslendiklerini duydu, tam Margarida'nın yanından geçerken. Babasının hayatını mahvetmek onlara yetmemiş miydi? Şimdi kilisesinde, dernekten arkadaşlarının yanında onu bir kez daha mı küçük düşüreceklerdi? “Arnau” diye tekrar kendisine seslenildiğini duydu.

Başını kaldırdığında karşısında Berenguer de Montagut'u gördü; Puig Ailesi'nin beş üyesi de onlardan bir adım mesafedeydi.

“Majesteleri” dedi üstat, kilisenin başdiyakozuna dönerek, “sizi Arnau ile tanıştırmak isterim,” “Estanyol ” diye kekeledi Arnau. “Size daha önce bahsettiğim bastaix. O zamanlar küçük bir çocuktü daha ama Bakire Anamız için kocaman taşlar taşıyordu.”

Din adamı başını salladı ve öpmesi için Arnau'ya yüzüğünü uzattı. Arnau diz çöküp yüzüğü öptü. Berenguer de Montagut çocuğun sırtını sıvazladı. Arnau, Grau ve ailesinin din adamının önünde diz çöktüklerini gördü. Ama adam onlarla ilgilenmedi bile, diğer soylulara doğru yürümeye devam etti. Arnau ayağa

kalktı ve kararlı adımlarla Puiglerin yanından uzaklaşıp, Santísimo Şapeli'ne giderek dernek arkadaşlarına katıldı.

Kalabalıktan yükselen ses kral ve erkânının yaklaştığının haberini veriyordu. Kral III. Pedro; Mayorka Kralı Jaime; Pedro'nun karısı Kraliçe María; Pedro'nun dedesi Jaime'nin dul karısı Kraliçe Elisenda; sonra da kralın amcaları olan Pedro ve Ramón Berenguer ve kralın erkek kardeşi Jaime; Mayorka Kraliçesi ve aynı zamanda kralın kız kardeşi; Papa'nın elçilerinden kardinal Rodés; Tarragona başpiskoposu; piskoposlar, din adamları; soylular ve şövalyeler. Hepsi Santa María'ya doğru ilerliyorlardı. Bu kadar önemli kişinin yer aldığı ihtişamlı bir kalabalık o güne kadar Barselona'da hiç görülmemişti.

Kral III. Pedro, üç yıldan daha fazla bir süre terkedilmiş halde bir köşeye fırlattığı bu şehrin vatandaşlarının gözünü boyamak, onları şaşırtmak istiyordu ve başardı da. İki kral, kardinal, başpiskopos, birçok soylu ve piskoposların taşıdığı değerli kuttunun altında yürüyorlardı. Santa María'nın geçici olarak kurulmuş sunağına gelince, başpiskoposun elinden, Şehit Eulalia'nın kalıntılarını, Arnau da dahil çevredeki herkesin dikkatli bakışları arasında teslim aldılar. Kalıntıları Santa María'dan katedrale kadar kralın kendisi kadar götürdü. Katedrale girdiğinde kalıntının bulunduğu kutu, bunun izin özel olarak ana sunağın altında yapılan yere ebediyen dinlenmesi için gömüldü.

Santa Eulalia'nın kalıntıları tekrar gömüldükten sonra, Kral sarayında bir ziyafet verdi. Kraliyet sofrasında Pedro ile birlikte kardinal, Mayorka Kral ve Kraliçesi, Aragón Kraliçesi, Ana Kraliçe, kraliyet ailesine mensup çocuklar ve önde gelen din adamları, toplam yaklaşık yirmi beş kişi oturuyordu; diğer masalarda ise soylular ve kraliyet ziyafetlerinde ilk kez olmak üzere çok sayıda şövalyeler vardı. Ama bu önemli olayı kutlayanlar sadece kral ve onun tuttuğu adamlar olmadı; bütün Barselona tam sekiz gün boyunca bir bayram yerine dönüştü.

Sabahın ilk saatlerinde Arnau ve Joan ayine ve sokaklarda kilise çanları eşliğinde yürüyen alaya katıldılar. Sonra da herkes gibi sokaklarda yürüyüp, soyluların ve atlıların, ellerinde büyük mızraklarla atlarının üzerinde dörtnala ilerlerken rakipleriyle savaştıkları Born turnuvasını seyrettiler. İki delikanlı bu savaş sahnelerini ağızları açık bir halde seyrediyorlardı. "Karada çok daha büyük gibi gözüküyorlar," dedi Arnau, Joan'a, at arabalarının üzerlerine bindirilmiş sandalları, kadirgaları işaret ederek. Joan, kağıt ya da zar oyunlarına para yatıran Arnau'ya söyleniyor, ama yuvarlak bir şeyle yerdeki sopaların devrildiği *bólit*, ya da eldeki sopayla havaya atılan demir paralara vurulan *escampella* adlı iki oyunu Arnau ile oynamaya itiraz etmiyordu.

Ama Joan'ın en çok hoşuna giden, şehre uğrayan halk ozanlarının ağızından, Katalan savaşçıların kahramanlıklarını dinlemektir. Valencia'nın fethi ile ilgili bir hikâyeyi dinledikten sonra, "Bunlar I. Jaime'nin kahramanlıkları" demişti Arnau'ya dönerek. Başka bir seferde de "Bu da Bernat Desclot'un yazdıkları" demişti, ozanın, Fransız haçlılarının Katalonya'ya karşı yaptık-

ları akında Sicilya'yı fetheden Büyük Peder'den bahsettiğini duyunca.

"Bugün Pla d'en Llull'a gitmeliyiz," dedi Joan, o günkü alay bitiminde.

"Neden?"

"Orada Ramon Muntaner'in kahramanlıklarını anlatan Valencia'lı bir ozan olduğunu duydum. Arnau soru soran başkışlarla Joan'a döndü. "Ramon Muntaner, Atina ve Neopatras Düklüğü'nü fethi sırasında savaş komutanlığı yapmış olan ünlü bir savaşıdır. Bundan yedi yıl önce de bu savaşları yazıya almış. Çok ilginç olmalılar . . . en azından gerçekleri anlatıyor."

Santa María ile Santa Clara kadınlar manastırı arasında açık bir alan olan Pla d'en Llull insanlarla dolup taşmıştı. Birçok kişi yerlere oturmuş, gözlerini Valencia'lı ozanın sahneye çıkacağı yerden ayırmadan aralarında konuşuyorlardı; ünü o kadar yayılmıştı ki, yanlarında bütün aile için oturak taşıyan köleleriyle birlikte soylulardan bile onu dinlemeye gelenler olmuştu. "Burada yoklar," dedi Joan, kalabalığın içinde korka korka birilerine bakındığını görünce. Arnau Santa María Kilisesi'nde Puig Ailesi ile karşılaşmasından bahsetmişti Joan'a. Uzun süre önce gelip güzel bir yer kapmış olan bir *bastaix* grubunun yanında kendilerine yer buldular. Arnau etrafındaki sıradan vatandaşlarla aralarında büyük fark olduğu açıkça görülen soylu ailelere bir göz atmayı ihmal etmedi ve sonra yere oturdu.

"Affetmeyi öğrenmelisin," dedi Joan alçak sesle. Arnau ise ona öfkeli bir bakış fırlatmakla yetindi. "İyi bir Hıristiyan..."

"Joan," diyerek Arnau sözünü kesti, "asla. O zengin sahtekârın babama yaptıklarını asla unutmayacağım."

O sırada ozan sahneye çıktı ve seyircilerden alkış sesleri yükseldi. Kibar, uzun boylu ve zayıf olan Martí de Xàtiva adında bir adam, ayağa kalkıp herkesten sessiz olmalarını rica etti.

“Şimdi sizlere, tam altı bin Katalan’ın Doğu’yu nasıl ve neden ele geçirdiklerini, Türkleri, Bizanslıları, Alanlar’ı ve karşılmasına çıkan tüm savaşçı halkları nasıl yendiklerini anlatacağım.”

Pla d’en Llull’da alkış sesleri tekrar yükseldi, bu kez Arnau ve Joan da onlara katıldı.

“Şimdi sizlere, Bizans İmparatoru’nun, amiralimiz Roger de Flor ve kendisinin bir ziyafete davet ettiği çok sayıdaki Katalanı nasıl öldürdüğünü anlatacağım..” O sırada bir adam “Hain!” diye bağırdı ve bütün dinleyenlerin ağzından hakaretler yayılmaya başladı. “Ve son olarak sizlere, Katalanların, komutanlarının öcünü nasıl aldıklarını ve Doğu’yu nasıl kırıp geçtiklerini anlatacağım. İşte tüm anlatacaklarım, 1305 yılında, Amiral Roger de Flor ile birlikte savaşmak için gemilere binen Katalan savaşçılarının hikâyesidir...”

Valencia’lı ozan seyircilerinin nasıl dikkatini çekeceğini çok iyi biliyordu. El kol hareketleri yapıyor ve bazen de arkasında duran ve anlattığı sahneleri canlandıran yardımcılarından yardım alıyordu. Ayrıca izleyicilerin de arada sırada katılmasını sağlıyordu.

“Şimdi tekrar Sezar’dan bahsedeceğim” dedi, Roger de Flor’un ölüm sahnesini anlatmaya başladığı bölümde. “Kendisi, İmparator’un oğlu *xor* Miqueli tarafından Andrinópolis’te davet edildiği ziyafete yanında üç yüz atlı ve bin piyade askeri ile birlikte gitmişti.” O sırada ozan iyi giyimli soylulardan birine doğru dönerek, ondan sahneye çıkıp Roger de Flor rolünü üstlenmesini istedi. Hocası bir keresinde, “eğer izleyicileri de sahneye çıkarırsan, özellikle de bunlar asillerden olurlarsa, çok daha fazla para toplarsın,” demişti. “Andrinópolis’te kaldığı altı gün boyunca Roger de Flor için eğlenceler düzenlendi ve yedinci gün *xor* Miqueli Alanlar’ın komutanı Girgan’ı, Türklerin komutanı Melic’i, yanlarında sekiz bin atlı ile çağırttı.”

Valencia’lı ozan sahnenin üzerinde huzursuz hareketler

yaptığında izleyiciler tekrar bağırmaya başladı. Ayağa kalkıp sahneye Roger de Flor'u korumaya gitmeye kalkanlara, berabere-
rindeler zorla engel olmayı başardılar. Ozanın kendisi Roger
de Flor'u öldürdü ve soylu adam kendini yere attı. Halk bu Ka-
talan amiralin öcünü alma yeminleri etmeye başladı. Joan tam o
sırada Arnau'ya baktığında, onun yerde yatan soylu adama göz-
lerini ayırmadan baktığını gördü. Sayıları sekiz bin olan Türkler
ve Alanlar, Roger de Flor'a eşlik eden bin üç yüz Katalanı öldür-
müşlerdi. Bu sahnede ozanın yardımcıları durmadan birbirlerini
öldürüyorlardı.

"Aralarından sadece üçü kurtuldu" diye devam etti ozan,
sesini yükselterek. "Castelló d'Empúries şövalyelerinden Ramon
de Arquer, Ramon de Tous..."

Hikâye, Katalanların aldığı büyük intikam ve Trakya'nın,
Halkida'nın, Makedonya'nın ve Selanik'in yerle bir edildiğinin
anlatılması ile devam etti. Barselonalı vatandaşlar, ozanın anlat-
tıkları arasında bu yerlerden birinin adı geçtiği anda birbirlerini
tebrik ediyorlardı. "Katalanların intikamı başınızın belası olsun!"
diye tekrar tekrar bağırıyorlardı. "Savaşçılar Atina Düklüğü'ne
vardıklarında herkes onlara katılmıştı. Yirmi bin kişiyi öldür-
dükten sonra orada da zafer kazandılar ve Roger des Laur'u ku-
mandan olarak seçtiler. Karısı olarak da, Sola Beyi'nin karısını
verdiler" diye ozan anlatmasına devam etti. Valencia'lı ozan bir
soyluya daha bakındı. Seçtikten sonra izleyicilerin içinden ilk
önüne gelen kadını da karısı olarak seçti ve yeni kumandanın
yanına kadar kadına eşlik etti.

"Ve böylece," dedi ozan kadınla adamın ellerinden tutarak,
"Tebas şehrini, düklüğün bütün kasabaları ve aralarında paylaştı-
rılar ve buralardaki kadınları, savaşa katılan *almogávarlar*la ev-
lendirdiler."

Ozan, Muntaner'in yazdıklarını anlatırken, yardımcıları da
izleyiciler arasından kadınlar ve erkekler toplayarak, sahnede

karşılıklı iki sıra halinde diziyorlardı. Herkes bu sahne için seçilmek istiyordu: çünkü Atina Düklüğü'nden ve Roger de Flor'un intikamını alan kişilerdi onlar. İzleyiciler arasındaki *bastaixler* grubu, yardımcılarını onları seçmeleri için dikkat çekecek hareketler yaptılar. Aralarındaki tek bekâr Arnau'ydu. Bütün arkadaşları Arnau'yu aday olarak gösteriyorlardı. Yardımcılar da, bütün arkadaşlarının tezahüratları ve alkışları arasında onu seçtiler. Arnau sahneye çıktı.

Delikanlı *almogávarların* arasında yerini alır almaz, izleyicilerden kocaman kestane rengi gözlü bir kadın ayağa kalktı ve gözlerini genç *bastaixe* dikti. Yardımcılar da kadını fark ettiler. Böyle güzel ve genç bir kadını fark etmemek mümkün değildi ve seçilmek için can atıyordu. Yardımcılar tam kadını almak için yürümeye başladıklarında, kadının yanındaki yaşlı adam onu kolundan tutup oturtmaya çalıştı. İzleyicilerin hepsi bu sahne karşısında gülmeye başladılar. Yardımcılardan biri dönüp ozana baktı, ozan da kadını alması için onu cesaretlendirdi; eğer çoğunluk senden yanaysa, kimseyi küçük düşürmekten korkma diye öğretmişlerdi hocaları. Herkes, genç kadınla ayakta mücadele veren yaşlı adamla alay ediyordu.

"O benim karım," diye bağırdı yardımcılara, bir yandan da kızı oturtmaya çalışarak.

"Kaybedenlerin karıları olmaz" diye bağırdı ozan uzaktan. "Atena Düklüğü'nün bütün kadınları Katalan erkeklerindir."

Ozanın yardımcıları, 'yaşlı adamın şaşkınlığını fırsat bilerek, kızı ellerinden çekip aldılar ve izleyicilerin alkışları arasında sahnedeki yerine yerleştirdiler.

Bu arada ozan rolüne devam ediyor, Atina'lı kadınları, Katalan eşlerine teslim ediyor, her çift oluşturduğunda izleyiciler arasından sesler yükseliyordu. Arnau ve Aledis birbirlerinin gözlerinin içine bakıyorlardı. "Ne kadar zaman geçti, Arnau?" diye sordu o büyük kestane rengi gözler. "Dört yıl mı?" Arnau *basta-*

ixlere baktı, hepsi de ona gülümsüyor, onu cesaretlendiriyorlardı; ama Joan'a karşı gelmekten kaçındı. "Bana bak, Arnau." dedi kız ağzını açmadan, sadece gözleriyle, Arnau da kızın gözlerinin içinde kayboldu. Valencia'lı ozan kızın elinden tuttu. Sonra da Arnau'nun elini havaya kaldırıp kızın eliyle birleştirerek onları eşleştirdi.

İzleyicilerden yine sesler yükseldi. Bütün çiftler Arnau ve Aledis'in başını çektiği sırada yerlerini almıştı. Genç kız bütün vücudunun titrediğini hissetti ve hafifçe Arnau'nun elini sıktı. Arnau ise onları izleyen yaşlı adama yan gözle bakıyordu.

"İşte *almogávarlar* böylece hayatlarını kurdular," diye devam etti ozan, bütün çiftleri göstererek. "Atina Düklüğü'nün topraklarına yerleştiler ve orada, Doğu'da Katalonya için yaşamaya devam ediyorlar."

Bütün Pla d'en Llull alkışlar içinde ayağa kalktı. Aledis Arnau'nun elini sıkarak onun dikkatini çekmek istedi. Birbirlerine baktılar. "Al beni, Arnau," diye bağıırıyordu sanki Aledis'in gözleri. Aniden Arnau elinin boşaldığını hissetti. Aledis ortadan yok olmuştu: Yaşlı adam onu saçlarından yakalamış, izleyicilerin bağırışları arasında Santa María istikametine doğru sürüklüyordu.

"Birkaç bozuk para lütfen, beyefendi," diyerek ozan yaşlı adama yaklaştı.

Adam ozana tükürdü ve Aledis'i çekiştirmeye devam etti.

"FAHİŞE! BUNU neden yaptın?"

Yaşlı sepicinin kolları hâlâ kuvvetliydi ama Aledis tokadı hissetmedi bile.

"Şey . . . bilmiyorum. İnsanlar, bağırırlar; birden kendimi Doğu'daymış gibi hissettim... Bu rolü başka bir kıza vermelerini istemedim."

"Doğu mu? Seni orospu!"

Sepici eline deri bir ip aldı ve Aledis o anda Arnau'yu unuttu.

"Lütfen, Pau. Lütfen. Bunu neden yaptım bilmiyorum. Yemin ederim bilmiyorum. Beni affet. Yalvarırım, beni affet." Aledis kocasının önünde diz çöktü ve başını yere eğdi. Deri ip yaşlı adamın elinde şakladı.

"Ben söyleyene kadar bu evden dışarı adımını atmayacaksın," dedi adam.

"Aledis hiç sesini çıkarmadı, sokak kapısının sesini duyunca kadar da yerinden kıpırdamadı.

Babası Aledis'i evlendireli tam dört yıl olmuş, ayrıca kızın yanına çeyiz de vermek zorunda kalmamıştı. Yaşlı adam Gastó'nun bulup bulacağı en iyi parça olmuştu: Yaşlı bir sepici, dul ve çocuksuz. "Bir gün mirasa konacaksın," demişti açıklama olarak. Tabii Gastó Segura, kendisinin sepicinin yerini alacağını söylemeye gerek duymamıştı. Ona göre kızlarının bunları bilmesi gerekmiyordu.

Düğün günü adam genç kadını yatak odasına götürmek için kutlamaların bitmesini bile beklemedi. Aledis titreyen ellerin kendisini soymasına ve salyalı bir ağzın göğüslerini öpmesine izin verdi. Yaşlı adam ilk tenine dokunduğunda, Aledis o nasırlı, sert elleri hissettiğinde tüyleri diken diken oldu. Sonra Pau onu yatağa götürdü ve giysilerini çıkarmadan, salyaları akarak, titreyerek, hızlı hızlı nefes alıp vererek Aledis'in üzerine yattı. Yaşlı adam kızı mıncıkladı, göğüslerini ısırdı. Bacak arasını çimdikledi. Sonra kızın üzerinde, yine giysilerini çıkarmadan nefes alıp vermeye, boşalıp rahat bir uykuya dalana kadar hızlı hızlı hareket etmeye devam etti.

Ertesi sabah Aledis güçsüz, zayıf vücudun ağırlığı altında bekâretini kaybetmişti. Aledis, acaba bir gün iğrenmekten başka bir duygu duyacak mıydı diye düşündü.

Aledis, şu ya da bu sebeple her kocasının atölyesine indiğinde, oradaki genç çırakları inceliyordu. Neden ona bakmıyorlardı? Halbuki kız onlara bakıyordu. Gözleri o delikanlıların kaslarına, alınlarında oluşan, şakaklarından boyunlarına, oradan da güçlü kuvvetli sırtlarından aşağı süzülen inci inci ter tanelerine takılıyordu. Aledis'in arzusu, çırakların sabit hareketlerle derileri kesen kollarıyla dans ediyordu. Ama kocasının emirleri çok açık olmuştu: "Karıma bakana ilk seferinde on kırbaç, ikinci seferinde yirmi kırbaç, üçüncü seferinde ise açlık cezası." Aledis her gece o çok bahsettikleri, gençliğinin arzuladığı ama kendisine uygun görülmuş olan yaşlı kocasının asla tattıramayacağı duyması gereken zevkin nerede olduğunu soruyordu kendi kendine.

Bazı geceler yaşlı usta zımpara gibi elleriyle kızı tırmıklıyor, bazı geceler adama mastürbasyon yapmasını istiyor, bazı geceler de halsizliği engel olmadan önce kızın içine girmek için acele ediyordu. Sonrasında hep uyuyakalıyordu. O gecelerden birinde Aledis, kocasını uyandırmamaya çalışarak sessizce kalktı. Kocasını fark etmemişti bile.

Atölyeye indi. Alacakaranlıkta çalışma tezgâhları onu cezbetti ve bir elinin parmaklarını tertemiz tezgâhların üzerinde gezdirdi. "Beni arzulamıyor musunuz?" "Beni beğenmiyor musunuz?" Aledis çırakların tezgâhları arasında dolaşırken onların hayalini kuruyor, göğüslerine ve kalçalarına dokunuyordu. Bir anda atölyenin duvarında bir parıltı gördü. Atölyeyi çırakların uyuduğu odadan ayıran ahşap paravanlardan bir tanesi düşmüştü. Aledis delikten içeri baktı. Titriyordu. Sonra gözlerini deliğe tekrar dayadı! Hepsi çıplaktı. O kadar hızlı nefes alıp veriyordu ki, Aledis orada olduğunu anlayacaklarından korktu. Aralarından biri saman şiltesinin üzerinde kendisine dokunuyordu!

“Kimi düşünüyorsun?” diye sordu çıraklardan biri. Aledis’in bulunduğu duvara en yakın olanı. “Ustanın karısını mı yoksa?”

Diğeri cevap vermeden penisini ileri geri ittirmeye devam etti... Aledis terliyordu. Farkında bile olmadan onu hayal eden çırağa bakarak bir elini bacak arasına götürdü ve kendisine zevk vermeyi öğrendi. Genç çıraktan bile daha erken boşaldı ve sırtını duvara dayayarak yere yığıldı.

Ertesi sabah, Aledis o çırağın tezgâhının yanından arzular saçarak geçti. Yaptıklarının farkında bile değildi. Tezgâhın önünde durdu. Sonunda genç adam bir an başını kaldırdı. Genç çocuğun onu hayal ederek mastürbasyon yaptığını biliyordu ve çocuğa gülümsedi.

Akşamleyin Aledis atölyeye çağrıldı. Usta onu çırağın arkasında durmuş bekliyordu.

“Sevgilim” dedi kız yanına gelince, “kimsenin çıraklarımın dikkatini dağıtmasını istemediğimi biliyorsun.”

Aledis genç adamın üzerinde on ince kanlı kırbaç izi olan sırtını gördü. Cevap vermedi. O gece atölyeye inmedi, ne öbür gün, ne de ertesi gün. Ama daha sonraki zamanlarda tekrar inmeye başladı. Hem de gecelerce Arnau’nun elleriyle kendisini okşadığını hayal ederek. Yalnızdı. Bunu onun gözlerinde okumuştı. Onun olmalıydı!

Barselona hâlâ kutlamaların ortasındaydı. Meclis üyelerinden biri olan Bartolomé'ye ait olmasına rağmen, bütün *bastaixlerin* yaşadığı evler gibi, oldukça mütevazı bir evdi. Diğerleri gibi, Santa María'dan, Born Meydanı'ndan, Pla d'en Llull'dan sahile inen, dar, yan sokaklardan birinde yer alıyordu. Duvarları kerpiç tuğladan yapılmış olan büyük mutfak zemin kattaydı. Üst katın duvarları ahşaptı ve sonradan eklenmişti.

Bartolomé'nin karısının pişirdiği yemek, Arnau'nun ağzını sulandırmıştı: Taze beyaz buğday ekmeği, domuz pastırması dilimleriyle yağda kızartılmış sebze ve sığır eti, karabiber, tarçın ve safranla terbiye edilmiş halde, büyük bir tavanın içinde, önlerindeki ateşin üstünde duruyordu. Ayrıca bal, peynir ve şekerli ekmekle birlikte, şarap da vardı.

"Neyi kutluyoruz?" diye sordu Arnau. Masada, Joan'la karşılıklı oturmuşlardı, Bartolomé solunda, Peder Albert de sağındaydı.

"Birazdan öğreneceksin," dedi peder

Arnau Joan'a döndü, fakat o hiçbir şey söylemedi.

"Yakında göreceksin," diye tekrar etti Bartolomé. "Şimdilik sadece yemeğini ye."

Arnau omuz silkti ve Bartolomé'nin en büyük kızının ona ikram ettiği bir tabak eti ve yarım somun ekmeği memnuniyetle kabul etti.

"Bu benim kızım, Maria," dedi Bartolomé.

Arnau tabağından gözlerini ayırmadan başıyla onayladı. Dört adamın da yiyecekleri tabaklara konduktan ve peder de

kutsadıktan sonra, yemeğe başladılar. Bartolomé'nin karısı, kızı ve diğer dört küçük çocuğu da, yere oturup aynısını yaptılar, fakat onlar her günkü türlüden yiyorlardı.

Arnau etin ve sebzenin tadına baktı. Tattığı lezzetler ona ne kadar yabancı gelmişti! Karabiber, tarçın ve safran, bunlar, soy-luların ve zengin tüccarların yedikleri şeylerdi. "Biz sandalcılar baharat çuvallarını boşaltırken," demişti bir gün kıyıda onlardan biri, "denize düşmemeleri ya da başka bir şekilde ziyan olma-maları için dua ederiz. Eğer zarar görürlerse, onların karşılığını ödememize imkân yok: Karşılığı kesinlikle hapisane olur." Arnau ekmekten koca bir parça kopardı ve ağzına attı, sonra balla birlikte şarap şişesini yakaladı... Neden hepsi ona bakıyorlardı? Saklamaya çalışmalarına rağmen, diğer üçünün onu incelediğinden emindi. Joan sabit bir şekilde ayaklarına bakıyordu. Arnau bir kez daha yemeğine konsantre oldu. Tabağından bir kaşık yemek attı ağzına, iki, üç kaşık dolusu, derken aniden başını kaldırdı: Joan ve pederin birbirlerine işaret ettiklerini gördü.

"Pekala, neler oluyor?" diye ısrarla sordu, kaşığını masaya bırakırken.

Bartolomé yüzünü buruşturdu. "Ne yapalım?" diye sorar gibi diğerlerine baktı.

"Kardeşin rahip olmaya ve Fransisken tarikatına katılmaya karar verdi," dedi Peder Albert en sonunda.

"Demek buymuş!" diyerek Arnau şarap bardağını kapıp kardeşine döndü ve dudaklarında bir gülümsemeyle, havaya kaldırdı. "Tebrikler!" dedi.

Fakat Joan kendi bardağını kaldırmadı. Bartolomé ve peder de kaldırmadı. Arnau şarap bardağı havada kalmış halde oturdu. Neler oluyordu? Tasasız bir şekilde yemeklerini yemeye devam eden dört çocuğun dışındaki herkes dikkatle ona bakıyordu.

Arnau bardağını indirdi.

“Eee?” diye sordu kardeşine.

“Bunu yapamam.”

Arnau’nun dudakları şaşkın bir ifade ile büzüldü.

“Seni yalnız başına bırakamam. Ancak seni iyi bir . . . kadınla, gelecekteki çocuklarının annesi olacak biriyle görürsem, tarikata girerim.”

Joan, o konuşurken yüzünü saklayan, Bartolomé’nin kızına doğru bakmıştı.

Arnau derin bir nefes aldı.

“Evlenip bir aile kurman gerek,” diye ısrar etti Peder Albert.

“Tek başına kalamazsın,” diye tekrarladı Joan.

“Kızım Maria’yı karın olarak kabul edersen, bunu büyük bir onur sayarım,” diye çabucak ekledi Bartolomé. Genç kız annesine yapıştı. “Sen iyi ve çok çalışkan bir adamsın. Sağlıklı ve inançlı bir Hıristiyansın. Sana iyi bir kadın ve kendi evini almana yetecek miktarda çeyiz parası teklif ediyorum. Ayrıca, bildiğin gibi, dernek evli adamlara daha yüksek ödüyor.”

Arnau Bartolomé’nin gözlerine bakamadı.

“Etrafa çok bakınıp araştırdık ve düşündük ki, senin için doğru insan Maria’dır,” diye ekledi peder.

Arnau ona baktı.

“Evlenip, dünyaya çocuk getirmek, her iyi Hıristiyan’ın görevidir,” diye ısrar etti Joan.

Arnau kardeşine bakmak için döndü, fakat daha Joan lafını bitiremeden solundan gelen ses dikkatini çekti.

“Bunun zor bir karar olduğunu sanmıyorum,” diye öğüt verdi Bartolomé.

“Eğer sen evlenmezsen, Fransiskanlara katılmam” diye tekrarladı Joan.

"Eğer evli bir adam olursan, hepimizi çok mutlu edersin," diye ekledi peder.

"Dernek, evlenmeyi reddetmiş olman gerçeğine iyi gözle bakmayacaktır ve bunun sonucunda da kardeşin Kilise'ye devam edemez."

Kimse bir kelime daha etmedi. Arnau dudaklarını büzdü. Dernek! Çıkar yol kalmamıştı.

"Eee, kardeşim?" diye sordu Joan.

Arnau onun yüzüne bakmak için döndü ve ilk kez hiç tanımadığı birini gördü: Ölesiye ciddi ve hevesli bir şekilde ona bir soru yöneltmiş birini. Kardeşindeki bu değişimi nasıl da kaçırmıştı? Gözünün önünde onun hâlâ, şehri göstermek için her yere koşuşturan, annesi onun saçlarını okşarken bir sandığın kenarından bacakları sallanan, güleç yüzlü küçük oğlan çocuğu görüntüsü vardı. Şu geçen dört yılda ikisi ne kadar az konuşmuşlardı! O her zaman gemiler yükleyip boşaltmak için işteydi ve görevini yapmış olmanın huzuru içinde, eve çok geç ve konuşamayacak kadar yorgun dönüyordu.

"Gerçekten benim için rahip olmaktan vazgeçecek misin?"

Birdenbire orada sadece ikisi kaldı.

"Evet."

Sadece o ve Joan.

"Bunun için çok çalıştık."

"Evet."

Arnau çenesini eline dayadı ve birkaç dakika düşündü. Dernek. Bartolomé meclis üyelerinden biriydi: Meslektaşları ne diyecekti? Harcadıkları onca çabadan sonra Joan'ı yüzüstü bırakamazdı. Hem, eğer Joan giderse o ne yapacaktı? Maria'ya baktı.

Bartolomé bir el hareketiyle kızı yanlarına çağırdı. Kız utanarak annesinin yanından ayrıldı.

Arnau, dalgalı saçlı ve cömertçe gülümseyen, basit, genç bir kadın gördü.

Maria masanın yanına geldiğinde Bartolomé'nin "o on beş yaşında," dediğini duydu.

Üzerinde diğerlerinin bakışlarının baskısını hisseden kız, ellerini önünde kavuşturmuş halde yere bakıyordu. "Maria!" diye seslendi babası.

Gözlerini kaldırdı, ve Arnau'yla karşılaştığında yüzü kızardı. Elleri hâlâ sımsıkı halde birbirine kenetliydi.

Bu kez uzaklara bakan Arnau'ydu. Arnau'nun kızından uzak durduğunu gören Bartolomé endişelendi. Kız derin bir iç çekti. Ağlıyor muydu yoksa? Halbuki Arnau onu incitmek istememişti.

"Peki, tamam," dedi.

Joan bardağını kaldırdı, aynısını peder ve Bartolomé de yaptılar. Arnau kendi bardağına uzandı.

"Beni çok mutlu ediyorsun," dedi Joan.

"Mutlu çiftte," diye bağırdı Bartolomé.

YILDA YÜZ ALTMİŞ GÜN! Kilise'nin emriyle, Hıristiyanlar, yılda yüz altmış gün et yemekten kaçınmalıydılar ve o yüz altmış günün her birinde, Aledis, Barselonalı diğer ev kadınları gibi, iki balıkçı tezgâhından birinden balık almak üzere, kıyıya, Santa María'nın yanına iniyordu.

"Neredesin?" Aledis bir gemi gördüğü zaman, sahil şeridi boyunca sandalcıların mallarını yükleyip boşalttıkları yerlere dikkatle bakıyordu. "Neredesin Arnau?" Bir keresinde onu görmüştü, kasları öylesine gergindi ki, derisinden dışarı fırlayacak-

mış gibi görünüyordu. "Tanrım!" Aledis ürperdi, ve onun gö-rüntüsü zihninde hâlâ tazeyken, gece bastırıp ta kocası uykuya daldıktan sonra aşağıya, atölyeye inip, Arnau'yla olabilmek için saatleri saymaya başladı. Perhiz günlerinin sayesinde Aledis, *bastaixlerin* rutinini çözdü: Boşaltacak gemi olmadığı zamanlar, Santa María'ya taş bloklar taşıyorlardı, ve ilk turdan sonra, sıra bozuluyor, herkes kendi sırasını kendi belirliyordu.

O sabah Arnau bir başka taşı almak üzere geri dönüş yolundaydı. Yalnız başınaydı. Bir elinde *capçanasını* taşıyordu, göğsü çıplaktı. Aledis onu balıkçı tezgâhının önünden geçerken gördü. Güneş, vücudunu kaplayan terin üstünde parlıyordu ve o, karşılaştığı herkese gülümsüyordu. Aledis sıradan dışarı çıktı. Arnau! Bu isim neredeyse dudaklarından fırlayacaktı, ama bunu yapamayacağını biliyordu. Sıradaki bütün kadınlar ona bakıyordu. Arkasında sırada bekleyen yaşlı kadın, Aledis ile önündeki kadının arasındaki mesafeyi işaret etti. Aledis eliyle kadına öne geçmesini işaret etti. Bütün o dedikoducu kadınların dikkatini nasıl dağıtacak. Kusacakmış gibi yaptı. Kadınlardan biri ona yardıma geldi, ama Aledis onu geri çevirdi; kadınlar gülüştüler. Aledis tekrar öğürdü ve bazı hamile kadınların, anladıklarını belirten bakışları arasında, koşarak oradan ayrıldı.

Arnau, Montjuïc'teki kraliyet taşocağına doğru kıyı boyunca ilerliyordu. Ona nasıl yetişebilirdi. Aledis Mar Sokağı'ndan, Blat Meydanı'na kadar koştu. Oradan sola, yargıcın sarayının yanındaki Roma surlarının eski kapısının arkasına, oradan da aşağıya, Boquería Sokağı boyunca, kapıya ulaşana kadar koştu. Ona yetişmeliydi. Herkes ona bakıyordu; acaba onu tanıyan biri var mıydı? Ne önemi vardı ki! Nasıl olsa Arnau tek başınaydı. Kız Boquería kapısından geçti ve Montjuïc'e çıkan yolda uçarak yürümeye başladı. Arnau oralarda olmalıydı...

"Arnau!" Bu kez gerçekten bağırdı.

Arnau taşocağına çıkan yolun yarısında durdu ve ona doğru koşan kadına baktı.

“Aledis! Burada ne işin var?”

Aledis derin bir nefes aldı. Şimdi ona ne diyecekti?

“Bir şey mi oldu Aledis?”

Ne cevap verecekti?

İki büklüm midesini tutarak öğürür gibi yaptı. İlk aklına gelen buydu. Arnau kıza yaklaştı ve kollarından tuttu. Bu basit dokunuş bile kızın titremesine yetti.

“Neyin var?”

Ah o eller! Onu kuvvetlice sarıyordu. Aledis başını kaldırdı: Arnau’nun hâlâ terli göğsüyle karşılaştı ve kokusunu içine çekti.

“Neyin var?” diye ısrarla sordu Arnau, kızı dik tutmaya çalışırken.

Aledis bunu fırsat bilip, kollarını ona doladı.

“Tanrım!” diye fısıldadı.

Kafasını onun boynuna gömdü ve onu öpmeye, terini yalamaya başladı.

“Ne yapıyorsun?”

Arnau kızı kendisinden uzaklaştırmaya çalıştı, fakat Aledis onu sıkı sıkı tutuyordu.

Sokaktaki dönemeçten gelen ses Arnau’yu ürküttü. *Bastaixler!* Nasıl açıklardı...?

Hele Bartolomé ise. Ya onu orada Aledis’e sarılmış, öpüşürlerken görselerdi... onu dernekten kovarlardı! Arnau Aledis’i belinden yakaladı ve ağaçlık bir yere saklandılar; orada kızın ağzını eliyle kapadı.

Sesler yaklaştı ve geçti, ama Arnau oralı olmadı. O yerde, Aledis de onun üzerinde oturuyordu; bir eliyle belinden tutuyor,

diğeriyle de kızın ağzını kapatıyordu. Aledis ona bakıyordu. Ah o kestane renkli gözler! Arnau birden kızı kucaklamış olduğunu fark etti. Bir eliyle karnına ve göğüslerine bastırıyordu . . . göğüsleri inip kalkıyordu. Kaç gece ona sarıldığını hayal etmişti? Kaç gece onun vücuduyla hayaller kurmuştu. Aledis hiç direnmiyordu; sadece ona bakıyor, kestane rengi iri gözleriyle onu delip geçiyordu.

Elini kızın ağzından çekti.

“Sana ihtiyacım var,” dediğini duydu kızın dudaklarından.

Sonra o tatlı, yumuşak ve arzulu dudaklar onunkilere yaklaştı ve öptü.

Ah o dudakların tadı! Arnau ürperdi.

Aledis titriyordu.

Kızın tadı, vücudu . . . arzusu.

İkisi de daha fazla konuşmadılar.

O gece, Aledis çıraqları gözetlemek için aşağıya inmedi.

Arnau ve Maria, Santa María'da evleneli, neredeyse iki ay olmuştu. Töreni Peder Albert yönetmiş ve bütün *bastaixler* de, Pere, Mariona ve çoktan tepesini tıraş etmiş ve Fransisken tarikatının giysisini giymiş olan Joan gibi, orada hazır bulunmuşlardı. Evlilik sonrası vadedilen maaş artışıyla, Arnau ve karısı, kıyıya yakın bir ev seçtiler. Maria'nın ailesi ve katkıda bulunmak isteyen birçok kişi, evi döşemelerine yardımcı oldu: Arnau'nun bir şey yapmasına gerek kalmadı. Ev, eşyalar, kapacak, giysiler, yemekler . . . hepsi onun yorulmaması için ısrar eden Maria ve annesinin elinden çıkmıştı. İlk gecelerinde Maria tutkulu olmasa da çekinmeden kendini Arnau'ya verdi. Ertesi sabah Arnau şafakla birlikte uyandığında, kahvaltısını hazır, onu beklerken buldu: Yumurtalar, süt, salamura et, ekmek. Aynı sahne gün ortasında ve akşam yemeğinde tekrarlandı, ve ertesi gün, ve ondan sonraki gün: Maria Arnau'nun yemeğini hep masada hazır tuttu. Ayrıca ayakkabılarını çıkarıyor, onu yıkıyor, kesik ve yaralarını tedavi etmesine yardım ediyordu. Yatakta her zaman istekliydi. Günbegün Arnau bir erkeğin isteyebileceği her şeye sahip oldu: Yemek, temizlik, itaat, ilgi, bakım ve genç ve çekici bir kadının vücudu. Evet, Arnau. Hayır, Arnau. Maria onunla asla tartışmadı. Eğer bir mum istese, Maria ne yapıyor olursa olsun, elindeki işi bırakıp, gidip ona mumu getiriyordu. Eğer sızlanırsa, onu öpücüklerle yumuşatıyordu. Ne zaman nefes almak istese, Maria ona hava getiriyordu.

Yağmur yağıyordu. Hava aniden karardı, kara bulutları derlencesine çakan şimşekler, fırtınalı denizi aydınlatıyordu. Arnau ve Bartolomé, tepeden tırnağa ıslanmış bir şekilde kıyıda duruyorlardı. Bütün gemiler Barselona'nın tehlikeli açık limanını terk

etmiş, Salou'da sığınacak yer arıyorlardı. Kraliyet taşocağı kapalıydı. O gün *bastaixler* için hiç iş yoktu.

"Hayat nasıl gidiyor, oğlum?" diye sordu Bartolomé, damadına.

"İyi, çok iyi... sadece..."

"Bir sorun mu var?"

"Sorun şu ki... Ben, bana Maria'nın davrandığı kadar iyi davranılmasına alışık değilim."

"Biz onu öyle yetiştirdik," dedi, Bartolomé gururla.

"Ama çok faz..."

"Sana onunla evlendiğin için pişman olmayacağını söylemiştim," dedi Bartolomé, Arnau'ya bakarak. "Buna alışacaksın. İyi bir kadının seni sevmesinin tadını çıkar."

Sahilde biten dar bir sokak olan Dames Sokağı'na vardıklarında, hâlâ bu konuyu konuşuyorlardı. Yağmurun altında, aşağı yukarı gezinen, sayıları yaklaşık yirmi kadar olan, zavallı görünümlü bir grup kadın gördüler. Kadınların kimi genç, kimi yaşlı, kimi çirkin, kimi güzel, kimi hasta, kimi sağlıklıydı.

"Onları görüyor musun?" diye o yöne doğru işaret ederek sordu Bartolomé. "Neyi beklediklerini biliyor musun?" Arnau hayır anlamında başını salladı. "Bugünkü gibi fırtınalı günlerde, evli olmayan balıkçı gemisi kaptanları suyun üzerinde kalabilmek için ellerinden gelen her şeyi yaptıktan ve Kilise'ye gidip, ruhlarını bütün aziz ve azizelere emanet ettikten sonra bile hâlâ fırtınadan dolayı denize çıkamıyorlarsa, geriye tek bir seçenekleri kalır. Mürettebat bunu bilir ve kaptandan geleneği devam ettirmesini ister. Çaresizlik anına gelindiğinde ise, kaptan tüm mürettebatın önünde, eğer sağ salim limana ulaşabilirlerse, karaya indiği anda, önüne çıkan ilk kadınla evleneceğine dair yemin etmelidir. Anladın mı Arnau?" Arnau denize doğru bakarak, gergin bir şekilde bir aşağı bir yukarı volta atıp, ufku seyreden

kadınlara daha yakından baktı. "Kadınlar bunun için doğmuşlar: Evlenmek için, erkeklerine hizmet etmek için. Biz de Maria'yı bu şekilde büyüttük ve sana bu şekilde verdik."

Maria kendini tamamen kocasına adarken, Arnau sadece Aledis'i düşünebiliyordu. Böylece günler geçti.

"O taşlar sırtını mahvedecek," dedi Maria, bir yandan ona masaj yapıp, kürek kemiğindeki yaranın üzerine merhem sürerken.

Arnau cevap vermedi.

"Bu akşam *capçananı* gözden geçireceğim. Taşlar böyle kesiyorsa *capçana* tam olarak yerine oturmuyor demektir.

Arnau hâlâ bir şey söylemiyordu. Karanlık bastıktan sonra eve dönmüştü. Maria onun ayakkabılarını çıkarmasına yardım etmişti, bir bardak şarap getirmişti ve ona masaj yaparken oturması için zorlamıştı, tıpkı bütün çocukluğu boyunca, annesinin babasına yapmış olduğu gibi. Arnau, her zamanki gibi onun bunları yapmasına izin verdi. Eğer bir şey demediyse, bunun nedeni, o yaraların, ne Bakire Anamız'ın taşlarıyla ne de *capçana* ile hiçbir ilgisi olmadığındandı. Karısı onu utandıran bir yarayı tedavi etmeye çalışıyordu, başka bir kadının tırnaklarının açtığı bir yarayı, öyle ki, Arnau'nun karşı koyamadığı bir kadın.

"O taşlar bütün sırtını mahvedecek," diye tekrarladı Maria.

Arnau Maria'nın cömertçe omzunu ovan ellerini hissederek, şarabını bir dikişte bitirdi.

KOCASININ ONA BAKMAYA cüret edebilen çıraqlara verdiği cezayı göstermek için onu aşağıdaki atölyeye indirdiğinden beri, Aledis artık geceleri genç adamları gözetlemekten vazgeçmiş-

ti. Onlarla olmak için bahçe duvarına tırmanan kadınlarla buluşmak üzere, sık sık bahçeye kaçtıklarını keşfetti. Kadınlardan birinin içine girmeden önce, yağlayıp penislerine taktıkları ince kılıfları yapabilecek bilgileri, aletleri ve deri malzemeleri vardı. Sevgililerinin gençlikleri, hamile kalmama garantisi ve gecenin karanlığı, meçhul bir macera arzusuyla yanıp tutuşan bu kadınlar için dayanılmaz derecede çekiciydi. Aledis çırakların uyuduğu alana girip, bu kılıflardan birkaç tane çalmakta zorlanmamıştı; Arnau ile yaşadığı ilişkide aşabildiği her risk, ihtirasının daha da artmasına sebep oluyordu.

Aledis bu kılıfları kullanınca çocuklarının olmayacağını söylemişti. Arnau Aledis'in kılıfı penisine takmasını izledi. Kılıfın içindeki yağın penisine yapışmış olmasından dolayı olabilir miydi? Bu ilahî yasalara karşı gelmenin cezası mıydı? Maria hâlâ hamile kalmamıştı. Güçlü, sağlıklı ve genç bir kadındı. Arnau'nun günahları dışında, onun hamile olmamasının başka nedeni olabilir miydi? Başka hangi sebeple, Tanrı onu çok istediği bir döl ile ödüllendirmesindi ki? Bartolomé'nin bir toruna ihtiyacı vardı. Peder Albert ve Joan onun baba olduğunu görmek istiyorlardı. Dernekteki bütün *bastaixler*, genç çiftin güzel haberi açıklayacakları anı bekliyorlardı: Erkekler Arnau'ya bu konuyla ilgili şakalar yapıyorlar, karıları ise bu konuyla ilgili öğüt vermek ve aile hayatının faziletlerini anlatmak için Maria'yı ziyaret ediyorlardı.

Arnau da bir oğlan çocuk istiyordu.

Taşocağına giden yolda Aledis'in üzerine atladığı bir gün ona "Onu bana takmanı istemiyorum," dedi Arnau.

Aledis onu dinlemedi.

"Seni kaybetmek istemiyorum," dedi. "Seni kaybedeceğime, ihtiyarı terk ederim ve seni şikayet ederim. Sonra aramızda olanları herkes öğrenir. Bu da senin çöküşün olur: Seni dernekten kovarlar, hatta büyük ihtimalle şehirden de. Ondan sonra yanında sadece ben kalırım; senin arkandan gelmeye yalnız ben istekli

olurum. Hayatımın sensiz bir anlamı yok: Sen olmazsan günle-
rimi, beni hiçbir konuda tatmin edemeyen, yaşlı ve saplantılı bir
adamın yanında geçirmeye mahkûmum.”

“Beni gerçekten mahveder misin? Bunu neden yapasın ki?”

“Çünkü biliyorum ki, derinde bir yerlerde, beni seviyorsun,”
dedi Aledis kesin bir şekilde. “Aslında, senin kendi kendine at-
maya çok korktuğun bir adımı atmaya yardım etmiş olurum.”

Montjuïc’in eğimli yamaçlarından birindeki çalılıkların ar-
kasına saklanmış bir halde, Aledis sevgilisinin penisine kılıfı ta-
kıverdi. Arnau itiraz etmedi. Kızın söylediği şey doğru muydu?
Derinde bir yerlerde onunla yaşamak istediği, onunla uzaklara
kaçmak için karısını ve diğer sahip olduğu her şeyi terk edebile-
ceği doğru muydu? Keşke, organı arzusunu bu kadar belli etme-
seydi... Bu kadının nasıl bir cazibesi vardı ki, iradesini tamamen
yok ediyordu? Arnau ona Joan’ın annesinin hikâyesini anlatmayı
düşündü ve eğer ilişkileri su yüzüne çıkarsa, kocasının onu du-
varların arasına hapsedip, geri kalan günlerini orada geçirmek
zorunda bırakma olasılığının olduğunu. Onun yerine tekrar kı-
zın üzerine çullandı . . . bir kez daha. Arnau içine girdiğinde Ale-
dis hızla solumaya başladı, fakat Arnau’nun duyabildiği sadece
kendi korkularının sesi idi: Maria, işi, dernek, Joan, utanç, Maria,
Bakire Anası, Maria, Bakire Anası...

Kral Pedro oturduğu tahtından elini kaldırdı. Yanında amcası, erkek kardeşi, oğulları Don Pedro ve Don Jaime sağında ayakta, Terranova Kontu ve Peder Ot de Montcada solunda, diğer konsey üyelerinin susmalarını bekledi. Hep birlikte, Mayorka Kralı Jaime'nin elçisi ve uşağı Pere Ramon de Codoler'i karşılamak için Valencia kraliyet sarayındaydılar. Pere Ramon de Codoler'e göre, aynı zamanda Rosellón ve Sardunya Kontu ve Montpellier Beyi olan Mayorka Kralı, Fransa'nın beyliğine yaptığı sürekli tehditlerden dolayı Fransa'ya savaş açmaya karar vermişti ve Pedro'nun bir sonraki yıl olan 1341 yılının 21 Nisan tarihinde Perpiñan'da olup, ona savaşta yardım etmesini ve savunma için Katalan ordularının başına geçmesini istiyordu.

Bütün sabah Kral Pedro ve danışmanları bu yardım talebi hakkında görüşmeler yaptılar. Mayorka Kralı'na yardım etmedikleri taktirde, kendisinin boyunduruğu altından çıkacağını ve özgürlüğünü ilan edeceğini biliyorlardı, yardım etmeleri durumunda ise –ki herkes aynı fikirdeydi– bir tuzağa düşeceklerdi: Katalan orduları Perpiñan'a girer girmez Jaime, Katalanlar'a karşı Fransız Kralı ile bir ittifak yapacaktı.

Sessizlik olduğunda kral konuştu:

“Hepiniz bu konu üzerinde düşündünüz ve Mayorka Kralı'nın bu talebini reddetmenin yollarını aradınız. Sanırım başardık: Barselona'ya gidelim ve Karar Mahkemesini toplayalım. Mahkeme toplandıktan sonra Mayorka Kralı'ndan, 25 Mart tarihinde Barselona'da olmasını isteyelim. Peki gelirse ne olur, gelmezse ne olur? Eğer gelirse görevini yerine getirmiş olur, biz de bizden istediğini yaparız...” kralın bazı danışmanları huzur-

suzlandılar. Eğer Mayorka Kralı, Karar Mahkemesine katılırsa, Fransa ile savaşa gireceklerdi, hem de diğer taraftan Cenova ile savaşırken! Hatta aralarından bazıları yüksek sesle itiraz bile etti ama Pedro elini havaya kaldırarak onlardan sabırlı olmalarını istedi ve sözlerine yüzünde bir gülümsemeyle devam etti: “Buyruğumuz altında olanlardan onların düşüncelerini alacağız.” Bazı danışmanlar kralın gülümsemesine katıldılar, diğerleri de başlarıyla onayladı. Karar Mahkemesi Katalan politikası konusunda yetki sahibiydi ve savaşa katılma ya da katılmama kararını verebilirlerdi. Dolayısıyla buyruğu altında olan bir kraliyetin savaşa yardım çağrısına katılmama kararını kral değil, Katalonya Karar Mahkemesi almış olacaktı. “Ve eğer gelmezse” diye devam etti Pedro, “buyruğumuza itaat etmemiş olacak, o durumda da ona yardım etmek ve Fransa’ya karşı savaşa girmek zorunda kalmayacağız.”

Barselona, 1341

SOYLULAR, KİLİSE MENSUPLARI, prensliğin özgür şehirlerinin temsilcileri ve Karar Mahkemesini oluşturan üç ana grup kraliyet şehrinde toplandılar. Şehrin sokaklarını, Almería, Barbaria, İskenderiye ve Şam ipeğinden, İngiltere, Brüksel, Flaman Bölgesi ve Malinas yününden yapılmış rengârenk giysileriyle renklendirdiler. Altın ya da gümüş ince iplerle işlenmiş motiflerin olduğu şık giysilerdi bunlar.

Mayorka Kralı Jaime henüz prensliğin başkentine gelmemişti. Birkaç günden beri gemiciler, *bastaixler* ve diğer liman işçileri hazırlıklar yapmaya başlamış ve Mayorka Kralı’nın şehre gelebileceği konusunda uyarılmışlardı. Barselona limanı büyük

şahsiyetleri ağırlamaya hazırlıklı değildi. Çünkü sandalcıların onları, elbiseleri ıslanmasın diye tüccarları taşıdıkları gibi, sandallarında kucaklarında götürmelerine izin vermezlerdi. Bu yüzden şehre önemli biri geleceği zaman, sandalcılar sandallarını birleştirerek, üzerlerine tahtaları yan yana diziyor ve uzunca bir iskele oluştuyorlardı. Böylece, prenslerin ya da kralların olması gerektiği gibi ihtişamlı bir şekilde Barselona sahiline çıkmasını sağlıyorlardı.

Arnau da dahil *bastaixler* sahile, iskelenin yapılacağı tahtaları taşıyorlar ve sahile gelen birçok Barselona vatandaşı, soylular ve Karar Mahkemesi mensupları gibi, denizin üzerinde uzakları tarayıp, Mayorka Kralı'nın gemilerine bakınıyorlardı. Artık bütün konuşmaların ortak noktası Karar Mahkemesiydi; Mayorka Kralı'nın savaş için yardım talebi, Kral Pedro'nun taktiği artık bütün Barselonalı'ların ağzındaydı.

"Aslında," dedi bir gün Arnau, Peder Albert'e, Santísimo Şapeli'nin mumlarını yenilerken, "eğer bütün şehir Kral Pedro'nun ne yapmak istediğini biliyorsa, Kral Jaime'nin bilmesi mümkün değil, neden bekliyoruz ki?"

"Evet işte, o yüzden gelmeyecek" dedi peder, şapelin içinde işlerini yaparken.

"O halde?"

Arnau suskunlaşan ve endişeli bir ifade takınan pedere baktı.

"Korkarım ki Katalonya, Mayorka ile savaşa girecek."

"Bir savaş daha mı?"

"Evet. Pedro'nun, Fatih I. Jaime'nin varisleri arasında bölüştüğü Katalan krallıklarını birleştirme saplantısını herkes biliyor. O zamandan beri Mayorkalılar Katalanlara ihanet etmekten başka bir şey yapmadılar; Büyük Pedro'nun Panissars dağ yolu üzerinde Fransızları ve Mayorkalıları yenmek zorunda kalmalarının üzerinden daha elli yıl bile geçmedi. Sonra da

Mayorkayı, Rosellón ve Sardunya'yı fethetti ama Papa oraları II. Jaime'ye iade etmeye mecbur etti." Peder Arnau'ya döndü. "Savaş çıkacak, Arnau, ne zaman ve neden bilmiyorum, ama savaş çıkacak?"

Mayorka Kralı Jaime, Karar Mahkemesine katılmadı. Kral kendisine üç gün daha süre tanıdı. Üç gün geçtiğinde ise kralın gemileri Barselona limanına gelmemişlerdi.

"İşte sebebini öğrendin," dedi Peder Albert bir başka gün Arnau'ya. "Ne zaman olduğunu hâlâ bilemiyorum ama nedenini artık biliyoruz."

Karar Mahkemesi toplantıları son bulduktan sonra, III. Pedro, buyruğuna uymayan Mayorka Kralı'na, itaatsizlik davası açılmasını talep etti. Bu suçlamaya ayrıca Rosellón ve Sardunya Kontluklarında kraliyet parası basılmasını da ekledi, halbuki bu demir paranın sadece Barselona'da basılmasına izin veriliyordu.

Mayorka Kralı Jaime bunların hiçbirine kulak asmamaya devam etti. Ama Barselona yargıcı Arnau d'Erill'in, Felip de Montroig ve kraliyet danışman yardımcılarında Arnau Çamorera'nın beraberliğinde hakimliğini yaptığı dava, Mayorka Kralı'nın katılımı olmadan, kavga içinde devam ediyordu. Mayorka Kralı, danışmanlarından bu durumun sonuçlarının neler olabileceğini öğrendiğinde oldukça sinirlenmişti: Krallığına bağlı olan yerlerin elinden alınması. O zaman Jaime, Fransız Kralı'ndan ve kayınbiraderi olan Kral Pedro ile onlara arabuluculuk yapması için Papa'dan yardım istemeye karar verdi.

Mayorka Kralı'nın savunucularından olan Yüce Papa, Kral Pedro'dan, Jaime için, kendisine ve akrabalarına bir zarar gelmeden Barselona'ya gelip, şahsına yapılan suçlamalar karşısında kendisini savunabilmesi için giriş izni vermesini talep etti. Kral, Papa'nın bu talebini geri çeviremezdi ve geçiş izni belgesini verdi. Ama aynı zamanda Valencia'dan, Mateu Mercer kumandan-

lığında, Mayorka Kralı'nın gemilerini gözetlemesi için dört gemi göndermesini talep etmeyi de ihmal etmedi.

MAYORKA KRALI'NIN GEMİLERİ ufukta belirince, bütün Barcelona limana akın etti. Mateu Mercer'in kumandasındaki filo, tıpkı III. Jaime'nin ki gibi silahlanmış olarak onları bekliyordu. Şehrin yargıcı Arnau d'Erill, liman çalışanlarına iskelenin yapımına başlamalarını emretti. Sandalcıları sandallarını indirmeye, işçiler de üstlerine tahtalar yerleştirmeye başladılar.

Mayorka Kralı'nın gemileri demirlediğinde, diğer sandalcılar da kraliyet gemisine yanaştılar. *Bastaixlerden* biri, kraliyet bayrağının hâlâ teknenin üzerinde durduğunu ve gemiden sadece bir soylunun indiğini görünce, "neler oluyor?" diye sordu.

Arnau da arkadaşları gibi sıırıslıklam olmuştu. Hepsi, sandalda yaklaşan bir kişiye bakakalmış olan yargıca döndüler.

İskeleye sadece bir kişi indi; Kont Èvol, Rosellón'lu, çok iyi giyimli ve silahlı bir soyluydu. Sahile inmeden tahtaların üzerinde durdu.

Yargıç, bu buluşmayı gerçekleştirmek için konuğuna yaklaştı. Kumların üzerinde durup, sürekli Framenors ve Mayorka Kralı'nın gemilerini işaret etmekten başka bir şey yapmayan Èvol'un açıklamalarını dinledi.

Görüşme bittikten sonra, kont kraliyet gemisine geri döndü. Vali de şehre doğru ilerledi; az sonra, Kral Pedro'nun buyruklarıyla geri döndü.

"Mayorka Kralı Jaime," diye herkesin duyması için bağırarak konuşmaya başladı, "ve sevgili Kralımızın kız kardeşi, Mayorka Kraliçesi, eşi, Costanza, Framenors Manastırı'nda konaklayacak-

lar. Kralın gemisinden konaklayacağı odaya kadar uzanan, iki kenarı ve üstü kapalı bir iskele yapılması gerekiyor.

Sahilden bir uğultu yükseldi ama yargıcın takındığı ciddi ifade, bu uğultuyu susturmaya yetti. Sonra liman çalışanlarının birçoğu, sahil şeridinde ihtişamlı bir şekilde Framenors Manastırı'na doğru döndüler.

"Bu çılgınlık," dediğini duydu Arnau, *bastaixlerden* birinin.

"Eğer bir fırtına çıkarsa, dayanmaz ki," dedi bir diğeri.

"İki kenarı ve üstü kapalı! Mayorka Kralı acaba neden böyle bir şey istiyor?"

Arnau, tam da Berenguer de Montagut sahile doğru gelirken, gözlerini yargıca çevirdi. Arnau d'Erill üstada Framenors'u işaret etti ve eliyle manastırdan denize kadar hayali bir yol çizdi.

Arnau, *bastaixler*, sandalcılar ve Ribera mahallesinin marangozları, kürekçiler, demirciler ve sicimciler, vali açıklamalarını bitirince ve üstadı çok düşünceli görünce sessiz kaldılar.

Kralın emriyle Santa María'nın ve katedralin inşaatına ara verildi. Bütün işçiler iskelenin yapımıyla ilgileneceklerdi. Berenguer de Montagut'un liderliğinde, kilisenin içindeki iskelelerden bir bölümü söküldü ve yine o sabah *bastaixler* malzemeleri Framenors'a taşımaya başladılar.

"Bu ne saçmalık," dedi Arnau, Ramon'a, ikisi birlikte ağır bir kütüğü kaldırdıklarında, "Santa María için o kadar çabalıyoz, sonra da yaptıklarımızı söküyoruz, hem de bir kâpris yüzünden..."

"Sus!" dedi Ramon. "Kralın emri bu. O ne yaptığını biliyordur."

Mayorka Kralı'nın gemileri küreklerle, Framenors'a en yakın yere getirildi. Valencia filosu da yanından ayrılmıyordu. Duvar ustaları ve marangozlar, Framenors'un denize bakan cephe-

sine bitişik olan bir inşaat iskelesi kurdular. Deniz kıyısına doğru inen büyük ahşap bir yapıydı. *Bastaixler* ise, o arada işi olmayan herkesin yardımıyla, Santa María'dan ağaç kütüğü ve tahta taşıyorlardı.

Karanlık bastırınca işe ara verildi. Arnau yorgunluktan perişan bir halde döndü evine.

"Kralımız kendisi için hiç böyle bir çılgınlık istememişti. Sandalların üzerine kurulan her zamanki iskeleyle yetinirdi. Bir hainin kapisine neden katlanıyor acaba?"

Bütün bu düşünceleri ve konuşmaları, Maria'nın omzuna yaptığı masajdan sonra kayboldu.

"Yaraların daha iyi olmuş," dedi kız. "Sardunya çiçeği ile frambuaz kullananlar da var, ama biz hep kayakoruğu bitkisini tercih ediyoruz. Büyükbabamı, annem de babamı bu bitkiyle iyileştiriyordu."

Arnau gözlerini kapadı. Kayakoruğu mu? Günlerdir Aledis'i görmemişti. İyileşmesinin tek sebebi buydu aslında!

"Neden kendini kasıyorsun?" diye azarladı Maria, Arnau'yu da düşüncelerinde koparıp aldı. "Gevşe biraz... eğer gevşersen..."

Kızı dinlemiyordu. Ne için? Başka bir kadının sebep olduğu yaraları iyileştirmek için mi gevşeyecekti? En azından ona kız saydı...

Ama Maria ona kızmak yerine o gece kendisini yine ona teslim etti; sevgiyle yanaştı, kendini yumuşakça ona verdi. Oysa Aledis yumuşaklığın ne olduğunu bilmiyordu. Onunla tıpkı hayvanlar gibi sevişiyorlardı! Arnau da o gece Maria'yı kapalı gözlerle kabul etti. Ona nasıl bakacaktı ki? Kız Arnau'nun vücudunu ve ruhunu okşadı ve kocasına zevki tattırdı.

Gün doğduğunda, Arnau Framenors'a gitmek için kalktı. Maria aşağıda, ocağın başında, Arnau için çalışıyordu.

İskelenin yapılması için geçen üç gün içinde, Mayorka kraliyet erkânından karaya çıkan kimse olmadı; Valencia'lılardan da kimse inmedi. Framenors'a bitişik kurulan iş iskelesi, kumsalı geçip sulara ulaştığında, gemiciler gruplara ayrılıp malzemelelerin geçişini sağladılar. Arnau dinlenmeden çalışıyordu. Yorulduğu zaman da Maria'nın elleri hemen onun vücudunu okşuyordu; birkaç gün önce Aledis'in tırmalayıp, ısırıldığı o aynı vücuttu. Framenors'dan gemiye kadar döşenen tahta iskelenin üzerine oturtulduğu kütüklerin, yük taşıyıp taşımadıklarını kontrol eden de yine Berenguer de Montagut'tu. Tahtaların üzerinde, bir o tarafa bir bu tarafa geziniyordu.

Üçüncü gün, elli metreden daha uzun olan, kenarları ve üstü kapalı tahta iskele, kraliyet şehri Barselona'nın sahilinin o temiz görüntüsünü bozmuştu. Kraliyet gemisi iskelenin bir ucuna yanaştı ve Arnau da dahil, yapımında çalışmış olan herkes, kralın ve erkânının ayak seslerini duydular.

Framenors'a varan Jaime, Kral Pedro'ya bir haber göndererek, kendisinin ve Kraliçe Costanza'nın deniz yolculuğu sırasında hastalandıklarını, ve kız kardeşinin ondan kendisini manastırda ziyaret etmesini rica ettiğini söyledi. Kral, kız kardeşi Costanza'yı memnun edecekti ki, oğlu Don Pedro yanında genç bir Fransisken rahip ile yanına geldi.

"Konuş, rahip," diye buyurdu kral, kız kardeşine ziyaretini ertelemesi gerektiği için sinirlenmişti.

Joan ürktü, kraldan bir baş uzunluğu kadar yüksek olması önemini kaybetmişti. "Kral çok kısa boylu" demişlerdi Joan'a, "ve emrindekilerin yanında asla ayağa kalkmaz." Ama işte bu sefer ayaktaydı ve doğrudan Joan'ın gözlerinin içine bakıyordu.

Joan kekeledi.

"Konuş hadi" dedi bu sefer Don Jaime.

Joan terlemeye başladı ve daha yeni olan rahip giysilerinin vücuduna yapıştığını hissetti. Peki ya o haber doğru değilse?

Bunu ilk defa düşünüyordu. Bu haberi Mayorka Kralı ile birlikte gemide bulunan yaşlı bir rahipten öğrenmiş ve hemen kraliyet sarayına doğru koşmaya başlamıştı. Bu haberi sadece krala vereceğini söylediği için onu içeri salmayan bekçi ile kavga etmiş, sonra da Don Pedro ile karşılaşınca içeri girebilmişti. Peki şimdi . . . ya haber doğru değilse? Ya bu da Mayorka Kralı'nın oyunlarından biriye...?

"Hadi, konuş Tanrı aşkına!" diye bağırdı kral.

Joan nefes almadan konuşmaya başladı.

"Majesteleri, kız kardeşiniz Costanza'yı ziyaret etmeye gitmemelisiniz. Bu Mayorka Kralı Jaime'nin size kurduğu bir tuzak. Karısının hastalığını ve halsizliğini bahane ederek, kapıdaki bekçiye, içeriye sadece sizi ve Don Pedro ile Don Jaime'yi odasına alması için emir vermiş. Kraliçenin odasına sizlerden başka kimse giremeyecekmiş; içeride ise sizleri tutsak etmek için bekleyen on silahlı adam bulunacakmış. Oradan da iskeleyi kullanarak sizi gemiye bindirecekler ve doğru Mayorka Adası'na, Alaró Kalesi'ne hareket edeceklermiş. Orada da, siz, Kral Jaime'nin tüm suçlarını affedene ve kendisine Katalonya'da yeni topraklar verene kadar sizleri tutsak etmeyi planlıyormuş.

İşte söylemişti!

Kral gözlerini kısarak sordu:

"Peki senin gibi genç bir rahip bütün bunları nereden biliyor?"

"Hepsini bana siz majestelerinin akrabası rahip Berenguer anlattı.

"Rahip Berenguer mi?"

Don Pedro konuşmadan evet anlamında başını salladı ve kral birden akrabasını hatırlar gibi oldu.

"Rahip Berenguer," diye Joan konuşmasına devam etti, "bütün bunları günah çıkarmaya gelen pişman olmuş bir hainden

öğrenmiş. Ama kendisi çok yaşlı olduğundan yürüyemiyor, majestelerine haberi benim iletmemi istedi.”

“Demek o yüzden her tarafı kapalı bir iskele yapılmasını istedi. Eğer bizi Framenors’da tutsak alsalar, kimsenin haberi olmayacaktı.

“Evet, her şey çok kolay olacaktı,” dedi Don Pedro başını sallayarak.

“Bildiğiniz gibi,” dedi kral, oğullarına dönerek, eğer kardeşim kraliçe hastaysa, benim topraklarımda olduğu sürece onu ziyaret etmezlik edemem.” Joan kralın söylediklerini gözlerini yerden kaldırmadan dinliyordu. Kral birkaç saniye konuşmadan bekledi. “Bu geceki ziyaretimi erteleyeceğim, ama... rahip, beni dinliyor musun?” Joan birden irkildi. “O pişman olan hainin bu ihaneti tüm halkın önünde açıklamamıza izin vermesi gerekiyor. Bu konu bir günah çıkarma sırrı olarak kaldığı sürece kız kardeşimi ziyaret etmeye gitmem gerekecek. Git hadi,” diye emretti.

Joan koşarak Framenors’a döndü ve kralın talebini rahip Berenguer’e iletti. Kral o akşamki randevusuna gitmedi. Gözünün yanında, akıtılması gereken bir iltihap birikti. Pedro bunu ‘İlahi bir koruma’ olarak yorumladı. Bu iltihap onu birkaç gün yatağa bağladı. Bu süre, rahip Berenguer’e, günah çıkaran kişiden konuyu kamuya duyurmak için izin almasına yetti.

Artık Joan haberin doğruluğundan hiç mi hiç şüphe duymuyordu.

“Rahip Berenguer’e günah çıkaran kişi kız kardeşinizin ta kendisiymiş,” dedi Joan, kralın huzuruna çıkarılır çıkarılmaz. “Kraliçe Costanza onu zorla da olsa sarayınıza getirtmenizi istiyormuş. Burada, kocasından uzaklaşınca, sizin korumanız altında bu ihaneti en küçük detayına kadar anlatacaktı.”

Don Jaime yanında kalabalık bir asker grubuyla birlikte şahsen Framenors’a, Costanza’nın isteğini yerine getirmeye gitti.

Rahipler de Don Jaime'nin yolunu açtılar ve askerler de birlik-te doğrudan kralın huzuruna çıktılar. Kralın itirazları hiçbir işe yaramadı: Costanza onlarla birlikte kraliyet sarayına doğru yola çıktı.

Mayorka Kralı'nın ertesi gün kayınbiraderi Kral Pedro'ya yaptığı ziyaret de bir işe yaramadı.

"Papa'ya verdiğim söz yüzünden," dedi Kral Pedro, "geçişinize saygı göstereceğim. Karınız burada, benim korumam altında kalacak. Şimdi benim topraklarımı terk edin."

Jaime dört gemisiyle şehirden ayrılır ayrılmaz kral, vali Arnau d'Erill'den, kayınbiraderine açtığı davayı hızlandırmasını istedi. Vali kısa süre içinde alınan kararı açıkladı. Bu karara göre, sadakatsiz Kral Jaime'ye verilmiş olan bütün topraklar geri alınıp, Kral Pedro'nun hükmü altına gireceklerdi; Kral Pedro, Mayorka'ya savaş açma sebebini resmileştirmişti artık.

Bu arada kral, atası Fatih Jaime'nin böldüğü toprakları yeniden birleştirebilme umudunun verdiği mutluluk içinde, kendisine bu tuzağı bildiren genç rahibi yanına çağırttı.

"Bize sadık oldun ve iyi hizmet ettin," dedi bu kez, tahtına oturur vaziyette, "seni onurlandıracağım."

Joan kralın niyetinin ne olduğunu biliyordu; bunu ona haber getirenler söylemişlerdi. Bu konuda biraz düşünceliydi. Hocalarının yönlendirmeleriyle Fransisken rahibi olmuştu ama Framenors'a geldikten sonra genç adam hayal kırıklığına uğramıştı: Kitaplar neredeydi? Bilgi, bilim neredeydi? Çalışma ve okuma, öğrenme neredeydi? Sonunda Framenors'un başrahibi ile konuştuktan sonra rahip kendisine, tarikatın kurucusu Asis'li Aziz Fransis'in üç ana prensibini anlatmıştı:

"Kökten bir sadelik, mutlak fakirlik ve alçakgönüllülük. Biz Fransiskenler böyle yaşamalıyız."

Ama Joan bilme, öğrenme, okuma arzusuyla yanıp tutuşu-

yordu. Hocaları bunun da Tanrı'nın yolu olduğunu söylememişler miydi? Bu yüzden Dominik tarikatından bir rahiple karşılaştığında, Joan ona kıskançlıkla bakıyordu. Dominik tarikatındakiler özellikle felsefe ve teoloji ile ilgileniyorlardı. Birçok da üniversite kurmuşlardı. Joan Dominik tarikatına mensup olmak ve okumaya prestijli Bolonya üniversitesinde devam etmek istiyordu.

"Peki öyle olsun," dedi kral, karşısındaki gencin anlattıklarını dinledikten sonra: Rahip Joan'ın vücudundaki bütün tüyler ürperdi. "Bir gün krallığımıza, bilgi ve bilgelikle yüklü bir şekilde dönüp, kralınızın ve onun halkının iyiliği için bunları kullanacağınıza güveniyoruz."

Mayıs, 1343

Santa María de la Mar Kilisesi

Barselona

Barselona yargıcının III. Jaime'yi cezaya çarptırmasının üzerinden neredeyse iki yıl geçmişti. Şehirdeki bütün kiliselerin çanları durmadan çalıyor, Arnau'da Santa María'nun içerisinde şaşkınlıkla bu sesleri dinliyordu. Kral Mayorka'ya savaş ilan etmiş, şehir de soylular ve askerlerle dolmuştu. Santísimo Şapeli'nin önünde nöbet tutan Arnau, Santa María'yı ve tüm meydanı dolduran insanlara bakıyordu. Barselona'nın bütün kiliselerinde Katalan ordusu için ayinler okunuyordu.

Arnau yorgundu. Kral, donanmasını Barselona'da toplamış ve *bastaixler* de günlerdir durup dinlenmeden çalışmışlardı. Tam yüz on yedi gemi! Bu kadar çok sayıda gemi hiç görülmemişti: Bunlardan yirmi iki tanesi savaş için donatılmış büyük gemilerdi; yedi tane iri gövdeli gemi sadece atları, sekiz büyük gemi de askerleri taşıyordu. Geri kalanlar ise orta ya da küçük boylarda gemilerdi. Denizin üzeri tekne direkleri ile kaplıydı, gemiler de limana girip çıkıyorlardı.

Şimdi silahlarla dolu olan bu gemilerden birine, tam bir yıl önce siyah Dominiken giysileriyle Joan binmiş ve Bolonya'ya yola çıkmıştı. Arnau ona gemiye kadar eşlik etmişti. Joan da bir gemiye atlamış, denize sırtını dönerek bir yere oturmuştu. Adamlar küreklere asılıp gemi hareket ettiğinde, Arnau'nun mi-desine bir sancı saplanmış, yaşlar yanaklarından süzölmeye başlamıştı. Yalnız kalmıştı.

Hâlâ da yalnızdı. Arnau etrafına baktı. Şehrin bütün kiliselerinin çanları çalmaya devam ediyordu. Soylular, din mensupları, askerler, tüccarlar, zanaatkârlar ve sıradan vatandaşlar Santa María'ya akın ediyorlardı; dernekteki arkadaşları da yanında hareketsiz duruyorlardı. Yine de ne kadar yalnızdı! Hayalleri, bütün hayatı, tıpkı eski Roma kilisesi gibi yavaş yavaş yıkılmıştı. Artık eski kilisenin yerlerinde yeller esiyordu. Bulunduğu noktadan, etrafında sekizgen sütunlarla çevrili, üzerine kubbelerin oturduğu devasa ve derin nefi görebiliyordu. Kilisenin dış duvarları göğe doğru, taş üstüne taş koyarak, sabırla yükselmeye devam ediyordu.

Arnau yukarılara baktı. Merkezdeki nefin ikinci kubbesinin kilittaşı da yerleştirilmişti. Artık yan neflerin inşasında çalışılıyordu. Bu kubbenin iç süslemesi için de konu olarak, Efendimiz'in Doğumu seçilmişti; sunağın arkasındaki, sadece rahiplerin kullanımına açık olan yarı kubbeli yerin üzeri kapatılmıştı bile. Bir sonraki, yani devasa dörtgen merkez nefin üzerindeki ilk kubbe ise daha örtülmemişti. Tıpkı bir örümcek ağına benziyordu; kasağın dört ana kemerinin araları boştu ve gökyüzü görünüyordu. Tam ortasındaki kilittaşı ve kemerlerle birlikte, tıpkı avına pusu kurmuş bir örümceği andırıyordu. Arnau bir örümcek ağına takılmanın ne anlama geldiğini iyi bilirdi! Aledis her geçen gün onu daha da ısrarcı bir şekilde köşeye sıkıştırıyor, Arnau bu ilişki hakkında şüpheleri olduğunu belirttiği anda da, "Dernektekilere her şeyi anlatırım," diye onu tehdit ediyordu. Arnau da günbegün günah işlemeye devam ediyordu. Arnau yanında duran *bastaixlere* baktı. Ah bir öğrenirlerse... Kayınpederi Bartolomé ve dernekte sözü geçen bir adam olan arkadaşı Ramon da oradaydı. Ne derlerdi acaba? Artık Joan da yanında değildi.

Santa María bile ona sırt çevirmiş gibiydi. Büyük bir kısmı örtülü olan kilisede, şehrin zengin tüccarları çalışmaya başlamıştı artık; kendilerinden iz bırakmak için şapellerin içlerine kendi armalarını işliyorlardı.

Arnau Bakire Ana'dan yardım istemeye her gidişinde, inşaatın içinde hep bir zengin tüccarla karşılaşıyordu. Sanki kilisesini ondan çalmışlardı. Aniden ortaya çıkmış, yapılması öngörülen toplam otuz dört şapelden on birini ellerine geçirmişlerdi; işte Busquetsler'in arması Todos Los Santos Şapeli'ndeydi; San Jaime Şapeli'nde ise Junyentler'in bir el ve yırtıcı aslan sembolleri yerini almıştı; iki kemerin birbirlerine doğru bombeli şekil oluşturdıkları yerde, Boronat de Pera'nın üç armut figürü vardı; aynı şapelin mermer bölümlerine, Pau Ferran'ın nal ve dizginler arması işlenmişti; Santa Margarita Şapeli'nde, Dufort ve Dusaylar'ın, ya da Fontlar'ın armaları vardı; Santísimo Şapeli'nin içi bile doluydu! Onun ve diğer *bastaixlerin* Şapeli! Kilisenin inşaatını başlatan başdiyakoz Bernat Lull'un mezarını ve Ferrerler'in armalarını buraya yerleştirmeyi planlıyorlardı.

Arnau bu soylu tüccarların arasında başı eğik bir halde dolaşıyordu. O sadece taş taşıyor ve yakalandığı örümcek ağından onu kurtarması için Bakire Anası'nın önünde diz çökerek ona yalvarıyordu.

Dini törenler sona erdiğinde bütün Barselona sahile doğru yöneldi. Savaş kıyafetlerini kuşanmış III. Pedro ve adamları oradaydılar. Oğlu Urgel Kontu Don Jaime ise Katalonya'da kalıp, Mayorka Kralı'nın kontluklarıyla sınırı olan Ampurdán, Besalú ve Comprodón'u savunacaktı. Diğerleri ise kral ile birlikte adanın fethine katılacaklardı: Katalonya teşrifatçısı Don Pedro, donanma amirali ve din adamı Pere de Montcada; Pedro de Eixèrica ve Blasco de Alagó; Gonzalo Díez de Arenós ve Felipe de Castre; Peder Joan de Arborea; Alfonso de Lòria; Galvany de Anglesola; Arcadic de Mur; Arnau d'Erill; Peder Gonzalvo García; Joan Ximénez de Urrea ve orduları, çalışanları ile savaşa katılmaya hazır daha birçok soylu ve şövalye.

Kilisenin dışında Arnau ile buluşan Maria bağırıp, Arnau'yu parmağıyla işaret ettiği yere bakmaya zorladı.

"Kral! Kral, Arnau, baksana. Bu ne görkem! Ya o kılıç! Ya o yanındaki soylu kim? Onu tanıyor musun? Armalar, sancaklar, zırhlar..."

Maria, Framenors'a kadar Arnau'yu sahilin bir ucundan diğerine sürükledi. Orada, soylulardan ve askerlerden ayrı bir yerde, giysileri kirli ve paramparça, dizlerine kadar bağlanmış deri sandaletli, deri kasketli, silahsız kalabalık bir grup, kendilerini gemilere götürecek sandallara biniyorlardı.

Bu adamların ellerinde sadece bir mızrak ve pala vardı.

"Kumpanya mı?"

"Evet, *almogávarlar*," diye cevap verdi Arnau.

Kral Pedro'nun tuttuğu bu paralı takımı izleyen Barselonalı vatandaşların saygılı sessizliğine onlar da katıldı. Bizans'ın fatihleri! Soyluların zırhları ve silahlarını gördükten sonra, Maria gibi şaşkınlığa uğrayan çocuklar ve kadınlar da onları gururla izliyorlardı. Yaya olarak ve bağırırları açık, sadece güçlerine güvenerek savaşıyorlardı. Kim onların kıyafetleriyle alay edebilirdi ki?

Oysa bir keresinde Sicilyalıların onlarla alay ettiklerini anlatmışlardı Arnau'ya: Onlarla savaş alanından alay etmişlerdi. Birkaç çapulcu, atlı soylularla nasıl mücadele edecekti? Oysa cesur savaşçılar onları yendiler ve adayı fethettiler. Bir keresinde Fransızlar da aynı şeyi yapmışlardı; bu hikâye de, Katalonya'da dinlemek isteyen herkese anlatılıyordu.

"Diyorlar ki," diye Maria'nın kulağına fısıldamaya başladı. "Fransız şövalyelerinden birkaçı, bir gün bir *almogávarı* tutsak etmişler ve doğrudan prensin huzuruna çıkarmışlar. Prens savaşıya sefil, zavallı, vahşi gibi hakaretlerde bulunmuş ve Katalan ordularıyla alay etmiş." Ne Arnau ne de Maria gemilere çıkmak için sandallara binen bu paralı askerlerden gözlerini alamıyorlardı. "O zaman bu *almogávar* prensin en güçlü adamına meydan

okumuş. O yerde ve silahsız, Fransız asker ise atlı ve zırhlı olarak mücadele edeceklermiş. Fransızlar önce gülmüş, sonra da kabul etmişler. Herkes Fransızların kampının yakınlarındaki bir düzlükte toplanmış. *Almogavar* orada, önce rakibinin atını öldürerek askeri yaya bırakmış, sonra da yerdeki başarısını göstererek onu yenmiş. Tam rakibinin boğazını kesecekken, Salerno'lu Carlos hayatını bağışlamış.

“Evet doğru,” dedi arkalarından biri, “şeytani bir güçle savaşıyor hepsi.”

Arnau Maria'nın ona daha da sokulduğunu ve gözlerini paralı askerlerden ayırmadan kuvvetlice kolunu sıktığını hissetti. “Ne arıyorsun, kadın? Seni korumamı mı bekliyorsun? Halbuki bir bilsen! Ben kendi zaafarımla bile mücadele etmeyi bilmiyorum. Bu adamlardan birinin sana, benim verdiğim zarardan daha fazla zarar vereceğini mi düşünüyorsun. Şeytani bir güçle savaşıyor hepsi.” Arnau dönüp bu askerlere, arkalarında ailelerini bırakarak mutlu mesut savaşa giden bu adamlara baktı. Neden? Neden . . . neden o da aynısını yapması ki?

Askerlerin gemilere binişleri saatler sürdü. Maria eve döndü, Arnau ise sahildeki kalabalığın arasında, orada, burada dolandı; birkaç arkadaşına rastladı.

“Neden bu kadar acele ediyorlar?” diye sordu Ramon'a, askerleri gemilere taşıyan sandalların durmadan gidip geldiğini görünce. “Hava güzel, fırtına çıkma riski de yok.”

“Birazdan anlayacaksın,” diye cevap verdi Ramon.

Tam o sırada ilk kışneme sesi duyuldu; sonra yüzlerce at bu sese katıldılar. Şimdi sıra, surların dışında bekleyen atların gemilere yüklenmesine gelmişti. Hayvanları taşıyacak yedi gemiden bazılarında Valencia'lı soyluların beraberlerinde getirdikleri atlar vardı. Bazılarında da Salou, Tarragona ya da Barselona'nın kuzey limanlarından yüklenmiş atlar yerlerini almışlardı.

"Gidelim buradan" dedi Ramon. "Burası birazdan gerçek bir savaş alanına dönüşecek."

Tam onlar sahilden ayrılırlarken, dizginlerini tutan adamların yanında ilk hayvanlar yanlarından geçmeye başladılar. Bakıcılarının sakinleştirmeye çalıştıkları, kışneyen, ısırın, burnundan soluyan bir sürü at.

"Atlar savaşa gittiklerini biliyorlar," dedi Ramon.

"Biliyorlar mı?" diye şaşkınlıkla sordu Arnau.

"Elbette. Her gemiye bindiklerinde savaşa gidiyorlar demektir. Bak." Arnau bakışlarını denize çevirdi. Dört büyük gemi olabildiğince sahile yanaştılar ve kış tarafındaki rampayı indirdiler; rampalar denize çarptıklarında, gemilerin içindekiler ortaya çıktı. "Bilmeyenler de," diye devam etti Ramon, "bilenlerden etkileniyorlar."

Kısa süre içinde sahil atlarla doldu. Hepsi kocaman, güçlü, savaş için eğitilmiş yüzlerce at vardı. Hayvanların öfkesinden kurtulmaya çalışan bakıcılar, oradan oraya koşuyorlardı. Arnau, birden fazla atın dörtnala koşarak, çifte atarak kaçtıklarını gördü. Etrafta korkunç bir karmaşa ve kulakları sağır eden bir gürültü vardı.

"Ne bekliyorlar?" diye sordu Arnau.

O zaman Ramon hayvanların bineceği gemileri işaret etti. Birçok bakıcı göğüslerine kadar suya girmiş, bazı atları gemiye götürüyorlardı.

"İşte bunlar en deneyimlileri. İçeri girdiklerinde diğerlerine rehberlik edecek olanlar."

Öyle de oldu. Bu atlar rampaların sonuna gelip geminin içine alındıklarında, bakıcıları onları sahilde bekleyen atlara doğru çevirdiler. Atlardan korkunç kışneme sesleri duyuldu.

İşte bu işaret oldu.

At sürüsü sulara daldı. Arkalarından kaldırdıkları köpükler yüzünden etrafta bir süre hiçbir şey görünmedi. Yanlarında ve arkalarında bazı usta bakıcılar ellerindeki kırbaçlarla onları dizginlemeye çalışıyorlardı. Acemi bakıcılar ise, atların dizginlerini çoktan ellerinden kaçırmışlardı. Birçok at başıboş koşuyor, birbirlerini itiyordu. Uzun bir süre korkunç bir karmaşa yaşandı: Bağırışlar, kırbaç sesleri, at kişnemeleri ve sahilden onları yolcu edenlerin tezahüratları. Sonra sakinlik sahile geri döndü. Hayvanlar gemilere girdikten sonra, arkalarından rampalar kaldırıldı ve bu geniş gemiler artık yola çıkmaya hazırды.

Amiral Pere de Montcada yola çıkma emri verdi ve yüz on yedi gemi birden seyir haline geçtiler. Arnau ve Ramon yürümeye başladılar.

“İşte gidiyorlar” dedi Ramon. “Mayorka’yı fethetmeye gidiyorlar.

Arnau sessizce onayladı. Evet gidiyorlardı. Tek başlarına. Sorunlarını ve sefilliklerini arkada bırakarak. Tam birer kahraman gibi uğurlanarak ve sadece savaşı düşünerek. Arnau da o gemilerden birinde olmak için neler vermezdi!

AYNI YILIN 21 HAZİRAN günü, III. Pedro Mayorka Katedrali’nde, *sede majestatis* te ayin dinliyordu. Üzerinde geleneklere uygun olarak Mayorka Kralı’nın giysileri ve tacı vardı. III. Jaime Rosellón’daki topraklarına kaçmıştı.

Haber önce Barselona’ya vardı, oradan da bütün yarımada-ya: Kral Pedro, I. Jaime’nin ölümünden sonra bölünen krallığı birleştirmek için ilk adımı atacağı sözünü vermişti. Artık sadece Sardunya Kontluğu ve Pirene Dağlarının sınırındaki Katalan topraklarını fethetme işi kalmıştı: Yani Resollón’u.

Mayorka çıkartmasının devam ettiği o uzun süren ay boyunca, Arnau Barselona'dan ayrılan kraliyet donanmasının hayalini aklından hiç çıkaramadı. Gemiler sahilten oldukça uzaklaştıktan sonra, sahilde toplanan halk yavaş yavaş dağılıp evlerine gittiler. O neden eve dönecekti ki? Hak etmediği şefkat duygusunu kabul etmek için mi? Kumların üzerine oturdu ve en son gemi ufukta kaybolduktan çok sonrasına kadar orada öylece kaldı. "Sorunlarını geride bırakanlar ne kadar şanslılar," diye tekrar tekrar kendi kendine söylüyordu. Bütün ay boyunca Aledis onu Montjuïc yolu üzerinde bekliyor oluyordu. Maria'nın bütün ilgisine katlanmak zorunda olduğu zamanlarda, kulaklarında *almogávarların* bağırışları çınlıyor, ve donanmanın sahilten uzaklaştığı an gözünde canlanıyordu. Er ya da geç ortaya çıkacaktı. Birkaç gün evvel, tam Aledis üzerinde arzuyla hareket ederken, yoldan geçen birinin bağırışını duymuşlardı. Acaba biri orıları fark etmiş miydi? İkisi de bir süre sessiz kaldılar; sonra kız gülmeye başlayarak tekrar Arnau'nun üzerinde atıldı. Onları gördükleri gün neler olacaktı? Küçük düşürmeler, demekten kovulma... O zaman ne yapardı? Nasıl hayatta kalırdı?

1343 yılının 29 Haziran günü bütün Barselona, Llobregat nehrinin denize döküldüğü noktada toplanmış olan kraliyet donanmasını karşılamaya gitti. Arnau bir karar almıştı.

Kral, Rosellón ve Sardunya'yı fethetmeye gidecekti. Ancak böylece verdiği sözü tutmuş olacaktı. Arnau Estanyol da, o ordunun içinde yerini alacaktı; Aledis'ten kaçmak zorundaydı! Kim bilir belki böylece kız onu unuttur, döndüğünde de... Arnau'nun tüm vücudu ürperdi; yüzlerce kişinin öldüğü savaştan bahsediyordu. Ama kim bilir belki de döndüğünde Maria ile birlikteki hayatına, peşinde Aledis olmadan tekrar başlayabilirdi.

III. Pedro, gemilere ayrı ayrı ve hiyerarşik sırada limana girmelerini emretti; önce kraliyet gemisi, sonra oğlu Don Pedro'nunki, sonra Peder Pere de Montcada, sonra Eixèria Beyi'ninki ve diğerleri.

Donanma beklerken kraliyet gemisi limana girdi ve tüm Barselona halkı onu yakından görebilsin ve elde ettiği zaferi kutlayabilsin diye, yakınlarda bir tur attı.

Donanma halkın önünden geçtiğinde, Arnau herkesin sevinç çılgınlıklarını duydu. *Bastaixler* ve sandalcılar kıyıda duruyorlar, kralın inmesi için inşa edilecek iskele için hazır bekliyorlardı. Kralın yanındakiler arasında, şehrin önde gelen isimlerinden Francesc Grony, Bernat Santcliment ve Galcerà Carbó. Sandalcılar sandallarını düzenlemek için işe koyulmak üzereyken, derneğin önde gelen adamlar onlara beklemelerini söyledi.

Neler oluyordu? Arnau diğer *bastaixlere* baktı. Kral iskeleden geçmeyecekse, karaya nasıl inecekti?

“Karaya inmeyecek,” dedi, Santcliment Beyi Francesc Grony. “Kral Jaime ordularını tekrar düzenlemeden ya da Fransızlarla bir anlaşma yapmadan, ordunun Rosellón’a doğru yola çıkması gerekiyor.”

Etraftaki herkes de onu onayladı. Arnau bakışlarını şehrin deniz suları üzerinde hâlâ zafer turu atmakta olan kraliyet gemisine doğru çevirdi. Ya kral karaya çıkmazsa? Ya donanma Barselona’da durmadan Rosellón’a devam ederse...? Korkudan bacakları titredi. Kral karaya çıkmalıydı!

Kralın danışmanlarından Terranova Kontu bile kralın karaya çıkmayacağını düşünüyordu. Arnau öfkeyle ona baktı.

Barselona’nın üç önde gelen adamı, Terranova Kontu ve diğer bazı yetkililer bir sandala çıkıp, kraliyet gemisine doğru ilerlediler. Arnau kendi arkadaşlarının da kralın inmemesi, vakit kaybetmemesini desteklediklerini duydu: “Mayorka tekrar silahlanmasına izin vermemeli” diyorlardı.

Konuşmalar saatler boyu sürdü. Sahile toplanan halk kralın kararını bekliyordu.

Sonunda iskele kurulmadı. Ama donanma Rosellón ve

Sardunya'nın fethi için devam edeceğinden değil. Kral içinde bulundukları durumda, ordunun çıkartmaya devam edemeyeceğini düşünüyordu: Savaşa devam etmek için yeterince para kalmamıştı. Savaşçılarının büyük bir kısmı, deniz seyahati sırasında atlarından olmuşlardı ve karaya inmeleri gerekiyordu. Son olarak da, o toprakları fethetmek için erzak toplamalıydılar. Yetkililerin kendisinden, Mayorka'nın fethini kutlayabilmek için gerekli her şeyi hazırlamaları için sadece birkaç gün istemesine rağmen kral kabul etmedi ve bütün krallık birleştirilene kadar hiçbir şeyin kutlanmayacağını ekledi. Bu yüzden, 29 Haziran 1343 tarihinde, Kral III. Pedro, yanında bir denizciyle, doğrudan gemiden suya atlayarak, Barselona'da kıyıya çıktı.

Şimdi orduya katılacağını Maria'ya nasıl açıklayacaktı? Aledis'in ne diyeceği pek de önemli değildi. Kız, zina yaptığını herkese açıklamakla ne elde edecekti ki? Savaşa giderken ne Arnau'ya, ne de kendisine zarar vermek istemeyeceğini düşündü. Arnau Joan'ı ve çocuğun annesini hatırladı; zina suçunun ortaya çıkması durumunda Aledis'i bekleyen kader aynıydı ve Aledis bunu biliyordu. Ama Maria . . . bunu Maria'ya nasıl söyleyecekti?

Arnau söylemeye çalıştı. Kız sırtına masaj yaparken onunla vedalaşmak istedi. "Savaşa gidiyorum," diyebilirdi, fazla açıklama yapmadan. Kız da ağlardı. Maria'nın ne suçu vardı. Kız Arnau'ya yemek hazırlarken söylemeye çalıştı ama kızın tatlı bakışları buna engel oldu "Neyin var?" diye sordu Arnau'ya. Arnau kızla seviştikten sonra tekrar söylemeye çalıştı ama Maria onu okşuyordu.

Bu arada Barselona kaynayan bir kazana dönüşmüştü. Bütün halk, kralın Rosellón ve Sardunya'yı fethi için yola çıkmasını istiyor, ama kral bir türlü çıkmıyordu. Şövalyeler kraldan paraları ve kaybettikleri atları için tazminatlarını istiyorlardı. Fakat kraliyet kasaları boşalmıştı. Kral birçok şövalyesinin toprakları-

na dönmelerine izin vermek zorunda kaldı. Böylece Ramon de Anglesola, Joan de Arborea, Alfonso de Llòria, Gonzalo Díez de Arenós ve daha birçok soylu topraklarına döndüler.

O zaman kral bütün Katalonya *hostunu* toplattı; bu sefer Barselona vatandaşları onun için savaşıacaklardı. Prenslığın dört bir köşesinde çanlar tekrar çalmaya başladı ve kralın emriyle bütün kürsülerden, bütün özgür vatandaşlara, savaşa katılacaklar listelerine isimlerini yazdırmaları çağrısı yapıldı. Soylular Katalan ordusunu terk ediyorlardı! Peder Albert yüksek ve gür sesle konuşuyordu. Kral Katalonya'yı nasıl koruyacaktı? Peki Mayorka Kralı, soyluların ordudan ayrıldığını öğrenip Fransızlarla Katalonya'ya saldırmak için ya birlik olursa? Bu daha önce bir kez olmuştu. Peder Albert Santa María'nın kürsüsüne çıkmış bağıırıyordu. Bunu hatırlamayan kim vardı ki? Fransızların Katalanlar'a karşı yaptıkları haçlı seferini kim duymamıştı? O zaman düşman yenilgiye uğratılmıştı. Peki ya şimdi? Kral Jaime'nin silahlanmasına izin verirlerse, bunu başarabilecekler miydi?

Arnau omzunda bebeği olan Bakire Ana heykeline baktı. En azından bir çocukları olsaydı. Eğer çocukları olmuş olsaydı, Aledis bu kadar zalim olmazdı.

"Bakire Anamız'a bir adak adadım," dedi aniden Maria'ya dönerek, rahibin kürsüden vaaz verdiği sırada; "bize bir çocuk vermesi için savaşa katılacaklar listesine adımı yazdıracağım."

Maria Arnau'ya döndü, Arnau da Maria dönmeden önce Bakire Ana'ya dönmüştü. Arnau'nun elini tuttu ve kuvvetlice sıkı.

"YAPAMAZSIN!" DİYE BAĞIRDI Aledis, Arnau ona kararını bildirince. Arnau eliyle sesini alçaltması için işaret etti ama

o bağırmaya devam etti. “Beni bırakamazsın! Her şeyi, herkese anlatırım...”

“Artık ne önemi var ki, Aledis?” diye kızın sözünü kesti Arnau. “Ben orduda olacağım, sen ise hayatını mahvetmiş olacaksın.”

Birbirlerine baktılar. Her zamanki gibi ağaçlıkların içinde saklanıyorlardı. Aledis’in alt dudağı titremeye başladı. Ne kadar da güzeldi! Arnau elini, kızın yaşlar akan yanağına yaklaştırmak istedi ama yapmadı.

“Hoşçakal, Aledis.”

“Beni bırakamazsın!” dedi kız hıçkırarak.

Arnau ona döndü. Başı ellerinin arasında, dizlerinin üzerine yere çökmüştü kız. Arnau’nun sessizliği üzerine başını kaldırıp ona baktı.

“Bana bunu neden yapıyorsun?” diye ağlıyordu.

Arnau Aledis’in yüzünden süzülen yaşları gördü; kızın bütün vücudu titriyordu. Arnau dudağını ısırdı ve taş taşıdığı uzaktaki o tepelere gözlerini dikti. Neden kıza daha fazla acı verecekti ki? Kollarını iki yana açtı.

“Yapmalıyım.”

Kız dizlerinin üzerinde sürünerek Arnau’nun bacaklarına yapıştı.

“Yapmalıyım, Aledis!” diye tekrar etti Arnau, arkasını dönerek ve Montjuïc yolunu tuttu.

Fahişeydiler; renkli giysilerinden belli oluyordu. Aledis onlara yaklaşıp yaklaşmamakta tereddüt etti, ama et ve sebze yemeğiyle dolu tencereden yayılan kokular kızı o tarafa doğru çeki-yordu. Açtı. Çok halsizleşmişti. Onun gibi genç olan kızlar, ateşin etrafında oturmuş, neşeli neşeli sohbet ediyorlardı. Aledis'in kamp çadırlarına çok yaklaştığını görünce onu da davet ettiler, ama onlar birer fahişeydi. Aledis kendisine şöyle bir baktı: Üstü başı yırtık pırtıktı, kir pas içindeydi ve kötü kokuyordu. Fahişeler Aledis'i tekrar çağırdılar; hareket ettiklerinde güneş ışığının parlattığı renkli ipek elbiseleri Aledis'in gözlerini alıyordu. Kimse ona yiyecek ikram etmemişti. Yollarda sürünürken gördüğü her ateş üzerindeki tencerelerden yemek almaya çalışmamış mıydı sanki? Ona bir kişi acımış mıydı? Hepsi de ona zavallı bir dilenci gibi davranmışlardı; evet dilenmişti de: Bir parça ekmek, biraz et ve biraz da sebze. Uzattığı eline tükürmüşlerdi. O kadınlar orospuydular ama tencerelerindeki yemeği paylaşmayı teklif ediyorlardı.

Kral ordularının, ülkenin kuzeyindeki Figueras şehrinde toplanmasını emretti. Kralı yalnız bırakmayan soylular ve *host* oraya doğru yola çıktılar. Aralarında Barselonalı askerler de vardı. Ve tabii ki Arnau Estanyol da. Elinde babasının eski kurmal yayı ve küt uçlu hançeri.

Kral Pedro, Figueras'da yaklaşık bin iki yüz atlı ve dört bin piyade askeri toplamayı başardı ve bununla da kalmadı. Aynı zamanda askerlerin akrabalarından oluşan *almogávarlar* grubu da katılmıştı. Bu grup göçebe olduklarından, yanlarında ailelerini de götürüyorlar, her türlü mal tüccarlığı da yapıyorlardı. Asker-

lerin yağmaladıkları yerlerden topladıkları eşyaları bile satıyorlardı. Aralarında köle tacirleri, din mensupları, kumarbazlar, hırsızlar, fahişeler, dilenciler olan ve hayatta soysuzluk yapmaktan başka amaçları olmayan bir sürü asalaktan oluşuyordu. Bu grup, orduların arkasında, onlarla birlikte hareket eden inanılmaz bir güç teşkil ediyordu. Grubun, katıldıkları savaşlarda olanlardan çok daha zalim olan, kendi yasaları da vardı.

Aledis de kendini bu karmakarışık grubun içinde buluvermişti. Arnau'nun veda edişi kulaklarında çınlıyordu. Aledis bir kez daha kocasının, vücudunun mahrem bölgelerinde dolaşan nasırlı ellerini hatırladı. Yaşlı sepicinin zevk içinde nefes alıp vermesi, anımsadıklarıyla karışıyordu. Yaşlı adam kızın bacaklarının arasını çimdikledi. Bir kez daha, ve sonra yine, daha kuvvetlice. Aledis bacaklarını kapattı. "Beni neden bırakıp gittin Arnau?" diye düşündü, Pau üzerindeyken ve ellerinin yardımıyla organını kızın içine sokmaya çalışırken. Pes etti ve bacaklarını tekrar açtı. Aynı anda iğrenme duygusu boğazına çöktü. Kız böğürdü. Yaşlı adam üzerinde bir sürüngen gibi hareket ediyordu. Kız başını bir tarafa çevirerek kustı. Yaşlı adam fark etmedi bile. Elleriyle penisini tutarak, başını kızın göğüslerine gömerek, iğrenmekten bir türlü sertleşmeyen meme uçlarını ısırarak, kızın üzerinde hareket etmeye devam etti. İşini bitirdikten sonra yatağa uzanarak uykuya daldı. Ertesi sabah Aledis sahip olduğu birkaç parça eşyayı, kocasından kopardığı biraz parayı ve biraz da yiyeceği bir bohçaya koydu ve her gün yaptığı gibi sokağa çıktı.

Sant Pere de les Puelles Manastırı'na kadar yürüdü ve Figueras'a giden eski Roma yoluna girerek, Barselona'dan ayrıldı. Şehrin kapılarından başı önüne eğik bir şekilde geçti. Askerlerin onu görmesini istemiyordu; sonra başını kaldırdı ve masmavi parlak gökyüzüne baktı. Şehrin sokaklarında karşısına çıkan delikanlılara gülümseyerek, yeni hayatına doğru ilerliyordu. Arnau da karısını terk etmişti. Aledis bunu öğrenmişti. Kesinlikle

Maria yüzünden savaşa katılmıştı! O kadını seviyor olamazdı. Seviştikleri zaman bunu fark ediyordu. Onu kandıramazdı: Onu seviyordu, Aledis'i. Bir de onu görünce... Aledis onu kollarını açmış kendisine doğru koşarken hayal etti. Birlikte kaçacaklardı. Kaçacaklar, ebediyen her şeyi geride bırakacaklardı.

Yolculuğunun ilk saatlerinde Aledis, mallarını pazarda sattıktan sonra evlerine dönen bir grup çiftçiyle birlikte yürüdü. Onlara hamile olduğunu ve bu haberi savaş başlamadan kocasına yetiştirmeye çalıştığını söyledi. Yine onlardan Figueras'ın, Gerona yolunu takip ederek, hızlı bir yürüyüşle beş altı günlük mesafede olduğunu öğrendi. Ağzında diş kalmamış, taşıdıkları boş sepetlerin altında ezilmiş gibi görünen birkaç yaşlı kadın, Aledis'e tavsiyelerde bulunmayı da ihmal etmedi; yaşlarına rağmen çıplak ayakla hızlarını kesmeden, o zayıf vücutlarına göre akıl almaz bir enerjiyle yürüyorlardı.

"Bir kadının bu yollarda yalnız yürümesi hoş değil," dedi aralarından biri.

"Hayır, hem de hiç," diye ekledi, diğeri.

İki kadın da bir an durup, soluklandılar.

"Hele bir de genç ve güzelse," diye ekledi ikincisi.

"Evet, evet," diye onayladı birincisi.

"Başıma ne gelebilir ki?" diye safça sordu Aledis. "Bu yollar sizler gibi iyi insanlarla dolu."

Yaşlı kadınlar bir süre sessiz kaldılar. Aledis yanlarında yürümeye devam etti.

"Buralarda birçok insana rastlarsın. Barselona'ya yakın, bizim gibilerin yaşadıkları birçok kasaba var. Ama orada, biraz daha ileride," diye ekledi, gözlerini yoldan ayırmadan, "kasabaların arasındaki mesafeler büyüdükçe, yollar ıssız ve tehlikeli oluyor."

Yaşlı kadının arkadaşı bu kez hiç yorum yapmadı ve sözü kendisi aldı.

"Yalnız olduğun zamanlarda seni görmemelerini sağla. En ufak bir gürültü duyduğunda hemen saklan. Hiç kimsenin yanına yaklaşma."

"Şövalye olsalar bile mi?"

"Özellikle de onlara!" diye bağırdı kadınlardan biri.

"Bir şövalyenin atının nal sesini duyduğun anda saklan ve dua et!" diye devam etti diğeri.

Bu sefer iki kadın, Aledis'in inanmamış gibi duran bakışları karşısında öfkeleniler. Hatta bir ara durdular ve gruptan geride kaldılar. Tekrar ısrarcı bir şekilde nasihatlerine devam ettiler.

"Bak, kızım," diye başladı biri, diğeri ise daha arkadaşının ne söyleyeceğini bile bilmeden onaylamak için kafasını sallamaya başlamıştı, "ben senin yerinde olsam, şehre dönüp erkeğimi beklerim. Yollar çok tehlikeli, hele şimdi kral savaş çağrısı yapmışken. Bu dönemlerde yetkili kimse olmaz. Uğraşacak bir sürü işi olan kralın cezalarından kimse korkmaz."

Aledis iki yaşlı kadının yanında düşünceli düşünceli yürümeye devam etti. Şövalyelerden kaçmak mı? Neden kaçacaktı ki? Kocasının atölyesine gelen bütün şövalyeler ona çok iyi ve saygılı bir şekilde davranmışlardı. Kocasının yanına uğrayan paralı askerlerin hiçbirinin ağzından, prensliğin sokaklarında hırsızlık ya da isyan gibi olaylar duymamıştı. Ama deniz yolculukları sırasında, Mısır sultanının topraklarında ya da Arap ülkelerinde başlarına gelen bir sürü korkutucu olayı anlatıp, onları oyaladıklarını hatırlıyordu. Kocası Aledis'e, yaklaşık iki yüz yıldan beri Katalonya yollarının, sokaklarının kanunlar ve kral tarafından korunduğunu ve krallığa ait topraklarda herhangi birinin eşkıyalık yapması durumunda, aynı suçun başka topraklarda işlenmesinde verilecek cezadan çok daha ağır bir şekilde cezalandırılacağını anlatmıştı. "Ticaret yapmak yollar-da barış ister," diye de ekliyordu, "eğer kral korumazsa, bütün

ürünlerimizi Katalonya'nın dört bir yanında nasıl satarız?" İşte Kilise'nin yaklaşık iki yüz yıldan beri yolları güvenli kılmak için aldığı önlemleri, küçük bir kıza anlatır gibi Aledis'e anlatıyordu. Önce piskoposlar Barış ve Ateşkes yasasını çıkarmışlar. Bu yasalara karşı gelenler derhal aforoz ediliyormuş. Piskoposlar ayrıca cumartesi günü sabah saat dokuzdan, pazartesi gününün ilk saatlerine kadar düşmanlara saldırıyı da yasaklamışlar. Dini bayramlarda da saldırılar yasakmış. Bu yasalar kiliseleri, din mensuplarını ve kiliseye giren herkesi koruma altına almışlar. Sonra yasaların kapsamı genişletilmiş ve paralı askerler ve tarım ve yük hayvanları, tarım aletleri, tarlalar, çiftçiler, çiftçilerin evleri, kasabalarda yaşayanlar, kadınlar, ekinler, zeytinlikler, şarap ve daha birçok şey de güvence altına alınmış. Sonunda Kral I. Alfonso bütün sokaklarda barış ilan etmiş ve yasalara karşı gelenlerin ağır şekilde cezalandırılacaklarını bildirmiş.

Aledis çıplak ayaklarını yere sürüyerek ve sırtlarında sepetlerini taşıyarak yürüyen yaşlı kadınlara bir kez daha baktı. Majestelerine karşı bir suç işlemeye kim cesaret edebilirdi ki? Hangi Hristiyan, Barselona yollarında birine saldırıp, aforoz edilmeyi göze alabilirdi? Beraber yürüdüğü grup San Andrés sapağından saptığı anda bunları düşünüyordu.

"Hoşçakal, kızım" diyerek iki yaşlı kadın Aledis ile vedalaştı. "Bu yaşlı kadınların nasihatlerine kulak ver," diye ekledi biri. "Eğer devam etmeye karar verirsen çok dikkatli ol. Hiçbir kasabanın, şehrin içine girme. Seni görüp takip edebilirler. Sadece çiftliklere, özellikle de kadın ve çocuk gördüklerine uğra."

Aledis grubun nasıl uzaklaştığını izledi; yaşlı kadınlar ayaklarını sürüyor, gruptan kopmamak için çaba sarf ediyorlardı. Birkaç dakika içinde tek başına kaldı. O ana kadar o çiftçilerle birlikte, sohbet ederek yolculuk etmiş, endişelerini, düşüncelerini geride bırakmış, Arnau'ya ulaşmanın arzusuyla yanıp tutuşmuştu. Bu macera ve aceleci kararı da aklından çıkmıştı bir anda.

Çiftçilerin sesi uzaklaşıp kaybolduğunda, Aledis kendini yalnız hissetti. Önünde çok uzun bir yol vardı. Gökyüzündeki güneşin kamaştırdığı gözlerine ellerini siper ederek uzaklara baktı. İleride Katalonya'nın o büyük tepelerinin üzerinde, bir tek bulut bile gözükmüyordu. Aledis etrafta gökyüzünden başka bir şeyin görünmediği bir yerde daha önce hiç bulunmamıştı. Figueras'ın olduğunu söyledikleri yöne doğru baktı. Bacakları titredi. Kendi etrafında dönüp, arkasına baktı. Hiçbir şey yoktu. Barselona'dan uzaklaşıyor, tanımadığı topraklara doğru ilerliyordu. Aledis bildik yerlerdeki evlerin çatılarını aradı. Şehrin kokularını, deri kokusunu, insanların bağırışlarını, canlı bir şehrin gürültüsünü aradı. Aniden aklına iki yaşlı kadının sözleri geldi. Daha önünde beş ya da altı gün vardı! Peki nerede uyuyacaktı? Ne yiyecekti? Peki ya o iki yaşlı kadının söyledikleri doğruysa? Ne yapacaktı? Bir şövalyenin ya da bir eşkıyanın karşısında ne yapabilirdi ki? Güneş gökyüzünde yükselmişti. Aledis tekrar Figueras'ın olduğu yöne baktı . . . ve Arnau'nun.

Şimdi artık daha dikkatliydi. Yolda yalnızlığını bozan en ufak bir gürültüye bile çok duyarlı olmuştu. Barselona düzlüğüne girişi koruyan Montcada Kalesi'ne vardığında öğle olmuş ve yollar yine paralı askerler ve çiftçilerle dolmaya başlamıştı. Aledis şehre giden gruplardan birinin üyesiymiş gibi aralarına katıldı ama kapılara vardıklarında yaşlı kadınların söyledikleri aklına geldi. İçeri girmeden şehrin etrafından dolandı ve tekrar yola çıktı.

Aledis ilerledikçe, ilk yalnız kaldığı andaki korkularının da azaldığını fark etti ve sevindi. Montcada'nın kuzeyine vardığında yine bazıları yaya, bazıları ise atlar, katırlar ve eşekler üzerinde askerler ve çiftçilere rastladı. Herkes cömertçe birbirini selamlıyor, Aledis de neşeyle onları seyrediyordu. Bu sefer de Ripollet'e giden bir tüccar grubuna katıldı. Adamlar kızın Besós Nehri'ni geçmesine yardım ettiler. Nehri geçer geçmez de sola

saptılar. Aledis tekrar yalnız kalmıştı. Val Romanas'ı arkasında bırakınca, gerçek Besós Nehri ile karşılaştı. Yılın o döneminde nehrin suları o kadar yüksek ve akıntılıydı ki, yürüyerek geçmek mümkün değildi.

Aledis nehre ve kıyısında tembel, kayıtsız bir halde oturan sandalcıyı gördü. Adam, yüzünde tuhaf bir memnuniyet gülümsemesiyle kıza baktı ve o korkunç simsiyah dişlerini gösterdi. Aledis'in yolculuğuna devam etmesi için başka çaresi yoktu. Bu siyah dişli adamın hizmetinden yararlanması gerekecekti. Elbisinin üzerindeki bağlardan tutarak, göğüs kısmındaki dekoltesini gizlemeye çalıştı. Adımlarını yavaşlattı. Ona hep hareketlerinin çok güzel olduğunu söylemişlerdi; o da, izlendiğini bildiği anlarda bundan hep yararlanmıştı. Adamın her yeri kapkaraydı! Üzerinden pislik akıyordu. O adamdan korktuğunu belli etmemeliydi. Sandalcının giysileri kirden kaskatı olmuştu. Ya ayakları? Aman Tanrım! Neredeyse parmakları gözükmüyordu. Yavaş. Daha yavaş. "Tanrım, ne iğrenç adam bu!" diye düşündü.

"Nehri geçmek istiyorum" dedi Aledis.

"Tabii," diye cevap verdi sandalcı; sonra da yüzüsüzce gözlerini kızın göğüslerine dikti.

"Beni duymadın mı?"

"Tabii," diye tekrar etti adam, gözlerini kızın göğüslerinden ayırmadan.

Besós Nehri sularının çıkardığı gürültü aralarındaki sessizliği bozdu. Aledis adamın neredeyse göğüslerini okşayan bakışlarını fark etti. Nefes alıp verışı hızlandı. Göğüsleri daha da belirginleşti. Adamın kan çanağı gözleri şimdi bütün vücudunda dolaşıyordu.

Aledis Katalonya'nın içlerinde kaybolmuştu ve yalnızdı. Adını hiç duymadığı, Ripollet'e giden grupla geçtiğini sandığı bir nehrin kıyısında, ona şehvetle bakan iri bir adamın yanın-

daydı. Aledis etrafına bakındı. Kimsecikler yoktu. Solda, birkaç metre ötede, sahibi gibi pis, gelişigüzel kütüklerle yapılmış kulübeyi gördü. Kapısının önünde yanan bir ateş, yere çakılmış ve üst kısmında birleştirilmiş üç demir çubuktan sarkan bir tencereyi ısıtıyordu. Aledis tencerenin içinde ne olduğunu düşünmek bile istemedi. Tencereden gelen kokular midesini bulandırdı.

“Kralın ordusuna yetişmeliyim,” dedi adama, titrek bir sesle.

“Tabii,” diye cevap verdi tekrar sandalcı.

“Kocam kralın subaylarından,” diye yalan söyledi sesini yükselterek, “ve savaşa girmeden önce ona hamile olduğumu söylemem gerekiyor.”

“Tabii,” dedi yine adam, siyah dişlerini göstererek.

Adamın ağzından ince çizgiler halinde salyalar aktı. Gömleğinin koluyla ağzını temizledi.

“Sen başka bir şey söylemeyi bilmez misin?”

“Bilirim,” dedi adam, gözlerini kısarak. “Kralın subayları savaşta erken ölürler.”

Aledis adamın yaklaştığını bile görmemişti. Adam kızın yanağına öyle bir tokat indirdi ki, kız saldırganın iğrenç ayaklarının dibine düşüverdi.

Adam eğildi, kızı saçlarından tuttu ve kulübeye kadar sürükledi. Aledis tırnaklarını adamın etine geçirdi ama adam sürüklemeye devam etti. Ayağa kalkmaya çalıştı, tekmeler savurdu ama tekrar düştü. Bir an kurtuldu ve adamın bacaklarına saldırdı. Sandalcı, kızın midesine bir tekme oturttu.

Kulübenin içinde Aledis düzgün nefes almaya çalışırken, üzerindeki adamın iniltileriyle birlikte vücudunun yerdeki toprağa ve çamura sürtündüğünü hissetti.

HOSTLARI VE *PRENSLİĞİN* DÖRT bir yanından gelen konseyleri beklerken, Kral Pedro kışlasını, Rosellón Kontluğu'na yakın olan Figueras şehrinde kurdurdu. Oğlu Don Pedro ve adamları ise Perelada'ya, Don Jaime ve Eixèrica Beyi, Luna Kontu, Blasco de Alagó, Juan Ximénez de Urrea, Felipe de Castro ve din adamı Juan Ferrández de Luna gibi soylular da, Figueras'ın yakınlarında kamp kurdular.

Arnau Estanyol kraliyet ordularıyla birlikteydi. Yirmi iki yaşındaydı ve o güne kadar böyle bir deneyimi hiç yaşamamıştı. Mayorka'da elde edilmiş zaferin sarhoşluğundan kurtulamamış, savaşa, kavgaya ve yağmalamaya susamış, kralın Rosellón'a saldırı emrini beklemekten başka yapacak hiçbir şeyleri olmayan yaklaşık iki bin adamdan oluşan savaş kampı, Barselona'da yaşananların tam anlamıyla zıddıydı. Ordunun emir aldığı zamanlar ve alıştırma atışları haricinde, kampta zaman, bahisler, acemilerin, deneyimli emektar savaşçıların ağzından dinledikleri korkunç savaş hikâyelerinin anlatıldığı toplantılar ve elbette hırsızlıklar ve kavgalarla geçiyordu.

Arnau, Barselona'dan gelen ve kendisi gibi savaş sanatında çok deneyimsiz olan üç gençle birlikte kamp alanında dolaşıyordu. Bakıcılarının bir yarışmadaymış gibi temizleyip parlattıkları o atları ve silahları şaşkınlıkla izliyordu. Bu hayvanların ve silahların onu şaşırttığı kadar da, pislik, kötü koku ve askerlerin dışkıları üzerinde toplanan böcekler de onu rahatsız ediyordu. Kralın subayları, kampın mümkün olduğu kadar uzağında, bir derenin yakınlarında, dışkılar için bir hendek kazılmasını emretmişlerdi. Amaçları dışkıları oradan da dereye akıtmaktı ama dere neredeyse kurumuştur. Bu yüzden dışkılar birikiyor, çürüyor, insanın üzerine yapışan, dayanılmaz bir koku saçıyorlardı.

Arnau ve üç yeni arkadaşı bir sabah çadırların arasında dolaşırken, talimden dönen bir atıyla karşılaştılar. Hak ettiği yemi yemeye ve üzerindeki yükün kaldırılması için ahıra dönmeye sa-

bırsızlanan at durduğu yerde ayaklarını yere vuruyor, çadırına dönebilmek için can atan atlı da yoldakilere bir zarar gelmemesi için elinden geleni yapıyor, insanlara yoldan çekilmelerini söylüyordu.

Arnau ve arkadaşları tam yoldan çekiliyorlardı ki, hayvan o anda her tarafından çekiştiren atlıya öfkelenip şaha kalktı ve sonra da Jaume'yi, aralarında en küçük ve çelimsiz olan çocuğu tepeledi. Bu darbe Jaume'ye hiçbir zarar vermedi. Adam arkasına bile bakmadan en yakın çadıra doğru yürümeye devam etti. Jaume'ye bir şey olmamıştı ama, kötü bir tesadüf ki, zar atan deneyimli bir asker grubunun olduğu yere düştü. Aralarından bir tanesi, bu kumarda, Kral Pedro'nun gelecekte yapacağı bütün savaşırlardan elde edeceği ganimete eşdeğerde para kaybetmişti ve kavga gecikmedi. Şanssız kumarbaz tüm iriliğiyle ayağa kalktı ve arkadaşları üzerinde gösteremeyeceği öfkelerini Jaume'nin üzerinde gösterdi. Uzun kirli saçlı, uzun sakallı, iri bir adamdı. Yüzünde saatlerdir kaybetmiş olmanın verdiği o ifade, en güçlü düşmanını bile korkutacak cinstendi.

Asker işine burnunu sokan Jaume'yi yakaladı ve gözlerinin hizasına gelecek kadar havaya kaldırdı. Jaume'nin olan biteni anlayacak zamanı bile olmadı. Birkaç saniye içinde at onu tekmelemiş, o da düşmüştü. Şimdi de ona bağıırıp çağırın, onu havaya kaldırıp sarsan iri bir adamın ellerindeydi. Adam Jaume'yi indirmeden yüzüne öyle bir yumruk vurdu ki, gencin dudaklarının kenarından ince bir çizgi halinde kan süzöldü.

Arnau, Jaume'nin havada nasıl ayaklarını salladığını gördü.

"Bırak onu! Domuz herif!" diye bağırdı. Söylediklerine kendisi bile şaşırılmıştı.

Kalabalık Arnau'nun ve iri askerin yanından geri çekilmeye başladı. Jaume de şaşkıındı. Asker Jaume'yi bırakmış, ona hakaret etmeye cüret eden Arnau'ya doğru yürümeye başlamıştı.

Jaume yere düştü. Arnau birden kendisini, bu gösteriye seyirci olmak için yanıp tutuşan birçok meraklı adamın oluşturduğu bir çemberin içinde buldu. Evet, ortada o ve öfkeden çılgına dönmüş asker duruyordu. Bari adama hakaret etmeseydi... Neden ona domuz diye bağırmıştı ki?

“Onun bir suçu yoktu ki,” dedi Arnau kekeleyerek ve hâlâ ne olup bittiğini anlayamayan Jaume’yi işaret ederek.

Daha fazla beklemeden asker, öfkeli bir boğa gibi Arnau’nun üzerine atladı; kafasıyla göğsüne vurdu ve Arnau’yu birkaç metre öteye fırlattı. Etraflarında daire kurmuş olan meraklılar geri çekilmek zorunda kaldılar. Arnau sanki göğsü patlamış gibi bir acı hissetti. O solumaya alıştığı hava sanki birden yok olmuştu. Nefes almaya ve ayağa kalkmaya çalıştı ama o anda askerin yüzüne vurduğu tekme çocuğu birkaç metre daha uzağa fırlattı. Bu sefer de o korkunç ağrıyla başında hissetti. Yine tam ayağa kalkacaktı ki, bir tekme de böbreklerinin üzerine yedi ve tekrar yere yığıldı. O kadar kötü dayak yemişti ki, yerde kıvrılıp öylece kaldı.

Asker saldırısını bitirince, Arnau adamın kendisini paramparça ettiğini düşündü; o acılı haline rağmen bir şeyler konuşulduğunu duydu.

Öylece kıvrılmış yattığı yerden söylenenlere kulak kabarttı. İşte o zaman daha iyi duydu.

Sesleri gittikçe daha iyi seçebiliyordu. Biraz kendine gelip, gözlerini açtığında, etrafındakilerin onu işaret edip, gülüyor olduklarını anladı. Birden o acılı kulaklarında babasının sözleri yankılandı: “Ben, sen özgür bir insan olabilesin diye, her şeyimi terk ettim.” Allak bullak olmuş aklında düşünceler ve bazı sahneler karıştı: Babasının Blat Meydanı’nda ipte sallanan cesedi geldi gözünün önüne... Kana bulanmış yüzüyle ayağa kalktı. Bakire Ana’ya ilk taşıdığı taşı hatırladı... İri askerin arkası dönüktü. İşte o anda da taşı sırtında taşımak için sarf ettiği büyük çabayı

hatırladı... O taş sırtına yüklerken çektiği acıyı, indirirken ise kendisiyle övünmesini...

“Domuz herif!”

Sakallı adam arkasını döndü. Bütün savaş kampı o arkasını dönerken pantolonunun sürtünmesinden çıkan sesi duymuştu.

“Aptal taşralı!” diye bağırdı Arnau’nun üzerine tekrar atlamadan önce.

Arnau’nun taşıdığı her taş, o domuzdan daha ağırdı. Arnau adamın üzerine atlayıp, kendisine saldırmasına engel oldu. Sonra ikisi de yere düşüp, kumda yuvarlanmaya başladılar. Arnau ayağa kalkmayı başardı ve ona vurmak yerine, saçlarından ve belindeki demir kemerden tutarak, sanki bir kuklaymış gibi başının üzerine, havaya kaldırdı. Sonra da toplanan meraklıların üzerinden ilerilere fırlattı.

Sakallı adam seyircilerin üzerine düştü.

Yine de o güç gösterisi adamı korkutmaya yetmemişti. Dövüşmeye alışık olan bu adam, birkaç saniye içinde tekrar ayakta onu bekleyen Arnau’nun önüne dikildi. Arnau bu sefer de adamdan hızlıydı. Adamın ona vurmak için kaldırdığı kolundan tuttuğu gibi adamı çevirip sırtından aşırarak tekrar uzaklara fırlattı. Ama Arnau’nun bu dövüş taktiği adama bir zarar vermiyor, sahneler tekrarlanıyordu.

Sonunda adam tekrar Arnau’nun onu havalara savurmasını beklerken, bu sefer *bastaix* askerin yüzüne, içindeki bütün öfke-den izler taşıyan okkalı bir yumruk oturttu.

Meraklıların dövüşe eşlik eden çığlıkları birden kesildi. Sakallı adam bilincini yitirmiş bir halde Arnau’nun ayaklarının dibine düştü. Arnau ise yumruk attığı elinin parmaklarını tutup acısını hafifletmek istiyordu ama yapmadı. Yumruğunu sıkıp, tekrar vuracakmış gibi bekledi. “Kalkma! Tanrı Aşkına ayağa kalkma!” diye içinden geçirdi.

Sakallı adam ayağa kalkmaya çalıştı. "Sakın kalkma!" Arnau sağ ayağını adamın yüzüne dayadı ve tekrar yere itti. "Sakın kalkma, orospu çocuğu!" Adam kalkmadı. Arkadaşları askeri hemen oradan alıp götürdüler.

"Delikanlı!" diye otoriter bir ses duyuldu. Arnau arkasını döndü ve kavgaya sebep olan atlıyı karşısında gördü. Üzerindeki zırhını hâlâ çıkarmamıştı. "Yaklaş bakalım."

Arnau yaklaştı.

"Benim adım Eiximèn d'Esparça, majesteleri Kral III. Pedro'nun koruyucusuyum. Bundan sonra benim emirlerim altında hizmet vermeni istiyorum. Subaylarımla görüş."

Aledis, açlıktan ölmek üzere olan bir hayvan gibi güvece doğru atıldığında, üç genç kadın sessizliğe büründü ve ona baktı. Dizlerinin üzerine çöktü ve bir gözünü de onlardan ayırmadan, nefes almak için bile duraklamaksızın, kepçeyle doğru-
dan tencerenin içinden, sebzeleri ve eti yemeye başladı. Üçünün arasından en genci, gök mavisi bir elbisenin üzerine dökülen sarı bukleli saçlı olanı, diğer ikisine dudak bük-tü: İçlerinden hangisi bu duruma düşmemişti ki? diyor-muş gibiydi. Arkadaşları anladıklarını belirten bir ifadeyle onun bakışlarına karşılık verdiler, sonra üçü birden Aledis'in yanından uzaklaştılar.

Kız bu haldeyken, sarı bukleli olanı, kampın üzerine çöken temmuz güneşinden korundukları geniş çadırın içine, ilk üçüne göre biraz daha yaşlı olan diğer dört kadının da durup dikkatle Aledis'e baktığı yere doğru döndü. Aralarında, bir taburenin üzerinde oturan hanımları da aynısını yapıyor, kızı izliyordu. Aledis görüldüğünde başını sallamış ve o da Aledis'e yemek verilmesi konusunda hemfikir olduğunu belirtmişti. O zamandan beri gözlerini Aledis'in üzerinden ayırmamıştı: Kızın giysileri çok kirliydi, fakat kendisi çok güzeldi . . . ve çok gençti. Onun burada ne işi vardı? Başiboş aylak biri değildi: Dilenmek için yalvaracak birine de benzemiyordu. Bir fahişe de değildi: Kimlerle beraber olduğunu gördüğünde, içgüdüsel olarak geri çekilmişti. Çok pisti, yırtık bir iş önlüğü giymişti, saçları darmadağın-
nıktı ve yağ içindeydi. Fakat dişleri bembeyaz parlıyordu. Hiç açlık çekmemiş olduğu ve dişlerde lekeler bırakan hastalıklardan haberi olmadığı, açıkça anlaşılıyordu. Burada ne yapıyordu? Bir şeylerden kaçıyor olmalıydı, fakat neden?

Hanımları, onunla birlikte çadırın içinde bulunan kadınlardan birine işaret ederek yanına çağırdı.

“Onu temiz ve üstü başı düzgün halde istiyorum,” diye fısıldadı, uzanan kadının kulağına.

Kadın Aledis’e baktı, gülümsedi ve tamam anlamında başını salladı.

ALEDİS DİRENEMEDİ. ÇADIRDAN dışarı çıkmış olan diğer fahişe, “Bir banyoya ihtiyacın var,” dedi. Banyo! Son yıkandığından beri kaç gün geçmişti. Çadırın içinde onun için, temiz su dolu bir leğen getirdiler. Aledis dizlerini karnına çekip leğenin içine oturdu. Daha önce onu yemeğe saldırırken izleyen diğer üç fahişe onu yıkamaya başladılar. Onunla ilgilenmelerine neden karşı koysundu ki? Arnau’nun karşısına bu halde çıkamazdı. Ordu buraya yakın bir yerde kamp kurmuştu ve Arnau da onlarla olmalıydı. Başarmıştı! Öyleyse ona özen göstermelerine izin verecekti. Onu giydirmelerine de müsaade etti. En gösterişsiz elbiseyi seçtiler ama yine de... “Orospular canlı renkli elbiseler giyerler,” demişti bir keresinde annesi, o daha çocukken, bir fahişeyi soylu bir kadın zannedip, ona yol vermek için kenara çekildiğinde. “Peki o ikisini nasıl ayıracağız?” diye sormuştu Aledis? “Kral onları o şekilde giyinmeye mecbur eder fakat kışın bile üzerlerine palto veya pelerin giymeleri yasaktır. Fahişeleri bu şekilde ayırt edebilirsiniz, onların her zaman omuzları çıplak olur.”

Aledis kendine şöyle bir baktı. Onun ait olduğu sosyal sınıfın kadınların, zanaatkârların eşlerinin canlı renkler giymesine müsaade edilmezdi, fakat bu elbise ne kadar da güzeldi. Ama bu kıyafetle Arnau’yu bulmaya nasıl gidebilirdi? Askerler onu

alıp... Elbisenin yanlarının nasıl göründüğüne bakabilmek için bir kolunu kaldırdı.

“Beğendin mi?”

Aledis döndü ve çadırın girişinde duran hanımı gördü. Onun bir işaretiyle, Aledis’in giyinmesine yardım eden sarı buk-leli genç kız, Antonia gözden kayboldu.

“Evet... hayır...,” Aledis kendine bir kez daha baktı. Elbise parlak yeşil renkteydi. Belki bu kadınlarda omuzlarına sarabile-ceği bir şey bulunurdu. Eğer omuzlarını örterse kimse onun bir fahişe olduğunu düşünmezdi.

Hanım onu baştan aşağı süzdü. Haklıydı: Genç kızın, her-hangi bir ordu subayını memnun edecek, şehvetli bir vücudu vardı. Ve o gözleri! Kocamandı. Kestane kahvesi ama yine de hü-zünlüydü. İki kadın birbirlerine baktılar.

“Seni buraya getiren nedir kızım?”

“Kocam kralın ordusunda ve baba olacağını öğrenemeden gitti. Ona bunu savaşa girmeden önce söylemek istiyorum.”

Kadına bunu, River Besós’ta ona tecavüz ettikten sonra, ondan kurtulmak için boğmaya çalışan sandalcıdan kurtaran tüccarlara söylediği gibi, olabildiğince hızlı söyledi. Adamı şans eseri yakaladıklarında, bacaklarının tüm gücüyle koşarak kaçmıştı. Aledis onunla sonsuza kadar savaşamayacağını anlayınca, sonunda kendini olacıklara bırakmış, adam işini bitirdikten sonra da, kızı saçla-rından tutup nehre doğru sürüklemişti. O anda artık dış dünyayla ilişkisi kesilmişti. Artık güneş parlamıyordu ve duyabildiği tek şey, anılarıyla birbirine karışmış halde kulaklarında yañkılanan, sandalcının hızlı hızlı soluması ve çaresizliğiydi. Tüccarlar yētiştiğİN-de, ona ne kadar kötü davranıldığını görünce acımışlardı.

“Yargıca bunu anlatman gerekir,” demişlerdi.

Fakat kralın subaylarına ne diyebilirdi? Ya kocası onu arı-yorsa? Ya yakalanırsa? Onu mahkemeye çıkarırlardı, ve...

Onlara, "Hayır, ordu Rosellón'a doğru yola çıkmadan önce kraliyet kampına yetişmem gerek," dedi, hamile olduğunu ve kocasının bunu henüz bilmediğini söyledikten sonra. "Ona söyleyeceğim ve ne yapacağımıza karar vereceğiz."

Tüccarlar Gerona'ya kadar ona eşlik ettiler. Aledis onlardan şehir surlarının dışında, Sant Feliu Kilisesi'nde ayrıldı. İçlerinden en yaşlıları, onu kilise duvarlarına yaslanmış, yalnız başına ve üstü başı darmadağın bir halde görünce, üzüntüyle başını salladı. Aledis yaşlı kadının onu uyardığını hatırladı: Asla hiçbir kasabanın ya da şehrin içine girme. Bu yüzden yaklaşık altı bin kişinin yaşadığı Gerona'ya girmekten kaçındı. Bulunduğu yerden, hâlâ inşaat halinde olan Santa María'nın iskeletini, onun yanındaki piskoposluk sarayını ve onun da yanında şehrin ana savunma noktası olan uzun, heybetli Gironella Kulesi'ni seçebiliyordu. Bu güzel binaları bir süre inceledikten sonra, Figueras'a doğru yola koyuldu.

Yolculuğunu hatırlayan Aledis'i seyreden patroniçe, onun titrediğini gördü.

Figueras'taki kraliyet ordusunun varlığı, yüzlerce insanı oraya çekmişti. Açlığın anlamını çoktan kavramış olan Aledis de onlardan biriydi. Artık daha önceleri neye benzediğini bile hatırlamıyordu. Ona ekmek ve su veriyorlar, hatta bazen sebze bile teklif ediyorlardı. Yolculuk sırasında gece için mola verdikleri Fluviá Irmağı'nın kuzeyindeki Pontons Şatosu'nun etekleri, Gerona ile Figueras'ın tam ortalarında bulunan Báscara şehrine giden yola da kılavuzluk ediyordu. Onunla birlikte yolculuk edenlerden ikisinin ona verdiği yiyecek için karşılık istedikleri yer de, işte o kalenin etekleri olmuştu: Bütün gece iki adam vahşice tecavüz etmişlerdi. Aledis çareyi geçmişe sığınmakta bulmuştu. Hayalinde Arnau'nun yüzünü görüyor ve kurtuluşu onda buluyordu. Ertesi gün onları birkaç adım gerilerinden, bir hayvan gibi takip ederek yürümüşü. Fakat bu kez ona ne yemek

vermişlerdi, ne de onunla konuşmuşlardı. Uzun bir sürenin sonunda, nihayet kraliyet kampına ulaşmışlardı.

Ya şimdi . . . bu kadın neye bakıyordu ki? Hiçbir şey yapmıyor . . . fakat gözünü dikmiş Aledis'in karnına bakıyordu! Aledis elbisenin, onun düz ve pürüzsüz karnına sımsıkı oturmuş olduğunu görüyor ve kadının bakışları altında kıvranıyordu.

Patroniçe tatminkâr bir şekilde dudaklarını büzdü fakat Aledis onun bu hareketini görmedi. Ne kadar sık bu tarz sessiz itiraflara tanık olmuştu? Hikâyeler uyduran kızlar, en ufak bir baskı altında bile yalanlarını taşıyamaz: Gittikçe gerginleşir ve yere bakarlardı, aynı bu kızın şimdi yaptığı gibi. Kaç hamilelik görmüştü? Onlarca? Yüzlerce? Asla bunun gibi düz ve pürüzsüz karnı olan bir kız gerçekten hamile olamazdı. Bir ay mı gecikmişti? Mümkündü, fakat bu, savaşa gitmeden önce kocasını görmek için böylesine çetin bir yolculuğu göze alması için yeterli değildi.

"Ordunun kampına asla bu kıyafetle gidemezsin." Yaşlı kadın konuştuğunda Aledis bakışlarını yerden kaldırdı. Kız, giysisine bir daha baktı. "Bizim oraya girmemiz yasak. Eğer istersen, sana kocanı bulurum," dedi kadın.

"Siz? Siz bana yardım edeceksiniz! Bunu neden yapasınız ki?"

"Ben sana zaten yardım etmedim mi? Sana yemek verdim, yıkadım, giydirdim. Bu cehennem gibi kampta kimse bu kadarını yapmaz, yapar mı sence?" Aledis başını salladı ve ona yapılanları tekrar hatırlayınca ürperdi. "O zaman neden tuhaf geldi ki sana?" diye ekledi kadın. Aledis tereddüt etti. "Fahişe olabiliriz ama bu duygularımız olmadığı anlamına gelmez. Eğer bana da yıllar önce biri yardım eli uzatsaydı..." Kadın gözlerini boşluğa dikti ve kelimeleri çadırın tavanına doğru dalga dalga süzüldü. "Neyse, artık bir önemi yok. İstersen sana yardım edebilirim. Ordudaki çok insanı tanıyorum, kocanın yerini bulmak çok zor olmaz."

Aledis bunun üzerinde düşündü. Neden olmasındı? Diğer kadınsa gruba yeni kattığı parçayı düşünüyordu. Kocayı ortadan kaldırmak çok zor değildi... Bütün yapılması gereken, kampta küçük bir boğuşma idi... Birçok askerin ona bir iyilik borcu vardı. Ve sonra kız ne yapacaktı? Öylesine, tek başına... Onun olacaktı. Eğer doğruysa, hamile olması da sorun değildi; geçmişte başkaları için birçok kere uğraşmıştı, birkaç kuruşa bakardı.

"Teşekkür ederim," dedi Aledis.

Tamamdı. Kız artık onundu.

"Kocanın adı ne? Nereden geldi?"

"Barselona *hostuna* bağlı. Adı Arnau. Arnau Estanyol."

O anda Aledis, kadının titremeye başladığını gördü. "Bir sorun mu var?" diye sordu.

Kadın el yordamıyla tabureyi buldu ve oturdu. Alnında boncuk boncuk terler oluştu.

"Hayır," dedi kadın, "bu korkunç sıcak havadan olmalı, şu yelpazeyi bana uzatıver."

Mümkün değil! dedi kendi kendine, Aledis ona yelpazeyi getirirken. Şakaklarından kan fırlayacakmış gibi atıyordu kalbi. Arnau Estanyol! Olamaz.

Oturduğu yerde yelpazelenirken, "bana kocanı tarif et," dedi.

"Ah, onu bulmak çok kolay olmalı. O Barselona limanından bir *bastaix*. Genç, güçlü, uzun boylu ve iyi görünümlü biri. Sağ gözünün sağ kenarında da bir beni var."

Patroniçe sessizlik içinde yelpazelenmeye devam etti. Aledis'in arkasından çok uzak bir yere bakıyordu, Navarcles adında bir köye, bir düğün ziyafetine, samandan bir şilteye, bir şato-ya... Llorenç de Bellera'ya, utancına, açlığa, acıya... O zamandan beri kaç yıl geçmişti? Yirmi? Evet en az o kadar çok. Ve şimdi...

Aledis onun düşüncelerini yarıda kesti:

“Onu tanıyor musunuz?”

“Hayır . . . hayır.”

Onu hiç tanımış mıydı? Gerçekte, onu çok az hatırlıyordu. Çok gençti.

“Onu bulmama yardım edecek misiniz?” diye sordu Aledis, kadını bir kez daha bugüne döndürerek.

“Peki onunla karşılaştığımda bana kim yardım edecek?” Yalnız kalmaya ihtiyacı vardı.

“Evet, edeceğim,” dedi, Aledis’in artık çadırdan çıkmasını istediğini belirten bir işaretle. O çıkar çıkmaz Francesca yüzünü ellerine gömdü. Arnau! Onu unutmayı başarmıştı ve şimdi, yirmi yıl sonra . . . eğer bu kız doğru söylüyorsa, karnındaki çocuk onun . . . torunuydu! Ve o, oğlanı öldürmeyi planlamıştı! Yirmi yıl! Nasıl biriydi, kime benziyordu? Aledis onun uzun boylu, güçlü ve yakışıklı olduğunu söylemişti. Francesca’nın aklında hiçbir görüntüsü yoktu, hatta yeni doğmuş haliyle bile yoktu. Onu ısınabileceği bir demir ocağına bırakabilmeyi başarmıştı, fakat çok kısa süre sonra gidip onu ziyaret etmesi olanaksız hale gelmişti. “Alçak herifler! Ben sadece küçük bir kızdım, ama bana tecavüz etmek için sıraya girdiler!” Çenesinden aşağı bir damla yaş süzüldü. Son ağladığından beri ne kadar zaman geçmişti? Yirmi yıl önce ağlamamıştı “Oğlan Bernat’ın yanında daha iyi olacak,” diye düşünmüştü. Olanları öğrendiğinde Doña Caterina onu tokatlamış ve askerlerin oyuncağı olması için önlerine atmıştı. Askerlerin onunla işi bittikten sonra hayatını, şatonun surlarının dışına atılmış olan artık ve kırıntılarla sürdürmüştü. Enkaz ve çöp yığınları arasında dolanmış, bulabildiği küflü ya da kurtlanmış ne varsa yiyebilmek için başka dilencilerle kavga etmişti. Diğer bir genç kızla tanışması da bu şekilde olmuştu. Kız çok sıska olmasına rağmen hâlâ güzeldi. Ortalıkta onunla

ilgilenen kimse görünmüyordu. Belki eğer . . . Francesca ona kendi için sakladığı artıklardan bir parça verdi. Kız gülümsedi ve gözleri parladı; muhtemelen bildiği tek yaşam şekli buydu. Francesca onu bir derede yıkadı, soğuktan ve acıdan bağırana kadar vücudunu kumla ovaladı. Şimdi yapması gereken tek şey, onu Lorenç de Bellera'nın şatosundaki bir subaya sunmaktı. Her şey böyle başlamıştı. "Çok zor yaşadım, oğlum, o kadar zor ki kalbim içimde bir taşa dönüştü. Baban sana benimle ilgili neler söyledi? Seni ölüme terk ettiğimi mi?"

O gece, kralın subayları ve zar oyunu ya da iskambıl oyunlarında şanslı olan askerler onun çadırına geldiler. Francescà onların arasında Arnau'yu tanıyan olup olmadığını sordu.

İçlerinden biri "*bastaix* olandan mı bahsediyorsun?" dedi. "Tabii tanıyorum; herkes onun kim olduğunu bilir," dedi. Dinledikçe Francesca'nın kafası bir yana eğildi. "Onun, herkesin korktuğu eski bir askeri bozguna uğrattığını söylüyorlar," diye açıkladı adam, "bunun üzerine de kralın koruyucusu olan Eiximèn d'Esparça onu özel koruması yapmış. Sağ gözünün üzerinde bir beni var. Hançerle dövüşmek için eğitilmiş. Birkaç kez dövüşmesini gördüm ve o hep kazandı. Bahislerde çok iyi kazandıyor." Subay gülümsedi. "Neden onunla bu kadar ilgileniyorsun?" derken yüzündeki gülümseme iyice yayıldı.

"Onun bu şehvetli hayalini neden beslemeyeyim ki?" diye düşündü Francesca. Yapacağı farklı bir açıklama kafa karıştırıyordu.

"Onun gibi bir adam için çok yaşlısın," dedi asker gülerek.

Francesca üzerinde durmadı.

"Onu bana getir, pişman olmazsın."

"Nereye? Buraya mı?"

Ya Aledis yalan söylediyse? Fakat Francesca'nın ilk izlenimleri onu bugüne kadar hiç yanıltmamıştı.

“Hayır, buraya değil.”

ALEDİS ÇADIRDAN BİRKAÇ adım uzaklaştı. Çok güzel, ılık, yıldızlı bir geceydi ve kocaman, sapsarı bir ay, en karanlık köşeleri bile aydınlatıyordu. Gökyüzüne baktı ve daha sonra, önce çadıra giren, az sonra da kızlardan birkaçının kolunda tekrar beliriveren adama baktı. Birkaç küçük kulübeye doğru yönelecekler, kısa bir süre sonra da, bazen gülerken bazen de sessizlik içinde tekrar ortaya çıkacaklardı. Aynı sahne defalarca tekrarlanıyordu. Kadınlar Aledis’in yıkandığı leğene doğru her gidişlerinde, özel bölgelerini yıkarken, arsızca gözlerini dikip ona bakıyorlardı. Bu Aledis’e, annesinin ona yol vermek için kenara çekilmesine gerek olmadığını söylediği kadını hatırlattı.

“Neden onu tutuklamıyorlar?” diye sormuştu annesine o olay sırasında.

Eulàlia kızına bakarken, bir yandan da onun yaşının henüz doğru dürüst bir cevaba hazır olup olmadığını hesaplamaya çalışıyordu.

“Tutuklayamazlar,” dedi kızına. “Kral ve Kilise onların mesleklerini icra etmelerine izin veriyor.” Aledis annesine inanmayarak baktı. “Evet kızım, doğru. Kilise, düşmüş kadınların yüzü kanunlarıyla bu dünyada cezalandırılmaması gerektiğini, çünkü ilahî kanunların bunu zaten yapacağını söyler.” Kilisenin bu kadınlara karşı bu kadar hoşgörölü olmasının gerçek nedeninin zina ve doğal olmayan ilişkileri önlemek olduğunu, bir çocuğa nasıl izah edebilirdi? Eulàlia kızına tekrar baktı. Hayır, doğal olmayan ilişkinin ne demek olduğunu anlayabilecek yaşta değildi henüz.

Altınbukleli Antonia leğenin yanından ona gülümsedi. Aledis ona dudaklarını büzerek karşılık verdi, ama daha ileri gitmedi.

Annesi ona daha başka neler söylemişti? diye hatırlamaya çalıştı, gördüğü şeyden aklını uzaklaştırmaya çalışırken. Fahişelerin, eğer komşuları öyle isterse, kendi evlerinden bile atılabilme tehdidi altında olduklarını ve namuslu vatandaşların oturdukları şehirlerde, kasabalarda ya da köylerde oturamadıklarını. Onları ıslah etsin diye dini vaazları dinlemek zorunda olduklarını. Halka açık hamamları sadece pazartesi ve cuma günleri ziyaret edebildiklerini. Ve paralarını isterlerse hayır işlerinde kullanabileceklerini ama asla kutsal adaklar için kullanamayacaklarını.

Antonia leğenin yanında durmuş, bir eliyle eteğini yukarı kaldırırken diğeriyle de kendini yıkıyordu. Ve hâlâ gülümsüyordu. Elindeki tase su almak için her eğilişinde Aledis'e bakıp gülümsüyordu. Aledis de gülümsemeye gayret ederek elinden gelenin en iyisini yaptı ve bakışlarını aşağıya, Antonia'nın ay ışığında oldukça net bir şekilde görünen kasıklarına doğru kaydırmamaya çalıştı.

Kız neden ona gülümsüyordu? Henüz gencecik bir kızdı, ama çoktan hüküm giymişti. Birkaç yıl önce, babasının Arnau ile evlenmesine karşı çıkmasından hemen sonra, annesi onu ve kız kardeşi Alesta'yı Barselona'daki San Pedro Manastırı'na götürmüştü. Sepicinin kısa ve öz buyruğu: "göster onlara," olmuştu. Manastırın orta avlusu, menteşelerinden kırılıp getirilip manastırın kemerlerine dayanmış ya da yerlere atılmış kapılarla doluydu. Kral Pedro, sadece San Pedro'nun başrahibesine ayrıcalıklı bir yetki vermiş ve mahallelerindeki bütün fahişelerin dışarı atılmasını ve oturdukları evlerin kapılarının da parçalanarak sergilenmek üzere manastıra getirilmesini emretmişti. Başrahibenin en severek uyguladığı emir bu olmuştu.

"Bütün bu insanlar evlerinden mi atıldılar?" diye sormuştu Aledis, elleriyle gözünün önüne gelen görüntüyü uzaklaştırmak için bir hareket yaptığında. Pere ve Mariona'nın evinden bir oda kiralamadan önce kendi ailesinin başına gelenleri hatırlamıştı: Vergilerini ödeyemedikleri için onların da kapılarını kırmışlardı.

“Hayır kızım,” diye cevaplamıştı annesi, “bu sadece namusundan vazgeçmiş kadınların başına gelen bir şeydir.”

Aledis, annesinin gözlerini kısıp dikkatle ona baktığı o an çok net bir şekilde hatırlıyordu.

Aledis bu acı hatıradan kurtulmak için başını salladı. Kendini bir kez daha Antonia’nın açıkta duran ve tüyleri saçları kadar sarı ve kıvrıkcık olan kasıklarına bakarken buldu. San Pedro’nun rahibesi Antonia gibi birini görseydi ne yapardı acaba?

Francesca Antonia’yı arayarak çadırdan çıktı. “Buraya gel kız,” diye bağırdı. Aledis Antonia’nın bir yandan iç donunu çekerken, leğenin yanından fırlayıp çadırdan içeri girişini izledi. Sonra da, yaşlı kadın çadıra geri dönmeden önce bakışları ona takıldı. Kadının bakışlarında neler saklıydı?

KRAL III. PEDRO’NUN muhafızı Eiximèn d’Esparça çok önemli bir kişiydi. Gerçekte pozisyonu fiziğinden çok daha etkileyiciydi, çünkü savaş atından inip de zırhını üzerinden çıkardığında, o, sadece kısa boylu ve sıska görünümlü bir adamdı. Arnau bu soylu adamın onun zihnini okumadığını umarak, ne kadar zayıf bir adam diye düşündü.

Eiximèn d’Esparça maaşlarını kendi kesesinden ödediği *almogávar* kumpanyasına kumanda ediyordu. Ne zaman onları incelese, endişelenmeye başladılar. Bu paralı askerlerin sadakati nereye kadardı? Onlara para ödendiği sürece sadıktılar, işte o kadar. Bu nedenle etrafında sürekli özel muhafızlara ihtiyaç duyuyordu ve o dövüştüğü başarısından dolayı, Arnau’dan bu kadar etkilenmişti.

“Hangi silahları kullanmakta ustasın?” diye sordu Arnau’ya, soyluların yüzbaşı. *Bastaix* ona babasının yaylı tüfeğini gösterdi. “Evet, ben de öyle düşünmüştüm. Siz Katalanlar’ın hepsi

yaylı tüfek konusunda iyisiniz. Bu sizin vazifeniz. Başka hangi silahlar?"

Arnau yok anlamında kafasını salladı.

"Peki o bıçak nedir?" Subay Arnau'nun beline sıkıştırmış olduğu bıçağı göstererek sordu, fakat Arnau onu belinden çıkardığında, subay bir kahkaha patlattı. "O körelmiş şey bir bakirenin kızlık zarını bile yırtamaz. Ben sana gerçek bir hançeri, göğüs göğüse nasıl kullanacağını göstereyim."

Büyük bir sandığa uzandı ve *bastaixin* eline onunkinden çok daha uzun ve geniş bir hançer tutuşturdu. Arnau parmağını bıçağın keskin ağzında gezdirdi. O andan itibaren, günbegün, Arnau yeni bıçağıyla göğüs göğüse savaş eğitimi için Eiximèn'in muhafızlarına katıldı. Ona aynı zamanda renkli bir üniforma, zırhlı bir giysi, parlatana kadar cilaladığı bir miğfer ve dizlerine kadar bağlanan, sağlam deri bir sandalet verdiler. Sıkı eğitim, zaman zaman kamptaki soyluların düzenlediği silahsız gerçek göğüs göğüse savaşlarla yer değiştiriyordu. Çok geçmeden Arnau muhafızların şampiyonu oldu ve kazanan üzerine bahis tutuşan gürültülü bir kalabalığın önünde, her gün en az bir ya da iki kez dövüşüyordu.

Arnau'nun bütün birliklerin arasında tanınması, sadece bir kaç gününü almıştı. Çok az olan boş vakitlerinde ne zaman kampın etrafında yürüyüşe çıksa, seyredildiğini ve onun hakkında konuşulduğunu hissedebiliyordu. Geçerken insanların sessizliğe gömüldüğünü hissetmek çok garipti!

Asker, Eiximèn d'Esparça'nın subayına Arnau'yu arayanın kim olduğunu söyleyince subay gülümsedi.

"Sence ben de onun kızlarından birini ziyaret edebilir miyim?" diye sordu.

"Eminin yapabilirsin. Yaşlı kadın senin adamın için deli oluyor. Ondan bahsedildiği zaman gözlerinin nasıl parladığını tahmin bile edemezsin."

İkisi de yüksek sesle güldüler.

“Onu nereye getirmem gerekiyor?”

FRANCESCA BULUŞMA YERİ olarak Figueras’ın eteklerinde küçük bir tavernayı seçmişti.

Asker Arnau’yu, “soru sorma ve sana söyleneni yap,” diye uyarmıştı. “Seni görmek isteyen biri var.”

İki asker onu tavernaya getirdiler. Oraya vardıklarında, Francesca’nın onu beklediği yukarıdaki küçük, sefil odayı gösterdiler. Arnau içeri girer girmez kapıyı kapattılar ve dışarıdan kilitlediler. Arnau dönüp kapıyı açmak istedi; fakat yapamayınca, kapıyı yumruklamaya başladı.

“Neler oluyor?” diye bağırdı. “Nedir bu?”

Alabildiği tek cevap, iki askerin gevezelikleri ve kahkahalarıydı.

Arnau birkaç dakika onları dinledi. Neler oluyordu? Aniden yalnız olmadığını fark etti. Tekrar geriye döndü: Francesca onu seyrediyordu. Pencereye yaslanmış duruyordu, gölgesi sönük bir mum ışığında duvara yansıyor. Odanın karanlığına rağmen, kadının parlak yeşil elbisesini görebiliyordu. Bir fahişe! Kamp ateşinin hararetinde kadınlarla ilgili kim bilir kaç hikâye dinlemişti? Kaç asker, bir önceki askerin anlattığı kadından çok daha iyi, çok daha güzel ve şehvet düşkün olan bir kadına bütün maaşını yatırdığını nasıl da iftiharla anlatmıştı? Arnau bir şey söylemedi, yere baktı. Orduya katılmıştı çünkü iki kadından kaçıyor! Belki... belki bu numara hiçbir şey söylemediği içindi, çünkü kadınlarla ilgili konulara hiç ilgi göstermemişti. Bu yüzden kamp ateşinin etrafında hep küçümsenmişti.

“Bu ne tür bir şaka böyle?” diye sordu Francesca’ya. “Benden ne istiyorsun?”

Mum ışığı öylesine soluktu ki, Francesca onu tam olarak çıkaramamıştı henüz, ama bu ses... Sesi çoktan bir adam sesine dönüşmüştü ve onun, kızın söylediği gibi iri ve uzun olduğunu görebiliyordu. Dizlerinin zayıfladığını ve bacaklarının titrediğini hissedebiliyordu. Oğlu!

Francesca konuşmaya başlamadan önce birkaç kez boğazını temizlemek zorunda kaldı.

"Merak etme. Senin şerefine leke sürecektir bir şey yapma niyetinde değilim. Ayrıca da," diye devam etti, "içeride yalnızsınız. Benim gibi zayıf ve yaşlı bir kadın, sizin gibi güçlü ve genç bir adama ne yapabilir ki?"

"Öyleyse dışarıdaki o ikisi neye gülüyorlar?" diye sordu Arnau, hâlâ kapıya yakın durarak.

"Bırak istiyorlarsa gülsünler. Çarpık düşünceli adamlar: Her zaman en kötüsünü düşünürler. Belki onlara gerçeği söyleseydim, eğer onlara seni görmeyi neden bu kadar çok istediğimi söyleseydim, düşündükleri gibi aşağılık bir nedenden dolayı seni getirmeye çok istekli olmazlardı.

"Bir fahişe ile bir adam, bir tavernanın odasına kapanırlarsa onlar da ne düşünür? Bir orospudan başka ne beklenir ki?"

Arnau, insafsız ve yaralayıcı bir biçimde konuştu. Toparlanmak Francesca'nın biraz zamanını aldı.

"Bizler de insanız," dedi sesini yükselterek. "Sant Augustín, düşmüş kadınları yargılamak Tanrı'ya mahsustur diye yazmıştı."

"Peki beni buraya Tanrı'yla ilgili konuşmak için mi çağırdın?"

"Hayır," dedi Francesca ve ona doğru yürüdü; yüzünü görmek zorundaydı. "Seni buraya karın hakkında konuşmak için çağırttım."

Arnau sendeledi. Kadın onun gerçekten yakışıklı olduğunu görebiliyordu.

"Sorun nedir? Nasıl oluyor da sen...?"

"O hamile."

"Maria?"

"Aledis..." dedi Francesca düşünmeden. O Maria mı demişti?

"Aledis mi?"

Francesca onun afalladığını görebiliyordu. Bu ne anlama geliyordu?

"Siz ikiniz sürekli konuşarak ne yapıyorsunuz?" diye bağırdı dışarıdaki askerler ve gülerек kapıya vurdular. "Sorun ne, o erkek senin için çok mu fazla?"

Arnau ve Francesca birbirlerine baktılar. Kadın ona kapıdan uzaklaşması için işaret etti, Arnau onu dinledi. Fısıltıyla konuşmaya başladılar.

"Maria mı dedin?" diye sordu Francesca, odanın diğer ucunda, pencerenin yanına geldiklerinde.

"Evet, karımın adı Maria'dır."

"Aledis kim öyleyse? Bana dedi ki..."

Arnau başını salladı. Gözlerinde hüznü bir pırıltı mı vardı? diye merak etti Francesca. Arnau onun gözlerinin önünde ufalıyor gibiydi: Kolları gevşemiş şekilde iki yana düşmüştü ve başı boynuna çok ağır geliyormuş gibiydi. Fakat hiçbir şey söylemedi. Francesca derinde bir yerde bıçak yarası gibi bir acı hissetti: Neler oluyor oğlum? diye düşündü.

"Aledis kim?" diye ısrarla sordu.

Arnau ağırlaşmış kafasını yavaşça salladı. Her şeyi geride bırakmıştı, Maria'yı, işini, Bakire Anası'nı . . . ve şimdi ise, o buradaydı! Hem de hamileydi! Herkes öğrenecekti. Artık Barselona'ya, evine, işine nasıl dönecekti?

Francesca pencereden dışarı baktı. Karanlık bir geceydi. Onu sımsıkı yakalamış olan bu ağrı da neydi? Pisliğin içinde sürünen

adamlar görmüştü, gidecek yeri olmayan kadınlar görmüştü; ölüme ve sefalet, hastalığa ve işkenceye şahitlik etmişti, fakat şu ana kadar hiç böyle bir şey hissetmemişti.

"Onun doğruyu söylediğini sanmıyorum" dedi Francesca pencereden dışarı bakarken, konuşmak için mücadele vererek. Arkasında Arnau'nun heyecanlandığını hissetti.

"Ne demek istiyorsun?"

"Onun hamile olduğunu sanmıyorum. Yalan söylüyor."

Arnau kendisinin "ne önemi var!" dediğini fark etti.

Aledis kamptaydı ve bu zaten yeterliydi. Onu takip ediyordu ve her yerde de edecekti. Arnau'nun yapacağı hiçbir şey işe yaramazdı.

"Sana yardım edebilirim."

"Bunu neden yapasın ki?"

Francesca onunla yüz yüze gelmek için döndü. Neredeyse yan yanaydılar; genç adama yanaşıp dokunabilirdi. Onun vücudunun kokusunu duyabiliyordu. "Çünkü sen benim oğlumsun!" diyebilirdi. Eğer söyleyecekse şimdi tam zamanıydı. Fakat acaba Bernat onun için oğluna ne demişti? Annesinin alelade bir orospu olduğunu öğrenmek Arnau'nun ne işine yarayacaktı? Francesca titreyen bir el uzattı. Arnau kıınıldamadı. Francesca elini geri çekti. Arnau'nun ne işine yarayacaktı? Yirmi yıldan fazla bir zaman geçmişti ve o bir fahişeden başka bir şey değildi.

"Çünkü bana yalan söyledi," diye cevapladı. "Ona yemek ve giysi verdim. Onu içeri aldım. Bana yalan söylenmesinden hoşlanmam. Sen iyi birine benziyorsun, ve sanırım o sana da yalan söylüyor."

Arnau doğrudan gözlerine baktı. Ne fark ederdi? Aledis artık özgürdü ve Barselona'dan çok uzaktaydı. Aledis her şeyi anlatabilirdi. Ayrıca bu kadında kendini iyi hissettiren ne vardı?

Arnau başını öne eğdi ve anlatmaya başladı.

Kral İhtişamlı III. Pedro, 28 Haziran 1343 tarihinde kampın Rosellón'a doğru ilerlemesi emrini verdiğinde, Figueras'da geçirdiği altıncı gündü.

"Biraz beklemen gerekecek," dedi Francesca Aledis'e, kızlar ordunun peşinden gitmek için çadırlarını sökerken. "Kral savaş emri verdiği zaman, askerler bölüklerini terk edemezler. Kim bilir, belki de bir sonraki kampta..."

Aledis'in bakışları kadını sorgular gibiydi.

"Ona mesajını ilettim," dedi Francesca, pek de üzerinde durmadan, "bizimle gelecek misin?"

Aledis evet anlamında başını salladı.

"O zaman yardım et, hadi," dedi.

Bin iki yüz atlı ve dört binden fazla piyade savaşa hazır durumda ve yanlarında sekiz günlük erzakla birlikte, yarım gün uzaklıkta olan La Junquera'ya doğru yola çıktılar. Ordunun arkasında çok sayıda at arabası, katır ve her çeşit insan yürüyordu. La Junquera'ya vardıklarında, kral tekrar kamp kurmalarını emretti. Papa'nın yeni elçilerinden biri olan, Aziz Agustin Tarikatı'na bağlı bir rahip, III. Jaime'den yeni haberler getirmişti. III. Pedro Mayorka'yı fethettiğinde, Kral Jaime de Papa'dan yardım istemişti; rahipler, piskoposlar ve kardinallerin III. Pedro ile görüşmelerinden bir sonuç alamamışlardı.

Daha önce de olduğu gibi Pedro, Papa'dan gelen bu mesajı da önemsemedi. Ordu, La Junquera'da geceledi. Diğer kızlara yemek hazırlamada yardım eden Aledis'i izleyen Francesca "Acaba tam zamanı mı?" diye düşündü. Sonra da zamanı olma-

dığına karar verdi. Barselona'dan, Aledis'in eski hayatından ne kadar uzaklaşırlarsa, o kadar iyi olacaktı Francesca için. "Beklemeliyiz" diye cevap verdi Francesca, Aledis tekrar Arnau'yu sorduğunda.

Ertesi sabah kral kampın tekrar toplanmasını emretti.

"Panissars'a, savaşa! Dörtlü gruplar halinde!"

Kralın emri bütün orduya kulaktan kulağa yayıldı. Arnau emri, Eiximèn d'Esparça'nın koruyucusunun yanındayken aldı. Panissars'a! Bazıları bu ismi bağırarak, bazıları da kısık sesle söylüyordu, ama herkes gurur ve saygı duyuyordu. Panissars yolu! Katalonya topraklarından geçerek Pirene Dağları ve sonra da Rosellón! O gece, La Junquera'dan sadece yarım saatlik mesafede, yakılan bütün ateşlerin etrafında toplananlar, Panissars'da yaşanmış kahramanlıklardan bahsediyorlardı.

Fransızlar'ı yenilgiye uğratan onlar olmuştu. Katalanlar, onların babaları, ataları. Sadece Katalanlar! Yıllar önce Kral Büyük Pedro, Papa'nın rızası olmadan Sicilya'yı fethettiği için aforoz edilmişti. Fransızlar da, Kral Atılgan Felipe'nin kumandasında ve Hristiyanlık adına bu kafir krala savaş ilan etmişlerdi! Bazı hainlerin de yardımıyla Pirene Dağları'nı geçip, Maçana'ya girmişlerdi.

Büyük Pedro geri çekilmek zorunda kalmış, yanındaki birçok soylu da ordularını alıp, topraklarına dönmüşlerdi.

"Sadece biz kaldık!" dedi bir gece, ateşten çıkan kıvılcımların sesini bile keserek.

"Bir de Roger de Llúria!" diye ekledi bir diğeri.

Kral, orduların çekip gitmesinden sonra, çaresizce Fransızlar'ın Katalonya'yı fethetmesne göz yummak sorunda kalmış, Sicilya'dan, Amiral Roger de Llúria ile gönderilen yardımları beklemeye koyulmuştu. Büyük Pedro, Gerona'nın savunucusu Kont Ramon Folch de Cardona'dan, Roger de Llúria

Katalonya'ya yardım getirene kadar, Fransızlar'ın kuşatmasına dayanmasını istemişti. O da böyle yapmış, majesteleri toprakları işgalcilere bırakmasını emredene kadar kahramanca şehri savunmuştu.

Roger de Llúria vardığında, Fransız donanmasını altüst etmişti; karada ise salgın bir hastalık Fransız ordusunun yakasına yapışmıştı.

"Gerona'yı ele geçirdikten sonra Sant Narcís'in mezarını yağmaladılar" dedi bir diğeri.

Yerlilerden bir yaşlının söylediğine göre, mezarı yağmaladıklarında, içeriden milyonlarca böcek çıkmış ve Fransız ordularında salgın hastalığa sebep olmuş. Denizde yenilgiye uğratılan, karada da hastalığın pençesine düşen Fransızların kralı Atılğan Felipe de bir katliam gerçekleşmeden orduların çekilmesini emretmiş ve ateşkes istemişti.

Büyük Pedro kabul etmiş ama kralı uyarmıştı.

ARNAU, PANISSARS'A GİREN *almogávarların* naralarını duydu. Ellerini gözlerine siper ederek etraflarını çevreleyen ve savaşçıların naralarının yankılandığı dağlara baktı. Orada, Roger de Llúria'nın kumandanlığında, Büyük Pedro ve yanındaki söyluların yukarıdan izlediği savaşçılar, Fransız ordusunu bozguna uğratmış, binlerce adamı öldürmüşlerdi. Ertesi gün Perpiñán'da da Atılğan Felipe de ölmüş, Katalanlar'a karşı yapılan haçlı seferi böylece sonra ermişti.

Bütün dar geçitlerde, bir türlü ortaya çıkmayan düşmanlara meydan okuyan *almogávarların* sesleri yankılanıyordu; kim bilir, belki de babaları, ataları, elli yıl önce orada uğradıkları yenilgiyi anlatmışlardı onlara.

O üstü başı perişan adamlar, paralı asker olarak savaşmadıkları zamanlarda, ormanlarda ve dağlarda yaşıyorlar, Sarazenler'in topraklarını yağmalıyor ve Araplar'la kralın yapmış olduğu hiçbir anlaşmaya kulak asmadan, kendi bildiklerini okuyorlardı. Arnau bunu Figueras'dan, La Junquera'ya uzanan yol boyunca görmüş, şimdi de tekrar görüyordu: Kralın orduyu böldüğü dört gruptan üçü, bayraklarının arkasında, sırayı bozmadan yürüyorlardı, fakat *almogávarlar* dağınık bir şekilde, bağırarak, tehditler savurarak, şakalaşarak ve hatta bir türlü ortaya çıkmak bilmeyen düşmanlarla alay ederek hareket ediyorlardı.

"Komutanları yok mu?" diye sordu Arnau, Eiximèn d'Esparça'nın yağdırdığı emirleri yerine getirmek için sağa sola dağınık bir halde koşuşturduklarını görünce.

"Komutanları yok gibi, değil mi?" dedi emektar askerlerden biri.

"Evet yok gibi."

"Aslında var, hatta çok da sert adamlar. Bizim komutanlarımız gibi değil," dedi asker. Eiximèn d'Esparça'yı göstererek. Sonra yemek yediği kaptan bir böcek çıkarır gibi yaptı ve havada sallamaya başladı. "Asıl kumandan onlarınki," dedi asker birden ciddileşerek; "Onların arasında önemli birinin oğlu olmak, şu veya bu kontun korumasında olmak hiçbir işe yaramaz. Aralarında en önemlileri *adalillerdir*." Arnau, yanından geçen *almogávarlara* dikkatlice baktı. "Boşuna uğraşma," dedi asker; "Onları ayırt edemezsin. Hepsi aynı şekilde giyinirler ama komutanlarının kim olduğunu çok iyi bilirler. Bir *adalil* olabilmek için dört erdeme sahip olmak gerekir: Ordulara rehberlik yapacak bilgi, güç ve buyrukları altında olan adamların güçlerini kullandırmayı bilmek; komutanlık yapacak doğal yeteneğe sahip olmak ve her şeyden önemlisi sadık olmak.

"İşte o adamın da sahip olduğu erdemler bunlar," dedi Arnau kralın özel korumasını işaret ederek."

“Evet ama onun bu erdemlere sahip olduğu tartışılmaz bir konu. Oysa bir *almogávarın* bir *adalil* olabilmesi için, diğeri on iki *adalilin* hayatları pahasına, onun bu erdemlere sahip olduğu üzerine yemin etmeleri gerekir. Oysa sadakat konusunda bir soylunun, diğeri bir soylunun erdemleri üzerine yemin etmesi gerekseydi, dünyada soylu kalmazdı.”

Bu konuşmayı dinleyen bütün askerler gülümseyerek adamın anlattıklarını onayladılar. Arnau *almogávarlara* tekrar baktı. Sadece bir mızrak darbesi ile üzeri yük dolu bir atı öldürmeyi nasıl başarıyorlardı?

“*Adalillerin* hemen bir rütbe altında, *almogatenler* var,” diye devam etti asker; “Savaş konusunda deneyimli, güçlü, sadık ve atik olmaları gerekir ve seçilme şekilleri *adalillerinkiyle* aynıdır. Bu sefer yemin etmesi gerekenler on iki *almogatendir*.”

“Yine hayatları üzerine mi?” diye sordu Arnau.

“Evet öyle,” diye cevap verdi emektar asker.

Arnau’nun anlayamadığı konu, bu savaşçıların, kralın emirlerine bile itaat etmeyecek kadar cesaretli olmalarıydı. III. Pedro, Panissars yollarından geçtikten sonra, ordunun Rosellón bölgesinin başkenti Perpiñán’a kadar ilerlemesini emretti; buna rağmen *almogávarlar* Panissa’dan çıkar çıkmaz, ordudan ayrılıp Bellaguarda Kalesi yönüne doğru gittiler. Bu kale aynı adı taşıyan küçük bir tepe üzerindeydi.

Arnau ve kralın korumasının askerleri grubun arkasından baktılar. *Almogávarlar* Bellaguarda tepesine doğru çıkıyor ve nalar atmaya devam ediyorlardı. Eiximèn d’Esparça krala doğru döndü. Kral da onlara bakıyordu.

Fakat III. Pedro hiçbir şey yapmadı. O paralı askerlere nasıl engel olabilirdi ki. Orduya Perpiñán’a doğru ilerlemesini emretti. Bu emir Eiximèn d’Esparça’nın durumu anlamasına yetti: Kral, Bellaguarda’nın yağmalanmasına göz yumacaktı. Ama

almogávarların parasını ödeyen oydu; bir ganimet söz konusu olursa, orada bulunması gerekiyordu. Böylece ordunun büyük bir bölümü düzenli bir şekilde yoluna devam ederken, Eiximènd'Esparça ve adamları, *almogávarların* arkasından Bellaguarda'ya tırmanmaya başladılar.

Katalanlar kaleyi kuşattılar ve günün geri kalan bölümünde, bütün gece de dahil olmak üzere, paralı askerler kuşatma sırasında kullanılacak silah yapımı için sırayla ağaç kesmeye başladılar: Uzun merdivenler ve tekerlekler üzerinde bir şahmerdan yaptılar.

Arnau, Bellaguarda surlarının karşısında nöbet tuttu. Bir kale nasıl kuşatılırdı? Onlar göğüsleri açık bir şekilde yukarıya tırmanacaklar, kaleyi savunanlar ise, siperlerin arkasına saklanıp onları vuracaklardı. İşte oradaydılar. Kalenin duvarlarından sarkıp onlara bakıyorlardı. Bir an aralarından birinin kendisine baktığını sandı. Onlar sakın gibi görünüyor, Arnau ise kuşatılanların bakışları karşısında tir tir titriyordu.

"Kendilerinden çok emin gibi gözüküyorlar," dedi yanındaki askerlerden birine.

"Yanıyorsun," diye cevap verdi yanındaki; "Onlar bizden çok daha kötü durumdalar. Üstelik *almogávarları* da gördüler."

Almogávarlar; yine *almogávarlar*. Arnau onlara döndü. Durup dinlenmeden çalışıyorlardı. Dağınıklıklarından hiçbir iz kalmamıştı. Kimse gülmüyor, konuşmuyordu; sadece çalışıyorlardı.

"Surların arkasında duranları bu kadar nasıl korkutuyorlar?" diye sordu.

Asker güldü.

"Onları savaşıırken hiç görmedin değil mi?" Arnau hayır anlamında kafasını salladı. "Bekle ve gör."

Durmadan ellerindeki meşalelerle gidip gelen paralı askerler, kuşatma aletlerini yapmaya devam ettiler. Arnau bu gergin

gecede yarı uyur yarı uyanık bekledi.

Gün doğduğunda, güneş ufukta gözüktüğünde Eiximèn d'Esparça, ordularının hizaya girmelerini emretti. Gecenin karanlığı daha yeni dağılıyordu. Arnau *almogávarlara* baktı. Bu sefer itaat etmişler, Bellaguarda surlarının önünde hizaya girmişlerdi. Sonra kaleye baktı. Bütün meşaleler sönmüştü ama oradaydılar; bütün gece kuşatılmayı beklemekten başka bir şey yapmamışlardı. Arnau tüm vücudunda bir ürperti hissetti. Orada ne işi vardı? Tan vakti hava soğuktu, yine de kurmalık yayını sıkı sıkı tutan elleri terliyordu. Etrafa büyük bir sessizlik hakimdi. Ölebilirdi. Gün boyu kaledekiler birçok kez ona bakmışlardı, yani sıradan bir *bastaixe*; O anda uzaklarda kaybolmuş adamların yüzleri şimdi canlanmışlardı. Oradalar! Onu bekliyorlardı. Titredi. Bacakları titriyor, dişlerinin birbirine çarpmaması için çaba sarfediyordu. Elinin titrediğini belli etmemek için kurmalık yayını göğsüne bastırdı. Subaylardan biri, emir verdiğinde surlara yaklaşıp yayıyla düşmana saldırmasını söylemişti. Peki o surlara varabilecek miydi? Arnau surlardan gözlerini ayırmıyordu; oraya varmalı, saklanmalı, saldırmalı, geri dönmeli, sonra tekrar saldırmalıydı.

Büyük bir çığlık sessizliği vardı.

Emir! Taşlar! Arnau koşarak taşlara yöneldi ama subay onu durdurdu.

"Daha değil," dedi.

"Ama ..."

"Daha değil," diye tekrarladı subay. "Bak."

Subay *almogávarları* işaret etti.

Başka bir bağırış daha duyuldu:

"Uyan, kılıç!"

Arnau gözlerini bu paralı askerlerden alamıyordu. Hepsi birlikte bağırıyorlardı.

"Uyan, kılıç!" "Uyan, kılıç!"

Mızraklarını, kılıçlarını, hançerlerini aralarında tokuşturmaya başladılar. Demirlerden çıkan sesler onlarınkini bastırdı.

"Uyan, kılıç!"

Kılıçlar uyanmaya başladı: Birbirlerine çarptıkça kıvılcımlar çıkıyordu. Bu gürültü Arnau'yu dehşete düşürdü. Yavaş yavaş çoğalan binlerce kıvılcım *almogávarların* etrafını sardı. Şimdi sanki bir ateş çemberinin içindeydiler.

Arnau kendini kurmalı yayını havada sallarken buldu.

"Uyan kılıç!" diye bağıırıyordu. Artık terlemiyor, titremiyordu. "Uyan kılıç!"

Surlara baktı; *almogávarların* çığlıklarının gücüyle yıkılacaklarmış gibi duruyorlardı. Yer yerinden oynuyor, ateş çemberi etraflarında büyüyordu. Aniden bir trompet sesi duyuldu. Bağırışlar korkunç bir uğultuya dönüştü. "Sant Jordi!" "Sant Jordi!"

"Bu sefer tamam," diye bağırdı subay, Arnau'yu, vahşice öne atılan yüzlerce adamın arkasından iterek.

Arnau subay ve bir grup kurmalı yaycı ile birlikte surların dibinde yerini aldı. *Almogávarların* surlara yasladığı merdivenlerden birine çıkarak, siperlerin arkasında, içlerine şeytan girmiş gibi bağırmaya devam eden paralı askerlerle savaşanlardan birini hedef almaya çalıştı. Başardı da. Hançerini tam iki kez, düşmanın zırhının vücudunu korumadığı bölgelere isabet ettirdi ve yere yıkılışlarını gördü.

Kuşatmacılardan bir grup, surları aşip kaleye girmeyi başardılar. Askerlerden biri Arnau'nun omzuna vurarak ona artık ok fırlatmamasını söyledi. Şahmerdana gerek kalmamıştı bile. *Almogávarlar* içeri girdiğinde kalenin kapıları açıldı ve tutsak olmak istemeyen şövalyelerden bazıları atlarına binip kaçtılar. Kaçanlardan iki tanesi Katalanlar'ın oklarına hedef oldu ama diğerleri kaçmayı başardı. Başlarında kumandanları kalmayan

kale içindekiler teslim oldular. Eiximèn d'Esparça ve atlı adamları kaleye girip onlara karşı direnenlerin hepsini öldürdüler. Arkalarından kaleye piyadeler de girdi.

Arnau surlar aşıldıktan sonra, sırtında yayı elinde hançeri biraz sakinleşti. Artık saldırmak gerekmiyordu. Kalenin avlusu cesetlerle doluydu. Ölmeyenler ise silahlarını bırakıp diz çökmüşler, kılıflarından çıkarttıkları uzun kılıçlarıyla avluda cirit atan atlı adamlara yalvarıyorlardı. *Almogávarlar* yağmalamaya başladı; bir kısmı kuleye koşuyor, diğerleri de cesetleri soyuyorlardı. Arnau bu sahneyi dehşetle izliyordu. *Almogávarlardan* biri ona doğru dönerek bir avuç ok uzattı; oklardan bazıları hedefi tutturamayanlardı. Bazıları kan içinde, hatta bazılarının ucunda da et parçaları vardı. Arnau bir an duraksadı. Orta yaşlı, elindeki oklar kadar zayıf olan *almogávar* buna çok şaşırdı; sonra ağzında diş kalmamış adam gülümsedi ve okları başka bir askere uzattı.

"Neden almadın?" dedi bu asker Arnau'ya. Eiximèn'in sana yeni oklar vermesini beklemiyorsun herhalde. Temizlersin olur biter," dedi okları bacağına sürterek.

Birkaç saat içinde her şey bitmişti. Hayatta kalan düşmanlar gruplara ayrıldı ve elleri bağlandı. O gece savaş kampında satılacaklardı. Eiximèn d'Esparça'nın orduları, krala yetişmek için tekrar yola koyuldular; bazıları yaralıydı. Arkalarında on iki ölü Katalan ve artık III. Jaime'nin artık işine yaramayacak alevler içinde bir kale bırakmışlardı.

Eiximèn d'Esparça ve adamları, Elna kasabası yakınlarında, Perpiñán'dan sadece iki saat uzaklıkta olan Orgullosa'da, kralın ordularına yetiştir. Buranın biraz dışarısında kral gecelelemeye karar verdi ve Mayorka'lı Jaime adına gelen başka bir piskoposun ziyaretini kabul etti. Diğerleri gibi bu görüşmeden de bir sonuç elde edilemedi.

Kral her ne kadar Eiximèn d'Esparça ve adamlarının Belaguarda Kalesi'ni yağmalamalarına göz yummuş olsa da, başka bir grup atlının Nidoleres Kalesi'ni silahla ele geçirmelerine engel olmaya çalıştı. Fakat kral oraya vardığında atlılar çoktan kaleyi ele geçirmiş, içindekileri öldürmüş ve her yeri ateşe vermişlerdi bile.

Elna'ya ve oradakilere yaklaştırmaya ise kimse cesaret edememişti. Bütün ordu toplanıp uzaktan şehrin aydınlığını izlediler. Bütün kapıları açık olan Elna, adeta Katalanlar'a meydan okuyordu.

"Neden...?" diye sorusuna başladı Arnau, ateşin karşısına oturarak.

"Neden mi Kibirli Elna?" diye sözünü kesti deneyimli askerlerden biri.

"Evet. Neden buraya bu kadar saygı duyuluyor? Neden şehir kapılarını kapatmıyor?"

Deneyimli asker cevap vermeden önce şehre şöyle bir baktı.

"Kibirli'ye Katalanlar'ın vicdan borcu var. Onlara yaklaşmıyacağımızı biliyorlar." Sonra sustu. Arnau bir asker gibi saygılı olmayı öğrenmişti. Eğer adama acele ettirirse anlatmaya devam etmeyeceğini biliyordu. Bütün emektar askerler doğru olsun olmasın, abartılı olsun olmasın, hatıralarını uzun uzun anlatmak-

tan çok memnun oluyorlardı. En sevdikleri şey ise can alıcı noktayı sona saklamaktı. Biraz sonra adam konuşmasına devam etti: "Fransızlara karşı yaptığımız savaşta, yani Elna bize aitken, Büyük Pedro şehri savunacağına söz verdi ve bir grup Katalan atlıyı oraya gönderdi. Atlılar ise şehre ihanet ettiler; gece kaçıp şehri düşmanın eline bıraktılar," asker ateşe tükürdü. "Fransızlar kiliseleri yıktılar, çocukları duvarlara vurarak öldürdüler, kadınlara tecavüz ettiler ve bütün erkekleri de idam ettiler . . . sadece biri dışında. İşte bu yüzden Elna katliamı bizlerin vicdanında büyük bir yük. Hiçbir Katalan Elna'ya yaklaşmaya cesaret edemez."

Arnau Kibirli Elna'nın açık kapılarına tekrar baktı. Sonra da bakışlarını hizada duran orduya çevirdi; herkes Elna'yı büyük bir sessizlik içinde uzaktan izliyordu.

"Peki kimin canını bağışladılar?" diye sordu Arnau, kuralları bozarak.

"Bastard de Rosselló." Arnau, asker tekrar anlatmaya karar verene kadar bekledi: "Yıllar sonra o asker Fransız ordularına Maçana yolunda rehberlik yaparak Katalonya'yı işgal etmeye geldi."

ORDU, ELNA ŞEHRİNİN gölgesinde konakladı.

Aynı şekilde orduyu takip eden yüzlerce insan da. Francesca Aledis'e baktı. Acaba burası uygun muydu? Elna'nın hikâyesi bütün çadırların içinde dolaşmış, şimdi ise bütün kamp alışılmamış bir sessizliğe bürünmüştü. Francesca da Kibirli Elna'nın açık kapılarını seyretmişti. Evet, bulundukları topraklar hiç de misafirperver değildi; hiçbir Katalan, Elna'da ya da yakınlarında iyi karşılanmazdı. Aledis evinden çok uzaktaydı, kızı oralarda tek başına bırakamazdı.

"Senin Arnau ölmüş," dedi Aledis'i yanına çağırıp.

Aledis yere yığıldı; Francesca kızın üzerindeki yeşil elbisenin içinde küçüldüğünü gördü. Aledis ellerini yüzüne kapattı, hıçkırıkları o tuhaf sessizlikte yankılandı.

"Na... nasıl olmuş?" diye sordu biraz sonra.

"Beni kandırdın," dedi Francesca, soğuk bir tavırla.

Aledis yaşlı gözlerle Francesca'ya baktı. Titriyordu; başını öne eğdi.

"Beni kandırdın," diye tekrar etti Francesca. Aledis cevap vermedi. "Nasıl olduğunu bilmek istiyor musun? Onu kocan öldürmüş, gerçek kocan, sepicisi olan."

Pau mu? Olamazdı! Aledis başını kaldırdı. O yaşlı adamın böyle bir şey...

"Kralın kampına gelerek Arnau dediğin adamı seni kaçırmakla suçlamış," diye devam etti Francesca, genç kızın düşüncelerini keserek. Tepkisini görmek istiyordu. Arnau kızın kocasından çok korktuğunu anlatmıştı. "Genç adam yalanlamış, kocan da ona meydan okumuş." Aledis araya girmeye çalıştı; Pau birine nasıl meydan okuyabilirdi? "Bir askere kendisinin yerine dövüşmesi için para vermiş," diye devam etti Francesca, kızı susturarak. "Bilmiyor muydun? Bir erkek eğer dövüşmek için çok yaşlı ise, yerine dövüşmesi için parayla birini tutabilir. Arnau'nun onurunu korurken ölmüş."

Aledis yıkıldı. Francesca kızın titrediğini ve önünde diz çöktüğünü gördü ama yüzünde merhamet belirtisi yoktu.

"Duyduğuma göre kocan seni arıyormuş."

Aledis tekrar elleriyle yüzünü kapattı.

"Bizimle kalman mümkün değil. Antonia sana eski elbiselemini verecek."

İşte Francesca'nın beklediği ifade buydu! Korku! Panik!

Aledis'in kafası sorularla doldu. Ne yapacaktı? Nereye gidecekti? Barselona dünyanın öbür ucundaydı. Hem orada ne kalmıştı ki artık? Arnau ölmüştü! Barselona'dan Figueras'a yaptığı yolculuk geldi birden aklına. Korkuyu, utancı, acıyı bütün vücudunda hissetti. Bir de onu arayan Pau vardı!

"Hayır..." dedi Aledis. Yapamazdı!

"Başıma bela alamam," dedi Francesca, büyük bir ciddiyetle.

"Lütfen beni koruyun!" diye yalvardı. "Gidecek bir yerim yok. Hiç kimsem yok."

Kız, Francesca'nın önünde diz çökmüş bir halde, hıçkırığa hıçkırığa ağlıyordu.

"Yapamam, sen hamilesin."

"Yalan söyledim," diye haykırdı kız.

Ayaklarına kapanmıştı şimdi de. Francesca hareketsiz kaldı.

"Peki karşılığında ne yapacaksın?"

"Ne isterseniz!" diye bağırdı Aledis. Francesca'nın dudaklarında bir gülümseme saklıydı. İşte bunu duymak istiyordu. Aledis gibi daha kaç kızıdan duymuştu bunu. "Ne isterseniz!" diye tekrarlardı kız. "Beni koruyun, beni kocamdan saklayın. Ne isterseniz yaparım."

"Ne iş yaptığımızı biliyorsun," dedi patroniçe.

Ne önemi vardı ki? Arnau ölmüştü. Hiçbir şeyi yoktu. Hiçbir şeyi kalmamıştı . . . eğer onu bulursa taşta tutacak olan kocadan başka.

"Beni saklayın, size yalvarırım. Ne isterseniz yapacağım," diye tekrarlardı Aledis.

FRANCESCA ALEDIS'İN ASKERLERİN arasına karışmamasını emretti; Arnau ordunun bölükleri arasında tanınan bir isimdi.

"Gizli olarak çalışacaksın," dedi ertesi gün, yola çıkmaya hazırlanırken. "Kocanın seni...", Aledis kadın cümlesini bitirmeden başını sallayarak kabul etti. "Savaş bitene kadar ortalıkta gözükmemelisin." Aledis yine kabul etti.

Aynı gece Franesca Arnau'ya haber gönderdi: "Her şey hal oldu. Bir daha seni rahatsız etmeyecek."

ERTESİ GÜN, MAYORKA Kralı Jaime'nin bulunduğu Perpiñán'a gitmek yerine, III. Pedro denize doğru, Canet kasabasına, kasabının kontu Ramon'un, şehrin kalesini krala teslim etmeye yemin ettiği yere doğru yöneldi.

Canet Kontu kaleyi Kral Pedro'ya teslim etti ve ordu, Katalanlar'a güvenen yerlilerin büyük bir cömertlikle sunduklarını yemekleri yiyip, orada dinlendiler.

Canet kasabasında III. Pedro'yu yeni bir aracı ziyaret etti; bu aracı, Mayorka Kralı Jaime için gelen ikinci kardinaldi. Kral onu da dinlemedi ve geri gönderdi. Beraberindekilerle birlikte Perpiñán şehrini kuşatmanın en iyi yollarını aradı. Kral denizden gelecek erzağı bekleyip, Canet Kalesi'nde depolarken, Katalan ordusu altı gün boyunca bu kasabada kalıp, Canet ile Perpiñán arasındaki bütün kale ve şatoları ele geçirmeye karar verdi.

Manresa *hostu*, Kral Pedro adına Santa María de la Mar Şatosu'nu ele geçirdiler. Diğer gruplar Castellarnau Sobirà Şatosu'nu aldılar ve Eiximèn d'Esparça *almogávar* ve diğer atlılarla beraber Castell-Rosselló'yu ele geçirdi.

Castell-Rosselló, Bellaguarda gibi basit bir kale değildi, Rossellón'daki başlıca savunma kalelerindendi. Burada da *al-*

mogávarların savaş naraları ve kılıç tokuşturmaları duyuldu. Bu sefer yanlarında savaşa girmeye can atan yüzlerce asker de vardı. Kale Bellaguarda gibi kolay teslim olmadı. Surlar üzerindeki mücadele uzun sürdü ve şahmerdanlar surları yıktı.

Kurmalı yaycılar kaleye giren son grup oldu. Bu, Bellaguarda çıkarmasına hiç mi hiç benzemiyordu. Askerler, siviller, kadınlar, çocuklar hayatları pahasına meydanı savunuyorlardı. Bu meydanda Arnau da ilk kez yüz yüze savaştı.

Kurmalı yayını bir yana bırakarak hançerini eline aldı. Etrafında dövüşen yüzlerce adam vardı. Çok yakınında bir kılıcın rüzgârını hissetti. İçgüdüsel olarak birden çekildi. Kılıç göğsünü sıyrarak geçti. Arnau boş olan eliyle o kılıcı tutan bileği kavradı ve hançeri adamın böğrüne sapladı. Bütün bunları düşünmeden, Eiximèn d'Esparça'nın verdiği o dövüş derslerinde öğrendiği gibi yaptı. Ona dövüşmeyi ve öldürmeyi öğretmişlerdi. Ama kimse bir adamın böğrüne nasıl hançer saplanacağını göstermemişti. Düşmanın üzerindeki demir örgülü zırh darbeye dayandı ve her şeye rağmen Arnau'yu omzundan yaraladı.

Birkaç saniye düşünen Arnau öldürmesi gerektiğini anlamıştı.

Arnau hançeri öfkeyle itti. Keskin uç, örgü demir zırhı geçip düşmanın midesine saplandı. Adamın elindeki kılıç gücünü kaybetmiş ama yine de tehlike saçarak savruluyordu. Arnau saplı hançeri bu sefer yukarı doğru öyle bir çekti ki, adamın iç organlarının sıcaklığını elinde hissetti ve düşmanını yerden yukarı kaldırdı. Hançer adamın karnını ikiye ayırdı. Elindeki kılıç yere düştü. Adam Arnau'nun üzerine yıkıldı. Şimdi yüz yüzediler. Adamın dudakları gözlerinin önünde hareket etti. Ona bir şey mi söylemek istiyordu? Savaşın o büyük gürültüsüne rağmen Arnau adamın nefesinin sesini duydu. Acaba ne düşünüyor-du? Ölümü görebiliyor muydu? Gözleri yuvalarından oynayan adam, sanki bir şeyi işaret eder gibiydi ve o anda Arnau üzerine

atlayan başka bir Castell-Rosselló savunucusunu gördü.

Bu sefer hiç tereddüt etmedi. Arnau'nun hançeri havayı ve bu yeni düşmanının boynunu yarıp geçti. Artık düşünmüyordu. Etrafta öldürecek adam aramaya başladı. Dövüştü ve bağırdı. Vurdu ve hançerini düşmanlarının vücutlarına sapladı. Artık ne yüzlerine bakıyor, ne de acılarını düşünüyordu.

Öldürdü.

Her şey bitip Castell-Rosselló'dakiler teslim olduklarında, Arnau'nun her tarafı kan içinde ve titriyordu.

Etrafına şöyle bir baktı. Cesetler ona savaşı hatırlattı. Artık hiçbirinin yüzüne bakmıyor, acılarını paylaşmıyordu. O andan itibaren kana bulanmış görünmeyen yüzler, ona haklarını, kazananın gururunu ifade ediyordu. Arnau hançerinin öldürdüğü birçok silik yüz hatırlayacaktı.

AĞUSTOS AYININ ORTALARINDA ordu yine Canet ile deniz arasında kamp kurdu. Arnau Castell-Rosselló'ya 4 Ağustos günü saldırmıştı. İki gün sonra Kral III. Pedro ordularını yola çıkardı ve bir hafta boyunca Katalan orduları başkent Rosellón'un yakınındaki yerleri yakıp yıktılar: Basoles, Vernet, Solés, Sant Esteve ... üzüm bağlarını, zeytinlikleri ve önlerine çıkan bütün ağaçları yaktılar. Sadece incir ağaçları duruyordu; Kralın bir kaprisi miydi bu? Değirmenleri, ekinleri, tarlaları, kasabaları yakıp yıktılar ama başkent ve Kral Jaime'nin sığınağı olan Perpiñán'ı kuşatmadılar.

15 Ağustos 1343

Kımpınyaya ayini

BÜTÜN ORDU SAHİLDE toplanmış, denizin koruyucusuna şükranlarını sunuyordu. III. Pedro Kutsal Papa'nın baskılarına dayanamamış, Mayorka Kralı Jaime ile anlaşma yapmaya razı olmuştu. Haber bütün orduya yayıldı. Arnau rahibi dinlemiyordu; dinleyen çok az kişi vardı. Herkesin yüzü asıktı. Bakire Anası bile Arnau'yu teselli edemiyordu. Adam öldürmüştü. Ağaçları yakmıştı. Çiftçilerin ve çocuklarının korkulu gözleri önünde üzüm bağlarını ve tarlaları yerle bir etmişti. Kasabaları ve içlerinde yaşayan iyi insanları yok etmişti. Kral Jaime ise anlaşmayı başarmış, Pedro da ona taviz vermişti. Arnau Santa María de la Mar'da verilen vaazları hatırladı: "Katalonya'nın sizlere ihtiyacı var! Kral Pedro'nun sizlere ihtiyacı var! Savaşa gidin!" Ne savaşı? Sadece katliamdı yaptıkları. Tek kaybedenlerin, mütevazı insanlar, sadık askerler ve çocukların olduğu mücadeleler... Hepsi de bir sonraki kış tahıl bulamayıp, açlık çekeceklerdi. Ne savaşı? Kurnaz kralların laf taşıyan piskopos ve kardinallerinin çıkardıkları savaş mı? Rahip ayine devam ediyor ama Arnau söylediklerini dinlemiyordu. Neden öldürmek zorunda kalmıştı? Öldürdükleri adamlar ne işe yaramışlardı?

Ayin bitti. Askerler küçük gruplar halinde kiliseden ayrıldılar.

"Peki ya söz verilen ganimet?"

"Perpiñán zengindir, çok zengin," dediklerini duymuştu Arnau.

"Kral askerlerine paraları nasıl ödeyecek?"

Arnau asker gruplarının arasında dolanıyordu. Ganimetten ona neydi? Onu tek ilgilendiren o çocukların bakışlarıydı; Arnau ve bir grup askerin, tarlalarını yakıp yıkarken ve kışın onları doyuracak tahılları alıp götürürken, ablasının elinden tutmuş on-

ları seyreden o küçük çocuğun bakışları. Neden? diye sormuştu o masum gözler. Biz size ne kötülük yaptık ki? O çocuklar muhtemelen o tarladan sorumluydu ve yanaklarından süzülen gözyaşlarıyla, Katalanlar'ın o bir avuç topraklarını yağmalamalarını seyretmişlerdi. İşleri bittiğinde, Arnau dönüp çocuklara bakamamıştı bile.

Artık ordu eve dönüyordu. Bütün Katalonya yollarında sıra sıra askerler, yanlarında da kumarbazlar, fahişeler ve tüccarlar. Hepsi de, hiç gelmeyecek olan ganimet yüzünden hayal kırıklığı içinde.

Barselona'ya yaklaşmışlardı. Krallığın her ordusu, kendi memleketinin yolunu tutmuştu. Arnau arkadaşlarının dönüş yolunda biraz neşelendiklerini gördü. Askerlerin yüzünde küçük küçük gülümsemeler belirmişti. Eve dönüyorlardı. Yolda Maria'nın yüzü geldi aklına. "Her şey halloldu," demişti Francesca, "Aledis seni bir daha rahatsız etmeyecek." Tek istediği de buydu. Tek kaçış sebebi.

Hayalindeki Maria'nın yüzünde bir gülümseme belirmişti.

3 I

1348, Mart ayı sonları

Barselona

Güneş doğduğunda, Arnau ve *bastaixler* limana gece gelen bir Mayorka gemisini boşaltmak için sahilde bekliyor, derneğin önde gelenleri adamlarına görevlerini veriyorlardı. Deniz sakin-di, dalgalar sahili tatlı tatlı yalıyor, Barselonalıları güne başlama-ya davet ediyordu—Güneş, dalgalar üzerine binlerce renk yayı-yor, *bastaixler de* sandalcıların malları getirmesini bekliyorlardı. Hepsi o anın büyüüne kapılmış ufku seyrediyorlar, ruhları da sanki denizle dans ediyordu.

“Ne tuhaf” dedi gruptan birisi.

Herkes gözlerini gemiye çevirdi. Sandalcılar gemiye yakla-şıp, sonra da boş sandallarla karaya dönüyorlardı; bazıları gemi-deki denizcilerle bağrışıyor, bazıları da denize atlıyor ve sandal-larına tırmanıyorlardı. Ama kimse gemiden yük indirmiyordu.

“Veba!” İlk sandalcıların çığlıkları kendilerinden çok daha önce sahile vurdu. “Veba, Mayorka’yı vurmuş!”

Arnau ürperdi. O güzel denizin böyle kötü bir haber getir-mesi mümkün müydü? Gri, fırtınalı bir gün olsa neyse... ama o sabah her şey büyülu gibiydi. Aylardır Barselonalıların konuşma konusu buydu: Veba bütün Doğu’yu içine çekiyor, batıya doğru yayılıyor ve şehirleri viraneye çeviriyordu.

“Belki de Barselona’ya gelmez,” dediler bazıları, “arada koca Akdeniz var.”

“Evet deniz bizi koruyacaktır,” diye onayladı bir diğeri.

Bütün halk aylarca buna inanmak istedi: Veba Barselona’ya gelmeyecekti.

Mayorka diye düşündü Arnau. Mayorka'ya gelmişti; bu bela Akdeniz'de saatlerce ilerlemişti.

"Veba!" diye tekrar bağırdı sandalcılar, sahile yaklaşırken.

Bastaixler sandalcıların getirdiği haberleri dinlemek için etraflarını sardılar. Sandallardan birinde geminin kaptanı da vardı.

"Beni yargıca ve şehrin danışmanlarına götürün," diye emretti, sandaldan atlayarak. "Çabuk!"

Dernektekiler hemen söyleneni yaptılar; sahildekiler sandalcılardan haberleri alıyorlardı. "Yüzlerce insan ölüyormuş. Korkunç bir şey. Hiç kimsenin yapacağı bir şey yokmuş. Çocuklar, kadınlar, erkekler, zenginler, fakirler, soylular ya da sıradan insanlar; hayvanlar bile bu felakete yem olmuş. Sokaklar cesetlerle dolup taşıyormuş. Yetkililer ne yapacaklarını bilmiyorlarmış. Hastalığa yakalananlar çektikleri acıdan bağıra bağıra iki gün içinde ölüyorlarmış." Bazı *bastaixler* şehre doğru koşmaya başladılar. Arnau şaşkın bir halde anlatılanları dinliyordu. Vebalıların boyunlarında, koltuk altlarında ve kasıklarında, kaşıntı veren ve sonrasında patlayan büyük bezeler çıktığını söylüyorlardı.

Bu haber kısa sürede bütün şehre yayıldı. Herkes sahile koşup bilgi alıyor, sonra da dönüp evlerine kapanıyordu.

Bütün Barselona söylentilerle çalkalanıyordu: "Bezeler patladığında içinden şeytanlar çıkıyor. Vebalılar çıldırıp, insanları ısırmağa başlıyor; hastalık böyle bulaşıyor. Gözler ve cinsel organlar yerinden fırlıyor. Eğer biri o bezelere bakarsa hastalanıyor. Bu yüzden başka birisine bulaşmasın diye ölmeden önce bu bölgeleri yakmak gerekiyor. Ben vebayı gördüm!" Konuşmasına bu sözlerle başlayan herkes, birden ilgi odağı haline geliyor, hikâyeyi dinlemek için herkes etrafına toplanıyordu; bu korku ve düşünceler, daha sonra da, onları neyin beklediğinden habersiz olan vatandaşların ağzında ikiye katlanıyordu. Belediye

tek önlem olarak herkese temizlik kurallarına dikkat etmelerini söyledi. Şehirdeki hamamlar dolup taşı . . . bir de kiliseler. Ayinler, toplu dualar, dini alaylar: Bütün bunlar, şehrin üzerine çöken tehlikeyi uzaklaştırmaya yetmedi ve bir ay süren can çekişmeden sonra veba Barselona'yı da vurdu.

İlk kurban tersanede çalışan bir gemi marangozu oldu. Hastanın yanına toplanan doktorlar, kitaplarda okuduklarını onaylayan sahneyi seyretmekten başka bir şey yapamadı.

"Küçük bir mandalina büyüklüğündeler," dedi aralarından biri, adamın boynundaki bezeleri göstererek.

"Siyah, sert ve sıcaklar," dedi bir diğeri, bezelere dokunduktan sonra.

"Ateş için soğuk su ve bez getirin."

"Kanı akıtmak gerek. Eğer akıtırsak bezelerin etrafındaki kanama da durur."

"Bezeleri kesip almak gerekir," dedi bir üçüncüsü.

Diğer doktorlar hastayla ilgilenmeyi bırakıp meslektaşlarına baktılar.

"Kitaplarda alınmaması söyleniyor," dedi bir diğeri.

"Altı üstü bir tersane marangozu. Koltuk altlarına ve kasıklarına da bakalım," dedi diğeri.

Oralarında da siyah sert bezeler vardı. Hastanın bezelerindeki kan, acılı bağırıışları arasında akıtıldı. Adamın kalan bir damla canı da, doktorların vücudunda açtığı deliklerden akıp gitti.

Aynı gün yeni hastalar çıktı ortaya. Ertesi gün, sayıları daha da arttı. Bir sonraki gün daha da çok. Barselonalılar kapandıkları evlerinde korkunç acılar çekerek teker teker ölüyorlardı; hastalık bulaştırmasından korkulan bazı insanlar sokaklara terk ediliyor, can çekişerek orada ölümü bekliyorlardı. Şehir yetkilileri, veba bulaşan evlerin kapılarına, kireçten haçlar yapılmasını emretti-

ler. Vücut temizliğine dikkat edilmesi konusunda ısrarlıydılar. Cesetlerin odun yığınları üzerinde yakılmalarını da emrediyorlardı. İnsanlar derileri kalkana kadar keseleniyorlar, mümkünse hastalara hiç yaklaşmıyorlardı. Ama kimse pirelere karşı önlem almamıştı. Doktorların ve yetkililerin şaşkınlıkları karşısında, hastalık yayılmaya devam etti.

Haftalar geçti. Arnau ve Maria, diğer birçokları gibi, her gün Santa María'ya gidiyor ve Tanrı'nın bir türlü gönderemediği yardımını göndermesi için yalvarıyorlardı. Peder Albert gibi çok sevdikleri, yakınları ve arkadaşları teker teker gözlerinin önünde ölmüştü. Veba, yaşlı Pere ve Mariona'nın da yakasına yapışıp kısa sürede onları dünyadan çekip almıştı. Piskopos şehrin boydan boya dolaşacak bir dua alayı organize etmişti; alay katedralden başlayacak, Mar Sokağı'ndan geçip, Santa María'ya varacak, oradan da, denizin koruyucusu Bakire Ana heykeli alınıp, omuzlarda taşınacaktı.

Bakire Ana, Santa María Meydanı'nda, onu omuzlayacak olan *bastaixlerin* yanında bekliyordu. Adamlar birbirlerine bakıyor, sessizce aralarında olmayan *bastaixlerin* akıbetini merak edip, birbirlerine soruyorlardı. Sorularının cevabı yoktu. Dudaklarını ısırp başlarını öne eğmekle yetiniyorlardı. Arnau, Bakire Anası'nın büyük alaylarda taşınışını hatırladı. Onu omuzlarına alabilmek için adeta birbirleriyle kavga ediyorlardı. Derneğin önde gelenleri ise herkesin Bakire Ana'ya yaklaşabilmeleri için sıra oluşturuyorlardı. Peki ya şimdi... Heykeli havaya kaldırma-ya bile yetecek kadar insan gücü yoktu. O kadar çok kişi mi ölmüştü? Bu daha ne kadar sürecek, Hanımefendimiz? Alay Mar Sokağı'ndan aşağı indi. Arnau alayın önündekilere baktı: Hepsinin başı eğik, ayaklarını sürüyerek yürüyorlardı. Her zaman büyük bir gürültüyle piskoposa katılan o soylular şimdi neredeydiler? Şehir konseyinin beş üyesinden dördü ölmüştü; Yüzler Konseyi'nin dörtte üçü de aynı kaderi paylaşmıştı. Geri kalanlar

şehirden kaçmışlardı. *Bastaixler* sessizce Bakire Ana'yı havayı kaldırıp omuzlarına yükledikten sonra, piskoposun arkasından alaya katıldılar. Santa María'dan çıkıp Born Meydanı'ndan geçip, Santa Clara Manastırı'na vardılar. Burada, rahiplerin ellerindeki tütsülere rağmen, yanık et kokuları etrafı sarmıştı; birçok kişi dua etmek yerine ağlıyordu. San Daniel Kapısı'na geldiklerinde, sola, Nou Kapısı'na, Sant Pere de les Puelles Manastırı'na döndüler; cesetlere basmadan ilerliyor, sokak köşelerinde ya da, onlar için bir daha asla açılmayacak olan beyaz haç işaretli kapılar önünde bekleyen vebalılara bakmamaya çalışıyorlardı. "Hanımefendimiz," dedi Arnau içinden, omuzlarındaki yük, "Neden bu talihsizlik?" Sant Pere'den dua ederek Santa Anna Kapısı'na vardılar. Sonra sola, denize doğru yönelip, Forn dels Arcs'a, oradan da tekrar katedrale yöneldiler.

Halk, yavaş yavaş Kilise'nin ve din mensuplarının felaketin çözümünde etkili olamayacaklarını düşünmeye başladı. Tükene kadar dua etmelerine rağmen, veba yıkıp geçmeye devam ediyordu.

"Dünyanın sonu geldi diyorlar," dedi bir gün Arnau eve girince. "Barselona çıldırmış durumda. Kendilerine kırbaçlayanlar sokaklara dökülmüş." Maria'nın Arnau'ya arkası dönüktü. Arnau karısının ayakkabılarını çıkarmasını bekleyerek, konuşmasına devam etti: "Üstleri çıplak yüzlerce insan sokaklarda yürüyor, ahiret gününün geldiğini söyleyip, günahlarını herkese itiraf ediyorlar ve sırtlarını kırbaçlıyorlar. Bazılarının derileri soyulmuş bile ama devam ediyorlar...", Arnau önünde diz çökmüş olan Maria'nın başını okşadı. Kız cayır cayır yanıyordu. "Ne...?"

Kızın çenesini tuttu. Olamazdı. Ona bir şey olamazdı. Maria çakmak çakmak gözlerini Arnau'ya doğru kaldırdı. Terliyordu. Bütün yüzüne kan hücum etmişti. Arnau başını biraz daha kaldırıp boynuna bakmak istedi ama kız acıyla inledi.

"Hayır sen hastalanamazsın!" dedi Arnau.

Kocasının önünde diz çökmüş, ayakkabısının bağlarını çözen Maria, bakışlarını Arnau'ya dikti. Gözyaşları yanaklarından süzülüyordu.

"Tanrım, hayır, sen hastalanamazsın. Tanrım, hayır!" Arnau da kızın karşısında diz çöktü.

"Git, Arnau," dedi Maria kekeleyerek, "benim yanımda durma."

Arnau karısına sarılmaya çalıştı ama omuzlarını tuttuğunda Maria tekrar acı ile inledi.

"Gel," dedi onu yavaşça yerden kaldırarak. Maria hıçkırıklar arasında Arnau'dan tekrar oradan uzaklaşmasını istedi. "Seni nasıl bırakırım? Sen sahip olduğum her şeysin . . . sahip olduğum tek şeysin! Ben sensiz ne yaparım? Bazıları iyileşiyor, Maria. Sen de iyileşeceksin. Sen de." Karısını teselli etmeye çalışarak yatak odasına götürdü ve yatağa yatırdı. İşte o zaman, o güzel boynunun karardığını gördü. "Bir doktor bulun!" diye bağırdı, pencereyi açıp aşağı sarkarak.

Kimse onu duymuşa benzemiyordu. O gece, bezeler Maria'nın boynunu ele geçirirken, biri gelip kapıya haç işareti yaptı.

Arnau'nun yapabildiği tek şey, Maria'nın alnına soğuk su ile ıslatılmış bezler koymak oldu. Yatağa uzanmış kadın, tir tir titriyordu. En ufak harekette korkunç ağrılar çekiyor, o güçsüz iniltileri Arnau'nun tüylerini diken diken ediyordu. Maria boş boş tavana bakarken, Arnau karısının boynundaki bezelerin nasıl büyüdüğünü, derisinin nasıl siyahlaştığını gördü. "Seni seviyorum, Maria, bunu kaç kez sana söylemek istedim?" Karısının elini tuttu ve yatağın yanında diz çöktü. Bütün geceyi karısının elleri elinde, onunla birlikte terleyerek ve titreyerek, onun çektiği her acıda gökyüzüne haykırarak geçirdi.

KIZI, EVLERİNDEKİ EN GÜZEL çarşafa sardı ve ölüleri toplayan at arabasını bekledi. Onu sokakta bırakamazdı. Görevlilere kendi elleriyle teslim edecekti ve böyle de yaptı. Arabayı çeken atların yorgun nal seslerini duyduğunda, Maria'nın cesedini alıp sokağa indirdi.

"Elveda," dedi alnından öperek.

Elleri eldivenli, yüzleri kalın bezlerle örtülü görevliler, Arnau'nun Maria'nın yüzünü açıp onu öptüğünü görünce şaşırdılar. Kimse, çok sevdikleri bile olsa, vebalılara yaklaşmak istemiyor, onları sokaklara terk ediyor ya da yatakta ölü buldukları yakınlarını alıp götürmeleri için görevlileri çağırıyorlardı. Arnau kansasını onlara teslim etti. Arnau'nun hareketlerini garipseyen adamlar da, Maria'yı onlarca ölünün bulunduğu arabaya itina ile yerleştirdiler.

Gözleri yaşlı Arnau, at arabasının uzaklaşıp, Barselona sokaklarında kayboluşunu seyretti. Bir sonraki kurban o olacaktı: Evine girdi ve Maria'ya kavuşma arzusu ile oturup ölümü bekledi. Üç gün boyunca evden çıkmayıp, boynunu elleyerek bezeleri yokladı. Sonunda Tanrı'nın henüz onu yanına çağırmayacağına ikna oldu.

Arnau sahilde yürüyor, lanetli şehre doğru yaklaşan dalgaları tekmeliyordu; sefilliğe, hastalığa ve evlerin pencerelerinden yükselen hıçkırıklara yabancı bir halde, Barselona sokaklarında dolaştığı bir gün, bir şey onu Santa María'ya doğru itti. İnşaat durmuş, iskeleler boş, taşlar da yerde birilerinin onlarla ilgilenmesini bekliyorlardı. Ama insanlar kiliseye akın etmekten vazgeçmemişlerdi. İçeri girdi. İnananlar henüz yapımı bitmeyen büyük sunağın etrafında toplanmış, ayakta ya da diz çökmüş dua ediyorlardı. İnşaat halinde olan kilisenin kubbeleri daha örtülmemiş olmasına rağmen, içerisi, halkın peşini bırakmayan ölüm kokusunu dindirmek için yakılmış yoğun tütsüyle kaplıydı. Tam Bakire Anası'na yaklaşırken, kürsüdeki rahip yüksek sesle inananlara seslendi.

"Bilin ki, Yüce Papamız VI. Clemente yayınladığı fermanla, Yahudilerin, bu felaketin sebebi olmadıklarını açıklamıştır. Hastalık, Hristiyan halkına Tanrı tarafından gönderilmiştir." İçerdekilerden bir uğultu yükseldi. Herkes aynı fikirde değildi. "Dua edelim," dedi rahip, kendinizi Tanrı'ya emanet edin..."

Vaazdan sonra birçok kişi yüksek sesle tartışarak Santa María'dan çıktılar.

Arnau verilen bu vaazı dikkate almadan, Altísimo Şapeli'ne doğru yöneldi. Yahudiler mi? Yahudilerin veba ile ne ilgisi var? Küçük Bakire Anası her zamanki yerinde onu bekliyordu. *Bastaixlerin* mumları da ona eşlik ediyordu. Mumları kim yakmıştı acaba? Tütsü bulutu içeriye kaplamıştı. Arnau annesinin yüzünü net olarak göremedi. Gülümsemiyordu. Dua etmek istedi ama yapamadı. "Neden buna izin verdin, anne?" Maria'yı, çektiği acıyı ve kızın vücudundaki bezeleri hatırlayıp ağlamaya başladı. Bu bir cezalandırmaydı aslında, ama onu asıl hakeden kendisi olmuştu, Aledis'le karısını aldatarak günah işlemiş olan oydu.

Ve orada Bakire Anası'nın önünde, bir daha asla şehvetin kendisini günaha sürüklemesine izin vermeyeceğine yemin etti. Maria'ya karşı boynunun borcuydu bu.

"BİR ŞEY Mİ OLDU, EVLAT?" diye birinin kendisine sorduğunu duydu Arnau. Dönüp baktığında biraz önce inananlara vaaz veren rahibi gördü. "Merhaba, Arnau," dedi rahip, Santa María'da çalışan *bastaixlerden* biri olduğunu görünce. "Bir şey mi oldu?" diye tekrar sordu.

"Maria."

Rahip başını salladı..

"Onun için dua edelim."

“Hayır, peder” diye Arnau karşı geldi, “Henüz değil.”

“Sadece Tanrı’da teselli bulabilirsin, Arnau.”

Teselli mi? Nasıl teselli bulabilirdi ki? Arnau Bakire Anası’nı görmeye çalıştı ama içerideki duman buna engel oldu.

“Dua edelim...,” diye ısrar etti rahip.

“Şu Yahudiler meselesi nedir?” diye sözünü kesti Arnau, bir kaçış yolu arayarak.

“Bütün Avrupa, vebanın Yahudiler yüzünden çıktığına inanıyor.” Arnau bakışlarıyla onu sorguladı. “Cenevrede, Chillon Şatosu’nda bazı Yahudiler, Savoylu bir Yahudinin, hahamlar tarafından hazırlanan bir zehirle, bütün kuyuları zehirlediğini itiraf etmişler.”

“Peki bu doğru mu?” diye sordu Arnau.

“Hayır. Papa zaten böyle olmadığını ilan etti ama insanlar bir suçlu arıyor. Şimdi dua edelim mi?”

“Siz benim yerime edin, peder.”

Arnau Santa María’dan ayrıldı. Meydanda, kendilerini kırbaçlayanlarla karşılaştı. “Günah çıkar!” diye bağıryorlardı sırtlarını kırbaçlamaya devam ederek. “Dünyanın sonu geldi!” diye tükürükler saçarak bağıryordu bazıları. Arnau sırtlarından ayaklarına kadar akan kanları gördü. Yüzlerine, yuvalarından fırlamış o gözlerine baktı.

Montcada Sokağı’na doğru koşarak kaçtı. Orada sessizlik hakimdi . . . ama tuhaf bir şeyler vardı. Kapılar! Montcada Sokağı’ndaki köşklerin sadece birkaçının kapısında kireçten haç işareti gördü. Arnau birden kendini Puiglerin sarayının önünde buldu. Onların kapısı da temizdi; pencereler kapalı ve içeride yaşam belirtisi yoktu. Sığındıkları yerde vebanın yakalarına yapışmasını, Maria’nun çektiği acıları çekmelerini diledi. Arnau kendini kırbaçlayanlardan kaçarkenki hızından daha hızlı kaçtı oradan.

Montcada Sokağı ile Carders Sokağı'nın birleştiği yere vardığında, Arnau bu sefer ellerinde sopalar, kurmalı yaylar ve kılıçlar olan, öfkeden çıldırmış bir grupla karşılaştı. "Herkes çıldırmış," diye düşündü. Şehrin tüm kiliselerinde verilen vaazlar anlaşılan hiçbir işe yaramamıştı. Papa VI. Clemente'nin fermanı, öfkesini kusmak isteyen insanların ruhlarını sakinleştirememişti. "Hadi, Yahudi mahallesine!" diye bağırıklarını duydu. "Kafirler! Katiller! Günah çıkarın!" Kırbaçlılar da oradaydı ve etrafa kan saçarak kendilerini cezalandırmaya devam ediyorlardı.

Arnau sessizce bu caniler ordusunu takip edenlerin arasına katıldı. Aralarında vebalılar da vardı. Bütün Barselona Yahudi mahallesine akın etti ve alçak surları olan bu mahalleyi dört bir yandan kuşattı. Kimileri kuzeye, hahamın evinin yanına yerleştiler; kimileri batıya, şehrin eski Roma surlarına; kimileri doğuya, Bisbe Sokağı'na; Arnau'nun da aralarında olduğu grup ise güneye, Castell Nou'nun karşısına, Boquería Sokağı'na. Bağırışlar sağır eden cinstendi. Halk intikam istiyor ama şimdilik kapıların önünde, ellerindeki sopaları ve kurmalı yayları sallayarak sadece bağırıyorlardı.

Arnau, çok eskiden, anne diyebilmek için aradığı Bakire Ana heykelini görmek için Joan ile birlikte girip kovulduğu Sant Jaume Kilisesi'nin merdivenlerinde kendine bir yer buldu. Sant Jaume, Yahudi mahallesinin güney surlarının karşısındaydı. Arnau yüksekten olup biteni görebiliyordu. Yargıcın komutanlığındaki kralın askerleri, Yahudi mahallesini savunmak için toplanmışlardı. Saldırmadan önce, vatandaşlardan bir grup yargıca yaklaşıp, ordusunu geri çekmesini istedi; kırbaçlılar bağırıyor, grubun etrafında dans ediyorlardı. Tüm bu kalabalık, görmedikleri Yahudilere tehditler savuruyordu.

"Geri çekilmeyecekler," dediğini duydu Arnau bir kadının.

"Yahudiler kralın malıdır, sadece krala hesap verirler," dedi bir diğeri. "Eğer Yahudiler ölürse kral onlardan aldığı bütün vergileri kaybedecek..."

“Ve o tefecilerden aldığı bütün kredileri de,”

“Sadece bunlar değil,” dedi bir üçüncüsü; “Eğer Yahudiler ölürse, kral Barselona’ya geldiğinde Yahudilerin ona verdikleri eşyaları da kaybedecek.”

“Soylular da yerde yatacaklar,” dedi biri kahkahalar arasında. Arnau da gülümsemesine engel olamadı.

“Vali kralın haklarını koruyacaktır,” dedi bir kadın.

Ve öyle de oldu. Vali pes etmedi. Aralarındaki konuşma bitince, aceleyle kendini Yahudi mahallesinin içine kapattı. Halkın beklediği işaret de buydu ve daha kapılar kapanmadan surlara en yakın olanlar öne atıldılar. Havada sopalar, oklar, taşlar uçuşuyordu. Kuşatma başlamıştı.

Arnau gözleri nefretten kör olmuş vatandaşların dağınık bir şekilde kapılara ve surlara nasıl atladığını gördü. Başlarında kimse yoktu; etraftaki en düzenli şey surların önünde durmuş ve kendilerine işkence etmeye devam eden kırbaçlıların, vatandaşları surlara tırmanmaya ve kafirleri öldürmeye çağıran bağırışlarıydı. İlk saldırı anında kralın askerlerinin kılıçları birçok kişiyi öldürdü, ama Yahudi mahallesi dört bir yanından kuşatılmıştı. Birçok insan askerleri aşıp, Yahudilerle yüz yüze mücadele etmeyi başardı.

Arnau iki saat boyunca Sant Jaume Kilisesi’nin merdivenlerinden ayrılmadı. Mücadele edenlerin savaş naraları, ona asker olduğu günleri hatırlattı: Bellaguarda ve Castell-Rosselló. Yere yığılanların yüzleri, Arnau’nun bir zamanlar öldürdüğü insanların yüzleriyle karışıyordu; etraftaki kan kokusu onu bir an için Rosellón’a, o saçma savaşa sürükleyen söylediği yalanlara, Aledis’e, Maria’ya götürdü . . . ve katliamı seyrettiği o yüksek merdivenleri terk etti.

Maria’yı ve onu savaşa gitmeye zorlayan olayları düşündü. Düşünceleri aniden kesiliverdi. Castell de Regomir yakınlarında duyduğu bağırışlar onu gerçek hayata döndürdü.

“Kafirler!”

“Katiller!”

Arnau bu sefer de elleri sopalı ve bıçaklı yirmi kişilik bir grupla karşılaştı. Gurup bütün yolu kaplamış, pencereye yapıp onlara bakanlara hakaretler savuruyordu. Neden ölüleri için ağlamakla yetinmiyorlardı ki? Durmadı ve sağa sola dirseklerini savurarak aralarından geçip yoluna devam etti. Bir an grubun etrafında toplandığı noktaya baktı: Bir evin kapısının önünde kanlar içinde Arap bir köle, göğüslerinde sarı işaret taşıyan üç çocuğun üzerine sinmiş onları korumaya çalışıyordu. Kendi ni aniden saldırganları Arap kölenin arasında buldu. Sessizlik oldu ve çocuklar korkuyla dolu küçük yüzlerini gösterdiler. Arnau onlara baktı; Maria’ya çocuk veremediği için çok pişmandı. Çocukların küçük kafalarının üzerinden geçen bir taş Arnau’yu sıyırdı. Arap köle, Arnau ile taşın arasına girdi. Midesine isabet eden bu taşın verdiği acıdan kıvranmaya başladı. Küçük yüzler doğrudan Arnau’ya baktılar. Karısı çocukları çok seviyordu; Hristiyan, Arap ya da Yahudi, hiç fark etmezdi. Sahilde, sokaklarda hep onları izlerdi . . . gözlerini onlardan ayırmaz, sonra da dönüp Arnau’ya bakardı...

“Çekil! Çık oradan,” dediğini duydu Arnau, arkasında.

“Bu çocuklara ne yapmak istiyorsunuz?” diye sordu.

Elleri bıçaklı birçok adam karşısına geçtiler.

“Onlar birer Yahudi,” diye cevap verdiler bir ağızdan.

“Peki sadece bu yüzden mi onları öldüreceksiniz? Anne balarını öldürdüğünüz yetmiyor mu?”

“Kuyuları zehirlediler,” dedi bir diğeri. “İsa’yı öldürdüler. Kafir törenleri için Hristiyan çocukları öldürüyorlar. Evet, açıp kalplerini alıyorlar . . . kutsal ekmek ve şarabı alıyorlar.” Arnau onları dinlemiyordu. Burnunda hâlâ Yahudi mahallesindeki kan kokusu vardı... Castell-Rosselló’daki. En yakınındaki adamı tutup yüzüne bir yumruk attı ve bıçağını çıkarıp oradakileri tehdit etti.

"Hiç kimse bu çocuklara zarar veremeyecek!"

Saldırganlar Arnau'nun bıçağı nasıl tuttuğunu, nasıl savurduğunu ve onlara nasıl baktığını gördüler.

"Hiç kimse bu çocuklara zarar veremeyecek!" dedi tekrar. "Yahudi mahallesine, askerlerle, erkeklerle dövüşmeye gidin."

"Sizi öldürecekler," diye Arnau'yu uyardı arkasındaki Arap köle.

"Kafir!" diye bağıldılar gruptan.

"Yahudi!"

Ona hep ilk saldıran olmayı, düşmanını hazırlıksız yakalamayı, rakibini korkutmayı öğretmişlerdi. Arnau "Sant Jordi!" bağırışlarına en yakın olanlara bıçağıyla saldırdı. Hançerini adamlardan birinin karnına sapladı. Sonra arkasını dönerek bir diğerine. Etraftakiler geri çekilmeye başladı. Hançeri, birden fazla adamın göğsünü delmişti bile. Yerde yatanlardan biri Arnau'nun baldırına hançerini geçirdi. Arnau ona baktı, saçlarından tuttu, kafasını arkaya attı ve boğazını kesti. Etrafa kanlar fışkırdı. Yerde üç adam yatıyordu. Diğerleri de yavaş yavaş çekilmeye başladılar. "Avantajlı değilsen kaç," diye tavsiye etmişti hocaları. Arnau tekrar birine saldıracakmış gibi yaptı. Ondan uzaklaşmak isteyen adamlar, kaçarken birbirlerine takılıp düşüyorlardı. Sol eliyle arkasına bakmadan Arap köleyi yanına çağırdı. Çocukların titremesini bacaklarında hissedince, geri geri, saldırganları gözden kaçırmadan denize doğru koşmaya başladılar.

"Sizi Yahudi mahallesinde bekliyorlar," diye saldırganlara bağırırken, bir yandan da çocukları itekliyordu.

Eski Castell de Regomir Kapısı'na geldiklerinde, hızlı hızlı koşmaya başladılar. Arnau fazla bir açıklama yapmadan, çocukların Yahudi mahallesine gitmelerine engel olmuştu.

Çocukları nereye saklayabilirdi? Onları Santa María'ya götürdü. Kapıya vardıklarında birden durdu. Bulundukları yerden

henüz inşaatı bitmemiş kilisenin içini görebiliyorlardı.

"Herhalde çocukları bir Hristiyan kilisesinin içine sokmayı düşünmüyorsunuz," dedi Arap köle, nefes nefese.

"Hayır," diye cevap verdi Arnau. "Ama çok yaklaşıcağız."

"Neden evimize dönmemize izin vermediniz?" diye sordu kız, üç çocuktan en büyüğü.

Arnau baldırını elledi. Yarasından oluk oluk kan akıyordu.

"Çünkü insanlar evlerinize saldırıyor," diye cevapladı. "Sizi vebayı yaymakla suçluyorlar. Kuyuları zehirlediğinizi söylüyorlar." Hiç kimse bir şey söylemedi. "Çok üzgünüm," diye ekledi Arnau.

İlk tepki veren Müslüman köle oldu.

"Burada kalamayız," dedi köle, Arnau'nun bacağındaki yarayla ilgilenmeye zaman olmadığını kasederek. "Nasıl uygun görürseniz öyle yapın, ama çocukları saklayın."

"Peki ya sen?" diye sordu Arnau.

"Çocukların ailelerine neler olduğunu öğrenmeliyim. Sizleri nasıl bulabilirim?"

"Bulamazsın," diye cevap verdi Arnau, kölenin o eski Roma mezarlığını bulamayacağını düşünerek. "Ben seni bulurum. Gece yarısı sahile gel, yeni balık tezgâhlarının karşısına." Köle tamam anlamında başını salladı; tam ayrılacaklarken Arnau ekledi: "Eğer üç gece gelmezsen, ölmüş olduğunu düşüneceğim."

Müslüman yine başını salladı ve o koca siyah gözleriyle Arnau'ya baktı.

"Teşekkürler," dedi Yahudi mahallesine doğru koşmaya başlamadan önce.

Çocuklardan en küçük olanı onun arkasından fırladı ama Arnau çocuğu yakalayarak buna engel oldu.

O İLK GECE MÜSLÜMAN buluşma yerine gelmedi. Gece yarısından sonra Arnau onu üç saat beklemişti; uzaktan Yahudi mahallesinden gelen gürültüleri duyuyordu. Gecenin karanlığında, Yahudi mahallesinde çıkan yangınlar ateş toplarını andırıyordu. Orada öyle beklerken bütün gün olanları düşünme fırsatı buldu. Bakire Anası'nın tam altında, Santa María'nın sunağının alt kısmundaki eski Roma mezarlığında üç Yahudi çocuk saklamıştı. Yıllar önce Joanet ile birlikte keşfettikleri bu mezarlığın girişi hiç değişmemişti. Born Kapısının merdivenleri henüz bitmemiş, bu yüzden içeri girmeleri kolay olmuştu; yine de etraftaki nöbetçilerin devriye gezmeleri, dördünün de yaklaşık bir saat çömelip, sokakta, sessizce tahta merdiven boşluğundan içeri girme fırsatı beklemelerine neden olmuştu.

Çocuklar ağızlarını açmadan karanlığın içinde tünele girip onu izlediler. Arnau çocuklara kötü sürprizlerle karşılaşmamaları için hiçbir şeye dokunmamalarını tembihledi. O anda üç çocuk da korkudan ağlamaya başladı ve Arnau onları nasıl susturacağını bilemiyordu. Maria'nın bu durumda ne yapması gerektiğini bildiğinden emindi.

"Onlar sadece birer ölü diye bağırdı çocuklara ve vebadan ölmediler. Neyi tercih edersiniz?: Burada ölülerle birlikte hayatta kalabilmeyi mi, yoksa dışarı çıkıp ölmeyi mi?" Çocukların ağlaması birden kesildi. "Şimdi dışarı çıkıp mum, su ve yiyecek arayacağım. Anlaşıldı mı? Anlaşıldı mı?" diye tekrarladı çocukların suskunlukları karşısında.

"Anlaşıldı," dedi kız.

"Şimdi beni iyi dinleyin. Sizin için hayatımı tehlikeye attım ve burada, Santa María Kilisesi'nin altında üç Yahudi çocuğu sakladığımı öğrenirlerse, beni mahvederler. Yani eğer döndüğümde burada olmayacaksanız, hayatımı tehlikeye sokma niyetinde değilim. Ne diyorsunuz? Beni burada bekleyecek misiniz, yoksa sokağa mı döneceksiniz?"

“Bekleyeceğiz,” dedi kız, kararlı bir şekilde.

Arnau’yu bomboş bir ev karşıladı. Elini yüzünü yıkadı ve yarasını tedavi etmeye çalıştı. Yarayı bir bezle sardı. Eski matarasını suyla doldurdu, eline bir yağ lambası aldı, bir parça ekmek ve salamura etle birlikte, kendi kendine konuşarak Santa María’ya döndü.

Çocuklar bıraktığı yerden kıpırdamanuşlardı. Arnau, çocukları sakinleştirmek için gülümseyerek lambayı yaktığında, üç yavrunun kormuş ifadeleriyle karşılaştı. Kız diğer iki küçüğe sarılmıştı. Üçü de esmer, uzun, temiz saçlı, kar beyaz dişleri olan güzel çocuklardı. Özellikle de kız.

“Kardeş misiniz?” diye sordu Arnau.

“Biz kardeşiz,” dedi kız, en küçük olanını işaret ederek. “O ise komşumuz.”

“O halde bütün olanlardan sonra tanışmalıyız. Benim adım Arnau.”

Kız gülümsedi: Onun adı Raquel, kardeşininki Jucef ve komşularınıninki de Saul idi. Çocuklar göz ucuyla etrafa bakınırken, Arnau onlara sorular sormaya devam etti. Yaşları on üç, altı ve on birdi. Barselona’da doğmuşlar ve aileleriyle Yahudi mahallesinde yaşıyorlardı. Arnau onları canilerin elinden kurtardığında evlerine dönüyorlardı. Sahat adını verdikleri köle, Raquel ve Jucef’in ailesinin kölesiydi ve eğer sahile geleceğini söylediyse, muhakkak gelecekti; hiçbir zaman onları hayal kırıklığına uğratmamıştı.

“Peki,” dedi Arnau hikâyeyi dinledikten sonra. “Şimdi etrafa biraz bakalım. En son buraya sizin yaşlarınızdayken gelmiştim.” Bu söylediklerine tek gülen kendisi oldu. Dizleri üzerinde elinde lambayla tünelin ortalarına doğru yürüdü. Çocuklar yere çömelmiş, oldukları yerde, etraftaki mezarlara ve iskeletlere bakarak beklediler. “Ortalığın sakinleşmesini beklerken bizi burada kimse bulamayacak.”

"Peki ya anne babamız öldüyse ne olacak?" diye sözünü kesti Raquel.

"Bunları düşünme, onlara hiçbir şey olmayacak. Bakın buraya gelin. Burada hiçbir mezarın olmadığı bir yer var. Biraz sıkışsak, sanırım dördümüz de sığabiliriz. Hadi!" oldukça ısrar etmesi gerekti.

Sonunda başardı ve dördü de bu küçük alanda yere çöktüler. Bu eski Roma mezarlığı, Arnau'nun onu ilk gördüğü gibiydi. Etrafta küçük piramit şeklinde mezarlar ve büyük küpler içinde cesetler vardı. Arnau elindeki lambayı bu küplerden birinin üzerine bıraktı ve getirdiği yiyecekleri çocuklara uzattı. Çocuklar kana kana su içtiler ve sadece ekmek yediler.

"Bunlar *koşer* değil," dedi kız, salamura eti gösterip, geri çevirdiği için özür dileyerek.

"*Koşer* mi?"

Raquel Arnau'ya *koşerin* ne olduğunu ve Yahudi cemaatinin helâl et yiyebilmesi için hayvanın nasıl kesildiğini anlattı. Bu arada iki küçük çocuk kızın kucağında uykuya dalmışlardı bile. Kız onları uyandırmamak için kısık sesle Arnau'ya sordu:

"Peki sen söylediklerine inanmıyor musun?"

"Ne söylüyorlarmış?"

"Kuyuları zehirlediğimize."

Arnau cevap vermeden önce birkaç saniye bekledi.

"Vebadan ölen Yahudi oldu mu?" diye sordu.

"Hem de çok."

"O zaman inanmıyorum," dedi. "Hayır inanmıyorum."

Raquel de uykuya daldıktan sonra Arnau tünelden çıkıp sahile doğru yöneldi.

YAHUDİ MAHALLESİNE YAPILAN saldırı iki gün sürdü. Bu iki gün boyunca, kralın elindeki az sayıda asker ve Yahudi mahallesinin yaşayanları birlikte, Hıristiyanlık adına saldıran çıldırmış bir halkın yağmalamalarına ve linç etmelerine karşı gelmeye çalıştılar. Sonunda kral yeterli gücü gönderdi ve durum normale döndü.

Üçüncü gece, sahipleriyle birlikte mücadele etmiş olan Sahat, Arnau ile buluşmak için kararlaştırdıkları yere, şehrin sahiline geldi.

“Sahat!” diye bir ses duydu gecenin karanlığında.

“Senin burda ne işin var?” diye sordu köle, boynuna atlayan Raquel’e.

“Hıristiyan adam çok hasta.”

“Acaba...?”

“Hayır,” diye sözünü kesti kız, “Veba değil, vücudunda beze yok. Sorun bacağında. Yarası iltihap kaptı ve ateşi çok yüksek. Yürüyemiyor.”

“Peki çocuklar?” diye sordu köle.

“Çocuklar iyi, ya...?”

“Hepinizi bekliyorlar.”

Raquel, köleyi Santa María’nın Born Kapısı’ndaki merdiven boşluğuna götürdü.

“Burası mı?” diye sordu köle, kızın içeri daldığını görünce.

“Sessiz ol,” dedi kız. “Beni takip et.”

İkisi de tünele girip mezarlığa kadar yerde süründüler. Herkes Arnau’yu oradan çıkarmak için seferber oldu; Sahat ellerinden tutup arka arka sürüklüyor, çocuklar da ayaklarından itiyorlardı. Arnau bilinçsizdi. Beşi birlikte, Arnau kölenin omuzlarında, çocuklar da Sahat’ın yanında getirdiği Hıristiyan giysilerini giyerek oradan çıkıp Yahudi mahallesinin yolunu tuttular.

Mahallenin kapısına vardıklarında nöbet tutan kralın askerine Sahat bütün olanları ve bu yüzden çocukların göğüslerinde sarı işareti taşımadığını anlattı. Arnau'ya gelince, onun ateşi çok yüksek, doktora ihtiyacı olan bir Hristiyan olduğunu söyledi. Asker Arnau'nun alnına dokunduğunda korkuyla geri çekildi. Muhtemelen vebalı olduğunu düşünmüştü. Her şeye rağmen Yahudi mahallesinin kapılarını açtıran ise, Sahat'ın, kralın askerinin eline cömertçe bıraktığı bir kese dolusu altın olmuştu.

“Bu çocuklara kimse zarar veremeyecek. Baba, neredesiniz? Neden, baba? Sarayda tahıl var. Maria, seni seviyorum...” Arnau böyle sayıklamaya başladığında, Sahat çocukları odadan çıkartıyor, Raquel ve Jucef’e, Arnau’nun yattığı yerden Rosellón’daki askerlere karşı savaşmaya başlaması ve bu yüzden yarasının açılması tehlikesine karşı onu hareketsiz hale getirmesine yardım etmesi için, babaları Hasdai’yi çağırma- larını söylüyordu. Sahip ve köle yatağın ucunda oturup Arnau’ya bakıyorlar, kadın kölelerden biri de alnına soğuk suyla ıslatılmış bezler koyuyordu. Böyle bir hafta geçti. En başarılı Yahudi doktorlar ve Crescas Ailesi’nin bütün üyeleri, özellikle de köle Sahat, gece gündüz Arnau’yla ilgilendi.

“Yara çok önemli değil,” dedi doktorlar, “Ama iltihap bütün vücudu kaplamış.”

“Yaşayacak mı?” diye sordu Hasdai.

“O güçlü bir adam,” demekle yetindi doktorlar evden ayrılmadan önce.

“Sarayda tahıl var!” diye tekrar bağırdı Arnau, birkaç dakika sonra.

“O olmasaydı hepimiz ölecektik,” dedi Sahat.

“Biliyorum,” diye karşılık verdi Hasdai.

“Neden yaptı acaba? O bir Hıristiyan.”

“İyi bir insan.”

Geceleyin Arnau bu sessiz evde dinlenirken, Sahat da ibadethanesine gidip diz çöküyor, Hıristiyan adam için dua ediyordu. Gündüzleri de sabırlı bir şekilde su ve doktorun hazırladığı

karışımları ona içiriyordu. Raquel ve Jucef sık sık odanın kapısından bakıyor, Sahat da Arnau'nun sayıklamadığı zamanlarda çocukların içeri girmesine izin veriyordu.

"O bir savaşçı," dedi bir gün Jucef, gözlerini kocaman açarak.

"Eminim öyledir," diye cevap verdi Sahat.

"Bir *bastaix* olduğunu söyledi," diye düzeltti Raquel.

"Mezarlıkta bize bir savaşçı olduğunu söyledi. Belki de savaşçı bir *bastaixtir*."

"Susman için öyle söyledi."

"Bahse girerim o bir *bastaix*," dedi Hasdai. "Bunu sayıkladıklarından anladım."

"O bir savaşçı," diye ısrar etti küçük çocuk.

"Bilmiyorum Jucef." Köle çocuğun siyah saçlarını okşadı. "Neden iyileşip bize kendisinin her şeyi anlatmasını beklemiyoruz?"

"İyileşecek mi?"

"Elbette. Bir savaşçının bacağındaki bir yara yüzünden öldüğünü hiç duydun mu?"

Çocuklar odadan çıkınca, Sahat Arnau'nun yanan alnına dokunuyordu. "Senin sayende hayatta kalanlar sadece çocuklar değil, Hristiyan adam. Bunu neden yaptın? Bir köle ve üç Yahudi çocuk için seni hayatını tehlikeye sokmaya iten şey neydi? Yaşamalısın. Seninle konuşmak, sana teşekkür etmek istiyorum. Ayrıca Hasdai çok zengin bir adamdır. Bu yaptığının karşılığını sana ödeyecektir."

Birkaç gün sonra Arnau kendine gelmeye başladı. Bir sabah Sahat alnını ellediğinde, ateşinin oldukça düşmüş olduğunu fark etti.

"Allahım sana şükürler olsun, dualarımı kabul ettin."

Hasdai de, Arnau'nun iyileşiyor olduğunu gördüğünde rahat bir nefes aldı.

"Yaşayacak," dedi çocuklarına dönüp.

"Bana katıldığı savaşları anlatacak mı?"

"Bilemiyorum oğlum..."

Jucef hayali bir grup saldırgan karşısında hançerini savurmaya başladı. Tam yere düşen bir adamın boğazını kesecekti ki, ablası kolundan tuttu.

"Jucef!" diye bağırdı kız.

Hastaya doğru döndüklerinde Arnau'nun açık gözleriyle karşılaştılar. Jucef birden şaşırdı.

"Kendini nasıl hissediyorsun?" diye sordu Hasdai.

Arnau cevap vermeye çalıştı ama ağzı kupkuruydu. Sahat ona bir bardak su uzattı.

"İyiym," diyebilirdi suyu içtikten sonra. "Çocuklar nasıl?"

Jucef ve Raqeul yatağın başucuna yaklaştılar. Arkalarında da babaları vardı. Arnau gülümsedi.

"Merhaba," dedi Arnau.

"Merhaba," diye cevap verdi çocuklar.

"Peki ya Saul?"

"O da iyi," dedi Hasdai, ama şimdi dinlenmelisin. Hadi çocuklar biz çıkalım.

"İyileştiğin zaman bana katıldığın savaşları anlatacak mısın?" diye sordu Jucef, babası ve ablası onu odadan çıkartmadan önce.

Arnau evet anlamında başını salladı ve zorlukla gülümsedi.

Ateş yavaş yavaş yok oldu ve yarası da kapanmaya başladı. Arnau kendini her iyi hissettiğinde, Sahat ile sohbet ediyordu.

"Teşekkürler," dedi ilk olarak köleye.

"Bana daha önce de teşekkür ettin, hatırlamıyor musun? Neden . . . bunu neden yaptın?"

"Çocukların gözleri . . . karım onlara zarar gelmesine asla izin vermezdi..."

"Maria mı?" diye sordu Sahat, Arnau'nun sayıklamalarını hatırlayarak.

"Evet," diye cevap verdi Arnau.

"Ona burada olduğunu söylememizi ister misin?" Arnau dudaklarını ısırды ve hayır anlamında başını salladı. "Haber vermemizi istediğin biri var mı?" Köle, Arnau'nun yüzünde beliren üzüntülü ifadeyi görünce bu konuda soru sormaktan vazgeçti.

"Kuşatma nasıl bitti?" diye sordu Arnau bir başka gün Sahat'a.

"Kadın erkek toplam iki yüz kişi öldürüldü, birçok ev yağmalandı ve ateşe verildi."

"Ne büyük bir felaket!"

"O kadar da büyük değil," dedi Sahat. Arnau ona şaşkınlıkla baktı. "Barselona'daki Yahudi mahallesinin şansı yaver gitti. Doğu'dan Kastilya'ya kadar birçok Yahudi acımasızca öldürüldü. Üç yüz ilden fazlası yerle bir edildi. Almanya'da İmparator IV. Carlos'un kendisi, bir Yahudi'yi öldüren ya da Yahudi mahallesini yok eden suçluları affedeceğini söyledi. Kralınız Barselona'da, Yahudi mahallesini korumak yerine bir Yahudi'yi öldüreni affetseydi neler olurdu düşünebiliyor musun?" Arnau gözlerini kapadı ve hayır anlamında başını salladı. "Mainz'de altı bin Yahudi'yi sırığa bağlayıp yaktılar. Strazburg'da iki bin Yahudi'yi aynı anda büyük bir ateşin içine attılar. Aralarında çocuklar ve kadınlar da vardı. İki bin kişi birlikte..."

ÇOCUKLAR ARNAU'NUN ODASINA sadece babaları hasta adamı ziyaret ettiğinde girebiliyorlardı. Bir gün Arnau yataktan kalkıp ilk adımlarını attığında, Hasdai tek başına yanına geldi. Bu uzun boylu, zayıf, uzun ve siyah cılız saçlı, kanca burunlu derin bakışlı adam karşısına oturdu.

"Bilmelisin ki...", dedi üzgün bir sesle, "yani zaten biliyordur," diye düzeltti, "senin rahiplerin, Hristiyanlarla Yahudilerin aynı çatı altında yaşamalarını yasaklıyorlar."

"Merak etme, Hasdai, yürür yürümez...",

"Hayır," diye sözünü kesti Yahudi; "evimden gitmen gerektiğini söylemiyorum. Hayatını tehlikeye atarak çocuklarımı mutlak bir ölümden kurtardın. Bana ait olan her şey bundan sonra senindir de. Sana ebediyen minnettar kalacağım. Bu evde istediğin kadar kalabilirsin ve eğer kalırsan ailem ve ben bundan şeref duyarız. Amacım sadece, özellikle de eğer kalmaya karar verirsen, seni uyarmaktı. Hiç kimse ve buna Yahudi cemaati de dahil, bizden bu durumu öğrenmeyecek; için rahat olabilir. Tabii kararı sen vermelisin. Ama yine de bizimle kalmak istersen, buna çok memnun olacağımızı bilmeni isterim. Cevabın nedir?"

"Eğer kalmazsam oğluna savaş hikâyelerini kim anlatacak?"

Hasdai gülümsedi ve Arnau'ya elini uzattı. İki adam toka-laştılar.

CASTELL – ROSELLÓ DEVASA bir kaleydi... Evin arkasındaki bahçede küçük Jucef Arnau'nun karşısına bağdaş kuruyor ve onu dinlerken gözlerini faltaş gibi açıyordu. Saldında dikkatli, dövüşürken öfkeli, zafer kazandığında da güler yüzlü olan *bastaixin* arka arkaya anlattığı savaş hikâyelerinin tadını çıkartıyordu.

"Düşmanlar cesurca mücadele ettiler," diyordu çocuğa, "Ama kral Pedro'nun askerleri olan bizler daha cesurduk...,"

Hikâyeler bitince, Jucef Arnau'dan başka hikâyeler anlatmasını istiyor o da, doğru ya da uydurma bir şeyler anlatıyordu. "Ben sadece iki kaleye saldırdım, sonra sadece etrafı yağmalıyor, ekinleri yakıyorduk . . . ama incir ağaçlarını bırakıyorduk," diye neredeyse itiraf edecekti.

"İncir ağaçlarını sever misin Jucef?" diye sordu bir keresinde, o yerle bir ettikleri arazilerin ortasında yamuk gövdeleriyle uzanan ağaçları hatırlayarak.

"Artık yeter Jucef," dedi bahçeye gelen babası. Oğlunun Arnau karşısındaki ısrarlarını duyunca. "Hadi artık git ve uyu." İtaatkar Jucef, Arnau ve babasıyla vedalaştı. "Neden çocuğa incir ağaçlarını sevip sevmediğini sordun?"

"Bu çok uzun bir hikâye."

Hasdai hiçbir şey söylemeden Arnau'nun karşısına oturdu. Gözleri sanki: "Bu hikâyeyi dinlemek istiyorum," der gibiydi.

"Her şeyi yerle bir ettik..." diye anlattı Arnau, "ama incir ağaçlarına dokunmadık. Tuhaf, değil mi? Her yeri dümdüz ediyor, tam ortasında da bu adamlar acaba ne yapıyor der gibi bize bakan incir ağaçlarını bırakıyorduk."

Arнау bir an hatıralarında kayboldu. Hasdai da onu hatıralarıyla baş başa bıraktı.

"Çok anlamsız bir savaş oldu," diye ekledi sonunda *bastaix*.

"Ertesi yıl," dedi Hasdai, "Kral Rosellón'u geri aldı. Mayorka'lı Jaime önünde diz çöktü ve teslim oldu. Senin o katıldığın ilk savaş belki de..."

"Benim o katıldığım savaş taşralıları, çocukları ve fakirleri açlıktan öldürmekten başka bir işe yaramadı" diye sözünü kesti Arnau. "Evet, belki Jaime'nin erzak bulmasına engel olduk ama, inan ki bir sürü masum insan bu yüzden öldü. Bizler soyluların

elinde oyuncaktan başka bir şey değiliz. Onlar kaç kişinin ölebileceğini ya da kaç kişinin sefil olacağına aldırmadan veriyorlar kararlarını.”

Hasdai iç çekti.

“Ah sana bir anlatsam Arnau. Bizler kralın malıyız...”

“Ben de savaşa gidip, zavallı insanların ekinlerini yaktım.”

İki adam bir süre düşüncelere daldılar.

“İşte,” dedi Arnau, sessizliği bozarak, “şimdi incirlerin hikâyesini biliyorsun.”

Hasdai ayağa kalktı ve Arnau’nun omzuna dokundu, sonra da onu içeri girmeye davet etti.

“Hava serinledi,” dedi, gökyüzüne bakarak.

JUCEF ONLARI YALNIZ bıraktığında Arnau ve Raquel Crescasların küçük bahçesinde sohbet ediyorlardı. Savaştan bahsetmiyorlardı; Arnau kıza bir *bastaix* olarak hayatını ve Santa María’yı anlatıyordu.

“Biz İsa’nın Mesih olduğuna inanmıyoruz; Mesih henüz gelmedi ve bütün Yahudi halkı onu bekliyor,” dedi Raquel bir keresinde.

“Onu sizin öldürdüğünüzü söylüyorlar.”

“Bu doğru değil!” dedi kız öfkelenerek. “Asıl hep öldürülen ve bulunduğumuz her yerden kovulan bizler olduk!”

“Ayrıca Paskalya zamanı bir Hristiyan çocuğunu kurban edip, ritüelleriniz gereği kalbini ve uzuvlarını yediğinizi söylüyorlar.”

Raquel hayır anlamında başını salladı.

“Bu çok saçma! *Koşer* olmayan eti yemediğimizi sen de gördün. Dinimiz bizim kan içmemizi yasaklıyor. Bir çocuğun kalbini, kollarını ya da bacaklarını ne yapalım? Sen benim ve Saul’un babasını tanıyorsun; onların bir çocuk yiyebileceğine inanıyor musun?”

Arnau, Hasdai’nin yüzünü ve bilgece söylediği o sözleri hatırladı; çocuklarına olan bağlılığını ve onlara baktığında şefkatle parlayan gözlerini hatırladı. O adam bir çocuğun kalbini nasıl yiyebilirdi?

“Peki ya şaraplı ekmek?” diye sordu; “Şaraplı ekmekleri çalıp, İsa’nın çektiği acıları ona tekrar yaşatmak için onlara işkence ettiğinizi de söylüyorlar.”

Raquel elleriyle bazı hareketler yaptı.

“Biz Yahudiler transub...,” hayır söyleyememişti. Hep babası ile konuşurken o kelimedede takılıyordu! “Transsubstansyon,” dedi bir çırpıda.

“Neye?”

“Transsub . . . stansyon. Size göre şaraplı ekmek İsa’nın vücudu ile kanı anlamına geliyor. Biz buna inanmıyoruz. Bizce o ekmek parçasından başka bir şey değil. Bu yüzden bir ekmek parçasına işkence yapmamız çok saçma olurdu.”

“O halde insanların sizleri suçladığı şeylerden hiçbiri doğru değil mi?”

“Hem de hiçbiri.”

Arnau Raquel’e inanmak istiyordu. Kız gözlerini faltaşı gibi açmış, Hristiyanların, Yahudi cemaatini ve inançlarını lekeledikleri o önyargıları aklından uzaklaştırması için Arnau’ya yalvarır gibi bakıyordu.

“Ama tefecisiniz. Bunu inkâr edemezsiniz.”

Raquel tam cevap verecekti ki, babasının sesini duydu.

"Hayır, tefeci değiliz," diye araya girdi Hasdai Crescas; "en azından anlatıldığı gibi değiliz." Arnau sessiz kalarak bir açıklama bekledi. "Bak, yaklaşık yüz yıl öncesine kadar, 1230 yılında, Hristiyanlar da faizle para veriyorlardı. Yahudiler de, Hristiyanlar da bunu yapıyorduk. Sonra Papanız IX. Gregorio, Hristiyanların faiz alarak ödünç para vermelerini yasakladı. O günden itibaren sadece biz Yahudiler ve Lombardiyalılar bunu yapmaya devam ettik. Yani bin iki yüz yıl boyunca siz Hristiyanlar da faizle borç verdiniz. Sadece yüz yıldır bu işi resmi olarak yapmıyorsunuz," dedi Hasdai kelimenin altını çizerek, "Sonra da tefeci biz oluyoruz."

"Resmi olarak mı?"

"Evet, resmi olarak. Birçok Hristiyan bu işi bizim üzerimizden yapıyor. Neden yaptığınızı sana açıklamak isterim. Her dönemde ve her yerde biz Yahudiler hep krala bağlı olarak yaşadık. Zaman içinde cemaatimiz birçok ülkeden sürüldü; önce kendi topraklarımızdan, sonra Mısır'dan, sonra 1183 yılında Fransa'dan, 1290'da da İngiltere'den. Yahudi cemaatleri, arkalarında bütün mallarını bırakarak ve gittikleri ülkenin krallarına orada kalmak için yalvararak, ülkeden ülkeye göç edip durdular. Bu izin karşılığında da krallar, sizin ülkenizde de olduğu gibi Yahudi cemaatine el koyup, savaşları ve harcamaları için hep yüklü para istediler. Yani eğer sahip olduğumuz parayı faiz alarak çalıştırmazsak, krallarınızın bitmek tükenmek bilmeyen taleplerini de karşılayamaz, tekrar kovulmak zorunda kalırız."

"Ama sadece krallara para vermiyorsunuz," dedi Arnau.

"Hayır. Tabii sadece krallara para vermiyoruz. Peki bunun nedenini biliyor musun?" Arnau hayır anlamında başını salladı. "Çünkü krallar onlara verdiğimiz parayı bize iade etmiyorlar. Aksine savaşları ve harcamaları için daha da para istiyorlar. Bizim de bu parayı onlara verebilmemiz için bir yerden bulmamız gerekiyor."

“Peki bu taleplerini geri çeviremez misiniz?”

“Bizi kovarlar . . . ya da, daha da kötüsü, birkaç gün önce olanlar gibi bizi Hıristiyanlara karşı korumazlar. Hepimiz ölü-rüz.” Arnau’nun yüzünden her şeyi anladığı belliydi. Raquel’in ifadesi ise, babası *bastaixi* ikna ettiği için çok mutluydu. Öfkeli Barselonalıların Yahudilere kustukları öfkeyi Arnau kendisi görmüştü. “Ayrıca tüccar olmayan ya da alım satım ile uğraşmayan Hıristiyanlara da faizli borç para vermediğimizi de bilmeni isterim. Neredeyse yüz yıl önce, kralınız Fatih I. Jaime yayınladığı bir fermanla, Yahudi bir sarraf tarafından tüccar olmayan bir adama verilen makbuz ya da belgenin geçerli olarak kabul edilmeyeceğini söylemişti. Bu yüzden tüccar olmayan kimseyle çalışmıyoruz. Eğer onlarla çalışırsak paramızı bir daha geri alamayabiliriz.

“Peki ne fark var?”

“Çok fark var, Arnau. Siz Hıristiyanlar Kiliseniz’in emirlerine uyarak, faizli para ödünç vermemekle övünüyorsunuz. Bunu alenen yapmadığınız doğru ama aslında aynı şeyi yapıyor fakat başka şekilde adlandırıyorsunuz. Bak, Kiliseniz faizli para ödünç vermeyi yasaklayana kadar, Hıristiyanlar sarraflık yaptı, tıpkı bugün Yahudilerin yaptığı gibi: Hıristiyanlara, tüccarlara ya da faiziyle parayı iade edebilecek herkese para ödünç veren çok zengin Hıristiyanlar vardı.

“Peki kilise yasaklayınca neler oldu?”

“Çok basit. Her zamanki gibi siz Hıristiyanlar, Kilise’nin koyduğu yasaları kendi lehinize çevirdiniz. Hiçbir Hıristiyan’ın, karşılığında faiz almadan parasını kimseye vermeyeceği çok açıktı, böylece parayı kendine saklıyor ve riske girmiyordu. İşte o zaman sipariş adında bir şey uydurdunuz; bunu daha önce duymuş muydun?”

“Evet,” dedi Arnau. Limanda bu kelimeyi çok sık duyuyordu. Limana mal yüklü gemi yaklaştığında herkesin ağzında bu söz vardı ama açıkçası ne demek olduğunu hiç anlayamamıştı.

“Çok basit. Sipariş aslında faiz ile para ödünç vermenin kılık değiştirmiş halinden başka bir şey değil. Bir tüccar, genellikle de bir sarraf, bir tüccara kendisine mal alması veya satması için para veriyor. Tüccar, işi bittikten sonra sarraftan aldığı miktarı ve onun yanında, kazandığı paranın bir kısmını sarrafa iade ediyor. Yani faizli ödünç paradan başka bir şey değil, sadece adı farklı: Sipariş. Parayı ödünç veren Hristiyan böylece aslında parasıyla para kazanmış oluyor, yani Kilise’nin yasakladığı şey: Alın teriyle değil, parayla para kazanmak. Biz aynı şeyi yaptığımızda adımız tefeci oluyor, Hristiyanlar yaptığında ise olmuyor.”

“Peki hiçbir fark yok mu?”

“Sadece bir tane: Siparişlerde parayı veren, daha sonra yapılacak işin riskini taşıyor. Eğer tüccar geri dönmez ya da deniz yolculuğu sırasında korsanların saldırısına uğrayıp parayı kaybederse, parayı veren de kaybetmiş olur. Sözde faizle ödünç verme işinde böyle değil, yani ödünç alan kişi mala bir şey olması halinde faizi ile parayı geri ödemeye mecbur. Ama uygulamaya gelince, eğer ortada mal yoksa bizim de paramız ödenmiyor. Sonuç olarak tüccarlar risk almayacakları siparişler istiyorlar ve biz de krallarınıza verecek parayı bulmak zorundayız. Anladın mı?”

“Yani biz Hristiyanlar faizle para ödünç vermiyoruz ama siparişlerle elde ettiğimiz sonuç aslında aynı şey,” dedi Arnau özetle.

“Evet doğru. Aslında Kiliseniz’in yasaklamak istediği şey faiz değil, alın teri yerine para ile para kazanmak ve tabii bu ödünçler krallara, soylulara ya da şövalyelere verilmemişse. Çünkü bir Hristiyan krallara, soylulara ya da şövalyelere faizle ödünç para verebilir. Kilise bu paranın savaş için olduğunu ve dolayısıyla geçerli bir sebep olduğunu varsayar.”

“Ama bunu yapanlar sadece Hristiyan sarraflar,” dedi Arnau. “Birkaç Hristiyan’ın yaptığı şey yüzünden bütün Hristiyanlar...”

“Sakın karıştırma, Arnau,” dedi Hasdai gülümseyerek. Sarraflar Hristiyanlardan para alıyor ve o parayla sipariş işi yapıyorlar. Bundan kazandıkları paranın bir kısmını tekrar Hristiyanlara iade ediyorlar. Asıl riske girenler onlar ama para Hristiyanların. Arnau, hayatta asla değişmeyecek olan bir gerçek var: Parası olan daha çok ister; bu parayı hiçbir zaman hibe etmez ve etmeyecektir. Eğer piskoposlarınız bunu yapmıyorsa, müritleri neden yapsın? Ödünç para, sipariş ya da adı her ne ise, ama kimse kimseye para hibe etmez; her şeye rağmen tek tefeciler biziz.”

Konuşa konuşa akşam olmuştu. Yıldızlı ve sade bir Akdeniz gecesi. Üçü de, Hasdai Crescas'ın evinin arkasındaki küçük bahçede sükûnet içinde bu akşamı soludular. Sonunda akşam yemeği için çağrıldılar ve Yahudilerle birlikte kaldığından beri ilk defa onları eşit, başka inançları olan ama iyi, çok iyi, Hristiyan azizleri kadar iyi insanlar olarak gördü. O akşam Yahudi mutfağının bütün tatlarına baktı. Hasdai ona eşlik ediyor, evin hanımları da hizmette kusur etmiyorlardı.

Zaman geçiyor ve durum herkes için rahatsız edici olmaya başlıyordu. Veba ile ilgili haberler biraz nefes aldırır cinstendi: Her geçen gün hastalığa yakalananların sayısı azalıyordu. Arnau için artık eve dönme zamanı gelmişti. Hasdai'nin evinden ayrılmadan bir gece önce iki adam bahçede oturdular. Önemsiz konulardan arkadaşça konuşmaya çalışıyorlardı ama havada ayrılık kokusu vardı ve iki adam da birbirlerine bakmaktan kaçınıyorlardı.

"Sahat artık senin," dedi birden Hasdai, kölenin belgelerini de Arnau'ya vererek.

"Bir köleyi ne yapayım ki? Tekrar limandaki işimin başına dönene kadar kendi karnımı bile doyuramam, üstelik derneğimiz kölelerin çalışmasına izin vermiyor. Sahat'a ihtiyacım yok"

"Elbette var," dedi Hasdai gülümseyerek. "Sen onu hak ediyorsun. Raquel ve Jucef doğduklarından beri, Sahat onlara kendi çocuklarıymış gibi baktı ve seni temin ederim ki onları kendi çocuklarıymış gibi seviyor. Ne ben, ne de Sahat, senin yaptıklarını ödeyemeyiz. İkimiz de düşündük ki sana olan borcumuzu ödemenin en iyi yolu, hayatını kolaylaştırmak olacak, bu yüzden Sahat'a ihtiyacın var ve o da buna hazır."

"Hayatımı kolaylaştırmak mı?"

"İkimiz de sana zengin olmanda yardım edeceğiz."

Arnau ev sahibine bakarak gülümsedi.

"Ben sıradan bir *bastaixim*, zenginlik ise tüccarlar ve soylular içindir."

"Sen de zengin olacaksın. Zengin olman için gerekli her şeyi ben ortaya koyacağım. Eğer dikkatli ve Sahat'ın söylediklerine

uyarak hareket edersen, zengin olacağından hiç şüphelen olmasın." Arnau daha fazla açıklama ister gibi adama baktı. "Bildığın gibi," diye devam etti Hasdai, "veba salgını geçiyor; ama hastalığın sonuçları korkunç oldu. Hiç kimse Barselona'da kaç kişinin öldüğünü bilmiyor ama bildikleri bir şey var, o da beş konsey üyesinden dördünün öldüğü. Ve bu da çok kötü sonuçlar doğurabilir. Neyse, nerede kalmıştık? Ölenlerin birçoğu Barselona'da sarraflık yapanlar. Biliyorum, çünkü ben de onlarla çalışıyordum. Eğer istersen bir sarraf..."

"Ben ticaretten ve sarraflıktan hiç anlamam," diye sözünü kesti Arnau. "Bir meslektekilerin her zaman geçmeleri gereken bir sınav vardır. Ben ise hiçbir şey bilmiyorum."

"Sarraflar için henüz bir sınav yok," diye cevap verdi Hasdai. "Kralın sarraflarla ilgili yasalar çıkarması bekleniyor ama henüz yapmadı. Sarraflık mesleği serbest. Sana sadece bir masa gerekli. Bilgi konusuna gelince, Sahat, sarraflık hakkında her şeyi biliyor. Yıllardır benim yanımda çalışıyor. Onu satın almamın sebebi de bu işlerden çok iyi anlamasıydı. Eğer ona izin verirsen, büyük miktarlar kazanabilirsin. Bir köle olmasına rağmen çok güvenilir ve tek ailesi, hayatta en sevdiği varlıklar olan çocuklarını kurtardığın için kendisini sana borçlu hissediyor" Hasdai Arnau'ya soran gözlerle baktı. "Ne dersin?"

"Bilemiyorum...", dedi Arnau.

"Benim ve bizim için yaptıklarını bilen bütün Yahudilerin yardımını alacaksın. Biz minnet duygusunu iyi bilen bir toplumuz, Arnau. Sahat bütün Akdeniz'de, Avrupa'da, hatta Doğu'da, Mısır sultanının topraklarında çalıştığım herkesi tanır. Başlangıçta biz sana yardım edeceğiz, bu çok iyi bir teklif, Arnau. Hiçbir sorun yaşamayacaksın."

Arnau bu işe her ne kadar biraz şüpheli yaklaşmış olsa da, Hasdai aklındaki bütün planları hemen uygulamaya geçti. İlk kural şuydu: Kimse, ama hiç kimse Arnau'nun arkasında Yahu-

dilerin desteği olduğunu bilmeyecekti; bu onun aleyhine olurdu. Hasdai Arnau'ya, kullanacağı bütün paranın Perpiñán'lı dul bir Hristiyan kadından geldiğini kanıtlayan belgeler verdi, resmi olarak da zaten böyleydi.

"Eğer biri sana sorarsa cevap verme," dedi Arnau'ya, "Ama eğer mecbur kalırsan mirasa konuğunu söyle. Oldukça çok paraya ihtiyacın olacak. Öncelikle Barselona mahkemelerinden bin gümüş Alman parası karşılığında sarraflık izni almalısın; sonra sarraflar mahallesinde bir ev, ya da o evin haklarını satın alman gerekecek. Bu ev, Canvis Vells Sokağı ya da Canvis Nous Sokağı'nda olabilir. Evi sarraflık yapmak için uygun şekilde döşeyeceksin; son olarak da işe başlamak için toplu paraya ihtiyacın var.

Sarraflık! Neden olmasın? Eski hayatından elinde ne kalmıştı ki? Sevdiği herkes vebadan ölmüştü. Hasdai, Sahat'ın yardımıyla bu işin olacağından emindi. Bir sarrafın hayatının nasıl olabileceğini hayal bile edemiyordu; zengin olacaktı, Hasdai böyle söylüyordu. Peki zenginler ne yapıyordu? O güne kadar tanıdığı tek zengin olan Grau geldi birden aklına ve midesinde bir boşluk hissetti. Hayır, o asla Grau gibi olmayacaktı.

Hasdai'nin verdiği bin Alman gümüş parayla işe başlama iznini aldı ve mahkemede, sahte para gördüğü zaman şikayet edeceğine, bütün sarraflarda olması gereken keskin bir aletle ortadan ikiye ayıracağına yemin etti. Bir taraftan da, yanında Sahat olmadığı zamanlarda sahte paraları nasıl ayırt edeceğini düşünüyordu. Mahkemeden, yapacağı bütün işlemleri kayıt altına alacağı kayıt defterlerini ve sarraflık belgesini aldı. Nihayet, çalışma yerinde denetleme için bulunması gereken gün ve saat kararlaştırıldı.

Hasdai'nin Arnau'ya söylediği ikinci kural Sahat ile ilgiliydi:

"Hiç kimse sana onu benim hediye ettiğimi bilmemeli. Sahat sarraflar arasında çok iyi tanınır ve eğer biri öğrenirse sorun

yaşayabilirsin. Bir Hristiyan olarak Yahudilerle iş yapabilirsin ama sana Yahudi'nin arkadaşı diye hitap etmemelerine dikkat etmelisin. Sahat'la ilgili bilmen gereken bir şey daha var: Sahat'ın birine satılmış olabileceğini kimse anlamayacaktır. Bu güne kadar onu satmam için yüzlerce teklif aldım. Tekliflerin hepsi çok yüksek miktarlardaydı ama ben, hem başarısı hem de çocuklarına gösterdiği sevgi yüzünden, hepsini geri çevirdim. Bu yüzden Sahat'ın Hristiyan olmasını düşündük ve..."

"Din mi değiştirecek," diye sözünü kesti Arnau.

"Evet. Biz Yahudilerin Hristiyan köleleri olması yasak. Eğer kölelerimizden biri Hristiyan olursa, onu ya serbest bırakmalı ya da başka bir Hristiyan'a satmalıyız."

"Peki tanıdığı sarraflar bu din değiştirme hikâyesine inancaklar mı?"

"Veba salgını her türlü inancı değiştirmiş olabilir."

"Peki Sahat bu fedakarlığı yapmaya hazır mı?"

"Evet hazır."

Bu konu hakkında bir sahip ve köle olarak değil, yılların oluşturduğu arkadaşlık havası içinde, uzun uzun konuşmuşlardı.

"Yapabilecek misin?" diye sormuştu Hasdai.

"Evet," demişti Sahat. "Yüce Tanrı beni anlayacaktır. Biliyorsun inancımızın gerektirdiklerini Hristiyan topraklarında yerine getirmemiz yasak. Her şeyi gizlilik içinde, kalbimizde yaşıyoruz. Başımdan aşağı ne kadar su dökerlerse döksünler, ben inancımı kalbimde yaşamaya devam edeceğim."

"Ama Arnau çok inançlı bir Hristiyan," dedi Hasdai; "eğer bunu öğrenirse..."

"Öğrenmeyecek. Biz köleler ikili oynamayı herkesten daha iyi biliriz. Tabii sana karşı hiç ikili oynamadım ama senden önce

de birçok kişinin kölesi oldum. Bizim hayatımız hep buna bağlıdır.”

Bu üçüncü kural, Hasdai ile Sahat arasında bir sır olarak kaldı.

“Sahat,” dedi eski sahibi, titreyen sesiyle, “bu kararın için sana ne kadar müteşekkir olduğumu söylememe gerek yoktur herhalde. Çocuklarım ve ben sana hep minnettar kalacağız.”

“Asıl minnettarlık duyan benim.”

“İçinde bulunduğumuz dönemde en çok hangi işle ilgilenmen gerektiğini biliyorsundur.”

“Evet, sanırım biliyorum.”

“Baharat yok. Kumaş, zeytinyağı ya da bal mumu da yok,” diye öğüt verdi Hasdai, Sahat bunları zaten biliyordu. “Durum düzelene kadar Katalonya tekrar bu ürünlerin ithalatına hazır olmayacak. Köle, Sahat, köle. Vebadan sonra Katalonya’nın el işçiliğine, insan gücüne ihtiyacı var. Bu güne kadar köle ticaretiyle pek fazla uğraşmadılar. Onları, Bizans’ta, Flistin’de, Rodos’ta ve Kıbrıs’ta kolaylıkla buluyorduk. Sicilya pazarında da öyle, çok fazla Türk ve Tatar köle satılıyor. Ben doğrudan kendi ülkelerinden alalım diyorum. Ne de olsa her yerde tanıdığımız var. Yeni sahibin çok kısa zamanda çok zengin olacak.”

“Peki ya köle ticareti yapmayı reddederse? Çünkü öyle bir insana...”

“Evet o iyi bir insan,” diye sözünü kesti Hasdai, kölenin şüphelerine katıldığını belirterek, “vicdanlı, mütevazı ve çok cömert biri. Bu yüzden köle ticaretine karşı gelmesi çok muhtemel. Sen de köleleri Barselona’ya getirmezsın. Böylece Arnau da onları görmez. Doğrudan Perpiñán’a, Tarragona’ya, Salou’ya götürürsün ya da Mayorka’da satarsın. Mayorka’da, Akdeniz’in en büyük köle pazarlarından biri var. Bırak onları Barselona’ya başka biri getirsin. Kastilya’nın da kölelere ihtiyacı var. Arnau olan bite-

ni öğrenene kadar yeterince parayı da toplamış olacak zaten. Ben ona öncelikle paraları, sarrafları, pazarları, ve en önemli ithalat ve ihracat ürünlerini tanımasını tavsiye edeceğim. O sırada sen de işini yaparsın, Sahat. Başkalarından daha akıllı olmadığımızı unutma, parası olan herkes, bu dönemde köle ticareti yapacaktır. Kısa süreli ama çok verimli bir iş olacak. Köle pazarı tükenene kadar, bundan mümkün olduğunca faydalanmalıyız.”

“Senin yardımına güvenebilir miyim?”

“Elbette. Sana çalıştığım herkese götürmen için mektuplar vereceğim. Onlar ihtiyacın olan her şeyi sağlayacaklar.”

“Ya defterdeki kayıtlar? Köleleri yazacak ve Arnau durumu anlayabilir.”

Hasdai gülümsedi.

“Eminim bu küçük ayrıntıyı sen halledersin.”

“İşte!” diye iki katlı küçük, kapısında beyaz bir haç olan evi işaret etti.

Guillem olarak vaftiz edilen Sahat da yanındaydı ve Arnau’nun ev seçimini onayladı. “Gerçekten mi?” diye sordu Arnau. Guillem başı ile tekrar onayladı ve bu sefer yüzünde bir gülümseme belirdi.

Arnau şaşkınlıkla küçük eve baktı. O sadece evi uzaktan göstermiş, Guillem de kabul etmişti. Hayatında ilk defa dilekleri bu kadar çabuk gerçekleşiyordu. Acaba bundan sonra hep böyle mi olacaktı? Hâlâ şaşkınlık içindeydi.

“Bir şey mi oldu, sahip?” Arnau Guillem’e öfkeli bir bakış fırlattı. Ona kaç kere kendisine sahip diye hitap etmemesini söylemişti. Ama köle bunu reddediyordu; dışardan köle sahip gibi gözükmelilerdi. “Yoksa evi beğenmedin mi, sahip?” dedi.

“Elbette beğendim. İş için de uygun mu sence?”

“Elbette. Daha iyisi olamazdı. Bak,” dedi eliyle işaret ederek, “Canvis Nous ve Canvis Vells’in tam kesiştiği yerde. Bundan daha iyisi olamazdı.”

Arnau Guillem’in işaret ettiği yere baktı. Canvis Vells denize kadar ilerliyor, Canvis Nou ise tam önlerinden başlıyordu. Ama Arnau bu evi bu yüzden seçmemişti; o sokaklardan yüzlerce kez geçmiş olmasına rağmen, sarraflar sokağı olduğunu fark etmemişti bile. Ev Santa María Meydanı’nda, kilisenin ana kapısının tam karşısındaydı.

“Bu iyiye işaret,” dedi kendi kendine.

“Bir şey mi dedin, sahip?”

Arnau yine öfkeyle Guillem'e döndü. O kelimeyle kendisine hitap edilmesine katlanamıyordu.

"Bizi dinleyen yok. Bize bakan yok. Neden bana sahip diyorsun?"

"Bir sarraf olduğundan beri, seni birçok insanın izlediğini ve birçok insanın dinlediğini unutma, buna alışmalısın."

O sabah Arnau sandallar arasında denize bakarak dolaşırken, Guillem de aldıkları evin kime ait olduğunu araştırdı. Tahmin ettiği gibi ev Kilise'ye aitti ve içinde kiracı olarak yaşayanlar ölmüştü. Bir sarraf için bundan daha iyi bir ev olamazdı.

Akşamleyin eve girdiler. Üst katta üç küçük oda vardı. İki odayı kendileri için dayayıp döşediler. Alt katta, küçük bir bahçeye açılan mutfak ve mutfaktan ince bir duvarla ayrılan ve so-kağa bakan aydınlık bir oda daha vardı. Guillem bu odaya bir dolap, birkaç tane yağ lambası ve bir tarafına iki, karşısına da dört sandalye koyduğu uzun ahşap bir masa yerleştirdi.

"Bir şey eksik," dedi Guillem, bir gün ve sonra da evden çıktı.

Arnau yeni işyerinde yalnız kaldı. Uzun ahşap masa parlıyordu. Arnau masayı tekrar tekrar temizledi. Sandalyelerin üzerinde parmaklarını gezdirdi.

"İstediğin yeri seç," dedi Guillem.

Arnau sağdaki sandalyeyi seçti, yani gelecekteki müşterilerinin solunda kalanı. O zaman Guillem sandalyeleri değiştirdi: Sağ tarafa kolları olan kırmızı ipekle döşenmiş bir sandalye koydu; kendisine seçtiği ise çok sadeydi. Arnau sandalyesine oturdu ve boş odaya baktı. Ne tuhaf! Daha birkaç ay önce gemilerden yük taşıyordu ve şimdi ise . . . hiç onun gibi bir sandalyede oturmamıştı! Masanın bir ucunda dağınık bir şekilde kayıt defterleri duruyordu. Tüy kalemler, mürekkep hokkaları, terazi, paraları koymak için kutular ve sahte paraları kesmek için büyük bir kesici de satın aldılar.

Guillem bir keseden Arnau'nun hayatında hiç görmediği kadar para çıkarttı.

"Bütün bunları kim ödüyor?" dedi bir seferinde.

"Sen."

Arnau kaşlarını kaldırdı ve Guillem'in belinden sarkan ke-seye baktı.

"İSTER MİSİN?" diye sordu.

"Hayır," diye cevap verdi Arnau.

Satın aldıkları eşyaların haricinde, odada Guillem'in getirdiği bir şey de vardı: Kendisi ahşaptan, üzerindeki boncuklar da fildişinden yapılmış, Hasdai'nin ona hediye etmiş olduğu muhteşem bir abaküs. Arnau abaküsü eline aldı ve boncuklarıyla oynadı. Guillem ona neler demişti? Köle önce boncukları sayarak hızla hareket ettirmişti. Arnau ondan daha yavaş yapmasını rica etmiş, adam da Arnau'ya nasıl hesap yapılacağını öğretmeye çalışmıştı . . . ama bu anlattıkları ne işe yarıyordu acaba?

Abaküsü bir tarafa bırakıp, masayı düzenlemeye başladı. Önce defterleri önüne koydu sonra da Guillem'in tarafına itti. Kayıtları onun tutması daha iyi olurdu. Para kasaları ise onun yanında kalabilirdi; kesici aleti, tüy kalemleri ve mürekkep hokkalarını defterlerin yanına yerleştirdi. Acaba bunları kim kullanacaktı?

Guillem içeri girdiğinde işte bunları yapıyordu.

"Nasıl olmuş?" diye sordu Arnau gülümseyerek ve eliyle masayı işaret ederek.

"Çok güzel olmuş," diye cevap verdi Guillem. O da gülüyordu. "Ama bu şekilde hiç müşteri kazanamayız. Hele paraları-

nı bize hiç emanet etmezler.” Arnau’nun yüzündeki gülümseme aniden kayboldu. “Endişelenme işte bu eksikti, bunun için dışarı çıktım,” dedi.

Arnau Guillem’in kendisine uzattığı bez parçasını dikkatlice açtı. Bu çok pahalı, kırmızı ipekten yapılmış, dört köşesinden sırmalı püsküller sarkan bir örtüydü.

“İşte,” dedi köle, “masanın üzerinde bu eksikti. Bu örtü, işi ni yapman için yetkililerin bütün izinleri sana verdiğinin göstergesidir. Hiç kimse gerekli izinleri almadan bu örtüyü masasına seremez ve eğer bu örtü serili değilse, kimse girip parasını emanet etmez.”

O GÜNDEN SONRA Arnau ve Guillem tüm vakitlerini yeni işleriyle uğraşarak, Hasdai Crescas’ın tavsiyelerine harfi harfine uyarak geçirdiler. Eski *bastaix*, yeni işinde bir çırağı artık.

“Bir sarrafın ilk görevi,” diye söze başladı Guillem ve ikisinin de gözleri kapıdaydı, “farklı paraların eş değerlerini bilmektir.”

Guillem masadan kalktı, Arnau’nun karşısına geldi ve önüne bir kese para bıraktı.

“Şimdi iyi bak,” dedi keseden bir para çıkarıp masanın üzerine bırakarak. “Bu parayı biliyor musun?” Arnau evet anlamında başını salladı. “Bu gümüş bir Katalonya reali. Barselona’da buradan birkaç metre ileride basılıyor ve...”

“Bunlardan cebime sadece bir kaç tane girdi,” diye sözünü kesti Arnau, “Ama onları sırtımda taşımaktan bıktım. Görünen o ki, kral *bastaixlere* sadece bu paraları taşıdıkları için güveniyor.”

Guillem gülümsedi. Elini keseye daldırarak bir para daha çıkarttı.

"Bu," dedi, parayı diğerinin yanına koyarak, "bu bir altın Aragón florini."

"Bunu hiç görmemiştim," dedi Arnau, parayı eline alarak.

"Merak etme, sende bunlardan çok olacak." Arnau Guillem'in gözlerine baktı. Adam çok ciddi idi. "Bu da, antika bir Barselona parası." Guillem masaya arka arkaya paralar koymaya başladı. Arnau şaşkınlık içinde onu seyrediyordu. "Ama ticarete birçok farklı para var," dedi, "ve hepsini tanıman gerekiyor. Örneğin Müslüman paraları, Bizans paraları." Guillem bütün paraları sırayla Arnau'nun önüne dizdi. Fransa'nın Tours kentinde basılanlar; Kastilya'nın altın doblaları; Floransa'da basılan altın florinler; Ceneviz paraları; Venedik dükaları; Marsilya paraları ve daha birçok Katalan parası: Valencia ya da Mayorka realleri, Montpellier paraları, doğu Pirene'de basılanlar, Jaca'da basılıp, Lérida'da kullanılanlar."

"Aman Tanrım!" dedi Arnau, köle paraları saymayı bitirince.

"Hepsini tanımalısın," diye ısrar etti Guillem.

Arnau önündeki para dizisine defalarca göz gezdirdi, sonra da derin bir nefes aldı.

"Daha var mı?" diye sordu, Guillem'e bakarak.

"Evet. Daha çok var ama bunlar en çok kullanılanlar."

"Peki aralarındaki eşdeğeri nasıl bulacağım?"

Bu sefer derin bir nefes alan köle oldu.

"İşte bu biraz karmaşık." Arnau ondan devam etmesini istedi. "Şimdi, eşdeğerleri için hesap birimleri kullanılıyor: Büyük işlemler için Sterlin ve Mark birimleri; günlük işlemler için ise küçük paralar." Arnau bunlardan bahsedildiğini hep duymuştu ama hiçbir zaman ne anlama geldiklerini anlamamıştı. "Eline bir para geçtiğinde, öncelikle hesap birimlerine göre değerini he-

saplamalısın ve sonra da aynı şeyi değiştireceğin diğer para için yapmalısın.”

Arnau kölenin anlattıklarını takip etmeye çalışıyordu.

“Peki ya birim değerler?”

“Birim değerler, belirli aralıklarla, Deniz Konsolosluğu’ndan, yani Barselona Borsası’ndan bildiriliyor. Açıklanan değeri görmek için oraya gitmek gerek.”

“Değerler değişiyor mu?” Arnau o paraları tanımıyor, değişimin nasıl yapıldığını bilmiyordu. Bir de şimdi değişen değerler çıkmıştı karşısına!

“Evet sürekli değişiyor,” diye cevap verdi Guillem. “Bu değerlere hakim olmak lazım; işte bir sarrafın kazancı orada. Göreceksin. En önemli işlerden biri para alış verişı...”

“Para satın almak mı?”

“Evet. Para satın almak . . . ya da satmak. Altın ile gümüş almak ya da gümüş ile altın almak ve bunu da mevcut olan paralarla yapmak; paranın değeri iyi ise burada Barselona’da, ülke dışında daha değerli ise orada.”

Arnau’nun yüzünde çaresizlik vardı.

“Aslında çok basit,” dedi Guillem. “Bak şimdi. Katalonya’da altın florin ile gümüş kroat arasındaki değeri kral belirliyor ve bugün, bu belirlenen oran, on üçe bir; bir altın florin, on üç gümüş kroata eşit. Floransa’da, Venedik’te ya da İskenderiye’de ise, kralın belirlediği değer hiçbir önemi yok ve bir florinin içindeki altın, bir kroattaki gümüşün on üç katı değil. Buradaki değerler siyasi sebeplerle bağlantılı; orada ise paralardaki altın ve gümüşü tartıp değeri ona göre belirliyorlar. Eğer biri gümüş para biriktirip, ülke dışında satarsa, Katalonya’da kendisine verecekleri altından daha fazlasını alır. Sonra da o aldığı altınlarla buraya döndüğünde, yine her bir altın florin için kendisine on üç gümüş para verirler.”

“O zaman herkes böyle yapar,” diye itiraz etti Arnau.

“Evet, yapabilen herkes de yapıyor zaten. Tabii elinde on ya da yüz kroat olanlar kendileri yapnuyor. Birçok kişinin o on ya da yüz gümüş parayı verdikleri kişiler yapıyor.” Birbirlerine baktılar. “İşte o kişiler de bizleriz,” dedi köle, ellerini iki yana açarak.

Bir süre sonra Arnau artık paralara ve değerlere hakim olmaya başladıktan sonra, Guillem ona ticaret ve rotalarından bahsetti.

“Bugün en önemli rota, Candia’dan Kıbrıs’a, oradan Beyrut’a, oradan da Şam ya da İskenderiye’ye uzanandır . . . her ne kadar Papa İskenderiye’yle ticaret yapmayı yasaklamış olsa da.

“Peki o zaman ne yapıyor?” diye sordu Arnau, abaküsün boncuklarıyla oynarken.

“Parayla her şey hallolur. O zaman da parayla af satın alınıyor.”

Arnau kralın taşocağında taş taşırken, kraliyet tersaneleri için ayrılan para hakkında kendisine yapılan açıklamayı hatırladı.

“Peki sadece Akdeniz üzerinden mi ticaret yapıyoruz?”

“Hayır. Bütün dünya ile ticaret yapıyoruz. Kastilya, Fransa, Hollanda, ama en çok Akdeniz ülkeleriyle. Aralarındaki fark mal çeşitleri; Fransa, İngiltere ve Hollanda’dan pahalı kumaşlar satın alıyoruz: Tolosa, Brujas, Malinas, Dieste ya da Vilages kumaşları. Onlara da Katalan keteni satıyoruz. Onlardan ayrıca bakır ve pirinç eşyalar da alıyoruz. Doğu’dan, Suriye’den ve Mısır’dan baharat...”

“Biber,” diye sözünü kesti Arnau.

“Evet, biber. Ama dikkat et. Eğer biri sana baharat ticaretinden bahsediyorsa, balmumu, şeker ve hatta fildişini de kastediyordur. Eğer sık kullanılan baharatlar diyorlarsa o zaman tarçın, baharat taneleri, biber, moskat cevizi...”

“Balmumu mu dedin? Balmumu mu ithal ediyoruz? Halbuki daha geçen gün bal ihraç ettiğimizi söylemiştin.”

“Evet. Haklısın. Balı ihraç edip, balmumu ithal ediyoruz. Bizde bal çok var ama kiliseler çok miktarda mum harcıyor.” Arnau *bastaixlerin* başlıca görevlerini hatırladı: Santa María de la Mar’daki bütün mumların hep yanık olmasını sağlamak. “Balmumu, Bizans aracılığıyla Dacia’dan geliyor. Diğer başlıca ticareti yapılan ürünler de yiyecekler,” diye devam etti Guillem. “Önceden, çok yıllar önce tahıl ihraç ediyorduk. Şimdi ise her çeşit tahılı ithal etmemiz gerekiyor, (buğday, pirinç, darı ve arpa) ve zeytinyağı, şarap, kuruyemiş, safran, pastırma ve bal ihraç ediyoruz. Salamura et bile ...”

O sırada içeri bir müşteri girdi. Arnau ve Guillem sohbetlerini yarıda bıraktılar. Adam sarrafların karşısına oturdu ve selamlaşmalardan sonra önemli miktarda bir parayı emanet etti. Guillem çok mutlu oldu: Bu müşteriyi tanımıyordu ve bu da iyiye işaretti; Hasdai’nin eski müşterilerine bağlı kalmak zorunda olmadıkları anlamına geliyordu. Arnau büyük bir ciddiyetle müşterisiyle ilgilendi; paraları saydı ve gerçek olup olmadıklarını kontrol etti. Yine de teker teker, Guillem’in onayını almayı ihmal etmedi. Sonra emanet parayı deftere işledi. Arnau yazarken, Guillem de onu izledi. Arnau bayağı ilerlemişti; çok büyük çaba sarf etmişti. Puiglerin öğretmeni ona harfleri öğretmişti ama yıllardır hiç yazı yazmıyordu.

Deniz mevsimini beklerken, Arnau ve Guillem sipariş kontratlarını hazırladılar. İhraç edecek ürünler satın alıyor, diğer tüccarlarla gemileri kiralamak için rekabet içine giriyor, gemilerin dönüşte hangi ürünleri ülkeye getirebileceklerini tartışıyorlardı.

“Anlaşma yaptığımız tüccarlar ne kazanıyor?” diye sordu bir gün Arnau.

“Bu siparişlere bağlı. Normal siparişlerde genellikle kazan-
cın dörtte biridir. Para, altın ya da gümüş siparişlerinde dörtte

bir oran uygun olmaz. Oranı biz belirleriz ve tüccar da bunun üzerinden mümkün olduğu kadar çok kazanç sağlar.”

“Peki bu adamlar o uzak topraklarda neler yapıyor?” diye sordu bir gün Arnau, o uzak yerleri gözünde canlandırmaya çalışarak. “Oraları yabancı ülkelerin toprakları, başka diller konuşuluyor . . . her şey çok farklı olmalı.”

“Evet ama bütün o şehirlerde,” diye cevap verdi Guillem, “Katalan Konsoloslukları var. Barselona’daki Deniz Konsoloslugu gibi. O limanların hepsinde, Barselona şehri tarafından seçilen, ticaret konusunda adaleti sağlayan ve Katalan tüccarlar ile yetkili yerli makamlar arasında ortaya çıkabilecek anlaşmazlıklarda aracılık yapan bir konsolos var. Her konsolosluğun bir de kervansarayı var. Burası, etrafı duvarlarla çevrili, Katalan tüccarların konaklayabileceği, içlerinde satılana ya da gemiye yüklene kadar malların saklandığı ambarlar olan bir yer. Her kervansaray Katalonya’nın yabancı ülke topraklarında sahip olduğu bir mekândır. Bulundukları ülkenin toprakları içinde sayılmazlar; orada sözü geçen yerli makamlar değil, konsolostur.”

“Peki buna nasıl izin veriyorlar?”

“Her ülke ticaretle yakından ilgilenir. Bu ticaretlerden vergi alıp kasalarını doldururlar. Ticaret apayrı bir dünyadır, Arnau. Sarazenlerle savaş içinde olabiliriz ama örneğin geçen yüz yıldan beri Tunus’ta ya da Bugía’da konsolosluklarımız var.”

ARNAU ESTANYOL’UN SARRAF dükkânında işler iyi gidiyordu. Veba, Katalan sarraflarının birçoğunu öldürmüştü. Guillem’in varlığı, evlerinde sakladıkları paraları yavaş yavaş ortaya çıkaran yatırımcılar için büyük bir güven teşkil ediyordu. Gelgelelim Guillem’in uykuları kaçmıştı. “Onları Mayorka’da

sat," diye tavsiye etmişti Hasdai, köleler konusunda. Böylece Arnau'nun hiçbir şeyden haberi olmayacaktı. Guillem de işleri böyle ayarladı. Yatakta dönüp dururken bunları düşünüyordu. Deniz mevsiminde, ekimin ilk günleri Barselona'dan yola çıkan bir gemiyle anlaşılmıştı. Barselonalı sarraf Arnau Estanyol adına gemiye binen dört tüccarın gidecekleri yerler, Bizans, Filistin, Rodos ve Kıbrıs'tı. Guillem, Arnau Estanyol'a gerekli belgeleri imzalattığında, Arnau ne olduklarına bakmamıştı bile. O dört tüccar, köle satın alacak ve Mayorka'ya götüreceklerdi. Guillem yatağında bir daha döndü.

Siyasi ortam bu işler için pek de uygun değildi: Yüce Papa'nın aracılığına rağmen, Kral Pedro, ilk denemesinden tam bir yıl sonra, verdiği süre bitince, Sardunya ve Rosellón'u kesin olarak fethetmişti. 15 Temmuz 1344 tarihinde, kral III. Jaime buyruğu altında olan kasabaların ve şehirlerin birçoğunu teslim ettikten sonra, kayınbiraderinin önünde diz çökerek ondan af dilemişti. Kral Pedro da Jaime'yi Omelades ve Carladés Kontluklarını ve Montpellier Beyliği'ni vermiş ama atalarının malı olan Katalan topraklarını ondan geri almıştı: Mayorka, Rosellón ve Sardunya.

Mayorka Kralı Jaime teslim olduktan sonra, altmış atlıdan ve üç yüz piyadeden oluşan bir ordu toplayarak, Sardunya'ya girip tekrar kayınbiraderine meydan okumuştı. Kral Pedro bu sefer savaş kampına gitmemişti bile. Teğmenlerini göndermişti. Yorgun, bıkkın, yenik olan Kral Jaime, Papa VI. Clemente'ye sığınmış, orada, kilisede, artık son oyununu oynamaya hazırlanıyordu: III. Jaime, Fransa Kralı VI. Felipe'ye Montpellier Beyliği'ni on iki bin altın para karşılığında sattı. Kilise'nin de kendisine verdiği ödünç paraları birleştirerek, Napoli Kraliçesi Juana'nın da yardımıyla bir donanma hazırladı ve 1349 yılında tekrar Mayorka'ya denizden ayak bastı.

Kölelerin, 1349 yılında yapılacak ilk seyahatlerle gelmesi öngörülüyordu. Ortada çok büyük miktarlarda paralar dönüyor ve

eğer her şey yolunda gitmezse Arnau'nun adı, her ne kadar Hasdai ona yardım etse de, çalıştığı o adamlar karşısında lekelenmiş olacaktı. Belgeleri o imzalamıştı. Uzak ülkelerde çalıştığı adamlarla olan ilişkileri, güvene dayalıydı. Kör bir güven. Daha ilk işinde yanlış yapan bir sarraf, ileride nasıl başarı elde edebilirdi.

"Arnau bile bana Mayorka'dan geçen rotalar üzerinde çalışmamamızı söyledi," dedi, tek açılabilirdiği insan olan Hasdai'ye, Yahudi adamın evinin bahçesinde otururlarken.

Bakışlarını birbirlerinden kaçırıyorlardı. Ama yine de birbirlerinin düşüncelerini okuyabiliyorlardı. Dört gemi dolusu köle! Bu iş Hasdai'ye bile zarar verebilirdi.

"Jaime teslim olduğu gün bile verdiği sözü tutmadıysa," dedi Guillem Hasdai'ye bakarak, "Katalanların ticaretine ve mallarına ne olacak?"

Hasdai cevap vermedi. Ne diyebilirdi ki?

"O zaman tüccarların başka bir liman seçecekler."

"Barselona mı?" diye sordu Guillem başını sallayarak.

"Böyle olacağını nereden bilecektik?" dedi Yahudi adam, onu sakinleştirmeye çalışarak.

Arnau çocuklarının hayatını kurtarmıştı.

1349 yılının Mayıs ayında, Kral Pedro Katalan donanmasını Mayorka'ya gönderdi. Bunun için en hareketli ticaret mevsimini seçmişti.

"Mayorka'ya hiçbir gemi göndermediğimiz çok iyi oldu," dedi Arnau.

Guillem de başıyla onaylamak zorunda kaldı.

"Ya gönderseydik?" diye sordu Arnau, "ne olurdu?"

"Ne demek istiyorsun?"

"Biz insanlardan para alıp, siparişe yatırıyoruz. Eğer Mayorka'ya gemi gönderseydik ve Kral Jaime gemiye el koysay-

dı, bir daha ne parayı ne de malları görürdük; emanet paraları da geri ödeyemezdik. Siparişlerin bütün riski bizim üzerimizde. O zaman ne olurdu?”

“*Abatut*,” dedi Guillem kaşlarını çatarak.

“*Abatut mu?*”

“Bir sarraf, emanet aldığı paraları geri ödeyemezse, sarraflar mahkemesi ona altı aylık bir süre tanır. Bu süre bittiğinde sarraf eğer borçlarını ödemediyse, onu bir *abatut* olarak ilan eder; onu hapse atar, sadece ekmek ve su verir ve tüm varlıklarını satarak borçlarını ödetir.

“Ama benim varlığım yok ki.”

“O zaman ölüm cezasına çarptırır ve bütün sarraflara ibret olsun diye, işyerinin önünde başını kestirir.”

Arnau hiçbir şey söylemedi.

Guillem ona bakmaya cesaret edemedi. Bütün bu olanlarda Arnau’nun suçu neydi?

“Endişelenme,” dedi onu sakinleştirmeye çalışarak; “böyle bir şey olmayacak.”

Mayorka'da savaş devam ediyordu ama Arnau mutluydu. İşi olmadığı zamanlarda, kapının önüne çıkıp pervaza dayanarak, etrafı seyrediyordu. Veba salgınından sonra Santa María yavaş yavaş hayata dönmeye başlamıştı. Joanet ve onun tanıdıkları küçük Roma kilisesi artık yoktu ve inşaat kilisenin ana girişine doğru devam ediyordu. Taşları yerleştiren duvar ustalarını ve kendisinin taşıdığı bütün o taşları düşünerek, orada öylece saatler geçirebilirdi. Santa María, Arnau'nun her şeyiydi: Annesi, derneğe girişi... hatta üç Yahudi çocuğun sığınağı bile olmuştu. Ara sıra kardeşinden gelen mektuplar onu çok mutlu ediyordu. Joan'ın haberleri genellikle çok kısaydı. İyi olduğunu ve sadece kendini derslerine adanmış olduğunu yazıyordu.

Birden sırtında taş taşıyan bir *bastaix* çıktı önüne. Salgın hastalıktan kurtulan *bastaixlerin* sayısı çok azdı. Kayınpederi Ramon da dahil, birçoğu da ölmüştü ve Arnau da sahilde, eski arkadaşlarıyla birlikte, onlar için ağlamıştı.

"Sebastià," dedi, geçen *bastaixi* görünce.

"Ne dedin?" diye sordu Guillem arkasından. Arnau arkasına dönmedi.

"Sebastià," diye bağırdı tekrar. "O taş taşıyan adamın adı Sebastià."

Sebastià tam önlerinden geçerken, başını çevirmeden, önüne bakmaya devam ederek ve taşın ağırlığı altında iki büklüm, dudaklarını ısırarak Arnau'yu selamladı.

"Yıllarca ben de aynı işi yaptım." dedi Arnau kesik kesik konuşarak. Guillem hiçbir şey söylemedi. "Bakire Anamız'a ilk taşı taşıdığımda, daha on dört yaşındaydım." O sırada başka bir

bastaix geçti önlerinden. Arnau onu da selamladı. "İkiye bölüneceğim sanmıştım. Omurgalarım kırılacaktı sanki, ama taşı götürmem gereken yere vardığımda hissettiklerim... Tanrım!"

"İnsanlar bu kadar çok fedakârlık yaptıklarına göre, sizin Bakire Ananız iyi biri olmalı," dedi Müslüman.

Sonra ikisi de sessizce, önlerinden geçen *bastaix* alayını seyrettiler.

ARNAU'DAN İLK YARDIM isteyenler *bastaixler* oldu.

"Paraya ihtiyacımız var," dedi Sebastià, lafı uzatmadan. O artık derneğin önde gelenlerinden biriydi. "Kasa boş ve gereksinimlerimiz de çok fazla. Şu anda iş de çok az ve az para veriyorlar. Vebadan sonra dernektekilerin yiyecek bulacak paraları yok ve bu felaket geçene kadar onlardan kasaya katkıda bulunmalarını talep edemem."

Arnau, yanında ifadesizce oturan Guillem'e baktı.

"Durum o kadar kötü mü?" diye sordu Arnau.

"Hem de çok. Yiyeceklerin fiyatı o kadar arttı ki, biz *bastaixler* ailelerimizi doyuracak kadar bile para bulamaz olduk. Bir de ölenlerin dul kadınları ve öksüz çocukları var. Onlara yardım etmek gerekiyor. Paraya ihtiyacımız var, Arnau. Bize vereceğin ödünç parayı sana son kuruşuna kadar iade edeceğiz."

"Biliyorum."

Arnau tekrar dönüp Guillem'e bakarak onun onayını bekledi. O ödünç para işinden ne anlardı ki? O güne kadar sadece para toplamıştı. Hiç ödünç para vermemişti.

Guillem elleriyle yüzünü kapadı ve iç çekti.

"Tabii eğer mümkün değilse..." diye devam etti Sebastià.

“Tamam,” diye sözünü kesti Guillem. Savaş iki aydır devam ediyordu ve kölelerinden hiçbir haber yoktu. Biraz ödünç para verseler ne olurdu ki? “Sahip, eğer söz vermesi sizin için yeterliyse...”

“Yeterli,” dedi Arnau.

Arnau *bastaix* derneğinin kendisinden istediği parayı saydı ve Sebastià’ya teslim etti. Guillem masanın üzerinden iki adamın tokalaştığını gördü. Uzun süren bu tokalaşma aslında duygu doluydu.

Savaşın üçüncü ayında, Guillem tam ümitlerini kaybedecekken, dört tüccar da birlikte döndüler. Birincisi Sicilya’ya uğradığında, Mayorka’daki savaş haberini almış ve diğer Katalan gemilerinin gelmesini beklemişti. Bütün kaptanlar ve tüccarlar Mayorka rotasına girmemeye karar vermişler ve dördü de taşıdıkları köleleri Perpiñán’da, prensliğin ikinci büyük şehrinde satmışlardı. Müslüman’ın onlara tembihlediği gibi, onunla Arnau’nun işyerinin dışında sözleşmişlerdi. Kazançtan kendilerine ait olan dörtte birlik bölümü aldıktan sonra, bütün parayı Guillem’in eline saymışlardı. Çok paraydı! Katalonya’nın insan gücüne ihtiyacı vardı ve köleler fahiş fiyatlara satılmıştı.

Tüccarlar gittikten sonra Guillem binlerce kez senetleri ve paraları öptü.

Arnau’nun sarraf dükkanına geri dönmek için yola koyuldu ama sonra, Blat Meydanı’na vardığında fikir değiştirip, Yahudi mahallesine doğru yöneldi. Hasdai’ye haberi verdikten sonra Santa María’ya kadar yürüdü.

Dükkâna girdiğinde, Arnau’yu yanında Sebastià ve bir rahiple birlikte otururken buldu.

“Guillem,” dedi Arnau, “sana Peder Albert’in yerine gelen Peder Juli Andreu’yu tanıştırayım.

Guillem rahibi selamladı. Selamlarken de yine para isteyeceklerini düşündü.

"Düşündüğün gibi değil," dedi Arnau. Guillem üzerindeki paraları ve senetleri içinden şöyle bir saydı. Ödünç paranın ne önemi vardı ki? Arnau artık zengin bir adamdı. Tekrar gülümsemi ve Arnau bu gülümsemesini yarlışı yorumladı. "Düşündüğünden çok daha kötü," dedi büyük bir ciddiyetle. "Kilise'ye ödünç para vermekten daha kötü ne olabilir ki?" diyecekti az kalsın Guillem, sonra dönüp Sebastià'yı da selamladı. "Bir sorumuz var," dedi Arnau.

Üç adam da bir süre Müslüman'a baktılar. "Sadece Guillem de onaylarsa kabul edebilirim," demişti Arnau. Rahip ise bir kölenin sözlerinin bu kadar önemli olmasına şaşırmişti.

"Sana hiç Ramon'dan bahsetmiş miydin?" Guillem hayır anlamında başını salladı. "Ramon benim için çok özel biriydi. Bana yardım etti . . . hem de çok yardım etti." Guillem bir kölenin yapması gerektiği gibi Arnau'yu ayakta dinliyordu. "O ve karısı veba salgınında öldüler ve şimdi dernek kızına bakamıyor. Konuşurken, benden... "

"Bana neden soruyorsun, sahip?"

Peder Juli Andreu umutlu gözlerle Arnau'ya döndü.

"Pia Almonia ve Hayır Evi'nin verdikleri yetmiyormuş," diye devam etti Arnau; "eskiden her gün yaptıkları gibi artık ihtiyacı olanlara şarap, ekmek ve bir kap yemek bile veremiyorlarmış. Veba her şeyi mahvetti."

"Danışmak istediğin nedir, sahip?"

"Onu evlat edinmemi teklif ettiler."

Guillem senetleri ve paraları tekrar düşündü. "Şimdi yirmi tane çocuk evlat edinebilirsin!" diye geçirdi içinden.

"Sen nasıl istersen," demekle yetindi.

"Ben çocuklar hakkında hiçbir şey bilmiyorum ki," dedi Arnau.

"Onlara sadece sevgi ve bir ev lazım," diye araya girdi Sebastià. "Bir evin var . . . ve gördüğüm kadarıyla çok da şefkatli birisin."

"Bana yardım edecek misin?" diye sordu Arnau, Guillem'e, Sebastià'nın söylediklerini dinlemeden.

"Her istediğini yapacağım."

"Senden itaat değil yardım istiyorum."

"Kelimelerin beni onurlandırıyor. Sana bütün kalbimle yardım ederim, her ihtiyacın olduğunda."

SEKİZ YAŞINDAKİ KIZIN adı Mar'dı. Üç aylık bir süreden sonra, vebanın ve anne babasının ölümü ile yaşadığı sarsıntıyı atlama-ya başlamıştı. O günden itibaren, sarraf dükkânında sadece demir paraların ya da defterleri çizen tüy kalemlerin sesi yoktu: Kahkahalar ve koşuşmalar Arnau'nun evini dolduruyordu. Kız, Guillem'in kendisine bakmak için tuttuğu kadın kölenin elinden kaçıp onları izlemek için odaya daldığında kızı azarlıyorlar, ama sonra da gülümseyerek birbirlerine bakıyorlardı.

Arnau Donaha'yı kabullenememişti.

"Başka köle istemiyorum," diye çıkmıştı Guillem'e.

Ama o zaman üstü başı yırtık, kir pas içindeki genç kız ağlamaya başlamıştı.

"Onun için buradan daha iyi bir yer neresi olabilir ki? Eğer istemiyorsan onu satabilirsin ama unutma ki başka biri satın alacak. Onun yemeğe, bizim de küçük kıza bakacak birine ihtiyacımız var." Kız Arnau'nun önünde diz çöktü. "Kim bilir ne kadar acı çekmiştir," dedi Guillem. "Şimdi onu geri verirsem..."

Arnau hiç istememesine rağmen kabul etmek zorunda kaldı.

Kadın kölenin yanı sıra, Guillem, köle ticaretinden kazandıkları para için de bir çözüm bulmuştu. Satıcıların Barselona'da çalıştıkları kişi olarak kendisine düşen parayı Hasdai'ye verdikten sonra, Barselona'dan geçen ve Hasdai'nin çok güvenilir bir adamı olan başka bir Yahudi'ye paraları teslim etti.

Abraham Leví bir sabah sarraf dükkanına geldi. Uzun boylu, zayıf, tuhaf beyaz sakallı, üzerinde sarı işaret olan siyah pelerinli bir adamdı. Yahudi adam Guillem'i selamladı, Guillem de onu Arau ile tanıştırdı. Yahudi adam karşılıklarına oturup, Arnau'ya paraları uzattı.

"Bu paraları sizin dükkanınıza yatırmak istiyorum, Sayın Arnau," dedi.

Arnau miktarı görünce gözleri faltaşı gibi açıldı. Sonra da belgeyi Guillem'e uzatarak okuması için ısrar etti.

"Ama..., " dedi Arnau, Guillem de o orada şaşırmış gibi yaptı. "Burada çok para var. Neden sizinkilerden birinin dükkanına değil de buraya yatırmak istiyorsunuz?"

"Din kardeşlerimize mi?" diye sordu Yahudi. "Sahat'a her zaman güvenmişimdir. Bir isim değişikliğinin," dedi Müslüman'a bakarak, "başarısını değiştirdiğini sanmıyorum. Çok uzun bir seyahate çıkmak üzereyim ve paramı sizin ve Sahat'ın işletmesini isterim."

"Bu miktardaki bir paranın sadece yatırılıyor olması dörtte birinin kazanç teşkil etmesi anlamına gelir, öyle değil mi, Guillem?" Müslüman adam evet anlamında başını salladı. "Çok uzun bir seyahate çıkıyorsanız, size kazancınızı nasıl ödeyeceğiz? Sizi nerede bulacağız?"

"Bütün bu sorular da ne?" diye düşündü Guillem. Yahudi adama o kadar bilgi vermemişti. Abraham yine de oldukça hazırlıklı gibiydi.

"Yatırım yaparsınız," diye cevap verdi. "Benim için endişelenmeyin. Çocuklarım yok, ailem yok ve gittiğim yerde paraya

ihtiyacım olmayacak. Belki bir gün geri almaya gelirim ya da birini gönderirim. O zamana kadar endişelenmeyin. Ben sizi bulurum. Umarım bunun bir sakıncası yoktur.”

“Ne sakıncası olabilir?” dedi Arnau. Guillem rahat bir nefes aldı. “Eğer istediğiniz buysa, tabii kabul ederiz.”

Hesapları yaptılar ve Abraham Leví ayağa kalktı.

“Yahudi mahallesindeki birkaç arkadaşım la vedalaşmam lazım,” dedi.

“Size eşlik edeyim,” dedi Guillem izin istemek için Arnau’ya dönerek ve Arnau da izin verdi.

İki adam bir katibin yanına gittiler ve onun önünde, Abraham Leví, Arnau Estanyol’un sarraf dükkânına emanet ettiği paranın makbuzunu Guillem’e verdi, bu parayla ilgili bütün kazançlardan vazgeçtiğini de belgeledi. Guillem bu belgeleri giysilerinin içine saklayarak dükkâna döndü. Sadece biraz zaman alacak diye düşünüyordu, Barselona’da yürürken. Arnau’nun kayıt defterlerinde resmi olarak paranın Yahudi adama ait olduğu yazıyordu ama kimse gelip ona hesap sormayacaktı. Arnau’nun kazancı olacak dörtte birlik bölüm ise, adamın zenginliğine zenginlik katmaya yetecekti.

O gece Arnau uyurken Guillem işyerine indi. Duvarda yerinden oynamış bir taş görmüştü. Belgeleri sağlam bir kumaş parçasına sararak, taşın arkasına gizledi. Bir gün Santa María’nın duvar ustalarından birine taşı sağlamlaştırmasını söyleyecekti. Bu paranın nereden geldiğini Arnau’ya itiraf edene kadar paralar orada kalacaktı. Sadece biraz zamana ihtiyaç vardı.

Çok zamana ihtiyaç var diye düzeltmek zorunda kaldı bir gün Guillem, Arnau ile Deniz Konsolosluğu’ndan dönerken gezinti için sahile uğradıklarında. Barselona’ya köleler akın ediyordu; sandallar insanlarla dolup taşıyordu. Çalışacak erkekler ve delikanlılar ama aynı zamanda iki adamın bakışlarını başka

yöne çevirmelerine sebep olan haykırışların sahibi kadınlar ve çocuklar.

“Beni iyi dinle, Guillem. Ne kadar kötü durumda olursak olalım, asla köle siparişi vermeyeceğiz. Bunun yerine ölmeyi yeğlerim.”

Sonra bir geminin hızla Barselona limanından ayrıldığını gördüler.

“Neden gidiyor?” diye sordu Arnau, düşünmeden. “Giderken neden mal doldurmuyor?”

Guillem Arnau’ya döndü ve başını salladı.

“Dönecek,” dedi, “açık denize gidiyor. Oradaki köleleri de getirecek,” dedi üzüntülü bir sesle.

Arnau bir süre uzaklaşan geminin arkasından baktı.

“Kaç kişi ölüyor?” diye sordu.

“Çok fazla,” diye cevap verdi Müslüman, kendi yolculuğunu hatırlayarak.

“Asla, Guillem! Sakın unutma asla.”

1 Ocak 1354

*Santa María de la Mar Meydanı**Barselona*

Arnau evinin penceresinden Santa María'yı, Santa María'da, etrafındaki sokaklarda, inşaat iskelelerinin üzerinde, hatta kilisenin içinde toplanan bütün Barselona'yı izlerken, kralın burayı seçeceğinden emin olduğunu düşündü. III. Pedro, ne Blat Meydanı'nı ne katedralin meydanı, ne kendi yaptırdığı o görkemli tersaneleri, ne de Borsa binasını seçmişti. Halkın kilisesini, Barselona halkının birliği ve fedakârlığı sayesinde göğe doğru yükselen Santa María'yı seçmişti.

"Katalonya'da Barselona'da yaşayanların ruhunu daha iyi temsil eden hiçbir yer yok," dedi Arnau, Guillem'e, o sabah ahşap iskeleyi yapan işçileri seyrederken. "ve kral da bunu biliyor. Bu yüzden burayı seçti."

Arnau ürperdi, bütün hayatı bu kilisenin etrafında geçmişti!

"Parasını yine biz ödeyeceğiz," dedi köle.

Arnau ona doğru döndü ama Guillem hâlâ işçilere bakıyordu.

Sarraf dükkanını açalı beş yıl olmuştu. Arnau otuz üç yaşında, mutlu ve çok zengindi. Hayatı zordu ama kayıt defterleri doluydu.

"Hadi gidip kahvaltı edelim," dedi Guillem'in omzuna vurarak.

Aşağıda mutfakta, Donaha ve ona sofrayı kurmada yardım eden küçük kız onları bekliyorlardı.

Köle kadın kahvaltıyı hazırlamaya devam etti ama Mar, Arnau ve Guillem'i görünce hemen onlara doğru koştu.

"Herkes kralın ziyaretinden bahsediyor!" diye bağırdı. "Ona yaklaşılabilecek miyiz? Atlıları da gelecek mi?"

Guillem iç çekerek sofraya oturdu.

"Bizden para istemeye geliyor," diye açıkladı küçük kıza.

"Guillem!" dedi Arnau, kızın şaşkınlık ifadesi karşısında.

"Ama doğru," diye kendini savundu Müslüman.

"Hayır doğru değil Mar," dedi Arnau kızın gülümsemesini sağlayarak. "Kral Sardunya'yı fethetmek için bizden yardım istemeye geliyor."

"Para mı?" diye sordu küçük kız Guillem'e göz kırparak.

Arnau önce kıza sonra da Guillem'e şöyle bir baktı; ikisi de onu öfkelen-dirmiş olmanın keyfiyle güldüler. Nasıl da büyümüş-tü! Neredeyse artık güzel, akıllı, herkesi büyüleyecek bir genç kız olmuştu.

"Para mı? diye tekrar sordu kız.

"Her savaş için para lazımdır!" demek zorunda kaldı Arnau.

"İşte!" dedi Guillem, kollarını iki yana açarak.

Donaha tabaklarını doldurmaya başladı.

"Neden ona aslında para vermeyip para kazandığımızı anlatmıyorsun?" dedi Arnau, Guillem'e, Donaha yemek servisini bitirdikten sonra.

Mar gözlerini açarak Guillem'e baktı.

Guillem kekeledi.

"Üç yıldır özel vergi ödüyoruz," dedi Guillem, Arnau'ya hak vermeye hiç niyeti yoktu. "Barselonalılar üç yıldır savaş için para ödüyor."

Mar bu sefer de Arnau'ya dönüp onun cevabını bekledi.

"Doğru," dedi Arnau, "tam üç yıl önce, Cenova ile savaşmak için Venedik ve Bizans'la bir anlaşma imzaladık. Amacımız Korsika ve Sardunya'yı fethetmek ve Cenevizlilerin elinde bulunan bu yerleri, Agnani Anlaşması ile parayla ülkemize bağlamaktı. "Tam altmış sekiz gemi!" dedi Arnau sesini yükselterek. "Yirmi üçü Katalan, gerisi Venedikli ve Yunan olan tam altmış sekiz gemi, Boğaz'da altmış beş Ceneviz gemisiyle savaştı."

"Peki ne oldu?" diye sordu Mar, Arnau sessiz kalınca.

"Kazanan olmadı. Amiralimiz Ponç de Santa Pau savaşta öldü ve yirmi üç Katalan gemisinden sadece on tanesi geri döndü. Sonra ne olmuştu Guillem?" köle anlatmaya pek de niyetli değildi. "Hadi anlat, Guillem" diye ısrar etti Arnau.

Guillem bir iç çekti.

"Bizanslılar bize ihanet ettiler ve barış imzalamak kaydıyla Cenevizlilerle anlaşıp onları Bizans ticaretinin tekeli haline getirdiler."

"Peki başka ne oldu?" diye ısrarla sordu Arnau.

"Akdeniz'deki en önemli rotalardan birini kaybetmiş olduk."

"Para da kaybettik mi?"

"Evet."

Mar bir ona bir diğerine bakarak konuşmaları takip ediyordu. Ocağın yanında duran Donaha bile konuşulanları dinliyordu.

"Çok para mı kaybettik?"

"Evet."

"Sonradan krala verdiğimizden daha mı çok?"

"Evet."

"Keşke Akdeniz bizim olsa, rahatça ticaret yapardık," dedi Arnau.

“Ya Bizanslılar? Onlara ne oldu?” diye sordu Mar.

“Ertesi yıl kral, Bernat de Cabrera kumandasında, elli gemilik bir donanma hazırlattı ve Venediklileri Sardunya’da yendi. Amiralimiz otuz üç gemiyi ele geçirdi ve beşini batırdı. Sekiz bin Cenevizli öldü ve üç bin iki yüzü savaş esiri edildi. Bu savaşta sadece kırk Katalan hayatını kaybetti! Bizanslılar,” diye devam etti, Mar’ın meraktan parlayan gözlerine bakarak, “yaptıkları hatayı düzelterip, kapılarını bize tekrar açtılar.”

“Ama üç yıldır özel vergi ödemeye devam ediyoruz,” dedi tekrar Guillem.

“Kral Sardunya’yı ele geçirdiyse, biz de Bizans’la ticarete geri dönebildiysek, hükümdar neden geldi?” diye sordu Mar.

“Adanın soyluları, başlarında Arborea’lı bir vali olan bir grup soylu, Kral Pedro’ya karşı isyan başlattı. O da bu isyanı bastırmak zorunda.”

“Kral,” diye araya girdi Guillem, “ticaret yollarının açık olması ve vergi toplamakla yetinmeli. Sardunya güçlü ve zorlu bir ada. Orayı asla ele geçiremeyeceğiz.”

Kral tezahürat yapan halkının önünde onları selamlamak için pek fazla durmadı. Kısa boyuyla çıktığı platformda çoğunluk onu fark etmedi bile. Kışın güneş ışığında, üzerindeki taşlar kadar parlayan kırmızı bir kumaştan yapılmış giysisi vardı. O gün altın tacını ve hep belinde taşıdığı o küçük hançerini takmayı unutmamıştı tabii. Soylular ve saray erkânı da onun gibi görkemli kıyafetler giymişlerdi.

Kral halkına çok heyecanlı bir konuşma yaptı. Bir kralın neler yapmayı planladığını sıradan halka uzun uzun açıkladığı nerede görülmüştü? Onlara Katalonya’dan, Katalonya topraklarından ve çıkarlarından, Arborea’nın Sardunya’daki ihanetinden bahsetti. Halk ellerini havaya kaldırmış, intikam istiyordu. Kral, karşısına Santa María’yı almış, halktan ihtiyacı olan her şeyin sö-

zünü alıncaya kadar onları heyecanlandırmaya devam etmişti: Talep ettiğinde halk erkek çocuklarını krala teslim edecekti.

Bütün Barselonalılar paylarına düşen katkıda bulundular. Arnau da, şehrin bir sarrafı olarak kendisine düşen miktarı ödedi ve kral, yüz gemilik bir donanmayla Sardunya'ya yola çıktı.

Ordu Barselona'dan ayrıldığında, şehir yavaş yavaş günlük hayatına, Arnau da sarraf dükkânında işinin başına, Mar'a, Santa María'ya ve kendisinden yardım isteyenlere döndü.

Guillem, Hasdai Crescas da dahil olmak üzere, o güne kadar tanıdığı bütün sarraflardan ve tüccarlardan çok daha farklı bir şekilde hareket etmeye alışmalıydı. İlk başlarda, Arnau kasaları açıp her isteyene para vermeye başladığında, ona karşı gelmeye çalıştı.

"Ödemiyorlar mı? Aldıkları parayı iade etmiyorlar mı sanki?" diye Guillem'e sordu.

"Evet ama aldıkları paranın faizini ödemiyorlar," dedi Guillem. "Bu paralardan kazanç sağlamalıyız."

"Kaç kere bana bir köşk satın almamı, daha iyi şartlarda yaşamamızı söyledin? Peki bütün bunlar bize kaç patlar, Guillem? Bu insanlara verdiğimiz borç paradan çok daha fazla tutacağını sen de biliyorsun."

Guillem susmak zorunda kaldı. Arnau'nun söyledikleri doğrudu. Arnau Canvis Nous ve Canvis Vells caddelerinin kesiştiği yerde bulunan evinde, mütevazı bir yaşam sürüyordu. Para harcamaktan çekinmediği tek konu ise, Mar'ın eğitimiydi. Küçük kız, Arnau'nun arkadaşı olan bir tüccarın evinde ve tabii ki Santa María'da özel dersler alıyordu. Kilisenin inşaat konseyi de Arnau'dan para istemekte gecikmedi.

"Benim şapelim var," dedi Arnau, kilise konseyi, Santa María'nun yan kısmındaki şapellerden birini yardım karşılığında Arnau'nun adına yapma teklifinde bulunduğunda. "Evet," diye

ekledi konseyin şaşkın bakışları karşısında, "benim şapelim, Santísimo Şapeli, *bastaixlerinki*, ve de hep öyle kalacak. Neyse..., " dedi kasalardan birini açarak, "ne kadar istiyorsunuz?"

Neye ihtiyacınız var? Ne kadar istiyorsunuz? Ne kadar yeterli olur? Bu kadar yeter mi? Guillem bu tür sorulara alışmakta zorluk çekiyordu, ta ki, sahilde ya da Ribera mahallesinde dolaşırken insanların onu selamlamasını, ona gülümsemesini ve tekrar tekrar teşekkür ettiklerini görene kadar. "Belki de Arnau haklıdır," diye düşünmeye başladı. Arnau kendisini herkese adıyordu, ama aslında aynı şeyi, üzerlerine taş atılan o üç Yahudi çocuğa da yapmamış mıydı? Eğer Arnau böyle biri olmasaydı, kendisi, Raquel ve Jucef ölmüş olacaktı. Zengin olduktan sonra neden değişecekti ki? Guillem de, Arnau gibi yolda gördüğü insanlara gülümsemeye ve onlarla selamlaşmaya başladı.

Ama bu değişim, onun Arnau'nun yıllar içinde aldığı kararların hepsini onayladığı anlamına gelmiyordu. Köle ticareti ile ilgili kesin kararları çok mantıklıydı ama kölelerle ilgili olmayan bazı işleri neden yapmak istemiyordu?

İlk başlarda Arnau bu teklifleri Guillem ile bir tartışma içine girmeden geri çevirmişti.

"Buna aklım yatmadı."

"Hoşuma gitmedi."

"Emin değilim."

Sonunda Müslüman sabrını kaybettiler.

"Ama bu iyi bir fırsat, Arnau," dedi, tüccarlar bir gün dükândan çıktıklarında. "Neler oluyor? Bazen çok kazanç sağladığımız işleri geri çeviriyorsun. Anlayamıyorum. Biliyorum benim aslında haddim..."

"Tabii ki haddin," dedi Arnau, sözünü keserek; "üzgünüm. Aslında..., " Guillem sözlerini bitirmesini bekledi. "Bak, asla Grau Puig'in olduğu yerde bulunmayacağım. Benim adım asla

onunkıyla birlikte anılmayacak.”

Arnau boş bakışlarla evin duvarına baktı.

“Olanları bir gün bana anlatacak mısın?”

“Neden olmasın?” dedi ona dönerek ve her şeyi anlattı.

GUILLEM GRAU PUIG’İ tanıyordu. Önceden Hasdai Crescas’la çalışmıştı. Müslüman adam, Arnau’nun anlattıklarından sonra, Grau Puig’in Arnau ile neden çalışmaya can attığını bir türlü anlayamıyordu.

“Neden?” diye sordu bir gün Hasdai Crescas’a. Arnau’nun hikâyesini adama özetleyerek. Hasdai Crescas’ın bundan kimseye bahsetmeyeceğinden emindi.

“Çünkü Grau Puig ile çalışmak istemeyen birçok insan var. Ben de yıllar önce bundan vazgeçtim. Olmaması gereken yerde olmayı isteyen takıntılı bir adam. Sıradan bir zanaatkârken güvenilir biriydi; şimdi..., şimdi hedefleri bambaşka ve evlenirken başına neler geleceğini bilmiyordu. Soylu olmak için, soylu doğmak, soylu süt emmek gerekir. Bunun iyi bir şey olduğunu söylemiyorum, ama sadece soylu süt emmişler bu unvanlarının getirdiği risklere karşı gelebilirler. Onlar gururlu, güçlü, emretmek için doğmuş insanlar, iflas ettiklerinde bile. Grau Puig ise parasının gücüyle soylu oldu. Kızı Margarida için dünyanın çeyiz parasını harcadı ve neredeyse bu yüzden iflas ediyordu. Bütün Barselona bunu biliyor! Herkes onunla alay ediyor ve karısı da bunu biliyor. Sıradan bir zanaatkâr’ın Montcada Sokağı’nda bir köşkte ne işi var? Başkaları onlarla ne kadar alay ederse, onlar da varlıklarını satıp savarak paranın gücüyle soyluluklarını kanıtlıyorlar. Grau Puig parasız ne yapar?

“Demek istediğin...”

“Hiçbir şey söylemek istemiyorum ama ben onunla ticaret yapmam. Her ne kadar başka sebeplerden dolayı olsa da bu sefer sahibin haklı.”

O günden sonra Guillem, Grau Puig’in adının geçtiği her konuşmaya kulak kabarttı. Konseyde, Deniz Konsolosluğu’nda, Borsa işlemlerinde, mal alışverişlerinde, ticari durum hakkında yapılan konuşmalarda hep baronun ismi geçiyordu.

“Oğlu, Genís Puig...,” diye söze başladı bir gün Guillem, borsadan çıkıp Arnau’yla birlikte güzel, sakin denizi seyrederken. Arnau bu ismi duyunca Guillem’e döndü. “Genís Puig kralla birlikte Mayorka’ya gitmek için ödünç para almış.” Gözleri parlamış mıydı? Guillem Arnau’ya bakıyordu. Arnau cevap vermemişti. Ama gözleri parlamış mıydı? “Devam etmemi ister misin?”

Arnau yine sessiz kaldı. Biraz sonra evet anlamında başını salladı. Gözlerini kısmış, dudaklarını da hafifçe sıkıyordu. Guillem’in anlattıklarını dinledi.

“Uygun gördüğüm şekilde karar almam için bana izin verecek misin?”

“Hayır, Guillem. İzin vermiyorum. Lütfen.”

Guillem yıllardır bu meslekte edindiği bilgileri ve tanışıklıkları kullanarak araştırmalarına devam etti. Oğlu Genís eğer soylulardan özel borç istediye, babasının durumu iyi değil anlamına geliyordu. Özel borçların faizleri çok yüksekti; bu borçlar Hristiyanlar arasında faiz ile ödünç para işine izin veren tek borçtu. Eğer bir baba oğlunun yüksek faizle borç almasına ses çıkarmıyorsa, bu bir tek onda para kalmadığı anlamına gelebilirdi. Peki ya Isabel? Arnau’yu ve babasını batıran, Arnau’yu dizleri üzerinde yerlerde süründüren o canavar, bütün bunlara nasıl izin veriyordu?

Guillem aylarca sorup soruşturdu; kendisine iyilik borcu

olan arkadaşlarıyla konuştu ve birlikte çalıştığı herkese mektuplar gönderdi: Katalan baronu tüccar Grau Puig'in durumu neydi? Onun hakkında, işleri hakkında, para durumu hakkında . . . ve borçları hakkında ne biliyorlardı?

Deniz mevsimi kapanmak üzereyken, gemiler Barselona limanına dönmeye başladığında, gönderdiği mektupların cevapları da gelmeye başladı. Çok değerli bilgilerdi! Bir akşam işyerini kapattıktan sonra Guillem masanın başına oturdu.

"Benim biraz işim var," dedi Arnau'ya.

"Ne işiymiş böyle?"

"Yarın sabah anlatacağım."

Ertesi gün, sabah kahvaltıya oturmadan önce iki adam iş yerine girdiler ve Guillem her şeyi anlattı:

"Grau Puig çok kötü durumdaymış," Arnau'nun gözleri yine parlamış mıydı? "Konuştuğum bütün sarraflar ve tüccarlar aynı şeyi söylüyorlar. Bütün varlığı uçup gitmiş..."

"Bunların hepsi dedikodu olabilir," diye sözünü kesti Arnau.

"Bekle. Al."

Guillem aldığı bütün mektupları Arnau'ya uzattı. "İşte bütün kanıtları burada. Grau Puig Lombardiyalıların eline düşmüş."

Arnau Lombardiyalıları düşündü: Sarraflar ve tüccarlar, büyük Floransa ve Pisa'daki çalıştıkları kişiler, sadece kendi çıkarlarını düşünen insanlardı. Değerli kumaş ticaretini tekelinde bulunduruyorlardı: Yün postlar, ipekler, Floransa taftaları, brokarlar, Pisa tülleri ve daha birçoğu. Lombardiyalılar kimseye yardım etmezlerdi. Eğer mallarının bir kısmını birine veriyorlarsa, bu sadece Katalonya'dan kovulmamak içindi. Onların eline düşmek çok kötü bir şeydi. Guillem'in getirdiği mektuplara şöyle bir baktı ve hepsini masanın üzerine bıraktı.

“Ne öneriyorsun?”

“Sen ne yapmak istiyorsun?”

“Elbette onu mahvetmek!”

“Söylenenlere göre Grau oldukça yaşlanmış, işlerini oğulları ve karısı yürütüyormuş. Bir düşünsene! İşlerinden biri kötü gitse, her şeylerini kaybederler.”

“Borçlarını satın al.” Arnau vücudunun bir kasını bile oynatmadan konuşmuştu. “Bana borçlu olmasını ve bunu da bilmemesini istiyorum. İşlerinden birinin kötü gitmesini sağla . . . hayır, birinin değil,” diye düzeltti. “Hepsinin!” diye bağırdı masaya vurarak. “Hepsinin,” dedi bu kez alçak sesle. “Onları elimden kaçırmak istemiyorum.”

20 Eylül 1355

Barselona Limanı

KRAL III. PEDRO DONANMANIN başında, Sardunya’nın fethinden sonra, zaferle Barselona’ya geri döndü. Bütün vatandaşlar onu karşılamaya gitti. Halkın tezahüratları arasında, denize, Framenors Manastırı’run karşısına yerleştirilen ahşap bir iskeleden geçerek karaya indi. Kralın arkasından da, Sardunyalılara karşı kazanılan zaferi kutlamak için bayram havasına bürünmüş Barselona’ya soylular ve askerler ayak bastılar.

Arnau ve Guillem iş yerini kapatarak donanmayı karşılamaya gittiler. Sonra da, Mar’ı da yanlarına alıp, kralın şerefine hazırlanan kutlamalara katıldılar; güldüler, şarkı söylediler, dans ettiler, ozanlardan hikâye dinlediler, tatlı yediler, eylül güneşi batıp da ortalık serinleyince evlerine döndüler.

“Donaha!” diye bağırdı Mar, Arnau evin kapısını açtığında.

Genç kız katıldığı kutlamalardan mutlu, eve girdi. Hâlâ Donaha diye bağıırıyordu. Mutfağın kapısına geldiğinde birden kalakaldı. Arnau ve Guillem birbirlerine baktılar. Neler oluyordu? Acaba köle kadına bir şey mi olmuştu?

Birlikte mutfağa doğru koşmaya başladılar.

“Ne...?” diye sordu Arnau kızın arkasında durarak.

“Bu bağıırışların uzun zamandır görmediğin bir akrabayı karşılamak içi uygun olduğunu sanmıyorum, Arnau” dedi, pek de yabancı olmayan bir erkek sesi.

Arnau Mar’ı kenara çekti ama bir eli hâlâ kızın omzundaydı.

“Joan!” diye bağırdı birkaç saniye sonra.

Mar az önce onu korkutan o siyah giyimli adamı görünce, Arnau’nun kollarını açarak ona doğru koşuşunu seyretti. Guillem kapıda duran kıza sarıldı.

“Onun erkek kardeşi,” dedi fısıldayarak.

Donaha mutfakta bir köşeye saklanmış öylece bakıyordu.

“Tanrım!” diye bağırdı Arnau, Joan’ı kucaklayarak. “Tanrım! Tanrım! Tanrım!” dedi Arnau, bu Joan’ı havaya kaldırarak.

Joan gülümseyerek Arnau’dan kurtulmayı başardı.

“Beni ikiye ayıracaksın...”

Ama Arnau onu dinlemedi.

“Neden bana haber vermedin?” diye sordu bu kez adamın omuzlarından tutarak. “Dur sana bir bakayım. Değişmişsin!” On üç yıl demeye çalıştı Joan, ama Arnau bırakmadı. “Ne zamandır Barselona’dasın?”

“Şey...”

“Neden bana haber vermedin?”

Arnau her sorusunda Joan'ı tutup sarsıyordu.

"Artık kalacak mısın? Lütfen evet de. Lütfen!"

Guillem ve Mar gülümsemeye başladılar. Genç rahip de onları gördü.

"Yeter," dedi Arnau'dan bir adım uzaklaşarak. "Yeter. Beni öldüreceksin."

Arnau aralarındaki mesafeyi fırsat bilerek, Joan'ı baştan aşağı süzdü. Barcelona'yı yıllar önce terk eden Joan'a ait olan sadece o gözlerdi. O canlı, parlak gözler; neredeyse kel, zayıf ve bitkindi . . . üzerindeki o siyah giysi onu daha da kasvetli kılıyordu. Arnau'dan üç yaş daha küçüktü ama çok daha büyük görünüyordu.

"Sen yemek yemiyor musun? Eğer gönderdiğim paralar yetmediyse..."

"Elbette yetti," diye sözünü kesti Joan, "Hem de fazlasıyla. Gönderdiğin para ruhumu besledi. Biliyorsun kitaplar çok pahalı, Arnau."

"Keşke daha isteseydin."

Joan masaya, Guillem ile Mar'ın karşısına oturdu.

"Hadi bana evlatlığını tanııştır. Son mektubundan bu yana bayağı büyümüş olmalı."

Arnau Mar'ı yanına çağırdı, kız da Joan'a yaklaştı. Rahibin gözlerinde okuduğu ciddiyet karşısında başını öne eğdi. Arnau daha sonra Joan'ı Guillem'le tanıştırdı.

"Guillem," dedi Arnau. "Sana mektuplarımda ondan çok bahsetmiştim."

"Evet." Joan elini uzatmadı. Guillem de uzattığı elini geri çekti. "Hristiyanlığın gereksinimlerini yerine getiriyor musun?" diye sordu.

"Evet..."

"Peder Joan," diye ekledi Joan.

"Peder Joan," diye tekrar etti Guillem.

"Bu da Donaha," diye araya girdi Arnau.

Joan kadına bakmadan başını salladı.

"Güzel," dedi Mar'a dönerek, ve ona oturmasını söyleyerek. "Sen Ramon'un kızısın değil mi? Baban bütün *bastaixler* gibi çok çalışkan, dindar iyi bir adamdı." Joan Arnau'ya baktı. "Arnau bana öldüğünü söylediğinden beri hep onun için dua ediyorum. Sen kaç yaşındasın, kızım?"

Arnau Donaha'ya akşam yemeğini servis etmesini söyledi ve sofraya oturdu. O zaman Guillem'in hâlâ ayakta duruyor olduğunu fark etti. Sanki bu yeni misafir karşısında oturmaya cesaret edemiyor gibiydi.

"Otur lütfen, Guillem," dedi Arnau, "benim sofram senin de sofran."

Joan hiç tepki vermedi.

Akşam yemeği büyük bir sessizlik içinde geçti. Mar her zamankinden farklı olarak suskun, doğallığını yeni misafir karşısında kaybetmiş gibiydi. Joan ise yavaş yavaş yemeğini yiyordu.

"Anlatsana, Joan," dedi Arnau yemekleri bitince. "Neler yaptın? Ne zaman döndün?"

"Kralın dönüşünden faydalandım. Zafer haberini duyunca bir gemiye binip Sardunya'ya, oradan da Barselona'ya geldim."

"Kralı gördün mü?"

"Hayır, ziyaretimi kabul etmedi."

Mar odasına çekilmek için izin istedi. Guillem de aynısını yaptı. İkisi de Rahip Joan ile vedalaştılar. Joan ile Arnau'nun konuşması sabaha kadar sürdü; bir şişe tatlı şarapla birlikte iki kardeş ön üç yıllık ayrılık dönemini telafi ettiler.

Arnau'nun ailesinin rahatlığı için, Joan Santa Caterina Manastırı'na taşınmaya karar verdi.

"Benim yerim orası," dedi ağabeyine, "ama sizi her gün ziyarete geleceğim."

Evlathlığının ve Guillem'in bu yeni misafirden biraz rahatsız olduklarını akşam yemeğinde fark eden Arnau, kardeşine çok ısrar etmedi.

"Bana ne dedi biliyor musun?" diye fısıldadı Guillem'e, öğle yemeğinden sonra herkes masadan kalkınca. Guillem kulağını uzattı. "Mar'ı evlendirmek için neler yaptığımızı sordu?"

Guillem olduğu yerden, Donaha'nun sofrayı toplamasına yardım eden kıza baktı. "Evlendirmek mi? O daha küçük bir . . . bir kız!" Guillem Arnau'ya döndü. İkisi de bu güne kadar kıza bu gözle bakmamışlardı.

"Bizim küçük kızımız nereye gitti?" diye sordu Arnau, arkadaşına.

İkisi de tekrar Mar'a baktılar: Hareketli, güzel, huzurlu ve kendinden emin bir kızdı.

Mar tabakları toplarken yan gözle de iki adama bakıyordu.

Vücudu bir kadının seksiliğini yansıtıyordu artık; kıvrımları ve elbisesinin altındaki göğüsleri artık belirgindi. On dört yaşındaydı.

Mar tekrar onlara baktı ve ikisinin de şaşkınlıkla kendisini seyrettiklerini gördü. Bu sefer gülümsemedi; biraz kızmıştı ama kızgınlığı uzun sürmedi.

"Siz ikiniz, neye bakıyorsunuz?" diye onları azarladı. "Ya-

pacak başka işiniz yok mu?" dedi karşlarına geçerek, büyük bir ciddiyetle.

İki adam da evet anlamında başını salladı. Artık şüpheleri yoktu: Mar bir kadın olmuştu.

"Bir prensese layık çeyizi olacak," dedi Arnau Guillem'e dükkâna geldiklerinde. "Para, eşya ve bir ev . . . hayır bir saray!" aniden arkadaşına döndü. "Puiglerden haber var mı?"

"Elimizden uçup gidecek," dedi Guillem, Arnau'nun sorusunu duymazdan gelerek.

İkisi de bir an sessiz kaldılar.

"Bize torunlar verecek," dedi sonra Arnau.

"Yarılıyorsun. Kocasına çocuklar verecek. Biz kölelerin çocuğu olmaz, hele torunları hiç."

"Sana kaç kere özgürlüğünü teklif ettim?"

"Ben özgür olup ne yapacağım? Böyle iyiyim ama Mar'ı evli olarak hayal etmek . . . daha şimdiden kim olursa olsun, damattan nefret etmeye başladım."

"Ben de öyle," dedi Arnau.

İki arkadaş birbirlerine baktılar ve kahkahalara boğuldular.

"Soruma cevap vermedin," dedi Arnau, "Puiglerden haber var mı? Onların köşkünü Mar'ın olmasını istiyorum."

"Pisa'ya, Filippo Tescio'ya haber gönderdim. Bu dünyada istediğimizi yapabilecek tek kişi Filippo."

"Ona ne söyledin?"

"Puiglerin siparişlerinin Barselona'ya varamaması, Barselona'dan çıkanların da gidecekleri yere ulaşamaması için, gerekirse korsan tutmasını söyledim. Malları çalmasını ya da yakmasını, ne isterse onu yapmasını söyledim."

"Peki cevap verdi mi?"

"Filippo mu? Asla cevap vermez. Bu konularla ilgili ne mektup yazar ne de bu işleri başkasına bırakır. Eğer biri öğrenirse . . . deniz mevsiminin bitmesini beklemeliyiz. Bir aydan az bir zaman kaldı. Puiglerin siparişleri o zamana kadar gelmezse, hiçbir borçlarını ödeyemezler; iflas edecekler."

"Borçlarını satın aldık mı?"

"Grau Puig'in bu hayatta en çok sana borcu var."

"Çok acı çekiyordur herhalde," diye söylendi Arnau.

"Onları görmedin mi?" Arnau birden Guillem'e döndü. "Uzun zamandır sahildeler. Önce barones ile iki oğlundan biri vardı; şimdi Sardunya'dan dönen Genís de onlara katıldı. Saatlerce ufukta bir gemi bekliyorlar . . . ufukta beliren gemi onların değilse, barones dalgaları lanetliyor. Bildiğini sanıyordum..."

"Hayır, bilmiyordum," Arnau bir süre bekledi. "Bizim gemilerden biri limana gelince bana haber ver."

"BİRÇOK GEMİ BİRLİKTE limana vardılar," dedi Guillem bir sabah konsolosluktan döndükten sonra.

"Onlar da orada mı?"

"Elbette. Barones sulara öyle yaklaşmış ki, dalgalar ayakka-bılarına vuruyor..." Guillem aniden sustu. "Özür dilerim niyetim hatırlatmak..."

Arnau gülümsedi.

"Önemli değil," dedi Guillem'e.

Arnau odasına çıkıp en güzel giysilerini giydi. Sonunda Guillem üzerine bir şeyler alması için onu ikna etmişti.

"Senin gibi prestijli bir adam," demişti bir gün, "borsaya ya da konsolosluga kötü giysilerle giremez. Kral böyle emrediyor, hatta azizleriniz bile; örneğin San Vicente..."

Arnau onu susturdu ama kabul etti. Malinas kumaşından yapılma, kolsuz, üzeri deri parçalarıyla süslü uzun bir tunik, üzerinde kırmızı Şam ipeğinden, dizlerine kadar uzanan bir ceket, siyah çoraplar ve ipek siyah ayakkabılar. Altın sırma ve incilerle işlenmiş geniş kemerini beline taktı. Arnau Guillem'in Dacia'dan getirttiği muhteşem, üzerinde değerli taşlar olan, içi kakım kürklü, kenarları altın işlemeli siyah pelerini alarak odadan çıktı.

Guillem onu böyle görünce çok sevindi. Mar tam bir şey söyleyecekti ki, vazgeçti. Arnau kapıdan çıktı ve Mar da arkasından ona baktı. Deniz rüzgârı pelerini dalgalandırıyordu.

"Arnau nereye gidiyor?" diye sordu Guillem'e.

"Bir borcu tahsil etmeye."

"Çok önemli olsa gerek."

"Hem de çok, Mar" dedi Guillem; "hem de bu daha ilk tak-sidi."

Mar fildişi abaküsle oynamaya başladı. Arnau'nun abaküsle çalıştığını kaç kez mutfaktan gözetlemişti. Ciddi bir şekilde parmaklarını boncukların üzerinde gezdiriyor, sonra da kayıt defterlerine notlar alıyordu. Mar birden ürperdi.

"Bir şey mi oldu?" diye sordu Guillem.

"Hayır..., hayır."

Neden ona anlatmıyordu ki? Guillem onu anlardı diye düşündü kız. Sadece Donaha biliyordu. Başka kimse bilmiyordu. Tüccar Escales'in evinde toplanan bütün kızlar aynı şeyden bahsediyorlardı. Hatta bazıları nişanlıydı ve müstakbel eşlerinin erdemleriyle övünmekten başka bir şey yapmıyorlardı. Mar onları dinliyor, sordukları sorulara cevap vermekten kaçınıyordu. Arnau'dan nasıl bahsedecekti? Ya o öğrenseydi? Arnau otuz beş yaşında, o ise sadece on dört yaşındaydı. Kızların arasından birini Arnau'dan büyük bir adamla nişanlamışlardı! Birilerine açılmak hoşuna giderdi. Kızın arkadaşları paradan, erdemden,

çekicilikten; erkeklikten ya da cömertlikten bahsediyorlardı ama Arnau hepsinden daha üstündü! Mar'ın sahilde karşılaştığı bütün *bastaixler* ona Arnau'nun Kral Pedro'nun ordusundaki en cesur askerlerden biri olduğunu anlatmıyorlar mıydı? Mar bir sandığın dibinde Arnau'nun kurmalı yayını ve hançerini bulmuştu. Yalnız olduğunda onları eline alıp, *bastaixlerin* anlattığı gibi, Arnau'nun bir grup düşmanla savaştığını hayal ederken silahları okşuyordu.

Guillem dikkatlice kıza baktı. Mar abaküsün fildişi boncuklarından birinin üzerine parmağını bastırarak düşüncelere dalmıştı. Bakışları kaybolmuştu. Para mı? Çuvallarla. Bütün Barse-lona bunu biliyordu. İyiliğe gelince...

"İyi olduğundan emin misin?" diye tekrar sordu Guillem. Kız birden ürktü.

Mar kıpkırmızı kesildi. Donaha her zaman kızın dudaklarında, gözlerinde, bütün yüzünde Arnau'nun isminin okunduğunu söylüyordu. Peki Guillem de bu ismi okuyabilmiş miydi?

"Evet..., " dedi kız. "Evet iyiyim."

Guillem abaküsün boncuklarıyla oynadı. Mar da ona gü-lümsedi... Üzgün müydü? Kızın aklından neler geçiyordu? Belki de Peder Joan haklıydı; artık evlenme yaşı gelmiş, ama o hâlâ adamın bulunduğu bir evde yaşıyordu...

Mar parmaklarını abaküsten çekti.

"Guillem."

"Efendim."

Kız sustu.

"Yok bir şey," dedi masadan kalkarak.

Guillem bakışlarıyla odadan çıkan kıızı izledi; bu düşünce her ne kadar onu rahatsız etse de, muhtemelen peder haklıydı.

ONLARA YAKLAŞTI. Gemiler, üç kadirge ve bir balina gemisi limana yaklaşırken, o da kıyıya kadar yürümüştü. Balina gemisi ona aitti. Siyahlar içinde Isabel bir eliyle şapkasını tutuyor, üvey oğulları Josep ve Genís ile birlikte, Arnau'ya sırtları dönük, gemilerin limana girişini seyrediyordu. "Sizin tesellinizi getirmiyorlar," diye düşündü Arnau.

Bastaixler, sandalcılar ve tüccarlar Arnau'yu bayram kıyafetleriyle görünce şaşıp kaldılar.

"Bak bana, canavar kadın!" Arnau kıyından birkaç adım geride beklerken bunları içinden geçiriyordu. "Bak bana! En son baktığında..." Barones arkasını döndü; ardından da üvey oğulları. Arnau derin bir nefes aldı. "En son bana baktığında, babam bir ipin ucunda sallanıyordu."

Bastaixler ve sandalcılar aralarında konuşmaya başladılar.

"Bir şey mi istedin, Arnau?" diye sordu, derneğin önde gelen adamlarından biri.

Arnau hayır anlamında başını salladı. Sabit gözlerle kadının gözlerinin içine bakıyordu. Etraftakiler geri çekildiler ve Arnau baronesin ve kuzenlerinin karşısına dikildi

Tekrar derin bir nefes aldı. Gözlerini Isabel'inkilere dikti; sonra da kuzenlerine çevirdi. Arkasından gemilere bakarak gülümsedi.

Denize, Arnau'nun gözleriyle baktığı yere bakmadan önce kadının dudakları gerildi. Tekrar dönüp Arnau'ya baktığında uzaklaşıyor olduğunu gördü; pelerininin taşları parlıyordu.

Joan Mar'ı evlendirme düşüncesinden vazgeçmemiş ve ona birçok aday bulmuştu; adayları bulmak hiç de zor olmamıştı. Mar'ın çeyiz parasını duyan soylular ve tüccarlar Joan'a akın ediyorlardı ama . . . bunu kıza nasıl söyleyeceklerdi? Bu görevi Joan üstlenmek istedi. Arnau Guillem'e bundan bahsettiğinde Müslüman kesinlikle karşı çıktı.

“Bunu sen yapmalısın,” dedi. “Daha yeni tanıdığı bir rahip değil.”

Guillem ona bunu söylediğinden beri, Arnau kızı her gittiği yerde gözleriyle takip ediyordu. Onu gerçekten tanıyor muydu? Yıllardır birlikte yaşıyorlardı ama kızla ilgilenen asıl Guillem olmuştu. Arnau ise sadece onun varlığının, kahkahalarının ve şakalarının keyfini çıkarmıştı. Onunla ciddi bir konu hakkında hiç konuşmamıştı ve şimdi onunla sahilde ya da Santa María’da birlikte dolaşmayı, ciddi bir konudan bahsetmeyi her teklif etmek istediğinde, karşısında yabancı bir kadın buluyordu. Bu kadın Arnau’yu her seferinde kendisine bakarken ve gülümserken yakalıyordu. Omuzlarında gezdirdiği o küçük kız neredeydi?

“Onlardan hiçbiriyle evlenmek istemiyorum,” diye cevap verdi hepsine. Arnau ve Guillem birbirlerine baktılar. Arnau sonunda Guillem’den yardım istemişti.

“Bana yardım etmelisin,” dedi Guillem’e.

Sarraf dükkânında ikisi masanın bir tarafında, kız da karşılarında, ticaret yapıyorlarmış gibi konuşurken, Mar’a evlilikten bahsettiklerinde kızın gözleri parlamıştı. Sonra da Rahip Joan’ın önerdiği beş adayı duyunca, hayır anlamında tek tek başını sallamıştı.

“Ama, kızım,” diye araya girmişti Guillem, “birini seçmen gerekiyor. Saydığımız adaylar karşısında her kız, kendisiyle gurur duyardı.”

Mar tekrar hayır anlamında başını salladı.

“Hiçbirini beğenmedim.”

“Bir şeyler yapmak gerekecek,” dedi Guillem, Arnau’ya dönerek.

Arnau kıza baktı. Kız ağlamak üzereydi. Saklamaya çalışıyordu ama alt dudağının titremesi ve hızlı nefes alıpverışı onu ele veriyordu. Önünde koca adaylarının sayıldığı bir kız neden

böyle bir tepki veriyordu? Sessizlik uzun sürdü. Sonunda Mar bakışlarını Arnau'ya çevirdi. Neden ona daha fazla acı çektirsin-di ki?

"Hoşuna giden birini bulana kadar ararız," dedi Guillem'e. "Anlaştık mı, Mar?"

Kız evet anlamında başını salladı. Ayağa kalktı ve arkasında iki adamı bırakarak odadan çıktı.

Arnau derin bir iç çekti.

"Ben de, asıl zor şeyin ona bunu söylemek olacağını sanmış-tım!"

Guillem cevap vermedi. Mar'ın çıktığı kapıya sabit bir şekilde bakmaya devam ediyordu. Ona neler oluyordu? Kızı neler saklıyordu. Evlilik kelimesini duyunca gülümsemiş, ona parlak gözlerle bakmıştı. Ama hemen sonra...

"Joan olanları öğrenince çok kızacak," dedi Arnau

Guillem Arnau'ya döndü ve sonra kendine hakim oldu. Rahibin düşüneceklerinin ne önemi vardı ki?

"Haklısın, en iyisi aramaya devam etmek."

ARNAU JOAN'A DÖNDÜ.

"Lütfen," dedi ona, "Daha zamanı değil."

Sakinleşmek için Santa María'ya girmişti. Haberler iyi değildi ve orada Bakire Anası ile birlikte, işçilerin çıkardıkları sesler ve çalışan herkesin gülümsediği bu ortamda keyfi yerine geliyordu. Ama Joan onu orada da bulmuştu. Mar şöyle, Mar böyle. Üstelik onu ilgilendiren bir konu değildi!

"Evliliğe karşı gelmek için ne gibi bir sebebi olabilir ki?" diye ısrar etti Joan.

"Henüz vakti değil, Joan," dedi tekrar Arnau.

"Peki neden?"

"Çünkü bize bir savaş daha açtılar." Rahip çok şaşırdı. "Bilmiyor muydun? Kastilya Kralı Zalim Pedro bize savaş açtı."

"Peki neden?"

"Çünkü uzun süredir bunu yapmak istiyordu. Bahanesi de, Amiralimiz Francesc de Perellós'un, Sanlúcar kıyılarında zeytin-yağı taşıyan iki Ceneviz gemisine el koyması oldu. Kastilya Kralı gemilerin serbest bırakılmasını istedi ama amiral kulak asmayınca savaş ilan etti. O adam tehlikeli biridir," dedi Arnau. "Zaten lakabından da belli oluyor; kinli ve intikamcı biri. İnanabiliyor musun Joan? Şu anda hem Cenova hem de Kastilya ile savaş içindeyiz. Şimdi kızı evlendirmenin zamanı mı?" Joan bir an kekeleydi. Ana nefin üçüncü kubbesinin altındaydılar. "Hatırlıyor musun?" dedi Arnau, kubbe taşını göstererek. Joan başını kaldırdı ve evet anlamında salladı. İlk taşı koyduklarını seyrettiklerinde ikisi de daha çocuktuk! Arnau bir süre bekledi ve konuşmaya devam etti: "Katalonya bu ağırlığın altından kalkamayacak. Daha Sardunya çıkarmasının bedelini ödüyoruz ve karşımıza bir tane daha çıkıyor."

"Tüccarların fethedilen yerlerden para aldıklarını sanıyordum."

"Kastilya hiçbir ticaret rotasını bize açmayacaktır. Durum kötü, Joan. Guillem haklıymış."

Rahip, Müslüman'ın adını duyunca yüzünü ekşitti. "Sardunya'yı fethedeli kısa bir süre geçti ama Korsikalılar ayaklanmaya başladılar bile; kral adadan ayrılır ayrılmaz başladılar. İki güce karşı savaşıyoruz ve kralın bütün kaynakları tükendi; şehir konseyindekiler bile çıldırmışa benziyor!"

Kilisenin ana sunağına doğru yürüdüler.

"Ne demek istiyorsun?"

“Demek istediğim kralın kasası buna dayanamaz. Kral hâlâ büyük inşaatlarla uğraşüyor: Kraliyet tersanesi ve şehrin yeni surları...”

“Ama bunlar gerekli şeyler,” dedi Joan ağabeyinin sözünü keserek.

“Tersaneler gerekli olabilir ama vebadan sonra şehre yeni surlar yapmanın bir anlamı yok. Barselona’nın surlarını genişletmeye de ihtiyacı yok.”

“Eee?”

“İşte kral bu şekilde bütün kaynakları tüketiyor. Surların inşası için, olur da bir gün içine sığınmaları gerekebilir diye civar köylerin katkısını istedi; ayrıca yine surların inşası için özel bir vergi koydu: Bütün kazançların kırkta biri surların genişletilmesi için kullanılacak. Tersanelere gelince, konsolosluklarda kesilen bütün cezaların parası onların inşasına avrılıyor. Bir de şimdi yeni savaş çıktı.”

“Barselona zengin bir şehir.”

“Artık değil, Joan, sorun da bu. Şehir krala yardım ettikçe o da birçok imtiyazlar verdi. Konseydekiler artık kaldıramayacakları harcamaların altına girdiler. Et ve şarap üzerindeki vergiler arttı. O vergilerin belediye harcamalarının ne kadarını karşıladığını biliyor musun? Belediyenin borçları bizim sonumuz olacak Joan, hepimizin.”

İkisi de sunağın önünde düşüncelere daldılar.

“Mar’dan ne haber?” diye sordu Jon Santa María’dan çıkışlarında.

“Mar ne isterse onu yapacak, Joan, ne isterse.”

“Ama...”

“Aması yok. Bu benim kararım.”

"KAPIYI ÇAL" DEDİ Arnau, Guillem'e.

Guillem büyük ahşap kapının tokmağına hızla vurdu. Gürültü bütün sokakta yankılandı. Kapıyı açan olmadı.

"Tekrar vur," dedi Arnau. Guillem kapıya bir, iki..., yedi, sekiz kere daha vurdu. Dokuzuncuda kapının gözetleme deliği açıldı.

"Neler oluyor?" diye sordu delikten bakan gözler. "Bu patırtı da ne? Sizler kimsiniz?"

Arnau'nun koluna yapışmış olan Mar çok gergindi.

"Aç!" diye emretti Arnau.

"Kimsiniz?"

"Arnau Estanyol," dedi öfkeyle Guillem, "Bu binanın, ve eğer köleysen sen de dahil olmak üzere içindeki her şeyin sahibi."

"Arnau Estanyol, bu binanın sahibi..." Guillem'in sözleri Arnau'nun kulaklarında çınladı. Ne kadar zaman geçmişti? Yirmi yıl mı? Yirmi iki yıl mı? Delikteki gözler şüpheyle baktı.

"Aç!" diye tekrar bağırdı Guillem.

Arnau başını gökyüzüne kaldırarak babasını düşündü.

"Ne...?" diye sormaya başladı kız.

"Yok bir şey, yok," diye cevap verdi Arnau, tam büyük kapılardan biri açılmaya başladığında.

Guillem Arnau'nun içeri girmesi için geri çekildi.

"Kapılar, Guillem. Bütün kapıları açsınlar."

Guillem içeri girdi. Arnau ve Mar dışarıdan adamın yağdırdığı emirleri duyuyorlardı.

"Beni görüyor musun, baba? Hatırlıyor musun? Sonun olan o para dolu keseyi sana burda vermişlerdi. Ama sen ne yapabilir-din ki?" Arnau'nun aklına Blat Meydanı isyanı geldi; insanların bağırışları, ve babasınıninkiler. Herkes tahıl istiyordu! Arnau bo-

ğazının düğümlendiğini hissetti. Kapılar sonuna kadar açıldı ve Arnau içeri girdi.

Birçok köle girişteki avluda toplanmıştı. Girişin sağında soyluların odalarına çıkan merdiven vardı. Arnau yukarı bakmadı ama Mar baktı. Pencereilerin arkasında hareket eden gölgeler gördü. Önlerinde ise seyisler ve yardımcıları vardı. Tanrım, Arnau'nun vücudu titremeye başladı. Yanında duran Mar'a dayandı. Kız yukarıya bakmaktan vazgeçti.

"Al," dedi Guillem, Arnau'ya elindeki sarılı kağıt parçasını uzatarak.

Arnau kağıdı almadı. Ne olduğunu biliyordu. Bir önceki gün Guillem ona bunu erdiğinde içinde yazanları ezberlemişti. Grau Puig'in tüm varlığının envanteriydi. Vali, adamın borçlarını böyle tahsil etmeye karar vermişti: Köşk ve köleler. Arnau listedeki kölelerin adlarına bakmış ama Estranya'yı bulamamıştı. Envanterde ayrıca adamın Barselona dışında sahip olduğu birkaç ev, mücevherler, dört at, bir at arabası, elbiseler, tencereler ve tabaklar, halılar ve mobilyalar vardı. Navarcles'deki para etmeyen bir evi ise, içinde oturmaları için aileye bırakmıştı.

Arnau ahırlara doğru baktı. Sonra da yukarı çıkan merdivenlere.

"Çıkalım mı?" diye sordu Guillem.

"Çıkalım. Bizi sahip . . . Grau Puig'e götür," diye düzeltti, bir köleye dönerek.

Bütün köşkü dolaştılar, Mar ve Guillem etraftaki her şeye bakıyorlardı. Arnau ise sadece önüne bakıyordu. Köle onları büyük salona götürdü.

"Geldiğimi ilan et," dedi Arnau, Guillem'e salonun kapılarını açmadan önce.

"Arnau Estanyol," diye bağırdı arkadaşı, kapıları açarken.

Arnau sarayın büyük salonunu çok iyi hatırlamıyordu. Daha

bir çocukken dizlerinin üzerinde yerlerde sürünmek zorunda kaldığında etrafa bakmamıştı bile. Şimdi de bakmadı. Isabel pencerenin yanında bir koltukta oturuyordu; yanında da Josep ve Genís ayakta duruyorlardı. İlki, kız kardeşi Margarida gibi evlenmişti. Genís ise hâlâ bekârdı. Arnau'nun gözleri Josep'in ailesini aradı. Orada değillerdi. Diğer bir koltukta ise, yaşlı ve salyalı Grau Puig'i gördü.

Isabel öfkeli gözlerle Arnau'ya bakıyordu.

Arnau salonun tam ortasındaki yemek masasının yanında durdu. Mar, Guillem'in yanında kaldı. Salonun kapıları kölelerle dolmuştu.

Arnau herkesin duyabileceği bir sesle konuştu.

"Guillem, o ayakkabılar benim," dedi Isabel'in ayakkabılarını göstererek, "çıkarsınlar hemen."

"Tabii, sahip."

Mar şaşkınlık içinde Müslüman adama döndü. Sahip mi? Guillem'in köle olduğunu biliyordu ama Arnau'ya böyle hitap ettiğini hiç duymamıştı.

Guillem bir el işaretiyle kapıda duran iki köleyi çağırdı ve üçü birlikte Isabel'e doğru yürüdüler. Barones hâlâ çok öfkeliydi ve bakışlarıyla Arnau'ya meydan okuyordu.

Kölelerden biri diz çöktü, ama ayakkabılara dokunmadan önce Isabel ayakkabısını çıkarıp yere fırlattı. Bir saniye bile gözlerini Arnau'dan ayırmıyordu.

"Bu evdeki bütün ayakkabıları ve giysileri toplayıp, avluda yakmanı istiyorum," dedi Arnau.

"Tabii, sahip," diye cevap verdi Guillem.

Barones kem gözlerle bakmaya devam ediyordu.

"Şu koltuklar," Arnau Puiglerin oturduğu koltukları işaret etti. "Onları götür buradan."

"Tabii, sahip."

Oğulları Grau'yu koltuk altlarından tutup götürdüler. Barones, köleler koltuğunu almadan önce ayağa kalktı. Bir köşeye geçti.

Arnau'ya bakmaya devam ediyordu.

"Üzerindekiler de benim."

Titremiş miydi?

"Herhalde onu da..." dedi Genís Puig, babası kucağında.

"Üzerindekiler de benim," diye tekrar etti Arnau sözünü keserek, Isabel'den gözlerini ayırmadan.

Titriyor muydu?

"Anne," dedi Josep. "Git üzerini değiştir."

Titriyordu.

"Guillem," diye bağırdı Arnau.

"Anne. Lütfen."

Guillem barones'e yaklaştı.

Titriyordu!

"Anne!"

"Peki üzerime ne giymemi bekliyorsun," diye bağırdı Isabel, üvey oğluna dönerek.

Isabel titreyerek tekrar Arnau'ya döndü. Guillem de Arnau'ya baktı. Gözleri "gerçekten elbisesini çıkartmamı istiyor musun?" diye sorar gibiydi.

Arnau kaşlarını çattı ve yavaş yavaş, çok yavaş, Isabel başını öne eğdi ve öfkeden hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

Arnau, Guillem'e, kadının hıçkırıkları bütün salonu doldurana kadar beklemesini işaret etti.

"Bu gece," dedi, Guillem'e dönerek, "bütün bu binanın boşaltılmış olmasını istiyorum. Onlara hiç çıkmamış olmaları ge-

reken Navarcles'e dönebileceklerini söyle." Josep ve Genís ona baktılar. Isabel ağlamaya devam ediyordu. "O topraklarla ilgilenmiyorum. Giymeleri için köle elbiseleri ver, ama sakın ayallarına ayakkabı verme; istediğini yak, istediğini sat ve bu evi kapat."

Arnau arkasını döndüğünde Mar'ın bakışlarıyla karşılaştı. Onu unutmuştu. Kız çok gergindi. Kolundan tutarak Mar ile birlikte oradan ayrıldı.

"Bu kapıları artık kapatabilirsin," dedi, kapıları açan yaşlı köleye dönerek.

İkisi de hiç konuşmadan sarraf dükkânına kadar yürüdüler. İçeri girmeden önce, Arnau durakladı.

"Sahilde biraz dolaşalım mı?"

Mar kabul etti.

"Şimdi borcunu tahsil etmiş oldun mu?" diye sordu, deniz kıyısına geldiklerinde.

Yürümeye devam ettiler.

"O borcu hiçbir zaman tahsil edemeyeceğim, Mar" dediğini duydu Mar bir süre sonra, "hiçbir zaman."

9 Haziran 1359

Barselona

Arnau sarraf dükkânında çalışıyordu. Tam deniz mevsimi-
nin ortasındalardı. İşler çok iyi gidiyordu ve Arnau şehrin
en zengin adamlarından biri olmuştu artık. Canvis Vells Soka-
ğı ve Canvis Nous Sokağı'nın kesiştiği noktadaki o küçük evde,
Mar ve Donaha ile birlikte yaşamaya devam ediyorlardı. Arnau,
Guillem'in, dört yıldır kapalı duran Puiglerin köşküne taşınma
teklifini duymazlıktan gelmişti. Mar da en az Arnau kadar inat-
çıydı ve evlenmemekte direniyordu.

"Neden beni kendinden uzaklaştırmak istiyorsun?" diye
sordu bir gün Arnau'ya, gözleri yaşlarla dolu bir halde.

"Ben...," diye kekelemeye başladı Arnau, "ben seni uzaklaş-
tırmak istemiyorum!"

Kız Arnau'nun omzunda ağlamaya devam etti.

"Merak etme," dedi Arnau, kızın saçlarını okşayarak, "asla
seni istemediğin bir şey yapmaya zorlamayacağım."

Mar onlarla yaşamaya devam ediyordu.

O 9 Haziran günü bir kilise çanı çalmaya başladı. Arnau işini
bıraktı. Az sonra bir kilisenin daha çanları eklendi ve daha bir
çoğunun.

"*Via fora*," dedi Arnau.

Sokağa çıktı. Santa María'da çalışan işçiler hızla iskelelerden
aşağı iniyorlardı; duvar işçileri ve taş kırıcılar ana kapıdan çıkı-
yorlar, insanlar sokaklarda koşuşturuyor, herkes "*Via fora*!" diye
bağırıyordu.

Arnau o sırada, hızlı hızlı ve gergin bir halde yürüyen Guillem ile karşılaştı.

“Savaş!” diye bağırdı.

“*Hosta* çağırıyorlar,” dedi Arnau.

“Hayır . . . hayır.” Guillem nefes almak için durdu. “Şehrin *hostu* değil. Barselona’nın ve iki saat uzaklıktaki bütün kasabaların *hostu*. Sadece Barselona’nınkiler değil.”

Sant Boi ve Badalona. Sant Andreu ve Sarrià; Provençana, Sant Feliu, Sant Genís, Cornellà, Sant Just Desvern, Sant Joan Despí, Sants, Santa Coloma, Esplugues, Vallvidrera, Sant Martí, Sant Adrià, Sant Gervasi, Sant Joan d’Horta... iki saat uzaklıktaki bu kasabalardan gelen kilise sesleri Barselona’da gök gürültüsü gibi yankılanıyordu.

“Kral *usatge princeps namqueyi* toplattı,” diye devam etti Guillem. “Şehir değil. Kral çağırıyor! Savaştaız! Bize saldırıyorlar. Kastilya Kralı Pedro bize saldırıyor...”

“Barselona’ya mı?” diye sözünü kesti Arnau.”

“Evet. Barselona’ya.”

İki adam koşarak eve girdiler.

Evden çıktıklarında, Arnau bir zamanlar Eiximèn d’Esparça’ya hizmet ettiği gibi silahlarını kuşanmıştı. Blat Meydanı’na gitmek için, Mar Sokağı’na yöneldiler; insanlar yukarı doğru çıkmaları gerekirken, *via fora* diye bağırarak aşağı iniyorlardı.

“Neler...?” diye sormaya çalıştı Arnau, aşağı doğru koşan silahlı bir adamın kolundan tutarak.

“Sahile!” diye bağırdı adam, Arnau’nun elinden kurtularak. “Sahile!”

“Denizden mi saldırıyorlar?” diye sordular Arnau ve Guillem, birbirlerine bakarak.

İki adam sahile doğru koşan kalabalığa katıldılar.

Vardıklarında Barselonalıları ellerinde silahları ve kulaklarında çan sesleriyle, sahilde toplanmış, ufka bakıyorlardı. “*Via fora!*” bağırırları yavaş yavaş gücünü kaybetti ve ortalık sessizliğe büründü.

Guillem kuvvetli haziran güneşinden korunmak için ellerini gözlerine siper etti ve gemileri saymaya başladı. Bir, iki, üç, dört...

Deniz sakindi.

“Bizi mahvedecekler,” dediğini duydu Arnau, arkasında birinin.

“Şehri yerle bir edecekler.”

“Bir orduya karşı biz ne yapabiliriz ki?”

Yirmi yedi, yirmi sekiz... Guillem saymaya devam ediyordu.

“Şehri yerle bir edecekler,” dedi Arnau, başkasının duymayacağı bir sesle. Tüccarlarla kaç kere bu konuda konuşmuşlardı? Barselona deniz tarafında savunmasız bir şehirdi. Santa Clara’dan Framenors’a kadar uzanan denizde hiçbir şey yoktu! Bir donanma limana girmeyi başarırorsa...

“Otuz dokuz, kırk. Kırk gemi!” diye bağırdı Guillem.

Otuz gemi ve on kürekli sandal. Hepsi de silahlı. Zalim Pedro’nun donanması bu. Kırk gemi dolusu deneyimli, savaş konusunda uzman adam, hazırlıksız askerlere karşı. Eğer karraya inmeyi başarırlarsa oracıkta, sahilde, şehrin sokaklarında savaşacaklardı. Arnau kadınları, çocukları ve Mar’ı düşünerek birden ürperdi. Onları mahvederlerdi! Her yeri yağmalarlardı. Kadınlara tecavüz ederlerdi. Mar! Kız aklına gelince Guillem’in omzuna yaslandı. Genç ve güzeldi, onu Kastilyalıların elinde bağırırken, yardım isterken hayal etti... o sırada o nerede olacaktı?

Sahil insanlarla dolmaya devam ediyordu. Kralın kendisi de gelip askerlerine emirler yağdırmaya başladı.

"Kral!" diye bağırdı biri.

Kral ne yapacak ki? diyecekti az kalsın Arnau.

Üç aydır kral şehirde, Zalim Pedro'nun saldırmakla tehdit ettiği Mayorka'yı savunmak için donanma hazırlatıyordu. Barselona limanında sadece on gemi vardı. Donanmanın geri kalanı henüz gelmemiştir ve savaş limanda olacaktı!

Arнау yavaş yavaş kıyıya yaklaşan yelkenlere bakarak başını iki yana salladı. Kastilya Kralı onları tuzağa düşürmeyi başarmıştı. Savaş başladığından beri, yani üç yıldır, savaşlar ve ateşkesler olmuştu. Zalim Pedro önce Valencia, sonra da Aragón Krallığı'na saldırıp, Tarazona'yı ele geçirmiş, sonra da Zaragoza'yı tehdit etmişti. Kilise'nin müdahalesinden sonra Tarazona, Kardinal Pedro de la Jugie'ye verilmiş ve kendisi şehrin gerçekte iki kraldan hangisine ait olması gerektiğine karar vermekle görevlendirilmişti. Aynı anda bir yıllık bir ateşkes imzalanmış ama bu ateşkeste Murcia ve Valencia sınırları yer almamıştı.

Ateşkes süresince İhtişamlı Pedro, o zamanlar Kastilya Kralı'nın müttefiki olan üvey kardeşini ikna etmiş, ve krala ihanet etmesini sağlamıştı. Ferrán da daha sonra Murcia Krallığı'na saldırmış, orayı yağmalamış, Cartagena'ya kadar ilerlemişti.

Kral Pedro sahilden on geminin seyir için hazırlanmasını, Barselona ve civar kasabalardan gelenlerin, kralın yanındaki az sayıda askerlere katılarak gemilere binmelerini emretti. Küçük, büyük, ticari ya da balıkçı bütün gemiler Kastilya donanmasını karşılamaya gidecekti.

"Çılgınlık bu," dedi Guillem, gemilere doğru koşanları seyrederek. "O gemilerden biri bile bizimkileri yenmeye yeter. Çok insan ölecek."

Kastilya donanması hâlâ limandan çok uzaktaydı.

"Acımayacak," dediğini duydu Arnau, birinin. "Bizi mahvedecekler."

Zalim Pedro çok merhametsizdi. Ünü her yere yayılmıştı: Piç kardeşlerinden Federico'yu Sevilla'da, Juan'ı da Bilbao'da idam ettirmiş, bir yıl sonra da teyzesi Leonor'a sıra gelmişti. Kendi akrabalarını öldürten bir kraldan ne merhameti beklenebilirdi ki? İhtişamlı Pedro bile birçok ihanetine, birçok saldırısına rağmen Mayorka Kralı Jaime'yi öldürmemişti.

"Karada savunma daha iyi olurdu," diye Arnau'nun kulağına bağırdı Guillem; "bunu denizden yapmak mümkün değil. Kastilyalılar *tasquesi* aşar aşmaz bizi kırıp geçecekler."

Arnau da başıyla onayladı. Kral neden şehri denizden savunmada ısrar ediyordu ki? Guillem haklıydı, düşmanlar *tasquesi* aşar aşmaz...

"*Tasques!*" diye kükredi Arnau. "Limanda hangi gemilerimiz var...?"

"Ne demek istiyorsun?"

"*Tasques*, Guillem! Anlamıyor musun? Hangi gemimiz orada?"

"Şu balina gemisi," diye cevap verdi Guillem devasa, hantal bir gemiyi işaret ederek."

"Hadi gidelim. Kaybedecek vaktimiz yok."

Denize doğru koşan kalabalığa katılarak, Arnau da koşmaya başladı. Arkasına dönüp Guillem'e hızlanmasını söyledi.

Deniz kıyısı, bellerine kadar suya girmiş olan askerler ve Barselonahılarla kaynıyordu; bazıları küçük balıkçı teknelerine çıkmaya çalışıyor, diğerleri de limanda demir atmış büyük savaş ya da ticaret gemilerine götürülmek içi sandalcıları bekliyordu.

Arnau bu sandallardan birinin geldiğini gördü.

"Hadi!" diye bağırdı Guillem'e, denize atlayıp, aynı gemiye doğru koşanların önüne geçmeye çalışarak.

Vardıklarında sandal insanlarla dolup taşıyordu ama sandalcı Arnau'yu tanıdı ve onlara bir yer ayarladı.

"Beni balina gemisine götür," dedi adama yola çıkar çıkmaz.

"Önce gemilere. Kralın emri..."

"Beni balina gemisine götür" diye ısrar etti Arnau. Sandalcı Arnau'nun ısrarı karşısında başını iki yana salladı. Sandaldaki adamlar sızlanmaya başladılar. "Susun!" diye bağırdı Arnau. "Beni tanırsın. Balina gemisine gitmem gerekiyor. Barselona . . . senin ailen, hepinizin ailesinin hayatı buna bağlı!"

Sandalcı büyük gemiye baktı. O kadar da ters kalmıyordu. Neden olmasındı ki? Hem Arnau Estanyol onu neden kandırsın ki?

"Balina gemisine!" diye emretti kürekçilere.

Arnau ve Guillem balina gemisinin kaptanının onlara fırlattığı merdivene sarıldılar, sandalcı da bir sonraki gemiye gitti.

"Bütün herkes küreklerle," diye emretti Arnau, kaptana, daha gemiye ayak basmadan.

Kaptan kürekçilere bir işaret etti ve hepsi koşup küreklerinin başına yerleştiler.

"Nereye gidiyoruz?" diye sordu.

"*Tasquese*," dedi Arnau.

Guillem başını salladı.

"Allah yardımcın olsun."

Guillem Arnau'nun ne yapmak istediğini anlamıştı ama ordu ve Barselonalı vatandaşlar tahmin edememişlerdi. Balina gemisinin askersiz, silahlı adamsız denizlere açıldığını gören biri:

"Kendi gemisini kurtarmaya çalışıyor," diye bağırdı.

"Yahudi!" diye bağırdı bir diğeri.

"Hain!" daha birçok kişi Arnau'ya yapılan hakaretlere katıldı.

Kısa süre sonra bütün sahil Arnau'ya lanet yağdırıyordu. Bütün *bastaixler* ve sandalcılar, yüzden fazla küreğin denize dalıp çıkmasıyla yavaş yavaş hareket eden devasa gemiye bakarak, Arnau Estanyol'un ne yapmaya çalıştığını anlamak istiyorlardı.

Arnau ve Guillem geminin pruvasında ayakta duruyor, gözlerini tehlikeli bir şekilde yaklaşan Kastilya donanmasından ayırmıyorlardı. Katalan gemilerinin yanından geçerken üzerlerine yağın ok yağmurundan kaçabilmek için bir yere saklandılar. Tehlike geçince tekrar pruvaya geçtiler.

"Her şey yolunda gidecek," dedi Arnau, Guillem'e. "Barselona o pisliğin eline geçemez."

Kıyıya paralel olan ve deniz akıntılarını engelleyen sıra kum tepecikleri olan *tasques*, Barselona limanının tek doğal korunağıydı. Aralarından geçiş ise, sadece dar bir kanaldan yapılabilirdi. Bu kanaldan geçilmedikçe gemiler limana giremiyor, açıkdenizde demirlemek zorunda kalıyorlardı.

Arnau ve Guillem arkalarında korkunç hakaretler yağdıran binlerce kişiyi bırakarak kum tepeciklerine yaklaştılar. Katalanların bağırışları, kiliselerin toplu çan sesini bile bastırmıştı.

"Her şey yolunda gidecek," dedi tekrar Arnau. Bu kez sadece kendi duyabileceği bir sesle. Sonra kaptana kürekleri sudan çekmelerini emretti. Yüzlerce kürek havaya kalkınca ve balina gemisi tepecikler yönünde süzölmeye başlayınca, hakaretler ve bağırışlar da dindi. Şimdi sahile büyük bir sessizlik hakimdi. Kastilya Donanması yaklaşmaya devam ediyordu, balina gemisi ise açıklara doğru süzölmeye.

"Her şey yolunda gitmeli," dedi Arnau.

Guillem onu kolundan tutup sıktı. İlk defa ona böyle dokunuyordu.

Balina gemisi yavaş yavaş süzölmeye devam ediyordu. Arnau kaptana baktı. "Kanala geldik mi?" diye sordu. Kaptan evet

anlamında başını salladı, Arnau kürekleri sudan çektiirdiği zaman kaptan ne yapmak istediğini anlamıştı.

Artık bütün Barselona bunu biliyordu.

“Şimdi!” diye bağırdı Arnau. “Vira!”

Kaptan emir verdi. Kürekler tekrar denize daldı ve balina gemisi kendi etrafında yarı dönerek pruva ve kıç tarafıyla kanalı tamamen kapladı.

Gemi yan yattı.

Guillem Arnau’nun kolunu kuvvetlice sıktı. İki adam birbirlerine bakıp, sahildekilerin alkışları arasında kucaklaştılar.

Barselona limanı kapatılmıştı. Üzerinde savaş kıyafetleri olan kral, kıyıda kum tepeliklerinin arasına sıkışmış olan balina gemisine baktı. Etrafındaki soylular ve atlılar, kral bu sahneyi izlerken sessiz kaldılar.

“Gemilere!” diye emretti sonunda.

ARNAU’NUN KANALI KAPATAN balina gemisi sayesinde, Zalim Pedro donanmasını açık denizde bekletmek zorunda kaldı. İhtişamlı Pedro ise kum tepeliklerinin iç tarafında donanmasını hazır etti. Karanlık çökmeden önce, bir tarafta Zalim Pedro’nun silahlı ve savaşa hazır kırk gemisi, diğer tarafta ise, İhtişamlı Pedro’nun, bir tabloya sığacak gibi görünen, on gemi ve içleri vatandaşlarla dolu onlarca küçük tüccar ve balıkçı teknelerinden oluşan donanması karşı karşıya geldiler. Hiç kimse Barselona’ya giremez ve çıkamazdı.

O gün savaş olmadı. III. Pedro’nun gemilerinden beşi, Arnau’nun balina gemisinin yakınlarına yerleştiler ve geceleyin, muhteşem bir ay ışığında kralın askerleri içine doluştular.

"Sanırım savaş bizim etrafımızda olacak," dedi Guillem, Arnau'ya. İkisi de güvertede oturmuş Kastilyalı yaycılardan saklanmışlardı.

"Evet, bu sefer şehrin surları bizler olduk ve bütün savaşlar surlardan başlar."

O sırada yanlarına kralın subaylarından biri yaklaştı.

"Arnau Estanyol?" diye sordu. Arnau elini kaldırdı. "Kral gemiyi terk etmenizi emrediyor."

"Peki ya adamlarım?"

"Gemi hükümlüleri mi?" Alacakaranlıkta Arnau ve Guillem subayın yüzündeki şaşkınlık ifadesini gördüler. Yüz kadar mahkûm, kral için nasıl önemli olurdu ki? "Onlara burada ihtiyaç olabilir," dedi subay.

"O halde," dedi Arnau, "ben de kalıyorum; bu benim gemim, onlar da benim adamlarım."

Subay omuzlarını silkti.

"Sen inmek ister misin?" diye sordu Arnau, Guillem'e.

"Ben de senin adamlarından biri değil miyim?"

"Hayır ve bunu iyi biliyorsun." İki adam bir süre sessiz kaldılar, bu sırada yerlerini almak için koşuşturan askerlerin gölgelerini görüyorlardı. "Artık uzun zamandır bir köle olmadığını biliyorsun," diye devam etti Arnau; "özgürlük belgeni istediğin anda alacaksın."

Bazı askerler de onların yanına geldiler.

"Diğerleri gibi sizler de mahzene inin." dedi askerlerden biri, Arnau'nun yerini almaya çalışarak.

"Bu gemide istediğimiz yerde dururuz," dedi Arnau.

Asker iki adamın da önünde eğildi.

"Özür dilerim. Hepimiz yaptıklarınızdan dolayı sizlere minnettarız."

Asker kendisine gemide başka bir yer aradı.

"Ne zaman özgürlüğünü isteyeceksin?" diye tekrar sordu Arnau, Guillem'e.

"Özgür olmak istediğimi sanmıyorum."

İkisi de sessiz kaldılar. Bütün askerler balina gemisine çıkıp yerlerini aldıklarında gece ilerlemeye başladı. Arnau ve Guillem adamların fısıltıları ve öksürükleri arasında biraz kestirdiler.

Gün doğunca Zalim Pedro saldırı emri verdi. Kastilya donanması kum tepeciklerine yaklaştı ve kralın askerleri kurmalı yaylarıyla saldırmaya, küçük mancınıklarla taşlar fırlatmaya başladılar. Katalan donanması da açık denizden aynı şeyi yapıyordu. Bütün sahilde çatışma vardı, ama en çok Arnau'nun balina gemisi etrafındaydı. III. Pedro Kastilyalıların bu gemiyi ele geçirmesine izin veremezdi ve bu yüzden kralın gemisi de dahil olmak üzere yakınarda yerlerini aldılar.

Birçok adam iki taraftan da isabet eden oklar yüzünden ölüyordu. Arnau, Belleguarda Kalesi'nin karşısında saklandığı bir kayanın arkasından fırlattığı okların çıkardığı ıslığı hatırladı.

Duyduğu kahkahalar onu daldığı düşüncelerden uyandırdı. Bir savaşta kim böyle gülebilirdi? Barselona tehlikedeydi ve insanlar ölüyorlardı. Bir insan nasıl gülebilirdi? Arnau ve Guillem birbirlerine baktılar. Evet bunlar gülüşmelerdi. Sürekli gürültüsü artan kahkahalardı. Çatışmayı görebilmek için kendilerine güvenli bir yer aradılar. İkinci ya da üçüncü sırada duran, yani okların hedefinden uzak olan birçok Katalan gemisi mürettebatı, Kastilyalılarla alay ediyor onlara bağıyor ve gülüyorlardı.

Kastilyalıların mancınıklarla attığı taşlar bir türlü hedefini bulamıyor, teker teker denize düşüyordu. Arnau ve Guillem birbirlerine bakıp gülümsediler. Bütün gemiler ve bütün Barselona sahili bu kahkahalara katıldı.

Bütün gün boyunca, Katalanlar Kastilya topçularıyla alay ettiler.

"Zalim Pedro'nun gemisinde olmayı hiç istemezdim," dedi Guillem, Arnau'ya.

"Ben de," dedi Arnau gülerek, "kim bilir o çömezlere bunun bedelini nasıl ödetir."

O gece, bir önceki geceden çok farklı oldu. Arnau ve Guillem balina gemisindeki çok sayıda yaralıyı tedavi edip, onları kara-ya taşıyacak sandallara bindirmekle uğraştılar. Kastilyalıların okları balina gemisine kadar geliyordu. Gemiye bir bölük asker daha gönderildi. Sabaha karşı yeni güne hazır olmak için biraz dinlendiler.

Günün ilk ışıklarıyla Katalanların naraları, hakaretleri ve kahkahaları da uyanıp, Barselona limanını sardı.

Arnau'nun okları da tükenmişti ve Guillem'le beraber güvenli bir yerde savaşı izlemeye koyuldular.

"Bak," dedi arkadaşına, Kastilya gemilerini göstererek, "bu gün düne göre çok daha yakınlar."

Evet doğrudu. Kastilya Kralı, Katalanların alaylarından bıkmış, doğruca balina gemisine doğru ilerliyordu.

"Söyle onlara, artık gülmesinler," dedi Guillem, yaklaşan Kastilya gemilerinden bakışlarını ayırmadan.

III. Pedro balina gemisini savunmak için hazırlandı ve kum tepciklerinin izin verdiği kadar balina gemisine yaklaştı. Bu yeni savaş, bu sefer Guillem ile Arnau'nun yanı başındaydı; neredeyse kralın gemisine dokunabiliyor, kralı ve atlılarını açıkça seçebiliyorlardı.

İki gemi sırt sırta verdiler. Kastilyalılar pruvaya yerleştirdikleri mancınıklarla taşlar fırlatmaya başladılar. Arnau ve Guillem kralın gemisine doğru döndüler. Bir hasar yoktu. Kral ve adamları güvertede ayakta duruyorlardı.

"O bir top mu?" diye sordu Arnau, III Pedro'nun yaklaştığı şeyi göstererek.

“Evet,” diye cevap verdi Guillem.

Kral, Kastilyalıların Mayorka’ya saldıracağını düşündüğünde, Arnau bu topu gemiye yükletirken görmüştü.

“Bir gemide bir top ha?”

“Evet,” dedi Guillem.

“Sanırım ilk defa bir gemiye bir top yerleştiriliyor,” dedi Arnau, emir yağdıran kralı seyrederek; “şimdiye kadar hiç görmemiştim.”

“Ben de...”

Konuşmaları büyük bir taşı fırlatan topun çıkardığı sesle kesildi. İki adam dönüp Kastilya gemisine baktılar.

“Bravo!” diye bağıldılar hep birlikte, fırlayan topun geminin direğini devirdiğini görünce.

Bütün Katalan gemileri bu atışı alkışladılar.

Kral bir top daha sürülmesini emretti. Şaşkınlık içinde kalan Kastilyalıları ateşe taş fırlatarak cevap veremediler. İkinci top geminin güvertesini parçaladı.

Kastilyalıları kum tepeliklerinden uzaklaşmaya başladılar.

Bitmek tükenmek bilmeyen alaycı ifadeler ve kraliyet gemisinden atılan toplar, Kastilya Kralı’nı düşündürdü ve bir iki saat sonra donanmasına kuşatmayı bırakmalarını emrettikten sonra Ibiza’ya yelken açtı.

ARNAU VE GUILLEM GÜVERTEDEN kralın subaylarıyla birlikte Kastilya donanmasının limanı terk edişini izlediler. Şehrin çanları yine çalıyordu.

“Şimdi bu gemiyi kumlardan kurtarıp, tekrar suya indirmemiz gerekecek,” dedi Arnau.

"Bu işi biz hallederiz," dedi arkasında duran biri. Arnau arkasını döndü ve gemiye yeni çıkan subaylardan biriyle karşılaştı. "Majesteleri gemisinde sizleri bekliyor."

Kral iki gece boyunca askerlerden Arnau Estanyol'un nasıl biri olduğunu dinlemişti. "Zengin," demişti Barselona konsey üyeleri, "çok zengin majesteleri." Kral, Arnau hakkında söylenenleri çok fazla önemsemeden dinliyordu: *Bastaix* oluşu, Eiximèn d'Esparça emrinde savaşmış olması, Santa Marí'a'ya olan bağlılığı. Kral genç adamın dul olduğunu duyduğunda ise gözleri faltaşı gibi açılmıştı. "Zengin ve dul," diye düşündü kral; "belki de bu kadından kurtuluşumuz olur..."

"Arnau Estanyol" diye yüksek sesle gelişini bildirdi, kralın hizmetlilerinden biri. "Barselona vatandaşı."

Kral güvertede bir koltukta, Kastilya gemisinin çekilmesinden sonra kral gemisine akın eden birçok soylu, şövalye, konsey üyesi ve şehrin önde gelenleri ile oturuyordu.

Arnau tam kralın önünde diz çökmüştü ki, kral ayağa kalkmasını işaret etti.

"Yaptıklarınız bizleri çok memnun etti," diye söze başladı kral; "cesaretiniz ve zekânızın bu savaşı kazanmamızda büyük etkisi oldu."

Kral sustu ve Arnau bir an ne yapacağını bilemedi. Konuşmalı mıydı, yoksa beklemeli miydi? Oradaki herkes ona bakıyordu.

"Bizler," diye kral sözlerine devam etti, "bu yardımlarınıza karşılık olarak sizi ödüllendirmek isteriz."

Peki şimdi konuşmalı mıydı, yoksa beklemeli miydi? Kral ona ne gibi bir ödül verebilirdi? O zaten dilediği her şeye sahipti...

"Granollers, Sant Vicenç dels Horts ve Caldes de Montbui Baronluklarını çeyiz olarak vereceğim, gözdem Elionor ile sizi evlendireceğim."

Orada bulunan herkesten uğultular yükseldi; aralarında alkışlayanlar da oldu. Evlilik! Evlilik mi demişti? Arnau'nun gözleri Guillem'i aradı ama hiçbir yerde adamı göremedi. Soylular ve şövalyeler Arnau'ya gülümsüyorlardı. Evlilik mi demişti?

"Buna memnun olmadınız mı, Baron?" diye sordu kral, Arnau'yu başını çevirmiş, kalabalıkta birisini ararken görünce.

Arnau krala döndü. Baron mu? Evlilik mi? Arnau bunların hepsiyle ne yapacaktı ki? Soylular ve şövalyeler Arnau'nun sessizliği önünde sustular. Kral keskin bakışlarla Arnau'ya bakıyordu. Elionor mu demişti? Gözdesi mi? Hayır . . . krala karşı gelemezdi!

"Hayır..., yani tabi ki evet, majesteleri," diye kekeledi. "Bu ödülünüzden dolayı size minnettarım."

"O halde hazırlıklar başlasın."

III. Pedro ayağa kalktı ve yanındakiler etrafını sardı. Aralarından bazıları Arnau'nun sırtını sıvazladı ve anlaşılmasız cümlelerle onu tebrik ettiler. Arnau etrafında insanların toplandığı yerde şimdi tek başınaydı. Dirseğini bir yere dayamış düşünceli duran Guillem'e baktı.

ARNAU İÇİN SAHİLDE yapılan karşılama, kral için yapılan kadar ihtişamlı oldu. Bütün şehir Arnau'nun üzerine atıldı, onu havalara fırlatıyorlar, elden ele geçiriyorlardı. Herkes şehrin kurtarıcısına yaklaşabilmek istiyor, ama Arnau hiçbirini ne tanıyor ne de duyabiliyordu. Şimdi her şeyin yolunda gittiği, mutlu olduğu bir anda, kral onu evlendirmeye kalkmıştı. Barselonalıları Arnau'ya sahilden dükkânına kadar eşlik ettiler. O içeri girdikten sonra da, kapısının önünde durup, koro halinde ismini söylüyor, tezahürat yapıyorlardı.

İçeri girer girmez Mar üzerine atıldı. Guillem çoktan eve dönmüş, bir sandalyeye oturmuştu bile; hiç kimseye olan bitenden bahsetmemiştii. Joan da dükkâna gelmişti ve her zamanki sessizliğiyle Arnau'yu izliyordu.

Mar, Arnau'nun kendisini her zamankinden daha kısa süre kucakladığını görünce biraz şaşırdı. Joan kalkıp Arnau'yu tebrik etti ama o pek fazla önemsemedi. Sonunda Guillem'in yanına bir sandalyeye çöktü. Evdekiler hiçbir şey söylemeye cesaret edemiyor, öylece Arnau'yu izliyorlardı.

"Neyin var?" diye sordu sonunda Joan.

"Beni evlendiriyorlar," diye bağırdı Arnau, ellerini kaldırıp başına koyarak. "Kral beni gözdesiyle evlendirmeye ve bir baron yapmaya karar verdi. Şehrini kurtardığım için bana verdiği ödölmüş. Beni evlendirmek!"

Joan birkaç saniye düşündükten sonra, gülümsedi.

"Neden bundan şikayetçisin ki?"

Arnau yan gözle ona baktı. Yanında duran Mar titremeye başlamıştı. Bunu gören tek kişi ise, mutfak kapısının önünde duran Donaha olmuştu. Koşup kızı tutarak bir sandalyeye oturttu.

"Hoşuna gitmeyen nedir peki?" diye ısrarla sordu Joan. Arnau ona bakmadı bile. Mar rahibin söylediklerini duyunca ağlamaya başladı. "Evlilikte kötü olan ne var ki ? Hem de kralın gözdesiyle. Katalonya Baronu olacaksın. "

Mar kusmaktan korktu ve Donaha ile birlikte mutfığa koştu.

"Mar'a neler oluyor?" diye sordu Arnau.

Rahip cevap vermeden önce, birkaç saniye bekledi.

"Söyleyeyim ona neler oluyor." dedi sonunda. "Onun da evlenmesi lazım! İkiniz de evlenmelisiniz. Kral senden daha akıllı."

"Benimle uğraşma, Joan, rica ederim," dedi Arnau, bıkkın bir halde.

Rahip kollarını havaya kaldırdı ve sarraf dükkânından dışarı çıktı.

“Gidip Mar’la ilgilenir misin?” dedi Arnau, Guillem’e.

“Ona neler oluyor bilmiyorum,” dedi köle, sahibine birkaç dakika sonra, “ama Donaha endişelenmememizi söyledi. Kadınların meselesiymiş,” diye ekledi.

Arnau Guillem’e döndü .

“Bana kadınlardan bahsetme.”

“Kralın isteklerine karşı gelemeyiz, Arnau, belki de zamanla . . . bir çözüm buluruz.”

Ama zamanları olmadı. III. Pedro, Kastilya Kralı’nı takip etmek için 23 Haziran günü Mayorka’ya gideceğini açıkladı; o tarihte donanmasının Barselona limanında hazır olmasını ve gözdesinin evlilik töreninin yapılmış olmasını emretti. Krallığın subaylarından biri *bastaixin* dükkânına gelerek bu haberi Arnau’ya verdi.

“Sadece sekiz günüm kaldı!” dedi Guillem’e, kralın subayı kapıdan çıkar çıkmaz. “Belki de daha az!”

Acaba bu gözde Elionor nasıl biriydi? Arnau’nun uykuları kaçıyordu. Yaşlı mıydı? Güzel miydi? Sempatik, hoş muydu? Yoksa öfkeli, tanıdığı diğer bütün soylular gibi kinci miydi? Hiç tanımadığı bir kadınla nasıl evlenecekti? Joan’a bir görev verdi:

“Sen bunu yapabilirsin. Bu kadının nasıl biri olduğu hakkında bilgi topla. Beni bekleyenlerin neler olduğunu bilmek istiyorum.”

“Diyorlar ki,” dedi Joan, o akşam, “kralın amcalarından birinin evlilik dışı kızıymış. Ama kimse hangi amcası olduğunu bilmiyor, annesi doğumda ölmüş; bu yüzden onu saraya almışlar...”

“Peki ama nasıl biri, Joan” diye sözünü kesti Arnau.

“Yirmi üç yaşında, çok çekici bir kadıymış.”

“Peki ya karakteri?”

“Soylu biriymiş,” demekle yetindi.

Elionor hakkında duyduklarını Arnau’ya neden anlatacaktı ki? Doğru, çekici bir kadındı ama bütün dünyaya karşı öfkeli olduğunu, kaprisli, şımarık, kinci ve hırslı olduğunu söylememişti. Kral kadını bir soylu ile evlendirmiş, kısa süre sonra da kocası öldüğünden ve çocukları olmadığı için saraya geri dönmüştü. Bu Arnau’ya yapılan bir iyilik miydi? Kralın bir ödülü müydü? Joan’ın bilgi topladığı herkes imalı bir şekilde gülüyordu. Kral artık Elionor’a tahammül edemiyor ve Barselonalı zengin bir adamla onu evlendirmek istiyordu. Bir sarraftan daha iyi bir aday kim olabilirdi ki? Kral Pedro her anlamda bu işten kazançlı çıkacaktı: Elionor’dan kurtuluyor ve zengin bir adamla yakın ilişki içine giriyordu. Neden bunları Arnau’ya anlatacaktı ki?

“Soylu biri demekle neyi kastediyorsun?”

“Soylu işte,” dedi Joan Arnau’dan bakışlarını kaçırarak. “Soylu biri, soylu bir kadın, bütün kadınlar gibi onun da bir karakteri var.”

Elionor da Arnau hakkında araştırma yapmıştı ve bu konuda haberler geldikçe öfkesi daha da artıyordu: O eski bir *bastaix*, yani Ribera kölelerinin kurduğu bir dernek üyesiydi. Kral onu bir *bastaix* ile evlendirmeye nasıl cüret ederdi? Zengindi, çok zengindi, söylediklerine göre ama, Arnau’nun parasının onun için ne önemi vardı ki? Sarayda yaşıyordu ve her şey elinin altındaydı. Arnau’nun kaçak bir taşralının oğlu olduğunu ve dolaşısıyla onun da doğuştan bir toprak kölesi olduğunu öğrenince, kral ile konuşmaya karar verdi. Kral saraylı birinin kızını böyle bir kişiyle evlendirmeye nasıl kalkışabilirdi?

Ama III. Pedro kızı kabul etmedi ve 21 Haziran günü, Mayorka’ya gitmeden iki gün önce evlilik töreninin yapılmasını emretti.

ERTESİ GÜN EVLENECEKTİ. Tören Santa Àgata Şapeli'nde gerçekleşecekti.

"Küçük bir şapel," dedi Joan. "Yüzyılın başında karısı Blanca de Anjou'nun isteği üzerine II. Jaime yaptırmış."

Sade bir tören olacaktı. Arnau'nun yanında sadece Joan yer alacaktı. Mar katılmayı reddetmişti. Arnau'nun evleneceğini açıkladığı andan beri kız ondan kaçıyor ve o olduğu zaman hiç konuşmuyor ve gülmüyordu.

O akşam Arnau kızın yanına gidip ondan birlikte dışarı çıkmalarını istedi.

"Nereye gideceğiz?" diye sordu Mar .

Nereye mi?

"Bilmem . . . Santa María'ya ne dersin? Baban o kiliseyi çok severdi. Babanı da orada tanıdım biliyor muydun?"

Mar kabul etti; ikisi de sarraf dükkânından çıkarak, Santa María'nın henüz bitmemiş cephesine doğru yürüdüler. Duvar ustaları sekizgen kulelerin inşasına başlamıştı ve keski ustaları kasnak, pencere tirizlerini ve pervazlarını taşlara vura vura yapıyorlardı. Arnau ve Mar kiliseye girdiler. Merkez nefin üçüncü kubbesi gökyüzüne doğru yükselmeye başlamıştı. Ahşap kalıbı tıpkı bir örümcek ağını andırıyordu.

Arnau, yanındaki genç kızın varlığını hissetti. Neredeyse onun boyuna yaklaştı, güzel saçları omuzlarına dökülüyordu. Çok güzel kokuyordu: Mis kokulu bitkilerin tazeliği hissediliyordu. İşçilerin çoğu hayranlıkla kıza bakıyorlardı; kız hareket ettikçe o güzel kokusu da etrafa saçılıyordu.

"Neden düğünüme gelmek istemiyorsun?" diye sordu Arnau, birden.

Mar cevap vermedi. Sadece etrafı seyrediyordu.

"Bu kilisede evlenmeme bile izin vermediler," diye söylendi Arnau.

Kız yine bir şey söylemedi.

"Mar..., " Arnau kızın kendisine dönmesini bekledi. "Düğün günümde yanımda olmanı çok isterdim. Bunu istemeden, kralın emrine itaatsizlik etmemek için yaptığımı biliyorsun. Peki, daha fazla ısrar etmeyeceğim, anlaştık mı?" Mar evet anlamında başını salladı. "İlişkimiz değişmeyecek değil mi?"

Mar başını öne eğdi, ona söylemek istediği birçok şey vardı . . . ama kendisinden düğüne katılma talebini artık geri çeviremeyecekti.

"Teşekkürler," dedi Arnau; "Eğer sen de bana sırtını çevirseydin . . . eğer sevdiklerim bana sırtını çevirirlerse, ben ne yaparım bilmem!"

Mar birden ürperdi. Arnau'dan beklediği bu tür bir sevgi değildi, aşktı. Neden düğüne gideceğini söylemişti ki ? Bakışlarını Santa María'nın apsisine çevirdi.

Joan ve ben, bu taşları nasıl yerleştirdiklerini gördük, biliyor musun? dedi Arnau, kızın oraya baktığını görünce. "O zamanlar daha birer çocuktuk."

O sırada cam ustaları, kubbenin altındaki pencerelerle uğraşıyorlardı. Daha sonra büyük pencereleri süslemeye başlayacaklardı. Figürler, resimler yaparak, camları rengârenk işliyorlardı.

"Henüz çok gençken," diye devam etti Arnau, "büyük üstat Berenguer de Montagut'u tanıma şerefine eriştim. Katalanlardan bahsederken, bizlerin süse ihtiyacı yok demişti. Sadece mekân ve ışık yeterli. Sonra da bana senin baktığın o kubbeyi göstererek içeri süzülecek olan ışıktan bahsetmişti." Mar birden Arnau'ya döndü. "O zamanlar çok gençtim ama şimdi onu anlıyorum." Arnau Mar'a biraz daha yaklaştı ve elini kaldırıp kubbeyi işaret etti. Arnau'nun kendisine dokunduğunu hissedince başlayan titremesini gizlemeye çalıştı. "Kiliseye ışık nasıl giriyor görüyor musun?" Mar Arnau'nun elini takip etti. "Çok iyi bak. Güneşe

doğru yapılan vitrayların renkleri canlı canlı, kırmızı, sarı, yeşil. Bu sayede Akdeniz'in ışığının kuvvetinden faydalanılmış; güneş bakmayan camlar ise beyaz ya da mavi. Her saat, güneş gökyüzünde hareket ettikçe, kilisenin içindeki ışığın rengi değişiyor ve taşlar farklı tonlara bürünüyor. Hoca ne kadar da haklıymış! Bu renk değişimi kiliseyi sanki her seferinde yeni bir kiliseymiş gibi yapıyor. Her gün farklı."

İkisi de bu renkli ışıklar karşısında büyülenmişlerdi.

Sonunda Arnau Mar'ın omuzlarından tutup, kızı kendisine doğru çevirdi.

"Beni bırakma, Mar, lütfen."

Ertesi sabah gün doğduğunda, karanlık ve kasvetli Santa Àgata Şapeli'nde tören boyunca Mar gözyaşlarını gizlemeye çalıştı.

Arnau ve Elionor rahibin karşısında hareketsiz duruyorlardı. Elionor önüne bakıyordu. Arnau tören başladığında birkaç kez ona doğru döndü ama, Elionor bakışlarını başka hiçbir yere çevirmedi.

Düğün töreni biter bitmez, Granollers, Sant Vicenç ve Caldes de Montbui'nin yeni Baron ve Baronesi, Montbui Şatosu'na doğru yola çıktılar. Joan Arnau'ya, uşak aracılığıyla baronesin taleplerini iletmişti. Arnau Doña Elionor'u nerede yatırmayı düşünüyordu? Mütevazı bir sarraf dükkânının üst katındaki yatak odalarında mı? Ona kim hizmet edecekti? Ya köleleri? Arnau Joan'ı susturdu ve onun da yanlarında gelmesi kaydıyla şatoya gitmeyi kabul etti.

"Neden?" diye sordu, Joan.

"Çünkü sanırım sana orada ihtiyacım olacak."

Elionor ve uşağı atla yola çıktılar. Barones iki bacağını da aynı tarafa atmış, attı ilerliyordu. Kölelerden biri de atın dizginlerini tutmuş, yanında yürüyordu. Bir katip ve iki kadın hizmetçi katırlar üzerinde ilerliyor, yaklaşık bir düzine köle de barones'in eşyaları ile yüklü olan hayvanları çekebiliyorlardı.

Arnau bir at arabası kiraladı.

Barones, Arnau'yu birkaç eşya, Joan ve Mar'la birlikte görünce –Guillem ve Donaha Barselona'da kalmışlardı– sinirden gözlerinden ateşler fışkırdı. Arnau ve yeni ailesine ilk kez bakıyordu; kralın, kraliçenin ve piskoposun önünde evlenmişlerdi ama, birbirlerine hiç bakmamışlardı.

Kralın yanlarına verdiği nöbetçiler eşliğinde Barselona'dan ayrıldılar. Arnau ve Mar at arabasında gidiyorlar, Joan da yanlarında yürüyorlardı. Barones şatoya bir an önce varabilmek için herkese daha hızlı olmalarını emretti. Güneş batmadan şatoya vardılar.

Küçük bir tepenin üzerine dikilmiş olan bu şatoda, o güne kadar bir derebeyi yaşamıştı. Taşralılar ve köleler gelecek yeni beylerini bekliyorlardı. Şatoya yaklaştıklarında, etrafları onlara eşlik etmek isteyen çok sayıda insanla doldu.

“Neden durduk?” diye sordu Mar, barones durma emri verince.

Arnau’nun yüzündeki ifadeden neden durduklarını bilmediği belliydi.

“Çünkü bize şatoyu teslim edecekler,” diye cevap verdi Joan.

“Şatoyu bize teslim etmeleri için içeri girmemiz gerekmiyor mu?” diye sordu Arnau.

“Hayır. Katalonya geleneklerine göre içerideki beyin, ailesi ve köleleriyle şatoyu bize teslim etmeden önce dışarı çıkması gerekiyor.” Şatonun ağır kapıları yavaş yavaş açıldı ve önce derebeyi, arkasından da ailesi ve köleler dışarı çıktılar. Barones’in yanına yaklaştıklarında, kadına bir şeyler uzattı. “O anahtarları alan aslında sen olmalısın,” dedi Joan, Arnau’ya.

“Ben bir şatoyu ne yapayım ki?”

Derebeyi Arnau’nun yanından geçerken, ona ve yanındakilere alaycı bir gülümsemeyle baktı. Mar utandı. Adamın hizmetçileri bile Arnau’nun gözünün içine dik dik bakıyorlardı.

“Buna izin vermemelisin,” dedi Joan, “artık beyleri sensin. Sana saygı ve sadakat göstermeliler...”

“Bak, Joan” diye sözünü kesti, Arnau, “Bir konuda anlaşalım: Ben ne bir şato ne de bir yerin beyi olmak istiyorum. Burada işleri yoluna koymak için mümkün olduğu kadar az kalıp Barselona’ya döneceğim. Eğer barones şatosunda yaşamak isterse, burada kalabilir. Hepsi onun olsun.”

Mar o gün, uzun zamandır ilk defa gülümsüyordu.

“Gidemezsin,” dedi Joan.

Mar'ın yüzündeki gülümseme birden yok oldu ve Arnau rahip'e dönüp:

"Ne yapamam? Gidemez miyim? Ben istediğimi yaparım. Baron değil miyim? Baronlar kralın yanında aylarca gezmiyorlar mı?"

"Ama onlar savaşa gidiyor."

"PARAM VAR, JOAN, param var. Benim gitmeme ses çıkarabileceklerini sanmıyorum. Neyse," dedi şatoya dönerek, "şimdi ne bekliyoruz? Şato boşaltıldı ve ben de çok yoruludum."

"Daha işler bitmedi...," dedi Joan.

"Sen ve kuralların" diye sözünü kesti Arnau. "Siz Dominikenler neden bütün kuralları ezberliyorsunuz? Şimdi ne eksik...?"

"Arnau ve Elionor, Granollers, Sant Vicenç ve Caldes de Montbui Baronları!" Birden bu bağırış küçük tepenin eteklerinde uzanan vadide yankılandı. Bütün oradakiler bakışlarını şatonun en yüksek kulesine, Elionor'un uşağının isimleri ilan ettiği yere doğru çevirdiler. "Arnau ve Elionor, Granollers, Sant Vicenç ve Caldes de Montbui Baronları! Arnau ve Elionor...!"

"İşte bu eksikti" dedi Joan.

"En azından benim adımlı da söylemeyi unutmadılar."

Grup tekrar yürümeye başladı.

"Bu ilan yapılmasaydı, her gelenek yerine getirilmiş olmayacaktı," dedi rahip.

Arnau tam bir şey söyleyecekti ki, vazgeçip, başını iki yana sallamakla yetindi.

ŞATONUN İÇ MEKÂNLARI, genellikle olduğu gibi, surların içinde dağınık bir şekilde, ana kulenin çevresinde kurulmuştu. Büyük bir salon, mutfak, kiler ve bir üst katta da yatak odaları yer alıyordu. Ana binadan biraz daha ötede bir yerde, hizmetlilerin ve şato garnizonunu oluşturan az sayıda askerin kalacağı küçük birkaç yapı vardı.

Nöbetçilerin subayı, kısa boylu, şişman, üstü başı kir pas içinde bir adam, Elionor ve yanındakilerin önünde eğilerek onları selamladı.

“Beyin odalarını göster bana,” diye emretti Elionor.

Subay Elionor’a, sade tırabzanları olan taş merdivenleri işaret etti. Barones askerin, katibin, uşağının ve kadın hizmetçilerinin arkasından merdivenleri çıkmaya başladı. Arnau’ya dönüp bakmadı bile.

Üç Estanyol ve köleler, barones eşyalarını yerleştirirken salonda beklediler.

“Aslında belki de...” diye Joan ağabeyiyle konuşmaya başladı.

“Sen karışma, Joan,” dedi Arnau.

Bir süre hepsi birlikte salonu incelediler. Yüksek tavanlar, devasa şömine, koltuklar, şamdanlar ve on iki kişilik bir yemek masası. Az sonra Elionor’un uşağı merdivenlerde belirdi ama salona girmedi: Üç basamak yukarıda durdu ve:

“Barones bu akşam çok yorgun olduğunu ve rahatsız edilmek istemediğini söylüyor,” dedi ortaya.

Arnau onu durdurduğunda uşak arkasını dönüp, merdivenlerden çıkmaya başlamıştı bile.

“Hey!” diye bağırdı. Uşak dönüp baktı. Söyle hanımına, hiç merak etmesin. Kimse onu rahatsız etmeyecek . . . asla! dedi. Mar, Arnau’nun bu mesajı karşısında şaşkınlıktan elleriyle ağzını kapadı. Tam uşak tekrar dönüp merdivenlerden çıkacakken,

Arnau. "Hey!" diye tekrar ona seslendi. "Biz nerede yatacağız?"
 Uşak omuzlarını silktilti. "Subay nerede?"

"Hanımın yanında."

"O zaman hanımının yanına çık ve subaya aşağı inmesini söyle. Acele et yoksa taşaklarını keserim, bir daha birini ilan ederken kuş gibi ötersin sonra."

Tırabzanlara tutunan adam bir an tereddüt etti. Bütün gün at arabasının üzerinde seyahat etmiş olan Arnau o Arnau muydu? *Bastaix* gözlerini kısarak merdivenlere yaklaştı ve hançerini kılıfından çıkardı. Uşak hançerin küt ucunu göremedi; Arnau'nun attığı üçüncü adımdan sonra, koşarak merdivenlerden yukarı çıktı.

Arnau arkasına döndüğünde, Mar'ı gülerken, Joan'ı da yüzünü buruşturmuş bir halde gördü. Tek gülen Mar değildi. Elionor'un bazı köleleri de olanları görmüş, birbirlerine bakıp gülüşüyorlardı.

"Sizlere gelince!" diye bağırdı Arnau, at arabasını boşaltın ve eşyalarımızı odalarımıza çıkarın."

BİR AYDAN FAZLA BİR süredir şatoda kalıyorlardı. Arnau yeni edindiği malları düzenlemeye çalışıyor ama baronluğun kayıt defterlerini her incelemeye başladığında, bir süre sonra iç çekeerek kapatıyordu. Yırtık yapraklar, üzerileri karalanmış rakamlar, yanlış ya da çelişkili bilgiler. Hepsi anlaşılamaz, deşifre edilemez türdendi.

Montbui'de geçirdiği bir haftadan sonra, Arnau Barselona'ya geri dönerek, yeni sahip olduğu o yerleri de bir idarecinin eline bırakmayı düşündü ama, sonra buraları biraz daha yakından tanımaya karar verdi; bu arada topraklarıyla kendisine bağlı olan

ve şatoya her geldiklerinde onu görmezden gelip, Elionor'un ayaklarına kapanan soylular değildi tanımak istediği; sıradan insanlar, taşralılar ve kölelerinin köleleriydi.

Yanına Mar'ı alarak merakla tarlaları gezmeye gitti. Barselona'da anlatılanların ne kadarı doğrudu acaba? Büyük şehrin tüccarları kararlar alırken, buralardan gelen haberleri dik-kate alıyorlardı hep. Arnau 1348 yılında yaşanan hastalığın bütün arazilerde nüfusu azalttığını biliyordu ve tam bundan bir yıl önce, 1358 yılında yaşanan çekirge saldırısı bütün ekinleri tahrip etmişti. Ticaretteki kaynak yokluğu yavaş yavaş kendini göstermiş, tüccarlar da stratejilerini değiştirmişlerdi.

"Tanrım!" dedi Arnau, baronu ailesiyle tanıştırmak için evine koşan ilk gördüğü çiftçinin arkasından bakarak.

Onun gibi, Mar da, yıkık dökük, onları karşılayan ve şimdi de karısı ve iki küçük çocuğu ile karşlarına dikilen adam gibi kirli, terk edilmiş ev ve etrafındaki yerlerden gözlerini ayıramı-yordu.

Dört kişilik bu aile, Mar ve Arnau'nun önüne dizildiler ve saygıyla eğildiler. Gözlerinde korku vardı. Giysileri lekeliydi. Ya çocuklar?... Çocukların ayakta duracak halleri yoktu. Bacakları buğday sapı kadar inceydi.

"Bu mu senin ailen?" diye sordu Arnau.

Taşralı tam evet anlamında başını sallayacakken, çiftlik evinden bir ağlama sesi geldi. Arnau kaşlarını çattı ve adam hayır anlamında başını salladı; gözlerindeki korku üzüntüye dönüştü.

"Karımın sütü yok, beyim."

Arnau kadına baktı. O cılız vücutta süt nasıl olabilirdi ki? Göğüsleri bile yoktu!

"Peki buralarda süt verecek başka kadın yok mu?"

"Herkes aynı durumda beyim. Çocuklar ölüyorlar."

Arnau Mar'ın bu sefer de üzüntüden ağzını kapattığını gördü.

"Bana çiftliği gezdir: Buğday ambarlarını, evini, tarlalarını."

"Artık para ödeyemiyoruz, beyim!"

Kadın diz çökmüş, Mar ve Arnau'ya doğru yerde sürünüyordu.

Arnau ona yaklaştı ve kollarından tutup kadını kaldırdı. Kadının çok ürkmüştü.

"Ne...?"

Çocuklar ağlamaya başladılar.

"Lütfen ona vurmayın, beyim, size yalvarırım," dedi kocası, Arnau'ya yaklaşarak; "Söylediklerim doğru. Artık para veremeyiz. Onun yerine beni cezalandırın."

Arnau kadını bıraktı ve birkaç adım geri çekilerek, şaşkın bir halde olan biteni seyreden Mar'ın yanına geldi.

"Ona vurmuyacağım," dedi adama dönerek; "ne ona, ne sana, ne de aileden başka birine. Artık sizden para da istemiyorum. Sadece yaşadığın yeri görmek istiyorum. Karına ayağa kalkmasını söyle."

Önce korku, sonra üzüntü, şimdi de şaşkınlık; karı-koca hayretle bakan gözlerini Arnau'ya diktiler. "Sanki tanrıcilik mı oynuyorum?" diye düşündü Arnau, bu bakışlar karşısında. Böyle tepki vermesine sebep olacak kadar, bu adama ve ailesine neler yapmışlardı acaba? Çocuklarından biri ölmek üzereydi ve onlar hâlâ birinin onlardan para istemek için gelmiş olduğunu düşünüyorlardı.

Buğday ambarları boştu. Ahır da. Tarlalar bakımsızdı. Ekip biçme aletleri kırık dökük. Hele ev...? Eğer çocuk açlıktan ölmezse, herhangi bir hastalıktan ölecekti zaten. Arnau çocuğa dokunmaya cesaret edemedi . . . çünkü dokunursan kopacak gibi görünüyordu.

Belindeki keseyi aldı ve içinden birkaç para çıkardı. Tam adama uzatacak ki, yetmeyeceğini düşünerek tekrar elini keseye daldırdı.

“Bu çocuğun yaşamasını istiyorum,” dedi, bir zamanlar masa olduğunu sandığı şeyin üzerine paraları bırakarak.

“Çocuklarının, karının ve senin yemek yemenizi istiyorum. Bu para sizler için, anlaşıldı mı? Bu parada başka kimsenin hakkı yok. Eğer bir sorun yaşarsanız, şatoya gelip beni görün.”

Aile bireylerinin hiçbiri hareket etmedi; hepsi birlikte paralara bakıyorlardı. Arnau evden çıkıp gittiğinde, ona güle güle demek için bile gözlerini paralardan ayırmamışlardı.

Arnau şatoya dönerken tek kelime bile etmedi. Başı öne eğik, düşünceliydi. Mar da onunlar birlikte bu sessizliği paylaştı.

“Hepsi aynı durumdalar, Joan,” dedi Arnau bir gece, iki adam yalnız, şatonun uzaklarında, serin havada dolaşırken. “Bazıları ölmüş ya da kaçmış olan taşralıların çiftlik evlerini doldurmuşlar. Onlar şanslı olanlar. Hem neden doldurmasınlar ki? O toprakları şimdi ağaçlık ya da otlak haline getirmişler. Bu da topraklar ürün vermediği zaman onlara yaşama teminatı veriyor. Ama çoğu . . . çoğu korkunç bir durumda. Tarlalar hasat vermiyor ve açlıktan ölüyorlar.

“Hepsi bu kadar da değil,” diye ekledi Joan; “duyduğuma göre, soylular, yani senin derebeylerin, kalan çiftçileri *capbreus* imzalamaya zorluyorlarmış...”

“*Capbreus* mu?”

“Bolluk döneminde artık kullanılmayan feodal hakların, tekrar yürürlüğe girdiğini kabul ettiklerine dair imzalandıkları belgeler. Ellerinde az adamları kalmış. Bolluk zamanı çok adamla elde ettikleri kazancı yine elde edebilmek için, onların canlarına okuyorlar.”

Arnau oldukça uzun süredir geceleri iyi uyuyamıyordu. Bir deri bir kemik kalmış yüzleri gördüğü kâbuslardan, sıçrayarak

uyanıyordu. O seferinde ise hiç mi hiç uyuyamamıştı. Kendi topraklarında gezinmiş ve gördüklerine cömertçe davranmıştı. Onların bu şekilde yaşamlarına devam etmesine nasıl göz yumabilirdi ki? Bütün o aileler ona bağlıydı; önce beylerine bağlıydılar, ama feodal beyleri de Arnau'ydu. Bu derebeylerinin feodal beyi olan Arnau onların kazançları üzerinden para istedikçe, o soylular da o zavallı çiftçilerin, eski derebeyinin yaptığı gibi canlarına okuyacaktı.

Kölelerdi. Toprağın köleleri. Arnau'nun topraklarının köleleri. Arnau yatağının içinde kıvrıldı. Köleleri! Hiç kimsenin umurunda bile olmayan, sadece ölene kadar pestillerini çıkardıkları, aç, bir ordu adam, kadın ve çocuk . . . Arnau Elionor'u ziyaret etmeye gelen o iyi giyimli, güçlü, kuvvetli, sağlıklı, neşeli soyluları hatırladı! Bu gerçeğe sırtlarını çevirip, yaşamlarına nasıl devam edebiliyorlardı? Peki o ne yapabiliirdi?

Cömertti. İhtiyacı olan herkese onun için devede kulak olan miktarlarda para saçıyor, çocuklarda neşe uyandırıyor, hep yanında olan Mar'ı da mutlu ediyordu. Ama bu sonsuza kadar böyle devam edemezdi. Eğer para dağıtmaya devam ederse, bundan tek çıkar sağlayanlar yine soylular olacaktı. Ona paralarını ödememeye, o talihsizleri de köle gibi çalıştırmaya devam edeceklerdi. Ne yapabiliirdi?

ARNAU HER GEÇEN GÜN biraz daha kötümser uyanmasına rağmen, Elionor'un ruh hali çok farklıydı.

"Soyluları, çiftçileri ve yerlileri Bakire Meryem'in Ağustos bayramı için çağırttı," dedi Joan ağabeyine. Bir Dominiken olarak barones ile tek iletişim içinde olan da yine oydu.

"Ne yapmak istiyor ki?"

“Kendisine . . . bizlere hürmetlerini sunmalarını istiyor.” Arnau Joan’ın devam etmesini istedi. “Kanunlara göre,” Joan kollarını iki yana açtı, devam etmesini isteyen Arnau olduğunu ima etmeye çalışarak, “bir soylu, istediği her zaman, tebaasındakilerden sadakat yeminini yenilemelerini talep edebilir. Elionor’a bu yemini hiç etmediklerine göre, baronesin bunu talep etmesi en doğal hakkı.”

“Sen geleceklerini mi düşünüyorsun?”

“Soylular ve şövalyelerin, yeminlerini özel olarak yenilemeleri kaydıyla bu çağrıya katılma zorunlulukları yok. Ama yeni beylerinin önünde bir gün, bir ay ya da bir yıl içerisinde mutlaka yemin etmeleri gerekiyor. Duyduklarıma göre Elionor onlarla görüşmüş ve geleceklerini söylemişler. Ne de olsa o kralın gözdesi ve kimse kralın gözdesine karşı gelmek istemez.”

“Peki ya kralın gözdesinin kocasına?”

Joan cevap vermedi. Ama gözlerindeki o ifade... Arnau o bakışları çok iyi tanıyordu.

“Bana söyleyeceğin başka bir şey yok mu, Joan?”

Rahip hayır anlamında başını salladı.

ELIONOR ŞATONUN HEMEN yanında yer alan düzlüğün üzerine, tahtalardan bir set yapılmasını emretti. Bakire Meryem’in Ağustos bayramının hayaliyle yaşıyordu. Kaç kere soyluların ve kasabalardaki tüm insanların vasisi olan krala hürmetlerini sunduklarını görmüştü. Şimdi de ona, bir kraliçeye, bir hükümdar kadına hürmetlerini sunar gibi, kendi topraklarında ona sunacaklardı. Arnau’nun yanında olup olmamasının ne önemi vardı ki? Herkes asıl onun, kralının gözdesinin boyunduruğu altına giriyor olduklarını çok iyi biliyordu.

O kadar heyecanlıydı ki, büyük gün yaklaştığında bir kere, her ne kadar uzaktan ve hafifçe de olsa, Arnau'ya bile gülümsemişti.

Arnau bir an şaşırmış, yüzünü buruşturmuştu.

"Ona neden gülümsedim ki?" diye kendine kızmıştı sonra Elionor. Yumruklarını sıkmış, "Aptal!" demişti kendisine, "Gör-güsüz bir sarrafın, kaçak bir kölenin önünde kendini nasıl küçük düşürürsün?" Bir aydan fazla bir süredir Montbui'delerdi ve Arnau kadının yanına bile yaklaşmamıştı. Acaba gerçek anlamda bir erkek değil miydi? Kimse ona bakmadığı zamanlarda, Arnau'nun güçlü, çekici vücudunu inceliyor, geceleri de yatak odasında, adamın vahşice üzerine bindiğini hayal ediyordu. O duyguları yaşamayalı ne kadar uzun zaman olmuştu? Adam ise duyarsızlığı ile onu küçük düşürüyordu. Buna nasıl cüret ediyordu? Elionor alt dudüğını kuvvetlice ısırđı. "Bir gün bana gelecek" dedi kendi kendine.

Bayram günü Elionor güneşle birlikte uyandı. Issız odasının penceresinden, üzerine tahta setin kurulmuş olduğu düzlüğe baktı. Çiftçiler düzlüğü doldurmaya başlamışlardı; bazıları beylerinin çağrısına geç kalmamak için gece uyumamışlardı bile. Soylular ise henüz gelmemişti.

Güneş açık ve sıcak bir günü müjdeliyordu. Bulutsuz gökyüzü, yaklaşık kırk yıl önce, Bernat Estanyol adındaki toprak kölelerinden birinin düğün törenindeki gibi, düzlükte toplanan binlerce insanın üzerinde masmavi bir kubbeye benziyordu. Saatler yaklaşıyor ve Elionor, Montbui şatosunun o kocaman salonunda, en güzel giysileriyle, sinirli sinirli bir o tarafa, bir bu tarafa gidip geliyordu. Sadece soylular ve şövalyeler eksikti! Joan, siyah giysileriyle bir sandalyede oturuyor, Arnau ve Marda, sanki bu günün onlar ile hiçbir ilgisi yokmuş gibi, Elionor her iç çektiğinde, birbirlerine imalı bakışlar fırlatıyorlardı.

Sonunda soylular teşrif ettiler. Elionor gibi heyecanlı olan hizmetlilerinden biri salona girerek geldiklerini haber verdi. Elionor hemen pencereye koştı ve salonda bulunanlara doğru döndüğünde, yüzü büyük bir mutlulukla aydınlanmıştı. Soylular ve şövalyeler, onlara özgü olan büyük bir gürültüyle, kalenin önündeki düzlüğü dolduruyorlardı. Ogörkemli giysileri, kılıçları, mücevherleriyle halkın arasına karışarak, çiftçilerin yırtık pırtık, gri, kasvet saçan giysilerine renk ve parlaklık katıyorlardı. Dizginlerini bir adamın tuttuğu atlar ahşap setin etrafında toplanmaya başlamış, mütevazı insanların beylerinin gelişini karşıladıkları sessizliği, kışnemeleriyle bozmuşlardı. Hizmetliler, beyleri için canlı renklerde ipek kumaşlarla döşenmiş güzel sandalyeleri, soyluların ve şövalyelerin yeni beylerine sadakat yemini edeceği yere, tahta setin hemen önüne yerleştiriyorlardı. İçgüdüsel olarak halk, soylular ve kendileri arasında geniş bir boşluk bırakıp, imtiyazlılarla aralarında olan farkı belirlemişlerdi.

Elionor tekrar pencereden baktı ve kendisine bağlı olan bu insanların, onu görkemli bir şekilde karşılıyor olmalarının ver-

diği mutlulukla gülümsedi. Sonunda ailesiyle birlikte onların karşısına çıkıp, tahta setin üzerinde onun için hazırlanmış olan koltuğa oturduğunda, kendisini gerçek bir kraliçe gibi hissetti.

Tören şefi olan katibi, krallık topraklarından Granollers, Sant Vicenç ve Caldes de Montbui Baronluklarının ve bununla birlikte bu topraklardaki tarlaların, tarlalardan elde edilecek kazancın ve bu topraklarda yaşayanların da, III. Pedro'nun, gözdesi Elionor'a çeyiz olarak hediye ettiğini açıklayan fermanın okunmasıyla töreni başlattı. Katip fermanı okudukça, Elionor içindeki kelimelerle daha da keyifleniyordu; izlendiğini ve kıskanıldığını, hatta nefret edildiğini hissedebiliyordu. Neden nefret etmesinler ki? O güne kadar hep krala bağlı olarak yaşamışlardı. Şimdi ise kral ile aralarına yeni bir basamak girmişti: Elionor. Arnau ise tam tersine katibin söylediği kelimelerin bir tanesine bile kulak vermiyor, ziyaret edip yardım ettiği çiftçilerin ona yönelttikleri gülümsemelere karşılık vermekle yetiniyordu.

Fahişelere mahsus göz alıcı giysileri olan iki kadın da, sıradan insanların arasına karışmıştı. Biri artık yaşını başını almış, diğeri ise olgun ama güzel, alımlı vücudunu kibirle sergiliyordu.

"Soylular ve şövalyeler," diye bağırdı katip, bu sefer Arnau'nun da dikkatini çekmişti, "Granollers, Sant Vicenç ve Caldes de Montbui Baronları Arnau ve Elionor'a hürmetlerinizi sunuyor musunuz?"

"Hayır!"

Bu söz sanki gökyüzünü tırmalamıştı. Montbui şatosunun yerinden edilen beyi ayağa kalkmış, katibin sorusuna, gök gürültüsü kadar sesli bir şekilde cevap vermişti. Soyluların arkasından yer alan kalabalıktan büyük bir uğultu yükseldi; Joan sanki tahmin ediyormuş gibi başını salladı. O kadar insanın yanında kendisini çok tuhaf hisseden Mar da şaşkınlık içerisinde kaldı. Arnau ne yapacağını bilemedi. Elionor'un yüzü ise kireç gibi bembeyaz kesilmişti.

Katip tahta sette oturan hanımefendisine dönüp, bakışlarıyla onun vereceği emirleri bekledi ama beklediğini alamayınca devam etti:

“Sunmuyor musunuz?”

“Sunmuyoruz,” diye bağırdı derebeyi, kendinden çok emin bir şekilde. “Kral bile bizden daha alt sınıfta olan birine hürmetlerimizi sunmaya bizi zorlayamaz. Kanun böyle!” Joan üzüntülü bir şekilde başıyla onaylamak zorunda kaldı. Arnau’ya bundan bahsetmek istememişti. Soylular Arnau’yu kandırmışlardı. “Arnau Estanyol,” diye devam etti derebeyi, katibe dönerek, “Barselona vatandaşı, kaçak bir çiftçinin oğlu. “Her ne kadar kral onu bu saydığın yerlerin baronu olarak ilan etmiş olsa da, bir toprak kölesinin kaçak oğluna hürmetlerimizi sunmayacağız!”

İki kadından genç olanı, parmaklarının ucuna kalkarak tahta seti görmeye çalıştı. Oturan soylular dikkatini çekmişti, ama asıl derebeyinin ağzından çıkan, kaçak çiftçinin oğlu, Barselona vatandaşı Arnau’nun ismini duyunca, bacakları titremeye başlamıştı.

Arkada oturanların uğultularını duyan katip, bakışlarını tekrar Elionor’a çevirdi. Arnau da aynı şeyi yaptı ama kralın gözdesi tepkisiz kalmıştı. Hiç kımıldamadan, öylece duruyordu. İlk şaşkınlığı öfkeye dönüşmüştü. Yüzünün beyazlığı birden renklenmişti: Sinirden titriyor, elleri, dayalı oldukları koltuk kollarının ahşabını delip geçecekmiş gibi duruyordu.

“Bana neden onun öldüğünü söyledin, Francesca?” diye sordu Aledis, iki fahişeden daha genç olanı.

“O benim oğlum, Aledis.”

“Arnau senin oğlun mu?”

Francesca evet anlamında başını salladı ve Aledis’e sesini alçaltmasını söyledi. Asla kimsenin, Arnau’nun annesinin bir hayat kadını olduğunu öğrenmesini istemezdi. Şans eseri etrafındakiler, soylular arasında çıkan kargaşa ile ilgileniyordu.

Tartışma tekrar alevlenmeye başlamıştı. Kimsenin müdahale etmemesi karşısında, Joan araya girmeye karar verdi.

“Söylediklerinizde haklı olabilirsiniz,” dedi baronesin arkasında oturduğu yerden, “hürmet sunmayı reddedebilirsiniz, ama bu beylerinize karşı olan sorumluluklarınızı yerine getirmek zorunda olmadığınız anlamına gelmez. Kanun böyle! Yoksa sorumluluklarınızı da yerine getirmemeyi mi düşünüyorsunuz?”

Derebeyi, Dominiken rahibin bu konuda haklı olduğunun bilincindeydi ve dönüp arkadaşlarına baktı. Arnau da yaklaşması için Joan’a bir işaret yaptı.

“Bu da ne demek?” diye sordu alçak bir sesle.

“Şereflerini korudukları anlamına geliyor. Kendilerinden sınıf olarak...”

“Sınıf olarak daha düşük bir kişiye hürmetlerini sunmayı reddediyorlar,” diye Arnau Joan’ın sözlerini tamamladı. “Bunun benim için hiçbir önemi olmadığını biliyorsun.”

“Sana hürmetlerini sunmuyorlar ve senin boyunduruğun altına girmiyorlar, ama kanunlara göre sana hizmet vermeye, senin için topraklarını işlemeye mecburlar.”

“Onların çiftçilere imzalattıkları şu *capbreus* gibi bir şey mi yani?”

“Evet, ona benzer bir şey.”

“Haklarının yazılı olduğu belgeyi imzalayacağız,” dedi derebeyi.

“Arnau soylunun söyledikleriyle hiç ilgilenmedi. Dönüp ona bakmadı bile. O sadece düşünüyordu; çiftçilerin sefilliğine bir çözüm düşünüyordu. Joan hâlâ onun kulağına eğilmiş halde duruyordu. Artık Elionor’un hiçbir önemi kalmamıştı; kadının gözlerinde, kaybettiği hayallerinden kalan boşluk vardı.

“Yani,” diye tekrar Joan’a dönüp sordu Arnau, “beni baronları olarak kabul etmeseler de, emirlerime itaat etmek zorunda

oldukları anlamına mı geliyor?”

“Evet, bu şekilde sadece şereflerini korumuş oluyorlar.”

“Pekâlâ,” dedi Arnau, fark edilmeden ayağa kalkarak. Bir işaretle katibi yanına çağırdı. “Soylular ile halk arasındaki boş alanı görüyor musun?” diye sordu katip yanına gelince. “Oraya gidip, söyleyeceklerimi kelimesi kelimesine yüksek sesle tekrar etmeni istiyorum. Söyleyeceklerimi tüm dünyanın duymasını istiyorum.” Katip Arnau’nun söylediği yere doğru giderken, Arnau da derebeyine imalı bir gülümsemeyle baktı. “Ben Arnau, Granollers, Sant Vicenç ve Caldes de Montbui Baronu...!”

Arnau, katibin sözlerini tekrar etmesini bekledi:

“Ben Arnau,” diye tekrarladı katip, “Granollers, Sant Vicenç ve Caldes de Montbui Baronu...”

“... kötüye kullanılan bütün o gelenekleri iptal ediyorum...”

“... kötüye kullanılan...”

“Bunu yapamazsın!” diye bağırdı soylulardan biri, katibin sözünü keserek.

Soyluların söyledikleri karşısında Arnau Joan’a baktı, yetkileri hakkında ondan bir onay bekledi.

“Evet, yapabilirim,” dedi sadece Arnau, Joan’dan onay aldıktan sonra.

“Krala gideceğiz!” dedi bir diğer soylu.

Arnau omuz silkmekle yetindi. Joan ona yaklaştı.

“Onları umutlandırıp da, kral sonra bunu yapmana izin vermezse, bu zavallı insanlara neler olacağını düşündün mü?”

“Joan,” dedi Arnau, hiç olmadığı kadar emin bir şekilde, “şeref, soyluluk ya da şövalyelik hakkında hiçbir şey bilmiyor olabilirim, ama majestelerine verilen ödünç paralarla ilgili defterlerimde tutulan kayıtları çok iyi biliyorum. Mayorka çıkarması için aldığı ödünç para, benim gözdesiyle evlenmemden sonra

oldukça artmış. Seni temin ederim ki, kral benim sözlerime karşı gelmeyecektir.”

Arnau katibe baktı ve devam etmesini işaret etti:

“... kötüye kullanılan bütün o gelenekleri iptal ediyorum...” diye bağırды katip.

“Beylerin, tebaasındakilerin varlıklarının bir bölümüne miras olarak el koymalarına izin veren *intestia* hakkını kaldırıyorum.” Arnau, katip sözlerini tekrar edebilsin diye, yavaş yavaş ve çok açık bir şekilde konuşmasına devam etti. Halk sessizlik içinde, hem şaşkın hem de umutlu bakışlarla onu dinliyordu. “Soyluların zina ile suçlanan kadının varlıklarının yarısına ya da bütününe el koyulması hakkı veren *cugutiayı* iptal ediyorum. Çocukları olmadan ölen evli çiftçilerin mallarının bir kısmına el koyma hakkı veren *exorquiayı* iptal ediyorum. Beylerin çiftçilere istedikleri gibi kötü davranmalarına ve eşyalarına el koymalarına izin veren *ius maletractandi*yi iptal ediyorum.” Arnau’nun sözleri büyük bir sessizlik içinde dinleniyordu. Katip bile söylediklerinin bu kadar sessizlik içinde dinlendiğini görünce şaşırды kaldı. Francesca, Aledis’in kolunu sıkıca tuttu. “Topraklarında çıkan yangın sebebiyle çiftçinin beyine ödediği tazminat olan *arsiaıy*; zifaf gecesi beye gelin ile cinsel ilişkide bulunma hakkı veren *firma de espoli forzadayı*...”

Oğlu görmedi ama, Arnau’nun söylediklerinde ciddi olduğunu yavaş yavaş anladıktan sonra neşeyle hareketlenmeye başlayan halkın arasındaki yaşlı kadın, annesi, Aledis’ten ellerini çekerek, yüzüne götürdü. Aledis o anda her şeyi anlamıştı. Gözleri yaşlarla doldu ve hanımını kucakladı. Arnau tahta setin üzerinden tebaasındakileri teker teker özgür bırakırken, soylular da bu durumu krala bildirmenin en iyi yolun hangisi olduğunu tartışıyorlardı.

“Çiftçilerin bugüne kadar yapmaya zorlandığı ve karşılığını da hak ettikleri gibi alamadıkları bütün sorumluluklarını iptal

ediyorum. Sizleri özgür ilan ediyorum. Kendi evinizde kendi ekmeğinizi pişirmenize, kendi hayvanlarınızı nallamak için demir ocaklarınızı kurmanıza izin veriyorum. Anaları, kadınları, kendi istekleri olmadan beylerinin çocuklarına süt analık yapmaya zorlayan kanunu iptal ediyorum. Hepinizi Noel’de beylerinize hediye verme ve topraklarında bedava çalışmaya zorlayan kanunu iptal ediyorum.

Arnau birkaç saniye sessiz kaldı. Endişeli soyluları ve o son sözleri heyecanla bekleyen kalabalığı izledi. Bir şey eksikti! Halk da bunu biliyor ve Arnau’nun ani sessizliği karşısında huzursuzca bekliyordu. Bir tek şey eksikti!

“Hepinizi özgür ilan ediyorum! diye bağırdı son olarak.

Derebeyi kükredi ve yumruğunu sıkarak Arnau’ya doğru uzattı. Yanındaki soylular da onunla birlikte hareketler yapıp bağırmaya başladılar.

“Özgürlük!” diye bağırdı yaşlı kadın, halkın alkışları arasında.

“Soyluların, kralın gözdesine hürmetlerini sunmayı reddettikleri bugün, Granollers, Sant Vicenç ve Caldes de Montbui Baronlukları topraklarında yaşayan bütün çiftçiler, yeni Katalonya’nın, Entença, Conca del Barberà, Campo de Tarragona Baronluklarında, Prades, Segarra, Garriga Kontluklarında, Aytona Markizliğinde, Tortosa ya da Urgell topraklarındaki çiftçilerle aynı haklara sahip olacaklar . . . babalarınızın kanlarını akıtarak fethettikleri Katalonya’nın on dokuz mıntıkasında yaşayan bütün çiftçilerle aynı haklar. Özgürsünüz! Çiftçi olacaksınız, bu topraklarda asla bir daha toprakların kölesi olmayacaksınız. Ne siz ne çocuklarınız ne de torunlarınız!

“Ne de anneleriniz,” dedi Francesca, kimsenin duyamayacağı bir sesle, “ne de anneleriniz” diye tekrar etti, hıçkırıklara boğulmadan ve tüyleri diken diken olmuş, duygu yüklü Aledis’e yaslanmadan önce.

Arnau halkın üzerine atılmasına engel olmak için tahta setten inmek zorunda kaldı. Joan da tek başına yürüyecek halde olmayan Elionor'a yardım etti. Arkalarından yürüyen Mar, neredeyse göğsünden fırlamak üzere olan duygularına hakim olmaya çalışıyordu.

Arnau ve yanındakiler setten inip şatoya doğru yürümeye başladıklarında, insanlar da düzlükten yavaş yavaş ayrılıyorlardı. Hâlâ durumu krala nasıl şikayet edeceklerini tartışan soylular da oradan hızla uzaklaştılar. Çiftçiler ise yüzlerindeki mutluluk ifadesiyle yavaş yavaş yürüyerek evlerine döndüler.

Sadece iki kadın düzlükte kalakalmıştı.

"Beni neden kandırdın?" diye sordu Aledis.

Yaşlı kadın Aledis'e döndü.

"Çünkü onu hak etmiyordun . . . o seninle birlikte yaşamamalıydı. Sen onun karısı olacak kadın değildin." Francesca hiç tereddüt etmeden, sözlerini büyük bir soğukkanlılıkla söylemişti.

"Gerçekten onu hak etmediğimi mi düşünüyorsun?" diye sordu Aledis.

Francesca gözündeki yaşları sildi ve yıllardır mesleğini icra etmesi için gerekli olan soğukkanlılığını ve gücünü tekrar topladı.

"Nasıl bir adama dönüştüğünü sen de görmedin mi? Yaptıklarını görmedin mi? Senin yanında kalsaydı eğer, hayatı böyle olabilir miydi?"

"Ya kocam ve dövüşmeleri...?"

"Yalandı."

"Ya beni arıyor olması...?"

"O da yalandı." Aledis kaşlarını çatıp, Francesca'ya baktı. "Sen de beni kandırmıştın, hatırlıyor musun? dedi Francesca.

"Benim sebeplerim vardı."

"Benim de sebeplerim vardı."

"Beni çalıştırmak için ağına kısırdın . . . şimdi anlıyorum."

"Tek sebep bu değildi. Bir şikayetin mi var? Sen uzun zamandır kaç tane saf genç kızı kandırdın?"

"Aslında buna gerek kalmayacaktı ama sen..."

"Bu seçimi sen yaptın, bunu unutma." Aledis sustu. Bizler ise bu seçimi kendimiz yapmadık.

"Çok zor oldu, Francesca. Figueras'a kadar varmak, yollar-da sürünmek, herkese boyun eğmek, peki ne elde ettim?"

"İyi yaşıyorsun, hem de bugün buraya gelen birçok soyludan daha da iyi. Hiçbir eksikğin yok."

"Şerefimi kaybettim."

Francesca durduğu yerde şöyle bir dikildi ve Aledis'in karşısına geçti.

"Bak, Aledis. Ben ne şeref, ne de gururdan anlarım. Sen kendininkileri bana sattın. Benimkileri ise, daha bir çocukken benden çalıp aldılar. Kimse bana seçme hakkı sunmadı. Bugün hayatımda hiç ağlamadığım kadar ağladım ve artık yeter. Olduğumuz gibiyiz ve buralara nasıl geldiğimizi sorgulamamız ne benim ne de senin hiçbir işine yaramaz. Bırak başkaları şerefleri için kavga etsin. Bugün onları gördün. Etrafımızdakilerden hangi biri şeref ya da gururdan bahsedebilir?"

"Belki de şimdi bütün kötü kanunlar iptal edildiğinde..."

"Hiç kendini kandırma, onlar öldüklerinde gömülecek bir yerleri bile olmayan sefiller olmaya devam edecekler. Bulduğumuz yere gelebilmek için çok mücadele ettik; şerefini düşünme. Şeref sıradan halka göre bir şey değil. "

Aledis etrafına bakındı ve halkı inceledi. Evet, onları kötü kanunlardan kurtarmışlardı ama umutlarını kaybetmiş erkek ve kadın, aç, çıplak ayaklı çocuklar olmaya devam ediyorlardı. Aledis evet anlamında başını salladı ve Francesca'ya sarıldı.

“Beni burada bırakmayı düşünmüyorsun değil mi?”

Elionor merdivenlerden aşağı uçarcasına indi. Arnau büyük salonda masada oturmuş, toprakları üzerinde kötüye kullanılan geleneklerin iptal edildiğini belirten belgeleri imzalıyordu. “Bunları imzalar imzalamaz buradan gidiyorum,” demişti Joan’a. Rahip Mar’la birlikte Arnau’nun arkasında ayakta durup onun belgeleri imzalayışını izliyordu.

Arnau yaptığı işi bitirdiğinde başını kaldırdı. Şimdi Elionor’la yüzleşme zamanıydı. Bu evlendiklerinden beri ilk konuşmalarıydı. Arnau ayağa kalkmadı.

“Neden seninle kalmamı istiyorsun?”

“Benden böylesine küçük düşürüldüğüm bir yerde kalmamı beklemiyorsun, öyle değil mi?”

“Başka türlü sorayım öyleyse: Neden benimle gelmek isteyesin ki?”

“Sen benim kocamsın,” diye tiz bir sesle bağırdı Elionor. Bunu defalarca düşünmüştü: Montbui’de kalamazdı ama saraya da dönemezdi. Arnau yüzünü ekşitti. “Eğer beni burada bırakıp gidersen, ben de krala şikayet ederim.”

Bu kez kadının sözleri Arnau’yu kısa bir süre düşünmek için durdurdu. “Krala gideriz!” diye soylular da onu tehdit etmişlerdi. Soyluların tehditleriyle baş edebileceğini düşünmüştü, fakat... İmzaladığı belgelere baktı. Eğer kralın himayesindeki Elionor’un sesi de bunlara eklenirse...

“İmzala bunları,” dedi belgeleri kadına doğru uzatarak.

“Neden imzalayayım ki? Eğer sen o anlaşmaları feshedersen

hiç gelirimiz olmayacak.”

“Bunu imzala, Barselona’da Montcada Sokağı’nda bir köşkte yaşayacaksın. Gelire ihtiyacın olmayacak: İsteddiğini yapacak kadar çok paran olacak.”

Elionor masaya doğru yürüdü, tüylü kalemi eline aldı ve belgelere doğru eğildi.

“Sözünü tutacağına dair ne gibi bir garanti vereceksin?” diye sordu aniden, Arnau’ya kısa bir bakış atarak.

“Gerçek şu ki, köşk ne kadar büyük olursa, seni o kadar az görürüm. Bu bir garanti. İkinci gerçek ise, ne kadar iyi bir hayatın olursa, beni o kadar az rahatsız edersin. Bu da diğeri. Bunlar yeterli mi? Daha fazlasını teklif etmeye niyetim yok çünkü.”

Elionor Arnau’nun arkasındakilere baktı. Kızın yüzünde bir gülümseme mi vardı?

“Onlar da bizimle mi yaşayacaklar?” diye sordu, elindeki tüylü kalemle onları göstererek.

“Evet.”

“Kız da mı?”

Mar ve Elionor birbirlerine dik dik baktılar.

“Sana karşı yeterince açıklayıcı olamadım mı, Elionor? İmzalayacak mısın, imzalamayacak mısın?”

Kadın imzaladı.

ARNAU ELIONOR’UN TÜM eşyalarını toplamasını beklemedi. Ağustos sıcağından kaçınmak için, oraya gelirken kiraladığı aynı at arabasıyla, o akşam yola koyuldu.

Araba şatonun kapılarından çıktığı sırada, hiçbiri dönüp geriye bakmadı.

Barselona'ya dönüş yolculuğu sırasında, "neden onunla birlikte yaşamak zorundayız?" diye sordu Mar, Arnau 'ya.

"Kralı gücendirme riskini göze alamam, Mar. Kimse bir kralın nasıl tepki vereceğini bilemez."

Mar derin düşüncelere dalarak birkaç dakika için sessiz kaldı.

"Bu yüzden ona bütün bunları teklif ettin, öyle değil mi?"

"Hayır . . . ya da bir bakıma evet, fakat asıl neden çiftçilerdi. Elionor'un hiçbir şeyden şikayetçi olmasını istemiyorum. Gerçekte çok küçük olsalar da, ya da hiç var olmamış bile olsalar, kral yaşamamız için sözüm ona o toprakların gelirini bize verdi. Elionor krala gidip de benim hatam yüzünden o gelirlerin yok olduğunu söylerse, kral muhtemelen benim verdiğim kararları tersine çevirir."

"Kral... Neden kral öyle yap...?"

"Şunu bilmelisin ki, kral birkaç sene önce kendisinin ve ondan önceki kralların şehirlere tanıdığı ayrıcalıkların tamamen karşısında olan bir ferman yayınladı. Kilise ve soylular, topraklarını bakımsız bırakıp kaçan kölelere karşı tedbirler almayı talep ettiler . . . kral da bunu yaptı."

"Böyle bir şey yapacağını düşünmemiştim."

"O da sadece bir soylu, Mar, en önlerinde geleni olsa bile."

Geceyi Montcada köyünün dışındaki bir çiftlik evinde geçirdiler. Arnau çiftçiye cömert bir ödeme yaptı. Şafakla birlikte kalktılar ve sıcak bastırmadan Barselona'ya vardılar.

"Durum çok vahim, Guillem," dedi Arnau, tüm karşılamalar bitip de iki adam baş başa kaldıklarında. "Katalonya'daki kırsal bölgeler, bizim düşündüğümüzden çok daha kötü durumdadır. Bunu arada sırada haber geldiği zaman duyuyorduk, fakat oraya gidip de tarlaların ve malların ne kadar berbat durumda

olduğunu gördüğün zaman, başımızın nedenli büyük bir dertte olduğunu anlıyorsun.”

“Uzun zamandır önlem alıyordum,” dedi Guillem, Arnau’yu şaşırtarak. “Bu gerçek bir kriz, fakat geldiğini görüyordum. Hattırlarsan bunu konuşmuştuk. Paramız yabancı pazarlarda sürekli değer kaybediyor, fakat burada Katalonya’da kral bu konuda hiçbir şey yapmıyor. Değişim değerleri ise kabul edilemez ve biz buna tahammül etmeye çalışıyoruz. Şehir, krizin Barselona’da yarattığı durumu karşılayabilmek için her gün daha derin bir borç batağına saplanıyor. Kimse ticaretten kâr edemiyor, ve insanlar yatırım yapmak için daha güvenli alanlar araştırıyorlar.”

“Bizim işimiz ne durumda peki?”

“İşi şehir dışına taşıdım. Floransa’ya, Pisa’ya hatta Cenova’ya. Oralar mantıklı değişim değerleri ile ticaret yapabildiğimiz yerler.” İki adam sessizliğe gömüldüler. “Castelló abatut ilan edildi,” dedi en sonunda Guillem. “Felaket görüldü.”

Arnau ona karşı hep dostça davranmış olan, şişman ve terli sarrafı hatırladı.

“Ona ne oldu?”

“Yeteri kadar tedbirli değildi. Müşterileri yatırdıkları paraların iadesini istediler ve o, onların talebini karşılayamadı.”

“Yapabilecek mi peki?”

“Sanmıyorum.”

29 AĞUSTOS GÜNÜ, kral, Zalim Pedro’ya karşı zaferle sonuçlanan Mayorka seferinden dönerek karaya ayak bastı. Katalan donanması adalara varır varmaz, Zalim Pedro, İbiza’yı alıp yağmaladıktan sonra kaçmıştı. Elionor, bir ay sonra geldi. İlk baştaki itirazlarına rağmen, Guillem de dahil, tüm Estanyol Ailesi Montcada Sokağı’ndaki köşke taşındılar.

İki ay sonra kral eski Montbui Derebeyi'ni huzuruna kabul etti. Bir önceki gün Kral III. Pedro adamlarını gönderip, Arnau'dan yeni borç istemişti. Borç ona verildiğinde, kral derebeyini yanından kovdu ve Arnau'nun tüm emirlerini onayladı.

İki ay sonra, kanunların *abatut* için onay vermesinin üzerinden altı ay geçmişken, gecikmiş borçlarının karşılığında sarraf Castelló, Canvis Meydanı'ndaki işyerinin önünde, başı kesilerek öldürülmüştü. Şehrin sarrafları izleyicilerin en ön sırasından, bu idamı seyretmeye mecbur edilmişlerdi. Arnau, celladın ilk vuruşuyla, Castelló'nun başının vücudundan ayrılışını görmüştü. Diğer bir çoğunun yaptığı gibi gözlerini kapamış olmak isterdi, fakat bu imkânsızdı. Görmesi gerekiyordu. Bu onun için, hep tedbirli olmayı hatırlamasını sağlayacak bir deneyimdi ve arkadaşının kanı tahta iskeleden akarken, kendi kendine, bunu asla unutmayacağını söylüyordu.

O nun gülümsediğini görebiliyordu. Arnau hâlâ Bakire Anası'nın gülümsediğini görebiliyordu ve hayat da ona gülümsüyordu. İki yıl geçmişti ve siyasi kargaşaya ve aldığı risklere rağmen, işi yolunda gidiyordu. Bir kısmını fakirlere ya da Santa María'ya bağışladığı kârlar elde ediyordu. Zamanla, sıradan insanların borçlarını kuruşu kuruşuna ödediklerini gördüğünde, Guillem onun haklı olduğunu kabul etmek zorunda kaldı. Kilisesi, denizdeki tapınağı, halen inşaat halindeydi: Şu sıralarda, ortadaki asıl kubbe ve ana cephenin yanlarındaki sekizgen kuleler yapılmaktaydı. Santa María zanaatkârlarla dolmuştu: Mermer kesim ustaları ve oymacıları, ressamlar, cam ustaları, marangozlar ve demir parmaklıkları yapan demirciler. Hatta Arnau'nun büyük bir ilgiyle takip ettiği bir orgcu da vardı. Bu olağanüstü kilisede müziğin sesi nasıl çıkacaktı? Merak etti. Başdiyakoz Bernat Llull'un ve onu takiben iki kilise heyet üyesinin ölümünden sonra, yerine Pere Salvete de Montirac geçmişti. Arnau'nun onunla ilişkisi çok iyiydi. Üstat Berenguer de Montagut ve onun yerine geçen Ramon Despuig de ölmüşlerdi. Şimdi kilisedeki çalışma Guillem Metge tarafından yönetiliyordu.

Arnau'nun yakın ilişki kurmuş oldukları sadece Santa María'nın ileri gelenleri değildi. Ekonomik durumu, sonradan kazandığı sosyal sınıfı, onu şehir meclisi üyesi, dernek üyeliği ve Yüzler Konseyi üyesi de yapmıştı. Fikirleri sarraflar arasında çok rağbet görüyor, tavsiyeleri tüccarlar ve dükkân sahipleri tarafından çok sıkı takip ediliyordu.

"Görevi kabul etmelisin," dedi Guillem.

Arnau bu konu üzerinde düşündü. Barselona Deniz Konsolosluğu'nun iki mevkisinden biri önerilmişti. Konsolos-

lar, şehir ticaretinin en büyük temsilcileriydiler. Ticari konularda, Barselona'daki bütün diğer kuruluşlardan bağımsız olarak, kendi yargılama yetkileri vardı. Kanunlara ve ticari geleneklere uyulmasını sağlıyorlardı ve liman işçileriyle veya limanla ilgili çıkabilecek herhangi bir sorunda da arabuluculuk etme yetkileri de vardı.

"Bilmiyorum, acaba ben..."

"Kimse senden daha iyi yapamaz, Arnau, inan bana," diye araya girdi Guillem. "Yapabilirsin, tabii ki yaparsın."

Arnau, şu anda görevde bulunan iki adamın, dönemlerini tamamlamalarının ardından, görevi devralmayı kabul etti.

Santa María Kilisesi, iş bağlantıları, deniz konsolosu olarak gelecekteki görevleri... Bütün bunlar, Arnau'nun etrafına, içinde kendini rahat hissettiği bir duvar örmüştü, bu yüzden de, Montcada Sokağı'ndaki yeni evine döndüğü zaman onun görkemli bahçe kapısının ardında olup bitenlerin farkına varmıyordu.

Elionor'a vermiş olduğu sözleri tamamen yerine getirmiş olduğu halde, ona vermiş olduğu teminatlara uyulmasını da sağlamıştı, böylece de onunla ilişkileri kesin olarak en alt seviyeye inmişti. Bu arada Mar, yirmi yaşında ve hâlâ evlenmeyi reddeden çok güzel bir kız olmuştu. "Arnau varken neden evleneyim ki? O bensiz ne yapar? Ayakkabılarını kim çıkaracak? İşten geldiği zaman onunla kim ilgilenecek? Kim onunla konuşup, sorunlarını dinleyecek? Elionor mu? Kendini her geçen gün daha da fazla kitaplara gömen Joan mı? Köleler mi? Ya da zaten bütün gününü beraber geçirdiği Guillem mi?" diye kendine sebepler bulmuştu.

Mar her gün sabırsızlıkla Arnau'nun eve dönüşünü beklerdi. Onun bahçede kapıyı çaldığını duyduğu zaman nefesi hızlanır, köşkün baş odalarına çıkan merdivenlerin başına onu karşılamaya koştuğunda, gülümsemesi dudaklarına geri dönerdi. Gün

içinde Arnau dışarıdayken, hayatı hem sıkıcı hem de bir işkence gibiydi.

“Keklik olmaz!” mutfaklardan gelen çığılıı duydu. “Bugün dana eti yiyeceğiz.”

Mar mutfak kapısının yanında duran baronese karşı çıkmak için ona doğru döndü. Arnau kekliğı severdi. Donaha ile beraber gidip, onları almıştı. Kendisi seçmiş, mutfakta bir çengele asmış, her gün gidip gelip kontrol etmişti. Yeterince asılı kalmış olduklarına karar verdikten sonra, onları yolmak için erkenden aşağıya inmişti.

“Fakat...” diye itiraz etmeye çalıştı Mar.

“Dana eti,” diye ısrar etti Elionor, gözlerini Mar’a dikerek. Mar Donaha’ya bakmak için döndü, ama köle sadece belli belirsiz bir hareketle omuz silkti.

“Bu evde ne yeneceğine ben karar veririm,” diye devam etti barones, mutfaktaki kölelere doğru seslenerek. “Burada olacakları ben söylerim!”

Bu sözle birlikte topuklarının üzerinde döndü ve gitti.

Elionor bu patlamanın ardından olacakları görmek için beklemeye başladı. Kız Arnau’ya söyleyecek miydi, yoksa bu tartışma aralarında bir sır olarak kalacak mıydı? Mar da bu konunun üzerinde düşünmüştü. Arnau’ya anlatacak mıydı? Bundan kazancı ne olabilirdi? Eğer Arnau onun tarafını tutarsa, Elionor’la tartışabilirdi ki konu buraya dayandığında, evin hanımı olan oydu. Ya Mar’ı desteklemezse? Midesi çalkalandı. Arnau bir keresinde ona kralı gücendirme riskini göze alamayacağını söylemişti. Ya Elionor krala bu konudan şikayet ederse? O zaman Arnau ne derdi?

Günün sonunda, Arnau hâlâ ona hiçbir kelime etmeyince, Elionor küçümseyerek Mar’a doğru gülümsedi. O andan itibaren, kıza saldırılarında bir artış başladı. Mar’ın kölelerle birlik-

te pazara gitmesini ve mutfaklara girmesini yasakladı. Kendisi hangi odadaysa, o odanın kapısına köleler yerleştirdi. Eğer Mar o odaya girmek isterse ona “barones rahatsız edilmek istemiyor,” diyeceklerdi. Günbegün Elionor onun hayatını zorlaştıracak yeni şeyler buldu.

Kral... Kralı gücendirmekten kaçınmalıydılar. Bu kelimeler Mar'ın hafızasına kazınmıştı; kendine bu sözleri defalarca tekrar ediyordu. Elionor hâlâ kralın himayesindeydi; istediği zaman gidip onu görebilirdi. Elionor'a bu fırsatı veren kişi o olmaya-caktı!

Ne kadar da yanılmıştı. Elionor bu ev içi tartışmalardan biraz tatmin oluyordu. Bütün bu küçük zaferleri, Arnau eve geldiğinde Mar'ın kendini onun kollarına atışının yanında hiçbir şeydi. İkiisi birlikte konuşuyor, gülüyorlardı... Vücutları birbirine değiyordu. Koltuğa oturuyorlardı ve Arnau ona bütün gün boyunca olanları anlatıyordu: Değişim değerlerindeki tartışmaları, işindeki anlaşmaları, gemilerini... Mar onun ayaklarının dibine diz çökmüş, hikâyeleriyle büyülenip kendinden geçerek dinliyordu. Orada olması gereken onun meşru karısı değil miydi? Akşam, yemekten sonra, Arnau, açık bir pencerenin önünde, kollarında Mar ile birlikte oturmuş, yıldızlı geceye bakıyordu. Arkalarında duran Elionor ise tırnaklarını kanamaya başlayana kadar avuçlarına gömmüştü; sonunda hissettiği acı, onu kalkıp kendi odalarına gitmeye mecbur etti.

Tek başına, kendi durumunu düşündü. Evlendiklerinden beri Arnau ona dokunmamıştı. Vücudunu okşadı, ellerini göğüslerinin üzerinde gezdirdi . . . hâlâ sımsıkıydılar! Sonra kalçalarında ve bacaklarının arasında... Haz duygusu vücudunda dalgalanmaya başladığı sırada, sarsılarak gerçeğe döndü: O kız... onun hakkı olan yeri o kız almıştı!

"KOCAM ÖLDÜĞÜNDE ne olacak?"

Adamın kitapla dolu masasına oturduğunda, doğrudan bu soruyu sormuştu Elionor. Öksürüğünü durduramıyordu, oda kitaplarla, kağıtlarla doluydu ve tozla kaplıydı...

Reginald d'Area ziyaretçisini telaşsız bir şekilde karşıladı. Onun Barselona'daki en iyi avukat olduğunu söylemişlerdi, Katalonya örf ve âdetler hukukunun uzman bir yorumcusuydu.

"Anladığıma göre kocanızla ortak bir çocuğunuz yok. Öyle değil mi?" Elionor kaşlarını çatı. "Bilmek zorundayım," dedi adam yumuşakça. "Onun hakkındaki her şeyi, patavatsız ifade tarzı ve dostça yaklaşımlarından, beyaz dalgalı saçlarına, güven uyandıran sakalına kadar."

"Hayır hiç çocuğum yok."

"Sanırım sizin danışmanız miras ile ilgili."

Elionor koltuğunda zorlukla kıpırdandı.

Uzun bir süre sonra "evet," dedi.

"Çeyiziniz size geri verilir. Kocanızın kendi mal varlığına gelince, onu vasiyetinde kendi istediği şekilde düzenleyebilir."

"Bana hiçbir şey düşmeyecek mi?"

"Bir yıl boyunca onun mal ve mülkünü kullanma hakkınız var, yani yas süresi boyunca."

"Hepsi bu kadar mı?"

Reginald d'Area onun bu sert cevap verme tarzından rahatsız olmuş, geri çekilmişti. Kim olduğunu sanıyordu ki?

"Bu karar koruyucunuz Kral Pedro'ya ait," dedi, ciddi bir tonda.

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Koruyucunuz tahta çıkmadan önce, Kral I. Jaime'nin yürürlüğe koyduğu, kötüye kullanmadıkları sürece dulların, kocalarının bütün mal varlıklarını hayatlarının sonuna kadar kulla-

nabilme hakları vardı. Fakat Perpiñanlı ve Barselonalı tüccarlar servetleri konusunda çok kıskançtırlar, her ne kadar o mirasa konacak olanlar kendi karıları olsa bile. III. Pedro'dan kopardıkları izinle, dulların kocalarının mal varlığından faydalanma hakları önce bu şehirlerde bir yılla sınırlandırıldı. Daha sonra, sizin koruyucunuz bu hükmü tüm derebeylik için geçerli olacak bir kanun haline getirdi."

Elionor artık dinlemiyordu ve avukat henüz sözünü bile bitirmemişken ayağa kalktı. Tekrar öksürmeye ve adamın odasını incelemeye başladı. Bu kadar çok kitaba neden ihtiyaç duyuyordu ki? Reginald da ayağa kalktı.

"Başka bir şeye ihtiyaç duyarsanız..."

Elionor hâlâ arkasında duran adamın sözünü bir el hareketiyle kesti.

Bir şey kesindi: Geleceğini garantiye almak için kocasından bir çocuk sahibi olması gerekiyordu. Arnau sözünü tutmuştu ve Elionor çok değişik bir hayat tarzı yaşıyor ve çok keyif alıyordu: Tıpkı saraydayken gördüğü fakat kraliyet hazine sorumlularının dar kafalı uygulamaları yüzünden bir türlü tam tadına varamadığı, lüks içinde bir hayat. Şimdi ise istediği kadar harcayabiliirdi; dilediği her şeye sahipti. Fakat ya Arnau ölürse...Ve onun önündeki tek engel, Arnau'yu ondan uzak tutan tek şey, o şehvet düşkünün genç cadıydı. Eğer o cadı orada olmazsa... eğer ortadan kaybolursa... Arnau onun olurdu. Kaçak bir köleyi baştan çıkara-bileceğinden hiç kuşkusu yoktu.

BİRKAÇ GÜN SONRA, Elionor rahibi odalarına çağırttı. Estanyol Ailesi'nde ilişkide olduğu tek kişi oydu.

"Buna inanmıyorum," dedi Joan.

"Fakat doğru, Peder Joan" dedi Elionor, yüzü ellerinin arasına gömülmüş bir şekilde. "Evlendiğimizden beri bana dokunmadı bile."

Joan Arnau'nun Elionor'a karşı hiç sevgisi olmadığını ve ayrı odalarda uyuduklarını biliyordu. Bu çok normaldi: Hiç kimse aşk için evlenmiyordu, ve bütün soylular ayrı odalarda yatarlardı. Fakat eğer Arnau Elionor'la hiç dokunmamışsa, tam anlamıyla evli sayılmazlardı.

"Bu konuyla ilgili ağabeyimle hiç konuştunuz mu?"

Elionor ellerini yüzünden çekti; böylece Joan onun sözde ağlamaktan kızarmış gözlerini daha iyi görebilecekti.

"Cesaret edemedim. Ne diyeceğimi bilemedim. Ayrıca, sanırım..." Elionor kuşkularını havada uçuşmaya bıraktı.

"Evet?"

"Sanırım Arnau Mar'a kendi karısına olduğundan çok daha yakın."

"Bilirsiniz Arnau Mar'a tapar."

"Ben o çeşit bir sevgiden söz etmiyorum, Peder Joan," diye üsteledi kadın, sesini alçaltarak. Joan oturduğu sandalyede dikleşti. "Evet, biliyorum, buna inanmakta zorlanıyorsunuz, fakat eminim o kız, siz onu öyle adlandırıyorsunuz, o kız kocamı kendine istiyor. Evimde şeytanı barındırmak gibi bir şey bu, Peder Joan!" Elionor sesine bir titreme yerleştirdi. "Benim silahlarımsa, Peder Joan, sadece Kilise'nin evli bir kadına yapmasını emrettiği kurallara boyun eğmek isteyen basit bir kadının silahları, fakat bunu her deneyişimde, kocamın onun cazibesinden kör olmuş gözleri beni görmüyor bile. Ne yapacağımı bilmiyorum."

Mar'ın evlenmeyi reddetme nedeni bu muydu? Bu doğru olabilir miydi? Joan bunun üzerinde düşündü: O ikisi sürekli beraberdiler ve kızın kendini onun kollarına atışını görmüştü. Ve birbirlerine bakışları, gülüşmeleri, kahkahaları! Ne kadar aptal-

dı! Müslüman adamın bunu bildiğinden emindi, bu yüzden hep kızı koruyordu.

“Ne diyeceğimi bilemiyorum,” dedi Joan, kaçamak bir şekilde.

“Benim bir planım var . . . fakat yardımınıza ihtiyacım var, hepsinden de önemlisi tavsiyenize.”

Joan Elionor'un planını dinlerken vücudu ürperdi. "Biraz düşünmem lazım," dedi Joan. Barones ise kötü evliliğini düşünerek ısrarcı olmaya başladı.

O gece Joan odasına kapandı. Akşam yemeğine inemeyeceği için bir bahane uydurdu. Arnau ve Mar ile karşılaşmamaya çalıştı. Elionor'un da sorgulu bakışlarından kaçtı. Peder Joan, kütüphanesinde özenle dizilmiş teoloji kitaplarını araştırdı. Sorunlarının çözümü bu kitaplar içinde olmalıydı. Ağabeyinden uzak geçirdiği bütün o yıllarda, Joan onu düşünmekten hiç vazgeçmemişti. Arnau'yu seviyordu; o ve babası, çocukluğunda sahip olduğu tek şey olmuşlardı. Yine de o sevgide, tıpkı giysisindekiler gibi bazı buruşukluklar vardı. Bu buruşuklukların içinde saklı bir yerde de bir çeşit hayranlık, bazen kıskançlık duygusuna çok yakın olan bir hayranlık. Samimi gülümsemesi ile, Bakire Ana ile konuştuğunu iddia eden gayretli bir çocuk, Arnau. Peder Joan o konuşmaları duyabilmek için gösterdiği çabaları hatırlayarak yüzünü buruşturdu. Şimdi bunun mümkün olmadığını biliyordu. Bu sadece bazı özel kişilere nasip olan bir şeydi. Onlardan biri olabilmek için çalışıp durmuştu; sağlığını kaybedene kadar oruç tutmuştu ama hepsi boşunaydı.

Peder Joan piskopos Hincmaro'nun, San León Magno'nun, Hoca Graciano'nun, San Pablo'nun ve daha bir çoğunun öğretilerine gömüldü.

Sadece karı-koca arasındaki cinsel münasebet, *coniunctio sexuum*, kutsallığın temellerinden biri olan İsa ile Kilise arasındaki birleşmeyi yansıtabilirdi, *carnalis copula* olmadan evlilik de olmaz diyordu ilk kitap.

San León Magno da, *carnalis copula* yani cinsel birleşme olmadan, evliliğin Kilise huzurunda kabul edilmeyeceğini söylüyordu.

Evlilik bağı hakkında birçok öğretisi olan, Bolonya Üniversitesi'ndeki hocası Graciano da evliliğin en büyük gereksinimlerinden biri olarak cinsel ilişkiyi gösteriyordu: *Una caro*. San Pablo bile, Efeslilere gönderdiği meşhur mektubunda "Karısını seven, kendisini de sever. Çünkü kimse kendi etinden nefret edemez; onu besler, ona bakar, tıpkı İsa'nın Kilise'ye yaptığı gibi," diyordu.

Peder Joan, gecenin ilerleyen saatlerine kadar kitaplarını okudu, inceledi. Aradığı neydi? Kitaplardan birini tekrar eline aldı. Gerçeği ne zamana kadar inkâr edebilecekti? Elionor haklıydı: Cinsel münasebet olmadan evlilik kabul edilemezdi. "Neden onunla çiftleşmedin? Günah işliyorsun. Kilise evliliğini tanımıyor." Bir mumun ışığında Hoca Graciano'nun öğretilerini yavaş, yavaş, parmağıyla yazıları takip ederek tekrar tekrar okudu. Aradığı şeye bir türlü rastlayamıyordu. "Kralın gözdesi! Gözdesini kral sana kendi elleriyle teslim etti, sen ise onunla cinsel ilişkiye girmedin. Kral öğrense buna ne der? Seni Elionor'la evlendiren o oldu. Kralın kendisi gelini sunağa kadar getirdi, sen ise sana verdiği bu ödül karşısında onu gücendirdin. Ya piskopos? Piskopos buna ne der?" Graciano'nun yazılarını okumaya devam etti. Bütün bunları, kadın olarak kaderine boyun eğip oturmayı reddeden genç bir kızın kibiri yüzünden yapıyordu.

Joan saatlerce kitapları karıştırdı ama akıllı Elionor'un planında ve bu planının alternatiflerindeydi. Ona doğrudan bunları söylemesi gerekiyordu. O zaman kendisini Arnau'nun karşısına oturmuş, belki de ayakta durarak, evet, ikisi de ayakta hayal ediyordu. "Elionor ile yatman gerekiyor. Günah işliyorsun," diyecekti. Kızarmıydı acaba? Katalonya Baronu'ydu, Deniz Konsolosu'ydu. O Arnau'ya akıl verecek kim oluyordu ki? Sonra

kitaplarına dönüyordu. Kızı tam da zamanında evlat edinmişti! Bütün sorunlarının sebebi o kızdı. Evet Elionor haklıydı. Arnau erkek kardeşine öncelik vereceğine, o kıza öncelik tanırdı. Suçlu olan, o durumun tek sorumlusu Mar'dı. Arnau'nun önünde tüm çekiciliği ile dolaşabilmek için bütün koca adaylarını geri çevirmişti. Hangi erkek onun karşısında kendisine hakim olabilirdi ki? O şeytanın ta kendisiydi! Kadından, cazibeden, günah-tan oluşmuş bir şeytan. Eğer şeytan o kızsas, kendisi ağabeyinin sevgisini neden riske atacaktı ki? Şeytan o kızdı. Suç onundu. Baştan çıkarmalara dayanabilen tek kişi İsa olmuştu. Arnau Tanrı değildi, sadece bir insandı. İnsanlar neden şeytanın yüzünden acı çekeceklerdi ki?

Joan aradığını bulana kadar kitapları karıştırmaya devam etti:

Bu kötü eğilimin içimize nasıl işlediğine bir bak. İnsan doğası doğuştan soysuzdur, hiçbir sebep ya da kışkırtma olmaksızın. İnsan o alçaklığın üzerine atlar ve eğer Efendimiz doğuştan olan o eğilimi bastırmasa, istisnasız bütün herkes tiksindirici bir şekilde o soysuzluğa düşerdi. Aziz keşişler tarafından çölde büyütülen küçük, tertemiz, hiçbir kadına dokunmamış bir çocuğu, annesi ve babasının yanına, şehre gönderdiklerini okuyoruz. Çocuk annesi ile babasının bulunduğu mekana girer girmez, onu oraya getirenlere, etrafında gördüğü yeni şeyler hakkında sorular sormuş: Etrafta güzel, süslenmiş kadınlar gördüğünde de, onların ne olduklarını öğrenmek istemiş. Beraberindeki keşişler bu kadınların, bütün dünyanın düzenini bozan şeytanlar olduklarını söylemiş. Keşişler arkasından çocuğa şöyle sormuşlar: "Bak, daha önce görmediğin ne kadar çok yeni ve güzel şeyler gördün. En beğendiğin şey ne oldu?" Çocuk da cevap vermiş: "Gördüğüm bütün güzel şeylerin arasında en beğendiklerim, dünyanın düzenini altüst eden şeytanlar oldu" demiş. Keşişler de çocuğa: "Ey zavallı! Sen birçok kez şeytanların ne kadar kötü olduklarını, yaptığı kötülükleri, evlerinin cehennem ol-

duğunu, duyup, okumadın mı?" Çocuk şöyle cevap vermiş: "Şeytanlar ne kadar kötü olurlarsa olsunlar, ne kadar çok kötülükler yaparlarsa yapsınlar, isterlerse cehennemde otursunlar benim hiç umurumda değil. Şimdi şeytanların o kadar da kötü şeyler olmadığını biliyorum ve keşke ben de onlarla cehennemde olabilsem."

Rahip güneş doğduğunda okumasını bitirdi ve kitaplarını kapadı. Kendini riske atmayacaktı. Şeytanı tercih eden çocuğa karşı gelen aziz keşiş o olmayacaktı. Ağabeyine zavallı diyen o olmayacaktı. Böyle yapmasını ona kitaplar söylüyordu, hem de Arnau'nun kendisine aldığı kitaplar. Başka türlü bir karar alamazdı. Odasındaki kutsal köşede, çarmıha gerilmiş İsa heykeli-nin altında diz çöktü ve dua etti.

Uykuya dalmadan önce çok tuhaf bir koku duydu, onu ne-redeyse boğacak kadar yoğun bir ölüm kokusuydu bu.

SAN MARCOS GÜNÜNDE, Yüzler Konseyi üyelerinin hepsi ve Barselona'nın önde gelenleri, Granollers, Sant Vicenç ve Caldes de Montbui Baronu Arnau'yu, Barselona Deniz Konsolosu olarak seçtiler. *Libre de Consolat de Mar*'da yazanlara göre, Arnau, ikinci konsolos, konsey üyeleri ve şehrin önde gelen adamları, Deniz Konsolosluğu'nun merkezi olan, Santa María Kilisesi'nin ve Arnau'nun sarraf dükkânının çok yakınında bulunan, inşası devam borsa binasına kadar yürüdüler.

Orada *missatges*, yani konsolosluğun askerleri, yeni gelenle-re hürmetlerini sundular; komite saraya girdi ve Barselona kon-sey üyeleri yeni seçilenlere binayı teslim ettiler. Konsey üyeleri binayı terk eder etmez, Arnau yeni görevine başladı: Tüccarlar-dan biri, genç bir sandalcının karaya taşırken denize düşürdüğü

biber yükünden olan kaybını talep ediyordu. Biber mahkeme odasına getirildi ve Arnau ortaya çıkan kaybı şahsen hesapladı.

Tüccarın, sandalcının ve şahitlerin ayrı ayrı açıklamalarını dinledi. Tüccarı da, genç sandalcıyı da şahsen tanıyordu. Sandalcı, kısa süre önce Arnau'dan ödünç para istemişti. Daha yeni evlenmişti. Arnau onu tebrik etmiş, iyi dileklerde bulunmuştu.

"Kararım şudur ki," dedi sesi titreyerek, "sandalcı biberin bedelini ödemeli." Arnau kendisine kâtibin uzattığı kitaptan bir bölüm okudu, "Deniz Kanunu'nun altmış ikinci bölümünde böyle yazıyor." Sandalcı kendisinden daha yeni ödünç para almıştı. Diğer deniz adamları gibi, o da Santa María Kilisesi'nde evlenmişti. Karısı hamile miydi acaba? Arnau yeni evlileri tebrik ettiği gün genç gelinin gözlerindeki mutluluğu hatırladı. Zaman kazanmak için önce bir öksürdü. "Paran...", tekrar öksürdü, "ödeyecek paran var mı?"

Arnau bakışlarını gençten kaçırdı. Ona ödünç para vereli daha birkaç gün olmuştu. Acaba bir ev için miydi? Yoksa giysi mi? Evini döşemek için mi istemişti yoksa? Ya da o sandalı satın alabilmek için mi? Genç adamın hayır cevabı kulaklarında çınladı.

"Seni..." boğazında oluşan düğüm neredeyse konuşmasını engelliyordu, "bu parayı bulup toplayana kadar seni hapse mahkûm ediyorum."

Çalışmadan bu parayı nasıl ödeyecekti ki? Karısı hamile miydi acaba? Arnau karardan sonra tokmakla masaya vurmaya unuttu. *Missatge* bakışlarıyla hemen hatırlattılar. Arnau masaya vurdu. Genç adam konsolosluğun zindanına götürüldü. Arnau da başını öne eğdi.

"Bu gerekliydi," dedi kâtip, herkes mahkeme salonundan çıktıktan sonra.

Arnau, bütün salona hakim olan büyük masanın ortasında kâtibin sağında oturup kaldı.

“Bak,” dedi kâtip, Arnau’nun önüne konsolosluğun yönetmeliklerini koyarak, “burada hapis cezaları ile ilgili bölüm var. Sen Deniz Konsolosu’sun ve gücünü göstermen gerekiyor. Bizim ve şehrimizin refahı buna bağlı.”

O gün başka kimseyi hapse göndermek zorunda kalmadı ama, diğer günler birçok kez bunu yaptı. Deniz Konsolosluğu’nun yargı mercii, ticaretle ilgili fiyatlar, denizcilerin ücretleri, gemilerin ve malların güvenliği gibi her türlü konuyu ve denizle ilgili olan her şeyi kapsıyordu. Arnau işe başladığından beri, valilerden bağımsız bir yetkili haline gelmişti; kararlar verebiliyor, borçluların mal varlıklarına el koyuyor, hapis cezası veriyordu. Tüm bunları yaparken de emrinde ordu gibi bir grup ona hizmet ediyordu.

Arnau genç sandalcıları teker teker hapse atmaya mecbur kalırken, Elionor da, ilk evliliği zamanlarından tanıdığı, birçok kez kendisinden, Arnau’ya olan ödeyemediği yüklü borcu için araya girmesini istediği genç beyefendi Felip de Ponts’u çağırttı.

“Elimden gelen her şeyi yaptım, Don Felip,” diye yalan söyledi, adam huzuruna çıktığında, “ama kesinlikle mümkün olmadı. Kısa süre içinde sizin borcunuz için mahkeme yapılacaktır.”

Felip de Ponts; iri ve güçlü, sarı gür sakallı, küçük gözlü bu adam, ev sahibesinin sözleri karşısında solgunlaştı. Eğer mahkeme yapılırsa, elindeki birkaç arazisini de kaybedecekti . . . hatta savaş atını bile. Toprakları ve savaş atı olmayan bir şövalye artık, şövalye olarak yaşamına devam edemezdi.

Felip de Ponts dizlerinin üzerine çöküp, kendisini Elionor’un önüne attı.

“Size yalvarırım, hanımefendi. Eminim eğer siz isterseniz, kocanız bu kararını erteleyecektir. Yoksa benim yaşamamın artık bir anlamı kalmaz. Benim için yapın! Eski zamanların hatırına!”

Elionor adamın bir süre daha kendisine yalvarması için, önünde, ayakta durup, sessiz kalarak, düşünüyormuş gibi yaptı.

“Ayağa kalkın,” diye emretti. “Aslında bir şansınız olabilir...”

“Size yalvarırım,” dedi tekrar Felip de Ponts, ayağa kalkmadan önce.

“Ama çok riskli bir iş.”

“Ne olursa olsun. Ben hiçbir şeyden korkmuyorum. Kral ile birlikte savaş...”

“Bir kızı kaçıracaksınız,” dedi birden Elionor.

“Şey . . . anlayamadım,” diye kekeleydi şövalye.

“Hem de çok iyi anladınız,” dedi Elionor. “Bir kızı kaçırarak ve de ayrıca . . . bekâretini alacaksınız.”

“Ama bu suçun cezası ölümdür!”

“Her zaman değil.”

ELIONOR BUNUN ANLATILDIĞINI duymuştu. Sustu ve adamın bu şüphesini Peder Joan'ın gidermesini bekledi.

“Kızı kaçırarak birini arıyoruz,” dedi Elionor. Joan'ın gözleri faltaşı gibi açıldı. “Kaçırdıktan sonra da tecavüz edecek biri.” Joan elleriyle yüzünü kapattı. “Duyduklarıma göre, eğer kız ya da ailesi arkasından evlenmelerini kabul ederse, tecavüz eden kişiye ceza verilmeyormuş.” Joan'ın elleri hâlâ yüzündeydi. “Öyle değil mi, Peder Joan? Öyle değil mi?” diye ısrarla sordu, rahibin sessizliği karşısında.

“Evet ama...”

“Öyle mi, öyle değil mi?”

“Evet, öyle,” diye onayladı Joan. “Tecavüzün cezası, eğer şiddet kullanılmazsa ömür boyu sürgün, eğer şiddet uygulanırsa ölümle cezalandırılır. Ama eğer ardından evlilik olur ya da tecavüz eden kişi durumu kabul eden, kıza uygun bir koca adayı gösterirse, ceza yoktur.”

Elionor sinsice gülümsedi. Joan dönüp ona baktığında ise gülümsemesini hemen saklayıp, ciddi bir tavır takındı. Elionor onuru yok olmuş bir kadın görünümündeydi.

“Kocamı kazanmak için yapmayacağım kötülük yok. Kızı kaçırarak, tecavüz edecek birini arıyoruz. Sonra da evlenmesine izin vereceğiz.” Joan başını iki yana salladı. “Ne farkı var ki?” dedi Elionor. “Arnau bu kadar kör olmasa, Mar’ı kendi rızası olmadan da biriyle evlendirebiliriz. Eğer Arnau izin verse kızı siz kendi ellerinizle evlendireceksiniz. Bu şekilde o kızın kocam üzerindeki zarar veren etkisini dindirmiş olacağız. Mar’ın müstakbel kocasını bizler seçmiş olacağız; kızı Arnau’nun onayını almadan evlendirmiş olacağız. Zaten bu konuda ona bir şey sormamız mümkün değil, çıldırmış gibi, sanki o kız için aklını kaybetmiş. Siz hayatınızda kızının evde yaşlanmasına izin veren, onun gibi bir baba gördünüz mü? Ne kadar parası olursa olsun, ne kadar soylu olursa olsun. Tanıyor musunuz, ha? Kral bile beni rızam olmadan evlendirdi . . . bana fikrimi sormadı bile.”

Joan, Elionor’un saydığı sebepler karşısında yavaş yavaş pes etmeye başladı. Elionor, rahibin zayıflığından faydalanıp, ısrarla o evde yaşanan günden bahsediyordu... Joan düşünceğini söyledi . . . ve öyle de yaptı. Felip de Ponts sonunda onayı aldı. Ama bazı şartlar karşılığında.

“Her zaman değil,” diye tekrarlardı Elionor.

Şövalyeler *usatgesi* tanımak zorundalar.

“Kızın evliliği kabul edeceğini mi düşünüyorsunuz? Peki o zaman neden evlenmek istemiyor?”

"Vasileri evlenmesine izin verecekler."

"Peki neden rızası olmadan kızı evlendirmekle yetinmiyorlar?"

"Bu sizi ilgilendirmez," diye sözünü kesti Elionor. "O benim işim . . . bir de şu rahip bozuntusunun," diye içinden geçirdi.

"Benden bir kızı kaçırıp ona tecavüz etmemi istiyorsunuz, sonra da bunun beni ilgilendirmedığını söylüyorsunuz. Hanımefendi, siz beni iyi tanıyamamışsınız. Evet, borcum var ama ben bir şövalyeyim..."

"Kız benim gözdem," Felip de Ponts şaşırıp kaldı. "Evet. Size gözdemden bahsediyorum, Mar Estanyol."

Felip de Ponts, Arnau'nun evlat edindiği kızı hatırladı birden. Kızı babasının sarraf dükkânında birkaç kez görmüş, hatta Elionor'u ziyaret etmeye gittiği bir gün, kızla bir kere sohbet bile etmişti.

"Gözdenizi kaçırıp, ona tecavüz etmemi mi istiyorsunuz?"

"Kendimi oldukça açık bir şekilde ifade ettiğimi düşünüyorum, don Felip. İşleyeceğiniz bu suçun bir cezası olmayacağı konusunda sizi temin ederim."

"Peki sebep...?"

"Sebepleri sadece beni ilgilendirir. Pekâlâ, kabul ediyor musunuz?"

"Karşılığında ne kazanacağım?"

"Kızın çeyizi bütün borçlarınızı ödemenize yetecektir ve bana inanın ki, kocam gözdesine çeyiz verirken çok cömert davranacaktır. Ayrıca benim de krala ne kadar yakın biri olduğumu biliyorsunuz."

"Peki ya baron?"

"Baronla ben ilgilenirim."

"Anlayamadım.."

“Anlayacak bir şey yok ki: İflasınız, güvenilirliğini ve itibarınızı kaybetmek mi, yoksa beni kazanmak mı?” Felip de Ponts bir yere oturdu. “İflas mı, zenginlik mi, don Felip?” Eğer itiraz ederseniz baron yarın sizin mahkemenizi yapacak, topraklarınızı, silahlarınızı ve hayvanlarınızı elinizden alacak. Bundan emin olabilirsiniz.”

Arnau Mar'dan ilk haberleri alana kadar, tam on gün sıkıntılı bir belirsizlik içinde bekledi. Bu on gün boyunca her işini durdurdu. Sadece kızın hiçbir iz bırakmadan ortadan kayboluşunun nedenlerini ve kıza neler olduğunu araştırdı. Valiyle ve konsey üyeleriyle bir araya gelerek, onlardan kızı bulmak için ellerinden geleni yapmalarını istedi. Kız ve bulunduğu yer hakkında her türlü bilgiyi getireceklere, yüklü miktarlarda ödüller vereceğini açıkladı. Hayatında etmediği kadar dua etti ve sonunda Elionor'un gelip, onu bir tüccarın aradığını söylemesiyle, bütün şüphelerinde haklı olduğunu anladı. Kız, Felip de Ponts adında, Arnau'ya borcu olan bir şövalye tarafından kaçırılmış, Barselona'nın kuzeyinde, bir saatlik yürüme mesafesinde olan Mataró yakınlarında güvenli bir kalede tutuluyordu.

Arnau *missatgesi* oraya gönderdi. Kendisi de Santa María'ya, dualarına geri döndü.

Kilisede kimse onu rahatsız etmeye cesaret edemiyordu, işçiler bile işlerini yavaşlatmışlardı. Hayatı boyunca büyük önem taşımış olan o taş figürün altında, Arnau, on gün boyunca yakasını bırakmayan ve şimdi de Felip de Ponts'un yüzüyle birlikte canlanan o korku ve panik dolu sahneleri kafasından uzaklaştırmaya çalışıyordu.

Felip de Ponts, Mar'a kendi evinin içinde saldırmış ve artık direnemeyecek hale gelene kadar kıza vurmuştu. Sonra da onu bir çuvala koyup, kızla beraber, hırdavatla dolu ve hizmetlilerinden birinin sürdüğü bir at arabasının arkasında oturmuştu. Bu şekilde herkes onun bir yerden mal almaya ya da bir yere mal satmaya gittiğini düşünmüş, şehrin kapılarından geçerken kimse şüphelenmemişti: Güvenlikli şatonun bir köşesinde yer

alan çiftlik evine geldiklerinde de, kızın şerefini birçok kez, her seferinde daha da fazla şiddet kullanarak lekelemişti. Her seferinde de rehinesinin güzelliğinin daha da farkına varmıştı. Felip de Ponts Joan'a kızın bekâretini onu soymadan alacağına, kendi vücudunu asla göstermeyeceğine ve bu iş için gerekli en az gücü kullanacağına söz vermişti ama, şehvet düşkünlüğü, bir şövalye olarak verdiği bu sözü tutamamasına sebep olmuştu.

Arnau'nun hıçkırıklar arasında, yüreği ağzında, Santa María'nın içinde hayal ettikleri, gerçekte kızın çektiği acılarla karşılaştırılmazdı bile.

Missatgesin kiliseye girişi, işlerin tamamen durmasına sebep oldu. Subayın sözleri, tıpkı konsolosluğun mahkeme salonundaki gibi, her yerde yankılandı.

"Saygıdeğer Konsolos, anlatılanlar doğru. Kızınız kaçırılmış ve şu anda şövalye Felip de Ponts'un elinde."

"Onunla konuştunuz mu?"

"Hayır, saygıdeğer Konsolos. Kendisini şatoya kapattı ve bu olay ticaretle ilgili olmadığı için bizim yetkimizi reddetti."

"Kızdan haberiniz var mı?"

Subay başını öne eğdi.

Arnau tırnaklarını ibadet sehpasına geçirdi.

"Yetkim mi yokmuş? Eğer yetki istiyorsa," dedi dişlerini sıkarak, "neymiş görecek."

MAR'IN KAÇIRILMA HABERİ hızla yayıldı. Ertesi gün tan vakti Barselona'daki tüm kiliselerin çanları çalmaya başladı ve "*Via fora!*" bağırışları her vatandaşın ağzındaydı: Barselonalı bir kızı kurtarmak gerekiyordu.

Blat Meydanı, her seferinde olduğu gibi *sometentin*, yani Barselona ordusunun buluşma yerine dönuştü. Şehrin bütün derneklerinden üyeler orada toplandılar. Hiçbiri eksik değildi: Hepsi sancaklarının altında silahlıydılar. O sabah Arnau üzerindeki görkemli giysileri çıkardı ve Eiximèn d'Esparça'nın emrinde ve sonra da Zalim Pedro'ya karşı savaştığı zaman giydiği kıyafetleri üzerine geçirdi. Babasının o muhteşem kurmalı yayını kullanıyordu hâlâ; belinde de yıllar önce düşmanlarının canını alan aynı hançer.

Arнау meydana geldiğinde, üç binden fazla adam ona bağırdılar. Sancaklar dikildi. Kılıçlarını, mızraklarını ve kurmalı yaylarını, kulakları sağır edecek kadar güçlü "*Via fora!*" bağırışları eşliğinde havalara kaldırıyorlardı. Arnau tepkisizdi. Arkasında duran Joan ve Elionor ise kaskatı kesildiler. Arnau silah ve sancak denizini seyretti; sarrafların ise bir derneğı yoktu.

"Bu durumu öngörmüş müydünüz?" diye sordu Joan, Elionor'a, o gürültünün arasında.

Elionor'un bakışları kalabalığın içinde kayboluyordu. Bütün Barselona Arnau'ya destek çıkıyordu. Silahlarını havada sallayıp uluyorlardı ve bütün bunlar sıradan bir kız içindi. Arnau aradığı sancağı buldu. *Bastaixlerin* bulunduğu yöne doğru ilerlerken, etraftakiler de ona yol açıyorlardı. "Bunu öngörmüş müydünüz?" diye tekrar sordu rahip. İkisi de Arnau'nun arkasından bakıyorlardı. Elionor cevap vermedi. "Sizin şu şövalyeyi çiğ çiğ yiyecekler. Topraklarını yerle bir edecekler. Çiftliğini başına yıkacaklar ve o zaman..."

"Ne? O zaman ne?" dedi öfkeyle Elionor, önüne bakarak.

"O zaman ağabeyimi kaybedeceğim. Belki de bir şeyler yapmak için daha zamanımız vardır. Yoksa bu iş çok kötü olacak..." diye düşündü Joan.

"Onunla konuşun..." diye de ısrar etti.

“Siz delirdiniz mi, peder?”

“Peki ya evliliği kabul etmezse? Ya Felip de Ponts her şeyi anlatırsa? *Host* yürümeye başlamadan önce onunla konuşun. Tanrı aşkına, Elionor!”

“Tanrı aşkına mı?” bu sefer Elionor yüzünü Joan’a döndü. “Siz tanrınızla konuşun. Tanrınızla konuşun, peder.”

İkisi de *bastaixlerin* sancağının olduğu yere vardılar. Orada silahsız, köle Guillem ile karşılaştılar.

Arnau Elionor’a baktı ve orada olduğunu görünce kaşlarını çattı.

“O, benim de gözdem,” dedi kadın.

“Konsey üyeleri emir verdiler ve Barselona ordusu yola çıktı. Sant Jordi ve şehir sancakları en öndeydiler. Arkalarında da *bastaixler* ve diğer dernekler vardı. Bir şövalye için üç bin adam yola çıkmıştı. Yanlarında da Elionor ve Joan.

Yarı yolda Barselona ordusuna Arnau’nun topraklarını işleten yüz kadar da çiftçi, katıldı. Hepsi de silahlarını kuşanmış, onlara hep cömertçe davranmış olan bu adamın yanında, memnuniyetle yürüyorlardı. Arnau yanlarında hiçbir soylu ya da şövalyenin olmadığını fark etti.

Arnau *bastaixlerin* arasında, sancağın altında büyük bir cidiyetle yürüyordu. Joan dua etmeye çalıştı ama, eskiden zorlanmadan aklına düşen dua sözleri, bu sefer bir türlü çıkmıyordu. Ne o ne de Elionor Arnau’nun bütün şehir *hostunu* toplatacağını düşünmemişlerdi. O üç bin adamın, Barselona vatandaşı bir kız için adalet isterken çıkardıkları ses, Joan’ı sağır ediyordu. Aralarından birçoğu savaş için yola çıkmadan önce kendi kızlarını öpmüşlerdi; yine birçoğu silahını kuşanmış bir halde evden ayrılmadan, karısının yüzünü ellerinin arasına alarak: “Barselona vatandaşlarını koruyor . . . özellikle de kadınlarını,” demişti.

“Sanki Felip de Ponts kendi kızlarını kaçırmış gibi, bütün

topraklarını yerle bir edecekler," diye düşündü Joan, "onu yarılayıp cezaya çarptıracaklar, ama önce ona konuşma hakkı tanıyacaktırlar..." Joan hâlâ sessiz ve büyük bir ciddiyetle yürüyen Arnau'ya baktı.

Karanlık çöktüğünde şehrin ordusu Felip de Ponts'un topraklarına vardı ve şövalye'nin çiftliğinin bulunduğu küçük tepenin eteklerinde durdu. Bu çiftlik aslında savunmasız bir çiftçi evinden başka bir şey değildi. Tek fark bir tarafında yükselen nöbetçi kulesiydi. Joan çiftliğe baktı; sonra da bakışlarını şehir konsey üyelerinin emirlerini bekleyen kalabalık orduya ve kendisinden bakışlarını kaçıran Elionor'a çevirdi. Basit bir çiftliği ele geçirmek için üç bin adam!

Joan, Arnau ve Guillem'in, konsey üyeleri ve şehrin önde gelenleriyle Sant Jordi sancağının altında durdukları yere doğru koştu. Adamlar o andan sonra ne yapmaları gerektiğini tartışıyorlardı. Çoğunluğun, hiçbir uyarı yapmadan ve Ponts'a *hosta* teslim hakkı tanımadan çiftliğe saldırma yanlısı olduğunu öğrenince, midesine bir ağrı saplandı.

Konsey üyeleri, derneğin önde gelenlerine emirler yağdırmaya başladılar. Joan çiftliğe boş boş bakan Elionor'u aradı. Elionor Arnau'ya yaklaşmıştı ama onunla konuşmaya cesaret edemedi. Yanındaki Guillem ise Joan'a nefretle bakıyordu. Derneklerin önde gelenleri emirleri askerlerine iletmeye başladılar. Savaş hazırlıklarının gürültüsü artık hissediliyordu. Meşaleler yakıldı; kılıç sesleri ve gerilen yayların gıcırtiları duyuluyordu. Joan bir çiftliğe bir de orduya bakıyordu. Ordu harekete geçmişti. Barselona merhamet göstermeyecekti. Arnau tıpkı bir asker gibi rahibi arkasında bırakarak Felip de Ponts'un çiftliğine doğru yürüdü; elinde hançeri vardı. Elionor ise duyarsız kalmaya devam ediyordu.

"Hayır...!" diye bağırdı Joan, ağabeyi ona arkasını dönünce.

Bağırışı bütün ordunun gürültüsü arasında kaybolmuştu.

Çiftlikten atı üzerinde Felip de Ponts çıktı ve onlara doğru yöneldi.

“Yakalayın!” dedi konsey üyelerinden biri.

“Hayır!” diye bağırdı Joan. Herkes ona döndü. Arnau sorgulayan bakışlarla kardeşine baktı. “Teslim olan adama dokunulmaz.”

“Neler oluyor, peder?” dedi üyelerden biri. “Barselona *hostuna* emir mi vereceksin?”

Joan bakışlarıyla Arnau’ya yalvardı.

“Teslim olan adama dokunulmaz,” dedi bu sefer ağabeyine.

“Bırakın teslim olsun,” diye izin verdi Arnau.

Felip de Ponts ilk olarak suç ortaklarına baktı. Sonra da Sant Jordi sancağı altında toplanmış, aralarında Arnau ve konsey üyelerinin de olduğu tarafa.

“Barselona vatandaşları,” diye bağırdı bütün ordunun duyabileceği yüksek bir sesle.

“Bu gün burada bulunuş sebebinizi ve bir Barselona vatandaşı için adalet aradığınızı biliyorum. İşte buradayım. Hakkımdaki bütün suçlamaları kabul ediyorum ama beni tutuklamadan ve mallarımı yerle bir etmeden önce, bana konuşma fırsatı vermenizi talep ediyorum.”

“Konuş,” dedi üyelerden biri.

“Rızası olmadan Mar Estanyol’u kaçırıp ırzına geçtiğim doğru...” Barselona *hostundan* bir uğultu yükseldi. Arnau silahını sıkıca kavradı. “Bu suçun cezasını bilerek, hayatım pahasına yaptım, yaptım ve tekrar dünyaya gelsem bu kız için duyduğum aşk yüzünden yine yaparım. Onun, Tanrı’nın bahsettiği bu güzellikle, yanında bir erkek olmadan, gençliğinin kuruyup gitmesine göz yumamazdım. Hissettiklerim mantığıma engel oldu ve yaptıklarım ise tutkudan kudurmuş bir hayvanın yaptıklarından

farksızdı." Joan ordunun dikkatli bir şekilde dinlediği şövalyenin bir sonraki sözlerini kulağına fısıldayabilmeyi çok isterdi. Yaptığım bu hayvanlıktan sonra, kendimi sizlere teslim ediyorum; tekrar bir şövalye gibi yaşayabilmek için Mar ile evlenip hayatım boyunca onu sevmek istiyorum. Beni yargılayın! Kanunlarınız gereği ona uygun bir koca bulmayı reddediyorum. Onu başka bir adamın yanında görmektense, kendimi öldürürüm daha iyi.

Felip de Ponts konuşmasını bitirip kendinden emin bir şekilde, söylediklerini anlamaya çalışan üç bin kişilik orduya meydan okurcasına atının üzerinde dimdik duruyordu.

"Tanrı'ya şükredelim!" diye bağırdı Joan.

Arnau şaşkın bir halde ona baktı. Herkes Elionor da dahil, rahibe döndü.

"Bu da ne demek oluyor?" diye sordu Arnau.

"Arnau, dedi Joan, kolundan tutarak, "aslında bu bizim ilgisizliğimizin bir sonucu." Arnau irkildi. "Yıllardır Mar'ın kaprislerine izin veriyoruz, bu dünyaya çocuk getirmesi gereken güzel ve sağlıklı bir kadına karşı görevlerimizi yerine getirmiyoruz; bu Tanrı'nın emri ve biz Efendimizin emirlerine karşı gelemez." Arnau itiraz edecekti ki Joan bir el işaretiyle susmasını söyledi. "Kendimi suçlu hissediyorum. Yüce Katolik Kilisesi'nin kurallarına göre yaşamak istemeyen kaprisli bir kadının şımarıklıklarına yıllardır göz yumduğum için kendimi suçlu hissediyorum. Bu şövalye..." dedi, Felip de Ponts'u işaret ederek, "bizim yıllardır yapamadığımız şeyi yapmak için, Tanrı tarafından gönderilen biri. Tanrının bir kıza verdiği güzellik ve sağlığın yavaş yavaş yok olduğunu görerek hep suçluluk duydum. Şimdi ise senin gibi hayırsever bir adam onun elini tuttu. Şimdi de bizim yapamadığımız şeyi yapan bir şövalyenin ölümü yüzünden daha fazla suçluluk duymak istemiyorum. Bu evliliğe izin ver. Eğer benim fikrimi soracak olursan, ben izin verirdim."

Arnau birkaç saniye sessiz kaldı. Bütün ordu onun söyleyeceklerini bekliyordu. Joan bu sessizliği fırsat bilerek bakışlarını Elionor'a çevirdi. Kadının dudaklarında kibirli bir gülümseme fark etti.

"Bunun benim suçum olduğunu mu ima etmek istiyorsun?"

"Hayır benim suçum, Arnau, benim. Kilise'nin kanunları hakkında seni uyarması gereken bendim, ama bunu yapmadım . . . çok üzgünüm."

Guillem'in gözlerinden ateş püskürüyordu.

"Kızın isteği nedir? diye sordu Arnau, Felip de Ponts'a.

"Ben Kral Pedro'nun bir şövalyesiyim" diye cevap verdi adam, "ve onun kanunlarına göre evlenme çağında olan bir kadının isteklerinin bir değeri yok." Hosttan, şövalyenin sözlerini onaylayan bir uğultu yükseldi. "Ben Katalan şövalyelerinden Felip de Ponts, kızınız ile evlenmeyi teklif ediyorum. Eğer sen Katalonya Baronu, Deniz Konsolosu, Arnau Estanyol, bu evliliğe izin vermiyorsan beni alın ve yargılayın; eğer izin veriyorsan kızın ne istediğinin bir önemi yok."

Ordu şövalyenin sözlerini yine onayladı. Kanun böyleydi ve herkes kızlarının rızasını almadan onları evlendiriyordu.

"Onun ne istediği önemli değil Arnau," dedi Joan, sesini alçaltarak, "bu senin sorumluluğun ve bu sorumluluğu üstlenmelisin. Kimse kızlarının veya gözdelerinin fikrini sormuyor. Her zaman onlar için en iyisi değerlendirilip, karar veriliyor. Bu adam Mar ile cinsel münasebette bulundu. Kızın ne istediğinin hiçbir önemi yok. Ya onunla evlenir, ya da hayatı bir cehenneme dönüşür. Buna sen karar vermelisin, Arnau: Bir ölüm daha mı, yoksa bu ihmalimize ilahî bir çözüm mü?"

Arnau gözleriyle yakınlarını aradı. Nefretle dolu bakışlarını şövalyeye dikmiş olan Guillem'e baktı. Kralın zorla kendisiyle

evlendirdiği karısı Elionor'u gördü. Arnau kendisinden bir onay bekliyordu. Elionor onayladı. Son olarak Joan'a döndü.

"Kanunböyle," dedi Joan.

Arnau şövalyeye baktı sonra da orduya, ordudakiler silahlarını indirmişlerdi. O üç bin adamdan hiçbiri Felip de Ponts'un söylediklerine karşı gibi görünmüyor ve artık savaşı düşünmüyorlardı. Arnau'nun kararını bekliyorlardı. Bu kadınlar için çıkartılmış bir Katalan kanunuydu. Şövalyeyle dövüşüp onu öldürerek ve Mar'ı serbest bırakarak eline ne geçecekti? Kaçırılmış, tecavüze uğramış kızın hayatı bundan sonra nasıl olabilirdi ki? Bir manastıra mı kapanacaktı?

"Onaylıyorum."

Bir süre sonra Arnau'nun kararı kulaktan kulağa yayıldı. Ordudan bir uğultu yükseldi. Adamlardan biri Arnau'nun bu kararı onayladığını bağırdı, sonra da başka biri, bir başkası daha ve bütün *host* alkış tuttu.

Joan ve Elionor birbirlerine bakiştılar.

Bulundukları yerden sadece yüz metre ötede bulunan Felip de Ponts'un korunaklı çiftlik evine kapatılmış olan ve az önce kaderi belirlenen genç kız, pencereden, küçük tepenin eteklerinde toplanmış kalabalığı seyrediyordu. Neden kuleye çıkmıyorlardı? Neden saldırmıyorlardı? O pislikle ne konuşuyorlardı? Neden bağılıyorlardı?

"Arnau! Adamların neden bağılıyor?"

Guillem'i duyduklarının doğru olduğunu düşünmeye ikna eden *hosttan* gelen bağrıışmalardı: "Kabul ediyorum." Dişlerini sıktı. Birisi onun sırtını sıvazladı ve bağrıışmalara katıldı. "Kabul ediyorum." Guillem Arnau'ya ve sonra da şövalyeye bir bakış attı. Yüzü rahatlamış görünüyordu. Onun gibi değersiz bir köle ne yapabiliirdi? Tekrar Felip de Ponts'a baktı: Şimdi gülümsüyordu. "Mar Estanyol'la yattım..." Böyle demişti. "Mar Estanyol'la yattım," Arnau nasıl...?

Birisi ona bir şarap tulumu uzattı. Guillem onu eliyle itti. "İçmiyor musun, Hristiyan?" diye sorduğunu duydu birisinin.

Arnau'nun gözlerini yakaladı. Meclis üyeleri hâlâ atının üzerinde duran Felip de Ponts'u kutluyorlardı. Tamamen etrafını sarmış olan askerler, içip kahkahalar atıyorlardı.

Tekrar "İçmiyor musun, Hristiyan?" diye sorduğunu duydu arkasından birinin. Guillem adamı itti ve bir kez daha Arnau'nun bulunduğu yöne baktı. Meclis üyeleri onu da tebrik ediyorlardı. Etrafı çevrilmiş olmasına rağmen, Arnau Guillem'in bakışlarını yakaladı.

Sonra aralarında Joan'ın da olduğu kalabalık, Arnau'yu çiftlik evinin tepesine doğru yönelmeye zorladılar. Arnau hâlâ geriye, Guillem'e bakıyordu.

Tüm *host* varılan anlaşımayı kutluyordu. Bazı askerler kamp ateşleri yakmışlar ve etrafında oturmuş şarkı söylüyorlardı.

"Konsolosumuza ve onun kızının mutluluğuna iç," dedi bir başka adam, tekrar ona bir şarap tulumu ikram ederken.

Arnau, eve giden yolda gözden kaybolmuştu.

Guillem tekrar şarap tulumunu itti.

“Konsolosumuzun kızına kadeh...”

Guillem adamın gözlerinin içine dik dik baktı, sonra ona arkasını döndü ve Barselona’ya doğru yola koyuldu. Uzaklaştıkça yavaş yavaş *hostun* gürültüsü eriyip yok oldu. Guillem kendini şehre geri dönüş yolunda yalnız yürürken buldu. Yol boyunca ayaklarını . . . ayaklarıyla birlikte duygularını ve bir köle olarak onda kalan azıcık erkek gururunu da sürükleyerek yürüdü. Bütün bunlar onunla birlikte Barselona’ya kadar sürüklendi.

Arnau, Felip de Ponts’un çiftlik evine bakan titrek yaşlı kadının ona ikram ettiği peyniri geri çevirdi. Konsey üyeleri, ahırların üzerindeki, büyük taş şöminenin bulunduğu geniş odayı doldurmuşlardı. Arnau kalabalığın arasında Guillem’i boşuna aradı. Herkes gülüyor, eğleniyor ve yaşlı kadına onlara şarap ve peynir getirmesi için sesleniyordu. Joan ve Elionor şömineye yakın oturuyorlardı; Arnau ne zaman o yöne baksa, bakışlarını uzağa çeviriyorlardı.

Kalabalığın içinden gelen ani bir fısıltı, onun dikkatini odanın uzak köşesine çevirdi.

Mar, Felip de Pont’un kolunda içeri girmişti. Arnau kızın kendini kurtarıp koşarak ona doğru geldiğini gördü. Gülümsüyordu. Kollarını açarak ona doğru uzattı, fakat onu kucaklamak yerine, aniden durdu ve kollarını iki yana düşürdü.

Arnau kızın yanağında bir çürük görür gibi oldu.

“Ne oluyor, Arnau?”

Arnau yardım etmesi için Joan’a doğru döndü, fakat kardeşi hâlâ yere bakıyordu. Odadaki herkes bir konuşma yapması için, onu bekliyordu.

“Şövalye Felip de Ponts, *usatgeyi* yerine getirdi: *Si quis virginem...*,” diye mırıldandı en sonunda.

Mar kıınıldamadı. Bir damla yaş çenesinden aşağı yuvarlanmaya başladı. Arnau onu silmek için elini kaldırdı ama vazgeçti ve kızın gözyaşı boynuna aktı.

“Baban...,” diye başladı Felip de Ponts onların arkasından, Arnau onu susturamadan, “Denizin Konsolosu, tüm Barselona *hostunun* huzurunda, senin evlenmene rıza gösterdi.” Kelimeleri alalecele tamamladı, Arnau onu susturmadan önce . . . ya da fikrini değıştirmeden önce.

“Bu gerçek mi?” diye sordu Mar.

“Gerçek olan tek şey sana sarılmak istediğim . . . seni öpmek istediğim . . . seni hep yanımda istediğimdir. Bunlar bir babanın hisleri olabilir mi?” diye düşündü Arnau.

“Evet, Mar.”

Mar’ın gözlerinde artık yaş görünmüyordu. Felip de Ponts gelip tekrar onun koluna girdiğinde, kız itiraz etmedi. Arnau’nun arkasında duran birisi bir tezahürat başlattı ve hepsi bu tezahürata katıldı. Arnau ve Mar hâlâ birbirlerine bakıyorlardı. Gelin ve damat için bir kutlama çığlığı duyulduğunda Arnau boğuluyormuş gibi hissetti. Şimdi gözyaşları onun yanaklarından sel gibi akıyordu. Belki de kardeşi haklıydı; belki onun kendi kendine göremediğini, kardeşi önceden anlamıştı. Bakire Anası’na, karısı kendisi seçmemiş bile olsa, başka bir kadının aşkı için, bir daha asla ona ihanet etmeyeceğine yemin etmişti.

“Baba?” diye yalvardı Mar, onun yanaklarını kurulamak için ellerini uzatırken.

Onun parmaklarını hissettiğinde, Arnau’nun tüm vücudu titredi. Topuklarının üzerinde döndü ve aceleyle uzaklaştı.

O dakikalarda, Barselona şehrine giden karanlık ve yalnız yolda, bir köle gözlerini gökyüzüne kaldırdı ve kendi öz çocuğu gibi sevdiği ve baktığı bir kızın boğazından çıkan acının korkunç çığlığını duydu. Bir köle olarak doğmuş ve bütün hayatı boyun-

ca da öyle yaşamıştı. Sessizce sevmeyi ve duygularını bastırmayı öğrenmişti. Bir köle sıradan bir adam değildi, kendi yalnızlığında –hiç kimsenin onun özgürlüğünü sınırlayamayacağı tek yerde– diğer insanların, hayatın bulutlarla kapladığı ruhlarının görebildiğinin çok ötesini görmeyi öğrenmişti. Birbirleri için besledikleri sevgiyi görmüş ve dünyada en çok sevdiği bu iki insanın, bir köleninkinden çok daha kuvvetli olan zincirlerinden kurtulup özgür kalabilmeleri için iki tanrısına da dua etmişti.

Guillem, bir köle olarak daha önce kendisine hiç izin vermediği şeyi yaptı ve gözyaşlarına daha fazla engel olmadı.

GUILLEM ŞEHRE ASLA girmedi. Hâlâ karanlıkken Barselona'ya ulaştı ve kapalı olan San Daniel Kapısı'nın önünde oturdu. Küçük kızı ondan zorla koparılmıştı. Belki farkında değildi ama, Arnau onu sanki bir köle gibi satmıştı. Guillem Barselona'da ne yapacaktı? Bir zamanlar Mar'ın oturduğu yerlere nasıl oturacaktı? Onunla beraber gülerек, konuşarak, en içten duygularını paylaşarak yürüdüğü yollarda nasıl yürüyecekti? Barselona'da gece gündüz onu hatırlayarak, ondan ayrı nasıl yaşayacaktı? Hepsinin birden rüyalarına bir nokta koyan adamın yanında, ne gibi bir geleceği olabilirdi?

Guillem şehirden uzaklaştı ve kıyı boyunca yürümeye başladı. İki günlük bir yolculuğun sonunda Katalonya'nın en önemli ikinci limanı olan Salou Limanı'na ulaştı. Gözlerini ufka dikti. Denizden esen rüzgâr ona Cenova'daki çocukluk anılarını, ona ticareti öğreten bir tüccara satılmak üzere zalimce ayrılmak zorunda kaldığı bir anneyi ve kız ve erkek kardeşlerini hatırlattı. Sonra bir deniz yolculuğu sırasında, köle ve efendisi, Cenova ile sürekli savaş halinde olan Katalanlar tarafından esir alınmışlar-

dı. Guillem daha sonra efendiden efendiye geçti, ta ki Hasdai Crescas onun içinde var olan, basit bir işçinin çok ötesindeki yeteneklerini görene kadar. Guillem gözlerini tekrar denize, gemilere ve kıyıdaki insanlara dikti... Neden Cenova olmasını?

“Pisa’ya Lombardiya’ya giden ilk gemi ne zaman?” Genç adam dükkândaki masanın üzerine saçılmış olan kağıtları didik didik edip aradı. Guillem’in kim olduğunu bilmiyordu ve başlangıçta onu küçümsedi. Tıpkı, iğrenç kokulu, pis bir köle davrandığı gibi. Arap ona kim olduğunu söylediği zaman, babasının sözlerini hatırladı: “Guillem, bizim geçimimizi sağlayan ve aynı zamanda da Barselona Deniz Konsolosu olan Arnau Estanyol’un sağ koludur.”

“Yazı yazmak için gerekli eşyalara ve yazmak için sessiz bir yere ihtiyacım var,” dedi Guillem.

“Senin özgürlük teklifini kabul ediyorum,” diye yazdı. “Pisa yoluyla Cenova’ya gidiyorum. Bir köle olarak, senin adına seyahat edeceğim ve azat edilme mektubumu bekliyor olacağım.” Başka ne yazacaktı: Mar olmadan yaşayamayacağını mı? Efendisi ve arkadaşı olan Arnau yaşayabilecek miydi? Neden ona hatırlatacaktı ki? “Ben kendi köklerimi, ailemi aramaya gidiyorum,” diye yazdı. “Hasdai ile birlikte, benim en iyi arkadaşım oldun. Ona iyi bak. Sana daima minnettar kalacağım. Allah’ın ve Santa María’nın koruyucu gözleri senin üzerinde olsun. Senin için dua edeceğim.”

Guillem’in bindiği gemi Salou Limanı’ndan yola çıktığı sırada, ona yardımcı olan genç adam da Barselona’ya gitmek üzere yola çıktı.

ARNAU GUILLEM’İ ÖZGÜR kıldığını bildiren mektubu çok yavaş imzaladı. Her kalem darbesi ona geçmişten bir şeyler ha-

tırlattı: Veba, meydan okumalar, sarraf dükkanı, günbegün çalışmalarları, konuşmaları, arkadaşlıkları, paylaşılan mutluluklar... Sonuna ulaştığında eli titredi ve bitirdiğinde tüylü kalem ikiye katlandı. Her ikisi de onun Barselona'dan kaçırın gerçek nedeni biliyorlardı.

Arnau borsa binasına geldi. Bu mektubun Pisa'da çalıştığı adama gönderilmesini emretti. Mektupla birlikte, Guillem'e küçük çapta bir servet ödendiğini bildiren bir belge de vardı.

"ARNAU'YU BEKLEMİYECİK MİYİZ?" diye Elionor'a sordu Joan, yemek odasına girip de onu masaya oturmuş, yemeğine başlamak üzere bulduğunda.

"Aç mısınız?" Joan evet anlamında başını salladı. "İyi, eğer akşam yemeği yemek istiyorsanız, şimdi yeseniz iyi edersiniz."

Rahip, Arnau'nun uzun yemek masasının bir ucuna, Elionor'un yanına oturdu. İki hizmetli onlara beyaz buğday ekmeği, şarap, çorba ve soğanlı, biberli kaz çevirme ikram ettiler.

"Aç olduğunuzu söylememiş miydiniz?" diye sordu Elionor, Joan'ın tabağındaki yemekle sadece oynadığını görünce. Joan yengesine doğru baktı ve bir şey söylemedi. O akşam başka bir şey konuşmadılar.

Yukarıdaki odasına çıktıktan birkaç saat sonra Joan köşkte bazı gürültüler duydu. Birkaç hizmetli Arnau'yu karşılamak üzere dışarıya, avluya çıktılar. Ona yiyecek getirmeyi teklif edeceklerdi ve o reddedecekti. Tıpkı daha önce üç kez tekrarlandığı ve Joan'ın onu beklemeye karar verdiği gibi: Arnau odalardan birinde oturmuş ve onların ikramlarını bıkkın bir el hareketiyle geri çeviriyordu.

JOAN HİZMETÇİLERİN GERİ geldiğini duyabiliyordu. Sonra, yatak odasına giden Arnau'nun ayak seslerini kendi kapısının dışında duydu. Eğer dışarı çıkıp selam verirse ona ne derdi? Daha önce onu beklediği üç olayda da onunla konuşmaya çalışmıştı, fakat Arnau tamamen içine kapanmış ve kardeşinin sorularını tek heceli kelimelerle cevaplamıştı. "Kendini iyi hissediyor musun?" "Evet." "Sarraf dükkânında çok işin var mı?" "Hayır." "İşler yolunda mı?" Cevap yok. "Santa María'dan ne haber?" "İyi." Odanın karanlığında Joan yüzünü ellerinin arasına gömdü. Arnau'nun ayak sesleri uzaklaşmıştı. Onunla ne hakkında konuşabilirdi? Kızın hakkında mı? Arnau'nun ağzından onu sevmiş olduğu gerçeğini nasıl duyabilirdi?

Joan Mar'ı Arnau'nun yanaklarından akan yaşları silerken görmüştü. "Baba!" dediğini duymuştu kızın. Arnau'nun titrediğini görmüştü. Dönüp Elionor'u gülümserken görmüştü. Anlayabilmek için Arnau'nun acı çektiğini görmesi gerekmişti . . . fakat şimdi ona gerçeği nasıl itiraf edecekti? Ona nasıl söyleyecekti ki, bunu yapanlardan biri...? O gözyaşının görüntüsü tekrar aklına geldi. Kızı bu kadar çok mu sevmişti? Onu unutmayı başara-bilecek miydi? Orada Joan'ı teselli edebilecek hiç kimse yoktu. O gece de dizlerinin üzerine çöktü ve şafak sökene kadar dua etti.

"BARCELONA'DAN GİTMEK İSTERDİM."

Dominiken başrahibi Joan'ı inceledi: Çökmüş gözleri koyu çizgilerle çevrelenmiş, yabani görünüşlüydü. Siyah giysisi çok kirliydi.

"Engizisyon mahkemesinde görev alabileceğinizi düşünüyor musun, Kardeş Joan?"

"Evet," diye Joan onu temin etti. Başrahip onu yukarıdan aşağıya süzdü. "Sadece Barcelona'dan ayrılırsam, kendimi daha iyi hissedeceğim"

“Rahat ol öyleyse. Gelecek hafta, kuzeye gitmek için Barselona’dan ayrılacaksın.”

Gideceği yer, ekip biçmeye ve canlı hayvan yetiştirmeye ayrılmış, küçük tarım köylerinin olduğu bir bölgeydi. Vadilerle dağların arkasına saklanmış köylerdi ve bu bölgede yaşayanlar bir Engizisyon sorgucusunun oraya gelmesinden dolayı dehşette düşmüşlerdi. Engizisyon onlar için yeni bir şey değildi: Bir yüzyıldan fazla zamandan beri, Papa IV. Inocencio, Ramon de Penyafort’u, Aragón Krallığı’na ve Narbona derebeyliğine Engizisyon müessesesini getirmek üzere görevlendirdiğinde, buradaki köyler siyah keşişlerin ziyaretlerinden çok zarar görmüş ve ıstırap çekmişlerdi. Katolik Kilise’nin karşı olduğu öğretilerin büyük bir bölümü, Katalonya’ya, Fransa’dan gelmişti: Fransız kralının zulmünden kaçan Katharlar, Valdocular ve Tapınak Şövalyeleri, Katalonya’ya sığınmışlardı. Bu kafirlerden ilk etkilenenler sınır bölgelerinde yaşayanlar olmuştu ve orada yaşayan birçok soylu mahkûm edilip, idam edilmişlerdi: Vikont Arnau ve karısı, Ermessenda; Cadí Beyi Ramon; Sardunya ve Coflent’teki Kont Nunó Sanç’ın vekili Guillem de Niort. Buralar Joan’ın çalışmak için başvurduğu yerlerdi.

“Ekselansları.” Bu köylerden birinin ileri gelenlerinden bir grup tarafından karşılanmıştı. Hepsi onun önünde eğilerek selam vermişlerdi.

“Bana ekselansları diye hitap etmeyin,” diye ısrar edip onları dik durmaları için teşvik etti. “Sadece Kardeş Joan deyin.”

Engizisyon sorgucusu olarak kısa geçmişinde, bu sahne defalarca tekrarlanmıştı. Beraberindeki bir kâtip ve yarım düzine askerle birlikte Kutsal Müessese’den geliş haberleri, gideceği yere ondan önce ulaşıyordu.

Şimdi köyün ana meydanındaydı. Önünde hâlâ başları eğilmiş şekilde duran dört adamı inceledi. Şapkalarını çıkarmışlardı ve zorlukla kımıldıyorlardı. Meydanda başka kimse olmamasına

rağmen, Joan biliyordu ki, saklanmış birçok çift göz onu izliyordu. Saklayacak çok şeyleri mi vardı ki?

Bu şekilde karşılandıktan sonra, Joan ona köydeki kalınabilecek en iyi yeri teklif edeceklerini biliyordu. Orada yine bunlar gibi iyi durumda olan insanların olanaklarıyla doldurulmuş güzel bir sofra bulacaktı.

“Sadece bir parça peynir, biraz ekmek ve su istiyorum. Geri kalan her şeyi götürün ve adamlarımın da yediğinden emin olun,” diye bir kez daha tekrarlardı ve kendisini sandalyeye bıraktı.

Yerleştirildiği evin biçimi de tanıdık gelmeye başlamıştı. Mütevazı, basit bir konuttu, fakat ahşap bir baraka ya da çamurdan öte bir şey olmayan diğerlerinin yanında çok farklıydı, taştan yapılmıştı. Tam ortasında şöminenin bulunduğu odadaki tek eşya, masa ve birkaç sandalyeden oluşuyordu.

“Ekselansları yorulmuş olmalılar.”

Joan tabağındaki peynire bir bakış attı. Buraya gelebilmek için o ve adamları, sabahın ayazında, ayakları çamura bulanmış ve çiyden ıslak bir şekilde, kayalık patikaları tırmanarak birkaç saat yürümek zorunda kalmışlardı. Masanın altında ağrıyan baldırını ovaladı ve sağ ayağını, onu da ovalayabilmek için sol ayağının üzerine çapraz koydu.

“Bana ‘Ekselansları’ demeyin,” diye bir kez daha tekrarlardı, “ve yorgun da değilim. O’nun adını korumak söz konusu olduğu zaman Tanrı yorgunluğa karşı hoşgörülü değildir. Ben bir şeyler yer yemez hemen başlayacağız. İnsanları meydana toplayın.”

Barselona’yı terk etmeden önce, Santa Caterina Manastırı’ndan, Papa IX. Gregor’un 1231 yılında yazdığı, gezgin Engizisyoncular tarafından kabul edilmiş yöntemleri anlatan bilimsel eserini incelemek için izin istemişti.

“Günahkarlar! Tövbe edin!” Önce insanlara öğütlerle ve vaaz vermekle başladı. Köyün altmış ya da biraz fazla sayıdaki

yerlileri, keşişin açılış konuşmasını duyduktan sonra başlarını biraz daha öne eğdiler.

Siyah rahibin müsamahasız açıklamaları onları felç etmişti. "Cehennemin ateşleri sizi bekliyor!" İlk konuşmasını yaptığından onlara yol gösterecek doğru kelimeleri bulmayı başaracağından emin değildi, fakat çok geçmeden keşfetti ki, bu ürkmüş çiftçilerin üzerindeki gücünü fark ettikçe, kelimeler ağzından daha kolay dökülüyordu. "Hiçbiriniz kaçamayacak! Tanrı sürüsünde bir kara koyuna izin vermez." Yüksek sesle açıkça söylemeliydiler: Sapkınlık dışı vurulmalıydı. Görevi buydu: Sessizce işlenmiş günahları açığa çıkarmak, öyle suçlar ki, sadece komşuların, arkadaşların ya da karı kocaların bildiği...

"Tanrı bunu bilir. Tanrı sizi bilir. Onun her şeyi gören gözleri sizin üzerinizdedir. Suçun işlendiğini görüp de onu kınamayan, ihbar etmeyen sonsuz ateşlerde yanacak, çünkü suçu hoşgörmek, işlemekten daha büyük bir günahdır: Suçu işleyen kişi belki affedilebilir, fakat bunu saklayan kişi..." Bunu söyledikten sonra onları teker teker inceliyordu: Fazladan yapılan bir hareket, yakaladığı kaçamak bir bakış. Bunlar ilk sorgulananlar olacaktı. "Suçun işlendiğini görüp de onu saklayan," Joan tekrar sessizleşti, insanların onun tehdit dolu sözlerinden titrediğini görene kadar hiçbir şey söylemedi, "asla affedilmeyecek."

Korku. Ateş, acı, günah, cezalandırma . . . siyah rahip onların düşüncelerini kontrol altına alıncaya kadar bağırmaya ve sert eleştirilerine devam etti: Onların üzerindeki etkisi bu ilk vaazıyla başlıyordu.

"Üç günlük bağışlanma süreniz var," dedi en sonunda. "Suçunu gönüllü olarak itiraf edene merhametle muamele edilecek. O üç günden sonra . . . verilen ceza ibret verici olacak." Subaya döndü. "Oradaki sarışın kadını araştırın, yalınayak adamı, siyah kemeri olan adamı da. Ve şu bebeği olan kızı..." Joan onların hepsini dikkatlice işaret etti. "Eğer kendi istekleriyle gelmezlerse,

bana onları siz getireceksiniz, rasgele seçilmiş başka üç kişiyle birlikte.”

MERHAMETİN ÜÇ GÜNÜ boyunca, Joan kaldığı yerdeki masada, yanında kâtip ve odayı adımlayarak devriye nöbeti yapan askerleriyle birlikte, kımıldamadan oturdu.

Sadece dört kişi içlerindeki sıkıntıdan kurtulmak için geldiler: Ayine katılma görevini yerine getirmemiş iki adam, birkaç olayda kocasına itaat etmemiş bir kadın ve kapının etrafında dolaşan ve içeriye kafasını sokup bakan, gözleri faltaşı gibi açılmış bir oğlan çocuğu.

Birisi onu arkasından itiyordu, fakat oğlan odaya tam olarak girmeyi reddediyor ve yarısı içerde, yarısı dışarıda bir biçimde, kapıda duruyordu.

“İçeri gel, oğlum,” diye Joan onu teşvik etti.

Bunun üzerine çocuk tamamen geri çekildi, fakat bir kez daha bir el onu odanın içine itti ve kapıyı arkasından kapadı.

“Kaç yaşındasın?” diye sordu Joan.

Oğlan askerlere, çoktan bir şeyler yazmaya başlamış olan katibe ve siyah rahibe boş boş baktı.

“Dokuz,” dedi çekinerek.

“Adın nedir?”

“Alfons.”

“Yakına gel, Alfons. Bize ne söylemek istiyorsun?”

“Ben . . . ben, iki ay önce komşumuzun bahçesinden biraz fasulye kopardım.”

“Kopardın mı?” diye sordu Joan.

“Çaldım,” dedi oğlan, zayıf bir sesle.

JOAN SAMAN ŞİLTEDEN kalktı ve yağ lambasının alevini yükseltti. Köy saatlerdir sessizdi ve o bütün bu zamanı uyumaya çalışarak geçirmişti. Ne zaman gözlerini kapasa ve uyuyacak gibi olsa, Arnau'nun yanağından aşağı düşen bir gözyaşı damlası onu sarsarak uyandırıyordu. Işığa ihtiyacı vardı. Birçok kere uyumayı denemiş, ama her defasında kendini yastığın üzerinde otururken bulmuştu, bazen de korku içinde, ve diğerlerinde de terden sıırıslam olmuş bir halde, aklından hiç çıkmayan anıların içine çekilmiş yutulmuş bir halde.

Işığa ihtiyacı vardı. Lambada hâlâ yağ kalıp kalmadığını kontrol etti.

Arnau'nun üzgün yüzü, gölgelerin arasından ona bakıyordu.

Tekrar şilteye yattı. Soğuktu. Her zaman soğuktu. Bir süre için uzandı ve titreyerek yanan alevi ve onun ışığında danseden gölgeleri seyretti. Odadaki tek pencerenin camı yoktu ve arasından rüzgâr odaya fısıldıyordu. “Hepimiz farklı farklı danslar ediyoruz . . . benimki...”

Battaniyelerin altında kıvrıldı ve kendini bir kez daha gözlerini kapatmaya zorladı.

Gün ışığı neredeydi? Bir sabah daha ve onların üç günlük merhamet süreleri sona erecekti.

Joan zor bir uykuya daldı, fakat yarım saat sonra tekrar uyandı, ter içindeydi.

Yağ lambası hâlâ yanıyordu, gölgeler hâlâ dans ediyordu. Köy tamamıyla sessizdi. Şafak neden sökmüyordu?

Battaniyelere sarındı ve pencerenin önüne gitti.

Bir başka köy. Şafağın sökmesini beklediği bir başka gece.

Bir sonraki günü beklemek için...

O SABAH ASKERLERİN gözetimi altında bir dizi köylü evin dışında sıraya girmiş bekliyordu.

Adının Peregrina olduğunu söyledi. Joan dördüncü sırada bekleyen sarışın kadına dikkat etmiyormuş gibi davrandı. İlk üçünden hiçbir şey elde edememişti. Peregrina, Joan'ın ve kâtibin oturduğu masanın önünde duruyordu. Ocaktaki ateş çıtırdadı. Evde başka hiç kimse yoktu: Askerler ön kapının dışında dikiliyorlardı. Aniden Joan gözlerini kaldırdı. Kadın titremeye başladı.

"Senin bildiğin bir şeyler var, değil mi Peregrina? Tanrı her şeyi görür," dedi Joan ona. Peregrina başıyla onayladı ama bakışlarını odanın aşınmış toprak zemininden kaldırmadı. "Bana bak. Bana bakman gerek. Sonsuz ateşlerde mi yanmak istersin? Bana bak. Çocukların var mı?"

Kadın, yavaşça bakışlarını kaldırdı.

"Evet, fakat..." diye kekeledi.

"Fakat onlar günahkâr değiller, öyle mi?" diye Joan araya girdi. "Kim günahkâr öyleyse, Peregrina?" Kadın çekindi. "Kim o, Peregrina?"

"Tanrı'ya sövdü," dedi kadın.

"Tanrı'ya küfür etme suçunu işleyen kim, Peregrina?"

Kâtibin eli havada asılı kalmıştı.

"O..." Joan hiçbir şey söylemeden bekledi. Artık geri dönüşü yoktu. "Kızgın olduğu zamanlarda, onu korkunç şeyler söy-

lerken duydum..." Peregrina'nın bakışları yeniden ok gibi yere döndü. "Kocamın kız kardeşi, Marta. Sinirli olduğu zamanlar, çok kötü şeyler söylüyor."

Kâtibin tüylü kaleminin, kağıtların üzerindeki gıcirtısı, diğer bütün sesleri bastırdı.

"Daha başka bir şey var mı, Peregrina?"

Bu kez kadın gözlerini kaldırdı ve sakın bir şekilde ona baktı. "Hayır, başka bir şey yok."

"Emin misin?"

"Yemin ederim. Bana inanmalısınız."

Joan sadece siyah kemeri olan adamla ilgili yanılmıştı. Çıplak ayaklı adam perhiz kurallarına uymayan iki çobanı ihbar etmişti: Onları Büyük Perhiz sırasında et yerken görmüş olduğuna dair yemin ediyordu. Bebekli kız, genç bir duldu ve komşusunu suçlamıştı. Komşusu evli bir adamdı ve durmadan kıza asılıyordu . . . ve bir keresinde onun göğüslerini bile okşamıştı.

"Peki ya sen? Sen ona izin verdin mi?" diye sordu Joan. "Hoşuna gitti mi?"

Kız gözyaşlarına boğuldu.

"Bu sana zevk verdi mi?" diye ısrar etti Joan.

Kız "karnımız çok açtı," diye hıçkırıklarla ağlayarak bebeğini gösterdi.

Katip onun adını yazdı. Joan bakışlarını kıza dikti. "Sana ne verdi?" diye düşündü "Kuru bir kabuk ekmek mi? Senin onurunun değeri bu mu?"

"İtiraf et!" diye bağırdı, parmağını kıza doğru tutarken.

İki adam daha komşularının kafir olduklarını iddia ederek onları suçladılar.

"Bazı akşamlar, onların evinde ışık görüyorum ve garip sesler duyuyorum. Onlar şeytana tapıyorlar."

“Onu bu şekilde itham etmen için komşunun sana ne yapmış olması gerekir?” diye hayretle düşündü Joan kendi kendine. “Biliyorsun kendisini kimin suçlamış olduğunu asla öğrenemez. Eğer onu mahkûm edersem, bunun sonucunda ne kazanmayı bekliyorsun? Belki dar bir parça arazi?”

“Komşunun adı ne?”

“Fırıncı Anton.”

Kâtip ismi kaydetti.

Joan sorgulamaları bitirdiğinde akşam olmak üzereydi. Subayı içeri çağırdı ve kâtip, ertesi günün ilk ışıklarıyla birlikte Engizisyona gelip kendini tanıtmaması gereken kişilerin isimlerini okudu.

SONRA TEKRAR GECENİN sessizliği, soğuğu, gelmişti, titreşen alevler . . . ve anıları. Joan bir kez daha kalktı.

Tanrı'ya küfreden bir kadın, şehvet düşkünü bir erkek ve bir şeytana tapan. “Şafak sökünce elimde olacaksınız,” diye mırıldandı. Şeytana tapan doğru olabilir miydi? Daha önce de benzer suçlamalar duymuştu, fakat yalnızca bir tanesi doğru çıkmıştı. Bu sefer doğru olabilir miydi? Nasıl ispatlayacaktı?

Yorgundu ve gözlerini kapamak üzere şilteye geri döndü. Bir şeytana tapan...

“DÖRT İNCİL’İN ÜZERİNE yemin eder misin?” diye sordu Joan, şafağın ilk ışıkları pencereden süzülüp evin tabanına vururken.

Adam evet anlamında başını salladı.

"Günah işlediğini biliyorum," dedi Joan.

Genç duldan bir dakikalık bir haz almış olan adamın, iki uzun boylu asker tarafından yanları tutulmuş bir halde, benzi atıp rengi soldu. Alnı ter damlalarıyla doldu.

"Adın nedir?" "Gaspar."

"Günah işlediğini biliyorum, Gaspar" dedi Joan.

Adam kekeledi: "Ben . . . ben..."

"İtiraf et!" dedi Joan, sesini yükselterek.

"Ben..."

"İtiraf edene kadar kırbaçlayın onu!" diye bağırdı Joan, her iki avucuyla masayı yumruklarken.

Askerlerden biri elini deri bir kırbacın asılı olduğu kemerine götürdü. Adam Joan'ın ve kâtabin oturduğu masanın önünde diz çöktü.

"Hayır. Yalvarırım size. Beni kırbaçlamayın."

"İtiraf et."

Elinde halka yaptığı kırbaçla, asker onu arkadan itti.

"İtiraf et!" diye haykırdı Joan.

"Benim... benim hatam değil. O kadın. Bana büyü yaptı," dedi aceleyle, aniden. "Kocası artık ona sahip olamıyordu." Joan tepki göstermedi. "Beni devamlı arayıp takip eder. Şadece birkaç defa yaptık, fakat . . . bir daha asla yapmayacağım. Onu bir daha hiç görmeyeceğim. Yemin ederim."

"Onunla zina yaptın mı?"

"E... evet."

"Kaç kere?"

"Bilmiyorum."

"Dört kere? Beş? On?"

"Dört kere. Evet. Doğru. Dört kere."

"Bu kadının adı nedir?"

Kâtip not etti.

"Başka hangi günahları işledin?"

"Hayır... başka yok, yemin ederim."

"Boşuna yemin etme," dedi Joan, sakın bir tonda. "Kırbaçla onu."

Adam, on kamçı darbesinden sonra, kadınlarla ve Puigcerdà'da pazara gittiği zaman başka birkaç fahişeyle daha zina yaptığını itiraf etti. Aynı zamanda Tanrı'ya sövdüğünü, yalan söylediğini ve sonsuz sayıda da küçük günahlar işlediğini de. Daha sonra gelen beş kamçı darbesinden sonra genç dulu hatırladı.

"Elimde itirafın var," diye açıkladı Joan. "Yarın benim *sermo generalisimi* dinlemek üzere meydanda olacaksın, orada senin cezanı da açıklayacağım. Adamın, askerler tarafından dizlerinin üzerinde sürüklenerek odadan dışarı atılmadan önce itiraz edebilecek vakti olmadı.

Peregrina'nın görümcesi Marta, fazla zorlamaya gerek kalmadan itiraf etti. Joan ona da ertesi gün meydanda hazır bulunmasını buyurdu ve kâtime bir sonraki davaya geçmesi için işaret etti.

Elindeki listeden bakıp, "Anton Sinom'u getirin," dedi kâtip subaya.

Şeytana tapan odaya girer girmez Joan oturduğu kalın ahşap sandalyesinde dikleşti. Adamın kanca burnu, yüksek alnı, o koyu gözleri...

Onun sesini duymak istedi.

"Dört İncil'in üzerine yemin eder misin?"

"Ederim."

"Adın nedir?" diye sordu, adam henüz onun önünde bile durmadan önce.

"Anton Sinom."

Bu küçük, belli belirsiz bir kamburu olan adam, iki yanında iki askerin kule gibi kuşatmasının arasında onun sorularını cevapladı. Joan hızla adamın sesindeki teslimiyet belirtisini yakaladı.

"Adın hep bu muydu?"

Anton Sinom tereddüt etti. Joan bekledi.

"Burada insanlar beni hep bu isimle tanırırlar," dedi sonunda.

"Peki başka yerde?"

"Başka yerde başka bir adım var."

Joan ve Anton birbirlerine baktılar. Kısa boylu adam gözlerini yere indirmede.

"Hristiyan bir isim mi?"

Anton olumsuz anlamda başını salladı. Joan gülümsemesini bastırdı. Nereden başlayacaktı? Adamın günah işlediğini bildiğini söyleyerek mi? Bu dönek Yahudi buna kanmazdı. Köydeki hiç kimse onun sırrını keşfedememişti; eğer etmiş olsalardı, onun hakkında birden fazla suçlama olurdu. Dönmüş Yahudiler sıklıkla hedef olurlardı. Bu Sinom zeki biri olmalıydı. Joan bunun üzerinde düşünerek, birkaç dakika adama anlamlı şekilde baktı: Bu adam ne saklıyor olabilirdi? Neden geceleri evinde bir ışık yakıyordu?

Joan ayağa kalktı ve dışarı çıktı; ne kâtip ne de askerler onu takip etmek için harekette bulunmadılar. Kapıyı arkasından kapatınca, dışarıda toplanmış olan meraklı seyirciler kımıldamadan donup kaldılar. Joan onları görmezlikten geldi ve gözcü subaya "İçerideki adamın ailesi burada mı?" diye sordu.

Subay onlara doğru bakan bir kadın ve iki çocuğu işaret etti. Bir şeyler vardı...

"Bu adam hayatını kazanmak için ne iş yapıyor? Nasıl bir evi var? Mahkemenin önüne çıkacağını söylediğiniz zaman ne yaptı?"

"O bir fırıncı," diye cevapladı asker. "Evinin altında kendi dükkânı var. Nasıl bir yer mi? Yeterince büyüklükte ve temiz. Fakat onu çağırdığımızda adamı görmedik. Karısıyla konuştuk."

"Fırında değil miydi?"

"Hayır."

"Dediğim gibi ilk ışıkla mı gittiniz?"

"Evet Kardeş Joan."

"Bazı geceler beni uyandırıyor..." demişti komşusu. "Beni uyandırıyor." Bir fırıncı... bir fırıncı şafak sökmeden önce kalkmak zorunda. "Uyumuyor musun, Sinom? Eğer şafaktan önce uyanman gerekiyorsa..." diye düşündü Joan. Joan tekrar döneğin, diğerlerinden belli belirsiz ayrılmış şekilde duran ailesine baktı. Bir iki dakika için, daireler oluşturarak yürüdü, sonra tekrar evin içine daldı. Katip, askerler ve Sinom hiç kımıldamadan bıraktığı yerde duruyorlardı.

"Elbiselerini çıkarın," diye emir verdi askerlere.

"Ben sünnetliyim. Zaten kabul etmiş..."

"Elbiselerini çıkarın!"

Askerler Sinom'a döndüler fakat daha ellerini ona uzattıkları sırada, dönek Yahudi'nin bakışları, Joan'ı haklı olduğuna dair ikna etti.

"Şimdi," dedi Joan, adam tamamen çırlıçıplak kalınca, "bana söylemen gereken ne var?"

Dönek, soğukkanlılığını korumak için elinden gelenin en iyisini yapmaya çalıştı.

"Ne demek istediğinizi anlamıyorum," dedi.

"Demek istediğim," dedi Joan, sesini alçaltarak ve söylediği her kelimenin üzerinde durarak, "yüzün ve boynun kirli ama, göğsünden aşağısı, derin beyaz. Diyorum ki, ellerin ve bileklerin kirli, fakat bileklerinle dirseğinin arası lekesiz. Diyorum ki, ayakların ve ayak bileklerin kirli, fakat bacakların tertemiz.

Giysimin olduğu yerler temiz, olmadığı yerler kirli, diye karşı atakta bulundu Sinom.

Unlu bile değil, ve sen bir fırıncısın. Bir fırıncının giydiği elbiselerin ona un bulaşmasına tamamen engel olacağına inanmamı mı bekliyorsun? Çalışırken de yine, kendini kış soğuşundan korumak için giydiğin elbiselerle aynı elbiseleri giydiğine inanmamı mı bekliyorsun? Kollarında olması gereken un nerede? Bugün pazartesi Sinom. Bugün Tanrı'ya kendini adadın mı?

"Evet."

Joan masayı yumrukladı ve oturduğu sandalyeden ayağa kalktı.

"Fakat aynı zamanda, kendini kafir yöntemlerinle de arındırdın!" diye bağırdı, parmağıyla doğrudan adama yönelterek.

"Hayır," diye inledi Sinom.

"Göreceğiz Sinom, göreceğiz." Onu hapsedin ve bana karısıyla çocuklarını getirin."

"Hayır," diye yalvardı Sinom, askerler onu zindana doğru sürüklerken. "Onların bununla bir ilgisi yok."

"Durun!" diye emretti Joan. Askerler durdular ve tutukluyu yüzleştirmek için tekrar Engizisyon sorgucusuna doğru döndürdüler. "Neyle ilgileri yok, Sinom? Ne ile ilgileri yok?"

Ailesini korumaya çalışan Sinom, itiraf etti. Bitirdiğinde, Joan onun tutuklanmasını emretti . . . ve ailesinin de. Sonra diğçerlerinin içeri getirilmesini emretti.

JOAN GÜNÜN İLK İŞIKLARINDAN önce meydana gitti.

"Hiç uyumaz mı? diye sordu askerlerden biri, esnemeler arasında.

"Hayır," diye bir başkası cevapladı. "Sık sık, bütün gece odasını yukarı aşağı adımlarken duyulur."

İki asker, son vaaz için gereken her şeyi hazırlamakla meşgul olan Joan'a baktılar. Çok eskimiş, yırtık pırtık ve kirden kaskatı olmuş siyah giysisi, onun hareketlerini gönülsüzce takip ediyordu.

"Fakat eğer uyumazsa ve yemezse...", dedi ilk asker.

"Nefret onu yaşıyor," dedi onların konuşmalarına kulak misafiri olan subay.

İlk ışık ile birlikte, köylüler sırayla meydana yürümeye başladılar. Sanıklar, askerler tarafından öne getirildiler: Onların arasında dokuz yaşındaki oğlan çocuğu, Alfons da vardı.

Joan mahkemeyi başlattı. Köyün yetkilileri Engizisyona bağlılıklarını sunmaya ve sadakat yeminlerini etmek üzere geldiler ve mahkeme hükümlerinin yerine getirileceğine dair de yemin ettiler. Bağışlanma süresi sırasında Joan'ın önüne çıkmış olanlar daha hafif cezalar aldılar: Gerona Katedrali'ne bir hac yolculuğu. Alfons, bir ay boyunca haftada bir gün, bedelsiz olarak, hırsızlık yaptığı komşusunun işlerinde ona yardım etmeye mahkûm edildi. Kâtip, Gaspar'ın itiraflarını okurken bir adamın bağırışları, katibin sözünü kesti:

"Orospu!" Kalabalığın içinden bir adam, Gaspar'la zina yapmış olan bir kadının üzerine atladı. Askerler kadını korumak için harekete geçtiler. "Demek bana anlatmak istemediğin günah buydu," diye dizilmiş askerlerin arkasında duran kadına bağır-maya devam etti.

Aldatılmış kocanın sesi kesildiğinde, Joan hükmü okudu:

"Önümüzdeki üç yıl boyunca, her pazar kilisenin dışında, tövbekâr pelerini giyerek, gün doğumundan gün batımına kadar, dizlerinin üzerine çökeceksin. Sana gelince..." diyerek kadına doğru döndü.

"Onu cezalandırmak hakkını ben talep ediyorum," diye fer-yat etti koca.

Joan kadına baktı. "Hiç çocuğun var mı?" diye soracaktı ne-redeyse. Küçük bir pencerenin dışından, onunla konuşabilmek için bir sandığın üzerine çıkıp, tek tesellileri olan saçlarının ok-şandığını hissedebilmek için, ne gibi bir yanlış yapmışlardı? Fa-kat adamın onu cezalandırmaya bir hakkı...

"Sana gelince," diye tekrarladı. "senin cezanı, kocanın istek-leri doğrultusunda ve Katalonya yasalarına uygun şekilde, icabı-na bakılmak üzere, yetkililerin kararına bırakıyorum."

Joan hükümleri okuyup, cezaları açıklamaya devam etti.

"Anton Sinom. Sen ve ailen genel Engizisyon mahkeme baş-kanının huzuruna çıkarılacaksınız."

JOAN BÜTÜN EŞYALARINI bir katıra yükledikten sonra, "hadi, gidelim," diye emir verdi.

Joan köye son bir bakış attı. Küçük meydanda hâlâ yankıla-nan kendi sesini duyabiliyordu; o gün geç vakitlerde, bir başka-sına varacaklardı, ve sonra bir başkasına... "ve her birinde" diye düşündü Joan, "insanlar bakışlarını bana dikip, vaazımı korku içinde dinleyecekler. Sonra birbirlerini suçlayacaklar, ve günah-ları açığa çıkacak. Benim her şeyi araştırmam gerekecek. Güna-hın üzerindeki örtüyü açmak için hareket etme şekillerini, ifade şekillerini, sessizliklerini, duygularını sorgulamam gerekecek."

"Acele et, subay, öğlenden önce varmak istiyorum."

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
KADERİN KÖLELERİ

Paskalya, 1367

Barselona

Rahipler Paskalya ayinini okurken, Arnau da Bakire Anası'nın önünde diz çökmüş duruyordu. Elionor ile birlikte Santa María'ya girmişti. Kilise insanlarla dolup taşıyordu. Arnau'yu gören herkes ön sıralara ilerleyebilmesi için ona yol açmıştı. Bu insanların gülümsemelerini artık tanıyordu; bir tanesi yeni sandalı için ondan ödünç para istemişti; bir diğeri biriktirdiği paraları getirip Arnau'nun sarraf dükkânına emanet olarak bırakmıştı; bir diğeri kızının çeyiz parası için borç para almıştı; diğeri henüz borcunu ödememişti. Birinin bakışları çok üzgündü. Elionor'un öfkeli bakışları arasında elini adama uzattı.

"Tanrı yardımcın olsun," dedi Arnau, adama.

Adamın gözleri aydınlandı ve Arnau ana sunağın bulunduğu yere kadar ilerledi. Bakire Anası'na bütün sahip olduğu şeyin onlar olduğunu söylüyordu hep: Yardım ettiği mütevazı halkın ona gösterdikleri sevgi. Joan günahların peşini bırakmıyor, Guillem ise hiçbir şey bilmiyordu. Mar'a gelince. Onun hakkında ne söyleyebilirdi ki?

Elionor Arnau'nun topuğuna vurdu ve Arnau'da düşüncelerinden sıyrılıp kadına baktığında, ayağa kalkmasını işaret etti. "Bir soylunun senin yaptığın kadar uzun süre dizlerinin üzerinde çökmüş bir halde durduğunu hiç gördün mü?" diye Arnau'yu birçok kez azarlamıştı. Arnau ilgilenmedi ama Elionor tekrar topuğuna vurdu.

"İşte sahip olduğum bu, Anne. Her şeyden çok dış görünüş

için endişelenen bir kadın, sadece geleceğini garanti altına alabilmek için çocuk yapmak isteyen biri." Elionor tekrar topuğuna vurdu. Arnau ona doğru döndüğünde karısı Santa María'nın içindeki diğer soyluları işaret etti. Bazıları ayakta idi ama çoğu oturuyordu; sadece Arnau diz çökmüştü.

"Saygısızlık!"

Bağırış bütün kilisenin içinde yankılandı. Rahipler sustu. Arnau ayağa kalktı ve bütün herkes Santa María'nın giriş kapısına doğru döndüler.

"Saygısızlık!" diye tekrar birinin bağırdığı duyuldu.

Birkaç adam bu bağırışlarla ana sunağın olduğu yere kadar ilerlediler. Saygısızlar, kafirler, şeytanlar... Yahudiler! diye bağırıyorlardı. Rahiple konuşmak istediler ama aralarından biri kiliseyi dolduran inançlılara döndü:

"Yahudiler kutsal şarap ekmeği çaldılar, ona saygısızlık ettiler" diye bağırdı.

İçeridekilerden sesler yükselmeye başladı.

"İsa'yı öldürdükleri yetmiyormuş gibi, şimdi de şarapla ekmeğe saygısızlık ediyorlar," dedi tekrar.

Başlangıçtaki uğultu bağırışlara dönüştü. Arnau kalabalığa bakarken, Elionor'un bakışlarıyla karşılaştı.

"Senin Yahudi dostların" dedi Elionor, Arnau'ya.

Arnau karısının ne demek istediğini biliyordu. Mar'ın evlendiği günden beri evde oturmaya tahammül edemiyor, birçok akşam eski arkadaşı Hasdai Crescas'ı ziyaret etmeye gidiyordu. İki adam gece geç saatlere kadar sohbet ediyorlardı. Arnau daha Elionor'a cevap veremeden, yanlarındaki soylular ve önde gelen adamlar aralarında konuşmaya başladılar:

"İsa'yı öldürdüler, şimdi de ona eziyet etmekten vazgeçmiyorlar" dedi biri.

"Kanunlar Paskalya bayramı süresince onların, kapıları ve pencereleri kapalı oturmalarını söylüyor ve evlerinden çıkmasını yasaklıyor; nasıl çıktılar acaba?"

"Kaçmışlardır," diye cevap verdi bir diğeri.

"Peki ya çocuklar?" diye sordu bir üçüncüsü "O zaman kesin bir Hıristiyan çocuğu kaçırıp, kalbini yiyerek kurban edeceklerdir..."

"Kanını içeceklerdir" dedi bir diğeri.

Arnau gözlerini o çıldırmış soylu grubundan alamıyordu. Nasıl böyle bir şey...? Tekrar karısı Elionor'un bakışlarıyla karşılaştı. Elionor gülümsüyordu.

"Senin dostların" dedi tekrar kadın alaycı bir ses tonuyla.

O anda bütün Santa María intikam naraları atmaya başladı. Yahudi mahallesine! diye birbirlerini kışkırtmaya başladılar. Arnau adamların, kilisenin kapısına doğru nasıl hücum ettiklerini gördü. Soylular arkada kaldılar.

"Eğer acele etmezsen, Yahudi mahallesine giremeyeceksin," dedi Elionor.

Arnau karısına döndü; sonra da Bakire Anası'na. Bağırışlar Mar Sokağı'nda kaybolmaya başladı.

"Bu nefret neden, Elionor? Arzu ettiğin her şeye zaten sahip değil misin?"

"Hayır, Arnau. İstedğim her şeye sahip olmadığımı sen de biliyorsun ama o Yahudi dostların buna sahip."

"Ne demek istiyorsun, kadın?"

"Sana sahip değilim, Arnau sana. Evliliğin sorumluluklarını yerine getirmediğini sen de biliyorsun.

Arnau bir süre Elionor'un ona yaşamasını ve onun da ilk başlarda nezaketle sonra da öfkeyle onu reddedişini hatırladı.

"Kral beni senle evlenmeye zorladı. Ama seni tatmin etmem

gerektiği hakkında hiçbir şey söylemedi," dedi öfkeyle bağırarak.

"Kral değil," dedi kadın, "bunu kilise söylüyor.

"Tanrı beni seninle birlikte olmaya zorlayamaz."

Elionor kocasının bu sözlerini onun gözlerinin içine bakarak dinledi; sonra yavaşça başını ana sunağa doğru çevirdi. Santa María'nın içinde yalnız kalmışlardı . . . biraz uzaklarında bu konuşmaları dinleyen üç rahip vardı. Arnau onlara doğru döndü. Karı koca birbirlerine tekrar baktıklarında Elionor imalı bir şekilde gözlerini kıstı.

Başka bir şey söylemedi. Arnau arkasını dönüp kiliseden çıktı.

"Yahudi sevgilinin yanına git," diye Elionor'un arkasından bağırdığını duydu.

Arnau'nun bütün vücudu ürperdi.

O yıl yine Deniz Konsolosu seçilmişti. Bayram kıyafetlerini giyerek Yahudi mahallesine doğru yürüdü. Mar Sokağı'nda, Blat Meydanı'nda, Preso yokuşunda, Sant Jaume Kilisesi'nin önünde, Yahudi mahallesinden gelen bağırıışları duyuyordu. Bütün halk intikam yeminleri ediyor, kralın nöbetçilerinin koruduğu kapıları yumrukluyordu. Bütün bunlara rağmen Arnau kendisine kolaylıkla yol açtı.

"Mahalleye giriş kapalı, Saygıdeğer Konsolos," dedi nöbetçilerden biri. "Kralın hem oğlu hem de teğmeni olan Don Juan'ın emirlerini bekliyoruz."

Emirler geldi. Ertesi gün Don Juan, bütün Barselona Yahudilerinin büyük sinagoga kapatılmalarını emretti. Suçlular buluna kadar da ne su ne de yemek verilmeyecekti.

"Beş bin kişi," dedi kendi kendine Arnau. Borsadaki odasında bu haberi alınca, "beş bin kişi bir sinagog içinde hem de susuz ve yemeksiz! Çocuklara, yeni doğanlara ne olacak? Kralın oğlu

ne bekliyor ki? Hangi aptal çıkıp da şarap ekmeğe saygısızlık yaptığını itiraf eder, hangi aptal birinin kendisini ölüm cezasına çarptırmasını bekler?”

Arнау çalışma masasının üzerine elini vurdu ve ayağa kalktı. Kendisine bu haberi getiren mübaşir birden ürktü.

“Nöbetçilere haber ver,” diye emretti Arнау.

Konsolos acele acele yanında bir düzine silahlı *missatges* ile birlikte şehri dolaştı. Önünde halen kralın askerlerinin nöbet tutmakta olduğu Yahudi mahallesinin kapıları ardına kadar açıktı; kapıların önündeki kalabalık azalmıştı. Şimdi yüz kadar meraklı birbirlerini itekleyerek içeriye bakıyor, olan biteni anlamaya çalışıyordu.

“Emirleri kim veriyor?” diye sordu Arнау, kapıdaki askere.

“Vali içeride,” diye cevap verdi asker.

“Buraya çağırın.”

Vali hemen geldi.

“Ne istiyorsun, Arнау,” diye sordu elini uzatarak.

“Yahudilerle konuşmak istiyorum...”

“Kralın oğlunun emri var.”

“Biliyorum,” diye sözünü kesti Arнау. “Bu yüzden onlarla konuşmam gerekiyor. Yahudilerle ilgili birçok davam var. Onlarla konuşmam lazım.”

“Ama kralın oğlu...” diye söze başladı vali.

“Kralın oğlu Yahudi cemaati sayesinde yaşıyor! Sadece kral istiyor diye ona on iki ay para ödüyorlar.” Vali evet anlamında başını salladı. “Kralın oğlu suçluların ortaya çıkmasını istiyor olabilir ama emin ol ki, Yahudilerin ticarette işlerinin yolunda gitmesini de çok istiyordur; aksi takdirde . . . unutma ki Barse-lona Yahudilerinin yılda on iki ay ödenen o ücrete katkıları çok büyüktür.

Vali hiç tereddüt etmeden Arnau'ya yol verdi.

Büyük sinagogdalar dedi Arnau, tam yanından geçerken.

"Biliyorum, biliyorum."

Bütün Yahudiler bir yerde kapalı olmasına rağmen mahallenin içi kaynıyordu. Arnau bir grup siyah giysili rahibin, kanlı şarap ekmeği bulmak için her eve girip çıktıklarını gördü.

Sinagogun kapısında Arnau'nun karşısına kralın başka bir nöbetçisi çıktı.

"Hasdai Crescas'la konuşmaya geldim."

Asker karşı çıkmaya çalıştı ama, yanındaki izin verdiğini belirten bir işaret yaptı.

Arnau, Hasdai'nin içerden çıkmasını beklerken tekrar Yahudi mahallesine baktı. Bütün evlerin kapıları ardına kadar açık ve içerileri de acınacak durumdaydı. Rahipler sürekli içeri giriyor ve içeride buldukları eşyaları çıkıp arkadaşlarına gösteriyor, onay alamadıklarında da, uzaklara bir yere fırlatıyorlardı. "Acaba saygısızlık edenler kimler?" diye düşündü Arnau.

"Saygıdeğer Konsolos," diye bir ses duydu arkasında.

Arnau döndü ve Hasdai ile karşılaştı. Özel yaşamının yağmalanması yüzünden ağlayan o gözlere birkaç saniye baktı. Arnau bütün askerlere onları yalnız bırakmalarını emretti. *Missatges* kabul etti ama kralın askerleri yanlarından ayrılmadı.

"Deniz Konsolosunun işleri sizi ilgilendiriyor mu?" diye sordu Arnau. "Benim adamlarımla birlikte siz de çekilin. Konsololuğun işleri gizlidir."

Askerler istemeyerek çekildiler. Arnau ve Hasdai birbirlerine baktılar.

"Sana sarılmayı çok isterdim," dedi Arnau, kimsenin onları duyamayacağı bir sırada.

"Bunu yapmasan iyi olur."

"Nasılsınız?"

"Kötü, Arnau kötü. Biz yaşlılar için çok önemli değil, gençler de dayanacaklardır ama çocuklar saatlerdir ne yediler ne içtiler. Aralarında birçok yeni doğmuş bebek var. Annelerin sütleri bittiğinde . . . daha birkaç saattir içerideyiz ama vücudun ihtiyaçları..."

"Size yardım edebilir miyim?"

"Biz pazarlık yapmaya çalıştık ama vali bizi kabul etmek istemedi. Biliyorsun. Yapılacak sadece bir şey var: Özgürlüğümü zü satın al."

"Ne kadarını satın alabilirim ki?"

Hasdai'nin bakışları devam etmesine engel odu. Beş bin Yahudi'nin hayatı kaç para ediyordu?

"Sana güveniyorum, Arnau. Cemaatim tehlikede."

Arnau elini uzattı.

"Sana güveniyoruz," diye tekrar etti Hasdai, Arnau'nun uzattığı eli sıkarak. -

Arnau siyah rahiplerin arasında dolaşmaya devam etti. Kanlı şarap ekmeği bulmuşlar mıydı acaba? Eşyalar, mobilyalar, Yahudi mahallesinin sokaklarında yığılmaya devam ediyordu. Çıkışta yargıcı selamladı, o akşam validen bir toplantı talep edecekti. Bir Yahudi'nin hayatı için acaba ne kadar teklif etmeliydi? Ya bütün bir cemaat için? Arnau her tür ticareti yapmıştı: Kuşlar, baharatlar, tahıllar, hayvanlar, sandallar, altın ve gümüş, kölelerin de fiyatını biliyordu ama bir dostun fiyatı neydi?

ARNAU YAHUDİ MAHALLESİNDEN çıktı, sola döndü. Banys Nous Sokağı'na saptı; Blat Meydanı'ndan geçti. Carders

Sokağı'na, evinin yakınına geldiğinde, birden durdu. Neden eve gidecekti ki? Elionor'la mı karşılaşsaydı? Geri döndü ve sarraf dükkânına gitti. Mar'ın evlenmesine izin verdiği günden beri... Elionor'un onun peşini bırakmamaya başladığı o günden beri. Evet o günden beri ona bir kere olsun canım dememişti! Hiçbir zaman işleriyle, ne yediğiyle ya da en basitinden nasıl olduğuy-la ilgilenmemişti bile. Taktığı geri teptiğinde Elionor saldırmaya karar vermişti: "ben bir kadınıym," dedi bir gün. Herhalde Arnau'nun bakışı pek hoşuna gitmemişti ki başka bir şey söylemedi... birkaç gün sonra: "evliliğimizi cinsel münasebetle geçerli kılmamız gerekiyor; şimdi ise günah içinde yaşıyoruz."

"Ne zamandan beri benim günahlarımdan arınmam konusu ile ilgileniyorsun?" diye cevap verdi Arnau.

Elionor kocasının bu kaba cevapları karşısında pes etmedi ve sonunda, Santa María'nın rahiplerinden biri olan peder Juli Arnau ile konuşup durumu ona anlatmaya karar verdi. O inançlı Hristiyanların günahattan arınmalarıyla kesinlikle yakından ilgileniyordu, hele en sevdiklerinden biri olan Arnau'nun. Rahibin önünde Arnau Elionor'a bulduğu bahaneleri bulamazdı.

"Yapamam, peder" dedi bir gün Santa María'da, rahip ona konuyu açtığında.

Bu doğrudu. Mar'ı şövalye Ponts'a verdikten hemen sonra, Arnau kızı unutmaya çalışmıştı ve neden olmasın, bir an kendi ailesini kurmayı düşünmüştü, Yalnız kalmıştı. Sevdigi bütün insanlar hayatından çıkıp gitmişti. Oysaki çocukları olabilir, onlarla oynayabilir ve eksikliğini hissettiği şeyi onlarda bulabilirdi. Bütün bunları sadece Elionor'la yapabilirdi. Kadın ona her yaklaştığında, köşkün odalarında onu takip ettiğinde, ya da o sahte ve zoraki sesini duyduğunda bütün bu düşünceleri yıkılıyordu.

"Ne demek istiyorsun, evladım?" diye sordu rahip.

"Kral beni Elionor ile evlenmeye mecbur etti, peder, ama bana gözdesini beğenip beğenmediğimi hiç sormadı."

“Barones...”

“Barones’i hiç çekici bulmuyorum, peder. Vücudum onu reddediyor.”

“Sana iyi bir doktor önerebilirim...”

Arnau gülümsedi.

“Hayır peder, hayır, mesele o değil. Fiziksel olarak sağlıklıyım; sadece...”

“O halde evlilik vecibelerini yerine getirebilmeniz için çaba sarf etmelisiniz. Efendimizin beklentisi bu...”

Arnau Elionor’un rahibe anlattığı binlerce hikâyeyi düşünürken, bir taraftan da adamın vaazını dinledi. Kim bilir ne düşünüyorlardı?

“Bakın, peder” diye sözünü kesti, “ben vücudumu, arzulamadığım bir kadını arzulamaya zorlayamam.” Rahip tam sözünü kesecekti ki, Arnau bir işaretle ona engel oldu. “Karıma sadık kalacağıma yemin ettim ve öyle de yapıyorum: Kimse bunu inkâr edemez. Sık sık dua ediyorum ve Santa María’ya bağışta bulunuyorum. Bu kilisenin inşasına katkıda bulunarak vücudumun zayıflıklarını telafi etmiş olduğumu düşünüyorum.

Rahip ellerini ovuşturmayı bıraktı.

“Evlat...”

“Siz ne düşünüyorsunuz, peder?”

Peder o eksik teoloji bilgileri arasında Arnau’nun söylediklerine bir cevap arıyordu ama bulamadı. Sonunda Santa María’nın işçilerinin arasına katılarak, hızlı adımlarla oradan ayrıldı.

Arnau tek başına kaldığında yine Bakire Anası’nı ziyaret etti ve önünde diz çöktü.

“Sadece onu düşünüyorum, anne, neden onu Felip de Ponts’a vermeme izin verdiniz?”

Felip de Ponts ile evlendiğinden beri onu bir daha görmemişti. Adam öldüğünde dul kadına yaklaşılmaya çalışmış, ama

Mar onu görmeyi kabul etmemiştir. "belki de böylesi daha iyidir," diye düşünmüştü Arnau. Şimdi onu sevmeyen ve onun da sevmediği bir kadına sadakat yemini etmiş, birlikte mutlu olabileceği tek kadından da vazgeçmek zorunda kalmıştı.

"ŞARAPLI EKMEĞİ buldular mı?" diye sordu Arnau, yargıca. Blat Meydanı'ndaki sarayda karşılıklı oturdukları bir gün.

"Hayır," diye cevap verdi vali.

"Şehrin konsey üyeleriyle görüştüm" dedi Arnau "ve hepsi de benimle aynı fikirde. Bütün Yahudi cemaatinin bir yere kapatılmış olması, Barselona'nın ticari çıkarlarını ciddi bir şekilde etkileyebilir. Deniz mevsimi yeni başladı. Eğer limana gidersen, sandalların iş beklediğini görebilirsin. Yahudilerin siparişlerini taşıyorlar; şimdi o siparişleri ya karaya indirecekler ya da Yahudi tüccarları bekleyecekler. Sorun şu ki bütün yükler sadece Yahudilerin değil. Hristiyanların malları da var.

"Neden malları boşaltmıyorlar?"

"O zaman Hristiyanların mallarının nakliye ücreti yükselecek."

Vali çaresizce ellerini iki yana açtı.

"Yahudilerin mallarını birkaç sandala, Hristiyanlarınıkini de başka sandallara yükleyin," dedi vali, çözüm olarak.

Arnau hayır anlamında başını salladı.

"Bu olmaz. Her gemi aynı yere gitmiyor. Deniz mevsiminin kısa olduğunu sen de biliyorsun. Eğer gemiler demir almazsa bütün ticaret gecikir; bu da mal kıtlığına yol açar. Hepimiz para kaybederiz "Sen de dahil," diye düşündü Arnau. "Diğer taraftan, gemilerin Barselona limanında beklemeleri tehlikeli; bir fırtına çıkarsa eğer..."

"Peki önerin nedir?"

"Hepsini salın. Rahiplere verdiğiniz evlerini arama emrini geri çekin. Eşyalarını onlara iade edin...,"

"Yahudi cemaatine para cezası kesin."

"Halk suçluları istiyor, kralın oğlu da onları bulacağına söz verdi. Şarapla ekmeğe saygısızlık etmek..."

"Şarapla ekmeğe saygısızlık etmek," diye sözünü kesti Arnau, her suçtan daha kötü olabilir." Tartışmaya ne gerek vardı ki? Saygısızlık yapılan şaraplı ekmeğe ortaya çıksın çıkmasın, Yahudiler yargılanmış ve cezaya çarptırılmıştı. Yargıcın duyduğu şüphe birden kaşlarını çatmasına yol açtı. "Neden denemiyorsun? Eğer başarısak parayı ödeyecek olanlar Yahudiler, sadece onlar; aksi takdirde kötü bir ticari yıl geçirmiş olacağız ve bedelini hepimiz ödeyeceğiz."

ETRAFI İŞÇİLERLE ÇEVİRİLİ, gürültü ve toz toprak içinde Arnau, ana nefin dördüncü kubbesinin kilittasına taşına bakmak için başını kaldırdı. Büyük kilittasının iç kesiminde dizleri üzerine çökmüş Bakire Meryem, üzerinde kenarları sırmayla işli kırmızı pelerini, melek Cebrail'in ona hamile olduğunu müjdelediği sahne figüre edilmişti. Kırmızı ve mavi canlı renkler, özellikle de altın rengi Arnau'nun gözünü aldı. Güzel bir sahneydi. Vali Arnau'nun anlattıklarını enine boyuna düşündü ve kabul etti.

Yirmi beş bin şilin ve on beş suçlu! Yargıcın, Don Juan'ın danışmanları ile konuşup, ertesi gün Arnau'ya bildirdiği cevap bu olmuştur.

"On beş suçlu mu? Dört gözü dönmüş adamın zırvaları yüzünden on beş kişiyi idam etmek mi istiyorsunuz?"

Vali yumruğunu masaya indirdi.

"O dört gözü dönmüş adam dediğin, Katolik Kilise'nin inananları."

"Böyle olmadığını sen de biliyorsun," dedi Arnau.

İki adam birbirlerine baktılar.

"Suçlu yok!" dedi Arnau.

"Bu mümkün değil, Don..."

"Suçlu yok! Yirmi beş bin şilin bir servet ediyor."

Arnau yargıcın sarayından ayrıldı. Tam olarak nereye gideceğini bilmiyordu. Hasdai'ye ne diyecekti? Aralarından on beş kişinin ölmesi gerektiğini mi? Diğer taraftan da, bir sinagogun içinde aç, susuz bırakılan beş bin kişiyi aklından çıkaramıyordu.

"Bana ne zaman cevap vereceksin?" diye sordu yargıca.

"Prens ava çıktı."

"Ava çıktı!" Beş bin kişi onun emriyle bir yerde kapalı tutuluyordu, o ise avlanmaya gitmişti. Barselona'dan, Gerona ve Cervera Dükü olan Prens Juan'a ait topraklar arasındaki mesafe atla üç saatten fazla değildi ama Arnau bir cevap alabilmek için ertesi gün akşam vaktine kadar bekledi.

"Otuz beş bin şilin ve beş suçlu."

Yahudi başına bin şilin "Kim bilir, belki de bir adamın fiyatı budur," diye düşündü Arnau.

"Kırk bin ve suçlu yok."

"Hayır,"

"Krala giderim."

"Bildiğin gibi kral Kastilya savaşı ile oldukça meşgul, teğmeni olan oğluna bu konuda karşı gelmek istemeyecektir. Herhalde bu iş için onu seçmesinin bir sebebi vardır.

"Kırk beş bin ama suçlu yok."

"Hayır, Arnau olmaz..."

"Tekrar sor, bu teklifi götür, sana yalvarırım" dedi Arnau.

SİNAGOĞDAN GELEN KÖTÜ koku, daha oldukça uzaklardan Arnau'nun yüzüne çarptı. Yahudi mahallesinin sokakları daha da dolmuş, Yahudilerin eşyaları ve mobilyaları her taraf saçılmıştı. Evlerin içerisinden, duvarları ve yer döşemelerini yıkıp, İsa'nın vücudunu arayan rahiplerin çıkardığı sesler duyuluyordu. Arnau, Hasdai ile buluştuğunda huzurlu görünmek için oldukça çaba sarfetti. Bu sefer Hasdai'nin yanında iki haham ve cemaatten birçok insan vardı. Gözleri yanıyordu. İçeride birikmiş idrarın ortalığa yayılan keskinliğinden mi, yoksa vermesi gerekeni haber yüzünden miydi acaba?

Arnau bir süre, kulağında iniltiyle, ciğerlerindeki havayı yenilemeye çalışan o insanları inceledi; içerisi nasıl olmalıydı acaba? Herkes Yahudi mahallesinin sokaklarının sunduğu o manzaraya gözlerinin ucuyla bakıyordu.

"Suçlu istiyorlar," dedi birden Arnau, beş adam kendilerine geldiklerinde. "On beşle başladık. Beşe düştük ve umuyorum..."

"Daha fazla bekleyemeyiz, Arnau Estanyol," dedi iki hahamdan biri. "Bugün yaşlı bir adam öldü: Hastaydı, ama doktorlarımızın elinden hiçbir şey gelmedi, dudaklarını bile ıslatamadılar. Onları gömmemize bile izin vermiyorlar. Bunun ne demek olduğunu anlayabiliyor musun?" Arnau evet anlamında başını salladı. "Yarın çürümekte olan vücudunun kokusu, diğer kokulara eklenecek..."

"Sinagogda," diye sözünü kesti Hasdai, "hareket edemiyoruz; insanlar . . . tuvalet ihtiyaçlarını gidermek için ayağa bile kalkamıyorlar. Annelerin sütü artık bitti; hem yeni doğmuş bebeklere hem de diğer çocuklara susuzluklarını gidersinler diye

süt verdiler. Eğer biraz daha beklersek beş suçlu ölen insanların yanında çok az kalacak.”

“Ayrıca kırk beş bin de şilin,” diye ekledi Arnau.

“Hepimiz ölümle burun burunayken paranın ne önemi var.”

“Peki ne yapacağız ?” diye sordu Arnau.

“Israr et, Arnau” diye yalvardı Hasdai.

Prensın ulağına acele etmesi için on bin şilin verildi . . . ama belki de hiç yola çıkmamıştı. Arnau ertesi sabah yine çağrıldı. Üç suçlu.”

“Onlar insan!” diye bağırdı Arnau, valiyle yaptığı bu tartışmada.

“Onlar Yahudi, Arnau. Onlar sadece birer Yahudi. Krallığın malı olan kafirler. Sizin yaptıklarınız olmasa bugün hepsi ölmüş olurdu ve kral kutsal ekmeğe yapılan saygısızlığın üç suçluyla ödenmesini istiyor. Bunu halk da istiyor.

“Kral ne zamandır halkına kulak veriyor?” diye düşündü Arnau.

“Ayrıca,” dedi vali, “bu şekilde konsolosluğun sorunları da çözülmüş olacak.”

Yaşlı adamın cesedi, annelerin kuru göğüsleri, ağlayan çocuklar, inilti ve kötü koku: Bütün bunlar, Arnau’yu kabul etmeye zorladı. Vali de koltukta arkasına yaslandı.

“İki şart var,” dedi Arnau: “Birincisi suçluları kendileri seçecekler,” vali kabul etti. “İkincisi de bu anlaşma piskopos tarafından onaylanacak ve inananların öfkelerinin dineceği sözü verilecek.”

“Bunu zaten hallettim, Arnau. Yahudi mahallesinde yeni bir katliam görmek istediğimi mi sanıyorsun?”

ALAY YAHUDİ MAHALLESİNDEN yola çıktı. İçeride evlerin kapıları ve pencereleri kapalıydı ve sokaklar şimdi bomboştu. Cemaatin sessizliği, piskoposun etrafına toplanan, Akdeniz güneşinin ışınlarıyla altın gibi parlattığı, sayısız rahip ve kralın askerlerinden oluşan kalabalığın gürültüsüne meydan okuyor gibiydi.

Gürültü gökyüzünü tırmalıyordu. Yahudi mahallesinin kapılarında üç kişi belirdi. Halk ellerini yumruk yaparak havaya kaldırdı ve hakaretleri askerlerin kılıç sesleriyle karıştı. Elleri ve ayakları zincirli, üç kişi siyah giysili iki rahip sırasının önüne getirildiler. Rahiplerin başında Barselona piskoposu vardı. Alay yürümeye başladı. Askerlerin ve Dominiken tarikatındakilerin de orada olması, kalabalığın, yanlarında yürüyen bu üç suçluya taş atmalarını ve tükürmelerini engelleyemedi.

Arnau Santa María'da dua ediyordu. Haberi, kendisini Sinagogun kapıları önünde karşılayan Hasdai, hahamlar ve cemaatin önde gelenlerine, Yahudi mahallesine iletmmişti.

"Üç suçlu," demişti bakışlarını kaçırarak. "Sizler . . . kendiniz seçebilirsiniz."

Üçü de bir kelime bile etmemişti; sadece ibadethaneden yükselen iniltilerin düşüncelerini sarmasını beklemişler ve o arada Yahudi mahallesinin sokaklarına bakakalmışlardı. Arnau konuşmasını daha fazla uzatacak cesareti bulamamış, Yahudi mahallesini terk etmeden önce validen özür dilemişti. "Üç masum . . . çünkü sen de, ben de iyi biliyoruz ki İsa'nın vücuduna yapılan saygısızlık yalan."

Arnau kalabalığın bağırışlarını Mar Sokağı'ndan duymaya başladı. Uğultu Santa María'yı doldurdu; daha bitmemiş kapıların deliklerinden sızdı ve inşaat halindeki yapıyı ayakta tutan iskelelerin üzerine çıktı. Tıpkı bir duvar ustası gibi. Sonra da kubbelere kadar ilerledi. Üç masum! "acaba onları nasıl seçtiler? Hahamlar mı seçti, yoksa kendileri gönüllü mü oldular?" O anda Hasdai'nin Yahudi mahallesinin sokaklarına bakan gözlerini ha-

tırladı. Ne vardı o gözlerde? Kaderine boyun eğmişliğin ifadesi mi? Bir veda bakışı değil miydi o? Arnau titredi; dizlerinin bağı çözüldü ve ibadet sehпасına dayandı. Alay Santa María'ya yaklaşıyordu. Bağırışlar daha da yükseldi. Arnau ayağa kalktı ve Santa María'ya bakan çıkış kapısına doğru döndü. Alay kısa süre sonra oraya varacaktı. Kiliseden çıkmadı. Kalabalığın tehditleri gerçeğe dönüşene kadar orada kaldı.

Arnau kapıya doğru koştu. Haykırdığını kimse duymadı. Ağladığını kimse görmedi. Hakaret, taş ve tükürük yağmuru arasında ayaklarını sürüyerek yürüyen zincire vurulmuş Hasdai'yi gördüğünde dizlerinin üzerine çöktüğünü kimse görmedi. Hasdai, diz çökmüş, yerleri yumruklayan adamdan gözlerini ayırmadan Santa María'nın önünden geçti. Arnau onu görmedi ve yerler kana bulanana kadar yumruklamaya devam etti. O sırada biri karşısında diz çöküp ellerini yumuşak ellerinin arasına aldı.

"Babam onun yüzünden kendine zarar vermeni istemezdi," dedi Raquel, Arnau başını kaldırdığında.

"Onu . . . onu öldürecekler."

"Evet."

Arnau artık kadın olmuş o küçük kızın yüzüne baktı. Tam orada, o kilisenin altında yıllar önce sakladığı o kıza. Raquel ağlamıyordu ve her şeye rağmen, o Yahudi giysilerini ve göğsündeki sarı işareti gururla taşıyordu.

"Güçlü olmalıyız," dedi Arnau'nun hatırladığı o küçük kız.

"Neden, Raquel? Neden o?"

"Benim için. Jucef için. Benim ve Jucef'in çocukları, torunları için; dostları için. Barselona'nın bütün Yahudileri için. Artık yaşlandığını, yeterince yaşadığını söyledi."

Arnau, Raquel'in yardımıyla ayağa kalktı ve ona dayanarak dışarı çıktılar.

Onları canlı canlı yaktılar. Odun parçalarının üzerinde tah-

ta kütüklere bağlayıp, Hıristiyanların dinmek bilmeyen intikam naraları arasında ateşe verdiler. Alevler vücudunu sardığında, Hasdai bakışlarını gökyüzüne kaldırdı. İşte o zaman Raquel hıçkırıklara boğuldu. Arnau'ya sarıldı ve gözyaşlarını onun göğsüne sakladı; kalabalıktan biraz daha uzaktaydılar.

Hasdai'nin kızına sarılmış olan Arnau, gözlerini arkadaşının vücudundan alamıyordu. Sanki o vücut kanıyor gibiydi. Alevler kısa süre içinde her tarafını sardı. İnsanların bağırışlarını birden duymamaya başladı; sadece havada tehditkâr yumrukları görüyordu... Birden bir şey onu dürttü ve sağına baktı. Yaklaşık elli metre uzağında piskopos ve Engizisyon sorgucusu ve yanlarında da, kolunu uzatmış, Arnau'yu göstererek bir şeyler anlatan Elionor duruyordu.

“O, o Yahudi kadın kocamın sevgilisi. Onlara bir bakın. Bakın birbirlerine nasıl da sarılmışlar.”

O sırada, tam alevler artık gökyüzünü sardığı anda, Arnau göğsünde ağlayan Yahudi kıza daha da sıkı sarılmıştı. Gözlerini o korkunç manzaradan kaçırıldığında da Elionor'un bakışlarıyla karşılaştı. O derin nefret, kötülük ve intikam duygusunun ifadesi vardı gözlerinde. Hemen sonra da karısına eşlik eden bir kadının kahkahalarını duydu. Bu alaycı kahkahanın tınısı, Arnau'nun aklına daha çocukluğunda yazılmıştı: Margarida Puig'in kahkahasıydı bu.

Bu intikam Elionor'un, içinde yalnız olmadığı, uzun zamandır kurnazca ağlarını ördüğü bir intikamdı. Arnau ve Yahudi kız Raquel'e yapılan suçlama da, daha bu intikamın en başıydı.

Granollers, Sant Vicenç dels Horts ve Caldes de Montbui Baronu Arnau Estanyol'un kararları, diğer soylular arasında çıban başlarının çıkmasına sebep olmuştu. Soylular çiftçileri arasında isyan rüzgârlarının estiğini görüyordu. Birden fazla soylu, köle olarak doğan o baronun, topraklarında uygulanmasına izin vermediği o imtiyazları kendi topraklarında uygulamaya devam edince, tebaalarındaki toprak kölelerinin çıkardıkları isyanları büyük zorluklarla bastırmak zorunda kalmışlardı. Bu öfkeli soylular arasında, Francesca'nın süt analığını yaptığı, Navarcles Beyi'nin oğlu Jaume de Bellera ve Arnau'nun evini, servetini ve ferah yaşamını koparıp elinden aldığı ve bu yüzden dedesine, Grau'nun babasına ait olan Navarcles'deki eski evde oturmaya mecbur kalan Genís Puig de vardı. Bu ev, adamın hayatının büyük bir bölümünü geçirdiği Montcada Sokağı'ndaki köşkten çok farklıydı. İki adam bu talihsizliklerinden şikâyetçi olarak ve intikam planları yaparak saatler geçirdiler. Bu planlar, eğer kız kardeşi Margarida'nın mektupları yalan söylemiyorsa, meyvelerini vermek üzere olan planlardı...

ARNAU, TANIKLIK YAPAN denizciden durmasını rica ederek, Deniz Konsoloslugu'nda görülmekte olan davayı içeri girerek bölen mübaşire döndü.

"Bir subay ve birkaç Engizisyon askeri sizleri görmek istiyor," dedi mübaşir, kulağına eğilerek.

"Ne istiyorlarmış?" diye sordu Arnau. Mübaşir omuz silktili. "davanın sonuna kadar beklesinler," diye emretti ve denizciye dönerek tanıklığına devam etmesini söyledi.

Bir başka denizci seyir sırasında ölmüş ve geminin sahibi varislerine iki aylık ücretten fazla para ödemeyi kabul etmemişlerdi. Denizcinin dul karısı ise, kocasının yaptığı anlaşmanın birkaç aylık olmadığını ve kocası açık denizde öldüğü için, anlaştıkları ücretin yarısının kendisine verilmesini talep ediyordu.

"Devam edin," dedi Arnau, ölen adamın dul karısına ve üç çocuğuna bakarak.

"Hiçbir denizci birkaç ay için anlaşma yapmaz..."

Aniden mahkemenin kapıları şiddetle açıldı. Bir subay ve elleri silahlı altı Engizisyon askeri mübaşiri bir kenara iterek salona daldılar.

"Arnau Estanyol?" diye sordu subay doğrudan ona dönerek.

"Bu da ne demek oluyor?" diye bağırdı Arnau. "Ne cüretle davayı bölersiniz...?"

Subay Arnau'nun önüne dikilene kadar yürümeye devam etti.

"Deniz Konsolosu, Granollers Baronu Arnau Estanyol musun?"

"Bunu siz de çok iyi biliyorsunuz, subay," dedi Arnau, "ama ..."

"Kutsal Engizisyon Mahkemesi'nin emri ile sizi tutukluyorum. Benimle gelin."

Mahkemenin *missatgesi* konsoloslarını korumak için öne atıldı, ama Arnau onları durdurdu.

"Lütfen geri çekilin," diye Arnau Engizisyon askerine rica etti.

Adam bir anlık tereddüt etti. Konsolos ona kapının yanında beklemesini işaret etti. Sonunda asker tutuklusunu gözden çıkarmadan birkaç adım geri çekilerek, Arnau'nun ölmüş denizcinin ailesini görmesine izin verdi.

"Dul kadının ve oğullarının lehine karar veriyorum," dedi büyük bir sakinlikle. "Anlaştıkları ücretin yarısını alacaklar. Mahkemenin kararı budur."

Arnau eliyle masaya vurdu, ayağa kalktı ve Engizisyon askerinin karşısına dikildi.

"Şimdi gidebiliriz," dedi.

ARNAU ESTANYOL'UN TUTUKLANDIĞI haberi önce tüm Barselona'ya, oradan da soyluların, tüccarların ya da sıradan çiftçilerin ağzında, Katalonya'nın büyük bir bölümüne yayıldı.

Birkaç gün sonra, krallığın kuzeyindeki küçük bir kasabada bulunan ve o anda bir grup vatandaşa korku saçan bir Engizisyon sorgucusu, bu haberi yine bir Engizisyon askerinden duydu.

Joan askere baktı.

"Sanırım söylenenler doğru," dedi asker.

Engizisyon sorgucusu halka döndü. Onlara ne diyordu? Arnau tutuklanmış mıydı?

Askere tekrar baktı ve adam onaylarcasına başını salladı.

Arnau mu?

Halk huzursuzlanmaya başladı. Joan devam etmeye çalıştı ama kelimeler bir türlü ağzından çıkmıyordu. Tekrar askere döndü ve dudaklarında bir gülümseme fark etti.

"Devam etmiyor musunuz , Peder Joan?" diye atıldı asker. "Günahkarlar sizi bekliyor"

Joan beraberindekilere döndü.

"Barselona'ya gidiyoruz."

Barselona'ya dönerken Joan, Granollers Baronu'nun topraklarının çok yakınından geçti. Eğer yolundan biraz sapsaydı, Montbui Derebeyi'nin ve Arnau'nun buyruğunda olan şövalyelerin nasıl da Arnau'nun ortadan kaldırdığı o kötü kanunları çiftçilere tekrar uyguladıklarını, herkese nasıl da dehşet saçtıklarını görebilirdi. "Arnau'yu ihbar edenin, baronesin kendisi olduğu söyleniyor," dedi biri.

Ama Joan Arnau'nun topraklarından geçmedi. Barselona'ya dönüş yoluna çıktığından beri yanındaki kimseye dönüp bakmamış, onlarla konuşmamıştı ama onların konuştuklarını duymamak için kulaklarını da kapatamıyordu.

"Söylediklerine göre kafir olduğu için tutuklamışlar," dedi askerlerden biri, Joan'ın duyabileceği kadar yüksek sesle konuşarak.

"Bir Engizisyon sorgucusunun kardeşi mi?" dedi bir diğeri bağırarak.

"Nicolau Eimeric içindeki her şeyi itiraf etmesini sağlayacaktır," dedi bir diğeri.

Joan, Nicolau Eimeric'i hatırladı. Kaç kere bir Engizisyon sorgucusu olarak elde ettiği başarıdan dolayı onu tebrik etmişti?

"Kafirlikle mücadele etmek gerekli, peder Joan . . . insanların iyi görünüşlerinin altında sakladıkları günahlarını ortaya çıkarmak gerek; yatak odalarında, çocuklarında, eşlerinde, bu günahlar her yerde aranmalı."

O da bunu yapmıştı. "İtiraf etmelerini sağlamak için onlara işkence yapılmasında hiç tereddüt edilmemeli," o da durmadan bunu yapmıştı. Kendisini kafir olarak itiraf etmesini sağlamak için Arnau'ya ne ceza uygulardı?

Joan adımlarını hızlandırdı. Kirli siyah giysisinin etekleri ayaklarına takılıyordu.

“ONUN YÜZÜNDEN BU durumda olduğumu düşünüyorum,” dedi Genís Puig, odada öfkeyle bir o tarafa bir bu tarafa yürürken. “Benim ki, bir zamanlar ...”

“Bir zamanlar para, kadın ve gücün vardı,” diye sözünü kes-ti baron.

Genís Puig barona hiç kulak asmadı.

Annem babam ve kardeşim sıradan çiftçiler gibi öldüler. Aç, hastalıklı ve ben...”

“Ve sen krala verecek bir ordusu bile olmayan sıradan bir şövalyesin,” dedi baron. Yine onun cümlesini tamamlayarak.

Genís Puig Llorenç de Bellera’nın oğlu Jaume’nin önünde durdu.

“Bunlar sana gülünç mü geliyor?”

Jaume de Bellera Navarcles şatosunda öfkeyle yürüyen Genís’i seyrettiği koltuktan hiç kalkmadı.

“Evet,” diye cevap verdi birkaç saniye sonra. “Hem de çok gülünç. Senin Arnau Estanyol’dan nefret etme sebeplerin, benimkilerin yanında gülünç kalıyor.”

Jaume de Bellera bakışlarını Genís’e çevirdi.

“Öyle dönüp dolaşmayı keser misin?”

“Askerin ne zaman gelecek?” diye sordu Genís, yürümesine ara vermeden.

İkisi de Margarida Puig’in, gönderdiği bir mektupta ima ettiği haberlerin onayını bekliyorlardı. Genís Puig, Navarcles’den, bir zamanlar Puiglerin yaşadığı evde saatlerce tek başına vakit geçiren Elionor’un güvenini kazanması için kız kardeşini ikna etmişti. Bu hiç de zor olmamıştı: Elionor kendisi gibi kocasından nefret eden birine güvenmeye ihtiyaç duyuyordu. Baronun Deniz Konsolosluğu’ndan çıkıp Yahudi mahallesine gittiğini Elionor’a haber veren de yine Margarida olmuştu. Arnau ile Raquel’in zina hikâyesini uyduran da. Şimdi Arnau Estanyol’un

Yahudi bir kadınla ilişki kurma suçundan tutuklanması, Jaume de Bellera ve Genís Puig'in planlarını uygulamaya başlamaları için bütün engellerin ortadan kalkması anlamına geliyordu.

"Engizisyon Arnau Estanyol'u tutuklamış," diye onayladı asker içeri girer girmez.

"O halde Margarida hak..." diye atıldı Genís.

"Sus," diye emretti Jaume de Bellera oturduğu yerden. "Devam et."

"Konsolosluğun mahkemesinde dava görürken, üç gün önce tutuklanmış."

"Ne ile suçlanıyor?" diye sordu baron.

"O pek belli değil; bazıları kafirlik yüzünden, diğerleri de Yahudi yandaşı olduğu ve Yahudi bir kadınla ilişkiye girdiği için tutuklandığını söylüyorlar. Henüz onu yargılamadılar; piskoposluk sarayının zindanına kapatılmış. Şehrin yarısı lehine, yarısı aleyhine konuşuyor, ama sarraf dükkânının önünde ona emanet ettikleri parayı geri almaya çalışan birçok insan gördüm. İnsanlar paralarını kurtarabilmek için birbirleriyle kavga ediyorlar.

"Peki paralarını geri alabiliyorlar mı?" diye sordu Genís.

"Şimdilik evet ama herkes Arnau Estanyol'un paraları olmayan insanlara borç verdiğini ve o paraları geri alamayacağını biliyor... Bu yüzden insanlar kavga ediyor: Sarrafın bütün bunlara bir çözüm bulabileceğinden şüpheliler. Büyük bir karmaşa hakim.

Jaume de Bellera ve Genís Puig birbirlerine baktılar.

"Çöküş başlıyor," dedi şövalye.

"Beni en ziren o orospuyu ara," diye emretti baron, askerine "ve getirip şatonun zindanlarına kapat!"

Genís Puig de, Jaume de Bellera'ya katıldı ve askere eliyle acele etmesini işaret etti.

"O lanetli süt bana göre değildi," dediğini duymuştu Genís

birçok kez. "Oğlu içindi, Arnau Estanyol için. Şimdi o paranın ve kralın ödülünün keyfini çıkarırken, ben de annesinin bana sü-tüyle geçirdiği kötülüğün acısını çekiyorum."

Sara has'ası olan Jaume de Bellera, durumunun Kilise tara-fından şeytanın kötülüğü olarak değerlendirilmemesi için pis-kopos ile konuşmak zorunda kalmıştı. Ama Engizisyon mahke-mesi Francesca'nın içinde şeytan olduğu konusunda hiç şüphe duymayacaktı.

"ABİMİ GÖRMEK İSTİYORUM," dedi Joan, piskoposun sarayı-na varır varmaz, Nicolau Eimeric'e.

Engizisyon mahkemesi başkanı gözlerini kıstı.

"Suçunu itiraf edip pişman olmasını sağlamalısın."

"Ne ile suçlanıyor?"

Nicolau Eimeric, Joan'ı kabul ettiği masanın arkasında öf-kelendi.

"Neyle suçlandığını sana söylememi mi bekliyorsun? Sen iyi bir Engizisyon sorgucususun. Yoksa ağabeyine bu işten kur-tulması için yardım etmek mi istiyorsun?" Joan başını öne eğdi. "Sana sadece durumun çok ciddi olduğunu söyleyebilirim. Arnau'nun suçunu itiraf etmesini sağlamak kaydıyla, ne zaman istersen onu ziyaret etmene izin vereceğim."

On kırbaç! On beş, yirmi beş . . . son yıllarda o emri kaç kere tekrarlamıştı? "Suçunu itiraf edene kârlar!" diye emrederdi ya-nındaki askere. Şimdi ise . . . şimdi kendi ağabeyinin itiraf etme-sini sağlamasını istiyorlardı ondan. Bunu nasıl başaracaktı? Joan cevap vermek istedi ama sadece elini kaldırmakla yetindi.

"Bu senin görevin," dedi Eimeric.

"O benim ağabeyim. Sahip olduğum tek insan."

"Kilise de senin. Bizler de, senin Hıristiyan kardeşleriniz."

Mahkeme hakimi birkaç saniye bekledi. "Peder Joan, bekledim çünkü geleceğini biliyordum. Eğer bu sorumluluğu üstlenmezsen, şahsen benim üstlenmem gerekecek."

PİSKOPOSLUK SARAYININ ZİNDANLARINDAN gelen koku, Joan'ın yüzünü tokatladı. Arnau'ya ulaşacağı uzun dehlizde yürürken, duvarlardan sızan suların ve ortalıkta koşan sıçanların seslerini duydu. Sıçanlardan birinin ayak topuklarına sürünerek geçtiğini hissetti. Tüyleri diken diken oldu. Tıpkı Nicolau Eimeric'in tehdidi karşısında olduğu gibi: "...şahsen benim üstlenmem gerekecek." Acaba Arnau'nun yaptığı yanlış neydi? Kendi kardeşinin, Engizisyona ağabeyi ile ilgili bazı sözler verdiğini ona nasıl söyleyecekti?

Zindan bekçisi kapıyı açtı ve karşısına kötü kokulu büyük, karanlık bir oda çıktı. İçeride bazı gölgeler hareket etti. Bu gölgeleri duvarlara bağlayan zincirlerin çıkardığı sesler, Dominiken rahibin kulaklarını tırmaladı. O sefillik karşısında rahibin midesi altüst oldu ve safra suyunun ağzına kadar geldiğini hissetti. "Orada" dedi nöbetçi, bir köşede kıvrılmış gölgeyi göstererek. Cevap beklemeden zindandan çıktı. Arkasından kapanan kapının gürültüsü Joan'ı ürküttü. Kapıdan girdikten sonra alacakaranlıkta ayakta kalakaldı; duvarın üst kısmındaki demirli tek pencereden, güneşin zayıf ışıkları içeri süzülüyordu. Nöbetçinin zindandan çıkışıyla zincir sesleri yükselmeye başladı; bir düzine gölge hareket etti. Mahkûmlardan çıkan iniltiler zindanı kaplamaya başlayınca, Joan onların ya nöbetçinin kendilerini almaya gelmediğini anlayıp rahatladıklarını, ya da aynı sebepten dolayı üzüldüklerini düşündü. Gölgelerden birine, nöbetçinin işaret ettiğini sandığı gölgeye yaklaştı ama yere eğildiğinde yaşlı bir kadının dişsiz, yara bere içinde yüzüyle karşılaştı.

Arkaya doğru düştü. Yaşlı kadın birkaç saniye ona baktı ve sonra bu sefilliğini karanlıkta gizledi.

“Arnau?” diye seslendi Joan düştüğü yerden. Sonra daha yüksek sesle seslendi.

“Joan?”

Sesin geldiği yöne doğru hızlı adımlarla ilerledi. Bu sefer başka bir gölgenin önüne eğildi, ağabeyinin başını iki elinin arasına alıp, göğsüne bastırdı.

“Kutsal Bakire! Ne...? sana ne yaptılar böyle? Nasılsın?” Joan elleriyle Arnau’nun tüm yüzüne dokundu; kaskatı saçlarını ve dışarı çıkmış elmacık kemiklerini okşadı. “Sana yemek vermiyorlar mı?”

“Evet veriyorlar,” dedi Arnau, “kuru ekmek ve su.”

Joan Arnau’nun prangalarına dokunup, elini çekti

“Benim için bir şeyler yapabilecek misin?” diye sözünü kesti Aran. Joan sustu. “Sen de onlardan birisin. Bana hep mahkeme başkanının seni çok başarılı bulduğunu anlatırdın, bu dayanılmaz bir şey Joan. Kaç gündür buradayım bilmiyorum. Senin gelmeni bekliyordum...”

“Duyar duymaz geldim.”

“Mahkeme başkanı ile görüştün mü?”

“Evet,” içerisi karanlık olmasına rağmen, Joan yine de bu cevaptan sonra bakışlarını Arnau’dan kaçırdı.

İki kardeş sessiz kaldılar.

“Peki ne dedi?” diye sordu Arnau.

“Senin suçun ne, Arnau?” Arnau Joan’ın kolunu sıktı.

“Böyle bir şeyi nasıl...?” “Bilmek zorundayım, Arnau. Sana yardım edebilmek için ne ile suçlandığını bilmek zorundayım. Nicolau’yu ikna edebilmek için bunu biliyorum.”

“Bunu Elionor’a sor,” Arnau birden masum bir insanın vücudunu yakan alevler içinden karısının kendisine işaret ettiği sahneyi hatırladı. “Hasdai öldü,” dedi.

"Elionor mu?"

"Buna şaşırdın mı?"

Joan dengesini kaybetti ve Arnau'ya dayandı.

"Neyin var, Joan?" diye sordu ağabeyi, düşmemesi için onu tutarak.

"Burası . . . seni böyle görmek . . . başım dönüyor."

"Çık buradan," dedi Arnau. "beni burada teselli etmektense, dışarıda daha faydalı olabilirsin."

Joan ayağa kalktı. Dizleri titriyordu.

"Evet. Sanırım haklısın."

Nöbetçiyi çağırdı ve zindandan çıktı. Şişko nöbetçinin arkasından bütün dehliz boyunca yürüdü. Yanında birkaç demir para vardı.

"Al," dedi adama. Adam paralara bakakaldı. "Eğer ağabeyime iyi davranırsan yarın daha fazlasını veririm," tek cevap önünden geçen farelerin sesi oldu. "Beni duydun mu?" diye ısrarla sordu. Tünel boyunca farelerin sesini de bastıran bir ho-murtu duyuldu sadece.

PARAYA İHTİYACI VARDI. Joan piskoposun sarayından çıkar çıkmaz Arnau'nun sarraf dükkânına doğru yürüdü. Orada, Canvis Vells ile Canvis Nous sokaklarının kesiştiği yerde toplanmış olan kalabalığı gördü. Joan geriledi.

"İşte kardeşi orada!" diye bağırdı biri.

Birçok kişi Joan'ın üzerine koşmaya başladı. Rahip kaçmaya çalıştı ama insanların ondan bir adım geride durduğunu görünce o da durdu. Dominiken bir rahibe nasıl saldıracaklardı ki? Olduğu yerde dikleşti ve yürümeye devam etti.

"Kardeşin nerelerde, rahip?" diye sordu aralarından biri, Joan yanından geçerken.

Joan boyundan uzun adamın önüne dikildi.

"Benim adım Peder Joan, Kutsal Kilise'nin Engizisyon sorgucusuyum" dedi yüksek sesle. "Bana sayın sorgucu diye hitap etmelisin."

Joan adamın gözlerine baktı. "Peki senin günahların ne?" diye sordu sessizce. Adam bir adım geri gitti. Joan sarraf dükkânına doğru yürümeye devam etti. İnsanlar o yürüdükçe yolundan çekiliyorlardı.

"Ben Peder Joan, Kutsal Kilise'nin sorgucusuyum!" diye tekrar etti bağırarak, işyerinin kapalı kapılarının önüne gelince.

Arnau'nun üç görevlisi onu içeri aldılar. İçerisi altüsttü; kayıt defterleri kırmızı örtünün üzerine saçılmıştı. Arnau burayı görse...

"Paraya ihtiyacım var," dedi görevlilere.

Üç görevli birbirlerine baktılar.

"Biz de öyle," dedi en büyükleri Remigi, Guillem'in yerine gelen.

"Ne demek istiyorsun?"

"Bir kuruş bile yok, Peder Joan," Remigi masaya yaklaşp birkaç kutuyu ters çevirdi. "Bir kuruş bile."

"Ağabeyimin parası yok mu?"

"Nakit parası yok. Bütün bu insanlar dışarıda ne bekliyor sanıyorsunuz. Paralarını istiyorlar. Günlerdir başımızdan gitmiyorlar. Arnau hâlâ çok zengin," diye Joan'ı sakinleştirmek istedi, "ama bütün parası ile ya yatırım yaptı, ya ödünç verdi, ya da sipariş. Paraların hepsi dışarıda..."

"Ödünç paraların geri ödenmesini talep edemez misiniz?"

"Arnau'ya en çok borcu olan kral ve biliyorsunuz ki majestelerinin kasası..."

"Arnau'ya başka borcu olan yok mu?"

"Evet. Ona borcu olan çok kişi var ama onların vadesi henüz

gelmemiş. Üstelik borç alanlar...; biliyorsunuz Arnau mütevazı insanlara çok para ödünç verirdi. İade edemeyecekleri kadar. Buna rağmen Arnau'nun durumunu öğrenince birçoğu gelip, ellerindeki o azıcık parayı vererek borçlarının bir kısmını kapat-
tılar. Yine de emanet bırakılan paraları geri ödememiz mümkün değil."

Joan kapıya döndü ve dışarıdakileri işaret etti. "Ya onlar? Onların neden paralarını isteme hakkı var?"

"Aslında hakları yok. Herkes parasını Arnau işletsin diye ona emanet etti ama para korkaktır ve Engizisyon..."

Joan adama üzerindeki rahip kıyafetini dikkate almadan konuşmasını söyledi. Zindan bekçisinin homurtusu yine kulaklarında yankılandı.

"Paraya ihtiyacım var," diye yüksek sesle düşündü.

"Size para olmadığını söyledim" dedi Remigi.

"Ama benim ihtiyacım var," diye tekrarladı Joan, "Arnau'nun ihtiyacı var."

"Arnau'nun paraya ihtiyacı var ve her şeyden çok..." Joan tekrar kapıya doğru baktı, "...huzura ihtiyacı var. Bu skandal onun için büyük bir tehlike. İnsanlar iflas ettiğini düşünecek ve o zaman onunla hiç ilgilenmeyecekler . . . oysa bizim desteğe ihtiyacımız var."

"Bu insanları sakinleştirmek için bir şey yapamaz mıyız? Bir şeyler satamaz mıyız?"

"Birkaç siparişten vazgeçebiliriz. Para emanet edenleri siparişlere göre gruplara ayırabiliriz," diye cevap verdi Remigi, "ama izinsiz.."

"Benim iznim yeterli olmaz mı?"

Görevli Joan'a baktı.

"Bu çok önemli, Remigi."

"Aslında olabilir," dedi görevli birkaç saniye sonra. "Sadece

işlerin gidişatını biraz değiştirmiş oluruz . . . ama bana yazılı yetki belgesi vermeniz gerekecek.”

Joan Remigi'nin hazırladığı belgeyi imzaladı.

“Yarın sabah erkenden nakit para bul,” dedi adama, “nakit paraya ihtiyacımız var,” dedi tekrar görevlinin bakışları karşısında; “gerekirse değerinin altında bir şeyler sat ama o parayı bul.”

Joan sarraf dükkânından çıkar çıkmaz, Remigi siparişleri gruplara ayırdı. Aynı gün Barselona Limanı'ndan demir alan son gemi, Arnau'nun Akdeniz'de birlikte çalıştığı kişilere bazı emirler taşıyordu. Remigi çok hızlı hareket etti. Ertesi gün Arnau'nun borçlu olduğu kişiler bu yeni işten kazanç sağlayıp sakinleşeceklerdi.

Bir haftadır ilk kez Arnau soğuk su içti ve kuru ekmek dışın-
da bir şeyler yedi. Zindan bekçisi ayaklarıyla onu bir kenara
iterek, yere kova kova su döktü. "Su dışkıdan daha iyidir," diye
düşündü Arnau. Birkaç saniye boyunca sadece yere çarpan su
sesi ve şişko nöbetçinin hırıltılı nefesi duyuldu; ölüme teslim ol-
muş ve yüzünü sürekli bezler arasında saklayan yaşlı kadın bile
bakışlarını Arnau'ya çevirmişti.

"Kovayı bırak" dedi *bastaix*, nöbetçi uzaklaşırken.

Arnau adamın sadece ona baktıkları için mahkûmlara nasıl
da kötü davrandığını görmüştü. Nöbetçi Arnau'ya kova ile tam
vıracaktı ki kendine hakim oldu; o zaman tükürdü ve kovayı
yere fırlattı. Dışarı çıkmadan önce bir gölgeyi de tekmelemeyi
ihmal etmedi.

Toprak suyu çektikten sonra Arnau tekrar yerine oturdu.
Dışarıda bir kilise çanı duyuldu. Pencereden süzülen zayıf gü-
neş ışınları ve kilisenin çan sesi dünya ile olan tek bağlantısıy-
dı. Arnau başını kaldırdı ve çan sesini dinledi. Santa María ise
apaydınlıktı, ama henüz çanları yoktu; taşlara vuran murç sesle-
ri, tahtaya vuran çekiç sesleri ve işçilerin bağırışları kiliseden ol-
dukça uzaktan bile duyulabiliyordu. O seslerden birinin yankısı
zindana kadar vurduğunda, Tanrım! Işık ve o sesler Arnau'yu
sarıp sarmalıyor, onu denizlerin Bakire Anası için çalışanların
yanına taşıyordu. Arnau sırtında Santa María'ya taşıdığı ilk ta-
şın ağırlığını hissetti. Ne kadar çok zaman geçmişti. Her şey ne
kadar da değişmişti! O zamanlar o bir çocuktı ve Bakire Ana'da
hiç tanımadığı annesini bulmuştu...

En azından Raquel'i o korkunç kaderden kurtarmayı başarmıştı.
Elionor ile Margarida Puig'i onları işaret ederken gördü-

günde, Arnau, Raquel ve ailesinin Yahudi mahallesinden kaçmasını sağlamıştı. O bile nerede olduklarını bilmiyordu...

"Mar'ı ziyaret etmeni istiyorum," dedi Joan'a, ikinci ziyaretinde.

Rahip Arnau'dan iki adım geride kalakaldı.

"Beni duydun mu, Joan?" Arnau biraz yaklaşmak için ayağa kalktı ama zincirler ayaklarından çekti. Joan hâlâ orada öyle duruyordu. "Joan, beni duydun mu?"

"Evet . . . evet . . . seni duydum." Joan Arnau'ya onu kucaklamak için yaklaştı. "Ama..." diye tekrar söze başladı.

"Onu görmem gerek, Joan," Arnau rahibin omuzlarını tutarak kendisine sarılmasını engelledi ve yavaşça rahibi sarstı. "Onunla konuşmadan ölmek istemiyorum..."

"Tanrı aşkına! Böyle şeyler..."

"Evet, Joan burada her an, bir düzine sefilin gözleri önünde ölebilirim. Mar'ı görmeden ölmek istemiyorum. Bu . . ."

"Peki ona ne söylemek istiyorsun? Bu kadar önemli ne olabilir?"

"Beni affetmesini, Joan, beni affetmesini . . . ve onu sevdiğimi." Joan ağabeyinin ellerinden kurtulmaya çalıştı ama, Arnau ona engel oldu. "Sen beni tanıyorsun, sen Tanrı'nın adamlarından sın. O kız dışında kimseye zarar vermediğimi biliyorsun."

Joan Arnau'nun elinden kurtulmayı başardı ve ağabeyinin önünde dizlerinin üzerine düştü. "O senin hatan...!" diye söze başladı.

"Sadece sen varsın, Joan," diye Arnau sözünü kesti. O da diz çökerek, "bana yardım etmelisin. Bana hiç yüz çevirmedi. Şimdi çeviremezsin. Sahip olduğum tek kişisin!"

Joan cevap vermedi.

"Peki ya kocası?" diye sormak aklına geldi; "izin vermeye-bilir..."

"Kocası öldü," diye cevap verdi Arnau. "Verdiğim ödünç parayı ödemediğini gördüğümde öğrendim. Kralın yanında savaşırken, Calatayud savunmasında ölmüş."

"Ama..." diye tekrar denedi Joan.

"Joan . . . ben karıma bir yemin ile bağlıyım. O yaşadığı sürece Mar ile birleşmem mümkün değil. Ama Mar'ı görmek istiyorum. Beraber olamasak da, ona karşı hissettiklerimi anlatmak istiyorum..." Arnau rahatladı. Kardeşinden yapmasını istediği bir iyilik daha vardı. "Sarraf dükkânına uğra. İşlerin nasıl gittiğini bilmek istiyorum."

Joan içini çekti. Daha o sabah sarraf dükkânına uğradığında Remigi kendisine bir kese para vermişti.

"Pek iyi bir iş olmadı," demişti Remigi.

Zaten yolunda giden bir şey yoktu. Arnau'ya kızı bulacağına dair söz verdikten sonra zindandan çıkarken, kapıda duran bekçinin eline yine para tutuşturdu.

"Benden bir kova istedi."

Arnau'nun ihtiyacını karşılamak için istediği bu kova için ne kadar para gerekecekti? Joan adama bir demir para daha verdi.

"Bu kovanın hep tertemiz olmasını istiyorum," bekçi paraları cebine indirdi ve dehlizde kayboldu." "İçeride ölü bir mahkûm var," diye ekledi Joan.

Bekçi omuz silkmekle yetindi.

PİSKOPOSLUK SARAYINDAN DIŞARI çıkmadı bile. Zindandan ayrılır ayrılmaz, Nicolau Eimeric'in yanına gitti. Oraları çok

iyi biliyordu. Sorumluluklarıyla gurur duyarken gençliğinde kaç kere geçmişti oralardan? Şimdi bu dehlizlerde başka gençler dolaşıyordu, şaşırmış bir halde onu izlemek için bir yerlere saklanmayan, yakışıklı rahipler

“İtiraf etti mi?”

Ona Mar’ı arayacağına söz vermişti.

“İtiraf etti mi?” diye sordu, mahkeme başkanı.

Joan bütün gece o konuşmaya hazırlanmak için gözünü kırpmamıştı. Ama hazırladığı sözlerden hiçbiri o an aklına gelmiyordu.

“İtiraf etti diyelim, peki ya cezası...?”

“Durumun çok ciddi olduğunu söyledim.”

“Ağabeyim çok zengin biri.”

Joan, Nicolau Eimeric’in gözlerinin içine baktı.

“Sen bir Engizisyon sorgucusu, Kutsal Kilise’nin mahkemesini satın almayı mı ima ediyorsun?”

“Sıradan cezalar olarak para cezaları kabul ediliyor. Eğer Arnau’ya bir para cezası verilirse eminim ki...”

“Bunun suçun ağırlığına bağlı olduğunu biliyorsun. Hakında yapılan ihbar...”

“Elionor onu hiçbir sebepten dolayı ihbar edemez,” diye sözünü kesti Joan.

Mahkeme başkanı sandalyesinden kalktı ve ellerini masaya dayayarak Joan’ın gözlerine baktı.

“O halde,” dedi yüksek sesle, “ikiniz de ihbarı yapanın kralın gözdesi olduğunu biliyorsunuz. Kendi karısı, kralın gözdesi! Eğer ağabeyinin saklayacak bir şeyi olmasaydı, bunu Elionor’un yaptığını nasıl düşünebilirdiniz? Neden rakip bir tüccar, bir hizmetçi ya da bir komşu değil de o? Deniz Konsolosu olarak Arnau kaç kişiyi cezaya çarptırdı? Neden onlardan biri olmasın

ki? Cevap ver, Peder Joan, neden barones? Ağabeyin onun ihbar ettiğini bildiğine göre, ne günahlar gizliyor?" Joan oturduğu yerde küçüldü. Kaç kere o da aynı yola başvurmuştu? Kaç kere bir sarığın söylediği sözleri yakalayıp...? Arnau onu ihbar edenin Elionor olduğunu nasıl biliyordu? Acaba gerçekten...?

"İhbar edenin Elionor olduğunu Arnau söylemedi?" diye yalan söyledi Joan. "Ben öğrendim."

Nicolau Eimeric ellerini gökyüzüne kaldırdı.

"Sen mi öğrendin? Peki nasıl öğrendin, Peder Joan?"

"Ondan nefret ediyor... Hayır...!" diye sözlerini düzeltmeye çalıştı ama Nicolau Eimeric sorularıyla üzerine atlamıştı bile.

"Peki neden?" diye bağırdı mahkeme başkanı. "Peki kralın gözdesi neden karısından nefret ediyor? İyi, Tanrı korkusu olan Hristiyan bir kadın, neden kocasından nefret eder ki? Kocasını o kadında bu kadar büyük bir nefret uyandıracak kadar ona ne yapmış olabilir? Kadınlar, erkeklere hizmet etmek için doğarlar; dünyevi ve ilahî bir kuraldır. Erkekler karılarını döverler ama onlar bu yüzden kocalarından nefret etmezler; erkekler kadınlarını bir yere kapatırlar ama yine onlardan nefret etmezler; kadınlar kocaları için çalışırlar, kocaları istedikleri zaman onlarla sevişirler, onlara bakmak ve emirlerine itaat etmek zorundadırlar ama bunlardan hiçbirisi onlardan nefret etmelerine sebep olmaz. Neler biliyorsun, Peder Joan?"

Joan dişlerini sıktı. Daha fazla konuşmamalıydı. Kendisini yenilmiş hissediyordu. "Sen bir Engizisyon sorgucususun, senden bildiklerini anlatmanı istiyorum," diye bağırdı Nicolau."

Joan yine cevap vermedi. "Günaha çanak tutamazsın, işleyenden çok ona çanak tutan günahkârdır."

İrili ufaklı birçok kasabanın meydanında ve orada toplanan halkın karşısında yaptığı öfkeli konuşmalar Joan'ın gözünün önünden geçti.

"Peder Joan," Nicolau Eimeric yavaş yavaş kelimeleri tükürmeye başladı, "bu itirafı yarın bekliyorum. Seni de yargılamaya karar vermemem için dua et. Ah, Peder Joan!" diye seslendi mahkeme başkanı Joan giderken, üzerini değiştirmeyi de unutma, bazı şikayetler duydum..."

Nicolau, Joan'ın giysisini işaret etti. Joan dışarı çıktığında üstüne başına bakarken, mahkeme başkanının odasının önünde bekleyen iki şövalyeyle karşılaştı. Onlarla beraber üç silahlı adam, iki zincire vurulmuş kadına nöbetçilik yapıyorlardı. Biri yaşlı biri daha genç ve yüzü ...

"Hâlâ burada mısın, Peder Joan?" diye sordu şövalyeleri karşılamak için odasından çıkan Nicolau Eimeric.

Joan daha fazla oyalanmadı ve hızlı adımlarla orayı terk etti.

JAUME DE BELLERA VE Genís Puig, Nicolau Eimeric'in odasına girdiler; Francesca ve Aledis, mahkeme başkanının onlara fırlattığı bir bakıştan sonra kapının önünde beklemeye devam etiler.

"Öğrendik ki" diye söze başladı Jaume de Bellera, kendini takdim edip bir sandalye ye oturduktan sonra. "Arnau Estanyol'u tutuklamışsınız."

Genís Puig ise sürekli parmaklarını hareket ettiriyordu.

"Evet," diye sert bir cevap verdi Nicolau, "bunu artık herkes biliyor."

"Ne ile suçlanıyor?" diye atladı Genís Puig ve hemen arkasından yanındaki baron ona azarlar gibi baktı. "konuşma, sen mahkeme başkanı sana bir şey sormazsa sakın bir şey söyleme," diye tembih etmişti birçok kez.

Nicolau, Genís'e döndü.

"Bunun bir sır olduğunu bilmiyor musunuz?"

"Rica ederim, şövalye Puig'i affediniz," diye araya girdi Jaume de Bellera, "ama konuya bu kadar duyarlı olmamızın bir sebebi var. Arnau Estanyol hakkında bir ihbar yapıldığını duyduk ve bu ihbarı desteklemek istiyoruz."

Mahkeme başkanı oturduğu koltukta dikildi. Kralın gözdesi, karısıyla tartışırken Santa María'da Arnau'nun lanet okuduğunu duyan üç rahip ve şimdi bir soylu ile bir şövalye. Bunlardan daha güvenilir tanık olabilir miydi? Onları şikayetlerine devam etmeye davet etti.

Jaume de Bellera, Genís Puig'e bakarak gözlerini kıstı ve o uzun süre üzerinde çalıştığı konuşmasına başladı.

"Arnau Estanyol'un, insan görüntüsünde bir şeytan olduğunu düşünüyoruz." Nicolau hareket bile etmedi. "O adam bir katilin ve bir cadının oğludur. Babası Bernat Estanyol, Bellera Ailesi'nin şatosunda bir çocuğu öldürmüştü. Sonra da kimseye kötülük etmesin diye babamın bir yerde kapalı tuttuğu oğlunu da alıp kaçmış. Kıtık zamanı Blat Meydanı'ndaki isyanı çıkaran da Bernat Estanyol olmuş. Hatırlıyor musunuz? O meydanda idam edilmişti..."

"Oğlu da cesedini yakmıştı," diye araya girdi Genís Puig.

Nicolau şaşkınlıkla baktı. Jaume de Bellera araya giren adama yine azarlar gibi baktı.,

"Cesedi mi yaktı?" diye sordu Nicolau.

"Evet, kendi gözlerimle gördüm," diye yalan söyledi Genís Puig, annesinin sözlerini hatırlayarak.

"Onu ihbar ettiniz mi?"

"Ben...", Jaume de Bellera müdahale edecekken, Nicolau ona engel oldu, "ben daha bir çocuktum. Aynı şeyi bana da yapmasından korktum."

Nicolau elini sakalına götürdü. Sonra da yüzündeki gülümseme belli olmasın diye parmaklarıyla ağzını kapadı ve Jaume de Bellera'ya tekrar söz hakkı verdi.

"Annesi, dışarıdaki o yaşlı kadın, bir cadıdır. Şimdi fahişelik yapıyor. Bebekken beni emzirmiş ve içindeki kötülüğü sütüyle bana geçirmiş." Soylunun bu itirafı karşısında, Nicolau'nun gözlerini faltaşı gibi açıldı. Navarcles Beyi bunu fark etti. "Merak etmeyin," diye ekledi hemen, "bu kötülük ortaya çıkınca babam beni hemen piskoposun huzuruna çıkardı. Ben Llorenç ve Caterina de Bellera'nın oğluyum," diye devam etti soylu, Navarcles Beyi ve Hanımefendisi'nin. Ailemde kimsenin şeytanla ilgisi olmadığını soruşturabilirsiniz. Sadece şeytan gibi bir kadının sütü, o kadar!"

"Bir fahişe mi dediniz?"

"Evet, araştırabilirsiniz; kendisine Francesca diyorlar."

"Ya diğer kadın?"

"Onunla gelmek istedi."

"O da mı cadı?"

"O sizin kararınız."

Nicolau birkaç saniye düşündü.

"Başka bir şey var mı?"

"Evet," dedi yine Genís Puig. "Arnau, şeytan ayinine katılmak istemeyen kardeşim Guiamon'u öldürdü. Bir gece denizde onu boğmaya çalıştı . . . kardeşim üşütüp hastalandı ve öldü."

Nicolau Eimeric bakışlarını tekrar şövalyeye çevirdi.

"Kız kardeşim Margarida şahitlik edebilir. O oradaymış. Çok korkmuş ve Arnau şeytan çağırmaya başladığında kaçmış. Kendisi bu söylediklerimi doğrulayacaktır."

"Onu o zaman da mı ihbar etmediniz?"

"Yeni öğrendim. Kız kardeşime ne yapmak istediğini sordu-

ğumda öğrendim. Arnau'nun kendisine bir kötülük yapmasından korkuyor; yıllardır bu korkuyla yaşıyor."

"Bunlar çok ağır suçlamalar."

"Bunlar Arnau Estanyol'un işlediği suçlar," diye ekledi Jaume de Bellera. "Bildiğiniz gibi o adam yetkili makamları güçsüzleştirmeye çalıştı. Kendi topraklarından, karısının rızası olmadan kötüye kullanılan gelenekleri kaldırdı; burada, Barselona'da mütevazı insanlara ödünç para veriyor ve Deniz Konsolosu olarak hep halkın lehine kararlar alıyor." Nicolau Eimeric dikkatle dinliyordu. "Hayatı boyunca birlikte yaşamamız için gerekli olan kuralları hiçe saydı. Tanrı çiftçileri feodal beylerinin buyruğu altında toprağı işlesinler diye yaratmış. Kilise bile çiftçilerini kaybetmemek için onların rahip olmasını yasaklamış..."

"Yeni Katalonya'da kötüye kullanılan gelenek yoktur," diye sözünü kesti Nicolau.

Genís Puig bakışlarını bir o adama, bir bu adama çeviriyordu.

"İşte söylemek istediğim de tam olarak bu," Jaume de Bellera şiddetle ellerini kaldırdı. "Yeni Katalonya'da kötüye kullanılan gelenekler zaten yok. Prens ve Tanrı'nın iyiliği için kafirlerin elinden alınan o topraklarda nüfusu artırmak gerekiyordu ve prens o toprakları insanlar için cazip hale getirmeye karar verdi. Ama Arnau şeytanın prensinden başka biri değil."

Genís Puig mahkeme başkanının onaylar şekilde baş salladığını görünce gülümsedi.

"Fakirlere ödünç para veriyor," diye devam etti soylu, "ve o parayı bir daha geri alamayacağını biliyor. Tanrı zenginleri... ve fakirleri yaratmış. Fakirlerin parasının olması ve kızlarını birer zengin gibi evlendirmeleri doğru değil; Efendimiz'in kurallarına aykırı. O fakirler, siz din mensupları ya da biz soylular hakkında ne düşünürler? Zavallılara durumlarına göre davranarak zaten

Kilise'nin öngördüklerini yerine getirmiyor muyuz? Arnau bir şeytanın oğlu ve halkı memnuniyetsiz kılarak, onları ayaklandırmak için şeytanın gelişini hazırlamaktan başka bir şey yapmıyor. Bunu iyi düşünün."

Nicolau Eimeric düşündü. Soylu Jaume de Bellera ve Genís Puig'in şikâyetlerini kâtime yazdırdı, Margarida Puig'i çağırttı ve Francesca'nın hapse atılmasını emretti.

"Peki ya diğer kadın?" diye sordu mahkeme başkanı Jaume de Bellera'ya. "Onun bir suçu var mı?" İki adam da kekelediler. "O halde serbest kalacak."

Francesca Arnau'dan uzak bir yerde koca zindanın bir köşesinde zincire vuruldu. Aledis ise sokağa atıldı. Nicolau bütün emirlerinin yerine getirildiğini gördükten sonra, masasına geçip, koltuğuna oturdu. Efendimiz'in ibadethanesinde lanet okumak; bir Yahudi kadınla cinsel ilişkide bulunmak; Yahudilerin dostu olmak; cinayet işlemek; şeytan ayinleri; Kilise kurallarına aykırı gelmek...; ve bütün bunlara şahitlik yapan rahipler, soylular, şövalyeler . . . bir de kralın gözdesi. Mahkeme başkanı koltuğuna iyicene kuruldu ve gülümsedi.

"Ağabeyin o kadar zengin mi, Peder Joan? Aptal! Ağabeyini cezaya çarptırdığım anda bütün parası zaten Engizisyon'un eline geçecek. Sen hangi para cezasından bahsediyordun?"

ALEDİS, ASKERLER ONU piskoposun sarayından dışarı atarken birkaç kez tökezledi. Dengesini sağladıktan sonra karşısında ona bakan insanları gördü. Askerler ne diye bağırmışlardı? Cadı mı? Sokağın tam ortasındaydı ve insanlar ona bakmaya devam ediyorlardı. Giysilerine baktı, çok kirliydi. Dağınık ve kirden sertleşmiş saçlarını topladı. İyi giyimli bir adam yanından ge-

çerken, onu aşağılar biçimde baktı. Aledis ayağıyla yere vurdu ve yanından homurdanarak geçen o adamın üzerine atlamaya hazır, saldırgan bir köpek gibi dişlerini gösterdi. Adam korktu ve koşarak oradan ayrıldı. Bu sefer Aledis etrafındakilere bakmaya başladı. Teker teker bakışlarını kaçırıp yollarına devam ettiler.

Neler olmuştu? Soylu de Bellera'nın adamları evine girip, yaşlı kadın bir koltukta dinlenirken Francesca'yı tutuklanışlardı. Hiç kimse en ufak bir açıklama bile yapmamıştı. Askerler, kendilerine saldıran kızları şiddet kullanarak püskürtmüşlerdi; hepsi de şaşırmış kalmış, Aledis'in yardımını bekliyorlardı. Bazı müşteriler yarı çıplak koşarak kaçmıştı. Aledis ise subay gibi görünen adama kafa tutmuştu:

"Bu da ne demek oluyor? Bu kadını neden tutukluyorsunuz?"

"Jaume de Bellera'nın emri."

Jaume de Bellera! Aledis kollarından tuttuğu iki asker arasında duran Francesca'ya baktı. Yaşlı kadın titriyordu. Bellera! Arnau Montbui şatosunda kötüye kullanılan gelenekleri kaldırdığından ve Francesca Aledis'e sırrını anlattığından beri, iki kadının aralarındaki tek engel de kalkmıştı. Kaç kere Francesca'nın ağzından Llorenç de Bellera'nın hikâyesini dinlemişti. O anları hatırlayarak kaç kere Francesca'nın ağladığını görmüştü. Ve şimdi . . . yine Bellera ismi; yine onu şatoya götürüyorlar. Eskiden yaptıkları gibi.

Francesca iki askerin arasında hâlâ titriyordu.

"Bırakın onu," diye bağırdı Aledis askerlere. Canını acıttığınızı görmüyor musunuz?" Askerler subaya döndü. "Biz gönüllü olarak geleceğiz," diye ekledi Aledis. Subay omuz silkti ve askerler yaşlı kadını Aledis'e bıraktılar.

Onları Navarcles şatosuna götürerek zindana kapatmışlar ama kadınlara kötü davranmamışlardı. Aksine yiyecek ve su

vermişler, hatta yatacak bir yer bile göstermişlerdi. Şimdi sebebi-
ni anlıyordu: Jaume de Bellera, Francesca'nın Barselona'ya gel-
mesini istiyordu. Niçin? Neden? Bütün bunların anlamı neydi?
Etraftaki sesler onu kendisine getirdi. Düşünceler içinde Bisbe
Sokağı'ndan inmiş, Sederes Sokağı'ndan geçmiş, Blat Meydanı'na
varmıştı. Bu açık ve güneşli ilkbahar günü, meydan her zaman-
kinden daha kalabalıktı. Şehrin eski kapısının altındaydı Aledis.
Solundaki ekmek tezgâhından gelen kokuları duyunca o tarafa
döndü. Fırıncı Aledis'e kötü kötü bakınca kız görünüşünü hatırla-
dı. Üzerinde hiç para yoktu. Yutkundü ve fırıncıdan bakışlarını
kaçırarak yoluna devam etti.

Yirmi beş yıl; o sokaklara ayak basmayalı, o şehrin insanla-
rını görmeyeli tam yirmi beş yıl olmuştu. Pia Almoina hâlâ açık
mıydı acaba? O sabah şatoda onlara yiyecek vermemişlerdi. Kı-
zın midesi zil çalıyordu. Yürüdüğü yollardan, piskoposun sara-
yının yanındaki katedrale kadar geri yürüdü. Pia Almoina'nın
kapısında toplanan fakirleri görünce yine yutkundü. İnsanların
hayırseverliğine muhtaç kalıp, aç aç orada sıraya giren sefilleri
daha önce birçok kez görüp onlara acımıştı.

Onlara katıldı. Saçlarının yüzünü kapaması için başını öne
eğdi ve ayaklarını sürüyerek yemeğe doğru ilerleyen sıraya gir-
di; rahip çırağının önüne gelip elini uzattığında yüzünü iyice
sakladı. Neden dilenmek zorunda kalmıştı? Güzel bir evi vardı
ve hayatı boyunca refah içinde yaşayacak kadar para da biriktir-
mişti. Erkekler hâlâ onu arzuluyorlardı. Bakla unundan yapılmış
sert bir ekmek parçası yedi, şarap ve bir çanak çorba içti. Etrafın-
daki bütün zavallılar gibi o da iştahla yemişti.

Yemeği bitince başını kaldırdı. Etrafında, aynı kaderi payla-
şan talihsiz arkadaşlarından gözlerini ayırmayıp, kuru ekmek ve
çanaklarına sımsıkı sarılmış yaşlılar, dilenciler ve sakatlar vardı.
Acaba onu buraya getiren sebep neydi? Piskoposun sarayında
Francesca'yı neden tutuklamışlardı? Aledis ayağa kalktı. Üzerin-

de parlak kırmızı elbise olan ve katedrale doğru yürüyen sarışın bir kadın dikkatini çekti. Soylu bir kadın . . . tek başına mı? Eğer soylu bir kadın değilse, o elbiseyle sadece bir . . . Teresa! Aledis kızı doğru koştu.

“Şatonun önünde size neler olduğunu anlamak için nöbetleşiyoruz,” dedi Teresa, iki kadın kucaklaştıktan sonra. “Kapıda duran askerlerin bize haber getirmelerini sağlamak hiç de zor olmadı.” Kız o güzel mavi gözlerinden birini kırptı. “Sizi alıp götürdüklerinde askerler Barselona’ya götürüleceğinizi söylediler. Biz de gelmenin bir yolunu bulduk ama biraz uzun sürdü... Francesca nerede?”

“Piskoposun sarayında tutuklu.”

“Neden?”

Aledis omuzlarını silktilti. İki kadını ayırdıklarında ve Aledis’e gitmesini emrettiklerinde, askerlerin ya da rahiplerin kendisine bir sebep göstermelerini istemişti. “Yaşlı kadını zindana atın,” dediklerini duymuştu sadece. Kimse ona cevap vermemiş, iterek yollarından çekilmesini söylemişlerdi. Francesca’yı tutuklama sebeplerini öğrenmede ısrarcı olması, elbisesine yapıştığı genç bir rahibin nöbetçiyi çağırmasına sebep olmuştu. Sonra da cadı diye bağırarak onu sokağa atmışlardı.

“Kaç kişi geldiniz?”

“Eulàlia ve ben.”

Parlak yeşil bir elbise onlara doğru koşuyordu.

“Para getirdiniz mi?”

“Evet. Tabii...”

“Francesca nerede?” diye sordu Eulàlia, Aledis’in yanına gelince.

“Tutukladılar,” diye tekrar etti kız. Eulàlia bir şeyler soracaktı ki Aledis onu susturdu. “Neden olduğunu bilmiyorum” Ale-

dis iki genç kıza baktı . . . bu kızların elde edemeyeceği ne vardı ki? "Neden tutuklandığını bilmiyorum," diye tekrarladı, "ama öğreneceğiz; öyle değil mi kızlar?"

İki kız da ona imalı bir gülümsemeyle cevap verdiler.

JOAN SİYAH GİYSİSİNİN çamurlu eteklerini bütün Barselona'da dolaştırdı. Ağabeyi Mar'ı bulmasını istemişti. Peki kızın karşısına nasıl çıkacaktı? Önce Eimeric ile bir anlaşmaya varmaya çalışmış, sonra da kendisinin cezaya çarptırdığı ahlâksızlar gibi adamın tuzağına düşmüş, eline de kozlar vermişti. Elionor neyi ihbar etmiş olabilirdi? Bir an yengesini ziyaret etmeyi düşünmüş ama sonra Felip de Ponts'un evindeki gülümsemeyi hatırlamış ve vazgeçmişti. Eğer kendi kocasını ihbar ettiyse, Joan ona ne diyebilirdi ki?

Mar Sokağı'ndan geçip, Santa María'ya vardı. Arnau'nun ibadethanesine. Joan durup kiliseyi seyretti. Kilisenin etrafında, üzerlerinde durup dinlenmeden duvar ustalarının gezindiği ahşap iskeleler hâlâ duruyordu. Kilisenin bütün dış duvarları, apsisi ve ana nefin dört kubbesi de bitmişti; üçüncü kubbenin kilittaşının içine resmedilen sahne kral tarafından ödenmiş ve kral babası Alfonso'nun at üzerinde bir resmini çizdirmişti. Santa María'nın çatısının tamamen kapatılması için son iki kubbenin inşası kalmıştı.

O kiliseye nasıl aşık olunmazdı ki? Joan, Peder Albert'i ve Arnau ile birlikte Santa María'ya ilk girişlerini hatırladı. O zaman dua etmesini bile bilmiyordu! Yıllar sonra, o dua etmeyi, okumayı ve yazmayı öğrenirken, ağabeyi kiliseye taşlar taşıyordu. Joan ilk günler Arnau'nun eve sırtında hâlâ kanayan yaralarla geldiğini ama buna rağmen gülümsediğini hatırladı. Kilisede

çeşitli zanaatkâları, kubbe kasnaklarında, kemerlerde, heykellerde, işlemeli kapılarında, süslemelerde, demir işlerinde, sütun başlıklarında, vitraylarda çalışan ustaları seyretti.

Ana cephedeki büyük, görkemli rozet motifi ortaya çıkmıştı bile: Ortasındaki küçük rozet motifinden yayılan çok sayıda ok, tıpkı taştan bir güneşi andırıyordu. İki uzun pencere, büyük rozet motifini ikiye bölüyordu. Etrafındaki dört sıra kabartma daire, motifi çevreliyordu. O dar pencereler arasına renkli vitraylar yerleştirilecekti; şimdi ise bir örümcek ağını andırıyor ve ustaların delikleri doldurmasını bekliyordu.

“Daha çok işleri var,” diye düşündü Joan, bütün halkın hayallerini gerçekleştirmek için çalışan yüzlerce işçiye bakarak. O anda devasa bir taş taşıyan bir *bastaix* belirdi. Alnından akan terler baldırlarına kadar iniyor, o gergin kasları kanla doluyor, kiliseye doğru attığı her adımda bu kaslar titriyordu. Ama gü-lümsüyordu; tıpkı ağabeyinin yaptığı gibi. Joan bakışlarını *bastaixden* alamadı. İskele üzerinde çalışanlar işlerini bırakıp işleyecekleri taşın gelişini seyrettiler. İlk gelen *bastaixin* arkasından bir diğeri, sonra da başka bir diğeri geldi. Hepsi taşların altında iki büklümdü. Taşa vuran murcun gürültüsü, Barselona sahilindeki mütevazı işçiler önünde teslim oldu ve birkaç saniye Santa María büyülenmiş gibi kaldı. Kilisenin yükseklerinden bağ-ran bir duvarcının sesi, büyüyü bozdu. Adamın *bastaixi* cesaretlendirmek için attığı naralar havayı tırmaladı, taşlara süründü ve orada bulunan herkesin içine işledi.

“Ha gayret,” diye fısıldadı Joan, gürültüye katılarak. *Bastaixler* gü-lümsüyor ve teker teker taşları yere bıraktıkça gürültü artıyordu. Sonra biri onlara su ikram ediyor, onlar da mataraları havaya kaldırıp, içmeden önce suyu yüzlerinden aşağı akı-tıyorlardı. Joan sahilde, elinde Bernat’ın matarasıyla *bastaixlerin* arkasından koşuşunu hatırladı. Ona gitmeliydi; eğer Tanrı’nın ondan istediği kefareti buysa, gidip kızı bulacak ve ona gerçeği

itiraf edecekti. Santa María'nın etrafında dolaştı. Born Meydanı, Pla d'en Llull ve Santa Clara Manastırı'ndan geçerek, San Daniel Kapısı'ndan şehri terk etti.

ALEDIS, JAUME DE BELLERA ve Genís Puig'i bulmakta hiç zorlanmadı. Barselona'ya varan tüccarlar için inşa edilmiş kervan-saraydan başka, şehirde beş de han vardı. Teresa ve Eulàlia'ya, Montjuïc'e giden yol üzerinde saklanmalarını, kendisinin onları bulacağını söyledi. Aledis kızlar ayrılırken arkalarından baktı. Anıları duygularını kızıştırıyordu.

Kızların elbiselerinin parlaklığı gözden kaybolunca, Aledis işe koyuldu. Önce Nova Meydanı'ndaki piskoposluk sarayına çok yakın olan Bou Hanı'na baktı. Kapıcı arka taraftan içeri giren ve Jaume de Bellera'yı arayan kızı çirkin bir şekilde kovdu. Sonra Massa, Portaferriçsa'da da aradı. Aledis, Llana Meydanı yakınlarındaki Estanyer Hanı'na gitti. İçeride sevimsiz bir delikanlı kızı tepeden tırnağa süzdü.

"Jaume de Bellera'yı kim arıyor?" diye sordu.

"Hanımım," diye cevap verdi Aledis"; "Navarcles'den beri onun arkasından geliyor."

Uzun boylu ve sopa gibi ince delikanlı, gözlerini fahişenin göğüslerine dikti. Sonra sağ elini uzatıp bir göğsünü eliyle kavradı.

"Hanımın o soylu adamdan ne istiyor?"

Aledis hareket etmemeye ve gülümsemesini saklamaya çalıştı.

"Bunu bilmek benim haddim değil." Bu sefer çocuk daha da kuvvetlice elledi göğsünü. Aledis delikanlıya yaklaştı ve elini

bacak arasına sürttü. Delikanlı şaşırdı. "Eğer buradalarsa," dedi kız, tüm cazibesini takınarak, "benim de bu gece burada, bahçe-de uyumam gerekebilir."

Aledis delikanlının bacak arasını okşadı.

"Bu sabah," dedi çocuk kekeleyerek, "iki şövalye gelip kalacak yer aradılar."

İşte şimdi Aledis gülümsedi. Bir an çocuktan ayrılmak istedi ama . . . neden olmasın? Deneyimsiz, genç, sadece tutkularıyla hareket eden bir vücudu, uzun zamandır üzerinde hissetmemişti.

Aledis çocuğu küçük bir odaya itti. Önce çocuk üzerindeki-leri bile çıkaramadı, ama sonra kadın bu arzu dolu birleşmenin bütün meyvelerini topladı.

Aledis giyinmek için ayağa kalktığında, çocuk yerde nefes nefese, tavana boş boş bakıyordu.

"Olur da beni tekrar görürsen," dedi kız, "ne olursa olsun beni tanımıyorsun, anladın mı?"

Aledis çocuğun söz vermesi için bu soruyu iki kez tekrarlamak zorunda kaldı.

"Sizler benim kızlarımla olacaksınız," dedi Teresa ve Eulàlia'ya, satın aldığı giysileri kızlara uzatırken.

Ben kısa süre önce dul kaldım ve şimdi bir ağabeyimin yanına sığınmak için Gerona'ya gidiyoruz. Paramız yok. Babanız Tarragonalı, sıradan bir sepiciydi.

"Kısa süre önce dul kalmış, parasız biri için fazla güler yüzlüsün," dedi Eulàlia, üzerindeki yeşil elbisesini çıkartıp, Teresa'ya burun kıvrırken.

Evet," dedi Teres, "bu memnun görünüşünden kurtulmalısın. Sanki yeni bir müşteri..."

"Siz merak etmeyin," dedi Aledis, kızların sözünü keserek;

"zamanı gelince kısa süre önce kalmış bir kadının çektiği acı ifadesini takınmayı bilirim ben."

"Peki tamam da," dedi Teresa, "şu dul kadını unutup neden bu kadar neşeli olduğunu bize anlatmıyorsun?"

İki kız da güldüler. Aledis, Montjuïc Dağı'nın eteklerinde, çalılıkların içine saklanmış iki kızın çıplak, kusursuz, seksi vücutlarını izlemekten kendini alamadı . . . gençlik. Bir an kendisini hatırladı. Yıllar önce aynı yerde...

"Ah!" diye bağırdı Eulàlia, "bu . . . batıyor."

Aledis Eulàlia'yı ayak topuklarına kadar uzanan bol ve rengi solmuş entariyle gördü.

"Bir sepicinin öksüz kızları ipek elbise giymezler."

"Ama . . . bu batıyor," diye şikâyet etti Eulàlia, entariyi iki parmağıyla çekip vücuduna yapışmasını önleyerek.

"Aslında normal olan bu," dedi Aledis, "siz ikiniz de bunu unutmuşsunuz."

Aledis kızlara rengi solmuş ve kaba iki kumaş parçası gösterdi. Kızlar yaklaşıp aldılar.

"Bu da ne?" diye sordu Teresa.

"Bunlar korse ve üzerinize..."

"Hayır. Bizden bunları üzerimize..."

"İffetli kadınlar göğüslerini kapatırlar." İki kız da itiraz etmeye çalıştı. "Önce göğüsler," diye emretti Aledis, "sonra entariler ve üzerine tunikler. Şükredin ki," dedi kızların bakışları karşısında, "şükredin ki çivili çul almadım. Aslında çivili çul giyip, günahlarınızdan arınmanız hiç de fena olmazdı."

Üç kadın korseleri giymek için birbirlerine yardım ettiler.

"O iki adamı baştan çıkarmamızı istediğini sanıyordum," dedi Eulàlia, Aledis kızın büyük göğüslerinin üzerine oturtuğu korseyi düzeltirken; "bu kıyafetlerle nasıl olacak...?"

“Sen bu işi bana bırak,” diye cevap verdi Aledis. “Beyaza yakın olan bu tunikler bekâretin işaretidir. O iki ahlâksız, iki bakire ile yatma fırsatını ellerinden kaçırmazlar. Erkekler hakkında hiçbir şey bilmiyorsunuz,” dedi Aledis giyinmesini bitirirken, “sakın kendinizi çok süslü ve cüretkâr göstermeyin. Hep itiraz edin. Gerektiği kadar onları geri çevirin.”

“O kadar çok geri çevirsek vazgeçmezler mi?”

Aledis kaşını kaldırarak Teresa’ya baktı.

“Çok safsın,” dedi gülümseyerek, “yapmanız gereken bolca içki içirmek. Gerisini şarap halleder. Onların yanında kaldığınız sürece vazgeçmezler. Bundan emin olabilirsiniz. Bir de Francesca’yı tutuklayanın Kilise olduğunu unutmayın. Konuşmalarınız hep dini konularda olsun...”

İki kız şaşkınlıkla birbirlerine baktılar.

“Din mi?” diye sordu iki kız da, aynı anda.

“Bu konuda pek bir şey bilmediğinizi tahmin ediyorum,” dedi Aledis, “biraz hayal gücünüzü kullanın. Sanırım cadılıkla ilgili bir şey . . . beni saraydan atarken cadı diye bağırıyorlardı.”

Birkaç saat sora Trentaclaus Kapısı’nda nöbet tutan askerler, saçını topuz yapmış siyahlar içinde bir kadın ve onun arkasında, saçlarını hanım harumcık toplamış beyaz giysili, ayaklarında sandalet olan, doğal görünümlü, başları yere eğik, annelerinin topuklarına baka baka yürüyen iki kıza şehrin kapılarını açtılar.

Zindanın kapısı aniden açıldı. Bu alışılmış bir saat değildi; güneş henüz yeterince alçalmamıştı. Işınları o demirli pencereden süzölmek için mücadele veriyordu ama içerideki sefil ortam buna engel olmaya çalışıyor gibiydi sanki. Işık mahkûmların nefesleri ve tozla karışuyordu. Her zamanki saat değildi. Bütün gölgeler hareket etmeye başladı. Nöbetçinin yeni bir mahkûm ile içeri girmesiyle, hareket eden zincir güröltüsü de birden sustu; onlardan hiçbirini almaya gelmemişlerdi. Bir . . . bir mahkûm daha diye düşündü Arnau, kapıda yaşlı bir kadının profilini görünce. O zavallı kadın ne suç işlemiş olabilirdi ki?

Nöbetçi yeni kurbanı zindanın derinliklerine itti. Kadın yere düştü.

“Ayağa kalk, cadı!” diye bir bağıriş zindanda yankılandı. Ama cadı hareket etmedi. Nöbetçi, ayaklarının dibinde yatan et yığınınu iki tekme attı. O iki darbenin yankısı sanki saatler sürdü. “Kalk dedim sana!”

Arnau gölgelerin, bağılı oldukları duvarla bütünleşmeye çalıştıklarını fark etti. Aynı bağıriştı. Aynı azarlayan ton ve aynı ses. Oraya kapatıldığı günden beri dehşet saçan bu sesi birçok kez duymuştu. O zaman da gölgelerin ürküp, işkence korkusunu kustuklarını görmüştu. Önce ses, sonra bağıriş ve birkaç saniye sonra da sakatlanmış bir vücudun iniltisi.

“Ayağa kalk, yaşlı orospu.”

Nöbetçi, kadını tekrar tekmeledi ama kadın yine hareket etmedi. Sonunda eğildi ve bir kolundan tutarak onu zincirlemeyi emrettikleri yere kadar sürükledi: Sarraftan uzak bir yere. Anah-tarların güröltüsü ve prangaların sesi kadınının kaderini belirle-

di. Çıkmadan önce nöbetçi Arnau'nun bulunduğu yerden geçti.

"Neden?" diye sormuştu, bu cadının Arnau'dan uzak bir yere zincirlenmesi emrini aldığı anda.

"Bu cadı, sarrafın annesi," demişti Engizisyon askeri: Ona da Jaume de Bellera'nın askeri böyle anlatmıştı.

"Sanma ki," dedi nöbetçi, Arnau'nun yanına gelince, "sanma ki aynı parayla annen de yemek yiyecek. Senin annen olsa da, cadılar pahalıdır, Arnau Estanyol."

HİÇBİR ŞEY DEĞİŞMEMİŞTİ: Nöbetçi kulesiyle birlikte çiftlik evi, küçük tepeye hakim olmaya devam ediyordu. Joan yukarı doğru baktı. *Hostun*, öfkeli adamların ve kılıçların sesini, tam orada Arnau'yu, Mar'ı evlendirmesi için ikna ettiği anda çıkan tebrik bağırışlarını hatırladı. Kızla yıldızı hiç barışmamıştı, peki şimdi ona ne diyecekti?

Joan bakışlarını gökyüzüne çevirdi ve sonra, iki büklüm, başı öne eğik, elbisesini sürüyerek tepeye tırmanmaya başladı.

Çiftlik evinin etrafı çok ıssızdı. Sadece giriş katında yer alan ahırların içindeki hayvanların sesleri sessizliği bozuyordu.

"Kimse var mı?" diye bağırdı Joan.

Tam tekrar bağıracaktı ki, bir hareket dikkâtini çekti. Bir köşeye gizlenmiş bir çocuk, gözlerini dikmiş, Arnau'ya bakıyordu.

"Gel buraya, çocuk," dedi Jaon.

Çocuk tereddüt etti.

"Gel..."

"Ne var?"

Joan üst kata çıkan dış merdivenlere doğru döndü. Yukarıda, en tepede Mar bakışlarıyla onu sorguluyordu.

İkisi de bir süre hiçbir şey söylemeden öylece durdular. Joan o kadında, şövalye Ponts'a hayatını sunduğu kızı aradı, ama kadının etrafa saçtığı ciddiyetin, o çiftliğin içinde beş yıl önce yaşanan duygu patlamasıyla uzaktan yakından ilgisi yoktu. Zaman geçiyor ve Joan kendini daha da ürkmüş hissediyordu. Mar'ın gözü-nü kırpmadan fırlattığı bakışlar, sanki adamı delip geçiyordu.

"Ne arıyorsun, rahip?" diye sordu sonunda.

"Seninle konuşmaya geldim," Joan sesini yükselterek.

"Söyleyeceklerin beni ilgilendirmiyor."

Mar tam arkasını dönüp gidecekti ki, Joan koşup ona yetişti.

"Arnau'ya seninle konuşacağıma söz verdim," Joan'ın beklediğinin tam tersine, Mar Arnau'nun ismini duyunca hiç tepki vermedi; ama çekip gitmedi de. "Dinle, seninle konuşmak isteyen ben değilim." Joan bir süre bekledi. "Yukarı çıkabilir miyim?"

Mar arkasını dönüp eve girdi. Joan merdivenlere doğru ilerledi ve yukarı çıkmadan önce gökyüzüne bir daha baktı. "gerçekten hak ettiği, ödemesi gereken kefareti bu muydu?"

Kadının dikkatini çekmek için öksürdü. Mar ocağın önünde, tavana asılı ipin ucundaki tencereyi karıştırıyordu.

"Konuş," dedi sadece.

Joan ateşe doğru eğilmiş kadını arkasından izledi. Saçları omuzlarına dökülmüş, entarisinin altında kusursuz, dipdiri kalçalarına sürüyordu. O artık bir kadın olmuştu, çekici bir kadın.

"Bir şey söylemeyecek miydin?" diye sordu Mar adama dönerek.

Nasıl...?

"Engizisyon Arnau'yu tutukladı," dedi birden Dominiken rahip.

Mar tencereyi karıştırmayı bıraktı.

Joan sessiz kaldı.

Ses sanki tencerenin altındaki titrekle alevden geliyor gibiydi.

“Ben uzun zamandır tutukluyum.”

Mar Joan’a arkası dönük, dimdik, kolları iki yanına düşmüş, öylece kalakaldı.

“Seni tutuklatan Arnau değildi.”

Mar öfkeyle arkasını döndü.

“Beni Ponts’a teslim eden o değil miydi?” diye bağırdı, “evliliğimi onaylayan o değil miydi? Namusumun intikamını almayan o değil miydi? Ponts beni zorladı! Beni kaçırdı ve zorladı.”

Mar kelimeleri sanki tükürüyordu. Titriyordu. Bütün vücudu titriyordu. Üst dudağından, ellerine kadar. Joan o kanlı gözlerle daha fazla bakamadı.

“Arnau yapmadı,” diye tekrarladı rahip titrekle bir sesle. “ben . . . ben yaptım!” diye bağırdı. “Duydun mu, kadın? Ben yaptım. Seni evlendirmesi konusunda onu ben ikna ettim. Zorlanmış bir kızın kaderi ne olurdu? Bütün Barselona bu talihsizliğini öğrenince sen ne yapardın?” Elionor’la birlikte senin kaçırılmanı ve namusunun lekelenmesini biz planladık. Böylece Arnau’yu seni evlendirmesi konusunda ikna ettik. Her şeyin suçlusu benim. Arnau seni asla kimseye teslim etmezdi.”

İkisi de birbirlerine baktılar. Joan üzerindeki rahip giysisinin hafiflediğini hissetti. Mar artık titremiyordu ama gözleri yaşla dolmuştu.

“Seni seviyordu,” diye ekledi Joan, “O zaman da seviyordu, şimdi de seviyor. Sana ihtiyacı var...”

Mar elleriyle yüzünü kapattı. Dizlerini büktü ve yere çöktü.

İşte söylemişti. İşte her şey bitmişti. Şimdi Mar Barselona’ya gidecek, Arnau’ya her şeyi anlatacaktı. Bütün bunları düşünürken, Mar’ın kalkmasına yardım etmek için eğildi...

“Dokunma bana!”

Joan arkaya çekildi.

“Bir şey mi oldu, hanımım?”

Rahip kapıya döndü. Kapının pervazında herkül gibi bir adam, elinde bir tırpanla tehditkâr bakışlarla Joan’a bakıyordu; adamın bir bacağından arkasından da küçük çocuk kafasını uzatmıştı. Joan kendinden epey uzun olan adamdan sadece iki karış uzakta duruyordu.

“Yok bir şey,” diye cevap verdi Joan, ama adam onu iterek Mar’a yaklaştı. “Sana bir şey yok dedim,” dedi tekrar Joan; “sen git işine bak.”

Çocuk kapının arkasına saklandı ve oradan başını uzattı. Joan önce çocuğa baktı sonra başını içeri doğru çevirdiğinde, elinde tırpan olan adamın Mar’ın yanında ona dokunmadan diz çöktüğünü gördü.

“Beni duymadın mı?” diye sordu Joan. Adam cevap vermedi. “Git işlerinle ilgilen.”

Adam bu kez Joan’a döndü.

“Ben sadece hanımımın emir alırım.”

Onun gibi büyük, güçlü ve onurlu kaç adam Joan’ın önünde diz çökmüştü? Karar açıklanmadan onun gibi kaç kişinin ağlayıp yalvardığını görmüştü? Joan gözlerini kıstı, yumruklarını sıkı ve hizmetliye yaklaştı.

“Engizisyon’a nasıl karşı gelirsin?” diye bağırdı.

Daha cümlesini bitirmemişti ki, Mar ayağa kalktı. Yine titriyordu. Adam da ayağa kalktı.

“Sen, rahip, evime gelip benim hizmetlimi nasıl tehdit edersin?” Engizisyonmuş! Hah! Sen rahip kılığında şeytandan başka bir şey değilsin. Beni zorlayan da sen oldun!” Joan adamın tırpanın sapını nasıl sıkıtiğini gördü. “Bunu sen de itiraf ettin!

“Ben...” dedi Joan kekeleyerek.

Hizmetli Joan'a yaklaştı ve elindeki keskin aleti karnına dayadı.

"Yalnız geldi hanımım, kimsenin haberi olmaz."

Joan Mar'a baktı. Kızın gözlerinde ne korku ne de merhamet belirtisi vardı; kapıya doğru tüm hızıyla koştu ama çocuk kapıyı kapadı ve karşısına dikildi.

Adam tırpanı arkadan Joan'ın boğazına dayadı. Joan hareketsiz kaldı. Artık çocuk da ona korkuyla bakmıyordu. Arkasından duranların duyguları yüzüne yansiyordu.

"Ne . . . ne yapacaksın, Mar?" Konuştukça tırpan rahibin boynunu çiziyordu.

Mar birkaç saniye sessiz kaldı. Joan onun nefes seslerini duyabiliyordu.

"Onu kuleye kapat," diye emretti hizmetliye.

Mar Barselona *hostunun* önce saldırıma hazırlandığı, sonra da vazgeçip alkış tuttuğu o günden beri bu kuleye girmemişti. Kocasını Calatayud da ölünce de kuleye kilit vurdurmuştu.

Dul kadın ve iki kızı Llana Meydanı'ndan geçerek, Estanyer Hanı'na kadar yürüdüler. Burası, giriş katında misafirler için ocak ve yemek odasının, birinci katta da yatak odalarının bulunduğu iki katlı taş bir yapıydı. Onları binanın sahibi ve genç çocuk karşıladılar. Aledis çocuğun ağzı sulanarak kendisine baktığını görünce göz kırptı. "Ne bakıyorsun?" diye bağırdı adam, çocuğun kafasına vurarak. Genç çocuk koşarak arka kapıya gitti. Teresa ve Eulàlia gülüşlerine hakim olamadılar.

"Ben de size şimdi vuracağım," dedi Aledis, adamın bir an arkasını dönmesini fırsat bilerek. "Doğru dürüst yürüyüp, kaşınmayı keser misiniz? Bir daha kaşınana..."

"Bu sandaletlerle doğru dürüst yürünmüyor ki..."

"Sus," dedi Aledis, adam tekrar önüne dönünce.

Üçünün de kalabileceği bir odası vardı, ama sadece iki şilte verebiliyordu.

"Önemli değil," dedi Aledis. "Kızlarım bir yatağı paylaşmaya alışkınlar."

"Beraber yattığımızı söylediğinde adam bize nasıl baktı, gördünüz mü?" diye sordu Teresa odaya çıktıklarında.

İki saman şilte ve üzerinde bir yağ lambasının bulunduğu küçük ahşap bir masa odadaki tek mobilyalardı. "Kendisini bizim arasında hayal etmiştir," dedi Eulàlia gülerek.

"Hem de adama hiç sırnaşmadığınız halde. Ben size söylemiştim," dedi Aledis.

"Bundan sonra böyle çalışabiliriz. Sonuçlara bakılırsa..."

"Bu bir kez olur," dedi Aledis, "ya da birkaç kez, erkekler masumiyeti, bekâreti severler. Bir kere elde ettiklerinde de... Sonra insanları kandırarak kasaba kasaba dolaşmamız gerekir ve iyi para da alamayız."

"Bana dünyayı verseler Katalonya'da bu kıyafetlerle...", "Teresa yine kaşınmaya başladı.

"Kaşınma!"

"Ama kimse bizi görmüyor ki," diye kendini savundu kız.

"Ne kadar kaşınırsan o kadar çok batar."

"Çocuğa neden göz kırptın?" diye sordu Eulàlia.

Aledis iki kıza da baktı.

"Sizi ilgilendirmez."

"Ondan para aldı mı?" diye sordu Teresa.

Aledis çocuğun kıyafetlerini bile çıkaracak zaman bulamadığını ve sonra da acemi bir şiddetle üstüne çıkışını hatırladı. Erkekler masumiyeti ve bekâreti gerçekten seviyorlardı...

"Bir şeyler aldım işte," diye cevap verdi gülümseyerek.

AKŞAM YEMEĞİNE KADAR odada beklediler. Aşağı inip kirli bir masanın etrafına oturdular. Az sonra Jaume de Bellera ve Genís Puig de geldiler. Oturdukları masadan, bir an olsun kızlardan gözlerini ayırmadılar. Etrafta başka kimsecikler yoktu. Aledis kızlara işaret etti. Onlar da çorbalarını yudumlamadan önce istavroz çıkardılar.

"Şarap mı? Sadece benim için," dedi Aledis, "kızlarım içmez."

"Testi testi şarap içiyor . . . babamız öldüğünden beri..." dedi Teresa, şarabı getiren adama.

"Acısını böyle dindiriyor," diye ekledi Eulàlia.

"Dinleyin kızlar," dedi Aledis fısıldayarak, üç testi şarap içtim ve sanırım etkisini gösterdi. Şimdi, biraz sonra, başımı sofraya dayayıp horlamaya başlayacağım. Ondan sonra ne yapmanız gerektiğini biliyorsunuz. Göreviniz, Francesca'yı neden tutukladıklarını ve ona ne yapmak istediklerini öğrenmek."

Başını kollarının arasına alıp masaya dayadıktan sonra, Aledis dinlemeye geçti.

"Buraya gelin," diye bir ses duyuldu yemek odasında. Sonra bir sessizlik oldu. "Sarhoş olmuş," dedi biri, biraz sonra.

"Size bir şey yapmayacağız" dedi iki adamdan biri. "Barselona'da bir handa size ne zarar verebiliriz ki? Sahibi de orada duruyor."

Aledis binanın sahibini düşündü: Adam hele bir elini sürsün...

"Merak etmeyin, bizler birer şövalyeyiz."

Sonunda iki kız razı oldular ve Aledis masadan kalkışlarını duydu.

"Horlamasesin duyulmuyor," diye fısıldadı Teresa, Aledis'in kulağına.

Aledis güldü.

"Bir şato!"

Aledis, Teresa'yı o kocaman yeşil gözlerini şaşkınlıktan açmış, Jaume de Bellera'ya bakarken ve tüm güzelliğini sergilerken hayal etti.

"Duydun mu, Eulàlia? Bir şato. O gerçek bir soylu. Hiçbir soyluyla konuşmamıştık..."

"Hadi bize katıldığınız savaşımlardan bahsedin" diye ısrar etti Eulàlia. "Kral Pedro'yu tanıyor musunuz? Onunla hiç konuştunuz mu?"

“Başka kimleri tanıyorsunuz?” diye atıldı Teresa.

İki kız da Jaume de Bellera’nın üzerine eğilmişlerdi. Aledis bir an gözlerini açmak istedi ama bunu yapmamalıydı. Kızlar işlerini iyi biliyorlardı.

Şato, kral, saraylılar . . . savaş . . . naralar, Genís Puig’in anlattığı abartılı savaş sahnelerinin sebep olduğu korku çığlıkları, gülüşmeler . . . ve şarap, testi testi şarap.

“Sizin gibi bir soylunun, şehirde bir handa ne işi var? Yoksa önemli birini mi bekliyorsunuz?” diye Teresa’nın sorduğunu duydu Aledis.

“Bir cadıyı getirdik” diye atladı Genís Puig.

Kızlar bütün soruları Jaume de Bellera’ya soruyorlardı. Teresa adamın bakışlarıyla arkadaşını nasıl azarladığını fark etti. Tam zamanıydı.

“Cadı mı!” diyerek Teresaç Jaume de Bellera’nın üzerine atlayıp adamın ellerini tuttu. “Tarragona’da bir cadıyı yaktıklarını görmüştük. Ateş ayaklarını, bacaklarını sonra da göğsünü yakarken o da bağıırıyordu...”

Teresa bunları söylerken tavana bakıyor, sanki yükselen alevleri gözleriyle takip ederek, o anı tekrar yaşıyormuş gibi yapıyordu; hemen sonra hâlâ o anı yaşıyormuş gibi ellerini göğsüne dayadı. Birden kendine geldi ve yanındaki adamın yüzünde arzu ifadesinin çoktan belirdiğini fark etti.

Jaume de Bellera kızın ellerini bırakmadan ayağa kalktı.

“Benimle gel.” Bu bir ricadan çok, bir emirdi. Teresa ayağa kalkıp adamın onu odaya sürüklemesine izin verdi.

Genís Puig arkalarından baktı.

“Ya biz?” dedi Eulàlia’ya, elleriyle kızın baldırlarını kavrayarak.

Eulàlia da ona izin verdi.

“Önce şu cadı hakkında her şeyi duymak istiyorum. Beni heyecanlandırıyor...”

Şövalye elini kızın bacak arasına kadar çıkardı. Bir yandan da bir şeyler anlatıyordu. Aledis Arnau’nun adını duyduğunda, bir an başını kaldırıp, her şeyi mahvedecekti az kalsın. “Cadı onun annesiymiş,” dediğini duydu Genís Puig’in. İntikam, intikam, intikam...

“Artık gidelim mi?” diye sordu Genís Puig söylecekleri bittikten sonra.

“Bilmem ki...,” diye nazlandı kız.

Genís Puig şiddetle yerinden kalktı ve Eulàlia’ya bir tokat attı.

“Bırak nazlanmayı da, gel!”

“Gidelim,” dedi kız.

Aledis orada yalnız kaldığından emin olunca, başını kaldırıp kendine gelmeye çalıştı. Eliyle ensesini tuttu. Şaraptan başı ağrımişti. Arnau ile Francesca’yı yüzleştireceklerdi. Genís Puig’in sözleriyle, şeytan ile cadıyı.

“Arnau’nun annesi olduğumu öğrenmesindense, kendimi öldürürüm daha iyi,” demişti Francesca, Aledis’e, Arnau’nun Montbui’deki düzlükte yaptığı konuşmadan sonra. “O saygıdeğer bir adam,” demişti Aledis’in bir şey söylemesine fırsat vermeden, “ben ise soysuz bir fahişeyim; hem ayrıca . . . birçok şeyin sebebini ona anlatamam ki, neden babasıyla arkasından gitmediğimi, neden onu ölüme terk ettiğimi...”

Aledis başını eğmişti.

“Babasının ona benim hakkımda en anlattığını bile bilmiyorum” diye devam etmişti Francesca, “ama ne anlatmış olursa olsun, artık bu işi düzeltmek mümkün değil. Zamanla her şey unutulur. Bir annenin sevgisi bile. Onu hep o ahşap setin üzerinde, soylulara meydan okurken hatırlamak hoşuma gidiyor; o set-

ten benim yüzümden aşağı inmesini istemiyorum. Her şeyi böyle, olduğu gibi bırakmak daha iyi, Aledis, ve sen dünyada bütün bunları bilen tek kişisin; ben öldükten sonra da sırrımı kimselere anlatmayacağına güveniyorum. Bana söz ver, Aledis.”

Peki şimdi o söz vermesi neye yarayacaktı?

ESTEVE KULEYE TEKRAR çıktığında, artık elinde tırpan yoktu.

“Hanımım bunu gözlerine bağlamanı istiyor,” dedi Joan’a bir bez parçası fırlatarak.

“Sen kendini ne sanıyorsun?” diye bağırdı Joan, bezi ayak ucuyla iterek.

Nöbet kulesinin içi küçüktü. İki kenarı da üç adım ya vardı ya yoktu; tek bir adım atarak Esteve Joan’ın karşısına dikildi ve adama iki tokat attı.

“Hanımım bununla gözlerini bağlamanı istiyor.”

“Ben bir Engizisyon sorgucusuyum!”

Bu sefer Esteve’nin tokadı Joan’ı duvara yapıştırdı. Joan, Esteve’nin ayaklarının dibine düştü.

“Bağla şunu.” Esteve Joan’ı tek eliyle tutup ayağa kaldırdı. “Bağla şunu,” dedi tekrar, Joan ayağa kalktığı anda.

“Güç kullanarak bir Engizisyon sorgucusunun bileğini bükebileceğini mi sanıyorsun? Hayal bile...”

Esteve bitirmesine izin vermedi. Önce yüzüne bir yumruk attı. Joan yine uzaklara düştü ve hizmetli kasıklarını, karnını, yüzünü, göğsünü tekmelemeye başladı.

Joan acıdan yerde kıvranıyordu. Esteve yine onu tek eliyle yerden kaldırdı.

“Hanımım bunu bağlamamı istiyor.”

Ağzı burnu kan içindeydi. Bacakları titriyordu. Hizmetli onu bıraktığında, Joan ayakta kalmaya çalıştı ama dizindeki korkunç ağrı Esteve’nin üzerine yıkılmasına sebep oldu. Hizmetli Joan’ı tekrar yere itti.

“Bağla şunu.”

Bez parçası yanındaydı. Joan işlemiş olduğunu ve elbisesinin bacaklarına yapıştığını fark etti.

Bez parçasını aldı ve gözlerini bağladı.

Joan hizmetlinin kapıyı kapatıp merdivenlerden indiğini duydu. Sessizlik. Çok uzun bir süre. Sonra, birkaç kişi yukarı çıktı. Joan duvara dayanarak ayağa kalktı. Kapı açıldı. Mobilyalar, belki de sandalyeler taşıyorlardı.

“Günah işlediğini biliyorum.” Bir sandalyeye oturmuş olan Mar’ın sesi bütün kulede yankılandı. Yanındaki küçük çocuk da rahibe bakıyordu.

Joan sessiz kaldı.

“Engizisyon asla tutukluların gözlerini kapamaz,” dedi sonra. Belki de kadının yüzünü görebilseydi...

“Biliyorum,” diye cevap verdi Mar. Siz sadece onların ruhunu, insanlıklarını, saygınlığını, şereflerini örtüyorsunuz. Günah işlediğini biliyorum,” diye tekrarladı.

“Bu zırvalığı kabul etmiyorum.”

Mar Esteve’ye bir işaret yaptı. Hizmetli Joana’a yaklaşıp midesine bir yumruk indirdi. Rahip iki büklüm oldu. Ayağa dikilmeyi başarınca, kuleyi yine sessizlik kapladı. Hırıltısı kulaklarında çınılıyordu. Bacakları ve göğsü ağrıyor, yüzü alev alev yanıyordu. Hiç kimse konuşmadı. Hizmetlinin attığı bir tekmeyle rahip yine yere yıkıldı.

Şimdi ana rahmindeki bir cenin gibi yerde yatıyordu.

Yine bir sessizlik oldu.

Böbreklerine atılan bir tekme ile adam ters yöne kıvrıldı.

“Ne yapmak istiyorsun?” diye bağırdı Joan, acılar içinde kıvrınarak.

Kimse cevap vermedi. Bir süre bekledikten sonra hizmetli onu tekrar kaldırıp Mar’ın önüne getirdi. Joan ayakta kalabilmek için büyük çaba sarfediyordu.

“Ne yapmak...?”

“Günah işlediğini biliyorum.”

“Ne kadar ileri gidebilirdi? Döve döve onu öldürür müydü? Onu öldürebilir miydi? Evet günah işlemişti ama Mar kim oluyordu da onu yargılıyordu? Bütün vücudu titredi. Neredeyse tekrar yere düşecekti.

“Beni zaten cezalandırdın,” dedi Joan “şimdi neden yargılamak istiyorsun?”

Sessizlik. Karanlık.

“Söyle bana, kadın. Beni neden yargılamak istiyorsun?”

“Haklısın,” dediğini duydu sonunda rahip. “Seni cezalandırdım, ama unutma ki suçunu kendin itiraf ettin. Tam şimdi senin durduğun yerde bekâretimi çaldı; tam orada defalarca bana tecavüz etti. Onu tavana as ve cesedini yok et,” diye ekledi Mar, Esteve’ye dönerek.

Mar’ın ayak sesleri merdivenlerde kayboldu. Joan, Esteve’nin kendisini bağladığını fark etti. Hareket edecek hali kalmamıştı. Vücudundaki hiçbir kas tepki vermiyordu. Esteve onu yerden kaldırıp Mar’ın az önce oturduğu taburenin üzerine çıkardı. Sonra kulenin ahşap kirişlerine çarpan kalın sicim sesi duyuldu. Esteve ilk atışında başarılı olamadı. Yere düşen kalın ipin gürültüsü duyuldu. Joan yine altına işedi ve kakasını yaptı. Kalın sicim şimdi boynuna geçirilmişti.

“Günah işledim!” diye bağırdı, kalan son gücüyle.

Mar bu bağırışı merdivenlerin en alt basamağından duydu. Sonunda.

Mar arkasında küçük çocukla tekrar merdivenleri çıktı.

“Şimdi seni dinliyorum dedi,” Joan’a.

ŞAFAK SÖKER SÖKMEZ Mar Barselona’ya yola çıkmak için hazırlandı. Üzerinde en güzel giysileri, sahip olduğu birkaç mücevheri vardı. Tertemiz saçları omuzlarına düşmüştü. Esteve onu bir katıra oturttu.

“Eve sahip çık,” dedi hizmetliye. Hayvan yürümeye başladı. “Sen de babana yardım et.”

Esteve katırın arkasından Joan’ı itti.

“Yürü, rahip” dedi.

Joan başı öne eğik, Mar’ın arkasından ayaklarını sürüklemeye başladı. Peki şimdi ne olacaktı? O gece, gözündeki bezi çözüldüklerinde, karşısında, kulenin duvarlarında asılı meşalelerden çıkan titrek ışığın aydınlattığı Mar’ın yüzünü bulmuştu.

İşte Mar o anda yüzüne tükürmüştü.

“Affedilmeyi haketmiyordun . . . ama Arnau’nun sana ihtiyacı olabilir” dedi arkasından; sadece bu, seni burada kendi ellerimle öldürmeme engel oluyor.”

Katırın nalları yere vurdukça tatlı bir ses çıkıyordu. Joan kendi ayaklarına bakarak yürüyordu. Ona her şeyi anlatmıştı: Elionor ile yaptığı konuşmadan, onu Engizisyon’a iten büyük nefretten. İşte o zaman Mar o bağı çözmüş ve yüzüne tükürmüştü.

Katır Barselona yönünde ilerlemeye devam ederken. Joan da sol tarafında ona eşlik etmeye başlayan denizin kokusunu aldı.

Aledis Estanyer Hanı'ndan çıktığında ve Llana Meydanı'nda halka karıştığında, güneş ısıtmaya başlamıştı bile. Barselona uyanmıştı. Birçok kadın ellerinde kovalar, çanaklar ve mataralarla Cadena çeşmesinin önünde sıraya girmişler, bazıları da meydanın tam ters tarafındaki kasabın önüne toplanmışlardı. Herkes bağırıyor ve gülüyordu. Aslında daha erken çıkmak istemişti ama kızlar ona dul kıyafetlerini giydiren yüzlerce soru sorup vakit kaybettirmişlerdi: Bundan sonra ne olacaktı? Francesca'yı şövalyelerin söylediği gibi yakacaklar mıydı? En azından şimdi Bòria Sokağı'ndan Blat Meydanı'na doğru yürürken kimse yolunu kesmiyordu. Aledis kendini tuhaf hissetti; hep erkeklerin ilgisini çekmiş, kadınlar da hep onu aşağılamıştı. Şimdi ise sıcaktan üzerine yapışmış o siyah elbisesiyle sağına soluna bakıyor ama kaçamak hiçbir bakış göremiyordu.

Yakınlardaki Blat Meydanı'ndan daha fazla insan, güneş ve sıcak geliyordu. Terliyor ve göğüslerinin onları sıkı korse ile mücadele ettiğini hissediyordu. Aledis büyük Barselona pazarna gelmeden sağa, gölgeli Semolers Sokağı'na döndü. İnsanların en iyi zeytinyağını ve ekmeğini almak için kuyruk oluşturdıkları Oli Meydanı'na çıktı. Meydandan geçip Sant Joan çeşmesine vardığında orada sıraya girmiş kadınların da dönüp ona bakmadığını fark etti.

Sant Joan'dan sola döndüğünde Aledis katedrale ve piskoposun sarayına vardı. Bir önceki gün oradan onu cadı bağırışları içinde sokağa atmışlardı. Acaba şimdi onu tanırırlar mıydı? Kaldıkları yerdeki çocuk . . . Aledis yan taraflarda bir giriş aradı; kaldıkları yerdeki çocuk Aledis'in yüzünü Engizisyon askerlerinden daha iyi görmüştü.

"Zindan bekçisini arıyorum. Ona bir haber getirdim," diye cevap verdi kapıdaki askerin sorularına.

Asker kıza yolu gösterdi.

Merdivenlerden aşağı indikçe ışık ve renkler kayboluyordu. Merdivenlerin sonunda Aledis dörtgen boş bir bekleme odası gördü. Yerler topraktı ve meşalelerle aydınlatılmıştı; odanın bir kenarında, bir taburenin üzerinde; sırtını duvara dayamış şişko bekçi dinleniyordu; diğer kenarında ise karanlık bir dehlizin girişi vardı.

Aledis ona doğru ilerlerken kızı baştan aşağı süzdü.

"Dün içeri kapattıkları yaşlı kadını görmek istiyorum." Aledis elindeki bir kese parayı salladı.

Adam hareketsiz bir şekilde, cevap bile vermeden kızın ayaklarının dibine tükürdü. Aledis bir adım geri çekildi.

"Olmaz" diye cevap verdi adam.

Aledis kesenin ağzını açtı. Adamın gözleri Aledis'in eline döktüğü paraların parıltısına takıldı. Emirler çok katıydı: Hiç kimse Nicolau Eimeric'in açık izni olmadan zindana giremezdi ve bekçi de mahkeme başkanını karşısına almak istemiyordu. Adamın öfke krizlerini çok iyi bilirdi . . . ona itaat etmeyenlere yaptıklarını da. Ama o kadının teklif ettiği para da . . . hem askerin söylemek istediği kimsenin sarrafın yanına yanaşmaması gerektiği değil miydi? O kadın sarrafla değil cadıyla konuşmak istiyordu.

"Tamam" dedi.

NICOLAU MASAYA sertçe vurdu.

"O utanmaz kendini ne zannediyor?"

Ona haberi getirmiş olan genç rahip bir adım geri çekildi. Şarap tüccarı olan erkek kardeşi o gece, evlerinde yemek yerken,

beş çocuğunun gürültüsü içinde gülerek anlatmıştı olanları.

“Uzun yıllardır yaptığım en iyi iş,” demişti. “Duyduğuma göre Arnau’nun kardeşi olan rahip nakit para toplamak için siparişleri değerinin altında satma emri vermiş ve böyle giderse kesin parayı toplar; Arnau’nun adamı her şeyi yarı fiyatına satıyor.” Sonra şarap kadehini kaldırmış ve gülerek Arnau şerefine içmişti.

Haberi duyan Nicolau sessizleşmiş, kızarmış ve sonra da patlamıştı. Genç rahip Nicolau’nun emirlerini dinlemişti:

“Git ve Peder Joan’ı bulur bulmaz buraya getir! Nöbetçiye emir ver.”

Şarap tüccarının kardeşi odasından çıkar çıkmaz öfkeyle başını iki yana salladı. O rahip bozuntusu kendini ne zannediyordu? Ağabeyinin kasalarını boşaltarak Engizisyonu kandırmaya mı çalışıyordu? O servet kutsal kilisenindi, hem de hepsi! Eimeric yumruklarını öyle bir sıktı ki avuçları kan içinde kaldı.

“Onu odunların üzerinde görmek zorunda kalsam bile,” dedi kendi kendine.

“FRANCESCA.” ALEDIS YAŞLI kadının yanında diz çöktü. “Sana ne yaptılar böyle? Nasılsın?” Yaşlı kadın cevap vermedi. Diğer mahkûmların iniltileri kadının sessizliğine eşlik etti. “Francesca, Arnau’yu tutuklamışlar. Bu yüzden seni buraya getirmişler.”

“Biliyorum,” Aledis tam bir şey soracaktı ki yaşlı kadın devam etti: “Orada, ileride.”

Aledis başını zindanın öbür tarafına çevirdi ve ayakta onları izleyen birini gördü.

"Nasıl...?"

"Dinleyin" diyen bir ses yankılandı. "Yaşlı kadının ziyaretçisi." Aledis tekrar adama baktı. "Sizinle konuşmak istiyorum. Ben Arnau Estanyol'um."

"Neler oluyor, Francesca?"

"Beni buraya kapattıkları günden beri bana, nöbetçinin onun annesi olduğumu söylediğini söylüyor, adının Arnau Estanyol olduğunu ve kendisini Engizisyonun tutukladığını söylüyor . . . işte benim için gerçek işkence bu oldu."

"Peki sen ne dedin?"

"Hiçbir şey,"

"Beni dinleyin!"

Aledis bu sefer adama dönmedi.

"Engizisyon Arnau'nun bir cadının oğlu olduğunu kanıtlamak istiyor," dedi Francesca.

"Lütfen beni dinleyin."

Aledis Francesca'nın kollarına dokunduğunu hissetti. Yaşlı kadının kollarını sıkması, Arnau'nun yankılanan yalvarışlarına eklendi.

"Peki ona...?" Aledis öksürdü. "Peki ona hiçbir şey söylemeyecek misin?"

"Kimse Arnau'nun benim oğlum olduğunu bilmemeli. Beni duydun mu Aledis? Şimdiye kadar bunu kimseye söylemedim. Hele şimdi işin içinde Engizisyon varken . . . bunu sadece sen biliyorsun, kızım." Şimdi yaşlı kadının sesi daha anlaşılırdı.

"Jaume de Bellera..."

"Lütfen!" dedi Arnau tekrar.

Aldis Arnau'ya döndü; gözlerindeki yaşlar onu görmesine engel oluyordu ama yaşları silmemek için kendisiyle savaştı.

“Sadece sen, Aledis” dedi tekrar Francesca. “Kimseye söylemeyeceğine yemin et.”

“Ama Jaume de Bellera...”

“Bunu kimse kanıtlayamaz. Bana yemin et Aledis.”

“Sana işkence yapacaklar.”

“Hayatın bana yaptığı işkenceden daha mı fazlasını? Arnau’nun yalvarışlarının karşısında sessiz kalarak çektiğim işkenceden daha mı fazla? Yemin et.”

Francesca’nın gözleri alacakaranlıkta parladı.

“Yemin ederim.”

Aledis kollarını kadının boynuna sardı. Yıllardır ilk kez, yaşlı kadındaki kırılganlığı fark etti.

“Hayır . . . seni burada bırakmak istemiyorum,” dedi ağlayarak. “Sana neler olacak?”

“Benim için endişelenme,” diye fısıldadı yaşlı kadın kulağına. “Onları Arnau’nun benim oğlum olmadığına ikna edinceye kadar dayanacağım.” Francesca sözüne devam etmeden önce bir nefes aldı: “Bir Bellera benim hayatımı mahvetti ama oğlum Arnau’nun hayatını mahvedemeyecek.”

Aledis Francesca’yı öptü ve birkaç saniye dudaklarını kadının yanağından ayırmadı. Sonra ayağa kalktı.

“Beni dinleyin!”

Aledis Arnau’ya doğru baktı.

“Sakın gitme,” dedi Francesca yattığı yerden.

“Yaklaşın! Size yalvarırım.”

“Hayır, Aledis buna dayanamazsın, bana yemin ettin.”

Arnau ve Aledis karanlıkta birbirlerine baktılar. Sadece gölge iki figür. Aledis’in yanaklarından aşağı yuvarlanan gözyaşları, parlıyorlardı.

Arnau, tanımadığı bu ziyaretçi kadının zindanın kapısına doğru yöneldiğini görünce yere yığıldı.

O SABAH KATIR ÜSTÜNDE bir kadın San Daniel Kapısı'ndan geçerek Barselona'ya girdi. Kadının arkasından topallayarak yürüyen Dominiken rahip nöbetçi askerlere bile dönüp bakmıyordu. Hiç konuşmadan piskoposun sarayına kadar geldiler.

"Peder Joan?" diye sordu kapıda nöbet tutan askerlerden biri.

Rahip kararmış yüzünü kaldırıp askere çevirdi.

"Peder Joan?" diye tekrar sordu asker. Joan evet anlamında başını salladı.

"Engizisyon mahkemesi başkanı, en kısa sürede sizi huzuruna çıkarmamızı istiyor."

Asker nöbetçiyi çağırdı ve onunla birlikte birkaç arkadaşı Joan'ı almaya geldiler. Kadın katırdan inmedi.

Sahat, yaşlı tüccarın Pisa'da, Arno nehri kıyısında, liman civarındaki deposundan içeri daldı. Bazı çırak ve çalışanlar onu selamlasalar da, Arap hiç kimseye bakmadan "Efendiniz nerede?" diye herkese sorarken, bin bir çeşit malın istif edildiği büyük depoda dolanıp durmaya devam ediyordu. Nihayet onu binanın öbür ucunda bazı kumaş parçalarının üzerine eğilmiş bir halde buldu.

"Ne var Filippo?"

Yaşlı tüccar güçlkle doğrulup Sahat'a doğru döndü.

"Dün Marsilya'ya giden bir gemi kıyıya yanaştı.

"Biliyorum. O halde?"

Filippo Sahat'ı inceledi. Kaç yaşlarındaydı acaba? Kesin olan bir şey varsa artık çok genç olmadığıydı. Her zamanki gibi tıpkı kendisinden daha az zengin olan birçok kişi gibi, gösterişe kaçmadan, ama iyi giyinmişti. Onunla Arnau arasında ne geçmiş olabilir? Sahat bu konuda ona hiçbir şey anlatmak istememişti. Filippo kölenin Katalonya'dan döndüğü ilk zamanları, özgürlük mektubunu, Arnau'nun imzaladığı ödeme emrini hatırladı...

"Filippo!"

Sahat'ın bağıırışı onu gerçeklere döndürdü; sonra yeniden düşüncelerine daldı. Hiç inkâr edemezdi, Sahat hâlâ bir delikanlının enerjisiyle hareket etmeye devam ediyordu.

"Filippo, rica ederim!"

"Elbette, elbette. Haklısın, afedersin." Yaşlı adam ona yaklaştı, kolundan sıkıca tuttu. "Çok haklısın. Bana yardım et de, çalışma odama gidelim."

Pisa'daki ticaret dünyasında, Filippo Tescia'nın güvendiği kişilerin sayısı bir elin parmaklarını geçmezdi. Yaşlı adamın itibarı bin florin altının açabileceğinden çok daha fazla kapı açabilirdi. Bu kez Sahat, zengin tüccarın ağır yürüyüşünü durdurdu.

"Filippo, lütfen."

Yaşlı adam, onu yürümeye devam etmesi için, hafifçe sarstı.

"Arnau hakkında haberle . . . kötü haberler var," dedi, ona toparlanması için zaman vererek. "Engizisyon tarafından tutuklandı."

Sahat cevap vermedi.

"Nedenleri bir hayli karmaşık" diye devam etti Filippo." Yardımcıları siparişleri satmaya başlamışlar ve görünen o ki, durumu pek . . . tabi bunlar yalnızca söylentiler ve tahmin ediyorum ki, çoğu da kötü niyetli söylentiler. Otur," dedi, yaşlı adamın "çalışma odası" olarak söz ettiği yere geldiklerinde. Burası, yükseltilmiş bir platformun üzerine yerleştirilmiş olan gösterişsiz masasından, onunla aynı tip masalarda oturan ve dev gibi muhasebe kitapları üzerinde işlem yapan üç çalışanını yönettiği, aynı zamanda da depoda olan biteni rahatlıkla izleyebildiği bir yerden daha fazla bir şey değildi.

Filippo içini çekti ve oturdu.

"Hepsi bu kadar değil," diye ekledi. Onun önüne oturan Sahat tepki göstermedi. "Bu yıl, Paskalya'da Barselonalılar, Yahudilere karşı baş kaldırdı. Onları Papazın takdis ettiği ekmeğe saygısızlıkla suçladılar. Önemli bir ceza ve işlerinden üç kişi ölüm cezasına çarptırıldı." Filippo, Sahat'ın alt dudağının titremeye başladığını görebiliyordu. "Hasdai."

Yaşlı adam bir müddet gözlerini Sahat'tan kaçırıp, ona kendine gelmesi için zaman verdi. Ona yeniden baktığında, dudaklarını sıktığını gördü. Sahat burnunu çekti, gözyaşlarını silmek için ellerini yüzüne götürdü.

"Al," dedi Filippo, ona bir mektup uzatarak. "Jucef'ten geliyor. Barselona'dan yola çıkıp, İskenderiye'ye gelen bir gemi, Napoli'deki temsilcime bırakmış, Marsilya'ya dönen geminin kaptanı da bana getirdi. Jucef babasının işlerini devralmış ve her ne kadar Arnau'dan az söz etse de, tüm olan biteni anlatmış."

Sahat mektubu aldı, ama açmadı.

"Hasdai öldürüldü, Arnau tutuklandı," dedi. "Ben de buradayım."

"Sana Marsilya'ya giden bir gemide yer ayarladım," dedi Filippo. "Yarın, gün ağarmadan hareket edecek. Oradan Barselona'ya gitmen zor olmayacaktır. "

"Teşekkür ederim," diyen sesini duydu Sahat.

Filippo bir süre sessiz kaldı.

"Buraya köklerimi aramaya geldim," diye anlatmaya başladı Sahat, "kaybetmiş olduğumu düşündüğüm bir aileyi aramaya. Peki ne buldum?" Filippo ona bakmakla yetindi. "Beni sattıklarında, küçük bir çocuktum, annemle beş kardeşim ise henüz hayatta idiler. Kardeşlerimden yalnızca birini bulmayı başardım, onun da gerçekten kardeşim olduğundan emin değildim. Cenova limanında bir yük boşaltıcısının kölesiydi. Onu bana gösterdiklerinde, benim kanımdan olduğuna inanamadım. Adını bile hatırlamıyordum. Bir ayağı aksıyordu, küçük parmağı ve kulakları yoktu. Efendisinin onu cezalandırırken çok acımasız davrandığını düşündüm, ama sonra öğrendim ki..." Sahat konuşmasını yarıda kesip, yorum yapmayan yaşlı adama baktı. "Ona özgürlüğünü satın alıp, işin içinde benim olduğumu, ona fark ettirmeden, eline yüklü bir para geçmesini de sağladım. Bu para ona yalnızca altı gün dayandı. Altı gün boyunca sürekli sarhoş gezdi, parasını kumarda ve kadınlarla harcadı. Sonra yemek ve yatacak yer karşılığında tekrar eski sahibine satıldı." Sahat kurtulmak ister gibi bir el hareketiyle: "burada ayyaş ve kavgacı bir kardeşten başka bir şey bulmadım," dedi.

“Birkaç dost ta buldun,” diye karşı çıktı Filippo.

“Doğru, affedersin, demek istediğim...”

“Ne demek istediğini biliyorum.”

İki adam uzun uzun masadaki evraklara baka kaldılar. Sonra, deponun hareketliliği onları gerçeğe döndürdü.

“Sahat”, dedi Filippo, “uzun yıllar Hasdai’nin acenteliğini yaptım, Tanrı ömür verirse, şimdi de oğluyla çalışacağım. Sonra Hasdai’nin isteği, senin yönlendirmelerin doğrultusunda, Arnau ile de birlikte çalışmaya başladım. Tüm bu zaman içersinde, tüccarlar olsun, denizciler, ya da kaptanlardan olsun Arnau hakkın-da yalnızca iyi şeyler duydum. Topraklarındaki köleleri için yaptıkları buradan bile duyuldu! İkinizin arasında ne oldu? Kavga etmiş olsaydınız, sana özgürlüğünü bağışlamazdı, bana da, sana onca parayı teslim etmemi söylemezdi. O seni bu şekilde ödüllendirirken, seni onu terk etmeye iten nedir?”

Sahat anılarının Matarò yakınlarındaki bir tepeye, kılıç ve kurmalı yaylı tüfeklere kadar uzanmasına izin verdi.

“Bir kız . . . olağanüstü bir kız.”

“Ah!”

“Hayır,” diye itiraz etti Arap. “Düşündüğün gibi değil.”

Sahat beş senedir kendisine sakladığı her şeyi, ilk kez anlattı.

“BUNA NASIL CÜRET edersin!” Nicolau Eimeric’in çılgıncı pis-koposluk sarayının koridorlarında yankılanmıştı. Muhafızların çalışma odasından çıkmalarını bile beklememişti. Engizisyon sorgucusu el kol hareketleri yaparak odada bir ileri, bir geri yürüyordu. “Kutsal müessesenin bütün mal varlığını tehlikeye atmaya nasıl cesaret ettin?” Nicolau odanın ortasında ayakta duran Joan’a doğru hızla döndü. “Siparişleri bu kadar ucuza satmaya nasıl cüret ettin?”

Joan cevap vermedi. Geceyi uykusuz geçirmiş, kötü davranılmış, aşağılanmıştı.

Bir katırın arkasında binlerce mil yol yürümek zorunda kalmıştı. Bütün vücudu ağrıyordu. Kötü kokuyordu, kirden neredeyse kurumuş cübbesi, derisini tırmalıyordu. Bir önceki günden beri ağzına bir lokma yemek girmemişti ve çok da susamıştı. Hayır, cevap vermeye hiç mi hiç niyeti yoktu.

Nicolau ona arkadan yaklaştı.

"Ne yapmaya çalışıyorsun, Kardeş Joan?" diye fısıldadı kulağına. "Engizisyon ona sahip olamasın diye, kardeşinin bütün parasını satmak mı istiyorsun, yoksa?"

Nicolau birkaç saniye Joan'ın yanında durdu.

"Tanrım, çok kötü kokuyorsun!" diye bağırdı ondan kaçarcasına uzaklaşarak, "bir köylü gibi kokuyorsun." Homurdanarak odada yürümeye devam etti ve sonunda bir yere oturdu. "Engizisyon kardeşinin muhasebe defterlerine el koydu, artık hiçbir şey satamayacaksın."

Joan gözünü bile kırpmadı. "Tüm zindan ziyaretlerini yasakladım, bu yüzden onu görmeye çalışma. Davası birkaç gün sonra başlayacak."

Joan öylece tepkisiz duruyordu.

"Beni duymadın mı, peder? Birkaç gün sonra kardeşine karşı dava başlatacağım."

Nicolau masaya bir yumruk attı.

"Bu kadarı yeter! Defol git buradan!"

Joan giysisinin leş gibi olmuş etek uçlarını, Engizisyon başyargıcının çalışma odasının parlak yer karolarının üzerinde sürükleyerek, odadan çıktı.

RAHİP GÖZLERİNİN GÜNEŞE alışabilmesi için kapının kirişinin altında bir süre durakladı. Katırdan inmiş olan Mar, hayvanı başından tutar vaziyette onu bekliyordu. Onu buraya çiftlikten getirtmişti, ve şimdi . . . yargıcın Arnau'yu ziyaret etmelerini yasakladığını nasıl söyleyecekti? Her şeyin de üstünde, hissettiği suçluluk duygusuna nasıl katlanacaktı?

"Çıkıyor musun, peder, ya da? " diye bir ses duydu arkasında.

Joan arkasını döndü ve karşısında ağlamaktan mahvolmuş, siyahlara bürünmüş, dul bir kadın buldu.

Birbirlerine baktılar.

"Joan?" diye seslendi kadın.

O kestane rengi gözler. O yüz...

"Joan?" diye ısrarla tekrar etti. "Ben Aledis'im. Beni hatırlıyor musun?"

"Sepicinin kızı, " . . . diye irkildi Joan.

"Neler oluyor, peder?"

Mar kapıya yaklaşmıştı. Aledis Joan'ın yeni gelen kadına dönerek konuştuğunu gördü, sonra tekrar Aledis'e döndüğünü, ve bir kez daha ona, katırın yanında duran kadına.

"Bir çocukluk arkadaşım," dedi. "Aledis, bu Mar, Mar, bu Aledis."

İki kadın başlarını hafifçe eğerek selamlaştılar.

"Burası gevezelik etmek için uygun bir yer değil." Askerin emri, üçünün de bakışlarını ona doğru yöneltti. "Geçişi engellemeyin."

"Arnau Estanyol'u görmeye geldik" dedi katırın başını tutan Mar, kendini tutamayıp, sesini yükselterek.

Asker alaycı bir şekilde yüzünü ekşitmeden önce onu yukarıdan aşağı süzdü.

"Sarraf mı?" diye sordu.

"Evet," diye ısrar etti Mar.

"Engizisyon yargıcı ziyaretleri yasakladı."

Asker Aledis ile Joan'a uzaklaşmaları için işaret etti.

"Neden?" diye sordu Mar, diğer ikisi binadan çıkarlarken.

"Bunu rahibe sormalısın," diye cevap verdi parmağı ile Joan'ı işaret ederek.

Üçü uzaklaşmaya başladılar.

"Dün seni öldürmeliydim, peder."

Aledis Joan'ın cevap vermeden başını önüne eğdiğini gördü. Sonra katırı tutan kadını inceledi: Başı dimdik yürüyor, hayvanı otoriter bir havayla çekiyordu. Bir gün önce ne olmuş olabilirdi? Joan morarmış yüzünü saklamıyordu, eşlik ettiği kadın ise Arnau'yu görmek istiyordu. Kimdi o kadın? Arnau, Montbui şatosunda, kötüye kullanılan ayrıcalıkları feshettiğini açıkladığında onunla aynı platformda duran barones ile evliydi...

"Arnau'ya karşı açılan dava, birkaç gün sonra başlayacak."

Mar ve Aledis birden durdular. Joan kadınların onu izlediğini fark edene kadar birkaç adım ilerledi. Arkasına döndüğünde, sessizce bakıştıklarını gördü. Birbirlerine "sen kimsin?" der gibilerdi.

"Bu rahibin eskiden çocuk olduğuna inanmak çok güç... hele arkadaşlarının olduğuna hiç...", dedi Mar.

Aledis kızın bakışlarıyla karşılaştı. Mar orada, gururla ayakta duruyordu; genç ve parlak bakışları onu delip geçmek ister gibiydi. Arkasında duran katır bile kulaklarını dikmiş, onun her kelimesini dinliyor gibi görünüyordu. "Çok açık sözlüsün," dedi Aledis.

"Hayat bana böyle olmayı öğretti."

"Eğer yirmi beş yıl önce, babam izin vermiş olsaydı, Arnau ile evlenecektim."

"Eğer beş yıl önce bana bir hayvan değil de, bir insan gibi davranmış olsalardı, dedi Mar, dönüp, Joan'a bakarak, "hâlâ Arnau'nun yanında olurdum."

Sessizlik içinde, iki kadın karşılıklı sert bir şekilde bakiştılar.

"Arnau'yu yirmi beş yıldır görmüyorum" diye itiraf etti sonunda Aledis. Seninle rekabet etmek niyetinde değilim, bunu ancak iki kadının anlayabileceği bir dilde söylemeye çalışmıştı.

Mar ağırlığını bir ayağından diğerine değıştirdi ve katırın yularını gevşetti. Gözlerini yarı kapattı ve Aledis'e meydan okumayı bıraktı.

"Barselona dışında oturuyorum: Beni misafir edebilir misin?" diye sordu, birkaç dakika sonra.

"Ben de şehir dışında oturuyorum. Kızlarımla, Estanyer Hani'nda kalıyoruz . . . ama bir şeyler ayarlarız," diye de çabucak ekledi Aledis, Mar'ın duraksadığını görünce. "Peki, o ne olacak...?" diye de Joan'ı işaret ederek sordu.

Her ikisi de, çürümüş yüzlü, eğilmiş omuzlarından sarkan pis ve yırtık giysileri içinde ayakta hareketsiz duran adamı incelemeye başladılar.

"Anlatacak çok şeyi var" dedi Mar, "ve ona ihtiyacımız olabilir, katırla uyusun."

Joan iki kadının yola koyulmalarını bekledi ve birkaç adım arkalarından onları takip etti.

"PEKİ SEN, NİYE BURADASIN?" diye soracak bana. "Piskoposun sarayında ne işin vardı?" Aledis göz ucuyla yeni arkadaşısına baktı: Kibirli havasıyla, katırı çekiyor, yolda karşısına birisi

çıktığında ise ona yol vermek için kenara çekilmiyordu. Mar ve Joan arasında ne geçmiş olabilir? Rahip tamamen boyun eğmiş gözüktüyordu... Bir Dominiken rahibi nasıl olur da bir kadın tarafından, katırla uyumaya gönderilmeyi hoş görebiliyordu? Bu arada Blat Meydanı'nı geçmişlerdi. Arnau'yu tanıdığını kabul etmiş, ama onu hücrede gördüğünü ve kendisine yakınlaşması için yalvardığını söylememişti. "Ya Francesca? Ona Francesca hakkında ne söylemeliyim? Annem olduğunu mu? Hayır, Joan annemi tanıyordu, onun adının Francesca olmadığını bilir. O halde ölmüş kocamın annesi desem? Ama onu Arnau'ya karşı açılmış bir davaya karıştığını öğrendiklerinde herkes ne der? Buna karşı bir cevabım olmalı. Peki onun bir fahişe olduğu ortaya çıktığında ne olacak? Kayınvalidemin bir fahişe olduğunu nasıl söyleyebilirim? Hiçbir şey bilmiyor gibi davranmak daha iyi: Öyleyse bu durumda, piskoposun makamında ne işim vardı? "

"OH" DİYE CEVAP VERDİ Mar'ın sorusuna, "Ölmüş kocam, derici ustasının siparişi ile ilgili bir konuydu. Barselona'dan geçeceğimizi bildiğim için..."

Eulàlia ve Teresa ona göz ucuyla baktılar, bu arada üçü yemek yemeğe devam ediyordu. Otele geldiklerinde, hancının odalarına üçüncü bir yatak koymasını sağlamışlardı. Mar, katırıyla beraber, ahırda uyuyabileceğini Joan'a söylediğinde, o sessizce başıyla onaylamıştı.

"Her ne duyacak olursanız," diye fısıldamıştı Aledis kızlara, "hiçbir şey söylemeyin, hiçbir soruya cevap vermeyin ve unutmayın: Biz Francesca diye birini tanımıyoruz."

Beşi de yemeğe oturmuşlardı.

"Pekâlâ, peder," dedi Mar söze başlayarak, "sorgucu neden Arnau'ya yapılan ziyaretleri yasakladı?"

Joan henüz yemeğine dokunmamıştı.

“Zindan bekçisine vermek için paraya ihtiyacım vardı,” diye cevap verdi yorgun bir sesle, “Arnau’nun hesabında para olmadığı için, bazı kontratları bırakmayı emrettim. Eimeric ise Engizisyonun ele geçirememesi için, Arnau’nun kasalarını boşaltmaya çalıştığımı düşündü...”

Tam o sırada Jaume de Bellera ile Genís Puig handan içeri girdiler. Kızları gördüklerinde, her ikisinin de yüzlerinde bir gülümseme belirdi.

“Joan” dedi Aledis çabucak, “bu iki soylu dün kızlarımı rahatsız ettiler ve bana öyle geliyor ki niyetleri . . . onların cesaretini kırmak için bana yardımcı olur musun?”

Joan ayakta duran ve; bir önceki gecenin etkisiyle Teresa ve Eulàlia’ya bakmaktan kendilerini alamadıkları açıkça belli olan iki adama doğru döndü. Joan’ın siyah giysisini görünce gülüşleri birden dondu. Rahip sabit bir şekilde onlara bakmaya devam etti ve iki soylu sessizce masalarına oturup, bakışlarını, hancının getirdiği yemeklerine çevirdiler.

“Neden Arnau’yu dava etmek istiyorlar?” diye sordu Aledis Joan’ın dikkatini tekrar üzerine çektiğinde.

SAHAT, GEMİ MARSİLYA’YA doğru yola çıkmadan mürettebatın yaptığı son hazırlıkları izledi: Tek direkli, iki tane yanlarda, bir de kıç tarafta dümeni olan, yüz yirmi kürekçiden, ve yaklaşık üç yüz filikadan oluşan sağlam bir kadırgaydı.

“Hızlı ve güvenli,” diye ona açıkladı Filippo, “birçok kez korsanlarla karşılaşmış ve her defasında kaçmayı başarmış. Üç dört gün içinde Marsilya’da olursun.” Sahat başıyla onayladı.

“Oradan da bir yük gemisi bulup Barselona’ya gitmen çok kolay olacaktır.”

Filippo bir eliyle Sahat’ın kolunu tutarken, bir yandan da bastonuyla ona gemiyi gösteriyordu. Limandaki işçiler, tüccarlar, memurlar yanından geçerken saygıyla önce onu selamlıyorlardı, daha sonra aynı şekilde, tüccarın dayandığı Arap’ı.

“Hava güzel,” diye ekledi Filippo bastonu ile bu kez gökyüzünü işaret ederek, “sorun yaşamayacaksın.”

Kaptan geminin kenarından Filippo’yu başıyla selamladı. Sahat yaşlı adamın kolunu biraz daha sıkıca tuttuğunu fark etti.

“İçimde, bir daha görüşemeyeceğimizi söyleyen bir his var,” dedi yaşlı adam. Sahat dönüp ona baktı, ama Filippo kolunu biraz daha sıktı. “Artık yaşlandım, Sahat.”

İki adam geminin önünde kucaklaştılar.

“İşlerime sahip çık,” dedi Sahat, ondan ayrılırken.

“Çıkacağım, merak etme, çalışamayacak durumda olursam da,” dedi yaşlı adam, titrek bir sesle, “oğullarım devam edeceklerdir. Ama böyle bir şey olduğunda, nerede olursan ol, onlara yardım etmek zorundasın. ”

“Edeceğim,” diye söz verdi Sahat da.

Filippo Sahat’ı tekrar kendine doğru çekti ve dudaklarından öptü. Geminin kalkması için son yolcusunu bekleyen kalabalık, Filippo Tescio’nun gösterdiği bu sevgi tezahüratı karşısında mırıldandı.

“Allah yardımcın olsun,” dedi yaşlı adam Sahat’a.

Sahat eşyalarını taşıyan iki köleye önünden yürümelerini emretti ve sonra gemiye bindi. Gemiden baktığında, Filippo’yu göremedi.

Deniz sakindi, rüzgar yoktu ve gemi yüz yirmi kürekçisinin çabasıyla ilerliyordu.

“Benim cesaretim olmadı,” diyordu Jucef mektubunda, kut-sanmış ekmek hırsızlığını açıkladıktan sonra. “Yahudi mahallesinden kaçıp, hayatının son günlerinde babamın yanında olma cesaretini bulamadım. O, her nerede bulunuyorsa, umarım beni anlıyordur.”

Sahat, geminin pruvasında gözlerini ufka doğru dikti. “Sen ve senin insanların, bir Hristiyan şehrinde yaşayarak yeterince büyük bir cesaret gösteriyorsunuz” diye mırıldandı kendi kendine. Mektubu defalarca okumuştı: “Raquel kaçmak istemiyordu, ama onu ikna ettik.”

Sahat, diğer kısımları atlayarak mektubun sonuna geldi:

Diin Engizisyon Arnau’yu tutukladı. Bugün de piskoposun sarayında çalışan bir Yahudi aracılığıyla, Arnau’yu Yahudi dostu olmakla suçlayanın, karısı Elionor olduğunu öğrendim. Engizisyonun suçlamanın gerçekleşebilmesi için, iki şahide ihtiyacı olduğundan, Elionor Santa María de la Mar Kilisesinden birkaç papazı çağırtmış ve onlardan, kocası ile aralarında geçen ve onların da kulak misafiri oldukları bir tartışma için tanıklık yapmalarını istemiş. Anlaşılan Arnau’nun söylediği bazı sözler, kutsal şeylere saygısızlık kabul ediliyormuş ve bu da, Elionor’un ihbarını desteklemiş.

Dava çok karmaşık, diye devam ediyordu Jucef. Bir yandan Arnau çok zengindi ve Engizisyon da onun mal varlığına göz dikmişti; öte yandan da Nicolau Eimeric’in pençeleri arasında düşmüştü. Sahat, altı sene önce bu makamı işgal eden küstah sorgucuyu hatırladı. Onu Katalonya’yı terk etmeden önce, Arnau’ya eşlik etmek zorunda kaldığı bazı dini törenlerde görmüştü.

Sen gittiğinden beri, Eimeric gücüne güç kattı ve artık açıkça krala karşı çıkmakta tereddüt etmiyor. Kral yıllardır Papa’ya, zorunlu olduğu

ödemeleri yapmıyor, bunun sonucu olarak da, IV. Urbano, Katalanlara karşı ayaklanmaya liderlik eden Arborea beyine, Sardıny'a topraklarını önerdi. Castilya'yla yapılan uzun savaştan sonra, Korsikalı soylular arasında yeniden huzursuzluk baş gösterdi. Doğrudan Papa'ya bağlı olan Eimerich de krala açıkça karşı çıkmak için bu durumdan yararlandı. Engizisyonun Yahudileri ve Hristiyan olmayan diğer mezhepleri yargılama hakkını talep ediyor. Tanrı korusun! Katalonya'daki tüm Yahudi mahallerinden sorumlu olan kral ise buna şiddetle karşı. Eimeric ise hâlâ monarşinin çıkarlarını korumakla çok da ilgilenmeyen Papa'ya ikna etmeye çalışıyor.

Kralın çıkarlarına ters olduğu halde, Yahudi mahallerine müdahale etmek istemenin yanı sıra, Eimerich, Katalan teolog Raimondo Lullo'nun eserlerini mezhep sapkınlığıyla suçlama cesaretinde bulundu. Bir asırdan fazladır, Katalan Kilisesi tarafından Lullo'nun doktrinlerine uyulmaktadır. Kral da bunu Engizisyon yargıcı tarafından yapılmış şahsi bir hakaret olarak kabul ederek, hukukçu ve düşünürleri kendini savunmaları için iş başına getirdi.

Durum böyleyken, bana kalırsa Eimeric, Katalan Baron ve Deniz Konsolosu Arnau'ya karşı açılan bu davayı, bir yandan Engizisyon için hatırı sayılır bir serveti garantilerken; öte yandan da gelecekteki kendi pozisyonunu sağlamlaştırmak için, krala karşı yeni bir meydan okumaya dönüştürmeye çalışacaktır. Bana Eimeric'in Urbano'ya mektup yazdığını, mektupta Pedro'nun ona yapmak zorunda olduğu ödemelerin Engizisyon tarafından Arnau'nun malvarlığından kesip, ödeneceğini, belirttiğini söylediler. Bu şekilde Engizisyon sorgucusu, soylu bir Katalan'ın sırtından kraldan intikamını almış olacak ve Papa'ya karşı konumunu da güçlendirecek.

Öte yandan Arnau'nun kişisel durumunun hassas, hatta umutsuz olduğunu düşünüyorum. Kardeşi, Joan, oldukça zalim bir Engizisyon sorgucusu olarak tanınıyor; karısı da zaten onu suçlayanın ta kendisi; babam öldü; ve Arnau bize olan sempatisinden dolayı suçlandığından, onun iyiliği için kendisine ne kadar değer verdiğimiz ve onu desteklediğimizi belli edemeyiz. Geriye bir tek sen kalıyorsun, onun için.

Böyle bitiyordu Jucef'in mektubu. "Bir tek sen kalıyorsun onun için." Sahat mektubu, beş yıldır Hasdai'in ona gönderdiği mektupları sakladığı kutuya koydu. "Bir tek sen kalıyorsun onun için." elinde mektup kutusu ile, geminin ön tarafında ayakta dururken, yine ufka baktı. "Çekin kürekleri, Marsilyalılar..." dedi kendi kendine. "Bir tek ben kalıyorum onun için."

Eulàlia ve Teresa Aledis'in bir işaretiyle çekildiler. Joan da bir süre önce çekilmişti ve ayrılırken, Mar ona tek bir kelime etmemişti.

"Ona niye böyle davranıyorsun?" diye sordu Aledis hanın yemek odasında yalnız kaldıklarında. Yalnızca artık sönmek üzere olan ateşteki tahtaların çıtırtısı duyuluyordu. Mar cevap vermedi. "Sonuçta, o Arnau'nun kardeşi..."

"O rahip daha iyi bir şeyi hak etmiyor."

Masadaki bir kıymığı çıkartmaya çalışan Mar başını kaldırmadı bile. "Güzel bir kadın," diye içinden geçirdi, Aledis. Parlak ve dalgalı saçları omzuna dökülüyordu. Yüz hatları da çok güzeldi: Kalemle çizilmiş gibi dudakları, yüksek elmacık kemikleri, düzgün bir çenesi ve burnu vardı. Aledis bembeyaz düzgün dişlerini gördüğünde, şaşırdı, oysa saraydan hana kadar yaptıkları yolculuk boyunca, diri ve düzgün bir vücuda sahip olduğu dışında bir gözlem yapamamıştı. Elleriye tarlada çalışan bir insanın elleri gibi nasırlı ve pürüzlüydü.

Mar kıymıkla uğraşmaktan vazgeçti ve tüm dikkatini sessizce ona bakan Aledis'e verdi.

"Uzun bir hikâye," diye itiraf etti.

"Eğer anlatmak istersen edersen, benim zamanım var," dedi Aledis.

Mar yüzünü buruşturdu, birkaç saniye öylece kaldı. Neden olmasındı? Yıllardır bir kadınla konuşmamıştı; kendi içine kapalı bir şekilde yaşıyordu, ruhunu ve tüm bedenini nankör top-

raklara adanmış, buğdayların onu dinlemesini ve güneşin onun talihsizliğini farkedip, merhametini ona göstermesini umarak bekleyip durmuştu. Neden olmasındı? Aledis iyi birine benziyordu.

“Annemle babamı büyük veba salgınında kaybettiğimde küçük bir çocuktum sadece ...”

Detaylarına girmed i. Montbui sarayının bulunduğ u ovadaki aşk deneyiminden söz ettiğ inde ise Aledis titredi. “Seni anlıyorum,” demek geldi dilinin ucuna, “ben de...” Arnau, Arnau, Arnau. Ağzından çıkan her beş kelimeden biri o isimdi. Aledis, körpe bedenini okşayan ve içindeki arzuları arttırarak masumiyetine ihanet eden deniz meltemini hatırladı. Sonra, Mar ona kaçırılma ve zorla evlendirilme hikâyesini anlattı. İтираflarından sonra, uzun süredir tuttuğ u gözyaşlarına boğuldu.

“Teşekkür ederim,” dedi Mar kendisini toparlayıp tekrar konuşabildiğ inde.

Aledis onun bir elini tuttu.

“Çocukların var mı?” diye sordu.

“Bir tane oldu,” dedi Mar, Aledis’in elini sıkarak. “Dört yıl önce henüz yeni doğmuşken, çocukları etkileyen veba salgınında öldü. Babası onu hiç tanıyamadı, hamile olduğumu bile öğrenmedi. Calatayud’da ordularını yönetmek yerine, ailesini yeni bir veba salgınından kaçırmak için Valencia’dan Rosellòn’a götürmeye çalışan bir kralı korurken öldü.” Bu sözlerden sonra Mar’ın yüzünde kibirli bir gülümseme belirdi.

“Tüm bunların Joan ile ne ilgisi var?” diye sordu Aledis.

“Arnau’yu sevdiğimi biliyordu . . . onun da beni sevdiğini,”

Hikayenin sonunu dinleyen Aledis masaya bir yumruk attı. Gece olmuştu ve yumruğun sesi boş handa yankılandı.

“Onu ihbar etmeyi düşünüyor musun?”

“Arnau o rahibi her zaman korudu. Onun kardeşi, onu se-
viyor.”

Aledis, Pere ve Mariona’nın evinin bodrum katında kalan iki genci hatırladı: Arnau taş taşır, Joan ders çalışırdı. “Arnau’ya kötülük yapmak istemem, ama şimdi, şimdi onu göremem, burada olduğumu bildiğinden de emin değilim ve onu hâlâ sevdiğimden... Onu yargılayacaklar, belki de ölüme...”

Mar bir kez daha hıçkırıklara boğuldu.

“KORKMA, YEMİNİMİ BOZMAYACAĞIM, ama onunla konuşmam gerekiyor,” dedi gitmek üzereyken. Alacakaranlıkta, Francesca onun yüzüne bakmaya çalıştı.

“Bana güven” diye ekledi Aledis.

Arnau Aledis’in hücreye girdiği anda kalkmıştı, ama bu kez ona seslenmemişti. Fısıldaşan kadınlara sessizce bakmakla yetinmişti. Joan nereye kaybolmuştu? İki gündür onu ziyaret etmeye gelmiyordu ve ona soracağı çok şey vardı. O yaşlı kadının kim olduğunu öğrenmesini istiyordu. Orada ne işi vardı? Neden Zindan bekçisi ona annesi olduğunu söylemişti? Dava ile ilgili ne gibi gelişmeler vardı? Ya işleri nasıl gidiyordu? Peki ya Mar? Yolunda gitmeyen bir şeyler vardı. Joan’ın onu son kez ziyaret etmesinden sonra, Zindan bekçisi ona yeniden herkese davranacağı gibi davranmaya başlamıştı; yemeği ise bir parça ekmek ile durmuş, bulanık suya dönüşmüştü, kovaysa yeniden ortadan kaybolmuştu.

Arnau yaşlı kadının yanından uzaklaşan kadını gördü. Duvara sırtını yaslamıştı, yavaş yavaş düştüğünü hissetti.

Karanlıkta, onun kendisine yaklaştığını gördü ve doğrudu. Kadın ondan birkaç adım uzakta durdu, hücreyi aydınlatan, cılız birkaç meşale ışığının erişemediği bir noktada.

Arnau onu daha iyi seçebilmek için gözlerini kısıtı.

Kadının ona " senin ziyaret edilmeni yasaklamışlar," dediğini duydu.

"Kimsin?" diye sordu adam. "Nereden biliyorsun?"

"Zamanımız yok, Arn . . . Arnau." Ona adıyla hitap etmişti!
" Zindan bekçisi gelirse..."

"Kimsin?"

Neden ona cevap vermesin, neden onu kucaklayıp, teselli etmesindi? Dayanamayacaktı. Francesca'nın sözleri kulaklarında çınladı. Aledis önce ona, sonra yeniden Arnau'ya doğru baktı. Deniz meltemi, sahil, gençlik, Figueras'a kadar yapılan uzun yolculuk...

"Kimsin?" dedi yeniden.

"Bunun önemi yok. Sana yalnızca Mar'ın Barselona'da olduğunu ve seni beklediğini söylemek istiyorum. Seni seviyor, seni sevmekten hiç vazgeçmedi."

Aledis Arnau'nun duvara yaslandığını gördü. Birkaç saniye bekledi: Koridorda bazı sesler vardı. Zindan bekçisi ona yalnızca birkaç dakika vermişti. Sesler arttı, derken kilitte dönen anahtar sesi duyuldu. Arnau da kadına baktı ve daha sonra kapıya doğru döndü.

"Ona bir mesaj götürmemi ister misin?"

Kapı açıldı ve koridordaki meşalelerin ışığı Aledis'in yüzünü aydınlattı.

"Benim de onu . . . " Zindan bekçisi hücreye girdi. "sevdiğimi söyle. Her ne kadar . . ."

Aledis arkasını döndü ve kapıya doğru gitti.

"Sarrafı niye konuşuyordun?" diye sordu şişman bekçi, kapıyı kapadıktan sonra.

"Tam çıkmak üzereyken beni çağırdı."

"Onunla konuşulmasını yasakladım,"

"Bilmiyordum, sarraf olduğunu da bilmiyordum. Ama ona cevap vermedim. Yanına da gitmedim."

"Sorgucu yasakladı..."

Aledis çantasını çıkardı ve paralarını şingırdattı.

"Seni, bir daha buralarda görmek istemiyorum," dedi Zindan bekçisi paraları alırken, "bir daha gelirsen, bu hücreden çıkamazsın."

Bu sırada, zindanda, Arnau kadının sözlerinin anlamını kavramaya çalışıyordu: "Seni seviyor, seni sevmekten asla vazgeçmedi." Mar'ın hatırası, meşalelerin aydınlatığı o bir çift kestane rengi gözle bulanmıştı. Nerede görmüştü o gözleri daha önce?

ONA MESAJI KENDİSİNİN götüreceğini söylemişti.

"Endişelenme" diye üstelemişti, "Arnau burada olduğunu ve onu beklediğini öğrenecek."

"Ona, onu sevdiğimi de söyle," diye bağırmıştı arkasından Mar, Aledis Llana Meydanı'na saptığında.

Mar, Otelin kapsından, dul kadının kendisine doğru döndüğünü ve gülümsediğini görmüştü. Aledis gözden kaybolduğunda, Mar handan ayrıldı. Mataró'dan yola çıktığı andan itibaren, bunu uzun uzun düşünmüştü, onun Arnau'yu görmesini yasakladıkları o gece düşünmüştü ve daha sonraki gece de. Llana Meydanı'ndan Bòria Sokağı'na gitti, Capilla d'en Marcus'un önünden geçti ve sağa saptı. Montcada Sokağı'nın başında durdu ve bir süre yan yana dizilmiş, soyluların evlerini inceledi.

"Hanımefendi!" diye bağırdı Elionor'un yaşlı uşağı Pere, Arnau'nun binasının büyük kapılarından birini açarken.

“Sizi gördüğüme çok sevindim! Ne kadardır...” Pere sustu ve sinirli hareketlerle onu avluya davet etti. “Hangi rüzgar sizi buralara attı?”

“Doña Elionor’u ziyaret etmeye geldim.”

Pere başıyla onayladı ve ortadan kayboldu.

Bu sırada Mar, kendi anılarının içinde kaybolmuştu. Her şey eskisi gibiydi. Parlak, zemini cilalı temiz ve serin avlu, ahırlar, ön tarafta ve sağda, daha az önce baronesi çağırmak için çıktığı, soyluların katlarına çıkan heybetli merdivenler.

Üzgün bir şekilde geri geldi “Hanımefendi sizi görmek istemiyor”

Mar yukarı kata doğru baktı, bir gölgenin pencerelerden birinin arkasında kaybolduğunu gördü. Buna benzer bir durumu ne zaman yaşamıştı? Ne zaman...? Yeniden pencerelere doğru baktı.

“Ben” diye mırıldandı bu hakaret karşısında, onu teselli edecek sözler bulmakta zorlanan Pere’nin önünde, pencerelere dönük şekilde, “aynı sahneyi daha önce de yaşadım. Arnau o savaştan galip çıktı, Elionor. Seni uyarıyorum: O sana borcunu sonuna kadar ödedi...”

Ona refakat eden askerlerin silah ve deri kayışlarının çıkardığı ses, piskoposluk binasının uçsuz bucaksız yüksek koridorlarında yankılanıyordu. Grup, savaş adımlarıyla ilerliyordu: Subay kortejin başında, iki asker tutuklunun önünde, diğer ikisi de arkasında yürüyorlardı. Zindanlardan çıkan merdivenin tepesinde, Arnau binayı saran ışığa alışabilmek için durdu, ama sırtına aldığı şiddetli bir darbe onu askerlerin hızına yetişmeye mecbur bıraktı.

Arnau onlara yol verebilmek için duvarlara doğru sıkışan, rahiplerin, papazların, kâtiplerin önünden geçti. Hiç kimse ona cevap vermek istememişti: Zindan bekçisi hücreye girmiş ve onun zincirlerini çözmüştü. "Beni nereye götürüyorsun?" Siyahlar giymiş bir Dominiken rahibi o geçerken haç çıkarmış, bir başkası da haçını kaldırmıştı. Askerler soğukkanlı bir şekilde yürümeye devam ediyorlardı, varlıkları ile insanları uzaklaştırıyorlardı. Günlerdir ne Joan'dan ne kestane rengi gözlü kadından haber alamamıştı: O gözleri daha önce nerede görmüştü? Yaşlı kadına onu sormuş, ama bir cevap alamamıştı. "Kimdi o kadın?" diye bağırmıştı ona tam dört kez. Duvarlara zincirlenmiş bazı gölgeler homurdanmış, bazıları da tepki vermemişti. Yaşlı kadın da sesini çıkarmamıştı ama zindan bekçisi onu hücreden dışarı sert bir şekilde ittiğinde, Arnau kadının sinirli bir şekilde kımlandığını görür gibi olmuştu.

Arnau önünde yürüyen askerlerden birine çarptı. İki kanatlı büyük ahşap kapıların önünde durmuşlardı. Subay ahşap kapıyı çalarken, askerlerden birisi onu geriye çekti. Subay kapıyı açtı ve katile, duvarlarında goblen örtüler asılı, muhteşem döşenmiş

çok büyük bir salona girdi. Askerler Arnau'ya odanın ortasına kadar eşlik ettiler. Sonra kapının yanında nöbet tutmaya gittiler.

Özenle oyularak işlenmiş, değerli bir ahşap masanın arkasında oturan yedi adam onu izliyorlardı. Mahkeme başkanı Nicolau Eimeric ve Barselona Piskoposu Berenguer d'Erill ortada oturuyorlardı, üzerlerinde altın işlemeli pahalı giysiler vardı. Arnau her ikisini de tanıyordu. Sorgucunun solunda oturan Kutsal Müessese'nin kâtibi ile Arnau birçok kez karşılaşmış, ama onunla hiç işi olmamıştı. İkisi kâtibin solunda, ikisi de piskoposun sağındaki oturan, siyah giysili diğer dört Dominiken rahibi ise hiç tanıımıyordu.

Rahiplerden biri tiksinti ifadesiyle dönünceye kadar, Arnau sabit bir şekilde mahkeme heyetine bakmaya devam etti. Sonra, bir elini yüzüne götürdü ve hücrede uzamış yapışkan sakalını sıvazladı, yırtık giysileri artık özgün renklerini kaybetmişlerdi. Kirden simsiyah olmuş ayakları çıplaktı, uzun tırnaklı elleri de bir o kadar kirliydi. Kötü kokuyordu. Kendi kokusundan, kendisi iğreniyordu.

Eimeric Arnau'nun düştüğü bu sefil duruma gülümsedi.

"ÖNCE DÖRT İNCİL ÜZERİNE ona yemin ettirecekler," diye açıkladı Joan, Mar'a ve Aledis'e, handaki masanın etrafında otururlarken. "Dava günlerce sürebilir, hatta aylarca," demişti onlara daha önceden, onu piskoposluk binasına gitmesi için zorlarken, "burada, handa beklemek daha iyi," diye cevaplamıştı.

"Onu savunacak birisi olacak mı?" diye sordu Mar.

Joan olumsuz anlamda başını salladı.

"Ona bir avukat atayacaklardır . . . ama o adama savunma izni vermeyecekler."

"Neden?" diye haykırdı iki kadın, aynı anda.

"Noterlere ve avukatlara yasaklıyoruz," dedi Joan, "mezhep sapkınlarına yardım etmelerini, onlara öğüt vermelerini, desteklemelerini ve onlara inanıp, savunmalarını yasaklıyoruz." Mar ve Aledis bakışlarıyla Joan'ı sorguladılar. "Papa III. Inocencio'nun fermanında yazılı."

"O halde?"

"Avukatın görevi sadece sapkının gönüllü olarak itiraf etmesini sağlamaktır. Eğer sapkını savunursa, sapkınlığı da savunmuş olur."

"İTİRAF EDECEK HİÇBİR şeyim yok," diye cevap verdi Arnau, kendisine savunma için tayin edilen genç papaza.

"Medeni hukuk ve kilise hukuku üzerine bir uzman "dedi Nicolau Eimeric, "aynı zamanda da inancın, coşkulu bir savunucusu," diye ekledi gülümseyerek.

Papaz çaresiz bir ifadeyle kollarını iki yana genişçe açtı, tıpkı zindanda, Arnau'yu sapkın olduğunu itiraf etmesi için zorlarken yaptığı gibi. "Yapmalısın," demişti, "mahkemenin iyi niyetine güvenmelisin." Şimdi de yine aynı sözleri ve hareketleri tekrarlıyordu, -geçmişte, bir sapkının avukatı olarak, ne sıklıkta yapmıştı acaba aynı şeyleri?- ve sonunda Eimeric'in bir işaretiyle odadan çıktı.

"SONRA", DİYE DEVAM ETTİ Aledis'ten teşvik gören Joan, "ondan düşmanlarının isimlerini vermesini isteyecekler."

"Neden?"

"Çünkü onu ihbar eden tanıklardan birilerinin adını verirse, mahkeme bu ihbarın düşmanlıktan kaynaklandığını ve onların tanıklıklarının geçersiz olduğunu ileri sürebilir."

"Ama Arnau onu kimin ihbar ettiğini bilmiyor," diye araya girdi Mar.

"Hayır, henüz bilmiyor, doğru. Ama öğrenebilir, eğer Eimeric ona bu hakkı verirse. Nitekim bundan haberdar olmaya hakkı var," diye ekledi Joan, iki kadının tepkilerini kontrol ederek. "Papa VIII. Bonifacio Böyle emretmiş, ama Papa çok uzakta olduğu için, her vali kendi mahkemesinin nasıl devam edeceğine, kendisi karar verir."

"SANIRIM KARIM BENDEN nefret ediyor," diye cevap verdi Arnau, Eimeric'in sorusuna.

"Neden Doña Elionor senden nefret etsin?" diye üsteledi sorgucu.

"Çünkü hiç çocuğumuz olmadı."

"Denediniz mi? Onunla yattın mı?"

Dört kitabın üzerine yemin etmişti.

"Onunla yattın mı?" diye tekrarladı Eimeric.

"Hayır."

Kâtip önündeki kağıtlara yazmayı bir süre bıraktı. Nicolau Eimeric Piskoposa doğru döndü.

"Başka düşmanın olabilir mi?" diye araya girdi bu kez Berenguer d'Erill.

"Baronluklarımla soyluları, özellikle de bir önceki Montbui derebeyi." Kâtip yazmaya devam etti. "Deniz Konsolosu olarak ben de birçok dava yürüttüm, ama tüm yargılarımda adil davrandığımı düşünüyorum."

"Din adamları arasında düşmanın var mı?"

Neden böyle bir soru soruluyordu? Kiliseyle arası her zaman iyi olmuştu.

"Buradaki bazı kişilerin dışında..."

"Bu mahkemenin üyeleri tarafsızdır," diye sözünü kesti Eimeric.

"Öyle olduklarını umuyorum." Arnau sorgucunun bakışına meydan okudu adeta.

"Başka biri var mı?"

"İyi bildiğiniz gibi, uzun süredir sarraflık yapıyorum, belki..."

"Senden," diye sözünü kesti bir kez daha Eimeric, "kimin sana düşman olup olmadığı veya neden düşmanın olabilecekleri konusunda yorumda bulunmanı istemiyoruz. Eğer düşmanların varsa, bize onların isimlerini söylemelisin, eğer yoksa bir şey söyleme. Düşmanın var mı?" diye kükredi Eimeric.

"Olduğunu sanmıyorum."

"PEKİ SONRA?" diye sordu Aledis.

"Sonra gerçek Engizisyon mahkemesi başlayacak." Joan'ın düşünceleri geriye, kasaba meydanlarına, zenginlerin evlerinin salonlarına, uykusuz gecelere gitmeye başlamıştı ki . . . masaya şiddetle vurulması ile gerçeğe döndü.

"Bu ne demek oluyor, rahip?" diye bağırdı Mar.

Joan içini çekti ve onun gözlerinin içine baktı.

"Engizisyon" kelimesinin anlamı, araştırmaktır. Sorgucu sapkınlıkları, günahları bulup çıkarmak zorundadır. İhbarlar olsa da, dava bunlara dayanmıyor ya da bunlarla sınırlı kalmı-

yor. Eğer zanlı itiraf etmeyi reddediyorsa, gizli kalmış gerçeği arayacaklardır.’

“Bunu nasıl yapacaklar?” diye sordu Mar.

Joan cevap vermeden önce gözlerini kapattı.

“Eğer işkenceyi düşünüyorsan, evet hedefe ulaşmanın en iyi yollarından biridir.”

“Ona ne yaparlar?”

“Belki ona işkence yapmazlar.”

“Ona ne yaparlar?” diye ısrarla sordu Mar.

“Neden bilmek istiyorsun?” diye sordu Aledis, onun elini tutarak. “Bu yalnızca biraz daha acı çekmene yarar.”

“Kanun işkence altında ölüme ya da kol ya da bacakların kaybedilmesine sebebiyet verilmesine, izin vermez,” diye açıkladı Joan, “ve şüphelenilen sapkınlara işkence ancak bir kez yapılabilir.”

Joan, bu sözlerinden sonra, gözyaşları içindeki iki kadının yüzlerinde bir parça rahatlama gördü. Fakat, biliyordu ki, Eimeric bu yasal gerekliliğin de yorumlanabilecek bir yönünü bulmuştu. “*Non ad modum iterationis sed continuationis*”, bunu gözlerinde garip bir parıltıyla tekrar ederdi hep; “tekrarlanarak değil, aralıksız olarak, sürekli” diye tercüme ederdi, henüz Latince’ye hakim olamayan çömezlere.

“İşkence gördüğü halde, itiraf etmezse ne olur?” diye sordu Mar, gözyaşları içinde.

“Dava boyunca sergilediği davranışlar göz önünde bulundurulur,” diye cevap verdi Joan daha fazla açıklama yapmadan.

“Ya karar? Kararı Eimeric mi verecek?” diye sordu Aledis.

“Evet, ömür boyu hapis, ya da yakılma kararı dışında, çünkü bu durumda piskoposun onayı gerekmektedir. Bununla beraber,” diye söze devam etti rahip, iki kadının başka soru sorması-

nı engelleyerek, "eğer mahkeme davayı karmaşık bulursa, kimi zaman otuz ila seksen arasında değişen, bilge kişilerden oluşan bir meclise danışılır. Sanığın suçluluğu ve ona verilecek ceza hakkındaki fikirleri dinlenir. Bu durumda dava aylarca uzayabilir."

"Bu süre boyunca da, Arnau hapiste kalır," dedi Aledis.

Joan başıyla onayladı ve üçü bir süre sessiz kaldılar. Kadınlar duyduklarını sindirmeye çalışıyorlarken, Joan ise Eimeric'in getirdiği başka bir uygulamayı hatırlıyordu. "Zindan karanlık olmalı, özellikle güneş ya da ay ışığının girememesi için, yerin altında olmalı. Suçlunun hayatta kalma süresini mümkün olduğu kadar kısaltacak bir ortam oluşturulmalı."

ARNAU SALONUN ORTASINDA üstü başı perişan, pis bir halde ayaktayken, sorgucu ve piskopos baş başa verip, fısıldaşmaya başladılar. Kâtip bu süreyi, kağıtlarını düzenlemek için fırsat bildi, dört Dominiken de gözlerini Arnau'ya dikmişlerdi.

"Soruşturmayı nasıl yürüteceksiniz?" diye sordu Berenguer d'Erill.

"Her zamanki gibi başlayacağız ve sonuç elde ettikçe, ona ithamları bildireceğiz."

"Bunları ona söylemeye niyetli misiniz?"

"Evet. Sanırım bu adamda fiziksel baskıdan çok, sözle baskı daha etkili olacaktır. Ama eğer başka çaremiz kalmazsa ..."

Arnau siyah rahiplerin bakışlarına dayanmaya çalıştı. Bir, iki, üç, dört . . . ağırlığını öbür ayağına verip, tekrar piskopos ve sorgucuya baktı. Hâlâ fısıldaşıyorlardı. Dominikenler onu bir saniye bile gözden kaçırmıyorlardı. Salonda iki din adamının anlaşılmaz fısıltısı dışında, mutlak bir sessizlik hakimdi.

“Sinirlenmeye başlıyor,” dedi gözlerini Arnau’ya çeviren piskopos, daha sonra yeniden sorgucuya baktı.

“Emir vermeye ve kendisine itaat edilmesine alışık bir adam,” diye cevap verdi Eimeric. “İçinde bulunduğu durumu anlamalı, mahkemeyi ve yetkisini kabul etmeli ve boyun eğmeli. Yalnızca o zaman sorgulanmak için hazır olacaktır. Baş eğmek ilk adımdır.”

Piskopos ve sorgucu uzun süre görüşmelerini sürdürdüler. Bu süre içinde Arnau’nun Dominikenler’in bakışlarını ondan ayırmadıklarını fark etti. Mar ve Joan’ı düşünmeye çalıştığı her defasında, siyah bir rahip sanki ne düşündüğünü anlıyormuş gibi gözünü ona dikiyordu. Birçok kez pozisyon değiştirdi, elini sakalına, saçlarına götürdü, ne kadar pis olduklarını bir kez daha fark etti. Altın yaldızlı giysileriyle parlayan Berenguer d’Erill ve Nicolau Eimeric mahkeme masasında, rahatça oturuyorlardı. Her ikisi de, ona kaçamak bakışlar atıp, sonra tekrar alçak sesle konuşmaya devam ediyorlardı.

En sonunda Nicolau Eimeric ona bağırdı:

“Arnau Estanyol, günah işlediğini biliyorum.”

Dava başlıyordu. Arnau derin bir nefes aldı.

“Neyi kastettiğinizi bilmiyorum. Her zaman iyi bir Hristiyan olduğumu sanıyorum. Her zaman...”

“Bu mahkemenin önünde, karınla yatmadığını sen kendin söyledin. İyi bir Hristiyan böyle mi davranır?”

“Cinsel ilişkiye giremiyorum. Biliyor musunuz, bilmiyorum, daha önce de evlendim ve o zaman da çocuğum olmadı.”

“Fiziksel bir sorunun mu olduğunu söylemek istiyorsun?” diye araya girdi piskopos.

“Evet.”

Eimeric birkaç saniye Arnau’ya baktı; dirseklerini masaya dayadı ve ellerini birbirine geçirerek, ağzını kapattı. Sonra kâtibe dönüp, alçak sesle bir emir verdi.

“Santa María de la Mar rahibi, Juli Andreu’nun ifadesi,” diye okudu kâtip, başını evraklardan birine gömerek. “Ben, Santa María de la Mar rahibi, Juli Andreu, Katalonya Engizisyon baş sorgucusunun sorgulaması üzerine, yaklaşık olarak, 1364 yılının Mart ayında, kral Pietro’nun gözdesi olan Barones Elionor’un isteği üzerine, Katalonya Baron’u Arnau Estanyol ile bir görüşme yapmış olduğumu bildiririm. Karısı bana onun bir eş olarak görevlerini yerine getirmediğinden yakınmıştı. Arnau Estanyol bana karısını çekici bulmadığını, bedeninin Elionor ile ilişkiye girmek istemediğini, fiziksel olarak iyi durumda olduğunu, ve bedenini arzu etmediği, bir kadın için zorlayamayacağını söyledi; Ayrıca bunun bir günah olduğunu bildiğini de...” Nicolau gözlerini aralayarak Arnau’ya baktı. “Bu nedenle Santa María’da sık sık dua ediyor ve kilisenin inşaatı için cömert bağışlar yapıyordu.”

Salona tekrar sessizlik çökmüştü. Nicolau sabit bir şekilde Arnau’ya bakıyordu.

“Fiziksel bir sorunun olduğunu onaylıyor musun?” diye sordu sonunda sorgucu.

Arnau o konuşmayı anımsıyordu, ama tam olarak değil.

“Ne dediğimi hatırlamıyorum.”

“O halde peder Juli Andreu ile konuştuğunu kabul ediyorsun”

“Evet.”

Arnau, kâtipin tüylü kaleminin kağıda yazarken çıkardığı sesi duydu.

“Yani, bir Tanrı adamının ifadesinin, kuşku götürür olduğunu söylüyorsun. Bir din adamının yalan söyleyip, sana zarar vermek için ne çıkarı olabilir?”

“Karıştırmış, ya da konuşulanları iyi hatırlamıyor olabilir.”

"Yani Juli Andreu gibi bir rahibin, içeriğinden emin olmadığı bir konuşmayı, mahkemeye sunabileceğini mi iddia ediyorsun?"

"Sadece yanılmış olabileceğini söylüyorum."

"Peder Juli Andreu, düşmanın değil, öyle değil mi?"

"Onu hiçbir zaman öyle görmedim."

Nicolau yeniden kâtibe döndü.

"Santa María de la Mar rahibi Pere Salvete'nin ifadesi. "Ben, Pere Salvate, Katalonya Engizisyon baş sorgucusunun sorgulamasında, 1367 yılının Paskalyasında, Kutsal Ayın sırasında, bazı vatandaşların kiliseyi basıp, kutsanmış ekmeğin sapkınlar tarafından çalındığını söylediğini ifade ederim. Ayın yarıda kalmış, Deniz Konsolosu Arnau Estanyol ile Doña Elionor dışındaki inanlar kiliseyi terk etmişlerdi."" "Yahudi sevgiline git!" Arnau Elionor'un sözlerini anımsıyordu ve o günkü gibi ürperdiğini hissetti. Gözlerini kaldırdı. Nicolau ona bakıp gülümsüyordu. Bir şey fark etmiş miydi acaba? Kâtip okumaya devam ediyordu. "Konsolos da ona ... Tanrı'nın onunla yatmaya kendisini mecbur edemeyeceğini söyledi."

Nicolau kâtibi susturdu ve yüzünde sert bir ifade ile "bu rahip de mi yalan söylüyor?"

"Yahudi sevgiline git...!" Neden kâtibin okumasına izin vermemişti? Nicolau neyi hedefliyordu? Senin Yahudi sevgilin, Yahudi sevgilin. Hasdai'nin vücudunu yalayan alevler, sessizlik, sessizlik içinde adalet arayan öfkeli kalabalık, onu gösteren Eli-onor, bakışlarını ona dikmiş Nicolau ve piskopos ve kollarında Raquel.

"Rahip de mi yalan söylüyor?" diye tekrar etti Nicolau.

"Ben kimseyi yalancılıkla suçlamadım," diye kendini savundu Arnau. Düşünmeye ihtiyacı vardı.

"Tanrı'nın emirlerine karşı mı geliyorsun? Hristiyan bir erkek olarak, eşine karşı görevlerini ret mi ediyorsun?"

"Hayır, hayır," diye bocaladı Arnau.

"O halde?"

"O halde, ne?"

"Tanrı'nın emirlerine karşı mı geliyorsun?" diye tekrarladı Nicolau, sesini yükselterek.

Sözleri geniş salonun taştan duvarlarında yankılandı. Arnau bacaklarının uyuştüğünü hissediyordu, hapiste geçirdiği tüm o günler...

"Mahkeme sessizliğini, suçunu kabul etmek olarak yorumlayabilir," diye ekledi piskopos.

"Hayır, karşı gelmiyorum." Ayakları acımaya başlamıştı. "Kutsal müessese, benim Elionor ile ilişkimle neden ilgileniyor? Yoksa . . . "

"Buna kalkışma, Arnau," diye sözünü kesti sorgucu, "burada soruları mahkeme sorar."

"O halde, sorun."

Nicolau Arnau'nun huzursuz hareketlerini, sürekli pozisyon değiştirdiğini gözledi.

"Kendini kötü hissetmeye başladı," diye fısıldadı Berenguer d'Erill'in kulağına.

"Kendi haline bırakalım," diye cevap verdi piskopos.

Tekrar fısıldaşmaya başladılar ve Arnau Dominikenlerin gözlerini tekrar üzerinde hissetti. Bacakları çok kötüydü, ama dayanması gerekiyordu. Nicolau Eimeric'in önünde küçük düşmezdi. Yere yıkılacak olsa ne olurdu acaba? Ona . . . bir taş lazımdı! Omuzlarına bir taş lazımdı, uzun bir yürüyüş yapıp Meryem Anasına bir taş götürmeye ihtiyacı vardı. "Şimdi neredesin? Bunlar mı gerçekten seni temsil edenler?" diye kendi kendine sordu. Yalnızca bir çocuktu. Bu kez de başaracaktı! Tüm Barselona'yı kendinden ağır bir kaya ile, terleyerek, her yerinden

kan gelerek, insanların teşvik çılgınlıkları içinde geçmişti. O gücünden hiç mi kalmamıştı? Fanatik bir rahibin kendini ezmesine izin mi verecekti? Tüm şehrin hayranlıkla baktığı küçük *bastaix* adım adım, Santa María'ya kadar Sokağı arşınlamış, sonra eve gidip ertesi gün için dinlenmişti. Kestane rengi gözler, kestane rengi gözler . . . ve o zaman, o anda, neredeyse düşmesine neden olacak bir titreme kapladı vücudunu. Onu karanlık hücresinde ziyaret eden kadının Aledis olduğunu anladı birden.

Nicolau Eimeric ve Berenguer d'Erill, Arnau'nun doğrudan doğruya gördüklerinde birbirlerine baktılar. İlk kez Dominikenler'den biri bakışlarını masanın ortasına yöneltmişti.

"Düşmüyor," diye fısıldadı sinirli bir şekilde piskopos.

"Cinsel ihtiyaçlarını nasıl tatmin ediyorsun?" diye sordu Nicolau sesini yükselterek.

İşte bu yüzden ona adıyla hitap etmişti. Sesi . . . evet, Montjuïc yamaçlarında birçok kez duyduğu sesti bu!

"Arnau Estanyol!" sorgucunun bağırmasıyla, tekrar içinde bulundukları zamana döndü. "Cinsel ihtiyaçlarını nasıl tatmin ettiğini sordum."

"Sorunuzu anlamıyorum."

"Sen bir erkeksin. Yıllardır karınla bir ilişkin yok. Çok basit. Erkek içgüdülerini nasıl tatmin ediyorsun?"

"Söz ettiğiniz yıllarda herhangi bir kadınla ilişkim olmadı."

Düşünmeden cevap vermişti. Zindan bekçisi ona yaşlı kadının annesi olduğunu söylemişti.

"Yalan söylüyorsun!" Arnau ürktü. "Bu mahkeme bizzat seni kafir bir kadına sarılmış bir şekilde gördü. Bu bir kadınla ilişkiye girmemek mi oluyor?"

"Sizin kastettiğiniz anlamda değil."

"Bir erkeği, herkesin içinde bir kadına sarılmaya iten..." Nicolau bir yandan el kol hareketleri yapmaya başlamıştı, "şehvet

değilse, nedir?"

"Acı."

"Ne acısı?" diye irkildi piskopos.

"Ne acısı?" diye tekrarladı Nicolau sessizliği bozarak. Arnau'nun sanki dili tutulmuştu. Odun yığının alevleri salonu aydınlattı. "Kutsanmış ekmeğe saygısızlık eden bir kafirin cezası için mi?" diye sordu yeniden, yüzüklü parmağını sallayarak. "İyi bir Hıristiyan'ın olarak bunu bir acı mı kabul ediyorsun? Acımasız, kutsal şeylere karşı saygısız, sefil bir hırsızın üzerine düşen adaletin ağırlığı mı sana acı veren?"

"O suçlu değildi," diye bağırdı Arnau.

Kâtip dahil, mahkemenin tüm üyeleri ayağa fırladılar.

"Üçü de suçunu itiraf etti. Neden sapkınları koruyorsun? Yahudiler..."

"Yahudiler, Yahudiler!" diye isyan etti Arnau. "Neden hepimiz Yahudilere karşısınız?"

"Herhalde bilmiyorsun?" diye sordu sorgucu sesini yükselterek. "İsa'yı çarmıha gerdiler!"

"Bunun bedelini hayatlarıyla yeterince ödemediler mi?"

Arnau mahkeme üyelerine baktı. Hepsi sandalyelerinde doğrulmuşlardı.

"Bağışlanmayı mı istiyorsun?" diye sordu Berenguer d'Erill.

"Tanrımızın öğrettiği de bu değil mi?"

"Tek yol din değiştirmen! Pişman olmayan bağışlanamaz!" diye bağırdı Nicolau.

"Bin üç yüz yıldan fazla bir süre önce olup bitmiş bir şeyden söz ediyorsunuz. Günümüzde doğan bir Yahudi'nin neden pişmanlık duyması gerekiyor? O zamanlar olmuş bir şey için, onu suçlayamazsınız."

“Yahudi doktrinini benimseyen herkes, atalarının da sorumluluğunu üstlenir, kendisi de suçu üstlenir.”

“Fikirleri, inançları benimsemekle yetiniyorlar, tıpkı bizim...” Nicolau ve Berenguer yerlerinden sıçradılar; neden söylemesin ki? Öyle değil miydi? Cemaati için hayatını veren, hor görülen o adam, Hasdai, bunu hak etmiyor muydu? “Bizim gibi” diye sözünü tamamladı Arnau, kararlı bir şekilde.

“Katolik inancıyla, kafirlerin inançlarını mı mukayese ediyorsun?” diye yerinden fırladı piskopos.

“Bunları karşılaştırmak bana düşmez, bu sizlerin, Tanrı’nın adamlarının görevi. Ben sadece...”

“Ne dediğini çok iyi biliyoruz!” diye araya girdi Nicolau sesini yükselterek. “Gerçek Hristiyan inancı ile Yahudilerin sapkın doktrinlerini aynı kefeye koydun?”

Arnau mahkemeye baktı. Kâtip yazmaya devam ediyordu, arkasındaki askerler kapıların önündeki papazlar bile, kalemin hışırtısını dinliyorlardı. Nicolau gülümsedi, Arnau kâtibin kalemmini omurgasında hissetti ve ürperdi. Sorgucu bunu fark etti ve alenen gülümsedi. Evet, az önce söylediklerini yazıyor, dedi bakışlarıyla.

“Onlar da bizim gibi,” diye tekrar etti Arnau.

Nicolau ona susmasını işaret etti.

Kâtip bir süre daha yazmaya devam etti. Sözlerin orada kalıcı hale geliyor dedi bakışlarıyla sorgucu tekrar. Kâtip kalemmini eline aldığı anda Nicolau yine sıırttı.

“Oturumu yarına erteliyoruz,” diye açıkladı sandalyesinden kalkarak.

MAR, JOAN'I DİNLEMEKTEN yorulmuştu.

"Nereye gidiyorsun," diye sordu Aledis. Mar, cevap olarak ona sadece baktı. "Yine mi? Her gün gittin ama..."

"En azından, ona burada olduğumu ve bana yaptıklarını asla unutmayaacağımı söylemeyi başardım." Joan yüzünü ellerinin arasına aldı."O kadını pencereden görebildim ve ona Arnau'nun benim olduğunu ifade edebildim, bunu gözlerinde okudum ve bunu ona yaşadığı sürece hatırlatacağım. Ona her zaman kazananın ben olduğumu hatırlatmaya kararlıyım."

Aledis onu handan çıkarken izledi. Mar yine Barselona'ya döndüğünden itibaren Montcada Sokağı'ndaki köşkün kapısına kadar gitmek için izlediği aynı yoldan saptı. Tüm gücüyle kapının tokmağına vurdu. Elionor her ne kadar onu içeri almasa da, en azından aşağıda olduğunu anlayacaktı.

Yaşlı uşak kim bilir kaçınıcı kez, gözetleme deliğini açtı.

"Hanımefendi," dedi küçük aralıktan, "biliyorsunuz ki, Doña Elionor..."

"Kapıyı aç, onu sadece görmek istiyorum, saklandığını bildiğim pencerenin arkasından da olsa."

"Ama o istemiyor, hanımefendi."

"Benim kim olduğumu biliyor mu?"

Mar Pere'nin pencerelere doğru yürüdüğünü gördü.

"Evet."

Mar kapıya tüm gücüyle vurmaya devam etti.

"Yeter hanımefendi, yoksa bayan Elionor askerleri çağıracak," diye tavsiyede bulundu yaşlı adam.

"Aç, Pere!"

"Hanımefendi sizi görmek istemiyor."

Mar omzunda kendisini kapıdan uzaklaştıran bir el hissetti.

"Belki beni görmek ister," dedi, sesin sahibi, gözetleme deli-

ğine yaklaşıırken.

"Guillem!" diye bağırdı Mar, Arap'ın kollarına atılarak.

"Beni hatırladın mı, Pere?" diye sordu Guillem boynuna atlamış vaziyetteki Mar ile beraber.

"Sizi nasıl unutabilirim?"

"O halde, hanımına onu görmek istediğimi söyle."

Yaşlı uşak deliği kapattığında, Guillem Mar'ı belinden kavrayıp, havaya kaldırdı. Mar gülerek buna izin verdi. Sonra Guillem onu yere indirdi ve ellerinden tutup, bir adım geri gitmesini sağladı ve onu incelemeye başladı.

"Kızım!" dedi titreyen bir sesle" kaç kez seni yeniden kucaklayıp, böyle kaldırmayı hayal ettim! Ama şimdi çok daha ağırsın, büyümüş, bir kadın... "

Mar onu kucakladı.

"Neden beni bıraktın?" diye sordu ağlayarak.

"Ben yalnızca bir köleydim, küçüğüm. Zavallı bir köle ne yapabilirdi ki?"

"Sen benim için bir baba gibiydin."

"Artık öyle değil miyim?"

"Her zaman öyle olacaksın."

Mar Guillem'e sıkıca sarıldı. "Her zaman öyle olacaksın," diye içinden geçirdi Arap. "Buradan uzakta ne kadar zaman harcadım." Sonra deliğe doğru baktı.

"Bayan Elionor sizi de görmek istemiyor," diye duyuldu içlerinden sesi.

"Ona verecek haberlerim olduğunu söyle!"

ASKERLER ONU YENİDEN hücreye götürdüler. Zindan bekçisi yeniden zincirlerini takarken, Arnau kasvetli zindanın karşı tarafında, önüne uzanmış gölgeden gözlerini alamadı. Zindan bekçisi dışarı çıktığında, ayakta durmaya devam etti.

“Senin Aledis ile ne alakan var?” diye bağırdı yaşlı kadına, koridordaki ayak sesleri kesilince.

Arнау gölgenin irkildiği hissine kapıldı, ama hareket etmiyordu.

“Aledis ile ne alakan var?” diye tekrar etti. “Onun burada ne işi vardı?” “Neden seni ziyarete geliyor?”

Cevap olarak aldığı sessizlik, aklına yeniden o iri kestane rengi gözleri getirdi.

“Aledis ile Mar’ın ne ilgileri var?” diye sordu yalvaran bir sesle gölgeye.

Arнау en azından kadının nefes alışını duymaya çalıştı, ancak sessizliğe karışan bir sürü inilti ve hırıltı ona cevap veren Francesca’nın sesini bastırıyordu. Arnau hücrenin tüm duvarlarına boydan boya bakmaya başladı: Hiç kimse ona aldırmiyordu.

Hancı, yanında giyinip süslenmiş bir Arap ile çıka gelen Mar’ı gördüğünde, ateşteki büyük tencerede pişirdiği yemeği karıştırmayı bıraktı. Onların arkasından, ellerinde Guillem’in çantalarını taşıyan iki köle içeri girdiğinde ise siniri arttı. “Neden bütün tüccarlar gibi kervansaraya gitmemiş?” diye düşündü onu karşılamaya giderken.

“Hanıma şeref getirdiniz” dedi abartılı bir şekilde eğilip selam vererek.

Guillem hancının aşırı hürmetli selamının sona ermesini bekledi.

“Yerin var mı?”

"Evet. Kölelerin uyuyabileceği..."

"Üç kişilik bir yer" diye sözünü kesti Guillem; "iki oda, biri benim için, biri de onlar için."

Hancı efendilerinin arkasında sessizce bekleyen kıvrıkcık saçlı, koyu renk iri gözlü iki gence baktı.

"Evet" diye cevap verdi. "Eğer istediğiniz buysa. Beni takip edin."

"Onlar her şeyle ilgilenirler. Bize biraz su getirin."

Guillem Mar'ı masalardan birine götürdü. Yemek odasında onlardan başka kimse yoktu.

"Davanın bugün mü başladığını söyledin?"

"Evet," her ne kadar kesin olarak bilmiyorsam da. Gerçeği söylemek gerekirse, hiçbir şey bilmiyorum, onu göremedim bile.

Guillem Mar'ın sesinin çatlak çıktığını fark etti. Onu teselli etmek için elini uzattı, ama sonra ona dokunmaya cesaret edemedi. Artık bir kız çocuğu değildi ve o sonuçta yalnızca bir Arap'tı. Elionor'un köşkünün önünde fazlasını yapmıştı. Ancak Mar'ın eli Guillem'in havada kalan elini tutmuştu bile.

"Ben hâlâ aynı insanım ve senin için de hep aynı kalacağım."

"Ya kocan?"

"Öldü."

Mar'ın yüzünde üzüntü yoktu. Guillem konuyu değiştirdi.

"Arnau için bir şeyler yaptınız mı?"

Mar gözlerini hafifçe kapadı, dudaklarını büktü.

"Ne demek istiyorsun? Bir şey yapamayız..."

"Ya Joan? Joan bir sorgucu. Ondan hiç haber var mı? Arnau için arabuluculuk etmedi mi?"

“O rahip bozuntusu mu?” Mar’ın yüzünde acı bir tebessüm belirdi, sonra sustu. Ona neden anlatsındı ki? Arnau’nun hikâyesi ona yeterdi, Guillem onun için gelmişti, “hayır, hiçbir şey yapmadı. Hatta baş sorgucuyu düşman etti. O şimdi burada bizimle ...”

“Biz?”

“Evet. Bir dul kadın tanudım, Aledis, burada iki kızıyla oturuyor. Çocukken Arnau’nun arkadaşıymış. Barselona’da iken, onun tutuklandığını duymuş. Ben onlarla kalıyorum. İyi bir kadın. Yemekte hepsini göreceksin.”

Guillem Mar’ın elini sıktı.

“Nerelerdeydin?” diye sordu kız ona.

MAR VE GUILLEM, BARCELONA’DA güneş yükselene kadar, birbirlerinden ayrı geçirdikleri beş yılı anlattılar. Mar ona Joan hakkında yorum yapmaktan kaçındı. Yanlarına ilk gelenler Teresa ile Eulàlia oldu, sıcağtan bunalmış görünüyorlardı ama ikisi de gülümsüyordu, ancak güzel yüzlerindeki neşe, Mar’ı görür görmez gölgelendi ve Francesca’nın tutsaklığı geldi akıllarına.

Öksüz bakire giysileri sayesinde yeni kimliklerinin tadını çıkararak şehrin yarısını gezmişlerdi. Daha önce hiç bu kadar özgür olmamışlardı, çünkü kanun onları, herkes tanıyabilsin diye ipek giysiler giymeye mecbur ediyordu. “İçeri girelim mi?” diye sormuştu Teresa, Sant Jaume kilisesinin kapılarını göstererek. Bunu oldukça alçak sesle söylemişti, sanki tüm Barselona’nın öfkesini üzerine çekmekten korkarcasına, ama hiçbir şey olmamıştı. Ne içeride toplanan cemaat, ne de kızların yanından geçerken başlarını eğerek selam verdikleri rahip, kızlara dikkat bile etmemişlerdi.”

Boquería Sokağı'ndan gevezelik ederek, gülüşerek denize doğru inmişlerdi. Eğer Bisbe Sokağı'ndan girip, Nova Meydanı'na kadar yürüselerdi, bakışlarını piskoposluk sarayının pencerele-
rine dikip, Arnau ya da Francesca'yı görmeyi uman Aledis ile karşılaşacaklardı. Arnau'yu hangi pencerenin arkasında yargı-
dıklarını bile bilmiyordu! Francesca ifade vermiş miydi, acaba? Joan onun hakkında bir şey bilmiyordu. Aledis her pencereye tek
tek bakıyordu. Yaşlı kadın, kesinlikle ifadesini vermiş olmalıydı,
ama Aledis onun için bir şey yapamayacaksa, neden Joan'a onu
anlatsındı ki? Arnau güçlüydü ve Francesca... Francesca'yı tanı-
mıyorlardı, onun nasıl biri olduğunu bilmiyorlardı.

"Orada durmuş ne yapıyorsun, kadın?" Aledis yanındaki
Engizisyon askerine baktı. Geldiğini görmemişti. "Neye bakı-
yorsun öyle, dikkatle?"

Aledis büzüldü ve cevap vermeden kaçtı. Francesca'yı tanı-
mıyorsunuz, diye aklından geçirdi, uzaklaşırken. Yaptığınız tüm
işkenceler, hayatı boyunca sakladığı sırrı itiraf ettiremeyecek.

Joan hana Aledis'ten önce dönmüştü. Üzerinde Sant Pere
de Les Puelles manastırından bulabildiği temiz bir giysi vardı.
Guillem'i Mar ve Aledis'in iki kızıyla otururken gördüğünde,
yemek odasının ortasında öylece kalakaldı.

Guillem ona baktı: Yüzündeki bir gülümseme mi, yoksa bir
hoşnutsuzluk ifadesi miydi?

Bunun cevabını Joan da bilmiyordu. Mar ona kaçırma ola-
yını anlatmış mıydı?

Guillem, birden Arnau ile beraber olduğu zamanlar rahibin
ona nasıl davrandığını hatırladı. Hesaplaşmanın hiç sırası de-
ğildi oysa, bu yüzden ayağa kalktı. Arnau'nun iyiliği için birlik
olmalıydılar.

"Nasılsın, Joan?" diye sordu omuzlarından tutarak. "Yüzü-
ne ne oldu?" diye ekledi morlukları görüp.

Joan Mar'a baktı, yüzünde her zamanki gibi sert ve anlaşılmaz bir ifade gördü. Hayır, Guillem böylesine umursamaz olamazdı...

"Talihsiz bir tatsızlık," diye cevap verdi. "Biz rahipler arasında da oluyor."

"Sanırım onları çoktan aforoz etmişsindir," dedi gülümseyerek Guillem ve rahibe masaya kadar eşlik etti. "Barış Anayasası ve Ateşkes bunu öngörmüyorlar mı?" Joan ve Mar birbirlerine baktılar. "Öyle değil mi?" Silahsız bir papaza karşı barışı ihlal eden herhangi biri aforoz edilmez mi? Silahlı değildin, Joan, öyle değil mi?"

Guillem, tam o anda Aledis çıkageldiğinden, Mar ve Joan arasındaki gerginliği fark edememişti. Tanıştırma merasimi kısa sürdü, Guillem Joan ile konuşmaya devam etmek istiyordu.

"Sen bir sorgucusun," dedi ona. "Arnau'nun durumu hakkında ne düşünüyorsun?"

"Nicolau'nun onu mahkûm etmek istediğini düşünüyorum, ama elinde Arnau'nun aleyhinde çok fazla karutı olduğunu sanmıyorum. Tahminim, pişmanlık pelerini giymekle ve oldukça ağır bir para cezası ile işin işinden sıyrılacak; Eimeric'i esas ilgilendiren de bu kısmı zaten. Arnau'yu tanıyorum, hiç kimseye asla kötülük yapmadı. Elionor onu ihbar etmiş olsa da..."

"Peki Elionor'un ihbarına bazı rahipler kefillik yaparsa?" Joan irkildi ve rahipler böyle şeylere tenezzül ederler mi diye düşündü.

"Neyi kastediyorsun?"

"Boş ver," dedi Guillem Jucef'in mektubunu düşünerek, "bana cevap ver. Eğer bu ihbara bazı rahipler tanıklık ederse ne olur?"

Aledis Joan'ın cevabını dinlemedi. Bildiklerini onlara anlatsa mıydı? O Arap bir şey yapabilir miydi? Zengin biriydi; öyle gözü-

küyordu... Eulàlia ve Teresa Aledis'e baktılar. Onlara emredildiği gibi kendilerine söylenilen sırrı tutmuşlardı, ama şimdi konuşmaya hazır gözüküyorlardı. Onlara danışmaya gerek duyulmadı, çünkü ikisi de konuşulanları sessizce başlarıyla onayladılar. Bunun anlamı... Fakat bunun ne önemi vardı! Yine de birinin bir şeyler yapması gerekiyordu, ve o Arap...

"Çok daha fazlası var," dedi kendini tutamayıp, Joan'ın hâlâ incelediği varsayımları yarıda keserek.

İki adam ve Mar gözlerini ona dikmişlerdi.

"Bunu nasıl öğrendiğimi size söylemeye niyetim yok, ve size her şeyi anlatıp, olaya tekrar dönmek de istemiyorum. Anladınız mı?"

"Bununla ne demek istiyorsun?" diye sordu Joan.

"Oldukça açık, rahip," diye püskürdü Mar.

Guillem şaşkın bir şekilde Mar'a baktı: Ne zamandan beri böyle katılaştı? Bakışlarını bu kez Joan'a yöneltti, ama o bakışlarını ondan kaçırdı.

"Devam et, Aledis. Anlaştık," dedi, Guillem.

"Bu handa kalan iki soyluyu hatırlıyor musunuz?"

Guillem Genís Puig adını duyunca, Aledis'in sözünü kesti.

"Margarida adında bir kız kardeşi var," dedi Aledis.

Guillem ellerini yüzüne götürdü.

"Hâlâ buradalar mı?" diye sordu sonra.

Aledis, kızlarının öğrenebildiklerini anlatarak, konuşmasına devam etti: Eulàlia'nın Genís'in koynuna girmesi boşa gitmemişti. Şaraptan alevlenen tutkusunu yatıştırdıktan sonra, şövalye ona enine boyuna, sorgucunun önünde Arnau'ya yükledikleri bütün suçları anlatmıştı.

"Arnau'nun babasının cesedini yaktığını söylüyorlar," diye devam etti Aledis, "ama buna inanamıyorum..."

Joan kusacak gibi oldu. Herkes dönüp, ona baktı. Ağzını bir eliyle kapayan rahibin yüzü kıpkırmızı olmuştu. Karanlık, Bernat'ın darağacına asılmış vücudu, alevler...

"Neler oluyor, Joan?" diye sordu Guillem.

"Onu ölüme mahkûm edecekler," diyebilirdi, ağzını kapayarak, oradan koşarak uzaklaşırken.

Joan'ın yargısı oradakileri kaygılandırmıştı. Hiç kimsenin birbirine bakacak cesareti kalmamıştı.

"Seninle Joan arasında neler oluyor?" diye sordu alçak sesle Guillem Mar'a. Uzun bir sürenin sonunda rahibin dönmediğini görünce,

Yalnızca bir köleydi... Basit bir köle ne yapabilirdi ki? Guillem'in sözleri Mar'ın beyninde yankılanıyordu. Eğer ona anlatırsa . . . hayır, birlik olmalıydılar! Arnau'nun herkesin onun için mücadele etmesine ihtiyacı vardı. Joan dahil.

"Hiçbir şey," diye cevap verdi. "Bilirsin, hiçbir zaman anlaşılamadık."

Mar Guillem'in bakışlarından gözlerini kaçırdı.

"Bana bir gün anlatacak mısın?" diye ısrarla sordu Guillem.

Mar başını biraz daha eğdi.

Mahkeme heyeti çoktan hazırды: Dört Dominiken ve kâtip masanın arkasına oturmuşlardı, askerler kapının önünde dikilmişlerdi, bir önceki günkü gibi pis olan Arnau, salonun ortasında ayakta duruyordu, herkesin gözü ondaydı.

Kısa süre sonra etrafa kibir ve gösteriş saçan tavırlarıyla, Nicolau Eimeric ve Berenguer d’Erill içeri girdiler. Askerler onları selamladılar, mahkemenin diğer üyeleri ayağa kalkıp, onların yerlerine oturmasını beklediler.

“Oturum başlıyor,” dedi Nicolau; “sana hatırlatırım,” diye ekledi Arnau’ya dönerek, “hâlâ yeminlisin.”

Salona doğru yürürlerken, piskopos Nicolau’ya, “Bu adam konuşursa, işkence tehdidinden değil, gerçeği söyleyeceğine yemin ettiği için konuşacaktır,” demişti.

“Sanığın sözlerini okuyarak başlayın,” dedi Nicolau kâtime dönerek.

“Fikirleri, inançları benimsemekle yetiniyorlar, tıpkı bizim gibi.” Kendi ifadesinden çok etkilenmişti. Mar ve Aledis’in anılarıyla dolu geçen bütün gece, mahkemede söylediklerini düşünmüştü. Nicolau ona açıklaması için izin vermemişi, öte yandan, bunu nasıl yapabiliyordu? O kafir avcılarına Raquel ve ailesi ile olan ilişkisi hakkında ne söyleyebilirdi? Kâtip okumaya devam ediyordu. Soruşturmanın Raquel üzerinde yoğunlaşmasına izin veremezdi: Zaten Hasdai’nin ölümüyle yeterince acı çekmişti, şimdi de Engizisyonu üzerine salmak...

“Hristiyan inancının insanlar tarafından istenerek benimse-
nebilecek fikir ve inançlara indirgenebileceğini mi düşünüyor-

sun?" diye sordu Berenguer d'Erill. "Fâni bir insan, ilahî kuralları yargılayabilir mi?"

Neden olmasın? Arnau Nicolau'nun gözlerinin içine baktı. Sizler de fâni değil misiniz? Onu yakılmaya mahkûm ederlerdi. Tıpkı Hasdai ve birçok kişiye yaptıkları gibi. Sırtını bir ürperti kapladı.

"Kendimi iyi ifade edemedim," diye cevap verdi epey sonra.

"Kendini şimdi nasıl ifade edeceksin?" diye araya girdi Nicolau.

"Bilmiyorum, sizin bilginize sahip değilim. Yalnızca Tanrı'ya inandığımı, iyi bir Hristiyan olduğumu ve her zaman Tanrı'nın kurallarına uyduğumu söyleyebilirim."

"Babanın cesedini yakmak, Tanrı'nın kurallarına mı uymaktı?" diye bağırdı sorgucu ayağa kalkarak ve iki eliyle masayı yumruklayarak.

RAQUEL, GECEDEDEN YARARLANIP, anlaştıkları gibi, ağabeyinin evine gitti.

"Sahat," diye seslendi evin girişinde onu gördüğünde.

Guillem Jucef ile oturmuş olduğu masadan kalktı.

"Çok üzgünüm, Raquel."

Kadın yüzünü buruşturarak cevap verdi. Guillem birkaç adım uzaklıktaydı, kolunu uzatarak yanına gitti ve onu kucakladı. Guillem onu kendine çekip, teselli etmeye çalıştı, ama kadın konuşamıyordu. "Bırak, gözyaşların aksın, diye aklından geçirdi, ağla ki, gözlerinde hâlâ yanan ateş yavaş yavaş sönsün."

Bir süre sonra Raquel, ondan uzaklaşıp, gözündeki yaşları sildi.

“Arnau için geldin, değil mi?” diye sordu kendine geldiğinde. “Ona yardım etmelisin,” diye ekledi Guillem’in başını olumlu şekilde salladığını görüce. “Biz durumu daha da karmaşık hale getirmeden bunu yapamayız.”

“Ağabeyine bir tavsiye mektubuna ihtiyacım olduğunu söylüyordum mahkeme için.”

Raquel hâlâ masada oturan ağabeyini bakışlarıyla sorguladı.

“O mektubu alabiliriz,” dedi ağabeyi. “Kralın oğlu Don Juan ve maiyeti, kralın erkânı ve önde gelen adamlarla birlikte ile Sardunya meselesini tartışmak için, Barselona’daki parlamentoda toplandılar. Bundan daha iyi bir zaman olamaz.”

“Niyetin nedir, Sahat” diye sordu Raquel.

“Henüz bilmiyorum. Bana, ‘kralın sorgucuya meydan okuduğunu’ yazmıştın diye ekledi Jucef’e dönerek. “Ya oğlu?”

“O daha da karşı,” dedi Jucef. “Oğlu bir sanat ve kültür koruyucusu. Müzik ve şiiri seviyor, Gerona’daki sarayında sık sık yazar ve filozofları konuk ediyor. İkisi de, Eimeric’in Ramon Llullo’ya saldırmasını kabul etmiyorlar. Katalan düşünürleri Engizisyona iyi gözle bakmıyorlar; yüzyılın başında doktor Arnau de Villanova’nın on dört eseri sapkın oldukları gerekçesiyle, ceza almıştı; yine Eimeric, Calabria’lı Nicolás’ın eseriyle de uğraşmıştı, şimdi yine önemli birine, Ramon Llull’ya musallat oldular. Katalan olan her şeyden nefret ediyor gibiler. Eimeric’in, makalelerini nasıl yorumlayacağı konusunda korkmadan yazan çok az kişi kaldı: Calabria’lı Nicolás yakılarak öldürüldü. Öte yandan sorgucunun yargılama alanını Katalonya’daki Yahudi mahallelerine kadar genişletme projesinden zarar göreceği biri varsa, o da kralın oğludur. Onun bizim ödediğimiz vergilerle geçindiğini unutmama. Seni dinleyecektir,” dedi Jucef, “ama aldanma”: Kişisel olarak Engizisyona karşı çıkmayı kabul etmesi zor.”

Guillem başını salladı.

“CESEDİ YAK...?”

Nicolau Eimeric elleri masada, ayakta durmaya devam etti, Arnau’ya bakıyordu: Kıpırmızıydı.

“Baban,” diye bağırdı, “halkı ayaklandıran bir şeytandı. Bu nedenle onu öldürdüler ve sen de bu yüzden onu yaktın.”

Nicolau bu son sözleri parmağını Arnau’ya doğrultarak söylemişti.

Bunu nasıl biliyordu? Yalnızca bir kişi... Kâtip bir şeyler karalamaya devam ediyordu. Joan söylemiş olamazdı. Hayır, Joan... Arnau bacaklarının titrediğini hissetti.

“Babanın cesedini yaktığını inkar mı ediyorsun?” diye sordu Berenguer d’Erill.

Joan onu ihbar etmiş olamazdı!

“İnkâr mı ediyorsun?” diye tekrar etti Nicolau sesini yükselterek.

Mahkeme üyelerinin yüzleri gölgelenmişti ve Arnau kusmuğunu yutmak zorunda kaldı.

“Karnımız açtı!” diye bağırdı. “Siz hiç açlık çektiniz mi?” ona bakan adamlarda babasının morarmış yüzünü gördü. Joan mı? Neden onu görmeye gelmemişti? “Karnımız açtı!” diye bağırdı bir kez daha. Arnau babasının sesini duyar gibi oldu birden: “Yerinde olsam, boyun eğmezdim.” “Siz hiç açlık çektiniz mi?”

Arnau, ayakta tüm kibiriyle durup, onu bakışlarıyla delip geçmeye devam eden Nicolau’ya saldırmaya yeltendi, askerler onu hareketsiz hale getirip, yeniden salonun ortasına sürüklediler.

"Babanı tıpkı bir şeytan gibi yaktın mı?" diye sordu ona tekrar bağıarak.

"Benim babam şeytan değildi!" diye cevap verdi Arnau, bağıarak, bir yandan da kendisini hareketsiz hale getirmeye çalışan askerlerden kurtulmaya çalışıyordu.

"Ama onun cesedini yaktın."

"Neden, Joan? Benim kardeşimsin ve Bernat... Bernat seni her zaman oğlu gibi sevdi." Arnau başını eğdi ve öylece kaldı. "Neden...?"

"Senden bunu yapmanı annen mi istemişti?"

Arnau sadece başını kaldırabilirdi.

"Senin annen şeytanın kötülüğünü ileten bir cadı," diye ekledi piskopos.

Ne diyorlardı?

"Baban seni kurtarmak için bir genci öldürmüştü. Bunu itiraf ediyor musun?" diye bağırdı Nicolau.

"Ne...?" demeye çalıştı Arnau.

"Sen," dedi Nicolau onu parmağı ile göstererek. "Sen de Hristiyan bir erkek çocuğunu öldürdün, onunla ne alıp veremediğin vardı?"

"Annen ve babandan mı, o çocuğu öldürme emrini aldın?" diye sordu piskopos.

"Onun kalbini mi istiyordun?" diye sordu Nicolau.

"Kaç çocuk öldürdün?"

"Kafirlerle ne gibi bir ilişkin var?"

Sorgucu ve piskopos, onu sürekli soru yağmuruna tutuyorlardı. Baban, annen, delikanlılar, cinayetler, kalpler, sapkınlar, Yahudiler... Joan! Arnau titreyerek, tekrar başını önüne eğdi. Titriyordu.

"İtiraf ediyor musun?" diye yineledi Nicolau.

Arnau hareket etmedi. Mahkeme birkaç saniye bekledi. Bu esnada Arnau askerlerin kollarında, güçlkle ayakta duruyordu. Sonunda Nicolau onu dışarı götürmelerini işaret etti ve Arnau dışarıya sürüklendiğini hissetti.

“Bekleyin!” diye emir verdi sorgucu, askerler kapıları açmak üzereyken. Askerler ona doğru döndüler. “Arnau Estanyol!” diye bağırdı. “Arnau Estanyol!” diye tekrar bağırdı.

Arnau başını yavaşça kaldırıp, Nicolau’ya baktı.

“Onu götürebilirsiniz,” dedi sorgucu askerlere, Arnau’nun bakışlarını gördükten sonra. Onun “not alın, kâtip,” dediğini duydu Arnau, kapıdan çıkarlarken, “sanık bu mahkemenin hiçbir suçlamasını reddetmedi ve bir baygınlık numarası yaparak, itiraf etmeyi reddetti. Ancak, davayı bırakıp, salonu terk etmeden önce, yargıcın seslenmesine cevap vermek için dönüp ona bakmasıyla, bayılmamış olduğu ve rol yaptığı saptanmıştır.”

Tüylü kalemın sesi Arnau’ya, zindana götürülene kadar eşlik etti.

Guillem, Estanyer Hanı’na çok yakın olan kervansaraya taşınmaları için kölelerine gerekli hazırlıkları yapmalarını emretti. Hancı bu habere çok üzülmüştü. Mar’ı orada bırakıyordu, ama Genís Puig’in kendisini tanıyabilme riskini göze alamazdı. İki köle, hancının zengin tüccarın, ayrılmasını engellemek için yaptığı tüm girişimlere başlarını olumsuzca salladılar. “Neden ödeme yapmayan soyluları isteyeyim ki?” diye mırıldandı kendi kendine, kölelerin ona verdikleri parayı sayarken.

Guillem doğrudan doğruya kervansaraya gitti, oradaki tüccarların hiçbirisi bir zamanlar onun Arnau ile olan bağlantısını bilmiyorlardı.

“Pisa’da aktif bir işletmem var,” diye cevap verdi masasında yemek yerken onunla ilgilenen Sicilyalı tüccara.

“Seni Barselona’ya hangi rüzgar attı?” diye sordu Sicilyalı.

Az daha, başı belada olan bir arkadaş diye cevap verecekti. Adam, kısa boylu, kel, yüz hatları belirgindi. Adının Jacopo Lercardo olduğunu söyledi sonradan. Arap Jucef ile uzun uzun konuşmuştu, ama başka birinin fikrini almak da fena olmazdı.

“Katalonya ile yıllardır iyi ilişkiler içindeyim ve biraz pazar araştırması yapmak için Valencia’ya uğradım. Sonra da buraya devam ettim.”

“Araştıracak pek fazla bir şey yok,” dedi Sicilyalı yemeğini kaşıklarken.

Guillem devam etmesini bekledi, ama Jacopo daha çok dumanı tüten yemeği ile ilgileniyordu. O adam karşısındakinin en az onun kadar iş dünyasını tanıdığından emin olmadıkça, konuşacak biri değildi.

“Son kez buraya geldiğimden beri, durumlar oldukça değişmiş. Pazarlarda çiftçilerin yokluğu hissediliyor, tezgâhları boş. Hatırlıyorum da, yıllar önce ölçüleri, ağırlıkları denetlerken müfettiş, çiftçilerle tüccarları bir düzene sokmak zorunda kalmıştı.”

“Artık iş yok,” dedi Sicilyalı gülümseyerek, “çiftçiler artık üretmiyorlar, dolayısıyla pazara satış yapmaya gelmiyorlar. Salgın hastalıklar nüfusu azalttı, toprak verimli değil, ve aynı beyefendiler toprağı ekmiyorlar. İnsanlar senin geldiğin şehire Valencia’ya göç ediyorlar.

“Bazı eski tanıdıkları ziyaret ettim.” Sicilyalı onu kaşığının üzerinden süzdü. “Artık paralarını ticari işler için riske atmıyorlar, şehrin borcunu satın almakla yetiniyorlar. Şimdi gelirleriyle yaşıyorlar. Bana dediklerine göre, dokuz yıl önce, belediye borcu yaklaşık yüz altmış dokuz bin libre imiş. Bugün iki yüz bine ulaşmıştır, daha da artmaya devam ediyordur. Belediye, borcun garantisi kapsamındaki, bu ardı kesilmeyen vergileri ödemeye devam edemez, çöker.”

Birkaç saniye Guillem, Hristiyanlara yasak olan faizli borç para vermekle ilgili tartışmaya kulak verdi. Ticari faaliyetin durması ve bununla beraber parayla para kazanılan sipariş işi de ortadan kalktıktan sonra, yine kralın kanunlarıyla alay etmeyi başarmış olan zenginler şimdi de belediyeye verdikleri ve karşılığında yıllık bir miktar para talep ettikleri ödeneğe kiralama adı vermişler, yani bir şekilde yine yasayı delen yeni bir uygulama çıkarmışlardı. Verilen paranın yanı sıra, üçte birinin de talep edildiği bu uygulamada, ticaretin riskleri yer almıyordu... Tabii Barselona bu parayı ödeyebildiği sürece.

"Çöküş olmadığı sürece, para kazanmak için mükemmel bir yöntem," diye onu gerçeğe geri döndürdü Sicilyalı.

"Satarak," diye sözünü kesti Guillem.

"Temel olarak evet," diye cevap verdi Sicilyalı, ve Guillem onun güvenini kazandığını anladı, "ama satın da alınabilir, doğru parayla yapılması şartıyla. Altın florinle, gümüş croat arasındaki eşdeğer kesinlikle hayali ve yabancı pazarlarda belirlenmiş eşdeğerlerden çok uzak. Gümüş, Katalonya'da istikrarlı şekilde değer kazanmakta, ve kral yine de, pazara karşı çıkarak, kendi altın florininin değerini savunmakta inat ediyor; "Bu durum ona pahalıya mal olacak."

"Sence bunu neden yapıyor?" diye sordu ilgiyle Guillem. "Kral Pedro her zaman sağduyulu biri olmuştur..."

"Basit bir siyasi çıkar için," diye sözünü kesti Jacopo. "Florin kraliyet parası; Montpellier darphanesinde basılması tamamen kraldan kaynaklanıyor. Croat ise, Barselona, Valencia gibi şehirlerde kralın izniyle basılıyor. Kral herkese parasının değerli göstermek istiyor, her ne kadar yanlış yapıyor olsa da ve bu bizim için, yapabileceği en avantajlı hata. Kral altının gümüşe oranla paritesini, diğer pazarlardakinin on üç katı olarak belirledi!"

"Ya krallık kasaları?"

Guillem'in varmak istediği asıl nokta buydu.

"On üç katı fazla değer biçilmiş!" dedi gülerek Sicilyalı. "Her ne kadar çabuk biteceği benzesede, Kral Kastilya'ya karşı savaşına devam ediyor. Zalim Pedro'nun, Trastámara'nın tarafını tutan soylularıyla sorunları var. İhtişamlı Pedro'ya yalnızca şehirler ve görünüşe bakılırsa bir de Yahudiler sadık. Kastilya'ya karşı sürdürülen savaş, kralı çökertti. Dört yıl önce Monzon meclisi, soylularla ve şehirlere yeni yetkiler verilmesi karşılığında ona iki yüz yetmiş bin librelilik mali bir destek sağladı. Kral o paraları savaşa yatırım yapıyor, ama gelecekteki ayrıcalıklarını kaybediyor. Ve şimdi Korsika ayaklanması... Eğer kral ailesi ile ilgili herhangi bir çıkarın varsa, unut."

Guillem Sicilyalıyı dinlemekten vazgeçip, gerekli gördüğünde gülümseyip, başıyla onaylamakla yetindi. Kral çökmüştü ve Arnau onun en büyük alacaklılarından biriydi. Guillem Barselona'dan ayrıldıktan sonra, sarayın borçları on bin libreyi geçmişti bile: Şimdi kaça ulaşmıştı acaba? Borçların faizini bile ödememiş olmalıydı. "Onu ölüme mahkûm edecekler," Joan'ın bu yargısı beyninde yankılandı. "Nicolau kendi gücünü sağlamlaştırmak için Arnau'yu kullanacak," demişti Jucef, "kral Papa'ya ödeme yapmıyor ve Eimeric ona Arnau'nun parasının bir kısmını vaat etti." Kral, Aragón hükümdarlığının haklarından feragat ederek, kısa bir süre önce Korsika'daki ayaklanmaya destek veren Papa'nın borçlusu olmaya razı olacak mıydı? Ama kral Engizisyon'a karşı çıkması nasıl sağlanabilirdi?

"TEKLİFİNİZ BİZİ ilgilendiriyor."

Don Juan'ın sesi büyük Tinell salonunda kayboldu. Yalnızca on altı yaşındaydı, ama babasının yerine, Sardunya isyanı soru-

nunu tartışacak parlamentoya başkanlık ediyordu. Guillem göz ucuyla, iki yanında danışmanları olduğu halde, tahtında oturan varise baktı. Danışmanları Juan Fernández de Heredia ve Francesc de Perellós, ikisi de ayakta duruyordu. Onun güçsüz olduğu söyleniyordu, ama iki yıl önce doğduğundan beri vasisi olan adama dava açıp, onu ölüme mahkûm ettirmek zorunda kalmıştı: Bernat de Cabrera. Zaragoza pazarının olduğu meydanda idam emrini verdikten sonra, prens, kont yardımcısının başını babası Kral Pedro'ya yollamak zorunda kalmıştı.

Guillem aynı akşam, Francesc de Perellós ile konuşabilmeyi başarmıştı. Danışman onu dikkatle dinlemiş, sonra ona küçük bir kapının ardında beklemesini emretmişti. Uzun bir bekleyişten sonra, onu içeri almışlardı. Guillem'in şimdiye kadar ayak bastığı en görkemli salondur: Aydınlık, otuz metreden fazla genişliği olan, duvarları çıplak, meşalelerle aydınlatılan bir salondur. Prens ve danışmanları onu salonun öbür ucunda bekliyorlardı.

Tahttan birkaç adım uzakta, bir dizini yere koydu.

"Ama unutmamalısınız ki," diyordu prens, "Engizisyona karşı çıkamayız."

Guillem, Francesc de Perellós'un gözleriyle ona konuşması için izin vermesini bekledi.

"Bunu yapmak zorunda kalmayacaksınız, efendim." "Pekâlâ," dedi prens, sonra ayağa kalktı ve ardında yanında Juan Fernández de Heredia ile birlikte salonu terk etti.

"Ayağa kalkın," dedi Francesc de Perellós Guillem'e. "Ne zaman olacak?"

"Yapabilirsem, yarın, yoksa, öbür gün."

"Yargıca haber vereceğim."

GECE OLMAK ÜZEREYKEN Guillem sarayı terk etti. Pırıl pırıl Akdeniz semasına bakarak derin bir nefes aldı. Hâlâ yapacak çok şeyi vardı.

Aynı akşam, hâlâ Sicilyalı Jacopo ile konuşmaktayken, Jucef'den bir mesaj almıştı: "Danışman Francesc de Perellós bu akşam parlamento oturumunun sonunda seni adliye binasında kabul edecek." Prensın çıkar duygularını nasıl harekete geçireceğini biliyordu; Papa'nın eline geçmemesi için Arnau'nun kayıt defterlerinde kayıtlı, krala verilmiş ödünç paraları silmek. Ama sonra, Gerona dükü ile Engizisyonu karşı karşıya getirmeden, Arnau'yu nasıl kurtaracaklardı?

Guillem saraya gitmeden şöyle bir dolaştı. Adımları onu Arnau'nun sarraf dükkânına götürdü. Dükkân kapalıydı; Kayıt defterlerini, değerinin altında satışları engellemek için Nicolau Eimeric almış olmalıydı. Arnau'nun çalışanları da ortada gözükmüyordu. İskelelerle çevrelenmiş Santa María'ya doğru baktı. Her şeyini o kiliseye veren bir adam nasıl olurdu da... ? Gezintisi deniz konsolosluğuna ve sahile kadar devam etti.

"Sahibin nasıl?" diyen bir ses duydu arkasında.

Guillem arkasını döndüğünde karşısında, sırtında kocaman bir çuval taşıyan bir *bastaix* buldu. Arnau, ona yıllar önce borç para vermiş o da kuruşu kuruşa geri ödemişti. Guillem omuzlarını silkti ve yüzünü buruşturdu. Hemen sonra gemideki yükleri boşaltan diğer *bastaixler* de onun etrafını sardı. "Arnau'ya ne olmuş?" diye sorduklarını duydu. "Onu kafirlikle nasıl suçlarlar?" bu konuşana da kızlarından birinin çeyizi için borç para vermişti, iyi hatırlıyordu. Onlardan kaç tanesi Arnau'ya başvurmuştu? "Eğer onu görürsen," dedi bir başkası, "Meryem Ana heykelinin dibinde onun için yanan bir mum olduğunu söyle. O mumun hiçbir zaman sönmemesi için gerekeni yapacağız." Guillem bu konudaki cehaletinden bahsedecek oldu ama onu dinlemediler: Engizisyonu karşı sövüp durdular, sonra da yollarına gittiler.

Öfkeli *bastaixlerden* sonra Guillem adliye binasına doğru yürüdü.

Şimdi gecenin karanlığında, arkasında Santa María gölgesi, Arnau'nun sarraf dükkânının önündeydi. Yahudi Abraham Leví'nin imzaladığı ve duvarın bir taşının arkasına gizlediği ödeme emrine ihtiyacı vardı. Kapı kilitliydi, ama zemin katta hiçbir zaman iyi kapatmadığı bir pencere bulunuyordu. Guillem karanlıkta anlamaya çalıştı: Hiç kimse yok gibiydi. Arnau'nun öyle bir belgenin varlığından hiç haberi olmamıştı. O ve Hasdai kölelerin satışından elde ettikleri kazancı hiç söylememişler, Barcelona'ya yolu düşen bir Yahudi'nin hesabında kamufle etmişlerdi: Abraham Leví. Arnau o paraları kabul etmezdi. Çarpan pencere kırılarak gecenin sessizliğini bozdu ve Guillem hareket-siz öylece kaldı. Yalnızca bir Arap'tı, bir kafirdi. Ve geceleyin bir Engizisyon sanığının evine giriyordu. Onu orada yakalasalar, vaftiz edilmiş olması bir işine yaramazdı. Yine de gecenin gürültüleri ona evrenin tamamen kendisi üzerinde yoğunlaşmadığını anlatıyordu: Deniz, Santa María iskelelerinin gıcırtısı, ağlayan çocuklar, karılarını azarlarken bağırان erkekler...

Pencereyi açtı ve içeriye atladı. Abraham Leví'nin sahte hesabı sayesinde Arnau ticaret yapıp kâr etmişti, ama yaptığı her işlemde Arnau faizleri hesap sahibinin lehine ekliyordu. Guillem gökyüzünde ay belirene kadar, gözlerinin karanlığa alışmasını bekledi. Abraham Leví Barselona'dan ayrılmadan önce Hasdai onu notere götürüp, ödeme emrini imzalatmıştı; Her ne kadar banka defterinde Yahudi'nin adı olsa da ve yıllar içinde hesap katlanmış olsa da, para sonuçta Arnau'ya aitti.

Guillem duvarın yanında diz çöktü. Köşeden ikinci taş zorlamaya başladı. Arnau'ya, onun adına da olsa, arkasından çevirdiği ilk işi itiraf etmeye hiç fırsatı olmamıştı. Bu arada Abraham Leví'nin hesabı hızla büyümeye devam etmişti. Taş bir türlü kıpırdamıyordu. Hasdai'nin bir zamanlar Arnau'ya "En-

dişelenme,” dediğini hatırladı, Yahudi’den bahsederken. “Bu şekilde devam etmem için talimatlar aldım Endişelenme” diye tekrar etmişti. Arnau onlara doğru döndüğünde, Hasdai Guillem bakmış, oda cevap olarak omuz silkmişti. Taş nihayet yerinden oynamıştı. Hayır, Arnau asla köle satışından gelen bir parayı kabul etmezdi. Taş düştü ve Guillem itina ile bir beze sarılmış belgeyi buldu. Okumaya kalkmadı, ne yazdığını biliyordu ne de olsa. Taşı tekrar yerine koydu ve pencereye yaklaştı. Garip bir ses yoktu ve Arnau’nun sarraf dükkânını terk etti.

Onu hücreden çıkartmak için Engizisyon askerleri içeri girmek zorunda kaldılar. Askerlerden ikisi onu koltuk altlarından tutup sürüklerken, Arnau direniyor ve kendini yere atıyordu. Ayak bilekleri basamaklara çarpıyor, binanın koridorlarında kendisini sürükletiyordu. Uyumamıştı. Nicolau'nun eşliğinde hücreden nasıl çıkarıldığını izleyen rahiplere ve papazlara dikkat etmedi bile. Joan onu nasıl ihbar etmişti?

Onu tekrar hücreye getirdiklerinden beri ağlamış, bağırmış, başını şiddetle duvara vurmuştu. Neden, Joan? Onu ihbar eden Joan ise, Aledis'in bu hikâyedeki yeri neydi? Ya zindandaki yaşlı kadın? Evet, Aledis'in ondan nefret etmek için nedenleri vardı, onu terk edip, kaçmıştı. Joan ile mi anlaşmıştı acaba? O da gerçekten Mar'ı aramaya gitmiş miydi? Eğer öyleyse, neden Mar onu görmeye gelmemişti? Kaba bir zindancıyı satın almak böylesine zor muydu?

Francesca onun hıçkırıldığını, bağırdığını duymuştu. Oğlunun çığlıklarını dinlerken daha da küçülmüştü. Ona bakmayı cevap vermeyi, teselli etmek için ona yalan söylemeyi bile isterdi. "Dayanamazsın," demişti Aledis'e onu göz hapsine alarak. Fakat o, daha ne kadar bu duruma dayanabilirdi? Arnau tüm evrene sızlanmaya devam etmişti, Francesca da duvarın soğuk taşlarına sıkı sıkı sarılmıştı.

KAPILAR AÇILDI VE Arnau içeri götürüldü. Mahkeme toplanmıştı bile. Askerler tutukluyu salonun ortasına kadar sürükle-

yip, sonra onu bıraktılar. Arnau başı eğik bir şekilde, dizlerinin üzerine düştü. Nicolau'nun sessizliği bozduğunu duydu, ama sözlerini anlayamadı. O rahibin ona yapacakları, onu niye ilgilendiriyordu ki? Onu zaten kardeşi mahkûm etmemiş miydi? Hiç kimsesi, hiçbir şeyi yoktu...

"Kendini kandırma," diye cevap vermişti zindan bekçisi, onu küçük bir miktar parayla satın almaya çalışırken. "Artık tek kuruşun yok." Para! Kralın onu Elionor ile evlendirmesinin nedeni para olmuştu. Para, karısının davranışlarının ve onun tutuklanmasının da nedeniydi. Yoksa Joanın da mı..?

"Annesini getirin!"

Bu emirle Arnau sendeledi.

MAR VE ALEDİS ONLARDAN biraz daha uzakta duran Joan ile Nova meydanında, Piskoposluk sarayının önünde bekliyorlardı. "Don Juan efendimi bu akşam kabul edecek," demişti Guillem bir gün önce. O sabah, gün ağarmadan, aynı köle onlara efendilerinin kendisini Nova meydanında beklemelerini söylemeye gelmişti.

Üçü de orada Guillem'in o mesajı neden bu denli erken getirdiğini düşünüyorlardı.

ARNAU SALONUN KAPILARININ açıldığını, askerlerin içeri girdiğini ve girişteki yerlerini almaya gittiklerini duydu.

Onun varlığını hissetti. Kadının çıplak, kanlı, buruşmuş, yara içindeki kirli ayaklarını gördü. Nicolau ve piskopos Arnau'nun

annesinin ayaklarına baktığını görünce gülümsediler. Sonra kafasını çevirdi. Hâlâ dizlerinin üzerinde olmasına rağmen ayakta duran yaşlı kadın onu boy olarak, ancak bir karış geçiyordu, sanki büzülmüş gibiydi. Hapis günleri Francesca üzerinde büyük etki bırakmıştı: Seyrek gri saçları kafasında dikilmişti, mahkemeye sabit bakan zayıf yüzündeki deriler sanki dökülecek gibi duruyordu. Arnau onun mosmor olmuş göz çukurlarının içindeki gözlerini seçemedi.

"Francesca Esteve," dedi Nicolau, "Dört İncil üzerine yemin eder misin?"

Yaşlı kadının sert ve kararlı sesi orada bulunanları şaşırttı.

"Yemin ederim" diye cevap verdi, "Ama yanlışınız var; benim adım Francesca Esteve değil."

"Nasıl olur?" diye sordu Nicolau.

"Adım Francesca ama, Esteve değil, Ribes, Francesca Ribes," diye ekledi sesinin yükselterek.

"Sana yemin etmiş olduğunu hatırlatmamıza gerek var mı?" diye araya girdi piskopos.

"Hayır. Zaten yemin ettiğim için size gerçeği söylüyorum. Adım Francesca Ribes."

"Pere ve Francesca Esteve kızı değil misin?" diye sordu Nicolau.

"Anne ve babamı hiç tanımadım."

"Bernat Estanyol ile Navarcles beyliğinde evlenmedin mi?"

Arnau doğruldu. Bernat Estanyol mu?

"Hayır, orada hiç bulunmadım ve kimseyle evlenmedim."

"Arnau Estanyol adında bir oğlunda mı olmadı?"

"Hayır, Arnau Estanyol adında hiç kimseyi tanımıyorum."

Arnau Francesca'ya doğru döndü.

Nicolau Eimeric ve Berenguer d'Erill aralarında fısıll-

daştılar. Sonra sorgucu kâtime döndü. "Dinle," diye emretti Francesca'ya.

"Navarcles Beyi Jaume de Bellera'nın ifadesi," diye konuşmaya başladı kâtip. Bu ismi duyduğunda, Arnau gözlerini hafifçe kıstı. Babası ona Bellera'dan söz etmişti. Babasının hayatıyla ödediğı hayatının uydurma hikâyesini merakla dinledi. Llorenç di Bellera'nın yeni doğmuş oğlunu emzirmek için annesinin şato'ya çağırılması. Cadı mı? Kâtibin ağzından, o daha bebekken şeytani kötülüklerini gösteren annesinin kaçışı hakkındaki açıklamasını, Jaume de Bellera'dan dinledi.

"Sonra" diye devam etti kâtip, "Arnau Estanyolun babası Bernat, muhafızın dikkatsiz bir anından yararlanıp oğlunu kurtardı, bu sırada masum bir genci öldürdü, ikisi birlikte topraklarını terk ederek Barselona'ya kaçtılar. Orada tüccar Grau Puig'in ailesi tarafından karşılandılar. İhbarcıya göre cadı, daha sonra bir fahiş'e olmuş. Arnau Estanyol bir cadı ve bir katilin oğlu" diye sözlerini tamamladı.

"Söyleyecek neyin var?" diye sordu Nicolau, Francesca'ya.

"Fahişeleri karıştırdınız," diye cevap verdi soğuk bir şekilde yaşlı kadın.

"Sen!" diye bağırdı piskopos, parmağıyla onu işaret ederek, "Fahiş'e! Kilise yargı kurulunun güvenilirliğini mi yargılama cüretinde bulunuyorsun."

"Burada fahiş'e olduğum için bulunmuyorum," diye cevap verdi Francesca, "ne de fahiş'e olduğum için yargılanıyorum. San Agustín bizleri sadece Tanrı'nın yargılayabileceğini yazmıştı."

Piskopos kızardı.

"San Agustín'den söz etmeye nasıl cüret edersin? Nasıl...?"

Berenguer d'Erill bağırma'ya devam etti, ama Arnau artık onu dinlemiyordu. San Agustín fahişeleri sadece Tanrı'nın yargılayabileceğini yazdı... San Agustín demişti . . . yıllar önce

Figueras'ta, aynı sözleri bir fahişenin ağzından duymuştu . . . onun da adı Francesca değil miydi? San Agustín... Bu nasıl mümkün olabilirdi?

Arnau dönüp kadına baktı: Onu hayatımda iki kez görmüştü, ikisi de hayatının dönüm noktalarındaydı. Tüm mahkeme üyeleri Arnau'nun kadına karşı tutumunu fark etmişti.

"Oğluna bak!" diye bağırdı yeniden Eimeric, Arnau'yu göstererek. "Annesi olduğunu inkar mı ediyorsun?"

Arnau ve Francesca salonun duvarlarında yankılanan o çığlıkları duydular; Arnau yıkılmış bir şekilde yaşlı kadına doğru dönmüştü, yaşlı kadın ise gözlerini karşısındaki sorgucuya dikmişti.

"Ona bak!" diye bağırdı yeniden Nicolau Arnau'yu göstererek.

O suçlayıcı parmağın nefreti karşısında, Francesca'nın vücudunu hafif bir ürperti kapladı. Bir tek, onun yanında duran Arnau, kadının kırışık boynundaki titremeyi fark etmişti. Francesca gözlerini sorgucudan ayırmadı.

"İtiraf edeceksin," dedi Nicolau kelimelerin üzerine basarak. "Seni temin ederim ki itiraf edeceksin"

"VIA FORA!"

Bu bağırta Nova Meydanı'nın sakinliğini bozmuştu. Bir genç onun yanından koşarak geçerken çağırıyor yineledi. ""*Via fora! , Via fora!*" Aledis ve Mar önce birbirlerine, sonra Joan'a baktılar.

"Çanlar çalmıyor," diye cevap verdi Joan şaşkınlıkla.

Santa María'nın çanları yoktu.

Buna rağmen, "*Via fora*" şehre ulaşmıştı ve insanlar şaş-

kın bir şekilde, şehir merkezini gösteren taşın yanında, Blat Meydanı'nda toplanmış, Sant Jordi sancağını görmek için bekliyorlardı. Oysa onun yerine kalabalığı Santa María'ya doğru yönelten iki *bastaixle* karşılaştılar.

Kilisenin meydanında ve *bastaixlerin* omuzlarında Denizlerin Bakiresi halkın etrafında toplanmasını bekliyordu. Meryem Ana'nın önünde dernek üyeleri, sancakları altında Mar Sokağı boyunca kalabalığı karşılıyorlardı, içlerinden birisinin boynunda Kutsal Kasa'nın anahtarı asılıydı. Giderek çoğalan insanlar, Meryem Ana heykelinin etrafında birikiyordu. Herkesten uzakta, Arnau'nun sarraf dükkânının kapısının önünde Guillem dik-katle etrafı gözleyip, dinliyordu.

"Engizisyon Barselona Deniz Konsolosu'nu kaçırdı," diye açıklıyorlardı dernek üyeleri.

"Ama Engizisyon..."

"Engizisyon bizim şehrimize bağlı değil," diye cevap verdi bir tanesi, "ne de krala. Ne Yüzler Konseyi'nin emirlerine, ne de valiye itaat ediyor. Onun üyelerini seçen sadece Papa'dır, yalnızca vatandaşlarımızın paralarını isteyen, yabancı bir papa. Kendini Denizlerin Bakiresi uğruna harcayan bir adamı nasıl olur da kafirlikle suçlayabilirler?"

"Yalnızca konsolosumuzun paralarını istiyorlar!" diye bağırdı oradakilerden biri.

"Bizim paralarımızı sahiplenmek için yalan söylüyorlar!"

"Katalan halkından nefret ediyorlar!" diye ekledi bir başka dernek üyesi.

Kalabalık arasında bu tip yorumlar yayılıp duruyordu. Yoldan çığlıklar da yükselmeye başlamıştı. Guillem, *bastaix* üyelerinin diğer tarikat üyelerine açıklamalarda bulunduğunu gördü. Kendi parası için kim korkmazdı? Ama aslında Engizisyon da korkunçtu. En saçma ihbar...

“Ayrıcalıklarımızı korumalıyız,” dedi az önce *bastaixlerle* konuşan biri.

Kalabalık kızışmaya başlamıştı. Kılıçlar, hançerler, kurmalı yaylı tüfekler, “*Via fora*” çağrısıyla coşmuş insanların kafalarının üzerinden uçuşuyordu.

Çıglıklar giderek sağır edici olmaya başlamıştı. Guillem şehrin bazı danışmanlarının geldiğini gördü ve hemen Meryem Ana için toplanıp, tartışmakta olan insanların yanına yaklaştı.

“Ya Kralın askerleri?” diye sordu danışmanlardan biri.

Dernek üyesi Guillem’in sözlerini tekrar etti:

“Blat Meydanına gidelim ve vali ne yapıyor görelim.”

Guillem uzaklaştı. Bir süre *bastaixlerin* omuzlarında taşıdıkları Bakire Ana’ya baktı. “Ona yardım et,” diye sessizce yakardı.

Kafile yürümeye başladı. “Blat Meydan’ına” diye bağıırıyordu kalabalık.

Guillem, Mar Sokağın’dan, yargıcın sarayının bulunduğu meydan yönüne giden insan seline katıldı. Barselona *hostunun* asıl amacının yalnızca yargıcın ne gibi bir tepki vereceğini öğrenmek olduğunu çok az kişi biliyordu, bu nedenle kalabalığın çıglıkları arasında Meryem Ana heykelini, San Jordi ve şehrin sancaklarının olması gereken yere dikerlerken, binaya yaklaşmakta herhangi bir sorun yaşamadı.

Meydanın ortasından, Bakire Ana, ve *bastaixlerin* sancağının yanında, derneğin önde gelenleri ve şehrin danışmanları saraya doğru baktılar. İnsanlar anlamaya başlıyordu. Birden sessizlik çöktü ve herkes aynı yöne doğru baktı. Guillem gerilimi fark etmişti. Prens Guillem’e verdiği sözü tutacak mıydı? Askerler, kılıçlarını kınından çıkarmış bir vaziyette, halk ile saray arasında dizilmişlerdi. Vali en nihayet pencerelerden birinde görüldü, aşağıdaki insan kalabalığına baktı ve ortadan kayboldu. Birkaç dakika sonra, kralın bir subayı meydanda belirdi ve

Guillem'inkiler dahil binlerce göz ona doğru çevrildi.

"Kral Barselona şehrinin sorunlarına müdahale edemez," diye bağırdı. "*Hostun* toplamak sadece şehrin yetkisindedir."

Hemen sonra askerlere geri çekilmelerini emretti.

Halk, muhafızların binanın önünden geçip, Barselona'nın eski kapısından girdiğini gördü. En sonuncusu gözden kaybolmadan bir "*Via fora!*" sessizliği bozdu, Guillem ürperdiğini hissetti.

ÇANLAR ÇALARKEN, Nicolau Francesca'yı işkence etmek üzere zindana geri götürmelerini emrediyordu. Önce *hosta* çağrı anlamında Sant Jaume'ın çanları çaldı, ardından yavaş yavaş tüm şehrin kiliseleri ona katıldı. Barselona'nın rahiplerinin büyük kısmı Eimeric'in nefret ettiği Ramondo Llull'un ilkelerini takip ediyor, ve birçoğu da şehrin Engizisyon'a vermek istediği dersi destekliyordu.

"*Host* mu?" diye sordu sorgucu, Berenguer d'Erill'e.

Piskoposun yüz ifadesinden bunu bilmediği açıkça anlaşıyordu.

Denizlerin Koruyucu Anası, hâlâ Blat Meydanı'nın ortasında, *bastaixlerinkine* katılmaları için diğer derneklerin sancaklarını bekliyordu. Buna rağmen bazıları piskoposun sarayına doğru yola çıkmışlardı bile.

Aledis, Mar ve Joan giderek Nova Meydanı'na doğru yaklaşan "*Via fora*" gürlemesini duydular.

Nicolau Eimeric ve Berenguer d'Erill kapalı pencerelerden birine yaklaştılar, pencereyi açtıklarında, yüzden fazla insanın bağırıp silahlarını saraya doğru doğrulttuklarını gördüler. Bağırışlar, birisi onları tanıdığı anda daha da arttı.

"Neler oluyor?" diye bağırdı Nicolau subaya, geriye doğru sıçradıktan sonra.

"Barselona şehri, Deniz Konsolosunu kurtarmaya geldi," diye cevap verdi bağırarak, Joan'ın aynı sorusuna cevap veren bir genç.

Aledis ve Mar gözlerini kapatıp, dudaklarını büzdüler, sonra el ele tutuşup, gözlerinde yaşlarla, aralık kalmış pencereye baktılar.

"Koş, Valiyi bul!" diye emretti Nicolau subaya.

Bu arada kimse ona dikkat etmediği için, Arnau kalktı ve Francesca'yı kolundan tuttu.

"Neden titredin, kadın?" diye sordu.

Francesca yanaklarından süzölmek isteyen gözyaşlarını yuttu, ama dudaklarının acıyla bükölmesini engelleyemedi.

"Beni unut," diye cevap verdi titrek bir sesle.

Dışarıdaki güröltü konuşmalarını ve düşönceleri bölmüştü. Bu arada *host* eksiksiz olarak Nova Meydanı'na yaklaşıyordu. Şehrin eski kapısını geçip, pencerelerin birinden dışarıdaki gösteriyi izleyen Yargıcın sarayının yanından geçti, Seders Sokağı'nı geçip, Boquería Sokağına, oradan da halkı toplamak için çanları hâlâ çalan Sant Jaume kilisenin önüne geldi, oradan da, Bisbe Sokağı'nı geçip, piskoposun sarayına kadar geldi.

Mar ve Aledis, el ele yolun başına gittiler. Ellerini öylesine sıkı sıkıya tutuyorlardı ki, eklem yerleri beyazlamıştı. Kalabalık *hostun* geçmesi için, duvarlara doğru çekiliyorlardı. Önde *bas-taixlerin* sancağı, arkasında omuzlar üzerinde Meryem Ana ve onun arkasında da bir renk cümbüşü içinde, şehrin tüm derneklerinin sancakları.

VALİ ENGİZİSYON subayını kabul etmedi.

“Kral Barselona *hostunun* işlerine karışamaz” diye cevap verdi kralın subayı.

“Fakat, Piskoposun sarayını basacaklar,” diye söylendi hâlâ nefes nefese olan Engizisyon subayı.

Kralın subayı umursamayarak omuz silkti. “İşkenceler için o kılıcı mı kullanıyorsun?” diye soracaktı az daha. Engizisyon subayı onun kılıcına baktığını gördü ve iki adam konuşmadan, karşılıklı durdular.

“Onu bir Kastilya kılıcına ya da Arap palasına karşı kullanırken görmek hoşuma giderdi,” dedi yargıcın adamı, Engizisyon subayının ayağına doğru tükürmeden önce.

Bu arada, Meryem Ana, Barselona halkının coşkusuna katılmak için adımlarını hızlandıran *bastaixlerin* omuzlarında, *hostun* çığlıkları eşliğinde dans ederek, piskoposun sarayının önünde çoktan gelmiş dans ediyordu.

Birisi camlara bir taş attı.

İlk atış başarılı olmadı, ama ikincisi, tıpkı onu takip eden diğer taşlar gibi hedefi vurdu.

Nicolau Eimeric ve Berenguer d’Erill pencerelerden uzaklaştılar. Arnau ise hâlâ Francesca’dan bir cevap bekliyordu. İkisi de kıpırdamıyordu.

Birileri binanın kapılarına vuruyordu. Sirtında kurmalı yaylı tüfeği olan bir genç çocuk, dış duvarlara tırmanmaya başladı. İnsanlar ona tezahürat yapıyorlardı, diğerleri de onu izlediler.

“Yeter!” diye bağırdı şehir danışmanlarından biri, kapının önüne biriken insanları uzaklaştırmaya çalışarak. “Yeter!” diye tekrar etti onları iterek. “Hiç kimse şehrin rızası olmadan saldırmaz.”

Adamlar durdular.

"Hiç kimse şehrin rızası olmadan saldırmaz," diye tekrar etti.

Kapıya daha yakın olanlar sustular ve mesaj meydanının geri kalanına da gitti. Meryem Ana artık dansetmiyordu, *hostun* üzerine de sessizlik çökmüştü. Halkın dikkati ön cepheden tırmanan altı adamda yoğunlaşmıştı; ilki mahkeme salonunun kırık penceresine ulaşmıştı bile.

"Aşağı inin!" diye bir ses duyuldu.

Şehrin beş danışmanı ve boynunda Kutsal Kasa'nın anahtarı asılı olan *bastaixlerin* ileri gelenlerinden biri, piskoposluk sarayının kapısını çaldılar.

"Barselona *hostuna* kapıyı açın!"

"AÇIN!" ENGİZİSYON SUBAYI *hostun* geçişine kapalı olan Yahudi mahallesinin kapılarını çaldı. "Engizisyon'a kapıyı açın!"

Piskoposun sarayına ulaşmaya çalışmıştı, ama oraya çıkan tüm sokakları vatandaşlar doldurmuştu. Senatoya ulaşmak için tek bir yol vardı: Sınırdaki Yahudi mahallesinden geçmek. Oradan en azından mesajını ulaştırabilirdi: Vali müdahale edemezdi.

NICOLAU VE BERENGUER HABERİ henüz mahkeme salonundayken aldılar: Kralın birlikleri onların yardımına gelmeyecekti ve danışmanlar eğer kendilerine giriş izni verilmezse, binayı basmakla tehdit ediyorlardı.

"Ne istiyorlarmış?"

Subay Arnau'ya baktı.

"Deniz Konsolosu'nun serbest bırakılmasını."

Nicolau Arnau'ya yaklaştı, nerdeyse yüzleri birbirine değecekti.

"Bu ne cüret," dedi öfkeyle. Sonra gidip masasına oturdu. Berenguer onu takip etti. "Bırakın içeri girsinler," diye emretti Nicolau.

Deniz Konsolosu'nun serbest bırakılması... Arnau gücü yettiğince doğruldu. Kendisini sorguladığından beri Francesca boş gözlerle etrafa bakıyordu. Deniz Konsolosu, Benim, Deniz Konsolosu, dedi Nicolau'ya bakışlarıyla.

Beş danışman ve *bastaixlerin* önde gelenleri salona daldılar. Onların arkasından, dikkat çekmemeye çalışarak, *bastaixlerden*, onlarla gelmek için izin alan Guillem içeri girdi.

Arap kapıda kalırken, silahlı olan diğer altısı Nicolau'nun karşısına dikildi. Danışmanlardan biri, gruptan ayrılarak ilerledi.

"Ne...? diye söze başladı Nicolau.

"Barcelona *hostu*" diye sözünü kesti adam, sorgucunun sesini bastıran bir tonda konuşarak, "size, Deniz Konsolosu Arnau Estanyol'u serbest bırakmanızı emrediyor."

"Engizisyona emir vermeye mi cüret ediyorsunuz?" diye sordu Nicolau.

Danışman gözlerini ondan ayırmadı.

"Size tekrar ediyorum" diye uyardı. "*Host*, Barcelona Deniz Konsolosunu kendisine teslim etmenizi emrediyor."

Nicolau kekeledi ve piskopostan yardım bekledi.

"Adalet sarayını basacaklar," dedi ona piskopos.

"Buna cesaret edemezler," diye fısıldadı Nicolau.

"O bir kafir!" diye bağırdı sonra.

"Onu mahkûm etmeden önce, yargılamanız gerekmiyor mu?" dedi danışman grubundan birileri.

Nicolau gözlerini kısarak onlara baktı.

"O bir kafır," diye tekrar etti.

"Üçüncü ve son kez: Bize Deniz Konsolosu'nu teslim edin."

"Son kez ne demek?" diye araya girdi Berenguer d'Erill.

"Bunu öğrenmek istiyorsanız, dışarı bakın."

"Tutuklayın onları!" diye gürledi sorgucu kapılardaki askerlere işaret ederek.

Guillem kapıdan uzaklaştı. Askerlerden hiçbiri kıpırdamamıştı. Bazıları ellerini silahlarına götürdüler, ama başlarındaki subay onlara bir şey yapmamalarını işaret etti.

"Tutuklayın onları!" diye yineledi Nicolau.

"Pazarlık etmeye geldiler," diye karşı çıktı subay.

"Nasıl cesaret edersin?" diye bağırarak ayağa kalktı Nicolau.

Subay onun sözünü kesti. "Eğer siz, bana bu sarayı nasıl koruyabileceğinizi söylerseniz, onları tutuklayacağım; kralın yardımımıza gelmeyeceği açık." Subay dışarıyı işaret etti, kalabalığın sesi giderek yükseliyordu. Medet umarak piskoposa baktı.

"Deniz Konsolosunuzu alabilirsiniz," dedi piskopos, "serbesttir."

Nicolau kızardı.

"Ne diyorsunuz?" diye haykırdı piskoposun kolundan tutarak.

Berenguer d'Erill sert bir şekilde kolunu çekti.

"Bize Arnau Estanyol'u teslim etme yetkiniz yok," dedi danışman piskoposa dönerek. "Nicolau Eimeric," diye devam etti, sorgucuya dönerek, "Barselona *hostu* size üç imkan verdi: Bize Deniz Konsolosunu teslim edin, ya da sonuçlarına katlanın."

"Danışmanın sözlerini pekiştirmek istercesine, odaya fırlatılan bir taş, arkasında mahkeme üyelerinin oturduğu uzun masanın kenarına çarptı. Dominikenler bile yerlerinden sıçradılar. Nova Meydanı'ndaki çığlıklar yine sağır edici boyutlara ulaşmıştı. Başka bir taş daha fırlatıldı; kâtip belgelerini alıp ayağa kalktı ve odanın öbür ucuna sığındı. Pencereye daha yakın olan rahipler de aynısını yapmaya çalıştılar, ama sorgucu onları engelledi.

"Deli misiniz?" diye fısıldadı piskopos.

Nicolau orada bulunanlara bir göz attı, son olarak da Arnau'ya baktı, gülümsüyordu.

"Kafir!" diye kükredi.

"Yeter artık," dedi danışman ona dönerek.

"Onu götürün!" diye ısrar etti piskopos.

"Buraya pazarlık yapmaya geldik," diye ekledi danışman birden durarak ve meydandaki sesleri bastırmak için sesini yükselterek. "Eğer Engizisyon şehrin isteklerini kabul etmeyip, tutsağı serbest bırakmazsa, bunu *host* yapacak. Kanun böyle öngörüyor."

Nicolau herkesin önünde, gözleri yuvalarından fırlamış bir şekilde, titreyerek ayakta duruyordu. Diğer iki taş da mahkemenin salonunun duvarlarına çarptı.

"Saraya saldıracaklar," dedi piskopos, bu kez onu başkalarının duyacağından rahatsız olmadan. "Sizin için ne fark eder ki? İfadesini aldınız ve tüm mallarını da. Yine de onu kafir olarak ilan edin; hayatı boyunca saklanmaya zorunda kalacak."

Danışmanlar ve *bastaixlerin* önde gelen adamı mahkemenin eşliğindeydiler. Askerler, yüzlerinde korkulu bir ifadeyle kenara çekildiler. Yalnızca Guillem piskoposla sorgucu arasındaki konuşmaya dikkat ediyordu. Bu arada, Arnau Francesca ile birlikte odanın ortasındaydı ve bakışlarını ondan kaçırın Nicolau'ya meydan okurcasına bakıyordu.

“Onu alın!” diye boyun eğdi sonunda sorgucu.

DANIŞMANLAR ARNAU İLE birlikte kapının önüne çıktıklarında, önce meydandaki insanlar, sonra yan sokaklardaki kalabalık coşkuyla tezahürat yapmaya başladı. Francesca onların arkasında güçlükle yürüyordu: Arnau onu kolundan tutup mahkemenin dışına çıkardığında hiç kimse yaşlı kadına dikkat etmemişti. Ama önce, salonun kapısında onu birkaç saniye bırakmış, ve durmuştu. Danışmanlar onu dürterek yürümeye devam ettirmişlerdi. Nicolau, masanın arkasında ayakta duruyor, pencereden yağın taşlara tepkisiz bir şekilde bakıyordu; taşlardan biri koluna geldi, ama sorgucu soğukkanlılığını kaybetmedi. Mahkemenin diğer bütün üyeleri *hostun* öfkesinin yağdığı noktadan uzak bir köşeye sığınmışlardı.

Arnau, onu ilerlemeye teşvik eden danışmanların protestolarına rağmen, askerlerin önünde durmuştu.

“Guillem...”

Arap ona yaklaştı, onu omuzlarından tutup, dudaklarından öptü.

“Onlarla git, Arnau,” dedi. “Mar ve kardeşin seni dışarıda bekliyorlar. Benim burada yapacak biraz daha işim var. Sonra sana yetişirim.”

Danışmanların onu koruma çabalarına rağmen, insanlar Arnau meydana ayak basar basmaz onun üstüne çullandılar, onu kucaklayıp, ona dokundular, onu tebrik ettiler. Bütün o gülümseyen yüzler, önünden tıpkı sonu gelmeyen bir atlıkarınca gibi geçiyorlardı. Hiç kimse onlardan geride kalmamaya çalışıyor ve herkes bağıırıyordu.

Kalabalığın saldırıları eşliğinde, beş Barselona danışmanı ile *bastaixlerin* önde gelen adamından oluşan grup, ortada Arnau ol-

mak üzere salınarak, bir taraftan diğer tarafa ilerliyordu. Bağır-
tılar, Arnau'nun vücudunun her hücrelerini etkiliyordu. Önünden
geçen yüzlerin sonu gelmek bilmiyordu, bacaklarında derman
kalmamıştı. Arnau gözlerini başların yukarısına dikti, ama yal-
nızca sayısız kurmalı yaylı tüfek, kılıç, ve *hostun* çığlıklarına eş-
lik ederek yukarı, aşağı hareket ettirilen hançerler gördü. Danış-
manlara dayanmaya çalıştı ve düşmek üzereyken, küçük bir taş
figür silahların arasında belirdi ve onlarla dans etmeye başladı.

Guillem dönmüştü ve Meryem Anası ona gülümsüyordu.
Arnau gözlerini kapattı ve adamların kendisini havada taşıma-
larına izin verdi.

Ne Mar, ne Aledis ne de Joan, herkesi dirsekleyip, itmelerine
rağmen Arnau'ya yaklaşamamışlardı. Onu Denizlerin Koruyucu
Anası ve sancakları Blat Meydanı'na doğru dönüş yolundayken,
adamların kucağında gördüler. Ama onu görenler arasında, ka-
labalığın içindeki Genís Puig ile Jaume de Bellera da vardı. O ana
dek kılıçlarını piskoposun sarayına doğru havaya kaldırılmış
binlerce silaha eklemişler ve her ne kadar Nicolau'nun direnip,
kralın da fikrini değiştirip, Kutsal Müessese'nin yanında olma-
ya karar vererek, durumunu tekrar gözden geçireceğini umuyor
olsalar da, sorgucuya karşı olan koroya katılmak zorunda hisset-
mişlerdi kendilerini. Nasıl olur da birçok kez uğruna hayatlarını
riske attıkları o kral...?

Arnau'yu görünce, Genís Puig kılıcını havada döndürme-
ye ve çılgın gibi bağırmaya başladı. Navarcles Beyi o çığlığı iyi
biliyordu, şövalye, bir saldırı esnasında, büyük bir hızla kılıcı-
nı başının üzerinde çevirirken atardı bu çığlığı. Genís'in silahı
çevresindeki kurmalı yaylı silahlara, kılıçlara çarptı. İnsanlar
onun etrafını boşalttı, böylece Nova Meydanı'ndan ayrılıp, Bisbe
Sokağı'na gitmek üzere olan kafiye doğru ilerledi. Ancak ba-
ğırma ve kılıcını havada çevirmeyi kesince, saldıracağını sanan
insanlar yine etrafında birikti. Bütün Barselona *hostuna* tek başı-

na nasıl karşı koyacaktı ki? Önce onu öldürürler, sonra da...

Jaume de Bellera arkadaşının kılıcının üzerine atılıp, onu indirdi ve onu oradan uzaklaştırdı.

"Delirdin mi sen?" dedi.

"Onu bıraktılar! Bıraktılar!" Genís, Bisbe Sokağı boyunca tekrar inmeye başlayan sancaklara bakarak cevap verdi. Jaume de Bellera onu gözlerinin içine bakmaya zorladı.

"Ne yapmak istiyorsun?"

Genís Puig yeniden sancaklara dönerek bakışlarından kurtulmaya çalıştı.

"İntikam!" diye cevap verdi.

"Bu doğru değil," diye tavsiyede bulundu Bellera Beyi.

"Bu doğru değil," Sonra Genís sakinleşene kadar onu sert bir şekilde sarstı. "Bir çözüm bulacağız..."

Genís ona baktı. Dudakları titriyordu.

"Bana yemin eder misin?"

"Şerefim üzerine."

HOST NOVAMEYDANI'NI terk ettikçe, mahkeme salonu sessizliğe bürünüyordu. Son vatandaşın zafer çılgılığı Bisbe Sokağı'nda yankılandıktan sonra, sorgucunun heyecanlı nefes alıp verışı fark edilmeye başlandı. Hiç kimse hareket etmedi. Askerler silahları ve kayışlarıyla gürültü çıkarmamak için, kıpırdamadan durdular. Nicolau orada bulunanlara tek tek bakmaya başladı. Bakışları sözlerini gereksiz kılacak kadar anlamlıydı. "Hain," diye Berenguer d'Erill'in yüzüne vurdu, "korkaklar," diye bağırarak diğerlerini suçladı. Dikkatini askerlerde yoğunlaştırdığında Guillem'i fark etti.

"Burada ne işi var bu kafirin?" diye bağırdı. "Bu bir şaka mı?"

Subay ne cevap vereceğini bilemedi; Guillem şehrin danışmanları ile birlikte içeri girmiş, ve onu kimse fark etmemişti, dikkatini sorgucunun emirlerine vermiş olan subay da onu görmemişti. Öte yandan, Guillem ona bir kafir olmadığını, vaftiz olmuş bir Hristiyan olduğunu açıklayacak oldu, ama sonra vazgeçti: Başsorgucunun çabalarına rağmen, Kutsal Müessese, Yahudileri ve Arapları yargılama yetkisini elde edememişti. Nicolau onu tutuklayamazdı.

"Adım Pisa'lı Sahat," dedi Guillem sesini yükselterek, "ve sizinle konuşmak istiyorum."

"Bir kafire söyleyecek hiçbir şeyim yok. Kovun şu . . ."

"Sanırım size söylemem gereken şeyler ilginizi çekecektir."

"Senin düşüncelerin beni ilgilendirmiyor."

Nicolau'nun işareti üzerine subay kılıcını kınından çıkarttı.

"Belki Arnau Estanyol'un *abatut* olduğu sizi ilgilendirir," diye ısrar etti Guillem subayın tehdidine karşı geri geri giderek. "Onun mallarının tek kuruşundan yararlanamayacaksınız."

Nicolau derin bir iç çekti ve tavana baktı. Subay açık bir emre ihtiyaç duymadan Guillem'i tehdit etmekten vazgeçti.

"Açıkla, kafir," dedi sorgucu.

"Arnau Estanyol'un kayıt defterleri sizde, kontrol edin."

"Bunu yapmadığımızı mı sanıyorsun?"

"Kralın borçlarının silindiğini bilin." Emri bizzat Guillem imzalamış, ve Francesc de Perellós'a teslim etmişti. Arnau hiçbir zaman onun yetkilerini alma noktasına gelmemişti.

Nicolau kendini tuttu, tepki göstermedi. Salondaki herkes aynı şeyi düşünüyordu, işte bu nedenle vali devreye girmemişti.

Birkaç saniye geçti, bu sırada Guillem ve Nicolau birbirlerini süzdüler. Guillem yargıcın aklından neler geçtiğini biliyordu. "Papa'na ne diyeceksin şimdi? Ona söz verdiğin yekûnü nasıl ödeyeceksin? Mektubu çoktan gönderdin, eline geçmesini engelleme olanağın yok. Ona ne diyeceksin? Meydan okumaktan başka bir şey yapmadığın krala karşı, onun desteğini mi isteyeceksin?"

"Tüm bunlarla senin ne ilgin var?" diye sordu sonunda Nicolau.

"Bunu size özel olarak açıklayabilirim."

"Şehir Engizisyona karşı ayaklanıyor ve şimdi basit bir kafir bana özel bir görüşme talebinde mi bulunuyor?" diye bağırdı. "Kendinizi ne sanıyorsunuz siz?"

"Papa'na ne diyeceksin?" diye sordu Guillem sessizce, sadece bakışlarıyla. "Bütün Barselona'nın senin dalaverelerini öğrenmesini mi istiyorsun? "

"Üstünü arayın!" diye emretti sorgucu subaya, "dikkat edin, silahı olmasın. Sonra onu ofisimin bekleme odasına götürün. Benim gelmemi bekleyin."

Subay ve askerlerin gözetiminde, Guillem yargıcın bekleme odasında ayakta kaldı. Arnau'ya hiçbir zaman zenginliğinin kaynağının, köle ithalatı olduğunu anlatma cesaretini bulamamıştı. Kralın borçlarını sildikten sonra, Engizisyon Arnau'nun mallarına el koyarsa, borçlarını da üstlenmek zorunda kalacaktı. Abraham Levi'nin belgelerinin sahte olduğunu yalnız Guillem biliyordu ve eğer o, zamanında Yahudi'nin imzaladığı ödeme emrini göstermezse, Arnau'nun mal varlığı asılsızdı.

Nova Meydanı'na ayak basar basmaz, Francesca meydanın kapısından uzaklaşıp, sarayın duvarına sırtını dayadı.

Oradan, Arnau'nun üzerine çullanan insanları ve şehir danışmanlarının onun etrafında oluşan kordonun bozulmaması için boş yere çabaladıklarını gördü. "Oğluna bak!" Nicolau'nun ona söylediği sözler *hostun* çığlıklarını bastırmıştı. "Ona bakmamı istemiyor muydun, sorgucu? İşte orada ve seni yendi." Francesca, Arnau'nun yığılıp kaldığını görünce, parmaklarının ucunda yükselip duvardan baktı. Ama hemen sonra insan kalabalığı önünü kapladı; artık sadece kafalar, silahlar, sancaklar ve tam ortada şiddetle ellerde sallanan küçük Bakire Ana heykeli gözüküyordu.

Sürekli bağırp havada silahlarını sallayan *host*, yavaş yavaş Bisbe Sokağı'na girdi. Francesca bulunduğu yerden kımıldamadı. Duvarın desteğine ihtiyacı vardı. Bacaklarında artık güç kalmamıştı. Meydan boşalmaya başladığında, karşısında iki kadını gördü. Aledis, Mar ve Joan'ı takip etmek istememişti: Francesca'nın danışmanlarla beraber olması imkânsızdı. Onun gibi yaşlı bir kadın... İşte oradaydı! Francesca'yı küçük, büzülmüş, savunmasız bir şekilde tutunabileceği tek desteğe dayanmış olarak bulan Aledis, boğazında giderek büyüyen bir düğüm hissetti.

Engizisyon askerlerinin, *hostun* uzaklaşmasını fırsat bilip, piskoposluk sarayının kapılarına doğru koşmaya başladıkları an, Aledis de Francesca'ya doğru koşmaya başladı. Yaşlı kadın bir basamağın üzerinde kalakalmıştı.

"Cadı!" diye haykırarak yüzüne tükürdü ilk asker.

Aledis Francesca ve askerlerden biraz uzakta durdu.

"Bırakın onu!" diye bağırdı. Sarayın dışında birçok asker toplanmıştı. "Bırakın onu, yoksa onları geri çağırırım!" diye tehdit etti, *hostun* o anda Bisbe Sokağı'nı dönen son askerlerini işaret ederek.

Bazı askerler o yöne baktılar, buna rağmen aralarından biri kılıcını kınından çıkardı.

"Sorgucu bir cadının öldürülmesine memnun olacaktır," dedi.

Francesca askerlere bakmadı bile. Gözleri ona doğru koşan kadına takılmıştı. Birlikte kaç yıl geçirmişlerdi? Kaç acıyı paylaşmışlardı?

"Bırakın onu, köpekler!" diye bağırdı Aledis, birkaç adım geri gidip, *hostu* işaret ederek. *Hostu* çağırmak için koşmak istiyordu, ama asker silahını Francesca'ya doğrultmuştu bile. Bıçak yaşlı kadından daha büyük görünüyordu. "Bırakın onu!" diye inledi.

Francesca Aledis'in ellerini yüzüne götürdüğünü, ve dizlerinin üstüne düştüğünü gördü. Onu Figueras'ta tanımıştı ve o zamandan sonra... Yoksa ona tekrar sarılamadan mı ölecekti?

Asker kadına vurmak için bütün kaslarını germişti. Francesca'nın bakışları askeri delip geçti.

"Cadılar bıçak darbesiyle ölmezler" diye uyardı sakın bir sesle. Silah askerin ellerinde titredi. Ne diyordu o kadın? "Yalnız ateş bir cadının ölümünü arındırır." Doğru muydu bu? Adam arkadaşlarından destek bekledi ama onlar geri çekilmeye başlamışlardı. "Eğer beni kılıçla öldürürsen, hayatın boyunca peşini bırakmam ve sana zulmederim. Hepinize!" Hiç kimse o vücuttan böyle bir çılgınlık çıkacağını düşünemezdi. Aledis başını kaldırdı. "Hepinize zulmedeceğim!" diye bağırdı sonra Francesca, "ve tabii karılarınıza, çocuklarınıza, çocuklarınızın çocuklarına

ve onların karılarına, kocalarına da. Sizi lanetliyorum!" Diğer askerler saraya girmişlerdi bile. Yalnızca kılıcını kaldıran asker duruyordu. "Seni lanetliyorum!" dedi parmağıyla onu işaret ederek. "Beni öldürürsen, cesedin huzur bulmayacak. Binlerce böceğe dönüşüp, tüm organlarını yiyeceğim. Gözlerini de son-suza kadar kendi gözlerimin yerine koyacağım."

Francesca askeri tehdit etmeye devam ederken, Aledis ayağa kalktı ve onun yanına gitti. Yaşlı kadının kolunu alıp omzuna doladı ve onu yavaşça oradan uzaklaştırmaya başladı.

"Çocukların cüzama yakalanacak..." İki kadın askerin kılıcının altından geçtiler, "karın şeytanın orospusuna dönüşecek..."

Arkalarını dönüp bakmadılar. Asker bir süre kılıcı havada öylece kaldı, sonra kılıcını indirdi ve meydanı yavaşça geçen iki kadına doğru dönüp baktı.

"Gidelim buradan, kızım," dedi Francesca, artık boşalmış Bisbe Sokağı'na geldiklerinde.

Aledis ürperdi.

"Hana uğramalıyım..."

"Hayır, hayır. Hemen buradan gidelim. Bir saniye bile kaybetmeden."

"Ya Teresa ile Eulàlia?"

"Onlara haber göndeririz," diye cevap verdi Francesca, Figueras'lı kızı kendine doğru çekerek.

Sant Jaume Meydanı'na geldiklerinde, Yahudi mahallesinin etrafından dolaşıp, Boquería Kapısı'na doğru yöneldiler. Birbirlerine sarılmış bir şekilde, sessizce yürüyorlardı.

"Ya Arnau?" diye sordu Aledis.

Francesca cevap vermedi.

İLK KISIM PLANLARI dahilinde gitmişti. O sırada Arnau *bastaxlerle* birlikte Guillem'in kiraladığı küçük bir teknede olmalıydı. Kralın oğlu Don Juan ile yapılan anlaşma çok açık olmuştu. Guillem onun sözlerini hatırladı: "Teğmen için tek önemli olan", demişti Francesc de Perellós, onu dinledikten sonra, "Barselona *hostunu* karşısına almamaktır. Hiçbir şekilde Engizisyon'a meydan okumayacak, onu bir şey yapması için zorlamayacak, kararlarını ve sonuçlarını sorgulamayacaktır. Eğer planın yolunda gider de, Estanyol serbest bırakılırsa, eğer Engizisyon onu ikinci kez tutuklar ya da mahkûm ederse, Don Juan onu bir kez daha korumayacaktır. Yeterince açık mı?" Guillem onaylamış ve ona, Arnau tarafından krala verilen borçların ödendiğine dair makbuzu ona teslim etmişti. Şimdi sıra planın ikinci kısmındaydı: Nicolau'yu, Arnau'nun iflas ettiğine inandırmak ve ikinci bir kez tutuklanması ya da mahkûm edilmesinden bir kazancı olmayacağına ikna etmek. Arnau'nun tüm varlığını Engizisyon'a bırakıp, hepsi birlikte Pisa'ya kaçabilirdi: Zaten her şeyi Engizisyon'un elindeydi. Arnau'nun yokluğunda karar verilen bir mahkûmiyet, onun bütün varlığına el konulmasına sebep olurdu. Guillem'in amacı ise Eimeric'i aldatmaktı: Kaybedecek bir şeyi yoktu, tersine kazancı vardı: Arnau'nun huzuru: Arnau hayatı boyunca bir daha Engizisyon tarafından rahatsız edilmemeliydi.

Nicolau onu birkaç saat beklettikten sonra, üzerinde sarı işaretin olduğu siyah giysili ufak tefek bir Yahudi'yle birlikte belirdi. Çocuğun kolunun altında bir sürü kayıt defteri vardı ve sorgucuyu kısa ve hızlı adımlarla takip ediyordu. Nicolau her ikisine de içeri girmesini işaret ederken, Guillem'e bakmamaya çalıştı.

Onlara oturmalarını söylemedi, kendisi ise yazı masasına kuruldu.

"Eğer söylediklerin doğruysa," diye Guillem'e doğru dönerek, "Estanyol bir *abatut*."

“Öyle olduğunu biliyorsunuz?” diye vurguladı Guillem; “kral Arnau Estanyol’a tek kuruş borçlu değil.”

“Bu durumda, Belediye Borsa Yargıcını çağırabilirim,” dedi sorgucu. “Onu Kutsal Müessese’nin elinden kurtaran şehrin, onu *abatut* olduğu için ölüme göndermesi tam bir ironi.”

“Bu hiçbir zaman olmayacak,” diye cevap vermek istedi Guillem, “Arnau’nun özgürlüğü bende, Abraham Levi’nin ödeme emrini sunmak yeterli...” Fakat öyle değil. Nicolau, onu, sadece Arnau’yu Belediye Borsa Yargıcı’na ihbar etmek için kabul etmemişti. Onun istediği Arnau’nun parasıydı. Papa’ya söz verdiği para, kesinlikle Jucef’in arkadaşı olan o Yahudi’nin sahip olabileceğini söylediği parayı istiyordu.

Guillem sustu.

“Bunu yapabilirim” diye ısrar etti Nicolau.

Guillem ellerini iki yana açtı, sorgucu ona dikkatlice baktı.

“Kimsin?” diye sordu sonunda.

“Adım...”

“Evet, evet” diye sözünü kesti Eimeric, “sen Pisa’lı Sahat’sın. Benim bilmek istediğim bir Pisalının bir kafiri korumak için neden Barselona’da olduğu.”

“Arnau Estanyol’un Pisa’da bile çok dostu var.”

“Kafirler ve sapkınlar!” diye bağırdı Nicolau.

Guillem yeniden ellerini açtı. Paraya boyun eğmesi ne kadar sürecekti?

Nicolau anlar gibi oldu. Birkaç saniye sessiz kaldı.

“Arnau Estanyol’un bu arkadaşlarının Engizisyon’a nasıl bir teklifleri var?” diye sordu en sonunda.

“O defterlerde” dedi Guillem, gözlerini Nicolau’nun masasından ayırmayan ufak tefek Yahudi’yi göstererek, “Arnau

Estanyol'un alacaklısı olan bir adamın kayıtları var. Bir servet tutarında."

İlk kez, sorgucu Yahudi'ye döndü.

"Doğru mu bu?"

"Evet," diye cevap verdi Yahudi. "Faaliyetin başından beri Abraham Leví lehinde . . . kayıtlar var."

"Bir başka sapkın!" diye sözünü kesti Nicolau.

Üçü de bir süre sessiz kaldılar.

"Devam et," diye emretti sorgucu.

"Bu rakam yıllar içerisinde katlanmış. Bugün on beş bin libreyi aşmıştır herhalde."

Sorgucunun kısılmış gözlerinde beliren şimşek, Guillem'in de, Yahudi'nin de gözünden kaçmadı.

"Peki o halde?" diye sordu Guillem'e dönerek.

"Arnau Estanyol'un arkadaşları bu Yahudi'nin alacağından vazgeçmesini sağlayabilirler."

Nicolau tahta iskemlesinde geriye yaslandı.

"Arkadaşınız," dedi, "özgür bir adam. Kimse parasını sokağa atmaz. Neden herhangi birisi, çok iyi bir dosta bile olsa on beş bin libreden vazgeçsin ki?"

"Arnau Estanyol yalnızca *host* tarafından serbest bırakıldı."

Guillem "yalnızca" sözcüğünü iyice vurgulamıştı; nitekim Arnau tekrar Kutsal Engizisyon'un konusu olarak kabul edilebilirdi. Bekleme odasında saatlerce beklerken, Engizisyon subaylarının kılıçlarını incelerken bunu hesaplamıştı. Nicolau'nun zekâsını hafife almamalıydı. Engizisyon, bir Arap'ı yargılayamazdı . . . ancak Nicolau onun Müessese'ye doğrudan saldırdığını kanıtlamadığı sürece. Hiçbir şekilde bir sorgucuya doğrudan bir anlaşma teklif edemezdi, ilk teklifin Eimeric'ten gelmesi gerekiyordu: Bir kafir Kutsal Müessese'yi satın almaya cüret edemezdi.

Nicolau onu bakışlarıyla devam etmesi için cesaretlendirdi. "Tuzağına düşmeyeceğim!" diye düşündü Guillem.

"Belki haklı olabilirsiniz," dedi Guillem, "Arnau serbest kaldıktan sonra, birisinin böyle bir miktarı hesaba yatırmasının kesinlikle mantıklı bir nedeni yok." Sorgucunun gözleri iki uzun ve ince yarığa dönüşmüştü adeta. "Beni buraya neden gönderdiklerini bilmiyorum, bunu sizin anlayacağınızı söylediler, ama kıymetli fikrinize tamamen katılıyorum. Size zaman kaybettirdiğim için üzgünüm."

Guillem Nicolau'nun karar vermesini bekledi. Sorgucu ayağa kalkıp, gözlerini açtığı anda, Arap kazandığını anladı.

"Bizi yalnız bırak," dedi Yahudi'ye. Küçük adam arkasından kapı kapatır kapatmaz, Nicolau devam etti, hâlâ Guillem'e oturabileceğini söylememişti. "Arkadaşınız özgür olduğu doğru olabilir, ama ona karşı açılan dava sonuçlanmadı. İtirafı bende. Özgür olsa da, sabıkalı sapkın olarak onu tutuklayabilirim. Engizisyon" diye devam etti, kendi kendine konuşmuş gibi, "ölüme mahkûm edemez; bu karar sadece krala aittir. Arkadaşınız bilmeli ki, kralın istekleri değişebilir. Belki bir gün..."

"Eminim ki, siz de, Majesteleri de, yapmanız gerekeni yapacaksınız," diye cevap verdi Guillem.

"Kral ne yapması gerektiğini iyi biliyor: Kafirlerle karşı mücadele etmek ve Hristiyanlığı Krallığın her köşesine yaymak, ama Kilise . . . sık sık sınırları olmayan bir halkın çıkarları için en iyi seçimin ne olduğunu anlamakta zorlanıyor. Arkadaşınız Arnau Estanyol, suçunu itiraf etti ve bu itiraf cezasız kalamaz." Nicolau durdu ve Guillem'in tepkisini anlamaya çalıştı. "Bu sen olmalısın," dedi bakışlarıyla Guillem. "Buna rağmen", diye devam etti sorgucu, Arap'ın sessizliği karşısında, "Yine de verilen karar ortak çıkar sağladığı sürece, Kilise ve Engizisyon merhametli davranır. Seni buraya gönderen arkadaşların, daha az bir cezayı kabul ederler mi?"

“Seninle pazarlık etmeye niyetim yok, Eimeric” diye içinden geçirdi Guillem. “Eğer beni hapse attırırsan, ne elde edeceğini yalnızca Allah bilir, bu duvarların ardında bize bakan gözler, bizi duyan kulaklar var mı, bir tek O bilir. Çözümü öneren sen olmalısın.”

“Hiç kimse Engizisyon’un kararlarının doğruluğu hakkında kuşku duymayacaktır,” diye cevap verdi.

Nicolau iskemlesinde kıpırdandı.

“Beni ilgilendirebilecek bir şeyler söyleyeceğini ima ederek, özel bir görüşme istedin. Arnau Estanyol’un bazı arkadaşlarının, Arnau’nun en büyük alacaklısını on beş bin libreden vazgeçirebileceklerini söyledin. Ne istiyorsun, kafir?”

“Ne istemediğimi biliyorum,” demekle yetindi Guillem.

“Küçük bir ceza,” dedi ayağa kalkarak Nicolau, “bir yıl boyunca her pazar bir pişmanlık pelerini giyecek, bunun karşılığında da arkadaşların, Yahudi’nin alacağından vazgeçmesini sağlayacaklar.”

“Santa María Kilisesi’nde,” Guillem söylediğine kendisi de şaşırmıştı: Kelimeler kalbinin derinliklerinden gelip, ağzından dökülüvermişlerdi. Santa María’da olmazsa, Arnau cezasını nerede yerine getirecekti?

Mar, Arnau'yu götüren grubu takip etmeye çalıştı, ama kalabalıktan ilerleyemiyordu. Aledis'in son sözlerini hatırladı:

"Ona iyi bak" diye bağırırmıştı Aledis, *hostun* gürültüsünü bastırmaya çalışarak. Gülümsüyordu.

Mar kendisini sürükleyen insan seliyle takibe devam etti.

"Ona çok iyi bak" diye tekrar etti Aledis, Mar üzerine gelen insanlardan kurtulup, ona bakmaya çalışırken. "Yıllar önce bunu ben yapmayı istemiştim..."

Aledis birden gözden kaybolmuştu.

Mar az daha düşüp eziliyordu. "*Host* kadınlara göre bir yer değil," diye onu azarladı, bir yandan onu itip oradan uzaklaştırmak isteyen bir adam. Arkasına güçlkle dönüp baktı ve gözleriyle, Bisbe Sokağı'nın sonunda, Sant Jaume Meydanı'na girmekte olan sancakları aradı. İlk kez, o sabah Mar gözyaşlarını bir tarafa bırakıp, herkesi susturacak güçlü bir çığlık attı. O an Joan'ı bile düşünmedi. Bağırdı, önündeki herkesi dirsekleyerek itti, tekmeledi ve kendine yol açtı.

Host Blat Meydanı'nda toplanmıştı. Mar, *bastaixlerin* omuzlarında dans eden Bakire Ana'nın çok yakınındaydı, ama Arnau... Mar bazı adamların şehrin danışmanlarıyla tartıştığını görür gibi oldu. Aralarında... Evet, oradaydı! Ona yalnızca birkaç adım uzaklıktaydı, ama meydan çok kalabalıktı. Kendisine yol vermeyen bir adamın kolunu tırmaladı, Adam önce bıçağını çıkardı, sonra bir kahkaha patlattı ve ona yol verdi. Arnau onun arkasında olmalıydı, ama ne yazık ki karşısında sadece danışmanları ve *bastaixleri* buldu. .

“Arnau nerede?” diye sordu, nefes nefese, ter içinde.

Boynunda Kutsal Kasa’nın anahtarını taşıyan görkemli adam ona doğru baktı. Bu bir sırды, Engizisyon...

“Ben Mar Estanyol’um” dedi kelimeleri yutarak. “*Bastaix* Ramon’un öksüzüyüm; onu tanıyor olmalısın.”

Hayır, onu tanımamıştı, ama ondan ve kızından, Arnau’nun evlat edindiği kızından söz edildiğini duymuştu.

“Sahile koş,” demekle yetindi.

Mar koşmaya başladı, artık hemen hemen boşalmış Mar Sokağı’nı uçarcasına geçti. Onlara konsolosluk civarında yetiştı: Altı *bastaixten* oluşan bir grup, hâlâ şaşkın olan Arnau’yu omuzlarında taşıyordu.

Mar onlara doğru atılmak üzereyken, *bastaixlerden* biri onu engelledi. Pisalinın emirleri oldukça açıktı: Hiç kimse Arnau’nun nereye sığınacağını bilmeyecekti.

“Bırak beni!” diye bağırdı Mar havaya tekmeler atarak.

Bastaix, canını acıtmamaya çalışarak onu sıkıca belinden tutuyordu. Her gün kaldırdığı taşların yarısı kadar bile ağır değildi.

“ARNAU! ARNAU!”

O bağırışı duymayı kaç kez hayal etmişti? Gözlerini açtığı zaman, kendini, yüzlerini bile seçemediği adamların kollarında havada görüyordu. Onu aceleyle, sessizce bir yere götürüyorlardı. Neler oluyordu? Neredeydi? Arnau! Evet, Felip de Ponts çiftliğinde ihanet ettiğı o kızın gözlerinin attığı sessiz çılgının aynısıydı bu.

Arnau! Sahil... Anıları, dalgaların sesi ve tuz kokan meltemle karışuyordu. Sahilde ne işi vardı?” “Arnau!”

Ses ona uzaktan geliyordu.

Bastaixler Arnau'yu Guillem'in kiraladığı ve onu sahilde bekleyen küçük tekneye götürmek için suya girip başka bir tekneye bindiler. Denizin suyu Arnau'ya sıçradı.

"Arnau."

"Bekleyin," diye kekeledi Arnau, kendini toparlamaya çalışarak, "o ses . . . kim o?"

"Bir kadın," diye cevap verdi içlerinden biri. "Ama sorun yaratmayacak. Şimdi gitmemiz..."

Arnau teknenin yanında, *bastaixlerin* kollarının altından tutmaları sayesinde güçlükle ayakta duruyordu. Sahile doğru baktı. "Mar seni bekliyor" Guillem'in bu sözlerini hatırladığında, etraftaki bütün sesler birden susmuştu sanki. Guillem, Nicolau, Engizisyon, zindan: Her şey teker teker gözünün önünden geçiyordu.

"Aman Tanrım!" diye haykırdı. "Onu buraya getirin, size yalvarıyorum!"

Bastaixslerden biri Mar'ın alıkonduğu köşeye doğru koştu.

Arnau onun kendisine doğru koştuğunu gördü.

Koşan kadına bakan *bastaixler*, Arnau ellerinden kurtulduğunda bu sefer Arnau'ya baktılar. Sanki yumuşak bir dalga onu ellerinden alıp götürmüştü.

Mar kolları iki yanına sarkmış vaziyette duran Arnau'nun karşısında durdu ve o anda adamın yanaklarından akan bir damla gözyaşını da fark etti. Ona yaklaştı ve dudaklarından öptü.

Hiç konuşmadılar. Sonra o da *bastaixlerin* Arnau'yu tekneye bindirmelerine yardım etti.

KRALA DOĞRUDAN KARŞI gelmek bir işe yaramazdı.

Guillem gittiğinden beri, Nicolau ofisinde bir ileri, bir geri yürüyordu. Eğer Arnau'nun parası yoksa, onu mahkûm etmek, bir işine yaramazdı. Papa onun kendisine verdiği sözden caymasına asla izin vermezdi. Pisalı onu avucunun içine almıştı: Eğer Papa'ya verdiği sözü tutmak istiyorsa...

Kapıya vurulma sesiyle düşüncelerinden sıyrıldı, ama o yöne doğru bir müddet baktıktan sonra, Nicolau yürümeye devam etti.

Evet, küçük bir ceza onun sorgucu olarak kazandığı saygınlığını kurtaracak, kralla çatışmasını engelleyecek ve ona yeterince para sağlayacaktı.

Tekrar kapıya vuruyorlardı. Nicolau dönüp kapıya baktı.

Şu Estanyol'u yakılırken görmek hoşuna giderdi aslında. Ya annesi? Ona ne olmuştu? Kesinlikle kargaşadan yararlanmış ve...

Kapıya vurulan darbeler artık odanın içinde yankılanıyorlardı. Kapının yanında olan Nicolau sert bir şekilde açtı.

"Ne...?"

Jaume de Bellera, yumruğu havada, kapıya tekrar vurmaya hazırlanıyordu.

"Ne istiyorsunuz?" diye sordu Nicolau, bekleme odasında nöbet tutması gereken ama şimdi Genís Puig'in kılıcının altında büzülüp kalmış subaya bakarken. "Kutsal Engizisyon'un askerini tehdit etmeye nasıl cüret edersiniz?" diye kükredi.

Genís kılıcı ondan uzaklaştırıp arkadaşına baktı.

"Epeydir bekliyoruz," diye cevap verdi Navarcles Beyi.

"Hiç kimseyi kabul etmek istemiyorum," dedi Nicolau, artık Genís'ten kurtulmuş subaya,

"Bunu size daha önce söyledim."

Nicolau kapıyı kapatmaya yeltendi, ama Jaume de Bellera onu engelledi.

“Ben Katalan bir baronum,” dedi kelimelerin üzerine basarak, “ve konumuma yaraşır bir saygı bekliyorum.”

Genís arkadaşının sözlerini başıyla onayladı ve kılıcını eline alıp, tekrar sorgucunun yardımına koşmaya çalışan subaya doğru tuttu.

Nicolau, Jaume de Bellera’nın gözlerine baktı. Yardım isteyebilirdi; muhafızların geri kalanı yardımda gecikmezdi, ama o öfkeli gözler... İsteklerini yerine getirmeye alışık o iki adamın neler yapabileceğini kim bilebilirdi? İçini çekti. Herhalde, ters bir günüm diye düşündü.

“Pekâlâ, baron,” dedi, “ne istiyorsunuz?”

“Arnau Estanyol’u mahkûm etmeye söz vermiştiniz, oysa onun kaçmasına izin verdiniz.”

“Herhangi bir şeye söz verdiğimi sanmıyorum. Kaçmasına izin verdiğime gelince . . . en başta sizin desteklediğiniz soylu kralınız Kilise’nin yardımına gelmedi. Gidin de ondan bir açıklama isteyin.”

Jaume de Bellera el kol hareketleri eşliğinde anlaşılmas bir şeyler geveledi.

“Onu hâlâ mahkûm edebilirsiniz!” dedi sonunda.

“Kaçtı,” diye ileri sürdü Nicolau.

“Biz size onu geri getireceğiz!” diye bağırdı Genís Puig, yeniden subayı tehdit ederek, ama bu kez bakışlarını onlardan çekmeyerek.

Nicolau gözlerini şövalyeye dikti: Ona bir şey açıklamak zorunda değildi.

“Size günahıyla ilgili tüm kanıtları sunacağız,” diye araya girdi Jaume de Bellera. Engizisyon...”

"Hangi kanıtlar?" diye bağırdı Eimeric. O iki budala, ona onurunu kurtarma şekilleri sunuyorlardı. Eğer o kanıtlarını sorgusunu yapabilseydi... "Hangi kanıtlar? diye tekrar etti. Sizin gibi içine şeytan girmiş birinin ihbarı mı, baron?" Jaume de Bellera müdahale etmeye çalıştı, ama Nicolau onu sertçe eliyle iterek engelledi. "Doğduğunuzda piskoposun düzenlediği şu belgeleri araştırdım." İki adam birbirlerine baktılar. "Fakat onları bulamadım, biliyor musunuz?"

Genís Puig kılıcı tuttuğu elini aşağı indirdi.

"Piskoposluğun arşivlerinde olmalı," diye savunmaya geçti Jaume de Bellera.

Nicolau başını olumsuzca sallamakla yetindi.

"Ya siz, şövalye?" diye bağırdı Nicolau, Genís'e dönerek. "Arnau Estanyol ile ne alıp veremediğiniz var?" Sorgucu, Genís'de bir şeyler saklayan birinin korkusunu sezindi. Eimeric bu konuda çok iyiydi. "Engizisyon'a yalan söylemenin bir suç olduğunı biliyor musunuz?" Genís Jaume de Bellera'nın desteğini bekledi, ama soylu boş boş odanın tavanına bakıyordu. Yalnız kalmıştı. "Ne diyorsunuz, şövalye?" Genís sorgucuya bakmama-ya çalıştı. "Sarraf size ne yaptı? diye hiddetlendi Nicolau. "Sizi batırdı mı, yoksa?"

Genís cevap verirken yalnızca bir saniye kadar göz ucuyla sorgucuya baktı. Evet, böyle olmuştu. Bir sarraf onu batırmaktan başka, bir soyluya ne yapabilirdi ki?

"Beni değil," diye cevap verdi safça.

"Sizi değil mi?" Kimi öyleyse, babanızı mı?"

Genís yere baktı.

"Yalanla Kutsal Müessese'den yararlanmaya çalıştınız! Kişisel bir intikam için, yalan ifade verdiniz!"

Jaume de Bellera sorgucunun öfkeli bağırışlarıyla gerçeğe döndü.

"Babasını yaktı," diye ısrar etti Genís, güçlükle duyulan bir sesle.

Nicolau havaya elini savurdu. Şimdi ne yapması gerekiyordu? Onları tutuklayıp yargılamak en kısa zamanda kapatmayı tercih ettiği bir sorunun tekrar gündeme gelmesi demekti.

"Notere gidip, ikiniz de ihbarlarınızı geri alacaksınız, aksi taktirde... Anlaşıldı mı?" diye bağırdı tepki vermeyen iki adama. İkiisi de başlarıyla onayladılar. "Engizisyon yalan ifade vermiş bir adamın ifadesine dayanarak başka birini suçlayamaz. Defolun buradan," diye cümlesini bitirdi, verdiği bu emri subaya doğru dönüp işaret ederek.

"İntikam alacağına dair şerefin üzerine yemin etmiştin," diye hatırlattı Genís Puig, Jaume de Bellera'ya, kapıya yaklaştıklarında.

Nicolau şövalyenin suçlamasını duydu. Cevabı da duymuştu:

"Hiçbir Navarcles Beyi ettiği yemini bozmadı," dedi Jaume de Bellera.

Baş sorgucu gözlerini kıstı: Bir tutsağı serbest bırakmış, iki tanığa da az önce ihbarlarını geri almalarını emretmişti, bir . . . Pisalı ile pazarlık yapmak üzereydi. Kim olduğunu bile bilmiyordu! Jaume de Bellera, o Arnau'ya kalan paraya el uzatamadan, intikamını almayı becerirse, Pisalı anlaşmayı devam ettirir miydi? O hik yeden artık bir daha bahsedilmemeliydi.

"Bu durumda," diye kükredi iki damın arkasından, "siz sözünü tutmayan ilk Navarcles olacaksınız."

Her ikisi de dönüp ona baktılar.

"Ne diyorsunuz?" diye haykırdı Jaume de Bellera.

"Kutsal Müessese vermiş olduğu bir kararı, işten anlamayan iki adamın sorgulamasına izin vermez," dedi eliyle bir küçümsemeye işareti yaparak, "ilahî adalet budur. Başka bir intikam

alınmayacak! Anladın mı, Jaume de Bellera?" Soylu duraksadı. "Eğer tehditlerine devam edersen, seni şeytanlıkla suçlayacağım. Beni anladınız mı, şimdi?"

"Ama bir yemin..."

"Kutsal Engizisyon adına, verdiğin sözden sizi azat ediyorum." Jaume de Bellera başıyla onayladı. "Ve size gelince," diye ekledi Eimeric, Genís Puig'e dönerek, "Engizisyon'un yargıladığı intikamdan uzak duracaksınız. Kendimi iyi ifade ettim mi?"

Genís Puig başıyla onayladı.

ON METRE UZUNLUĞUNDAKİ Latin yelkenli küçük tekne, Garaf kıyısındaki başka teknelerin görüş alanından uzak, sadece deniz yoluyla ulaşılacak bir koya sığınmıştı.

Balıkçıların Akdeniz'in koya attığı artıklarla oluşturduğu eğreti sığınak, onları okşayan ısı ve ışığı geri vermek için güneşle mücadele eden gri renk kayaların monotonluğunu bir nebze olsun bozuyordu.

Teknenin kaptanı bir kese dolusu paranın yanı sıra, Guillem'den kesin emirler almıştı: "Onu orada güvenilir bir denizci ile bırak, yanlarına yeterince su ve yiyecek ver sonra kendi işine dön. En az iki günde bir benim yeni talimatlarımı almak üzere Barselona'ya gelebilmek için yakın limanlar seçmeye çalış; her şey bittiğinde sana daha para vereceğim," diye ona söz vermişti, adamın sadakatini garanti altına almak için. Aslında buna gerçekten ihtiyaç yoktu. Arnau kendisini dürüst bir konsolos olarak gören deniz halkı tarafından çok seviliyordu. Adam yine de parayı kabul etmişti. Guillem Mar'ı hesaplarına katmamıştı: Genç kız Arnau'yu hiç kimseyle paylaşma niyetinde değildi.

"Onunla ben ilgilenirim," demişti Mar, gemiden inip

Arnau'yu koyun içindeki sığınağa yerleştirirlerken.

"Ama Pisalı..." diye araya girmeye çalıştı kaptan.

"Pisalı'ya Mar'ın onunla beraber olduğunu söyle. Eğer bir itirazı olursa, sen yanına bir denizci alarak buraya dön!"

Bu sözleri gerçekte bir kadında pek rastlanmayan bir otoriteyle söylemişti.

Kaptan kadına baktı ve yeniden itiraz etmeye çalıştı. "Git hadi," demekle yetindi kadın. Tekne koyu koruyan kayaların arkasında kaybolduğunda, Mar derin bir iç çekip, gökyüzüne doğru baktı. Kaç kez bazı hayalleri kurmaktan kendini alıkoymuştu? Kaç kez içinde her zaman yaşattığı Arnau'nun hatırasıyla, kaderinin farklı olduğuna ikna etmişti kendini? Oysa şimdi . . . Arnau orada uyuyordu. Yolculuk sırasında, Mar onun ateşi olmadığından ve yaralanmadığından emin olmak için sık sık kontrol etmişti. Arnau'nun başını kucağına alarak bacaklarını bitiştirip oturmuştu.

Arnau birkaç kez gözlerini açmış, ona baktıktan sonra, dudaklarında bir gülümsemeyle gözlerini tekrar kapatmıştı. Mar iki eliyle, onun ellerinden birini tutmuş, ve Arnau ona her baktığında, o yeniden sakin bir şekilde kendini uykuya teslim edinceye dek, tüm gücüyle sıkıyordu. Arnau'nun onun varlığından emin olması için bunu birkaç kez yaptı. Ve şimdi . . . kulübeye dönüp, adamın ayağının ucuna oturdu.

İKİ GÜN BOYUNCA Guillem, uzun süre yaşadığı yerleri anarak, Barselona'da dolaşıp durdu. Pisa'da yaşadığı son beş yıl içinde pek fazla bir şey değişmemişti. Krize rağmen, şehir hareketliydi. Barselona her zaman denize açık bir şehirdi. Sadece bir kere, Zalim Pedro şehrin kıyılarını donanması ile tehdit et-

tiğinde, Arnau balina gemisi ile onu korunmuştu. Bu arada III. Pedro'nun emriyle, şehrin batı surlarının inşaatı da, kraliyet tersanelerinininki gibi devam etmekteydi. Onlar bitene kadar tekneler demir atacak, karaya oturmuş gemilerin onarımı ya da yeni gemilerin yapımı için Regomir kulesinin karşısındaki eski tersaneler kullanılacaktı. Orada Guillem kalafatçılar, üstüğüyle kataranı karıştırdıktan sonra tekneleri su geçirmez hale getirme işlemini yaparlarken etrafa yayılan kokuyu içine çekiyordu. Kürek yapımcılarının, demircilerin, halatçıların işlerini izledi. Eskiden bunların çalışmalarını Arnau takip eder, halatlarının eski olanlarla karışmamasına dikkat ederdi. Onlara bir tören havasıyla eşlik eden marangozlarla birlikte teknelerin arasında gezerlerdi. Halatları kontrol ettikten sonra, Arnau kaçınılmaz olarak, kalafatçılara giderdi. Yanındaki herkesi uzaklaştırır, diğer bütün dikkatli gözlerin önünde onlarla özel olarak konuşurdu.

"Onların işi önemli bir iş. Kanun götürü iş yapmalarını ya-saklıyor" diye açıklamıştı Guillem'e ilk defasında. Bu yüzden konsolos, aralarından birinin ihtiyaç duyup da, daha çok başka işlere yönelip, geminin güvenliği için bu kadar önemli olan işlerini ihmal etmemelerini sağlamak için onlarla sık sık konuşuyordu.

Guillem aralarında dizlerinin üzerinde, henüz kalafatlanmış, bağlantı yerlerini dikkatle inceleyen bir adamı gördü. İzlediği bu sahne onu gözlerini kapamaya mecbur etti. Dudaklarını büzdü ve başını yana doğru salladı. Birçok kez yan yana mücadele etmişlerdi, ve şimdi Arnau bir sığınakta, sorgucunun ona küçük bir ceza vermesini umarak bekliyordu. Hıristiyanlar! En azından yanında Mar vardı . . . onun kızı. Guillem, teknenin kaptanının, Mar ve Arnau'yu bıraktıktan sonra buğday pazarına dönüp, ona olan biteni anlatmada acele etmesine şaşırılmamıştı. Onun kızıydı o!

"İyi şanslar, canım" diye mırıldanmıştı.

“Ne dediniz?”

“Hiçbir şey, hiçbir şey. İyi yaptınız. Limandan çıkıp bir iki gün içinde onların yanına dönün.”

İlk gün Eimeric’ten bir haber alamadı. İkinci gün Barselona sokaklarına girdi. Kervansarayda beklemeye devam edemezdi; orada kölelerini bırakıp, herhangi birisi gelip, onu sorarsa, kendisini bulup haber vermelerini emretti.

Tüccar mahalleleri olduğu gibi, aynı kalmıştı. Barselona, her bir mahallenin kendine özgü kokusunu takip ederek, gözü kapalı gezilebilirdi. Denize atfedilen tapınağın inşası, diğer ikisine göre oldukça ilerlemiş hâlâ devam etmekteydi. Santa Clara ile Santa Anna da inşa halindeydiler. Guillem her kilisenin önünde durup, marangoz ve işçilerin çalışmasını gözledi. Ya denizin surları? Ya liman? Şu Hıristiyanlar garip doğrusu... ”

Üçüncü gün, “kervansarayda sizi soruyorlar,” dedi kölelerinden birisi nefes nefese.

“Teslim oldun mu, Nicolau?” diye kendi kendine sordu Guillem, oraya çabucak ulaşmaya çalışırken.

NICOLAU EIMERIC GUILLEM’İN gözü önünde, ayakta yazı masasının önünde kararı imzaladı. Sonra onu mühürledi ve sessizce Guillem’e teslim etti.

Guillem belgeyi alıp, hemen okudu.

“Sonunu okuyun, sonunu okuyun,” diye tekrar etti sorgucu.

Kâtibi bütün gece çalışmaya zorlamıştı ve o kafirin bunu okumasını beklemeye niyeti yoktu.

Guillem gözlerini evraktan kaldırarak Nicolau’ya baktı ve

sorgucunun yazdıklarını okumaya devam etti. Jaume de Bellera ile Genís Puig ihbarlarını geri çekmişlerdi: Nicolau bunu nasıl başarmıştı? Margarida Puig'in tanıklığı, mahkemenin, kadının ailesinin Arnau ile iş yapması sonucunda mahvolduğunu öğrenmesinden sonra, Nicolau tarafından geçersiz sayılmıştı. Elionor'a gelince . . . her kadının yapması gerektiği gibi, kocasına teslim olup onun boyunduruğu altına girmeyi reddetmişti. Ayrıca Elionor sanığın, herkesin önünde bir Yahudi kadına sarıldığını, onunla ilişkisi olduğunu ileri sürüyor, bu olayın tanıkları olarak, Nicolau Eimeric ve piskopos Berenguer d'Erill'i gösteriyordu.

GUILLEM GÖZLERİNİ KARARDAN çekerek, tekrar Nicolau'yu inceledi, sorgucu bu bakışa karşılık verdi. "Doğru değil," diyordu Nicolau, "sanığın Doña Elionor ile birlikteyken, Yahudi bir kadını kucakladığı doğru değil. Ne ben, ne de imza sahiplerinden Berenguer d'Erill," Guillem piskoposun imza ve mührünün olup olmadığını kontrol etmek için son sayfaya baktı, "bu ihbarı onaylayamayız. Duman, ateş, karmaşa, heyecan, bunlardan" diye devam ediyordu Nicolau'nun yazısı, "doğası gereği zayıf olan bir kadını, bu tür bir sahneye seyirci olduğuna inandırır. Doña Elionor'un Arnau'nun bir Yahudi kadınla ilişkisi olduğuna dair şikayeti, herkesçe bilindiği gibi doğru olmadığından, ihbarın geri kalanın da inanırlığı şüphe götürmektedir."

Guillem gülümsedi.

Kuşkulardan uzak, ciddiye alınacak tek ihbar, Santa María del Mar papazlarınınkiydi. Sanığın itiraf ettiği Tanrı'ya hakaretleri sayılabilecek sözleri için, sanık mahkemenin önünde pişmanlığını dile getirmiş olsa da, her soruşturma için son hedef olarak görülmüştür. Bu yüzden Arnau Estanyol'un bütün mal-

ları haciz edilecek, ayrıca bir yıl boyunca Santa María del Mar Kilisesi'nin önünde, her pazar tüm tövbekârlar gibi pişmanlık pelerini giyecekti.

Guillem kararı okumayı bitirdi, sorgucunun ve piskoposun imza ve mühürlerini inceledi: Başarmıştı!

Belgeyi yuvarladı ve Nicolau'ya teslim etmek üzere, Abraham Leví imzalı ödeme emrini üstünde aradı. Nicolau Arnau'nun yıkımı olduğu kadar, özgürlüğü ve hayatta kalmasını da sağlayan belgeyi okurken, Guillem sessizce onu izledi. Her neyse, bu paraların nereden çıktığını ve o ödeme emrini neden yıllardır böyle sakladığını ona asla açıklayamayacaktı zaten.

Arnau günün geri kalan kısmında uyudu. Güneş doğarken, Mar, yapraklar ve balıkçıların odunluğa yığıldığı tahtalarla ateş yıktı. Deniz sakindi. Kadın gözlerini yıldızlı gökyüzüne dikti, sonra koyu çevreleyen kayalığa baktı: Ay şımarıkça kayaları aydınlatarak, sivri köşeleriyle oynuyordu.

Sessizliği içine çekti ve sakinliğin tadını çıkardı. Dünya âdeti yoktu.

Barselona yoktu, Engizisyon, Elionor ve Joan da yoktu: Sadece o... ve Arnau vardı.

Gece yarısı odunluktan gürültüler geldiğini duydu. İçeri girmek için ayağa kalktığı anda, ay ışığının altında Arnau'yu buldu. Birbirlerine birkaç adım uzaklıkta, hareketsiz kaldılar.

Mar ateşle Arnau arasındaydı. Alevlerin ışığı onun profilini çevreliyor, ancak yüzü karanlıkta kalıyordu.

"Yoksa cennette miyim?" diye sordu kendi kendine Arnau. Gözleri loş ışığa alıştıkça, hayal ettiği yüz hatları, yavaş yavaş yerini buluyordu: Önce pırıl pırıl gözler . . . o gözleri düşünürken kaç gece ağlamıştı? Sonra burnu, elmacık kemikleri, çenesi . . . ve ağzı, o dudaklar... Hayâl ile gerçek arasındaki bir kadın ona kollarını açtı ve ateşin ışığı, suç ortağı o ışık, kızın mavi giysisinin arkasından gözüken o vücudu âdeta okşayarak, kalçalarına sızdı. Ona sesleniyordu.

Arnau cevap verdi. Neler oluyordu? Neredeydi? Gerçekten Mar mıydı? Onun ellerini tuttuğunda, ona gülümseyişini gördüğünde ve dudaklarına sıcak bir öpücük kondurduğunda, aradığı cevabı buldu.

Sonra Mar tüm gücüyle Arnau'yu kucakladı ve dünya gerçek haline döndü.

“Sarıl bana,” dedi. Arnau kızı belinden kavrayıp kendine çekti. Onun ağladığını duydu. Göğsünde onun hıçkırıklarını hissetti ve kızın başını okşadı.

O dakikanın tadını alabilmek için kaç yıl beklemek zorunda kalmışlardı? Kaç yanlış yapmak zorunda kalmıştı? Arnau Mar’ın başını omzundan kaldırdı ve onu gözlerinin içine bakmaya mecbur etti.

“Beni bağışla,” diye başladı söze, “sana yaşattıklarım için...”

“Sus,” diye sözünü kesti kadın. “Geçmiş yok artık. Bağışlanacak bir şey de yok.” “Bugünden itibaren yaşamaya başlayalım. Denize bak” dedi ondan ayrılıp, elini tutarak. Deniz geçmişle ilgili hiçbir şey bilmiyor. Orada öylece duruyor, ona bir şey açıklamamızı asla istemeyecek. Yıldızlar, ay da orada ve bizi aydınlatmaya devam ediyorlar, bizim için ışık veriyorlar. Olup bitenlerden onlara ne? Onlar bize arkadaşlık ediyorlar ve bundan dolayı mutlular. Görüyor musun, nasıl parlıyorlar? Gökyüzünde pırlıl pırlıl: Endişeli olsalar, bunu yaparlar mıydı? Eğer Tanrı bizi cezalandırmak isteseydi, bir fırtına patlatmaz mıydı? Sen ve ben, geçmişsiz, anısız, suçlardan arınmış bir şekilde yalnızız. Bizim ve aşkımızın arasına hiçbir şey giremez.”

Arnau gökyüzüne, denize, koya tatlı tatlı vuran küçük dalgalara baktı.

Onları koruyan kayanın duvarına baktı ve sessizliğe büründü.

Hâlâ elini sıkın Mar’a doğru döndü. Ona anlatacakları vardı, acı bir hikâyeydi bu; ilk kansının ölümünden sonra Meryem Ana’ya bir söz verdiğini ve o sözünü tutacağını anlatan bir hikâye.

Onun gözlerinin içine bakarak, her şeyi anlattı.

Konuşmasını bitirdikten sonra, Mar içini çekti.

“Benim tek bildiğim, seni artık bir daha bırakmaya niyetim olmadığıdır, Arnau. Seninle olmak istiyorum, senin yanında, senin şartlarınla.”

BEŞİNCİ GÜNÜN SABAHINDA içinden yalnızca Guillem'in indiği bir tekne geldi. Üçü sahilde buluştular. Mar iki adamın kucaklaşmaları için yanlarından uzaklaştı.

"Tanrım!" diye hıçkırdı Arnau.

"Hangi Tanrı?" diye sordu boğazında düğümlenen hıçkırıkla Guillem, ondan uzaklaşıp beyaz dişlerini gösteren gülüşüyle ona bakarak.

"Herkesin Tanrısı," diye cevap verdi Arnau, onun neşesine katılarak.

"Gel buraya, çocuğum" dedi Guillem, Mar'a kollarını uzatarak.

Mar onlara yaklaşp, her ikisini de belinden kavradı.

"Artık senin küçük kızın değilim," dedi muzip bir gülüşle.

"Benim için her zaman öyle kalacaksın," diye düzeltti Guillem.

"Her zaman öyle kalacaksın," diye onayladı Arnau.

Böyle birbirlerine sarılmış vaziyette üçü, önceki gecedен kalan ateşin kalıntılarının etrafında oturdular.

"Özgürsün, Arnau" diye müjdeyi verdi Guillem, yere oturur oturmaz ve ona mahkeme kararının yazısını verdi.

"Bana ne yazdığını söyle," dedi Arnau, belgeyi almayı reddederek, "senden gelen bir evrağı şimdiye kadar hiç okumadım."

"Senin bütün mallarına... Kilise'nin el koyduğu yazıyor," Guillem Arnau'ya baktığında onda bir tepki göremedi, "ve seni bir yıl boyunca her Pazar Santa María'nın kapılarının önünde, tüm tövbekârlar gibi pişmanlık pelerini giymeye mahkûm ettiler. Bu şartlarda Engizisyon seni serbest bırakıyor."

Arnau kendini yalınayak, tövbekârların giydiği yerlere kadar inen pelerin içinde, kilisenin önünde hayal etti.

"Seni mahkemede gördüğümde bunu başaracağını anlamam gerekirdi, ama ..."

"Arnau," diye sözünü kesti Guillem, "sana ne dediğimi duydu mu? Tüm mallarına el koydular..." "

Arnau birkaç saniye sessiz kaldı.

"Ölecektim, Guillem," diye cevap verdi; Eimeric bunu yapabiliirdi. "Öte yandan, neyim varsa, ne kaldıysa verebilirdim," dedi Mar'ın elini tutarak, "bu son günlerde yaşadıklarımın karşılığında."

Guillem gözlerini Mar'a yönelttiğinde, mutlu bir gülümseme ile bir çift parıldayan göz gördü. Onun küçük kızı! O da gülümsedi.

"Düşündüm de..."

"Hain!" diye azarladı onu Mar yaramaz bir çocuk gibi yüzünü buruşturarak.

Arnau kızın eline vurdu.

"Hatırladığıma göre, kralın *hosta* direnmemesi pahalıya mal olmuş olmalı."

Guillem başıyla onayladı.

"Teşekkür ederim," dedi Arnau.

İki adam birbirlerine baktılar.

"Peki," diye ekledi Arnau büyüğü bozmaya karar vererek, "ya sen? Bu yıllarda sen nasıldın?"

ÜÇÜ TEKNEYE VARDIKLARINDA, güneş gökyüzünde yükselmışti, denizciye kıyıya yaklaşmasını işaret ettiler. Arnau ve Guillem tekneye bindiler.

"Yalnızca bir dakika," dedi Mar.

Kız koya doğru döndü ve kulübeye baktı. Onu şimdi neler bekliyordu?

Pişmanlık giysisi, cezası, Elionor...

Yere baktı.

"Onun için endişelenme," diye Arnau kızı teselli etti. "Şimdi param olmadığına göre Elionor beni rahatsız edemeyecek. Montcada Sokağı'ndaki ev şimdi Engizisyon'a ait. Ona yalnızca Montbui kalıyor. Oraya taşınması gerekecek."

"Şato?" diye mırıldandı Mar, "Engizisyon mu alacak?"

"Elbette, hayır. Şato ve topraklar bize kral tarafından verildi. Engizisyon onlara şahsi diğer mallarım gibi el koyamaz."

"Çiftçiler için üzgünüm," diye fısıldadı Mar Arnau'nun kötüye kullanılan gelenekleri feshettiği günü hatırlayarak.

Hiç kimse Mataró'dan, Felip de Monts çiftliğinden söz etmedi.

"Başaracağız..." diyecek oldu Arnau.

"Ne diyorsun?" diye sözünü kesti Guillem. "Size lazım olan ne kadarsa o kadar paranız olacak. Eğer isterseniz, Montcada Sokağı'ndaki evi bile yeniden satın alabilirsiniz."

"Ama onlar senin paran!" diye itiraz etti Arnau.

"Onlar bizim paramız, Arnau. Dinleyin," dedi ikisine, "benim dünyada ikinizden başka kimsem yok. Senin cömertliğin sayesinde kazandığım parayı ben ne yapayım? Onlar sizin."

"Hayır, hayır" diye karşı çıktı Arnau.

"Siz benim ailemsiniz. Benim çocuğum . . . ve bana servet ve özgürlüğümü veren adam. Yoksa beni ailenizden saymadığınızı mı söyleyeceksiniz?"

Mar Guillem'e dokunmak için kolunu ona doğru uzattı.

Arnau kekeledi : "Hayır . . . tabii bunu söylemek istemiyordum..."

"O halde paralar benimle geliyor," diye yeniden sözünü kesti Guillem. "Yoksa onları Engizisyon'a mı vermemi istersin?"

Bu soru üzerine Arnau güldü.

“Ayrıca büyük planlarım var,” diye ekledi Guillem.

Mar koya bakmaya devam ediyordu. Yanaklarından bir damla gözyaşı süzüldü, ama kıpırdamadı. Gözyaşı dudaklarına doğru indi. Barselona’ya, Engizisyon’a, ona ihanet eden kardeşi Joan’a ve onu küçümseyen ve ondan kurtulamayacağı karısına, haksız bir mahkûmiyetin bedelini ödemeye gidiyorlardı.

Guillem Ribera mahallesinde bir ev kiralamıştı. Lüksten kaçınmış olsa da, ev üçünü de barındırmaya yetecek kadar yeterince büyüktü. Guillem Joan için de bir oda düşünmüştü. Barselona limanında indiklerinde deniz halkı Arnau'yu şefkatle karşıladı. Mallarının taşınmasını denetleyen bazı tüccarlar, ya da tahıl pazarından geçenler onu başlarıyla selamladılar.

"Artık zengin değilim," dedi Guillem'e, selamlara cevap verip, yürümeye devam ederken.

"Haberler nasıl da çabuk yayılıyor!" diye cevap verdi Guillem.

Arnau karaya iner inmez ilk yapmak istediği şeyin, Santa María Kilisesi'ne gidip, özgürlüğü için şükretmek olduğunu söylemişti: Başlangıçtaki karmaşa geçtikten sonra, şimdi, şehrin danışmanlarının kollarında havada taşındığı sırada, başların üstünde dans eden küçük heykeli çok iyi anımsıyordu. Ancak yolculuğu, Canvis Vells ile Canvis Nous arasındaki köşede yarıda kesildi. Evinin ve sarraf dükkânının kapı ve pencereleri ardına kadar açıldı. Önünde bir grup meraklı doluşmuştu.

İçeri girmediler. Üç Engizisyon askerlerinin, kapının yanındaki bir arabaya bazı mobilya ve kişisel eşyaları yüklediğini gördüler: İplerle bağlanmış, arabadan taşan uzun masa, kırmızı örtü, sahte paraları kesmek için büyük makas, abaküs, kasalar...

El konulan malları kaydeden siyahlı biri, Arnau'nun dikkatini çekti. Dominiken yazmayı kesti ve bakışları onu deldi geçti. Arnau o gözleri tanımaya çalışırken, insanlar sessizce duruyordu: O gözler, soruşturmalar sırasında, ona birçok kez, aynı şekilde bakmıştı, piskoposun yanındaki masanın arkasından.

"Akbabalar," diye homurdandı.

Onun eşyaları, geçmiş, sevinçleri ve acılarıydı.

Böylesi bir yağmalamaya tanık olacağı hiç aklına gelmemişti.

Mallarına hiç önem vermemişti, yine de şimdi, sanki alıp götürdükleri hayatıymış izlenimine kapılmıştı.

Mar, Arnau'nun ellerinin terlediğini hissetti.

Arkadan birileri rahibe ısıklık çaldı; birden askerler eşyaları bırakıp, kılıçlarını kuşandılar. Evden ellerinde silahlarıyla üç asker daha çıktı.

"Kalabalığın başka bir hakaretine göz yummayacaklardır," diye uyardı Guillem, Arnau ve Mar'ı itekleyerek.

Askerler çil yavruları gibi her tarafa yayılan meraklı gruba karşı atıldılar. Arnau, sürekli arkasına dönüp, gözlerini arabadan ayırmasa da, Guilem'in kendisini oradan uzaklaştırmasına izin verdi.

Santa María'yı unutmak zorunda kaldılar, çünkü askerlerden bazıları kalabalığı izlemek için kilisenin kapılarına kadar ilerlemişti.

Born Meydanı'na, oradan da evlerine ulaşmak için kiliseyi koşarak dolandılar.

ARNAU'NUN DÖNDÜĞÜ HABERİ şehre hızla yayıldı. Karşısına ilk çıkanlar konsolosluğun *missatge* si oldu. Subay Arnau'nun yüzüne bakmaya cesaret edemiyordu. Ona doğru döndüğünde, her ne kadar ona Yüzler Konseyi'nin onu görevden aldığını bildiren mektubu getirmiş olsa da, "saygıdeğer konsolos" diye hitap etmişti. Mektubu aldıktan sonra, Arnau nihayet gözlerini kaldırıp kendisine bakan subaya doğru elini uzattı.

"Sizinle çalışmak bir şerefti," dedi.

"O şeref bana ait," diye cevap verdi Arnau. "Fakirleri istemi-

yorlar," diye açıkladı subay ve askerler evden ayrıldıktan sonra, o da Guillem ve Mar'a.

"Bu konuda konuşmalıyız," diye araya girdi Guillem.

Ama Arnau başını olumsuzca salladı. Henüz değil, diye ekledi.

Birçok kişi Arnau'nun yeni evinden geçti. *Bastaix* derneğinin önde gelenleri de.

Herkes ev sahibi tarafından kabul edildi. Daha orta halli kimselerse, tebriklerini kendilerine kapıyı açan uşaklara ifade etmekle yetindiler.

İkinci gün Joan geldi. Arnau'nun Barselona'ya dönüşünü haber aldığından beri, kendi kendine Mar'ın ona neler anlatmış olabileceğini sorup durmaktan başka bir şey yapmamıştı.

Belirsizlik dayanılmaz hale geldiğinde, korkularını yenmeye karar verip, ağabeyini ziyarete gelmişti.

Arnau ve Guillem, Joan içeri girdiğinde, ayağa kalktılar. Mar ise masada oturmaya devam etti.

"Babanın cesedini yaktın!" Joan'ı görür görmez, Nicolau Eimeric'in suçlaması Arnau'nun kulaklarında tekrar çınladı. Epeydir bunu düşünmemeye çalışmıştı.

Salonun kapısında, Joan bir şeyler geveledi, sonra Arnau ile arasındaki mesafeyi başını eğerek kapatmaya çalıştı.

Arnau gözlerini kıstı. Ondan af dilemeye gelmişti: Kardeşi bunu . . . nasıl yapmıştı? "Bunu nasıl yapabildin?" diye öfkeyle sordu, Joan ona doğru yaklaştığında.

Joan'ın bakışları Arnau'nun ayaklarından, Mar'a doğru yöneldi. Onu yeterince cezalandırmamış mıydı? Arnau'ya da anlatmış olmalıydı . . . halbuki kız şaşırmış gözüküyordu.

"Neden geldin?" diye sordu Arnau soğuk bir sesle.

Umutsuzca bir bahane aradı...

"Han masraflarının ödenmesi gerekiyor," dediğini fark etti.

Arnau havaya bir yumruk attı ve ona arkasını döndü.

Guillem kölelerden birini çağırıp, ona para dolu bir kese verdi.

“Rahibi hesabı kapatmaya götür,” diye emretti.

Joan Arap’tan yardım bekledi, ama o gözünü bile kırpmadı. Kapıya yöneldi, dışarı çıktı ve gözden kayboldu.

“Ne geçti aranızda?” diye sordu Mar, Joan çıkar çıkmaz.

Arnau sessiz kaldı. Bilimleri gerekiyor muydu? Onlara babasının cesedini yaktığını, kardeşinin de onu Engizisyon’a ihbar ettiğini nasıl açıklayabilirdi?

“Geçmiş unutam,” diye cevap verdi sonunda, “en azından unutabildiğimiz kısmını.”

Mar birkaç saniye sessiz kaldı, sonra başıyla onayladı.

JOAN GUILLEM’İN KÖLESİNİ izleyerek evden ayrıldı. Hana kadar olan tüm yolculuk boyunca, genç adam birçok kez, yolun ortasında durup, boşluğa gözlerini diken Dominiken’e doğru dönmek zorunda kaldı.

Ancak Montcada Sokağı’na vardıklarında, köle artık rahibin peşinden gelmesini sağlayamadı: Rahip Arnau’nun evinin kapısının önünde hareketsiz, öylece duruyordu.

“Git, sen öde,” dedi Joan. “Benim başka bir borcu kapatmam gerekiyor,” diye mırıldandı kendi kendine.

Yaşlı köle Pere onu Elionor’un huzuruna götürdü.

Joan eşikte, alçak sesle o sözleri tekrar etmeye başladı; dönüp dönüp, ona şaşkın bir şekilde bakan Pere ile taş merdivenleri çıkarken, sesini yükseltti, Elionor’un önüne geldiğinde ise onun bir şey söylemesine izin vermeden bağırmaya başladı: “Günah işlediğini biliyorum!”

Salonda ayakta duran barones, ona kibirle baktı.

“Neler saçmalıyorsun, peder?”

“Günah işlediğini biliyorum!” diye tekrar etti Joan.

Elionor, ona arkasını dönmeden önce bir kahkaha patlattı.

Joan kadının üzerindeki değerli ipek elbiseye baktı.

Mar acı çekmişti, o acı çekmişti, Arnau . . . Arnau da onlar kadar acı çekmiş olmalıydı.

Arkasını dönmüş olan Elionor, gülmeye devam ediyordu.

“Kim olduğunu sanıyorsun, peder?”

“Kutsal Müessese’nin bir sorgucusuyum,” diye cevap verdi Joan. “Ve senin durumunda olan biri için hiçbir itiraf işime yaramaz.”

Elionor, Joan’ın kendisiyle çok soğuk bir şekilde konuşmasından şaşkın bir şekilde, sessizce ona doğru döndüğünde elindeki yağ lambasını gördü.

“Ne...?”

Kadının cümlesini bitirmesini bitirmesine izin vermeden, lambayı onun üzerine fırlattı.

Şatafatlı giysisi yağı emdi ve birden alev aldı.

Elionor bağırdı.

Yaşlı Pere, bağırarak diğer köleleri de yardıma çağırıyordu. Onun yanına geldiğinde artık âdeta insandan bir meşaleye dönüşmüştü. Joan, onun Elionor’un üzerine atmak için süslemeli duvar halısını duvardan aldığını gördü. Köleyi iterek oradan uzaklaştırdı, ama salonun kapısında gözleri faltaşı gibi açılmış diğer köleler de doluşmuştu.

Birileri su istedi.

Joan etrafı alevlerle kaplı dizlerinin üzerine düşmüş Elionor’a baktı.

“Bağışla, beni, Tanrım” diye kekeledi.

Sonra başka bir lamba aradı. Onu alıp Elionor'a yaklaştı. Rahip giysisinin kenarları alev almıştı.

"Nedamet getir!" diye bağırdı, alevler onu sarmadan önce.

Lambayı Elionor'un üzerine düşürdü ve onun yanına diz çöktü.

Üzerinde durdukları halı, yakındaki bazı mobilyalar gibi alev almıştı.

Köleler suyla döndüklerinde, eşikte kalarak odanın içine su atmakla yetindiler.

Sonra yüzlerini kapatarak, yoğun duman bulutundan kaçtılar.

15 ağustos 1384

Meryem Ana'nın göğe çıkışı kutlamaları

Santa María del Mar Kilisesi, Barselona.

On altı yıl geçmişti.

Santa María Meydanı'ndan Arnau gözlerini gökyüzüne çevirdi. Kilisenin çan sesleri tüm Barselona'da yankılanıyordu.

Kolundaki tüyler müziğin sesiyle diken diken olmuştu, ve dört çanın sesi tüm vücudunu ürpertti. O çanları, gençlerle beraber iplerini çekmek için yaklaşmak isterken diktiklerinde görmüştü: En büyüğü olan, sekiz yüz yetmiş beş kilo ağırlığındaki Assumpta; altı yüz elli kilo olan Conventual, iki yüzlük Andrea, ve çan kulesinin tepesindeki yüz kiloluk en küçüğü Vedada.

O gün Santa María'nın açılışı vardı, kilisesi, ve çanları onları yukarı yerleştirdiklerindekienden daha farklı çalar gibiydiler . . . ya da ona mı öyle geliyordu? İki taraftan ön cepheyi kapatan sekizgen biçimindeki çan kulelerine baktı: Yüksek, ince ve hafiflerdi, gökyüzüne doğru yükseldikçe birbirine kenetlenen üç kısımdan oluşmuşlardı. Her biri bir korkulukla çevrili, bir terasa yükselen pencereler sayesinde, dört taraftan esen rüzgâra açıktı.

İnşaat sırasında, Arnau'ya çanların çok sade, basit, sütun başlıksız, herhangi bir mimari süslemesi olmayacağını, deniz kadar yalın . . . ancak heybetli ve muhteşem olacaklarını söyledikleri aklına geldi.

Bayram giysileri içindeki insanlar, Santa María'da toplanıyorlardı; bazıları kiliseye giriyor, bazıları da Arnau gibi dışarıda kalıp, onun güzelliğinin tadını çıkarıp, çanların konserini dinli-

yordu. Arnau Mar'ı kendine çekti, onun solunda, babasının katılımından son derece mutlu olan, on üç yaşlarında, sağ gözünün üzerinde bir beni olan bir çocuk vardı.

Çanlar çalmaya devam ederken, Arnau ailesi ile Santa María del Mar Kilisesi'ne girdi. Yanlarında ilerleyen cemaat, durup onlara yol verdi.

O, Arnau Estanyol'un kilisesiydi: *Bastaix* olarak, ilk taşları bizzat omuzlarında taşımış, sarraf ve Deniz Konsolosu olarak da, önemli bağışlar yapmış ve deniz sigorta tüccarı olarak da bunu yapmaya devam etmişti. Yine de Santa María felaketlerinden kaçamamıştı: 28 Şubat 1373'de Barselona'yı yerle bir eden depremde, Arnau onun yeniden inşa edilmesinde katkısı olan ilk kişilerden olmuştu.

"Bana para lazım" demişti Guillem'e.

"Bunlar senin paran," diye cevap vermişti, felaketi öğrenen Arap.

Aynı sabah Santa María Tersanesi Komisyonunun bir üyesi onu ziyaret etmişti.

Çünkü şans ona gülümsemek için geri dönmüştü. Guillem'in önerileri doğrultusunda Arnau kendini deniz sigortasına adanmaya karar verdi. Cenova, Pisa, ya da Venedik'ten farklı olarak, Katalonya bu alanda yönetmeliklerden yoksundu, sektörde çalışmak isteyen herkes için bir cennetti, ama yalnızca Arnau ve Guillem gibi tedbirli tüccarlar ayakta kalabiliyorlardı. Prensliğin mali sistemi, değerinden daha yüksek bir miktarla malları sigortalatanlar, geminin korsanlar tarafından kaçırıldığını bilip de, bilmemiş gibi yapanlar gibi hızlı para kazanmak isteyen insanları da yutarak çöküyordu. Arnau ve Guillem tekneleri iyi seçtiler ve asgari riskle ve kısa zamanda o yeni sektörde, daha önce sarraf olarak birlikte çalıştıkları kişilerle geniş bir temsilci ağına kavuştular.

26 Aralık 1379 günü Arnau Guillem'den Santa María'ya

başka bir bağış yapmak için para isteyemedi. Arap bir yıl önce aniden ölmüştü. Arnau onu bahçede, her zamanki gibi, Mekke yönüne bakan sandalyesinde, oturur halde bulmuştu.

Herkesin bildiği gibi, orada hep gizlice dua ederdi.

Arnau Müslüman cemaati üyelerle konuşmuştu, hepsi de gece vakti cesetle ilgilenmişti.

26 Aralık 1379 gecesı, kilisede korkunç bir yangın çıkmıştı. Alevler kutsal eşyaların bulunduğu yeri, orgları, kemerleri, ve içeride taştan olmayan her şeyi kül etmişti. Ama taş kısımlar da zarar görmüştü, özellikle oymalı kısımlar ve Kral Alfonso Benigno'nun betimlendiği kubbe kilittaşı.

Kral babasına hediyesinin yerle bir olduğunu görünce öfkeden çıldırdı ve eski haline getirilmesini istedi, ama Ribera mahallesi sakinleri kilisenin eşyaların bulunduğu yere, apsise, orglara, sunaklara yeterince para harcamışlardı. Kralın arzusunu yerine getirmek için durumları yoktu. Kral Alfonso'nun kırmızı ve altın rengi at figürü, tekrar ustaca alçı üzerine yapıp, kubbe kilittaşına yapıştırıldı.

3 Kasım 1383 tarihinde ana girişe en yakın kubbe kilittaşı da yerleştirilmişti, üzerinde tapınağın inşaatına izin vermiş tüm anonim vatandaşların onuruna Tersane komisyonunun kalkanının resmi vardı.

Arnau onu görmek için yukarı doğru baktı. Mar ve Bernat da onu taklit ettiler ve üçü de büyük sunağa doğru yürümeye başlarken gülümsediler.

Kubbe kilittaşı dikildikten sonra, kemerlerin tonoz kaburgalarının yerleştirilmesi beklenirken, Arnau hep aynı şeyi söylüyordu: "bizim işaretimiz," demişti bir gün oğlu Bernat'a.

Delikanlı gözlerini yukarı doğru dikmişti.

"Baba" dedi, "o halkın kalkanı. Sizin gibi insanların kemerlerde, taşlarda, kiliselerde kazılmış armaları var oysa." Arnau

onun konuşmasını kesmek için bir elini kaldırdı, ama o devam etti: “Koroda bir tane bile koltuğunuz yok!”

“Bu halkın kilisesi, oğlum. Birçok kişi hayatlarını onun için verdi ve onların ismi hiçbir tarafta yok.”

Arnau’nun anıları kralın taşocağından Santa María’ya kadar taş taşıyan gence doğru uzandı.

“Bu taşların birçoğunda babanın kanı var,” diye araya girdi Mar, “bundan daha değerli bir işaret olabilir mi?”

Genç Bernat gözleri faltaşı olmuş şekilde babasına döndü.

“Birçokları gibi, oğlum” demişti Arnau, “birçokları gibi.”

Akdeniz’de, Barselona’da Ağustos güneşi, dünyanın başka hiçbir yerinde olmadığı kadar çok parlıyordu. Santa María’nın vitraylarından sızmadan önce, taş ve renklerle oynayıp vakit geçirmek için, deniz kendi ışığının yansısını güneşe iade ediyordu, ışınlar eşsiz bir parıltıyla şehre ulaşıyorlardı. Tapınağın içinde vitraylardan süzülen güneş ışınlarının renkli yansı, büyük sunakla Santa María’nın yan Şapelleri arasındaki binlerce yanan mumun görüntüsüyle birbirine karışıyordu. Havaya tütsü kokusu yayılmıştı ve içeride orgdan yükselen mükemmel bir müzik çalıyordu.

Arnau, Mar ve Bernat büyük sunağa doğru yöneldiler.

Sekiz ince sütunla çevrili muhteşem apsis altında, küçük bir Bakire Ana heykeli vardı. Değerli Fransız kumaşlarıyla süslenmiş sunağın arkasında piskopos Pere de Planella tapınağın kutlama ayinini yönetmek için hazırlanıyordu.

Kral Pedro Vilafranca del Pnedès’den yazdığı mektupta bu özel gün için ödünç verdiği bu değerli kumaşların ayinden hemen sonra kendisine geri verilmesini istemişti.

Santa Marai kalabalıktı ve üçü durmak zorunda kaldılar. Orada bulunanlardan bazıları Arnau’yu tanıyıp, ona yol verdi, ancak Arnau onlara teşekkür edip, aralarında ayakta durdu: Hal-

kı ve ailesi. Sadece Guillem ve . . . Joan eksikti. Arnau, onu kendini alevlerin arasına atmış, üzgün bir rahip olarak değil, birlikte dünyayı keşfettikleri çocuk olarak hatırlamayı tercih ediyordu.

Piskopos Pere de Planella ayini başlattı.

Arnau sıkıntısının giderek arttığını hissediyordu. Guillem, Joan, María, babası . . . ve yaşlı kadın. Neden kaybettiği insanları düşündüğü her defasında o yaşlı kadını hatırlıyordu? Guillem'den onu ve Aledis'i aramasını istemişti.

"Ortadan kayboldular," demişti ona bir gün Arap.

"Benim annem olduğunu söylüyorlardı," diye hatırlattı yüksek sesle Arnau. "Aramaya devam et."

"Onları bulamadım," demişti Guillem bir süre sonra.

"Ama..."

"Onları unut," diye tavsiyede bulunmuştu arkadaşı sesinde bir tartışma tonu olmadan.

Pere de Planella ayine devam ediyordu.

Altmış üç yaşında olan Arnau, yorgundu ve oğluna yaslandı.

Bernat şefkatle babasının koluna girdi, Arnau, çocuğun kulağına dudaklarını yaklaştırdı ve büyük sunağı göstererek:

"Nasıl gülümsediğini görüyor musun, oğlum," dedi.

Yazarın Notu

Bu eserin gelişiminde, böyle bir kurgu romanda olması gereken uyarlamaları da yaparak, Kral III. Pedro döneminin tarihini izledim.

Navarcles Şato'su ve yine Navarcles ismini taşıyan toprakların feodal beyi, tamamen bir kurgudur. Kral Pedro'nun, Arnau'yu yazarın yarattığı gözdesi Elionor karakteri ile evlendirirken, çeyiz olarak hediye ettiği Granollers, Sant Vicenç, dels Horts ve Caldes de Montbui baronlukları ise kurgu değildir. Bu baronluklar, Kral İhtişamlı Pedro'nun oğlu Martín tarafından, 1380 yılında, daha sonra "İnsancıl" lakabıyla hüküm sürecek olan oğullarından biri ile Kraliçe María'nın evliliğine tüm iyi niyetiyle aracılık yapan, Montcadaların Sicilya kolundan gelen, Guillem Ramon de Montcada'ya verilmiştir. Ancak bu baronluklar gerçekte, roman kahramanı Arnau'nun elinde tuttuğundan çok daha az süre Guillem Ramon de Montcada'nın idaresinde kalmıştır. Kendisi, korsanlık yapmak amacı ile bir donanma kurmak için, bu toprakları sahip olur olmaz Urgell Kontu'na satmıştır.

Feodal beyin gelin ile zıfaf gecesi hakkı ise, o dönemde beylerin serfleri üzerinde sahip oldukları gerçek haklardan biridir. Eski Katalonya'da o dönemde kötüye kullanılan gelenekler, serflerin, 1486 yılında, Guadalupe Kararnamesi ile tamamen ortadan kaldırılana kadar aralıksız olarak beylerine karşı ayaklanmalarına yol açmıştır. Kararnamedeki maddelerden birinde ise, bu hakkı ellerinden alınan beylere yüklü miktarda tazminat ödenmesi de kararlaştırılmıştır.

Joan'ın annesinin sadece su ve ekmek verilerek ölene kadar küçük bir hücreye kapatılmasını emreden kraliyet kararı, tarihte Kral III. Alfonso tarafından, Juan Dosca'nın eşi Eulàlia adında bir kadın için 1330 yılında verilmiştir.

Yazar, romanın başından sonuna kadar, kadınlar ve çiftçilere uygulanan kuralları ve onlara karşı yapılan davranışları hiçbir şekilde onaylamamaktadır. Bu uygulamaların büyük bir kısmı, Rahip Francesc Eiximenis'in, yaklaşık 1381 yılında yazdığı *Lo cresità* eserinden alıntıdır.

Ortaçağ Katalonyası'nda, İspanya'nın geri kalan topraklarında uygulanandan farklı olarak, tecavüz eden erkekler, tıpkı Mar ve Felip de Ponts'un evliliğinde olduğu gibi, şiddet kullanarak kaçırıp tecavüz ettikleri kadınla evlenebilirlerdi.

Bu durumda tecavüz eden erkek, kadının bir koca bulabilmesi için gerekli çeyizi kadına vermek ya da onunla evlenmekle yükümlüydü. Tecavüze uğrayan kadın evliyse zina suçu ve cezası uygulanmalıydı.

Mayorka kralı Jaime'nin kayınbiraderi III. Pedro'yu kaçırmaya çalışması ama bu komployu kralın ailesinden olan bir rahibin öğrenip, romanda Joan'ın yardımı ile buna engel olunması olayının gerçek olup olmadığı tam olarak bilinmemektedir. Gerçek olan ise Kral Jaime'nin Barselona limanına vardığı gemilerden Framenors manastırına kadar kapalı bir köprü yaptırmış olmasıdır.

Kastilya kralı Zalim Pedro'nun Barselona'yı istila etmeye çalışması ise Kral III. Pedro'nun tarihi adlı eserde detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Barselona limanının doğal olaylar ve düşman saldırıları karşısında savunmasız bir yer olduğu da doğrudur; ancak 1340 yılında İhtişamlı Pedro'nun inşa ettirdiği yeni liman, Barselona'nın tüm gereksinimlerini karşılamıştır.

Savaş, romanda anlatıldığı gibi, bir balina gemisinin yardımıyla limana girişin kapatılması şeklinde gelişmiştir. Gemilerde topların ilk kez kullanıldığı savaşlardan biri de, gerçekte bu savaş olmuştur. Böylece, o zamana kadar savaş durumu söz konusunda olduğunda görevi sadece orduları taşımak olan gemiler, kısa sürede deniz savaşı konseptini kökten değiştirerek, büyük top gemilerine dönüşmüştür. Kral III. Pedro'nun tarihi adlı eserinde, bu savaşta Kastilya ordularının alay konusu yapılması da gerçek bir olaydır.

Barselona'nın geçirdiği ilk kötü yılda meydana gelen ve Barselonalıların tahıl için çıkarttıkları isyanı başlatanlar, gerçekten asılmışlardır. Asıldıkları yer romanda anlatım kolaylığı açısından Blat Meydanı olarak kurgulanmıştır. Şehri idare edenlerin, halkın açlığına sadece bir yemin ile çare bulacaklarını sanmaları ise gerçek bir olaydır.

1360 yılında, sarraf dükkanının önünde başı kesilerek idam edilen *abatut* F. Castelló'nun hikayesi de gerçektir.

1367 yılında, kutsal şaraplı ekmeğe yapılan saygısızlık sonucu su ve yiyecek verilmeden sinagoga kapatılan Yahudilerden üçü Kral Pedro'nun oğlu Juan tarafından, idam ettirilmişlerdir.

Hristiyan Paskalyası boyunca Yahudilerin evlerinden çıkmalarının kesinlikle yasak olduğu da doğrudur; hatta o günlerde yapılan Hristiyan alaylarını görmelerinin ve müdahale etmelerinin engellenmesi için, kapılarının ve pencerelerinin de sıkı sıkı kapatılması zorunluydu. Ayrıca Paskalya günlerinde fanatik grupların Yahudilere karşı saldırılarının da ateşlendiği bir gerçektir.

Hristiyan Paskalyası ile ilgili olarak Yahudi Cemaati'ne yöneltilen iki büyük suçlama vardır: birincisi, bir Hristiyan'ın, özellikle çocuk yaştakilerin, ritüeller gereği kurban edilmesi, karnının içilip kalbinin yenmesidir. İkincisi de kutsal şaraplı ekmeğe yapılan işkencedir. Hristiyanlar, bu iki olayla İsa'nın çektiği

acıların tekrar yaşatılmak istendiğini düşünerek bu suçlamaları yapmışlardır.

Bir Hristiyan çocuğun çarmıha gerildiği suçlaması ilk olarak 1147 yılında Kutsal Almanya İmparatorluğu'nun Würzburg kentinde ortaya çıkmıştır. Halkın deliliğe varan öfkesi bu suçlamaların, kısa sürede tüm Avrupa'ya yayılmasına sebep olmuştur. Sadece bir yıl sonra, 1148 yılında Norwich'teki İngiliz Yahudileri bir başka Hristiyan çocuğu çarmıha germekle suçlanmıştır. Bu suçlamalar 1168 yılında Gloucester'de, 1235 yılında Fulda'da 1255 yılında Lincol'de, 1286 yılında da Münih'te devam etmiştir. Yahudilere karşı duyulan nefret öyle bir noktaya varmıştır ki, XV. Yüzyılda İtalyan Fransisken rahiplerden Bernardino da Feltre, Trento'da gerçekleşen, bir çocuğun çarmıha gerilme olayını duyurmuş ve küçük Simon çarmıhta ölü bulunmuştur. Olaylar, Reggio, Bassano ve Mantova'da da devam etmiştir.

Barselona ordusunun romanda anlatılan seferinden daha geç bir tarih olan 1369 yılında Creixell kasabasına yaptığı sefer gerçekten alıkoyulan bir hayvan sürüsü sebebiyledir.

Santa María de la Mar şüphesiz, var olan en güzel tapınaklardan biridir. Aynı yıllarda ya da daha sonraları inşa edilen kiliselerin ihtişamlı görüntüsü bu kilisede eksiktir, fakat üstat Berenger de Montagut'un kiliseye vermek istediği hava içerde hissedilebilmektedir. Halk tarafından ve halk için yapılan bir halk kilisesidir. Tıpkı Akdeniz güneşi ile korunan ve koruyan büyük bir Katalan çiftiği gibi.

Santa María'nın inşası aralıklarla toplam elli beş yıl sürmüştür. Kilisenin içinde az sayıda mimari öğenin bulunması, onu Katalan gotik sanatının en büyük örneği haline getirmiştir. O dönemdeki alışkanlıklardan biri olan kiliselerde ibadete hiçbir şekilde ara verilmemesi için, Santa María da eski bir kilisenin üzerine inşa edilmiştir. Kilisenin mimarı Bassego da Amigó'nun kiliseyi eski kilisenin daha kuzeyine inşa edeceğini açıklaması,

daha sonra kilisenin altında ortaya çıkan nekropol sayesinde, mimarın fikrini değiştirip, eski kilisenin üzerine inşa ettiği ortaya çıkmaktadır. Romanda adı geçen Bakire Ana heykeli, bugün kilisenin ana sunağının üzerinde bulunmaktadır.

Santa María Kilisesi'nin çalan çanları hakkında V. Felipe'nin Katalanları yendiği 1714 yılına kadar hiçbir bilgi yoktur. İhtişamlı Pedro Barselona'ya başkaldıran Valencia ordusunu yendikten sonra içlerinden bazılarını, çanların yapılması için eritilen metalden içirerek idam ettiği söylenmektedir.

Kral Pedro'nun Sardunya'ya yapacağı sefere ordularını toplamak için, Blat Meydanı ya da valilik sarayının önündeki büyük meydan yerine, Santa María Kilisesi'nin meydanını seçmesi, bu kilisenin şehir için ne kadar önemli olduğunun bir göstergesidir.

Alçak gönüllü *bastaixlerin* Santa María'nın inşası için ücretsiz olarak kiliseye kadar taş taşımaları, halkın da kiliseye ne kadar değer verdiğini anlatır. Kilise bunun karşılığında, bu mütevazı taşıyıcılara bazı imtiyazlar sunarak, teşekkür etmiştir. Bu teşekkürlerin kanıtları, kilisenin bronzdan yapılmış ana giriş kapısı ve mermer sütun başları üzerine oyulmuş bu liman taşıyıcılarının figürleriyle dolu olmasıdır.

Yahudi Hasdai Crescas gerçek bir kişiliktir. Tarihte ayrıca *almogávarların* kumandanı olan Bernat Estanyol da gerçek bir karakterdir. Yahudi Hasdai Crescas'ın Sarraflık mesleği ve yaşadığı hayat ise tamamen yazarın kurgusudur. Santa Mariá'nın resmen açılışının yapıldığı ve Katolik kral ve kraliçenin topraklarından Yahudileri sürmelerinden tam 100 yıl önce olan 1391 yılında, Barselona Yahudi mahallesinin halk tarafından yağmalandığı ve kaçmayı başaran şanslıların manastırlara sığınarak, din değiştirmeye zorlandığı tarihi bir gerçektir. Mahallenin tamamen yağmalanması, içindeki binaların yıkılması ve yerine kiliselerin inşa edilmesi, Kral Juan'ın kısa süre sonra ekonomik rahatsızlıklar

duymasına neden olmuştur. Bunun sonucunda da Yahudilerin mahallelerine geri dönmelerine tekrar izin verilmiştir. Karşılığında Yahudi mahallelerinin iki yüzden fazla kişiyi barındırmaları ve kral erkânı ile birlikte Barselona'ya geldiğinde, Yahudilerin onları ağırlamak için evlerini bırakmaları ve kralın tüm aslanları ve yırtıcı hayvanlarını beslemeleri şartı konmuştur.

Engizisyon mahkemesi baş sorgucusu Nicolau Eimeric Aviñón'a Papa'nın yanına kaçmış, Kral Pedro'nun ölümünden sonra Katalonya'ya dönerek Ramon Llull'un eserlerine saldırmaya devam etmiştir. 1393 yılında Kral Joan, Eimeric'i tekrar Katalonya'dan sürmüştür. Yine Papa'ya sığınan Eimeric, Kral Juan'ın ölümünden sonra hayatının son günlerini Gerona'da geçirmek için, Kral İnsancıl Martin'den izin almayı başarmıştır. Doğduğu bu şehirde seksen yaşında ölmüştür. Eimeric'in bir suçlunun işlemediği suçu itiraf edene kadar ona sayısız kere işkence uygulamış olduğu gerçektir. 1249 yılından itibaren Katalonya'da kurulan engizisyon mahkemeleri, ülkenin diğer topraklarında kurulanlardan bağımsız ve farklı uygulamalarla faaliyetine devam etmiştir. Mahkemelerin kurulum amacı, güney Fransa'daki Kathar'ların ve Lyon'daki Pedro Valdo yandaşlarının sapkınlıklarıyla mücadele etmek olarak gösterilmiştir. Katolik Kilise tarafından sapkınlıkla suçlanan bu iki tarikat coğrafi yakınlığı sebebiyle Katalonya'da birçok yandaş toplamıştır. Bu yandaşlar arasında Kont Arnau, eşi Ermessenda, Cadí Beyi Ramon, Sardunya ve Conflent kontu Nunó Sanç'ın valisi Guillem de Niort da bulunmaktadır.

Engizisyonun İspanyol topraklarındaki talihsiz macerası bu şekilde başlamıştır. 1286 yılında faaliyetine son verilen Katar tarikatından sonra, Katalan engizisyonu, XIV. Yüzyıldan itibaren Papa V. Clemente'nin emirleriyle faaliyetlerini Tapınak Şövalyeleri'ne çevirmiştir. Tarragona şehrinde toplanan konsey

kararıyla, Tapınak Şövalyeleri tüm bu suçlamalardan beraat etmiştir.

Bundan sonra Katalan engizisyonunun faaliyetleri, yine Katalonya'ya sızmayı başaran Begardlara yönelmiştir. 1348 yılında veba salgınının suçluları olarak Yahudiler, elinde suçlayacak ve saldıracak başka tarikat ve sapkın kişiler kalmayan Katalan engizisyonunun yeni hedefleri olmuştur. ,

Bu romanın ortaya çıkmasında en büyük sebep olan eşim Carmen'e ve benimle aynı heyecanı yaşayan Pau Pérez'e, edebiyat dünyasındaki değerli didaktik çalışmalarından dolayı Escola d'Esriptura de l'Ateneu Barcelonès'e, ajansım Sandra Bruno'ya ve editörüm Ana Liarás'a teşekkürlerimi sunarım.

Barselona Kasım, 2005

